הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר זרעים

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות מתנות עניים

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות מתנות עניים

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-מתנות-עניים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 29
הלכה ח 31
הלכה ט 32
הלכה י 33
הלכה יא 34
הלכה יב 34
הלכה יד 35
פרק ב 37
הלכה א 37
הלכה ב 39
הלכה ד 39
הלכה ה 51
הלכה ו 54
הלכה ז 55
הלכה ח 58
הלכה ט 69
הלכה י 85
הלכה יא 87
הלכה יח 103
פרק ג 110
הלכה א 110
הלכה ב 111
הלכה ג 111
הלכה ד 112
הלכה ז 116
הלכה ט 116
הלכה יב 117
הלכה יד 117
הלכה טז 118
הלכה יז 148
הלכה יח 172
הלכה יט 173
הלכה כא 173
הלכה כב 174
פרק ד 175
הלכה א 175
הלכה ב 178
הלכה ו 179
הלכה ז 185
הלכה ח 194
הלכה ט 201
הלכה י 206
הלכה יא 214
הלכה יב 216
הלכה יג 228
הלכה טו 228
הלכה יט 236
הלכה כב 245
הלכה כו 250
הלכה כז 252
פרק ה 253
הלכה א 253
הלכה ב 257
הלכה ד 258
הלכה ו 263
הלכה ח 266
הלכה יז 269
הלכה יח 269
הלכה יט 272
הלכה כא 272

הלכה כב 272
הלכה כד 273
הלכה כה 273
הלכה כז 274
פרק ו 274
הלכה ה 274
הלכה ח 277
הלכה י 277
הלכה יב 278
הלכה יג 278
הלכה טו 280
הלכה טז 281
הלכה יז 281
פרק ז 282
הלכה א 282
הלכה ה 286
הלכה ו 287
הלכה ז 287
הלכה ח 289
הלכה ט 289
הלכה י 291
הלכה יא 291
הלכה יב 291
הלכה יג 291
הלכה טו 292
פרק ח 296
הלכה א 296
הלכה ג 297
הלכה ד 298
הלכה ח 299
הלכה ט 299
הלכה יג 299
הלכה יד 300
הלכה טו 300
הלכה יז 301
פרק ט 302
הלכה א 302
הלכה ב 303
הלכה ד 303
הלכה ז 303
הלכה י 304
הלכה יב 304
הלכה יג 304
הלכה יד 306
הלכה יט 309
פרק י 310
הלכה ב 310
הלכה ג 310
הלכה ד 311
הלכה ז 312
הלכה טז 312
הלכה יז 313

פרק א

הלכה א

הקוצר את שדהו כו'. אלא יניח כו'. הנה לפי הנראה מדברי הירוש' כאן בהל' א' במה דבעי שם דאם כלה שדהו דחזרה לעומרים אם שיבולת הראשונה ג"כ חייבת משמע דלא דלכך חייב בפיאות עומרים משום דנשאר עליו החיוב של קמה רק דהוא חיוב בפ"ע רק דכל שאין לו חיוב בהקמה אין לו חיוב בהעומרים ועיין מ"ש רש"י ב"ק דף צ"ד ע"א דלכך לאחר מירוח חייב לעשר משום דהוה כמו לקט שכחה ופיאה שעשאן גורן בהך דברכות דף מ' ע"ש ועיין במכות דף ט"ז ובחולין דף קמ"א דהטעם משום דהוה ניתק לעשה דתעזוב ובתמורה דף ו' תליא זה בהך דאי עביד מהני ע"ש ועיין ביומא דף ל"ו ע"ב אך באמת כך דהיכא דקרא עליו שם פיאה בקמה ואח"כ כילה אז תליא בהך דב"ק דף צ"ד אם שינוי קונה דכבר חל עליו שם פיאה ושייך בו גדר שינוי ולכך פי' רש"י דהא דצריך לעשר הויא רק מדרבנן אבל הך דתמורה ר"ל אם לא קרא שם פיאה כלל בקמה דאז הוה אמינא דתליא בהך דאי עביד מהני וזה שייך רק אעיסה אבל אעומרים הא מרבינן מקרא פיאת עומרים כמבואר בירוש' וכ"מ וכן מה דמבואר במכות ובחולין דזה שייך לגדר ניתק לעשה והוה מחלוקת בחולין שם זה היכא דקרא שם פיאה בקמה וא"כ חל עליו שם פיאה ואח"כ כילה אז לרבנן הוה ניתק לעשה מחמת הך דתעזוב ולר"י דס"ל מעיקרא משמע הוה ביטל ועבר על לאו דלא תכלה ומחמת גזל לא שייך גבי מתנות כהונה וס"ל דהן נגזלות עיין חולין דף קל"ד ודף קל"ח ע"ב ופקע ממנו הממון ומצוה נמי ליכא דמעיקרא משמע. וע"ש דף ק"ל ע"ב מה דאמר שם מדר"א ליקום וליתיב ר"ל דר"א ס"ל דכל הדברים שציותה התורה הוה ג"כ גדר ממונות ולכך ס"ל בשביעית פ"ה מ"ג גבי לוף דאף דהאיסור בטל מ"מ הממון של עניים לא בטל דזהו דבר בפ"ע ולכך ג"כ ס"ל בפיאה ובגיטין דף י"ב דיכול ללקט לצורך עני משום דהוה גדר ממונות אבל אנן לא ס"ל כן ולכך פוטר ר"י אם כילה פיאת קמה אבל אם לא קרא שם פיאה אז י"ל דגם ר"י מודה דצריך להפריש פיאה מעומרים וזה הוה חיוב חדש ועיין בתו"י יומא דף ל"ו ע"ב ע"ש ומ"מ י"ל דהלאו דלא תכלה לא תיקן וכעין מ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דמכות גבי טמא שנכנס למקדש ובמ"ש פ"ב דב"מ על הך דדף כ"ו ע"ב על הך דנטלה לפני יאוש ע"ש ועיין מ"ש רבינו בהל' מלוה פ"ג ה"ג ושם אבאר זה. אך י"ל דיש נ"מ בין אם בשעה שכילה חישב שיניח מן העומרים ועיין בירוש' פיאה פ"ד ה"א במה דאמר שם גבי דלית ודקל אם הא דנותן פיאה לאחר התלישה אם הוא מחוור מה"ת או לא ואמר שם דנ"מ אם הקריאת שם פיאה צריך שיהיה למעלה רק שאח"כ מורידן או דיכול לקרות שם למטה

וט"ס שם ונהפך מוכח דאסור מה"ת שלא לקרות שם פיאה אף אם דעתו לקרות שם פיאה אח"כ משום דזה הוה חיוב בפ"ע ולא מתקן וכן אמר שם דנ"מ לענין הוצאה אם על בעה"ב או על העניים דאם מה"ת קורא שם פיאה למטה ההוצאה על בעה"ב ואף דזה הוה רק עזיבה ומשמע שם דאף אם קרא שם פיאה מלמעלה ההוצאה על בעה"ב אף בלא טעם סכנה ועיין בהך דחולין דף קל"ד ע"ב דגבי תרומה דטבלא וכתיב שם נתינה אם אין שם כהן צריך להביאה לכהן מפני הפסד תרומה ע"ש. והנה רבינו ז"ל בהל' תרומות פי"ב הי"ז והוא מתוספ' סוף תרומות ובירוש' פ"א דדמאי מבואר שם דאם לא בא כהן והי' חיה אוכלתו צריך להביאן לעיר רק מפני חילול השם ונוטל שכר הבאתן מכהנים ובגמ' דחולין לא אמר כן ועיין בתוס' פ"ג דמעש"ש דאם עד שלא קרא שם הביאן לעיר ההוצאה עליו ואם משקרא שם ההוצאה על הכהנים וצ"ל דנ"מ בין מקום שרגילין כהנים לבוא לשם רק שפעם אחת לא באו וא"כ אף אם לא יתנם לכהן מ"מ כבר קיים מצות הפרשה וגם נתינה דזכה בהם השבט כמש"כ לעיל בהל' כלאים ובהל' ערכין ובהל' ע"ז גבי עיר הנדחת רק מחמת חילול השם מביאו לעיר ונוטל שכר הבאתו משא"כ היכא דאין כהן בא שם מעולם ושוב לא שייך בו דזכה בו כהנים כיון דאין דעתם על זה כלל וכמ"ש רבינו בהל' גזלה גבי הכופר בפקדון ונשבע והוה כמו מפריש לאיבוד אם לא יהי' חובה עליו להביאן לעיר וכעין דאמר בירוש' דדמאי פ"א ה"ב דאף דמאבדין את מיעוטו בדרכים מ"מ זה רק כשנעשה סיבה אבל לכתחילה להפריש כ"ש ולאבד לא דזה לא מיקרי הפרשה וה"נ כן. ועיין בירוש' מעש"ש פ"ה סה"א במה דאמר שם והיינו וקם לו ר"ל דכיון דלאחר הפדי' אינה ברשותו כלל לא חל הפדיון עיין תוס' קדושין דף נ"ו ע"א דאף דיכול לחלל מעש"ש של אחר מ"מ כאן לא מהני ועיין בירוש' פסחים פ"ג ה"ג וכ"מ בזה א"כ ע"כ מחוייב הוא להביאן לעיר לקיים מצות נתינה. ועיין בגיטין דף ל' ע"א במה דאמר שם ל"צ דאקון ור"ל כך דנתייאשו הבעלים קאי אכהנים ור"ל דהא מוקי לה שם במכירי כהונה וכיון דהם מכירי כהונה הוה כמו שבאה לידם התרומה וקיים מצות נתינה ולכך יכול להלוותם ולהפריש עליהם מחלקם ומשום דכל הכהנים מתייאשים מהם כמ"ש שם רש"י וכמבואר בב"מ דף י"ב ע"א ובב"ב דף קכ"ג ע"ב והנה זה שייך רק כשהי' דעת הכהנים על זה אז שייך גדר מכירי כהונה אבל במילתא דלא שכיחא לא שייך על זה כלל מכירי כהונה דאין דעתם על זה כלל וכעין הך דב"מ דף י"ב ע"ב גבי עבד נוקב מרגליות ע"ש ברש"י ועיין ב"ב דף כ"א ע"ב במה דאמר שם שאני דגים כו' ר"ל ג"כ זה דדעתו עליו ועיין תוס' קדושין דף נ"ט ע"א ועיין שבועות דף י"א ע"ב גבי אבודים דלא שכיחא ליכא בהם לב ב"ד מתנה וה"נ לא שייך בזה עשו את שאינו

זוכה כזוכה ועיין תוס' כתובות דף ק"ב ע"א מ"ש שם בד"ה לברר אם שייך גבי פדיון הבן מכירי כהונה ע"ש וי"ל הטעם דזה מילתא דלא שכיחא כמ"ש התוס' בכורות דף מ"ט גבי שהחינו ועיין סוכה דף מ"ו לכך לא שייך בזה ועיין יומא דף כ"ו ע"א גבי קטרת כה"ג אך באמת גבי פדה"ב טעמא אחרינא משום דכל כמה דלא נתן אין עליו שם מתנות כהונה כלל לא שייך בו גדר מכירי כהונה. ועיין ב"מ דף ק"ב ע"א גבי יצא לו שם מציאה בעיר וה"נ סד"א גבי אקון דאז שפיר יש שם מכירי כהונה עליו עיין קדושין דף ס"ג ע"ב ובתענית דף י"ט ע"א קמ"ל דמ"מ אין בזה דין מכירי כהונה דזה הוה כמו דבר חדש ואין דעתן עליהם וגם לא שייך בזה עשו את שאינו זוכה כזוכה דלא שכיחא כמש"כ ועיין רש"י גיטין דף ל"ז ע"א ד"ה אלא ושם דף מ"ד ע"א וכ"מ ועיין מ"ש רבינו בהל' בכורים פ"ט הט"ז גבי מקום שאין בו כהן מעלה המתנות כו' והנה לכאורה ע"כ מיירי כאן במכירי כהונה וכמו שפסק רבינו בפ"ז מהל' מעשר דרק במכירי כהונה כן ועיין בתוספ' ספ"א דתרומות דאף במכירי כהונה ולוי' מותר רק בדברים האובדים ועיין חולין דף קל"ג ע"א גבי הך עובדא דרבא אך שם הוה לא לבעה"ב עצמו רק לאחר ומבואר בתוספ' פ"ז דדמאי ובירוש' פ"ג דגיטין דלאחר אינו רשאי מחמת דאין כהן עושה כהן ע"ש. עכ"פ צ"ל דהך דמתנות כהונה דמעלין בדמים מיירי במכירי כהונה דהוה כמו שהגיע לידם ומ"מ הדמים כ' רבינו דנותן לכל כהן שירצה והטעם דזה הוה כמילתא דלא שכיחא ולא שייך בזה מכירי כהונה ומשמע שם דע"כ צריך לעשות זה אף דבזה ליכא חילול השם דאין בו קדושה כלל כמבואר בתוספ' דחולין פ"ט דיכול ליתן אפילו לכלבא ועיין בכורות דף כ"ז ע"א דהיכא דמכרן הכהן לישראל יכול לאוכלן כמו שירצה בלא למשחה משא"כ אם נימא דזה הוה בגדר תקנה דמעלין אותו בדמים י"ל דצריך לאוכלם צלי ועיין תוס' זבחים דף ע"ה ע"ב ד"ה צלי ע"ש רק גבי פיאה דמקום שאין עניים יכולים ליטלו א"צ להניח כלל אך בדלית ובדקל אף דאם קורא שם במחובר א"א לעניים ליטלו מוטל החיוב עליו להורידם דאל"כ לא חל עליהם שם פיאה כלל וכאן מחוייב בפיאה דהא למטה שפיר עניים יכולים ליטלו לכך גם ההוצאה עליו וכמו גבי תרומה מקום שאין שם כהן יכול לבוא שם וכמש"כ ומה דבבכורות דף כ"ח ע"א גבי בכור בעל מום לא פי' שם רש"י שיהא מולחו ומצניעו ולא פי' שם להעלות אותו בדמים י"ל משום דהא בעי שומא עפ"י ב"ד כמו דאמרינן בפסחים דף י"ג וכ"מ וכיון דבכור אסור לשוקלו בליטרא שייך בזה חשדא עיין חולין דף מ"ד ע"ב וגם י"ל דזה הוה כמו איטליז כמ"ש רבינו בהל' עבדים פ"א ה"ה ע"ש. ובזה א"ש מה דמבואר בדברי הר"ש כאן פ"א מ"ג דגם לר"י אם לא נתן במחובר צריך ליתן בתלוש והרי בחולין דף קמ"א מבואר להיפך

וע"כ כמ"ש דשם מירי בשקרא שם פיאה וכילה וכאן מירי בשלא קרא כלל וגם ר"י ס"ל לקמן פ"ד מ"ו דגבי שכחה לא תליא כלל עומרים בקמה ע"ש. והנה בירוש' כאן אמר דכיון דפיאות קמה א"צ ליתן פיאה על שיבולת הראשונה מחמת שהיא חייבה את השדה בפיאה ועיין תוס' נדה דף ל"ה ע"א בד"ה לעולם דראי' שני' של זב אף אם הוא מעיין מ"מ לא אמרינן דהוא עצמו יטמא מחמת שהוא מעיין של זב ע"ש ובתוס' ב"ק דף ע"ז ע"א דהוא עצמו טמא ומטמא ומצטרף ובשבועות בתוס' ד"ה אין עזרה שבא כאחת המנחה וקידוש עזרה ובירוש' פ"ג דיומא כאחת הן קדושין ומתקדשין וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' אישות ואמר שם בירוש' דה"ה פיאות עומרים א"צ ליתן על שיבולת הראשונה משום דילפינן פיאת עומרים מפיאת קמה והנה אמאי לא אמר כמו דאמרינן בירוש' דחלה פ"ג ה"ה הובא בדברי רבינו ז"ל בהל' בכורים פ"ז ה"ט גבי שני ישראלים שעשו עיסה ע"מ לחלק נידחית ואף אם אח"כ השלימו פטורים ע"ש בהשגות משום דדבר שנראה ונפטר הוה כמו שקיים הדבר לא שפטור ועיין ברכות דף נ"א ע"א גבי אכל ושכח מלברך מה דמחלק מטבילה וכן מה דפסקינן דמי שנהג אבלות לפני הרגל הרגל מפסיקו גם כן משום זה עיין מו"ק דף י"ט ולכך רבינו בהל' ק"פ פ"ו ה"ט גבי יום קבורה דאינו תופס לילו וס"ל דגם לשאר קדשים כן ולא משום פסח עיין זבחים דף ק' ע"ב ורש"י פסחים דף צ"ח ע"א אך מ"מ ס"ל דכמו דפסקינן דאבל אסור לשלח קרבן כל ז' כמ"ש רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ב הי"א ה"ה דאסור לאכול קדשים ועיין יומא דף י"ד ע"א אטרודי מי לא מיטרד ע"ש בתו"י ובתו"כ פ' שמיני מבואר שם דאף בקרובי אם דלא הוה רק דרבנן מ"מ גבי קדשים יש עליהם שם אונן מחמת זה ומו"ק דף ט"ו ע"ב מ"מ אם נהג אבלות קצת מעיו"ט שוב אין עליו שם אבל כלל ועיין רש"י פסחים דף צ"ח ע"א ד"ה אלא מ"ש ובמת יום כו' אך זה תליא בהך דמו"ק דף י"ט ודף כ' ע"א ע"ש ומותר לאכול קדשים ביו"ט ולא הוה כמו אנינות דקדשים אסור אף ביו"ט עיין זבחים דף ק' ע"ב ברש"י אבל גבי אבלות לא ואף דמלשון רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ב ה"י לכאורה לא משמע כן מ"מ העיקר כמש"כ. והנה מלשון רבינו שם מוכח דאף קודם קבורה לאחר יום ראשון הוה רק מדרבנן וכן מוכח מלשון רש"י פסחים דף צ' ע"ב ודף צ"א ע"ב וכן מדברי רבינו בפיהמ"ש שם ובהוריות פ"ג אך מלשון הגמ' זבחים דף צ"ט ע"ב לכאורה לא משמע כן דנקט וקברו בי"ד אך באמת הדין הוא להיפך דאף דמבואר בזבחים דף ק' ע"ב דיום קבורה עצמו אסור בפסח זה רק כשנקבר אבל אם לא נקבר לאחר יום מתו מותר בפסח. ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דר' ורבנן בזבחים שם דלר' כ"ז שלא נקבר אסור בקדשים מה"ת. ועיין בירוש' פסחים פ"ח. וכן יהי' נ"מ להך דסוכה

דף כ"ה ע"ב גבי תפילין לאבל ומאי קמ"ל הא זה מחלוקת דתנאי במו"ק דף כ"א אך יהי' נ"מ ליו"ט חוה"מ למ"ד דצריך להניח תפילין דהאיסור משום פאר ליכא ומשום מצטער איכא ובדברי רבינו בהל' תפילין משמע דהפטור הוא משום היסח הדעת ע"ש ולקמן בהל' ביאת מקדש אבאר זה. אך באמת נראה כך דאף לפי מה דמבואר כאן בירוש' ובחולין דף קל"ח דמהתחלת הקציר חל חיוב פיאה על השדה ודמי למירוח מ"מ אינו דומה ממש דהרי מבואר דגבי מעשרות אם מירחה ואח"כ הקדישה ואח"כ פדאה חייב וכן להיפך אם הקדישה ומרחה הגיזבר ואח"כ פדאה פטור וגבי פיאה מבואר בירוש' ספ"ב דאם קצר מקצת והקדיש הקמה וקצר הגזבר מקצת אותו המקצת שקצר הגזבר פטור מפיאה וכן להיפך אם התחיל לקצור ברשות ההקדש ואח"כ פדה את המחובר חייב בפיאה על המחובר וכן גבי מעשרות מבואר בדברי רבינו ספ"ב מהל' מעשרות דאם הקדיש עד שלא הביא שליש והביא שליש ביד ההקדש ואח"כ פדאן פטורין והך דסוף פ"ג דשם קאי לענין מירוח וכן מבואר בירוש' פ"ד דפיאה ה"ה ולענין פיאה נקט סתמא הקדיש קמה ופדה קמה חייב ומשמע דאף אם הקדיש עד שלא הביא שליש ופדה משהביא שליש חייב בפיאה ועיין תוספ' דמנחות פ"י ובדברי רבינו פ"ב דכאן ה"ז ע"ש. וכן נראה דה"ה אם התחיל לקצור ואח"כ קטף הקיטוף פטורה מן הפיאה וראי' לזה דהרי מבואר בפ"ב מ"ז דאם קצר חצי' וקצרוה לסטים חצי' פטור ומבואר שם בירוש' דאף אם קצרוה שלא לאבדה מ"מ פטור מחמת שהפיאה ניתנת במחובר לקרקע ואין קרקע נגזלת וא"כ הלסטים לא קנו הקרקע וא"כ אין שם קצירה על מה שקצרו והוה כמו קוטף והטעם כך דהנה עיין בתוס' ב"מ דף כ"א ע"ב ד"ה פטורות דכ' בסה"ד דאם הקדיש קודם גמר מלאכה כו' והוא תמוה דזה מבואר בכ"מ במשנה דפיאה וחלה אך ר"ל כך דהנה בירוש' דמעשרות פ"א ה"א ס"ל שם לר"ח דהקדש דומה להפקר דאם הקדיש קודם גמר ופדה קודם גמר פטור והנה לכאורה קשה אר"ח ממשנה דפיאה וחלה דחדא מיירי בהקדיש קמה ופדה קמה וחדא מיירי בהקדיש שיבלים ופדה שיבלים וצ"ל כך דזה ודאי גם ר"ח מודה דאם מרחן אחר שפדאן חייבים רק דנ"מ דאם לא מרחן רק דלאחר פדיון קרא עליהם שם תרומה בזה י"ל לר"ח דלענין זה מהני ההקדש שיפקע ממנו מה שהי' יכול לקרות עליו שם תרומה ומעשרות ור"י לא ס"ל כן רק דאף קודם מירוח אם פדאן ועשאן תרומה ומעשר מהני ועיין בירוש' פ"ז דב"ק דמסיק שם דפדיון מן ההקדש לא הוה כמקח לענין קביעות מעשר ע"ש ובירוש' פ"ד דמעשרות ה"ד ע"ש. ופלוגתייהו כך דהנה עיין בתוס' קדושין דף ס"ב ע"א ד"ה אין מ"ש שם ארש"י דאמאי קודם שנגמרה מלאכתו הויא תרומה הא עדיין לא אידגן ע"ש ובמ"ש הר"ש ז"ל ספ"א דתרומות ובירוש'

יליף שם מקרא דבן לוי צריך לתרום ת"מ מן הגמור הדא אמרו שיכול ליתן שיבלים כצ"ל ועיין רש"י נדה דף מ"ז ע"ב ד"ה כדברי דכ' שם דלהפריש מהם על טבל אחר אסור ותוס' יומא דף י' ע"ב דכ' ג"כ דלא יכול להפריש משלא נגמרה מלאכתו וכבר עמדו על זה התוס' שם והנה בפ"א דתרומות מ"ד מה דאמר שם דאם תרם זיתים על שמן לא הויא תרומה וכן פסק רבינו בהל' תרומות פ"ה הי"ח ורבינו חשב שם גם שבלים על חטים וע"ש בירוש' פ"א ה"ט אין לך אסור מדבר שנגמרה על דבר שלא נגמרה אלא גורן ויקב ועיין בתוספ' מעשרות פ"ב דאף ר"א דס"ל דתרומה טובלת אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו מ"מ בשבלים ובענבים מודה ובירוש' שם לא חשיב רק זיתים וענבים משום דזה תליא בהטעמים המבוארים בירוש' דתרומות פ"א ה"ד אם משום הטורח אם משום שהוא ממעט בתרומה ע"ש ועיין בירוש' פ"ד דגיטין דיליף מהך משנה דדבריהם עוקרין ד"ת ובגמ' דילן ביבמות דף פ"ט לא הביא מזה ראי' לר"ח וצ"ל כך דהנה בירוש' פ"א דפיאה ה"ו מבואר שם דהא דנקט דלאחר מירוח חייב במעשרות מפיאה שהפריש אבל תרומה אף לאחר מירוח פטור וע' תוס' סנהד' דפ"ח ע"א דכן כ' בשם י"מ והנה בכ"מ בירוש' מבואר הובא בתוס' שם וב"ק דצ"ד דהתרומה היתה ניטלת מן הגורן ולכך גבי אריס מבואר בתוספ' הובא בדברי רבינו בהל' תרומות פ"ד ה"י דיכול לתרום על חלקו של בעה"ב משום דכ"ז שהוא בגורן עדיין אריס כמו בעה"ב עי' ב"ק דקי"ג ע"ב וב"מ דף ע"ג ע"א וכ"מ בזה והא דממעטינן אתם ולא אריסין זהו רק לת"מ וע"ש בהשגות פ"ד הי"ד ועי' ביצה דף י"ג דאמר שם מה תרומה ניטלת מן הגמור. אך כך דהנה עיין בבכורות דף י"א ע"ב מבואר שם דיש חילוק בין ת"ג למעשרות דת"ג הוה חיוב נתינה לאחר הפרשה ולכך אף בלוקח טבלים ממורחים מן העכו"ם ומפרש ת"ג צריך ליתנם לכהן אף דבעכו"ם עצמו אין בו מצות נתינה לכהן ועיין ערכין דף ו' ע"א גבי עכו"ם שהפריש תרומה מכריו אם אמר כו' ועיין במנחות דף ע"ג ע"ב סתם עכו"ם לבו לשמים ובאמת לפי המבואר בירושלמי תרומות ספ"ג דגם ר"ש מודה דע"י הפרשת העכו"ם נפטר הטבל מן התורה רק דסבירא ליה דאין בו קדושה מה"ת וכמו גבי פיגול ונותר דבזה פסקינן כר"ש כמבואר בדברי רבינו ספי"ח מהל' פסוהמו"ק ועיין בזבחים דף מ"ה ובתמורה דף ג'. ובאמת כך דהנה בתוספתא פ"ד דתרומות הוה שם מחלוקת כה"ג אם די בזה התרומה שהפריש הגוי או צריך עוד תרומה והטעם דהנה כ"כ בהל' מאכלות אסורות דיש גבי תרומה שני פעולות אחד מה שמתקן הטבל והב' מה שמקדיש התרומה והנה תרומת העכו"ם אין עלי' שם קודש ולכך יש שיטה בתוספתא דתרומות העכו"ם צריך להפריש עוד אחרת בשביל קודש ואמר שם דהא אם הפריש תרומה ואכלתן בהמתו

אף דלא נהגא בו קדושה מ"מ יצא ידי תרומה וה"נ זה אך זה רק בשכבר נטבל דאז שייך בו שם קודש ועיין בתוספתא תרומות פ"ג דאמר שם דקודם גמר אין שם קודש על התרומה וכן נ"מ לפיאת חו"ל שנכנסה לארץ אף אם נימא דחייבים בתרומות ומעשרות מן התורה דלא כשיטת רבינו בפ"א מהל' תרומות מ"מ שם קודש ליכא עליהם ונ"מ לענין הנאה של כילוי דטבל אסור וזה רק היכא דאיקרי קודש וכמבואר בירושלמי פ"ה דמעש"ש דגם טבל מיקרי קודש ולכך ס"ל לרבינו דאכילת ארעי מותר ליתן לבהמה מן הטבל אפילו בתוך הבית עיין בפ"ג דמעשרות ה"כ וכן אם תרם יותר מן השיעור ועיין ירושלמי תרומות פי"א ה"ה דאמר שם דהא דתנא מסלת בחטין כל שהוא רוצה מירי שהפריש תרומה יותר מן השיעור ומעמידה על תרומתה ומ"מ אסור להאביד השאר כמבואר במשנה שם ועיין בספרי פרשת קרח פסקא קי"ז דאף דבר שאינו ראוי לאכילה צריך אתה להתנהג בקדושה וע"ש גבי קניבת ירק ובדברי רבינו פי"א ה"י ובתוספתא דמאי פ"ד וכ"מ ובסנהדרין דף קי"ב ע"ב גבי תרומה של עיר הנדחת. וכן נ"מ למש"כ לעיל במה שצריך להוליכה מגורן לעיר מפני חילול השם זהו ג"כ רק משום הך דקודש וזה רק אם תרם לאחר שנגמרה מלאכתו דאז נקרא קודש כמש"כ אך ר"ש ס"ל דאף לאחר גמר אם גמרן ישראל דחייב בתרומה אם העכו"ם הפריש נפטר הטבל ומ"מ על התרומה ליכא קדושה מה"ת משום דפסק כר"ש וכמבואר בהל' תרומות פ"ד הלכה ט"ו ומכל מקום מדרבנן גזרו משום בעלי כיסין שלא יאמרו שהטבל הזה הוא של עכו"ם ויוכל העכו"ם להפריש התרומה ויפטר הטבל והתרומה תהיה מותרת לזרים זהו ר"ל הגמרא במנחות דף ס"ז לכך מדרבנן שפיר יש קדושה על התרומה אבל מה"ת לא וא"כ ממילא לא שייך בו מצות נתינה לכהן מה"ת וזה ר"ל הגמרא בקדושין דף מ"א ע"ב דלר"ש עכו"ם ליתא בתרומה ר"ל לענין הקדושה אך זה רק אם כבר הפריש התרומה אבל בטבלים והתרומה הפריש הישראל צריך ליתנה לכהן אבל מעשרות ות"מ מוכרן לכהן וכמבואר בבכורות שם וכמו שפסק רבינו בהל' תרומות פ"א רק דנ"מ דאף דאנן פסקינן כחכמים דר"ע בחולין דף קל"ו דאזלינן בתר שליש הראשון וכן פסק רבינו בהל' תרומות אך זה רק היכא דנ"מ לענין איסור אבל לענין ממונות לא אזלינן בתר שליש הראשון כמ"ש רבינו בהל' תרומות פ"א הי"ב ע"ש דס"ל דמתנות כהונה הוה גם כן גדר ממון ולקמן אבאר זה. והנה רבינו בהל' מעשרות פ"ו הכ"א נקט לשון הגמרא בכורות דף י"א גבי ישראל שהי' לו כו' ולא כרש"י שם דלאו דוקא נפל וכן נקט מעשרן ומשמע דתרומה לא הוה שלו כמו גבי לוקח מן הנכרי ואף דבקדושין דף נ"ח מבואר דגם גבי תרומה כן הוה מתנות שלא הורמו כמו שהורמו ועיין בהל' תרומות פי"ב הט"ו דשם משמע

דאף מדעת הבעלים אינו זוכה בתרומה קודם הרמה וכמו הך דחולין דף קל"א ע"א ע"ש בתוס' ד"ה דאתו ובהלכות מעש"ש פרק ג' הי"ז נראה דסבירא ליה דמ"מ שם קדושה אין בו ע"ש בכ"מ אך י"ל דלקמן בהל' מעשרות מבואר בפ"ג ה"כ דלאחר גמר קודם קבע אסור להפקיר והוא מהך דפ"א דפיאה מ"ו וע"ש בירושלמי דקאמר מתניתין דב"ש היא וט"ס הוא וצ"ל הך ב"ש המבואר בירושלמי פ"ג דמעש"ש ה"ו דאף קודם קבע לאחר גמר לא מהני ההפקר ע"ש אך אנן לא ס"ל כן רק דאסור להפקיר אבל אם הפקיר שפיר מהני אבל לאחר קבע אז לא מהני ההפקר דלאחר קבע יש על הטבל שם קודש אך זה רק לגבי תרומה אבל לגבי שאר דברים כגון מעשר ראשון י"ל דיש עליו שם קבע גם קודם ולכך מבואר בירושלמי כאן דלגבי תרומה פוטר הפקר לאחר מירוח משום דשם צריך שיהיה קודש וקודש לא הוה רק לאחר קבע משא"כ במעשר ראשון דלא הוה קודש ולפי"ז גם גבי מתנות שלא הורמו ג"כ כך אך מ"מ דיעבד גם לזה מהני הפקר וזהו כונת הירושלמי מעש"ש פ"ג ה"ה דמתחילה הוה סבר דירושלים הוה כמו קבע ובקבע לכ"ע ס"ל דכמו שהורמו דמיין ואח"כ אמר דרק משום חומרא דמחיצת וזהו כונת רבינו בהל' מעש"ש פ"ב ה"י ונ"מ דאין לוקה עליו אם אחר שהוציאו מירושלים קרא עליהם שם מעש"ש ואף דבמכות דף כ' מבואר להיפך י"ל משום דשם קאי אתאנה ותאנה סתמא הוה גמר אם לא שחשב לקצות ולכך פסקינן בפ"ב דמעשרות מ"ד דשם תרומה קובעת ולכך פסקינן גם כן גבי מעביר תאנים בחצירו לקצות דהוא אסור לאכול שמא ימלך דאמרינן שמא יבטל מחשבתו כיון דסתמא עומד לכך שיאכלם כך ועיין סוטה דף מ"ג ע"ב וזבחים דף צ"ד ע"א ובמשנה מעשרות פ"א מ"ה גבי כלכלה ור"ל אכלכלה של תאנים ולא כפי' הר"ש וע"ש בירושלמי פ"ד ה"ב בכלכלה של תאנים היא מתניתא ולקמן בהל' מעשר אבאר זה.

עכ"פ חזינן דגבי תאנה הקבע שלה קודם ומה דבגמרא דילן במכות דף כ' לא משני כך משום דשם בברייתא המובא בירושלמי שם נקט סלי תאנים ע"ש ומה דבגמרא דמכות שם אמר שם רבינא כגון דנקיט לו בקניא מפרש שם רבינו דזה קאי אהך דר"י דאז לא קלט ירושלים גם סלי תאנים ועיין מש"כ בדברי רבינו בפ"ב מהל' מעש"ש ה"ח ע"ש עכ"פ כך דלאחר שנקבע אז הוה מתנות שלא הורמו כמו שהורמו ולאחר שנגמר אז י"ל דלא הוה כמו שהורמו ואף דמבואר בדברי רבינו פ"ג מהל' מעשר ה"א דאם אין דעתו להוליכו לביתו אסור לאכול ארעי זה רק מדרבנן וכמבואר שם פ"ד ה"ב וע"ש בפ"ב ה"א אך שם י"ל דהטעם משום מוכר וזה ר"ל הגמרא ב"מ דף פ"ח אם גמר קובע מה"ת דכ"ז שלא הוליכם לביתו לא מיקרי גמר וא"כ ממילא אם רוצה למוכרם שוב זה הוה גמר מה"ת או משום דכ"ז שלא ראו פני הבית או פני החצר מה"ת לא הוה קבע ולמסקנא

מקח לא קבע רק מדרבנן וכ"ז שלא נכנס לבית או לחצר לא נקבע מה"ת כן משמע מרש"י ב"מ דף פ"ט ע"ב אך רבינו ז"ל ס"ל דזה שני דברים מה דקי"ל דלקוח פטור מה"ת ומה דמקח לא קבע זהו שני דברים ולקמן בהל' מעשר אבאר זה. והנה אף דכ"כ לעיל דקודם גמר אם הפריש אין עליו שם קודש כמבואר בתוספתא פ"ג מתרומות אך מדברי הגמרא ב"מ דף צ' מוכח שם דיש על מעש"ש שם ממון גבוה אף אם עדיין לא הוה גמר אך י"ל משום דשם קאי לר"מ ור"מ ס"ל במעשרות הובא בביצה דף ל"ה דאף קודם שנגמרה מלאכתו יש קבע ה"נ חל עלי' שם ממון גבוה משא"כ לדידן והנה כך דכ"כ דגבי תרומה מה שהכהן מפריש טבל של עצמו ונוטל לעצמו הוא ג"כ בגדר נתינה דנותן לעצמו וזהו כונת הירושלמי תרומות פ"ה ה"א אדליק ומה דנפל לשבטך נפל לך ר"ל כך דהנה לפי מה דמבואר רש"י שבת דף כ"ד ע"ב ודף כ"ה ע"א דהא דתרומה טמאה מותר בהנאה הוא רק לכהן ומותר ליהנות בשעת שריפתה מקרא דלמשחה להדלקה וזה הוה מתנות כהונה אבל דבר דאינו עומד לשרפה אם נטמא אסור ועיין בדברי רבינו בהל' תרומות פי"ב הי"ב דפסק גבי יין שנטמא קוברין אותו דמפרש כן הך דתמורה דף ל"ג ע"ב דלא כרש"י שם ותוס' שבת דף כ"ה רק כפי' התוס' פסחים דף כ' ע"ב ולא מטעם תקלה דהא שם נקט שופך לא יקבר וכמו בתוספתא ספ"ט דתרומות ורבינו נקט יקבר ולא כמו יין שנתגלה דפסק ג"כ דישפך אך ס"ל דנ"מ כך דגבי כהן דעליו המצוה בשריפה וכשיטת הריב"א בתוס' שבת שם רש"י שבת שם דקכ"ו ע"ב וכ"מ ואז מותר בהנאה אבל דבר דאינו יכול ליהנות בשעת שריפה קוברין אותו משום איסור הנאה אך כל זה ביד כהן אבל תרומה ביד ישראל דאין עליו מצות שריפה או שנטמאת קודם שבא ליד כהן דאז פקע הקדושה מיני' כמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דב"מ על הך דדף ל"ח אז יכול לשופכן או לעשותם זילוף והנתינה לכהן לא הוה רק מחמת ממון לא מחמת קדושה ובאמת הא דקי"ל דהנאה של כילוי אסור לישראל בתרומה ולכהנים בטבל זה רק מחמת דצריך לקיים מצות נתינה וע"י הנאה של כילוי הוא גורם לבטל מצות נתינה דגם גבי כהן בשעה שהוא מפריש הוא מקיים מצות נתינה במה שנותן לו ולכך היכא דליכא מצות נתינה מותר שם גם הנאה של כילוי. ובזה א"ש שיטת רש"י בפסחים דף ל"ד ובע"ז דף ט"ו ע"א גבי כרשינן ועיין בר"ש פי"א דתרומות מ"ט וכן נ"מ דאם נימא דחטים של תרומה לא ידלק בהם אף דבגמרא הטעם משום תקלה אך באמת אין הפי' שם כן בגמרא רק דשמן הדין הוא כן להדליק כמבואר בירושלמי פ"ה דתרומות ע"ש ולכך קי"ל דשמן של תרומה טמאה אסור לסוך אף דשמן של מעש"ש שנטמא מותר לסוך כמבואר ביבמות דף ע"ד ע"ש רק משום דאסור לבטל מצות שריפה כיון דהמצוה הוא כן וזה

רק בשמן אבל בזיתים טמאים אם מותר לעשות שמן להדליק זה הוה מחלוקת דתנאי בפי"א דתרומות וראי' לזה דהא בפסחים דף כ' ע"ב דאמר שם דשמן ת"ט נותנן בכלי מאוס כדי שלא יבוא לידי תקלת אכילה וניחוש דילמא יבוא לידי תקלת סיכה ובזה לא מהני כלי מאוס כמבואר בשבת דף נ"ט ע"ש וע"כ דהאיסור סיכה בשמן ת"ט כדי שלא לבטל מצות שריפה ואם נימא דאסור לשרוף שוב מותר לסוך וכמו שמן של מעש"ש אך כל זה בשמן אבל בפת מ"ט מדליקין דהא אינו עומד לשריפה ושוב ליכא בו הך מצוה דלמשחה ויהא אסור להדליק אך הטעם כמ"ש רבינו בהל' תרומות פרק י"ד הי"א והוא בירושלמי פ"ה דתרומות דבדבר שיוכל לאוכלו תכף יש בו חשש תקלה אם נימא דירקבו וא"כ פת יש בו חשש אם נימא דירקבו יותר מדאם נימא דישרף אבל חטים דאין דרכם לאכול חי שוב אין בהם חשש תקלה ברקבון יותר מבשריפה לכן סבירא ליה דירקבו ואידך סבר דגם חטים עומדים לשריפה והוה כמו שמן דמצותה בכך וחשש דתקלה דשריפה יעשה אותם שליקתא ומאיסתא כן הוא כונת הגמרא ועיין ברא"ש נדרים דף נ"ט דהטעם משום דדימוע קל ובירושלמי אמר שמא ימצא להעלותם וכהך דיומא דף ס"ו ע"א וא"ש גם כן מ"ש התוס' זבחים דף ע"א אמאי לא אמרינן גבי שור הנסקל דירעו ע"ש. ובזה י"ל דבפת נהי דצריך לשורפן מכל מקום אסור ליהנות בהם אבל בשמן וחטים לדידן שפיר מותר ליהנות בהם בשעת שריפה וכן מוכח מלשון רבינו בהל' תרומות פי"ב ע"ש. והנה אם נימא דמה שהכהן מפריש מטבל שלו אין עליו שם נתינה ולכך אין כאן מצות שריפה ולכך הוה סבר רשב"נ דאין לו להדליק דהוא היה כהן ואמר לו ר"י דזיל אדליק ומה דנפל לך נפל לשבטך ר"ל דאת נותן לעצמך וא"כ יש עליך מצות שריפה בגדר למשחה ויהי' נ"מ ג"כ דלהסיק תנור וכיריים בפת של תרומה אסור וזהו כונת הירושלמי בתרומות שם דאמר ישרופו עצמותיו ולכך בפ"ב מהל' תרומות הלכה י"ד כתב שם רבינו אם היה דגן וכיוצא בו מסיקין ומשום דשם מיירי בשנטמא קודם נתינה לכהן דאז תחילת הנתינה לזה וכן בשמן רק להדלקה ועיין תוס' ב"ק דף ק"א ע"א אם שמן עיקרו עומד להדלקה ג"כ וגבי ת"מ נקט רבינו בסוף פ"ב מהל' תרומות רק יהנה בעת שריפתה בהלכה ט"ו והוא מהך דב"ק דף קט"ו ע"ב דשם קאי את"מ ובאמת גבי מעשר הנה פסק רבינו בפ"א מהל' מעשרות ה"ג דאף לדידן דקי"ל דאין נותנין מעשר לכהנים מ"מ מה שהם מפרישין שייך להם וכן גם הת"מ וא"כ לפי"ז חזינן דגבי מעשר אין הדין נתינה תלוי' בהפרשה דהרי הכהנים אף דהם צריכים להפריש מ"מ ליכא בהם גדר נתינה דלעצמן אין שייך גדר נתינה דאין נותנים מעשר לכהן ועיי' בירושלמי פ"ה דמעש"ש דמבואר ג"כ כשיטת רבינו דאין מוציאין מעשר מכהן ללוי. ועיין תוס' פסחים

דף ל"ח ע"א ד"ה אתיא דמוכח דס"ל דמה שהכהן נוטל לא הוה בגדר נתינה דאל"כ הא גבי טבל עדיין לא שייך בו גדר נתינה ויש לדחות. וברש"י קדושין דף נ"ח ע"ב ד"ה ה"ג שכ' דרק אם נימא דמעשר לכהנים אז שייך לומר גם אנפל לו מבית אבי אמו כהן טבלים דהמעשר שלו ע"ש ומשום זה דלא שייך לומר מתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמיין רק היכא ששייך בזה גדר נתינה וכה"ג וכעין שכתב התוס' סוטה דף כ"ה ע"ב גבי כל העומד לפדות משא"כ גבי כהנים במעשרות דרק גדר פטור לא שייך זה ולא הי' עליו מעולם המצוה של נתינת מעשר כלל ובזה א"ש הגירסא דבכורות דף י"א דנקט דוקא דהכהן נפל לו מישראל גם גבי טבל משום דנ"מ למעשר וגבי מעשר בכהן גופה לא שייך כלל גדר כמו שהורמו ולכך נקט לה כה"ג דכבר היה עליהם שם כמו שהורמו ובזה א"ש לשון רבינו בפ"ו מהל' מעשר הכ"א ועיין במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' גנבה פ"ב ה"ד גבי טבל אם משלם כפל דרבינו לא כתב דמשלם כפל ומשום דבאמת דבקדושין דף נ"ח נקט הגונב ולא נקט שאכלו ובנדרים ובתוספתא דמעש"ש נקט אכלו ונ"מ די"ל דאף דקי"ל כמו שהורמו דמיין זה רק אם אח"כ נתקיים הדבר שהורם אבל כאן שלבסוף נאכל הטבל לא אמרינן זה וכעין מ"ש התוס' חגיגה דף ד' ע"א גבי מחוסר גט שחרור ובזה א"ש ג"כ דברי הגמרא חולין דף קל"א דאתא לידו כו' ע"ש בתוס' אך באמת ר"ל דכיון דלבסוף אכלם שוב לא הוה כמו שהורמו כלל ולכך פטור וא"ש דברי רבינו ג"כ בפ"א מהל' מעשר שהביא זה והוא פסק דהמזיק מתנות כהונה פטור מלשלם וע"כ כמש"כ ולכך בנדרים דף פ"ה לא מוקי כמו בקדושין דף נ"ח בשנפלו לו מבית אבי אמו כו' דכיון דלבסוף לא נתקיים זה לא שייך זה כלל וא"כ עיקר הטעם משום קנס ועל זה לא שייך לשלם כפל. אך יהי' נ"מ אם אכל טבל של כהן דאז לפי מש"כ דגבי תרומה גבי כהן ג"כ בגדר זכי' וכל זמן שלא נתקיים הדבר לא זכה בו משא"כ גבי מעשרות כיון דהוה רק בגדר פטור שפיר י"ל דהכהן עצמו הוה שלו ודברי רבינו בהל' אישות פ"ה דנקט שם גם מעשרות שנפל לו מבית אבי אמו כהן י"ל דמיירי כהך דבכורות דף י"א וכמש"כ וכן יהיה נ"מ למה דמבואר ביבמות דף צ"ט ע"ב גבי נתערב ולדה דלא נקט שם רק דין תרומה ובמעשר היך הדין גבי ספק. והנה זה נראה דגבי בכור בהמה טהורה דחולין דף קל"ד צריך ליתנו לכהן ולא כהך דיבמות דף צ"ט ע"ב וראי' מדלא פלגינן לתרי בבי כמו גבי פטר חמור חדא להפדיון וחדא להנתינה והטעם משום חשש הך דתוס' נדה דף כ"ה מחמת גיזה ועבודה וכעין מ"ש רש"י סוטה דף מ"ח ע"א גבי ת"מ של דמאי ועיין בירושלמי חלה פ"ג ה"ה דהוה שם מחלוקת ובערלה פ"ב ה"א דאמר שם טעם אחר מה דאינו נוטל דמים מן השבט ולא דמי להך דבכורות דף כ' כמ"ש ביבמות דף ל"א ע"א

דאין חשש בזה לומר קמו רבנן וע"ש בתוס' דף כ"ד ע"א ד"ה וספק ועיין בדברי רבינו בהל' מעשר פי"ג הכ"א דנותנין לכהן התרומה וכן הוא בתוספתא ומהך דבכורות דף י"א ע"ב גבי המפקיד פירותיו אצל עכו"ם מוכח להיפך דנוטל דמים מן השבט ובאמת מן הירושלמי דמאי פ"ג ה"ז משמע דטעמא דר"ש משום דס"ל דגם בת"ג אמרינן אתינא מכח גברא כו' ע"ש בפ"ה בירושלמי אך לגמרא דילן קשה וצ"ל ע"כ כתירץ הגמרא חולין דף קל"ד משום חזקת חיוב וה"נ בהך דין של רבינו בסוף פי"ג מהל' מעשר מחמת מוחזק אך א"כ גם גבי מעשר ראשון כן וצ"ל דהא דר"ש חייש לספק החליפם זה רק כעין שכתב התוס' בכורות דף ט' גבי פ"ח דגם משום חששא מועטת מפריש טלה כיון דאין לו הפסד וה"נ כיון דמוכרן לכהן גם משום חששא מועטת צריך להפריש משא"כ אם נימא דצריך ליתן שוב לא ניחוש כלל אך מ"מ גבי בכור י"ל דצריך ליתנו לכהן משום חשש תקלה משא"כ בהך דיבמות דף צ"ט ע"ב לא שייך זה החשש וגבי תרומה לפי מש"כ דגבי כהן הוא נוטל ג"כ מגדר נתינה י"ל דכאן עדיף דהמקיים מספק גם המצות נתינה משא"כ גבי מעשר דהוה רק גדר פטור י"ל דגבי ספק כה"ג צריך ליתנו ללוי אך יש לומר להיפך דגבי מעשר שייך לומר חזקה משא"כ גבי תרומה דממ"נ אין בה רשות הראשון דהכהן הוא ג"כ בגדר קבלה לא בגדר פטור וכעין שכ' התוס' ב"ב דף פ"א ע"ב ובקדושין דף ע"ט ע"א גבי קידשה עצמה וכ"כ בזה. ובאמת כונת הגמרא חולין דף קל"א ע"ב גבי דבר שבקדושה מוציאין יש לומר דקאי אספק היכא דליכא חיוב נתינה רק מ"מ משום חשש תקלה והא דבתוספתא דיבמות פ"ח אמר שם דר"י אמר דמוכר את התרומה ומשמע דת"ק לא ס"ל זה אך באמת שם קאי אמורם מן הקדשים ור"י לשיטתי' בקדושין דף נ"ב ע"ב דיכול לקדש בחלקו ע"ש אך עיין בבה"ג בהל' חלה גרס שם אין מוכרין את כו' עכ"פ גבי מעשר לא הוה בגדר נתינה רק פטור ועיין בתוספתא פ"ו דדמאי דאם קיבל שדה מכהן המעשרות צריך ליתן לאחר ולא אמרינן דיתן להכהן וצ"ל דאף דקי"ל התורם משלו על של חברו טובת הנאה שלו זה רק אם הוא תורם ולא מחמת דהפירות שלו וזה נ"מ בין הטעמים ע"ש ברש"י ובר"ן ובראש"ש נדרים דף ל"ו ע"ב ובתמורה דף י' וב"ב דף ס"ג ע"א וא"כ נמצא דגם גבי כהן הישראל הוא שנותנם לו וגבי מעשר לא שייך זה וכן יהיה נ"מ להחצי המעשר שנותן לכהן אם הכהן צריך ליתנם ללוי או אם מעכבם לעצמו כיון דחל עלי' מצות נתינה אך י"ל דזה דמי לכהן שירש מאבי אמו ישראל טבלים ממורחים ואח"כ הורישן לישראל דהמעשרות שלו אף דכבר נתחייב בנתינה כיון דאמרינן מתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמיין כמש"כ ועיין בספרי פרשת קרח פסקא קי"ט דהוה מחלוקת דר"י ור"י אם גבי מעשר אמרינן דהשם נתנן ללוי ע"ש ובסוף

פסקא קכ"ב מחלוקת שם דר"י ור"י אם שייך גבי לוים הך דלא תמותו ר"ל הך דמסייעים בבית הגרנות ויהיה נ"מ ג"כ אם בן לוי ממזר אם נוטל במעשר עיין גיטין דף נ"ט ע"ב דמוכח שם דלוי שלקח ממזרת פקע מהבן קדושת לוי' ובערכין דף ל"ג ע"ב משמע ג"כ כן דאין עליו דין לוי ובתוספתא פ"ח דיבמות מחלק בין לוים המזוהמים מאמם דנותנים להם מעשרות ובת לוי' אין נותנים לה אם אמה ממזרת ועיין יבמות דף צ"א ע"א גבי זונה ושם דף ע"ד ע"א דלר"מ ערל אסור במעשר אף דטמא מותר כמבואר שם דף פ"ו וצ"ל דטמא זב ומצורע דהוה טומאת הגוף לר"מ אסור במעשר וה"ה ערל ועיין בכורות דף מ"ז ע"א דמ"מ יש עליו שם לוי פסול אף אם הוא ממזר ועיין ירושלמי יבמות פ"י דס"ל דכהן בן גרושה עכ"פ יש עליו דין לוי לענין מעשר לחד שיטה ובכתובות דף כ"ה ע"א מבואר בגמרא להיפך דאינו נוטל מעשר וגם שם לוי אין עליו. והנה עיין בהך דיבמות דף צ"ט ע"ב ובדברי רבינו פי"ב מהל' תרומות מבואר דאף דגבי קק"ל אשה וקטן אף דאוכלים מ"מ לא בגדר חלוקה כמבואר קדושין דף נ"ג ע"א ובתו"כ פרשת שמיני פ"א פ"א דבנותיך רק בגדר מתנות וכן מבואר בדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"י הי"ז וה"ט דרק אוכלים אנדרוגנוס ואשה וקטן אבל לא חולקים אך מ"מ אפילו למ"ד בחולין דף כ"ד ע"ב דאינו נכנס לעבודה עד שיהיה בן עשרים או עד שיתמלא זקנו והנה מתוספתא דחגיגה מוכח בפ"א דלר' דס"ל עד שיהי' בן עשרים אף דזה אינו מעכב כמבואר בחולין שם מה"ת גם לחלוק אינו חולק אך בתוספתא פי"א דקרבנות מבואר להיפך דלחלוק לכ"ע משיביא שתי שערות וזהו כונת התו"כ דבניך לחלוקה דאי לאו הכי בודאי חולק רק דר"ל אף דאינו ראוי לעבודה לגמרי ועיין בירושלמי ספ"ג דסוכה אך כל זה לענין קדשי מקדש אבל לקדשי גבול גם קטנים נוטלים בתורת חלוקה כמבואר בתוספתא פ"ד דפיאה רק בתרומה משום השמירה אין נותנים להם כמבואר ביבמות ובסוכה דף מ"ב ונ"מ דלשאר מתנות כהונה לא איכפת לן וגם לטמא ניתנים כמבואר בתוספתא דפיאה שם ולענין נשים באמת זה תליא בהך דחולין דף קל"א ע"ב גבי מתנות כהונה ע"ש. ובאמת נ"ל דלענין עם שפיר הנשים בכלל ולא ככהנים ולוים דבהם אין שייך כלל דין של מתנות כהונה גבי זרוע ולחיים אבל גבי כהנות שפיר יש להם דין מתנות דהם בכלל עם רק דיכולין ליטלן לעצמן ולא הוה כמו גבי פדיון הבן דבפטר רחם תליא רחמנא ועיין סנהדרין דף נ"א ע"א גבי בת כהן גבי שבת ע"ש ונ"מ נמי לענין כהנות ביוהכ"פ במה הם מתכפרות כיון דאינם שוקלין וגם כל הנשים כן ועיין שבועות דף י"ד ע"א ובחולין דף קל"א ע"ב דצריך ריבוי לכפר על עבדים ע"ש ועיין תוס' יומא דף נ' ע"ב ד"ה או דילמא וסוכה דף כ"ז ע"ב גבי סוכה ובירושלמי פסחים פ"ז ה"ו דממעט שם נשים

מונסלח ובספרי פרשת בהעלותך דמרבה שם גרים שמתכפרים אם חטאו עם כל שבט שהוא דר בתוכו ע"ש בפיסקא ע"ח ועי' בהשגות הראב"ד ז"ל בהל' מעה"ק פי"ב ה"י גבי כהנות ור"ל משום דס"ל דהך דכל הנשואות לכהנים קאי רק אמנחת סוטה וא"כ לא משכחת לה בפנוי' ועיין בירושלמי ספ"ח דיבמות גבי אנדרוגנוס כהן במנחה. ויהיה נ"מ ג"כ לפטר חמור של כהנת עיין ברא"ש סוף בכורות ובראשונים ועיין ירושלמי תרומות פ"ו ה"ב אך שם י"ל כמו הך דבכורות דף י"א ועיין תוספ' דביכורים פ"ב דמבואר שם דאנדרוגנוס חולק בקדשי הגבול וה"ה גבי ישראלית שנשאת לכהן נוטלת גם כן בתורת חלוקה וכמבואר ביבמות דף פ"ו ע"א דנותנת רשות לתרום ר"ל אם נימא דלא כאבא אלעזר בן גמלא דהישראל יכול לתרום ת"מ רק בשלוי נותן לו רשות דהוה כמו שהגיע לידו וכמבואר בגיטין דף ל' וקמ"ל דגם אשת לוי נעשית כלוי' עצמה ואם נותן לה מקיים מצות נתינה ולכך גם היא נותנת רשות אבל ארוסה אוכלת רק גדר קנין לא בגדר עצם והוה כמו עבד עיין תוס' יבמות דף ס"ח ע"א וכ"מ ואינו מקיים בזה מצות נתינה. ובאמת הא דלא משני הגמרא בבכורות דף מ"ז ע"א למ"ד דלוי' אין בנה נפטר מפדיון הבן מה דמקשה שם מהמשנה דכהנת דלא מצי לאוקמא בשילדה מנכרי כמבואר שם ואמאי לא מתרץ לה לשיטת התוס' קדושין דף ח' דגם בפדיון הבן יכול ליתן לכהנת וא"כ י"ל דכהנת שילדה בן מישראל אף דאינו נפטר מתורת הפדיון מ"מ יהי' כמו שהיא פדתה אותו [השמטה כך גבי כהן שמת והניח בן חלל ע"ש ברש"י דזכה האב בפדיונו אך באמת שם הטעם כיון דמוטל החיוב על אביו הוה כמו שפדאו אביו ע"כ השמטה] וכעין דאמרינן שם דף י"א ועיקר הפדיי' גבי פדה"ב הוא הנתינה לכהן והוה כמו שנתן לעצמו וזה שייך רק גבי אב דמחוייב לפדות בנו אבל גבי אם דאינה מחוייבת לפדות בנה לא שייך כלל לומר דהוה כאילו פדתה אותו דאין מוטל עלי' החיוב כלל וגרע יותר מתוך ל' וקושית התוס' שם בד"ה הבן הוא מנתגיירה מעוברת.

ולענין ביכורים אם נשים נוטלות חלק ואף דמבואר במנחות דף פ"ד ע"ב דנשים אוכלות זה לא בגדר חלק רק כמוקדשים ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דביכורים פ"ג ופ"א וחלה פ"ד ותרומות פ"א אם הם כקדשי מקדש ושייכים לאנשי משמר ואז אין נשים וקטנים חולקים בו ואם הם כקדשי הגבול יש להם ג"כ חלק ועיין מ"ש רבינו בהל' בכורים פ"א ה"י וי"א דנ"מ אם ניתן לאנשי משמר או לכל כהנים ושם נקט רבינו דראשית הגז ניתנת לנשים כתרומה וא"כ לפי"ז אם היא נשאת לישראל אין נותנין לה אף דלית בה איסור דגבי תרומה ודאי דבת כהן שאסורה לאכול בתרומה צריכה ליתנה לכהן אחר ואף דאם אכלה אינה צריכה לשלם רק את הקרן זה הוה מחמת מתנה לא

מחמת גזל ובאתא ליד כהן ואף דלכאורה הא הוה כמו מזיק מתנות כהונה לקמן אבאר זה אך נ"ל דבת כהן שנתעברה מישראל בזנות שם אינה נפסלת ממש לענין דהיא צריכה לקיים מצות נתינה לכהן אחר רק דהיא אסורה לאכול ועיין בירוש' פ"ז דיבמות ה"ד עשו אותו כממש לפסול וגם נ"מ אם חוזרת לחזה ושוק וכן יהי' נ"מ לארוסה לישראל אם חוזרת לחזה ושוק עיין יבמות דף פ"ז ע"א דלרבא דיליף מהך אתך א"כ גבי ארוסה שפיר חוזרת אך התוס' שם דף ס"ח ע"א כ' שם דאינה חוזרת גבי ארוסה. ועיין תוס' יבמות דף פ"ו ע"ב דהיכא דאסורה לו א"א ליתן לו בגדר מתנה ע"ש אך רבינו בהל' בכורים ספ"י כ' להדיא דראשית הגז הוה כמתנות בהמה דנותן אותה לכהנת אפילו נשואה לישראל ע"ש ותוס' חולין דף קל"ב ע"א וכן יהי' נ"מ לבכור בעל מום וכ"כ בזה אם זה גדר מתנה בפ"ע או מחמת בכור תם. וא"כ לפי"ז גבי לויים ודאי יכולים ליתן מעשר לקטנים ולנשים והך דתוספ' דיבמות פ"ז גבי בת לוי מן הנתינה כו' אפשר לומר דקאי אאשת לוי דאז כיון שצריך להוציאה אין חולקין לה אך באמת כך דהנה עיין בירוש' תרומות פ"ח ה"ב מבואר שם כך דהוה מחלוקת דרב ור"י אם גבי קדשי הגבול אם בן גרושה ובן חלוצה קודם שנודע פסולו אם יש שם כהן עליו ונ"ל דר"ל אם קיים מצות נתינה עיין בפסחים דף ע"ב ע"ב לכך ס"ל לרבינו בהל' תרומות פ"י הי"ב וכן בירוש' שם מבואר כן ר"ל ג"כ דמצות נתינה לכהן לא קיים כיון דמ"מ הוא חלל וא"כ צריך לשלם הקרן לכהן לא בגדר כפרה רק בגדר ממון ולכאורה ע"כ מיירי בתרומה שזכה בה כהן דאל"כ הוה כמו מזיק מתנות כהונה דפטור כמבואר בחולין שם אך י"ל דכיון שנטלן מבעלים מחמת שהי' סבור שהוא כהן הוה כאילו זכו בו הכהנים ולכך צריך לשלם לשבט וזהו כונת הגמ' בחולין דף ק"ל ע"ב גבי מה דמקשה שם מהך דר"א לכשיבוא לביתו ישלם ואמר שם כו' מדר"א ליקו וליתיב ר"ל כיון דר"א הי' מותר ליקח אז דהוה עני וא"כ כשלקט כבר זכו בו עניים ולכך הדין כיון דהוא יודע שלבסוף יתעשר הוה כזכו בו עניים וצריך לשלם ולא דמי לגזל דשם נתכוון לגזול ובזה א"ש הך דב"ק דף צ"ג גבי ארנקי של צדקה דאמר שם משום לשמור ולא לחלק ע"ש ברש"י ואמאי לא הוה כמו מזיק מתנות כהונה וע"ש דף קי"ז ע"ב ובדברי רבינו פ"ה מהל' שאלה ה"א דאמר שם דגם אם פשע פטור ולא הוה כמו הקדש והטעם משום דאין לו תובעים ומשמע דאם הזיקו בידים חייב ואמאי וצ"ל ג"כ דכיון דאתא ליד גבאי שוב פקע מהם דין מתנות כהונה והוה כמו ממון עניים. עכ"פ זה הוה מחלוקת דאמוראי בירוש' אם גם גדר מתנה קיים אם נתן לבן גרושה קודם שנודע פסולו או לא ונ"מ לפדה"ב כה"ג ועיין בספרי פ' ברכה פיסקא שנ"ב מה דיליף מהך קרא דחילו ע"ש ועיין ברש"י תענית דף

י"ז ע"א גבי מה דאמר שם ויודע שבתי אבותיו קבועים ע"ש דמבואר דאם לא היה קבוע במשמר לא היה יכול לעבוד וכ"כ בזה בח"א ובח"ב בהל' ערכין דזה תליא במחלוקת אם לא היה במשמר אם יכול לעבוד די"ל דרק אם נתחלק במשמרות אז זכה כל אחד בשלו ואינם יכולים לעבוד במשמר אחד וראי' לזה ממש"כ לעיל בשם תו"כ דמרבה בניו לחלוקה וממ"נ היכי מיירי אם הם מהמשמר פשיטא וע"כ כמש"כ דמיירי שהם פחותים מעשרים ואינם מניחים אותו אחיו הכהנים לעבוד ומ"מ זכה בתורת חלוקה מחמת אביו אף דאין זה משמר שלו. אך זה נראה דהא דקי"ל דעבודת בן גרושה כשר זה רק כשהיה קבוע במשמר והוחזק וכמבואר בתענית הנ"ל אבל אם לא היה מוחזק אז הוה כפסול מעיקרא וכמבואר בירוש' דתרומות פ"ז דפסול משעת לידה צריכה לשלם גם חומש רק גבי ב"ג כיון שהוחזק צריך לפוסלו בב"ד אבל אם לא הוחזק הוה כפסול מעיקרא וא"כ לפי"ז גבי אשה וקטן אם נתברר שהיו מפסולים שוב בטלה הנתינה וזהו כונת התוספ' ביבמות דגבי לויים צריך ג"כ הוחזק ועיין בבכורות דף ל' ע"ב דגם גבי לוי צריך לקבל עליו דברי לוי' ע"ש ברש"י ד"ה דברי לוי' דג' דברים צריך לקבל שירה ומשרת ומשוער ומשרת ר"ל השמירה. והנה מרש"י חולין דף כ"ד ה"ה והא דמשמע שם לכאורה דגבי לויים לא בעי גדול ובערכין דף י"ג ע"ב לפי שיטת רש"י מבואר שם דקטן פסול ועיין בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ג ה"ז אך רבינו באמת לא מפרש הך משנה דערכין כן אך מפרש דקאי אכהן וכמבואר שם פ"ה הט"ו ובפיהמ"ש שם רק רבינו יליף מהך דחולין ושיטת רש"י שם או די"ל דר"ל לענין בן עשרים ובאמת עיקר הטעם דבן עשרים כדי שיצא מכלל ספק סריס עיין נדה דף מ"ז ע"ב לר' דס"ל כן ובכהן הוה זה פסול כמבואר בתוספ' פ"ה דבכורות ע"ש וגבי לוי לא שייך זה אך י"ל משום קול עי' יבמות דף פ' ע"ב וזהו כונת רש"י גם מ"ש המפרש בתמיד דף כ"ז ע"א דשמירה לא בעי בן י"ג גם גבי כהנים דזה לא מיקרי עבודה אך באמת שם ר"ל בפחות מבן עשרים וזה תליא אם שמירה מיקרי עבודה ועיין תוס' יומא ד"י ועירובין דכ"ג דס"ל דשמירה לא הוה רק בלילה והמפרש ריש תמיד ס"ל דהוה בין ביום ובין בלילה ובדברי רבינו פ"ח מהל' בית הבחירה ה"א ב' ועיין ב"מ דצ"ג ע"א אם משמר כעושה מעשה דמי ועיין מנחות דפ"ז ע"א גבי שמירה ע"ש וגם אם נימא דהוה עבודה אם שייך בזה הך דערכין דף י"א אם עושה עבודה זו אסור לעשות עבודה אחרת דהרי רש"י שם כ' דמשה הי' משורר וגם הי' שומר כמבואר בתמיד ואף דבאמת לכאורה דברי רש"י שכ' בערכין שמשה הי' משורר הוא מבואר בחולין דף כ"ד דבאוה"מ מבן חמשים הי' פסול וצ"ל דרק לעבודה בכתף ועיין סוטה דף י"ב ע"ב גבי משה ועיין בס'

המצות לרבינו ז"ל ובדברי הרמב"ן בשורש שלישי שם. ובאמת נ"ל דהא דמבואר בגמ' דנדרים דל"ז דפיסקי טעמים לאו דאורייתא לאו למימרא דהם אינם מסיני ועיין בחגיגה דף ו' ע"ב למאי נ"מ כו' ובזבחים דף קט"ו ע"ב ברש"י ד"ה ופסקי' ועיין תוס' ב"ב דף י"ד וברכות דף ס"ב ובכ"מ ועירובין דף כ"א ע"ב ובירוש' ספ"א דיומא אך כך דמסיני ניתנו לצורך שיר של הלויים כיון דעיקר שירה בפה והוא הטעמים וא"כ זה לא הי' נצרך אלא למשה בלבד שהוא הי' משורר אז וזהו כונת המכילתא פ' יתרו שבנעימה שהי' משה כו' וזהו ג"כ ר"ל הגמ' דברכות דף מ"ה ע"א בקולו של משה ע"ש ור"ל כמש"כ ובמ"א הארכתי בזה. או י"ל דאף אם נימא דשמירה הוה עבודה מ"מ הא מבואר בתמיד דף כ"ז דחד מקום יש דבאמת די בחד שומר רק משום צוותא בעלמא בעי שני שומרים ובזה י"ל דדי גם בקטן ועיין במס' פרה פ"ח מ"א אם שני שומרים צריכים שיהיו שניהם ראויין ובפ"ז שם מ"י בהך מחלוקת דר"א ורבנן ועיין בדברי רבינו בפ"ד מהל' סוטה דכ' שם דפ' סוטה אם כתבה כהן קטן פסול ומשמע שם מדברי רבינו דלא משום דבעי לשמה כמו גבי ס"ת רק משום כהן דאין עליו שם כהן ועיין חולין דקל"ג ע"א דחשיב לה מן העבודות המסורות לבני אהרן השקאת סוטה. ועיין בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ג ה"ט דגם בלויים הוה משמרות וכן מבואר בתוספ' דתענית ועי' במ"ש רבינו בהל' ביכורים פ"א דהא דמבואר בגמ' דכל שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה לאו דוקא בקדשי המקדש אלא אף בקדשי הגבול ובאמת זה הוה מחלוקת בתוספ' פ"ב דדמאי דר"ש ורבנן אם גם בקדשי הגבול כן ולכך שינה רבינו הלשון ועיין סנהדרין ד"צ ע"ב וברש"י פסחים ד"ג ע"ב ד"ה שחק ע"ש ויהי' נ"מ ג"כ ללוי במעשר אם שייך בו ג"כ זה דאינו מודה ועיין בבכורות דף ל' ע"ב ובהך דחולין דף קל"ב ע"ב גבי הך דר"ח דמשמע שם דגם במתנות גבולין כן וזהו המחלוקת דר"י ור"י בספרי הנ"ל וכן יהי' נ"מ אם גבי מעשר צריך ג"כ לעשר מן היפה דכל היכא דבעי גדר נתינה בעי זה וכ"כ בזה לעיל בפ"א מהל' כלאים. והנה עיין במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בפ"ו מהל' מעשרות הט"ו גבי כהן ולוי שלקחו פירות מישראל לאחר מירוח דמוציאין התרומות ומעשרות מידם דס"ל להראב"ד ז"ל הטעם משום דמנתא דכהן לא זבני לך וכ' שם הראב"ד ז"ל דלכך שם בהל' ט"ז גבי כהן ולוי כו' דאם מכרו לאחר גמר מלאכה התרומה ומעשר ללוקח משום דכבר זכה בו המוכר וא"כ לפי"ז הי' הלוקח יכול למכור התרומה והמעשר לאחר דהוה כמו ירש טבלים ממורחים מכהן ובאמת בתוספ' שם פ"ז דדמאי נראה שמחלק בין מעשרות ובין תרומה ות"מ דמעשרות הם שלו ותרומה ות"מ נותנם לכהן וצ"ל כמש"כ דגבי תרומה לא זכה רק לאחר הפרשה ואף דבקדושין

דף נ"ח מבואר דגם גבי תרומה כן וכמש"כ י"ל כך דכ"כ במה דרבינו בפ"ו מהל' מעשר נקט דוקא לשון הגמ' דבכורות דף י"א דהכהן ירש הטבלים ממורחים מישראל וע"ש ברש"י דלאו דוקא אך י"ל כך דהנה לפי המבואר בירוש' ספ"ה דמעש"ש דגם טבל איקרי קודש ובתוס' פסחים דף ל"ח ע"א דהכהן יש לו חלק בו ע"ש ועיין רש"י גיטין דף ל' ע"א ד"ה אבל דהכהן מצי למימר דלא משך ממנו הפירות אך כך דמה שממרחו וע"י זה נטבל זה גופה הוה כמו קריאת שם לענין זה שיזכה בו אם נימא מתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמיין ובפרט היכא דיש נ"מ לעצמו כמו גבי כהן בטבלים שיש לו וכעין דמבואר בהך דב"ב דף קכ"ו ע"א גבי מלוה שעמו פלגי ע"ש ברשב"ם ועיין ב"ב דף פ"ה ע"ב בבעה"ב מוכר קלתות ובדברי רבינו בהל' מכירה פ"ד ה"א במש"כ וכן אם קנה וכ"מ בזה. ובמה דמבואר בנדרים דפ"ד ע"ב דמעשר עני יש לו טובת הנאה תליא בהך מחלוקת אם טובל ע"ש ור"ל כיון שע"י מעשה שלו נתחייבה יש לו בה זכות ועיין חולין דף קל"א ע"ב ע"ש וה"נ כן משא"כ גבי הך דבכורות די"א דשם הוא לא מרחן רק אבי אמו ישראל מרחן לכך גבי תרומה לא זכה בו הכהן ולכך נקט רק מעשרות ועיין בהך מחלוקת דירוש' דמעשרות פ"ד ופ"ה גבי הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו אם נטבלו ומשום דזה הוה כמו מקדיש ואין אדם אוסר כו'. ובאמת גבי הך דבכורות בהלוקח טבלים ממורחים מן הגוי רבינו מפרש כפי' התוס' שם דמיירי שהישראל מרחן לאחר שלקחן מן הגוי ולכך גבי ת"ג לא אמר שם אתינא מכח גברא כו' משום דעדיין לא מטא זמן חיובו אבל אם נימא כשיטת רש"י שם דלא דצריך ישראל למרח רק משום דמירוח העכו"ם פוטר ולכך אם הישראל ממרח ברשות העכו"ם חייב ועיין בירוש' מעשרות פ"ה ה"ו דהיכא דנמרח ע"י נמלים תליא במחלוקת דר"י ור"ל הנ"ל אם צריך מעשה לחייב או מאליו ג"כ הוה חיוב ע"ש. ואז כה"ג י"ל דגם בת"ג יכול לומר אתינא כו' ולפי המבואר בבכורות דף מ"ז ע"ב דמחלק שם בין מת בתוך ל' או מת לאחר ל' והנה לפי מה דמוכח שם מדברי התוס' דעל האב אינו מוטל חיוב הפדיון כיון שהוא כהן ועל הבן ג"כ כל זמן שהוא קטן לא חל עליו שום חיוב פדיון עצמו כמ"ש התוס' בכורות דף מ"ט ע"ב ד"ה ודידי' דזה הוה שני חיובים פדיון עצמו ופדיון אביו רק דהדין דכשאביו פדאו נפטר דבאב המצוה הפדי' ובעצמו המצוה שיהא פדוי ונ"מ לענין שהחינו דבעצמו י"ל דא"צ לברך ואף דרבינו בהל' בכורים פי"א ה"ה לא פסק כן י"ל דזה רק היכא דגם אביו נתחייב וזה תליא במה שכ' התוס' בכורות דף מ"ט והרא"ש שם גבי אם מת הבן לאחר ל' אם צריך האב לברך שהחינו ולקמן אבאר זה. עכ"פ ליכא חיוב אז לפדות ומ"מ אמרינן כיון דיכול לפדות אתינא מכח כו'

וה"נ אמאי מבואר דרק בלוקח טבלים ממורחים מן הכהן וכן בקדושין דף נ"ח דרק בממורחים אז זכה במעשרות אבל בל"ז לא זכה אף דיכול לקרות עליהם שם וצ"ל דהא דיכול לקרות שם וכעין דאמרינן בב"מ דף ע"ד ע"א במחלוקת דרב ושמואל גבי מחוסר שתים פוסק כו' וחד מחלק בין בידי שמים לידי אדם ע"ש ולכך בקדושין דף ס"ב ע"ב מחלק שם בין שחת לאגם ע"ש ובית שקיא דזה הוה כמו מחוסר שתים וזה הוה כמו מחוסר שלש וכן גבי זיתים וענבים על יין ושמן הוה כמו מחוסר שלש עיין בב"מ שם ודף צ"ב ע"ב ובע"ז דף נ"ו אימתי הוה גמר ליין וא"כ לפי"ז יהי' נ"מ דאם רוצה שהזיתים יהיו לאכילה אז שפיר תורמין מזיתים על שמן די"ל דזה הוה מין במינו עיין בירוש' תרומות פ"ו ה"ו אם אכל ענבים יכול לשלם יין והך דתרומות פ"א מ"ד שם מיירי בזיתים העומדים לידרך וע"ש בירוש' בה"ט ובפיהמ"ש שם ובעדיות פ"ה מ"ב ע"ש בפי' הראב"ד ומ"מ לכתחילה לא יתרום מזיתים על שמן אף מזיתים העומדים לאכילה משום דהוה כמו מרע על היפה וע"ש בפ"ב מ"ו בפיהמ"ש ושם ר"ל אם רוצה שהזיתי כבש יהי' לשמן אבל אם עומדים לאכילה אדרבא הם טובים עיין ביכורים פ"א מ"ג. וא"כ לפי"ז גבי תרומה הא דקי"ל דאם קרא שם עד שלא נגמרה מלאכתו הוה תרומה זה רק משום שבידו לגומרם לא משום שיש בו עכשיו זיקת תרומות ומעשרות עיין מ"ש התוס' קדושין דף ס"ב ע"א וא"כ לפי"ז אם הכניס תבואה במוץ שלה בבית אף דזה לא הוה פטור לגמרי כמ"ש התוס' מנחות דף ס"ז ע"ב וע"ז דף נ"ו ע"א מ"מ כיון דשוב לא יבוא לכלל חיוב לעולם אם נימא דלא כהך דב"מ דף פ"ח ע"ב אז לא חל שם תרומה עליהם וזהו כונת רבינו בפיהמ"ש פ"א מ"ה גבי מן החיוב על הפטור ע"ש שכ' דמיירי שלא נגמרה מלאכתן וע"כ כה"ג משא"כ גבי מעשרות דהנה עיין בתוס' ר"ה דף י"ב ובכורות דף נ"ד מביא שם בשם ירוש' דמרבינן למעשרות אף שאר פירות ועיין בפי' הראב"ד בתו"כ פ' בחוקותי דרק במעשרות נתרבה ולא בתרומה והטעם כך דיש נ"מ בין תרומה למעשרות דגבי תרומה כ"ז שלא נגמר פטור וגבי מעשר משום דמחוסר גמר ונ"מ להך דעירובין דף כ"ח ע"ב גבי אהינא דטובייא דחייבים במעשרות כיון שאינם עומדות ליגמר ואינו מחוסר גמר משא"כ לענין תרומה כיון דעכ"פ לא נגמרו ועיין ב"מ דף פ"ט ע"א בתוחלני ע"ש ברש"י. והנה לגבי שאר פירות אין בהם מה"ת גדר קבע ואינם מחוסרים קבע ולכך במעשרות חייבים משא"כ בתרומה וזהו כונת הגמ' ביצה דף י"ג ע"ב מה ת"ג ניטלת מן הגמור ע"ש ולכך מבואר בתוספ' תרומות פ"ג דאין בו קודש לד' בדבר שלא נגמרה מלאכתו גבי תרומה ר"ל דעיקר הקדושה של תרומה הוא משום דנטבל וקודם גמר מלאכה אין עליו שם קדושה והנה בירוש' פ"א

דמעשרות במה דפליגי ר"י ור"ח אם הקדישן קודם גמר מלאכה ופדאן אם הוה תרומה וכ"כ לעיל דזה ודאי גם ר"ח מודה דלאחר שמירחן חייבים בתרומה ומעשר רק דפליגי אם קודם מירוח אם מהני אם קרא עליהם תרומה וזה ר"ל ג"כ התוס' ב"מ דף כ"א ע"ב ד"ה ופטורות שכ' בסה"ד משמע קצת ור"ל כה"ג וכה"ג מחלק בירוש' חלה פ"א ה"ד גבי מעשר שהקדימו בשבלים דאם הפרשת ת"מ הי' קודם מירוח ואח"כ מירח צריך להפריש ת"ג דזה הוה חיוב חדש וה"נ גבי פדיון של הקדש כן ס"ל לר"ח ור"י פליג עלי' שם וס"ל דיכול לקרות שם תרומה אף קודם מירוח לאחר פדיון משום דס"ל דהא דיכול לקרות שם תרומה קודם גמר משום שבידו לא משום שיש קצת חיוב ולכך לא פקע ע"י ההקדש משא"כ במעשרות לפי מש"כ דיש עליהם זיקת מעשרות שפיר י"ל דאם פדאן עד שלא מירחן אינו יכול לקרות שם מעשר עד שימרח דהתם שפיר אם הפרישן הוה מעשר מצד עצמן לא משום שבידו ולכך פסקינן בביצה שם דשמו טובל לת"מ וע"ש בפירש"י דהוה טבל גמור לחייב עליו מיתה דלא כמבואר בירוש' ספ"א דתרומות ואף דת"ג אינה טובלת אם הפרישה בשיבלים לדידן דלא ס"ל כר"א כמבואר ביצה דף ל"ה וה"ה מעשר ראשון אינו טובל לתרומה אם הפרישה בשיבלים כמבואר בירוש' פ"ב ה"ד ע"ש מ"מ מעשר ראשון שאני דשוב לא הוה מחוסר גמר כיון דכבר הפרישן ולא גרע משאר פירות דלא בני גמר נינהו וכמש"כ אך התוס' ב"מ הנ"ל לא ס"ל כך רק דאף במעשרות חייב אם פדאן. גם נ"מ אם בתחילה בשעה שהקדישן הי' בדעתו לגמור מלאכתן דהיינו תאנים לעשותן גרוגרות ולאחר פדי' חשב עליהן להניח כך אם שוב חייבין בתרומות ומעשרות או לא ועיין בירושלמי פ"ב דמעשרות ה"ד ע"ש וא"כ לפי מש"כ דעיקר התרומה נעשה ע"י שנקדש הטבל וכבר הארכתי בזה בח"ב בהל' ערכין דהקדש וכל דבר שבא בגדר דין לא בגדר חיוב כל היכא שיש לאחרים בו זכות אין יכולים להקדישו ולא חל עליו ההקדש וכמו הך דב"ק דף ק"ב ע"א ור"ן נדרים דף מ"ו אם חלקו אם אסורים ועיין בהך דתמורה דף כ"ה ע"ב גבי הך דהשוחט את החטאת למ"ד דנאכלת לכל אדם ע"ש בתוס' אך כך דהא מבואר בחולין דף ע"ה ע"א דעובר במעי אמו הוה בגדר מחוסר זמן ואף דהתוס' כ' בתמורה דף י' ע"ב דבמעי אמו לא הוה מחוסר זמן ע"ש וזה ג"כ כונת הגמ' ביומא דף ס"ד דיליף שם דבע"ח אינם נידחים ממחוסר זמן ואם נימא כהך שיטה דלא חל כלל ההקדש עיין תוס' זבחים דף קי"ד ע"ב ומעילה דף י"ב ע"א ותמורה דף י"ט ע"ב וא"כ מה שייך זה לגדר דיחוי כיון דלא חל ההקדש כלל ודוחק לומר דזהו כונת הגמ' שם התם לא איתחזי וגם מה שייך גדר זה הא כל הקרבנות הוא כן. אך י"ל דר"ל אם הקדיש עובר במעי אמו דחל עליו

קדושת הגוף ומ"מ להקריבו אסור עד בן ח' או י"ל דר"ל לענין בכור דקדוש משנולד או לגבי ליל ח' דאף דקדוש קדושת הגוף מ"מ להקריבו אסור משום מחוסר זמן כמ"ש התוס' בזבחים דף י"ב וחולין דף פ"א דלא כשיטת רש"י שבת דקל"ו ע"א. וגבי תורים שלא הגיע זמנם היכי משכחת לה י"ל כמש"כ בח"א בשם הראב"ד דאם הקדיש תורים לקרבן וילדו ביצים ומהביצים נולדו אפרוחים חל עליהם קדושת הגוף אף דעדיין הוה תורים שלא הגיע זמנם וזהו כונת הגמ' במעילה דף י"ב וא"ש מ"ש התוס' זבחים דף קי"ד ע"ב ע"ש. וי"ל דהגמ' דחולין דף ע"ה ע"א ר"ל במה דאמר מידי דהוה אמחוסר זמן היינו ליל ח'. וי"ל דזה רק היכא דמקדיש לו אבל מאליו לא חל על עובר וכן יהי' נ"מ גבי הך דחולין דף כ"ג גבי פילגס דמספקא שם לב"פ אם הוה ברי' ומ"מ מצי מקריב לי' והטעם דלא דמי להך דתחילת הציהוב דכאן הוה מין אחד וא"א שיעשה איל עד שיהי' מתחילה פילגס וזה ודאי אם הקדישו כשהוא כבש ואח"כ נעשה איל לא נדחה כיון דכך הוא גידולו ולא שייך בזה בע"ח נידחים ולא דמי להך דכריתות דף כ"ז ע"א גבי בשעת הפרשה יפה סלע ע"ש ובדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ד הכ"ד דכאן א"א בלא כך ועיין במ"ש הראב"ד בהל' פ"א פ"א ה"א גבי עגלה ותוס' ב"מ דף ל' גבי פרה מעוברת ע"ש ואף דעובר יכול להקדיש זה רק בקרבן שמיד כשיהי' בן ח' כשר משא"כ גבי פרה ועיין מ"ש התוס' זבחים דף קי"ד ע"א ד"ה וקסבר דאין הקדישת האם חלה גם על אתנן ומחיר ואף דהא מבואר בתמורה דף כ"ח ע"ב דאם הקדיש אתנן ומחיר חל עליהם קדושת הגוף ומה ראי' מטומטום ואנדרוגנס וע"כ צ"ל דקדושה שמאליו לא תפסי דבר שאינו ראוי. והנה במש"כ דדבר שהדבר הוא כן לא שייך בו גדר דיחוי לכ"ע והנה בתמורה דף כ"ח ע"ב מבואר לחד שיטה דמוקצה לאחר ז' שנים מותר להקריב ואמאי לא נימא כאן בע"ח נידחים ועיין בהשגות הל' איסורי מזבח פ"ד ה"ד גבי הך משיעשה בהם מעשה דס"ל כפי' שני שברש"י דמשעבד בה בטל ההקצאה ומותרת לגבוה ואמאי לא נימא בע"ח נידחים ובאמת פליגי רבינו והראב"ד ז"ל אם מוקצה ר"ל שיקצהו שיהי' ע"ז כן ס"ל להראב"ד ז"ל ולכך לא בעי מעשה ולא שייך בה אין הקדש לע"ז ומ"מ לא הוה כמו נעבד דאף למ"ד דע"ז של עכו"ם אסורה מיד זה רק לדבר שנאסר אף להדיוט ועיין בתוס' ע"ז דף מ"ח דאף ע"י מעשה בקרקע דנאסר גם להדיוט מ"מ אינו אסור עד שיעבוד ע"ש וכן מבואר בירוש' ע"ז פ"ד ה"ד דאין קרקע נאסר ע"ש אך משם אין ראי' דשם קאי על ישראל. עכ"פ התוס' ס"ל דרק בדבר תלוש נאסר מיד וא"כ גבי בע"ח לכך לא הוה נעבד וא"ש. ורבינו ז"ל ס"ל כרש"י דמוקצה היינו לתקרובת ולכך בעי דוקא מעשה ועיין תוס' ב"ב דף קכ"ט ע"ב ד"ה חוץ ע"ש ובאמת לפי מ"ש רבינו בהל' איסורי

מזבח שם וכן הוא בירוש' פ"א דביכורים דגם לאחר ביטול אסור לגבוה משום דמאיס ואמאי לא נימא כן גם גבי מוקצה זה וזה דוחק לומר דרק היכא דנאסר לכתחילה אף להדיוט אז אף לאחר ביטול אסור לגבוה אבל בבע"ח כיון דמתחילה אינם אסורים רק לגבוה מהני הביטול שלהם להתירם אף לגבוה אך מתוס' סוכה דף ל"ב לא משמע כן ועיין בע"ז דף כ"ב ע"ב אי פלחי' או אקצי' לא הוה מזבין לו משמע דאי פלחי' הוה אסור ולא אמרינן שיהא המכירה ביטול ע"ש דף נ"ג וע"כ דאף בבע"ח אם ביטל אח"כ אסור לגבוה. אך י"ל כשיטת הירוש' פ"ד דע"ז ה"ב דהמשתחוה לע"ז של אוכלין לא מהני ביטול דהוה תקרובת לעצמן וה"נ י"ל גבי בע"ח אך אם נימא דמוקצה הוה רק שיחדו לתקרובת י"ל דדבר שאין ע"ז עצמו לא מאיס ודלא כשיטת רש"י בסוכה דף ל"א ע"ב ועיין במ"ש הראב"ד ז"ל בפי' לתו"כ פ' בהר פ"ו פ"ט דבימוס דאף דאינו רק מקום שמעמידין עליו ע"ז מ"מ נאסרה מיד מטעם קרא דאיתקש לע"ז עצמה ודלא כשיטת רש"י ותוס' ע"ז דף מ"ז ע"ב ודף נ"ג ע"ב וכן מוכח שם בירוש' והטעם דהוה כמו יד לע"ז ונידן כמו ע"ז עצמה וכעין מ"ש רבינו בהל' ע"ז פ"ח ה"ג גבי דלעת ופ"ז הי"ב גבי ביצים ע"ש ומ"מ דלא מאיסי כיון דהם עצמן אינם ע"ז עיין תוס' מגילה דף ו' ע"א ועיין ע"ז דף נ"ב ע"ב גבי מזבח ע"ש בריטב"א וא"כ לפי"ז י"ל דגבי ישראל ליכא כלל דין מוקצה כיון דהוה בגדר בימוס ולא עדיף מע"ז עצמה דאינה אסורה עד שתעבד לדידן דקי"ל כר"ע וא"כ מאי מייתי בגמ' דתמורה דף כ"ח ע"ב בהך עובדא דגידעון דשם הוה של ישראל ולשיטת הראב"ד ז"ל דמיירי בלא מעשה ועיין רש"י סנהדרין דף מ"ז ע"ב ובדף מ"ח ע"א ד"ה מידי ואף מעשה ג"כ לא מהני רק אם עבד עיין תוס' ע"ז דף מ"ז ע"ב וכ"מ ובירוש' שם גם מתיך כוס דלא ס"ל כן. אך י"ל דעיקר הטעם לדידן דקי"ל דע"ז של גוי אסורה מיד הוא כעין דאמרינן בסנהדרין דף נ"ו ע"ב דגבי גוי חייב מיתה משעת עשי' ולא בעי עד שיעבוד וה"נ לכך נאסרה מיד ג"כ וא"כ לפי"ז כיון דמבואר בסנהדרין דף ס"א ע"ב דגבי ישראל מומר ג"כ חייב מיד י"ל ג"כ דנאסרה מיד ועיין ע"ז דף ט"ו ע"ב ובאמת י"ל דלפ"ז גבי גוי לא שייך למימר מה דאמרינן בגיטין דף נ"ב ע"ב מדאגבה קניא גבי מנסך דגבי ב"נ תכף בשעה שמגביה את היין לנסך מתחייב תכף משום ע"ז וא"כ שייך ק"ל בדר"מ ועיין מש"כ בהשמטה להל' מאכלות אסורות פי"ג וא"כ לפי"ז גבי מומר ג"כ כן ועיין תוס' חולין דף מ' ע"א ד"ה לפני וע"ז דף ל"ג ע"א דאם מומר בין בהליכה בין בחזרה אסור ע"ש אך מלשון רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ז ה"ו מוכח להיפך ע"ש ועיין בע"ז דף נ"ד ע"א דמבואר שם ברש"י דבע"ח לא נאסרו משום בימוס אך הריטב"א ז"ל לא ס"ל כן ע"ש. עכ"פ מוכח מדברי התוס' דזבחים דף

קי"א הנ"ל דקדושה שמאליה לא חלה על דבר שאינו ראוי אך מהך דתמורה דף כ"א ע"א דמוקי שם מתניתין דתמורת אשם דמיירי שילדה נקבה ומ"מ חל עלי' קדושת הגוף דירעו אף דזה הוה ממילא ועיין בדברי רבינו פ"ד דתמורה ה"ז גבי הפריש נקבה לפסחו וילדה או שהפריש מעוברת כו' וע"כ שם מיירי דילדה נקבה דאל"כ בסיפא אמאי ירעו הא רבינו פסק כר"י דשיירי משוייר ואם הקדיש ולד תמים במעי בע"מ חל קדושת הגוף וא"כ יהי' קרב וכמבואר תמורה דף י"ט ע"א וכן מבואר להדיא בירוש' פסחים פ"ט ה"ה דאמר שם גבי נשיא שהפריש שעירה לא קדשה וולדה קרב ור"ל כגון שהיתה מעוברת זכר הרי חזינן דקרב וע"כ מיירי רבינו שילדה נקבה ומ"מ ס"ל ברישא דתרעה. אך י"ל דשיטת רבינו דהא דקי"ל דהקדיש נקבה חל עלי' קדושת הגוף זה רק אם הקדישה סתם אבל אם הקדישה לדמים אז י"ל דלא חל עלי' קדושת הגוף ולא הוה כמו הקדיש זכר לדמיו ועיין תוס' בכורות דף י"ד ע"ב ע"ש וזהו כונת רבינו בהל' מעה"ק פט"ו ה"ה וכן נראה דאם הקדיש בע"מ עובר או מחוסר זמן לדמים אף דחל עלי' קדושת הגוף לענין רעי' מ"מ אח"כ כשנעשה ראוי לא קרב וא"כ לפי"ז למ"ד אין אדם חולק את הקדשו עיין תמורה דף ל"א ע"ב במקדיש בהמה נקבה מעוברת אז גם על הולד לא חל רק קדושת הגוף לרעי' אבל לא ליקרב אף דלאח"כ חזי ועיין תוס' תמורה דף י' ע"ב ד"ה כי דכ' שם דכשנולד חל ממילא אך שם מיירי רק בקדושת דמים לא בקדושת הגוף לרעות ועי' מעילה די"ב ע"א בתוס' ד"ה וכי גבי תורים שלא הגיע זמנם ע"ש וא"כ שפיר י"ל דרבינו שם מיירי כשילדה זכר ולכך ירעה אך באמת זה רק למאן דס"ל בהויתן הם קדושים אבל לדידן דס"ל במעי אמם הם קדושים חל על הכל לבד מטומטום ואנדרוגנוס וטריפה דהני פקעי אף קדושת הגוף כמבואר תמורה דף י"ז והא דאמרינן בגמ' בתמורה דכ"ה דרשב"ג ס"ל בהויתן זה רק אם ס"ל כהך דשמואל בתמורה די"ז ע"א גבי מקדיש טריפה או כת"ק דר"א בתוספ' דתמורה שם וכ"כ בזה במ"א. ועיין בתוספ' ספ"ד דנזיר דמבואר שם דאף למ"ד דתגלחת בנזיר אינו מעכבת מ"מ אם קיבל עליו שתי נזירות כ"ז שלא גילח על הראשונה לא חל עליו השני' והטעם דאי תחול עליו שוב יתבטל התגלחת הראשונה וא"א זה ועי' נזיר די"ג ע"ב ודט"ו ובירוש' ספ"ב דנזיר ע"ש דאין עולה תגלחת אחת לשני נזירות ולא דמי להריני נזיר לכשיהי' לי בן ונזיר מאה יום דשם ע"כ חל מחמת דיבורו אבל כאן הנזירות הראשונה מעכבת את השני' שלא תחול. נמצא דכל שיש זכות לא חל הדבר ממילא להפקיע וזה ר"ל הגמ' במנחות דף ס"ו ע"ב שלא ניתנו מעות אלא לצורך להם ועיין סנהדרין דף מ"ח דחזי תפיס ולכך ס"ל להירוש' פ"א דפיאה הנ"ל דאף לאחר מירוח אם קרא שם פיאה פטור

מת"ג משא"כ במעשר וכן נ"מ להיפך דהנה מבואר במעשרות פ"א מ"ה דאם אין דעתו להוליכו לביתו נקבע הוא מיד ועיין תוס' ע"ז דף מ"א ע"ב ע"ש וס"ל דגבי תרומה לא מהני מה שמחשב להוליכו לביתו כיון שהוא בגדר הקדש והוה כמו דאמרינן בב"ק דף כ"א הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי ולכך גבי תרומה מפריש מן הגורן רק היכא במקום שרוב מכניסין לבית אז גם בתרומה כן ועיין בירוש' מעשרות פ"ג ה"ג גבי מצא כלכלה דאמר שם דאם רוב מכניסין לשוק א"צ להפריש רק דמאי ואם מחצה על מחצה כ"ז שלא נכנס לבית מתקנן דמאי דממ"נ אם הוא מאותן שמכניסין לשוק כבר נפרש ת"ג ובמעשר רק דמאי ואם מאותן שמכניסין לבית עדיין לא נקבע ומותר לאוכלן עראי בלא תרומה ואח"כ אמר שם דזה דוקא בדבר שאין לו גורן אבל בדבר שיש לו גורן אפילו רוב מכניסין לבתים מ"מ תרומה כבר הפרישן בגורן ע"ש ומהירוש' דשם מבואר דמעשר הוה ג"כ קבע כמו תרומה דאם עישר פירות שנגמרה מלאכתן עד שלא תרם אסור לאכול מהפירות עראי מחמת הת"ג ולכך קאמר שם דכיון דאינו מפריש רק מחמת ספק שוב לא קבע דאל"כ הוה כמו מקדים מעשר לת"ג כיון דע"י זה נקבע ולקמן בהל' תרומות אבאר זה. עכ"פ מבואר דתרומה צריך להפריש מגורן לכ"ע ועי' ברש"י נדה דף מ"ז ע"ב גבי הך דהל' כדברי כולם להחמיר דמבואר שם דאם הפריש מדבר שהכניס לבית על דבר שלא הכניס לא מהני או להיפך וכן מוכח מדברי התוס' יומא דף י' ע"ב והוא תמוה ע"ש בתו"י והרי מבואר בכ"מ להיפך אך לפי מש"כ י"ל דרש"י ר"ל במעשרות דאז לא מהני עד שלא נטבלו לגמרי להפריש על פירות שנטבלו לגמרי ובתרומות קאי אתרומה ושפיר חל מחמת גדר קדושה וכמש"כ. ובאמת זה תליא במה שכבר הארכתי בח"א אם התרומה הוה תיקון הטבל או תרומה מיקרי אוסר הטבל דיש בזה מחלוקת בכ"מ ועיין סנהדרין דף פ"ג ע"א דאמר שם דטבל יש לו תקנה ונותר אין לו תקנה וקשה דהא נותר ג"כ יש לו תקנה כמבואר בזבחים דף מ"ג ע"ב וגבי טבל גם כן נחסר מה שצריך להפריש התרומה ודוחק לומר משום דגבי נותר בעי דוקא משלה האור ברובו כמש"כ בזה לעיל אך לפי מש"כ א"ש דכאן התרומה הוא האוסר ואם כן לא זה חסרון מה שנוטל האוסר. וא"כ נמצא כך דהקדש אינו פוטר רק אם יש עליו חיוב תכף אבל אם אין עליו חיוב אף דיכול לחול עליו שם תרומה ומעשרות אין ההקדש פוטרן וה"נ גבי פיאה אף דמבואר בחולין דף קל"ח דמעידנא דאתחיל לקצור מחייבה כולה שדה ע"ש ר"ל דאז ראוי לקרות שם פיאה על כל השדה וכמבואר כאן בירושלמי רפ"א אבל לא שנתחייב כל השדה בפיאה. גם י"ל דנ"מ לפי מה דמבואר בירושלמי פ"ג דפיאה והובא בדברי רבינו לקמן בפ"ב ה"ו דאם קוטף מלילות מעט מעט אפילו

כל השדה פטור מפיאה וע"ש בירושלמי ולקמן בסוף פ"ד דאם בצרן לעשותן יין צריך לשייר מקצת וכן הדין לגבי מעשרות לשיטת רבינו בהל' מעשרות פ"ג ה"ו דאם מכניסו במוץ להאכיל לבהמה אז מותר אפילו לא ישייר ולאדם רק מעט מעט ר"ל שצריך לשייר מקצת כמו גבי פיאה גבי שבלים לעיסתו ואם נגמר אז לבהמתו מותר להאכיל עראי אפילו בתוך הבית כמבואר שם בהלכה כ' וה"ה גבי פיאה אם התחיל לקצור אז אף אם רוצה לקטוף מלילות מכל מקום צריך לשייר וכן הדין גבי חלה עיין פ"ג דמסכת חלה מ"א דקודם גילגול אף לאחר עירוס מותר לאכול עראי אבל קבע אסור וכן הך עראי יהי' צריך שישייר מקצת. אך זה נ"ל דגבי תרומה מפירות חו"ל שנכנסו לארץ אף דחייבים במעשרות אם נקבעו בארץ עיין בדברי רבינו בפ"א מהל' תרומות הכ"ב מ"מ יכול להאכילם לבהמה אף קבע ויכול לאוכלם עראי אף שלא שישייר דשם ליכא מצוה רק תיקון האיסור ויוכל לבטלו וגם י"ל דשם ליכא מצות נתינה לכהן ויוכל למוכרן וכבר הארכתי בזה בהלכות כלאים:

[השמטה לדף כ"ז ע"א. **במ"ש לענין פחות מבן כ' לעבודה.** וזה ר"ל ג"כ במ"ש רבינו בהל' ביאת מקדש פ"א ה"י גבי פרועי ראש כהן הדיוט העובד ור"ל לאפוקי פחות מבן כ' דבע"מ ודאי פטור וזה ר"ל במה שדייק רבינו בהט"ו כהן הכשר לעבודה ושם בה"ז שאינו יכול לעבוד וכן הוא בתו"כ פ' שמיני ופ' אחרי אבל פחות מבן כ' אם נכנס ודאי חייב רק אם לא יכנס מותר לגדל פרע כיון דלכתחילה אין מניחין אותו לעבוד וכמ"ש וא"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ב

ואפילו טחן כו'. עיין לקמן פ"ב הי"א וברש"י ב"ק דף צ"ד דכ' דרק מדרבנן חייב לעשר וכ"כ בזה וא"כ י"ל דרבינו ס"ל דהא דפליגי רבנן אר"י הוא רק כשקרא שם פיאה ואחר כך כילה דאז שייך שפיר לומר שינוי קונה אבל אם לא קרא עדיין שם פיאה י"ל דגם רבנן מודו דצריך להפריש גם מהפת וגם י"ל דגדר מתנות כהונה נגזלות לא שייך כאן כיון שעדיין לא קרא עליהם שם ואין עליהם שם מתנות כהונה כלל ואף דהא דב"ק דף צ"ג ע"ב ודף ס"ו מביא ראי' דשינוי קונה מראשית הגז אף דשם ג"כ כ"ז שלא נתנם אינם כלום ע"ש בתוס' ובדברי רבינו לקמן בהל' בכורים פ"י ה"ח דחייב באחריות לא דמי לפיאה דגבי פיאה כ"ז שלא קרא עליהם שם פיאה אין עליהם דין פיאה כלל ואף אם העניים לקטו הוה גזל בידיהם וכמבואר בתוספתא הובא בדברי רבינו פ"ב הי"ד והך דשם הי"ג מהך דב"ק דף כ"ח ע"א שם מיירי דמתחילה קרא בעה"ב שם פיאה על זה ואחר כך נתן פיאה אחרת וכן מוכח מלשון התוס' שם ומהתוספתא אבל בל"ז אינו כלום

ולכך לא שייך כלל הדין דשינוי קונה כ"ז שלא קרא שם ובאמת גם גבי ראשית הגז לא שייך הדין דמתנות כהונה נגזלות דכיון דכ"ז שלא נתנם אין עליהם שם מתנות כהונה כלל ואף דמרש"י ומתוס' חולין דף קל"ז ע"ב מבואר להיפך ע"ש בד"ה עד י"ל דזה תליא במחלוקת דשם דף קל"ו אם ילפינן ראשית ראשית מתרומה ואף דאינו טובל מ"מ שפיר חל שם ראשית הגז תכף משעת הפרשה וכמ"ש רש"י שם ד"ה אין לך דתכף משהופרש נעשה עליו שם ראשית רק דחייב באחריותו דלא כשיטת התוס' ב"ק הנ"ל ובהך דחולין דף קל"א ע"א דחשיב לה מנכסי כהן והוה כמו ביכורים ובאמת נ"ל גבי פדה"ב היכא דהוא פודה עצמו רק חייב באחריות אבל מ"מ שם פדיון יש עליו ונ"מ להך דמבואר בבכורות דף נ"א ע"ב ודף י"ב ע"ב דחייב באחריות כ"ז שלא נתן ומתחילה שם בגמרא גמר שם חד מערכין וחד גמר מראי' וע"ש ברש"י אם הטעם גבי ראי' משום נדר או משום הלאו דעי"ז איתחזי ריקם ויהיה נ"מ למה דמבואר במעילה דף י"ט לחד שיטה דלענין הנדר יצא בהבאה לעזרה רק הקרבן לא קיים וכמש"כ בזה בח"ב בהל' ערכין ונ"מ אם לזה צריך שיעור של מעה כסף ועיין תוס' ר"ה דף ה' ע"ב דמקריבה גם אחר הרגל וגבי פדה"ב יהי' נ"מ אם יכול לזכות ע"י אחר וכמו הך דגיטין דף ל' דאם נימא דאין עלי' כלל שם מתנה עד שבא ליד כהן לא שייך כלל שם זכי' וכן נ"מ במה דמבואר שם בתוס' דף נ"א ע"ב ד"ה אבל דאף דחיוב השטר הוא רק ע"י מה שצריך לפדות מ"מ לא מהני מה שזקפה עליו במלוה ע"ש ובכתובות דף ק"ב אך זה רק כשפודה את בנו אבל כשפודה עצמו דהוה רק משום שכבר נתחייב וכן אם מת הבן לאחר ל' דאז החיוב רק מחמת שכבר נתחייב י"ל דזה שפיר מהני וכן בראשית הגז אך כ"ז אם נילף ראשית ראשית וכן נ"מ למ"ש התוס' קדושין דף ח' ע"א דיכול ליטול פדה"ב בשביל אשתו זה ג"כ רק בשביל חיוב וכמש"כ ולא בשביל עכשיו וכן יהי' גבי ראשית הגז כה"ג ולכך רבינו ז"ל בפ"ט מהל' ביכורים ה"כ הביא הך דין דישראל נוטל המתנות בשביל אשתו כהנת ושם בסוף פ"י גבי ראשית הגז אף שכ' שכהנת הנשואה לישראל נוטלת מ"מ לא סיים הך דין שבעלה נוטל והוא כמש"כ וע"ש בפ"א הי"א דיליף זה שם מתרומה. ואף דבב"ק שם אמר דלכך אם צבעם לא מצטרפות משום דשינוי קונה אף דעדיין אין חייבות בראשית הגז כלל שם ר"ל דכיון דנשתנו אין שם גיזה עליהם כלל ועיין בירושלמי כלאים פ"ט ה"א במה דממעט צמר צבוע מנגעים ובכורות דף י"ז ע"א ואף דהא מבואר בדברי רבינו לקמן פרק י' ה"ו בהל' ביכורים דאם היו צבועים בידי שמים חייב וע"ש דף קל"ו ע"ב גבי שחופות י"ל דזה הוה כמו גבי נגעים בעורות לר"ש וכמבואר פי"א מ"ג בנגעים ע"ש ועיין תוס' ב"ק דף ס"ו ע"א ד"ה לא:

הלכה ח

כל מתנות כו'. אלא עניים באים כו'. והנה אם הם שייכים רק לעניים של אותה העיר או לעניים של כל העולם עיין ב"מ דף כ"א ע"ב דאמר שם עניים דעלמא מי מייאשי משמע דיש לעניים דעלמא ג"כ זכות ועיין בגיטין דף ל' ע"ב דפליגי בזה רש"י ותוס' אם יכול להפריש בחזקת עניי ישראל שבמקום אחר היכא דליכא עניים כאן וגם יהי' נ"מ בהך דגיטין שם אם העני שהלוה לו והוא כעת דר במקום אחר ולזה לא עשו תקנה וכמו אם העשיר דאם נימא דאין יכול ליטלם לא וצריך ליתנם לעניים אחרים שבאותה העיר עיין בתוספתא ב"ק פי"א דאם אמר תנו שדה פ' לעניים לקט שכחה ופיאה ילקטו עניי עיר אחרת משמע דבל"ז לקט שכחה ופיאה שייך לעניי אותה העיר ובאמת נ"ל דזה ר"ל הירושלמי פיאה פ"ה סה"ג במה דאמר שם לעניי אותה העיר ור"ל דקאי אהך דר"א דבעה"ב שהי' עובר דסבירא ליה דמותר ללקט וכשיגיע לביתו ישלם ולמי ישלם אם לעניי העיר ששם לקט או לעניים של עירו ואמר זה שייך לעניי של אותה העיר שהלקט שלהם ולהם חייב לשלם ועיין ב"ק דף ל"ט ע"א וניתבי' לעניים כו' משמע דיכול ליתנו לכל עני שירצה ועיין סנהדרין דף כ"ה ע"ב גבי סוחרי שביעית דאמר שם דצריך להחזיר לעניים מה שנשכר מהפירות שביעית וצ"ל דשם הוה גזל עניים משום דיש להם חלק ועיין שביעית פ"ה גבי לוף וסוף פ"ט ותוס' ע"ז דף ס"ב ד"ה והתנן ושם דף י"ג ע"א ד"ה מעות. ובתוספתא דב"ק הנ"ל דהוה מחלוקת דר"א ורבנן אם אמר סתם ינתן לעניים אם ר"ל דוקא לעניי אותה העיר או לא וזהו כונת הירושלמי בפיאה פ"ו ה"א גבי הפקר לעניי אותה העיר ולא לעניי עיר אחרת דתליא במחלוקת ר"י ור"ל ור"ל דפיאה עניי אותה העיר קודמין אך בזמן דליכא עניים באותה העיר אז יכולים ללקוט עניי עיר אחרת וזה ר"ל הגמרא ב"מ דף כ"א ע"ב הנ"ל גבי יאוש ועיין עירובין דף מ"ז ע"ב בתוס' ד"ה והכלים דבני העיר זכו בהם והך דב"מ הנ"ל ר"ל דכיון דהם מתייאשין אף דעדיין לא זכו ואם כן לא יבואו ללוקטן והוה כמו הך דחולין דף קל"ד ע"ב דלא לעורבים ולעטלפים וכן כתב רבינו לקמן בה"י. ועיין בירושלמי פ"ח ה"א כאן דלא ס"ל כן רק על מתנות שאין עניים מקפידין עליהם וא"כ מתחילה לא חל שם פיאה כלל ולכך שייך לבעה"ב ולא לכל אדם משא"כ בהני דחל שם פיאה עליהם אסור לבעה"ב ליטלם דאין אדם קורא שם פיאה לעצמו ובאמת גם הך דב"מ דף י"ב ע"א גבי ילקוט בנו אחריו ר"ל ג"כ דכיון דעניים אחרים לא יבואו ללקוט שוב הוה כמו לעורבים ולעטלפים ולכך הוא מותר ללקוט ונ"מ דחייב במעשרות דלא חל עליו שם פיאה כלל וכ"כ בזה בח"ב בהלכות ערכין:

שם אפי' עני שבישראל כו'. עיין רש"י ברכות דף ס"ג ע"א ד"ה לסוף נצרך להם והנה בירושלמי כאן ספ"ב יש שם בעיא במי שהתחיל לקצור ומכר שדהו דהלוקח חייב ליתן פיאה על הכל אם מותר המוכר ללקוט הפיאה שנתן הלוקח על התבואה הקצורה הנשאר ביד המוכר כיון דהמפריש הוא הלוקח שרי או כיון דנפרשה על התבואה שלו וכבר נתחייב אצלו הוה כמו להזהיר עני על שלו וכן אם הלוקח מותר בפיאה שהפריש על תבואה של מוכר אמר שם דזה תליא בפלוגתא דר' גבי מעשר עני הואיל וכבר נטבל אצל הראשון ע"ש ויש לומר דכונת רש"י דברכות דף ס"ג הנ"ל כה"ג ועיין בנדרים דף ל"ו ע"ב וכ"מ אם אזלינן בתר מקדיש או בתר מתכפר ע"ש בזה ועיין לקמן בירושלמי פ"ג ה"ו דאמר שם לחד לישנא דהטעם משום דהוה כמוכר חוץ מחובתו וה"נ כן דהוה כמו שהמוכר התנה שהלוקח יפריש עבורו ועיין ב"ב דף ס"ג ע"א גבי ע"מ שהמעשר שלי דאמר שם דמקום מעשר נשאר למוכר רק דנותן זכות ללוקח שיוכל להפריש על פירותיו ומכל מקום הם שייכים לו ע"ש וה"נ כן ועיין תוס' פסחים דף ל"ח ע"א ד"ה אתיא:

הלכה ט

כל גר כו'. ואעפי"כ אין מונעין כו'. עיין לקמן פ"ד הי"ג מ"ש שם רבינו והוא תוספתא היו שם עניים שאינם ראויים כו' דמבואר שם דצריך למחות בידם אם יכול וכ"כ בזה בח"ב לחלק בין לקט לשכחה ופיאה דלקט לא חל שם לקט עד שיבוא ליד עניים ולא דמי לפיאה דשם מרשות בעה"ב נפיק לי' מיד ואף אם נטלן עשיר לא גזל את בעה"ב רק את העניים ולא דמי להך דב"מ דף ל' ע"ב גבי הך דריבר"י דשם למי שלא הפקיר לו הוה של בעה"ב. משא"כ בלקט אם לקטן מקודם שזכו בו עניים הוה כמו שגוזל את בעה"ב. ובזה יש ליישב דברי רש"י סנהדרין דף פ"ח ע"א ד"ה שלוש שכתב שאין דרך להפקירן אך י"ל דכונת רש"י לפי מה דמבואר בב"ק דף ס"ט דהי' דרכם להפקיר מה שלקטו העניים שלא כדין ע"ש על זה אמר דשלוש אין דרך להפקיר גם י"ל דיש נ"מ בין אם לוקטים עם עניי ישראל בין בפ"ע וכאן דוקא עם עניי ישראל ועיין בתוספתא פיאה פ"ד מה דנקט שם דעניי עכו"ם אין מאמינים להם שהפירות של לקט משמע דאם לקטו פטורים ממעשרות ועיין גיטין דף מ"ז ע"א דמבואר אם לקטו עניי עכו"ם הפירות חייבים במעשר וצ"ל כמש"כ לחלק בין אם לקטו בפ"ע או אם לקטו עם עניי ישראל גם י"ל דנ"מ בין אם לקטן גר תושב דמצווין להחיותו והיינו משקיבל עליו בב"ד בזמן שמקבלין עיין ב"מ דף ע"א ובדברי רבינו פי"ד מהל' אס"ב ופ"כ מהל' שבת וכ"מ ובזמה"ז דאין מקבלין ג"ת אז גם ב"נ דהיינו שמשמר ז' מצות מצווין להחיותו וכמש"כ רבינו בהל' מלכים פ"י ה"י ועיין בירושלמי פ"ח דיבמות אם מוזהרין על אונאה שלו ע"ש ובגיטין דף מ"ד ע"א

אבל בפ"ד מיירי בגוי שאינו נזהר בז' מצות ולכך צריך למחות בידו אם יכולים. גם י"ל דבפ"ד מיירי כגון מומר ועיין גיטין דף ל' ע"ב דהוה מחלוקת דתנאי אם נותנין מעשר עני לכותי ובתוספתא פ"ד דכאן מבואר דנותנים להם שפיר ובמ"ש רבינו בהל' רוצח פ"ד הי"ב ופי"ג הי"ד ובגיטין דף מ"ז ע"א ולקמן בפ"ח הי"ד ואף דבהל' עבדים פ"ח ה"ה פסק דגבי אם מכרו למומר הוה רק ספק התם הטעם כך דכיון דמוטל על האדון שביתת עבדו ואם מכרו לעכו"ם עדיין נשאר הגוף של ישראל כמבואר בגיטין דף מ"ג ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה אבל ושם דף מ' ע"א ברש"י ד"ה אין לו שם ר"ל מטעם קנס שקנסו אותו אבל מן הדין עדיין הוא שלו וא"כ מוזהר הוא על שביתתו ונ"מ דגם עבד תושב אסור למוכרו לעכו"ם אם נימא דהוא מוזהר על שביתתו עיין תוספתא דע"ז פ"ד דגם גר אסור למכור עבדיו לגוי ועיין יבמות דף מ"ח ע"ב אך שם שאני משום שאסור לקיימן ועיין ע"ז דף י"ג ע"ב ושם ר"ל עבד תושב וכ"כ בזה בהל' ערכין וגבי כותי ס"ל דחכמים הפקיעו אותו לגמרי מישראל וא"כ לא קנה העבד קנין הגוף והישראל מחוייב בשביתתו ועיין סנהדרין דף פ"ה ע"ב גבי מה דפליגי שם רש"י ותוס' גבי שור של ישראל שנגח שור של כותי ובתוספתא דב"ק פ"ד מבואר כשיטת רש"י. משא"כ במומר דקנה אותו קנין גמור ועיין מש"כ בזה בהל' שבת פ"כ ובהל' נדרים ובירושלמי תענית רפ"ג דהוה מחלוקת אם מתריעין בשביל חשודים או גוים ורש"י תענית דף ט' ע"א בד"ה מטר ובירושלמי פ"ג דהוריות מומר קודם לגר כו' וגם נ"מ דאם גוים מלקטים אותם לא חל עליהם מתנות עניים למפרע והוה כמו לעורבים ולעטלפים וא"כ נמצא לא נתן להם כלל מתנות עניים. משא"כ בישראל מומר שפיר יש עליהם שם מתנות ונמצא שנותן מתנותיו לעני שאינו הגון ואסור ועיין ביבמות דף ק' ע"א אם נותנים לעבד מתנות עניים ובירושלמי פ"ב דכתובות ה"ו גבי לישראל עפ"י עד אחד ע"ש ובגיטין דף י"ב ע"א ודף ל"ז ע"ב גבי פדיון שבויים ותוס' ב"ק דף פ"ח ע"א גבי צדקה וריבית לעבד ובמה דמבואר ביומא דף ע"ה ע"א אוכל מה שרבו אוכל ובמ"ש רבינו בהלכות עבדים פרק ט' הלכה ח' ע"ש ונדה דף מ"ז ע"א לעבודה נתתיו כו' וכ"כ בזה בהל' אס"ב:

הלכה י

מותר לכל אדם כו'. אבל בעל השדה אינו זוכה בהן כמו בהלכה י"ג משום דכאן חל שם פיאה עליהם ואין אדם קורא שם פיאה לעצמו וכמבואר בירושלמי כאן רפ"ח והנה הך לאו דלהזהיר האדם על שלו לא שייך כאן כיון שהכל מותרים ללקט רק דר"ל כך דכיון דקי"ל דתעזוב להבא משמע וא"כ אם נימא דכיון שאין עניים מלקטין אותם יזכה בהם בעה"ב אגב שדהו אם היתה משתמרת כמבואר ב"מ דף י"א א"כ נמצא כמו שלא

קיים כלל מצות פיאה משא"כ לר"י דס"ל דתעזוב מעיקרא משמע ר"ל דעיקר הדבר שלא יכלה שדהו וכאן כיון שלא כילה שדהו וקרא שם פיאה קיים שפיר מצות פיאה ועיין תו"י יומא דף ל"ו ע"ב ותוס' ר"ה דף ד' ע"ב ע"ש אם הנחת הפיאה באופן שאחר כך לא ילקטו אותם אם צריך ועיין תוספתא פיאה פ"ב דחורי הנמלים אסורים משום גזל ובירושלמי מעשרות פ"ה ה"ו מבואר דלכך חורי הנמלים פטורים מן המעשרות משום יאוש ע"ש וצ"ל דאחר כך זכה בהם מטעם חצירו ועיין בהך דפסחים דף ה' ע"ב גבי הך דסופי תאנים דמבואר שם דלא קנה אותם מטעם חצר אף דהוה שדה המשתמרת אך שם מטעם דאין מקפיד עליהם והוה גדר הפקר לא יאוש כמו בהך דנדרים דף ס"ב גבי הוכפלי רוב המקצעות ובירושלמי דמאי פ"ז ה"א. עכ"פ חזינן דאף היכא דהוא עצמו מייאש שפיר אח"כ קונה בהם מטעם חצירו ועיין תוס' ב"ב דף נ"ד ע"א ובדברי רבינו בהל' גזלה פט"ז ה"ד ובהשגות שם ובמ"א אבאר זה. וזהו כונת הירושלמי בפיאה שם מה דמקשה על ר"י וקודם לכן אין איסור משום גזל ר"ל כך דמשמע דר"י ס"ל כת"ק דכל אדם מותרין והרי ר"י ס"ל דתעזוב מעיקרא משמע כמבואר בחולין דף קמ"א וא"כ יזכה בהם בעל השדה וכ"כ בזה בהל' ערכין:

הלכה יא

בזיתים כו'. מר"ח כסלו כו'. כ"כ בזה בח"ב פ"י מהל' נדרים ע"ש:

הלכה יב

כל זמן כו'. עיין בהשגות. והנה באמת זהו כונת המשנה בגיטין דף נ"ט גבי עני המנקף בראש הזית וזהו ר"ל משתלך המחבא והוא מקל המובא בשבת דף קכ"ג ע"ב גבי קנה של זיתים וע"ש בירושלמי שהוא קנה שמשלה בו את הזיתים ר"ל שמשיר בו את הזיתים והך דין של זיתי נקוף הוא פיאה המבואר בחולין דף קל"א שישנו בזית והטעם משום דמבואר בברכות דף ט"ז ע"א דתאנה וזית ענפיהן מרובין ומתחבאין שם הפירות אך בתאנה לא שייך פיאה ור"ל כך המשנה דמירי שכבר הפיאה שתחת הזית הותר לכל אדם ליקח משא"כ הני שבראש הזית רק שכיון שעני מנקף אותם ונופלים לארץ שוב מן הדין מותר לכל אדם ללוקטם כמו הני שתחת הזית רק מפני דרכי שלום אסור ובזה א"ש הך דגיטין דף ס"א גבי הך דר"כ דשם הוה דקל ובדקל מבואר לקמן פ"ב הט"ז דאין מניחין אותם במחובר רק בעה"ב מוריד ומחלק וגם מבואר שם בירוש' דאין קורא עליהם שם במחובר וא"כ לא עדיפא מהני שתחת ומותר לכל ולכך ליקט ר"כ וא"ש:

הלכה יד

כל מתנות עניים כו'. כן מבואר בחולין דף קל"ז ע"ב וביבמות דף מ"ז ע"א דלקט שכחה כו' אין נוהגין רק בא"י ועיין בספרי פרשת עקב פסקא מ"א דרק לאחר ירושה וישיבה כמו תרומה ומעשרות ע"ש והכונת הירושלמי בסוף פ"ב דפיאה במה דבעי ר"פ קצירת חו"ל מהו שתחייב בפיאה ר"ל כך כיון דקי"ל דאין השדה חייבת בפיאה עד שיתחיל לקצור אם הי' חצי שדהו עומדת בחו"ל וחצי בא"י אם התחיל לקצור בהחצי שבחו"ל אם ע"י זה נתחייב בפיאה החצי שבא"י ור"ל אם בחו"ל מיקרי קציר ואמר שם דבכה"ג אם חציו הקדש וחציו הדיוט אם התחיל לקצור החצי של הקדש שפיר נתחייב החצי של הדיוט דשם שפיר יש עלי' שם קציר וכעין דמבואר בירושלמי חלה פ"ד ה"ג דקב הקדש מצרף לחלה משום שראוי לפדותו ולחייבו וכן מבואר בירושלמי פ"א דערלה סה"א דסיפקה לחו"ל פטור ולהקדש חייב ע"ש ושם בהל' ד' גבי הקדיש ואח"כ נטע ופדאה חייב בערלה ולא מיקרי שורש פטור ועיין ירושלמי חגיגה פ"ג ה"א גבי משקה בי מטבחיא דאם נטמא בתוך העזרה ושותת ויורד לחוץ דהוה שם מחלוקת דאמוראי אם טמא אם לאו וכן בהך דמו"ק דף כ' ע"ב גבי שמע שמועה קרובה ברגל ולאחר הרגל נעשה רחוקה אם יש עליו שם שמועה דמבואר שם דאין עליו שם שמועה כלל ובהך דנדרים דף ע"ב ע"ב ברא"ש מה שהביא בשם הירושלמי אם הזמן שאינו ראוי להפר אם עולה למע"ל ובאמת אם נימא דזה לא מיקרי שמיעה כיון דאינו ראוי להפרה וא"כ למה אמרינן שם דף ע"ז דלמ"ד דתכף לאחר השבת אינו יכול להפר יכול להפר בשבת כל הנדרים אדרבא נימא דבשבת אינו יכול להפר ושוב יהי' יכול להפר אחר השבת וא"כ מוכח דשפיר עולה לו. ובאמת זה תליא במחלוקת דנדרים שם דף פ"ז ע"ב גבי יודע אני שיש מפירין ע"ש בר"ן בחד לישנא דאליבא דר"מ אינו יכול להפר כלל אך שם גבי שבת שאני דנהי דלכתחילה אינו יכול להפר מכל מקום אם עבר והפר הוה הפרה ושפיר מיקרי בר חיובא וכעין דמבואר בירושלמי ר"ה פ"א גבי אם עובר בעצרת על ב"ת כיון דאם עבר והביא כשר ובפרט כאן דזה רק מדרבנן ועיין כתובות דף ב' ע"ב אנוס בתקנתא דרבנן ובירושלמי שם פ"ה נעשה כמו שחבשוהו סופרים אך שם ר"ל דשוב לא בעי למיקנסי' מה שלא נשא אותה ועיין תוס' שבת דף מ"ג מה דמחלק שם בין איסור דאורייתא לדרבנן וכ"מ בזה אבל גבי אבלות כיון דאינו עולה כלל לחשבון לא הוה גדר שמיעה כלל. וכן י"ל דלכך גבי שותפות עכו"ם פטור מפיאה עיין חולין דף קל"ה ע"ב משום כיון דיש קנין הוה כמו חצי' של חו"ל ואין עלי' שם קצירה ועיין תוספתא מנחות פ"י דמותר לקצור תבואה קודם העומר לשם אכילת עכו"ם דאין עלי' שם קצירה וכן ג"כ

אם קצר ממקום שלא הביא שליש לא נתחייב המקום שהביא שליש ועיין מה שאכתוב בזה לקמן בפ"ג ובתוספתא פ"י דמנחות שם ומנחות דף ע"א ע"ב גבי מנמר לקליות. ועיין בירושלמי פיאה פ"א ה"ג דיליף מן ובקוצרכם דאם קצר לגבוה ר"ל לצורך עומר ושתי הלחם דחייב בפיאה והקשה שם פשיטא דהא מעות הקדש אין מתחללין רק בתלוש וכמבואר בירושלמי שקלים פ"ד ה"א ותירץ שלא תאמר יעשה קציר הקדש כקציר הדיוט ר"ל דהנה מבואר בספרי פרשת תצא פסקא רפ"ב דשדך ולא שדה חברך ר"ל דלא מצי לחייב ע"י קציר של אחרים את השדה בפיאה ולכך מבואר בירושלמי כאן פ"ב ה"ז דאם קצרוה לסטים דאף אם קצרו שלא לאבדה מכל מקום כיון שאין קרקע נגזלת וא"כ אין השדה שלהם ולכך לא מחייב הקצירה שלהם בפיאה ולקמן אבאר זה ולכך סד"א דגם אם קצרו לצורך עומר ושתי הלחם כיון דאין השדה של ב"ד ועיין מנחות דף פ"ה ע"א והקציר ג"כ אינה שלהם ולא זכו בו ולא שייך כאן מה דאמרינן בירושלמי פ"א דתרומות דיד הגיזבר כיד הבעלים דעדיין אינו הקדש והמעות נוטלים מיד השולחנים כמבואר בירושלמי פ"ד דשקלים קמ"ל דחייב בפיאה דמ"מ קצר לצורך הצבור וגם י"ל כמו דמבואר במנחות דף ע"ב ע"א דקצירכם ולא של מצוה וה"א דה"נ כן ועיין מ"ש התוס' מנחות דף פ"ד ע"א גבי שביעית ע"ש. גם י"ל דסד"א כיון דלצורך הדיוט היתה התבואה אסורה בקצירה ובאכילה לפני העומר ואם כן תהיה פטורה מן הפיאה דהיא אינה ראוי' לאכילה ועיין תרומות פ"ט גבי גידולי תרומה ע"ש קמ"ל ועיין בירושלמי חלה פ"א מה דבעי שם גבי קצר ונטמא התבואה שקצר דחזר היחיד לאיסורו ויהיה אז נ"מ בהפיאה שנשאר מהקצירה אם הוה למפרע כמו קצירה אסורה ועיין תוספות פסחים דף ק"ו ע"ב מ"ש שם גבי טעם אינו מקדש דמ"מ אם קידש בלא סעודה אף דלא יצא הקידוש מ"מ לא מיקרי שטעם בלא קידוש ע"ש וה"נ כן ועיין בהך דמנחות דף ה' ע"ב דמנחת העומר לא פסל בה שלא לשמה ע"ש ברש"י ותוס' משום דאסור להקריב חדש במנחה אחרת ומ"ש הר"א ז"ל בהשגות פי"ד מהל' פסוהמו"ק ה"ג אך זה רק שלא לשמה דהיינו לשם מנחה אחרת אבל פיגול מהני בה ע"ש דף נ"ט ע"א ודלא כמ"ש התוס' שם ד"ה פיגול והטעם משום דמרצה לפיגולו וכעין דמבואר במנחות שם דף ט"ז ע"ב ושפיר מהני מחשבה בהנך שבפנים אף דקי"ל דאם לא נתן שבהיכל דמעכבי הוה החסרון גם בהני שבפנים ובירושלמי פ"ה דיומא ה"ז מפרש דבזה פליגי הך דשם ר"י ור"ע דחד אמר אם כיפר כילה וחד אמר אם כילה כיפר דנ"מ אם הם מעכבות רק לעצמן או מעכבות גם הראשונות ועיין בתו"י יומא דף ס' וראי' לזה דהרי מבואר בזבחים דף נ"ב ע"ב דלמ"ד דשיריים מעכבין ונשפך צריך להביא פר אחר ולהתחיל בתחילה דאי לאו הכי לא הוה

שירים ובירושלמי פ"ה דיומא מבואר דדוקא מתנות הפרוכת עושה אותה שיריים ולא מתנות המזבח ואם נימא דהשירים מעכבין לעצמן לא שע"י זה יהיה נפסל כל הנתינות למפרע מה מהני שנותן עוד הפעם על הפרוכת כיון דאינו מחוייב וע"כ דכ"ז שלא נתן השירים גם המתנות הראשונות אינם כשרות רק אח"כ כשנותן השירים נתכשרו הראשונות שנתן ומכל מקום מיקרי שירים והוה כמו הך דזבחים דף ל"ד ע"ב גבי קיבל דמה בד' כוסות וכ"מ ועיין בירושלמי פ"ה דיומא ה"ה. וכן יהי' נ"מ למה דמבואר ביומא דף ס' ודף מ"ט הובא בדברי רבינו פ"ה מהל' יוהכ"פ ה"ח גבי דם הפר שנשפך דכ' שם רבינו דצריך שיחפון קטורת קודם שחיטת הפר וע"ש שתמהו עליו אך באמת כך דכ"ז שלא הביא פר אחר גם המתנות שנתן יש בהם פסול ואם כן נמצא שוב נפסל הקטורת רק תיכף שהביא פר שני אז ע"י זה נכשר המתנות הראשונות וא"כ שפיר יכול עכשיו לחפון קטרת דכבר נשחט הראשון וזה רק השלמה ולקמן בהל' יוהכ"פ אבאר זה וא"כ נמצא דאם נימא דהמתנות שבפנים לא מרצה כיון דנתפגל שוב ממילא המתנות שעל הפרוכת פסולים וא"כ ממילא שוב לא הוה פיגול ותירץ שם דמרצה לפיגולו והמתנות שעל הפרוכת כשרים ושפיר הוה פיגול אף שהמתנות שבפנים לא עלו לו לצאת בו וה"ה ג"כ לפי"ז גבי מנחת העומר אף דאם נתפגלה לא מהני להתיר חדש מ"מ לפיגולו מרצה ועיין מ"ש התוס' מנחות דף מ"ז ע"א ד"ה עד ודף ע"ט ע"א וכן יהיה נ"מ גבי הך דזבחים דף ק"ג ע"ב גבי קדשים שאירע בהם פסול די"ל דרק אם נשחטה במחשבת פיגול אז אין העור לבעלים אבל אם נשחטה בהכשר ונפשטה לדידן או לראב"ש אף אם לא נפשטה והי' זריקת פיגול שייך שפיר העור לכהנים הואיל והורצה לפיגולו אך זה תליא בהך דמעילה דף ג' ע"ב גבי זריקת פיגול ע"ש ולקמן אבאר זה ועיין תוס' ברכות דף כ"ו ע"ב במ"ש שם כל היכא שצריך לחזור אם כל הדבר נעשה בפסול או רק שצריך לתקן הדבר שלא אמר ונ"מ היכא דלא יאמר גם עכשיו ע"ש גבי הבדלה וכן יהיה נ"מ אם שבת חל ביו"ט ובפעם ראשונה שכח של שבת והזכיר של יו"ט ובפעם שני' שכח של יו"ט והזכיר של שבת אם יצא אם זה הוה פסול בעצם או רק בעבור הזכרה ועיין בדברי רבינו בהל' בית הבחירה פ"ג ה"ד גבי מנורה ושם אבאר זה:

פרק ב

הלכה א

כל אוכל כו'. הנה מלשון רבינו משמע דזה הוה מה"ת ובירושלמי כאן פ"ב ה"ה גבי הך דהמחליק בצלים לחים אמר שם אית לך מימר הלכה ר"ל דזה רק מדרבנן וכמו

גבי תרומות ומעשרות דירק רק מדרבנן אף לשיטת רבינו כמש"כ בפ"ב דהל' תרומות הלכה ו' ושם משמע דתרומה עדיף ממעשרות לענין חיוב ע"ש ועיין בזבחים דף ע"ו ע"א דמבואר להדיא דתרומת ירק רק מדרבנן ובנדרים דף נ"ה ע"א דמבואר שם דזה תליא אם יש עליהם שם דגן ושם תבואה פשיטא דאין עליהם ועי' בירושלמי פ"א דביכורים ותוס' ר"ה דף י"ב ע"א וכ"מ. ועי' תוס' ברכות דף ל"ה ע"א משמע שם דהוה מה"ת ע"ש בד"ה דבר ובר"ש כאן בשם י"מ והך דחולין דף קל"ז ע"ב מה דמשני שם דרב ושמואל קאי אחו"ל משמע קצת דבא"י ליכא פיאה דרבנן ועיין בירושלמי פיאה פ"ד ה"ג של בית נמר היו נותנין פיאה רק אחד ממאה ובירושלמי תרומות פ"ד ה"ג סבירא ליה לר"י דבתרומה גדולה בעי מה"ת אחד ממאה ועיין בה"ג הל' פיאה דמבואר שם להיפך לא נתנו חכמים שיעור בשל תורה ובשל דבריהם נתנו שיעור דאינם יכולים לתקן על של תורה ועי' מ"ש התוס' ברכות דף ט"ו ע"א גבי לא השמיע לאזנו ויהיה נ"מ ג"כ לשיטת רבינו דס"ל בהל' אבות הטומאות פ"ז ה"ג ובהל' כלים פי"ג ה"ד דמשקין מטמאין כ"ח מאחוריו וזה רק למשקין דרבנן אבל לרוק של זב וזבה אין מטמאין כ"ח כלל. ובהך דפסחים דף נ"ו ע"ב במחלוקת דר"י ור"ש גבי כרוב ולפת ועיין תוס' קדושין דף ג' ובר"ה דף י"ב ודף ט"ו ע"ב אם בנות שוח חייבות בפיאה ובאמת בתוספתא כאן הוה מחלוקת דתנאי ובמה פליגי הנה בירושלמי כאן הוה פלוגתא בהך לקיטתן כאחד אם ר"ל שהשליש שלהן יהיה כאחד או שהלקיטה שלהן ממש יהי' כאחד ובזה א"ש מ"ש התוס' במנחות דף פ"ו ע"א גבי זיתים דאין מתבשלות כאחד דאמאי חייבין בפיאה ע"ש אך השליש שלהן הוא כאחת וגבי בנות שוח הוה להיפך דהלקיטה שלהן הוה כאחת והשליש שלהן אינו כאחת ועיין תוס' ב"ק דף כ"ח ע"ב ודף ל"ז ע"א ותוס' בכורות דף ח' ע"א ובירושלמי רפ"ה דשביעית ע"ש. והנה ר"ש ס"ל בתוספתא פ"י דמנחות דגבי לקט שכחה ופיאה לא אזלינן בתר שליש והטעם משום דסבירא ליה במנחות דף ע"א ע"ב דאין על זה שם קצירה ואם כן לדידי' גם דקל פטור מפיאה כיון דרק הבאת שאור שלהן בב"א וזהו השליש ור"ש בפיאה לא אזיל בתר שליש והך דנקט ר"ש בפ"ד דפיאה מ"א אף לאו דוקא ולכך י"ל דס"ל לר"ש בפסחים דף נ"ז ע"א דקפלוט פטור מפיאה משום דמוכח בירושלמי דמאי פ"ב ה"א דאין נגמרין כאחת ע"ש ולכך יש לומר הטעם מה דמבואר בשביעית פרק ו' הלכה ד' דר' לא רצה מתחילה להתיר ליקח קפלוט במוצאי שביעית מיד והטעם הוא משום דמבואר בירושלמי פיאה פרק ז' הלכה ד' דיכולים ליזרע אחר ר"ה והטעם דאף דמבואר בתוספתא דשביעית פרק ד' דאין מין מתיר את שאינו מינו מכל מקום הא מבואר בשביעית פ"ט מ"ה דלר"ש ירק הוה מין אחד ע"ש. אך קפלוט

כיון דאינו נגמר בב"א לא רצה להתירו מתחילה ועיין בתוספ' שם דאין מתירין מלח ליבש ובירוש' כאן פ"ג ה"ב דגבי פיאה ג"כ לח ויבש הוה שני מינים:

הלכה ב

וכן ירק כו'. וכמה נקרא מכניסו לקיום עיין במרדכי פ"ב דע"ז גבי כלים של יין וכן פי' הראב"ד בס' ת"ד דפחות מג' ימים לא מיקרי מכניסו לקיום ועיין בתוספ' דתרומות פ"ד דלפת וכרוב משתמר רק ב' ימים ולכך י"ל דמשום זה לא הביא רבינו הך דפסחים דף נ"ו ע"ב דלפת וכרוב חייב בפיאה גם י"ל דטעם דר"י דפטר שם כרוב מפיאה הוא משום דמבואר בתוספ' פ"ג דדמאי דהעיקר של כרוב הוא האספרגוס שבו כן ס"ל לר"י ועיין נדרים דף נ"ג ע"א גבי הנודר מן הכרוב ובפיהמ"ש שם ולכך ס"ל כאן פ"ג מ"ד דהאמהות של בצלים פטורים משום דמבואר בירוש' כאן דאין מתקיימות לא במרובה ר"ל דהנה שם מפרש רב דהוא פורגדא ועיין במעשרות פ"א מ"ו דהוא העלים שלהם ע"ש בירוש' וא"כ לא הוה מכניסו לקיום דלא מתקיימות לו לזמן מרובה ועיין עירובין דף נ"ו ודף כ"ט ע"ש ולכך בנדה דף נ' הביא ראי' דבצלים חייבים מהך דמלבנות ואמאי לא הביא מרישא דהמחליק וכבר עמד על זה הר"ש שם רק דמביא ראי' דגם ר"י ס"ל דמכניסו לקיום ע"י ד"א לא מיקרי מכניסו לקיום מ"מ גבי בצלים מודה וא"ש:

הלכה ד

שדה שקצרוה כו'. ר"ל במ"ש לעצמן לאפוקי פועלים והנה אם לא היו פועלים רק קצרו בשדה ישראל לישראל כך דעיין במ"ש רבינו לקמן בהל' תרומו' פ"א הי"ג וכן הגוי שגמר פירות ישראל דמשמע דאם פועל עכו"ם מרח פירות של ישראל אינו חייב בתרומה מה"ת ולא הוה כמו גבי פיאה דפועלים עכו"ם חייב בפיאה ובמה דפליגי רש"י ותוס' בבכורות דף י"א ע"ב ד"ה דמרחינהו ע"ש ובחולין דף קל"ג ע"ב גבי כהן ונכרי שמסרו צאנם לגזוז והנה מדברי רבינו בפ"י מהל' ביכורים ה"ט מוכח כך דגבי ראשית הגז בעיא שיהי' הגזיזה בשעה שהוא גוזז של ישראל וגם הגוזז יהי' ישראל והצאן לא בעי שיהי' שלו והך דחולין דף קל"ח ע"א מפרש דהך גזז ומכר קאי אגיזה ור"ל דאף דביד הלוקח בשעה שהי' הראשונה לא הי' הצאן שלו דהא לא לקח גוף הצאן רק צאנו לגוז וכ"ז שלא התחיל לגזוז אין הצאן שלו וא"כ ראשונה ראשונה לא הי' לו אז עדיין האחרונות ומ"מ מצטרפין הרי דס"ל דלא בעי רק שיהא הגיזה של ישראל בשעה שהוא גוזז וגם הגוזז יהי' ישראל ועיין בדברי רבינו בהל' מכירה פכ"ג ה"ו והך דחולין דף קל"ג ע"ב הך דנכרי וכהן שמסרו האי מסרו ר"ל מכרו וכן מבואר בתוספ' חולין פ"י ור"ל כך דהם מכרו הגיזה קודם שנגזז רק דהם היו גוזזים והך דנקט שם זה חומר בזרוע לא קאי אלוקח גז צאנו

דרבינו מפרש שם דר"ל לאחר הגיזה דוקא דא"צ כלל שיהא לו קנין בגוף הצאן לדידן רק דר"ל כך דגבי ראשית הגז אם הכהן והגוי מכרו הגיזה של הצאן בעודו במחובר והם גזזו פטור משא"כ גבי זרוע ולחיים אם הכהן מכר הראש לישראל ושחט הכהן מ"מ חייב במתנות ובזה מדוייק דנקט ברישא נכרי וכהן ובסיפא לא תנא רק נכרי משום דבעי על זה למיתני דגבי זרוע ולחיים כה"ג חייב אם אף שחטם הפטור וזה לא שייך רק גבי כהן ולא גבי גוי וזה ג"כ רק היכא שמכר לו הראש קודם שחיטה נמצא דבשעת שחיטה שייך הראש לישראל ומהראש צריך ליתן הלחי אבל אם לא מכר לו רק הלחי נמצא דהראש נשאר ביד כהן ודאי פטור מן המתנות ולהיפך אם הישראל אמר לכהן שהלחי יהי' שלו ודאי יש עלי' שם מתנה ודלא כהתוס' שם ד"ה או ונ"מ אם יש על זה שם מתנה דגבי כהן לא שייך כלל שם מתנה וגבי ישראל ששייר ביד כהן המתנות יש שם מתנה עליו וע"ש ברש"י דף קל"ד ע"א ד"ה חוץ דלכאורה לא משמע כן. ונראה דרש"י ס"ל גם גבי טבח כהן דמה"ת יש עליו שם מתנות רק דיכול ליטלם לעצמו ומדרבנן בג' שבתות צריך ליתנם לאחרים וכן אם קבע מסחתא ובזה מדוייק לשון רש"י חולין דף קל"ב ע"ב ד"ה שתים וא"ש מ"ש שם התוס' דגבי כהן שאינו טבח אין עליו שם מתנות כלל ונ"מ לענין למשחה וכן מוכח בירוש' פיאה פ"א ה"ו דמדמה לה לתרומה ומעשרות וכן ר"ל רש"י חולין דף ל"ז ע"ב ד"ה מתנותיה ע"ש בתוס' ד"ה שלא. ועי' בדברי רבינו בהל' בכורים פ"ט הי"א דכתיב שם התנה הכהן שיהי' שותף עמו כו' ודבריו אינם מובנים דהוא כיון שהכהן יש לו חלק בהראש שוב אין עליו דין מתנות כלל וצ"ל דרבינו ר"ל דכיון דמפני מראית עין צריך שיתן המתנות לכהן רק שזה עולה לו מחלקו אבל היכא דהתנה הכהן שלא יהא לו חלק במתנות כוונתו שהשותפות הוא לבד המתנות והמתנות צריך ליתנם לו לבד השותפות ולא יעלה לו בחשבון ועיין ב"מ דף ס"ט ע"א גבי הך עובדא דר"א מהגרוניא ועיין ב"ב דף קמ"ג ע"א גבי הך דאבולי וכו' דאמר שם דכיון דידע מלכא דהוה מסייע כו' וה"נ כן ועיין ב"ב דף ק"ז ע"ב גבי משמנין ביניהם ובדברי רבינו שם ושם דף קל"ח ודף ס"ד בהך דדריש לישנא יתירה ונזיר דף ח' וערכין דף י"ט ובהך דב"מ דף פ"ו ואם פסק להם מזונות ריבה כו' ובירוש' כתובות פי"א ה"א גבי שכ"מ דאמר יזונו בנותי ואמר שם דר"ל אף מן המטלטלין ע"ש אך לפי' רש"י צ"ל כך כמו דמבואר בב"ב דף קמ"ח ע"א ע"ש ברשב"ם דאם אמר חוץ שייר גם מקום פירי ונ"מ דאף אם אח"כ נתן הפירות לאחר מ"מ המקום הוא שלו וזהו ג"כ כונת הירוש' ב"ק פ"ז ה"ז מכר חצי' מהו ע"ש ולכאורה ר"ל כמו הך דתמורה דף כ"ו ע"א ע"ש בתוס' דחצי' עדיף מדבר שהנשמה תלוי' בו ועיין בר"ן גיטין פ"ד גבי חצי עבדי ותוס' שם דף מ"ב ע"א אך מה פשט שם ונ"ל כך דר"ל שמכרו

לאחד שני החציין או שמכר חציו לזה וחציו לזה ור"ל כך אז נימא דבשעה שמכר חצי' שייר לעצמו היניקה מה שיונק זה מזה ואח"כ שמכר החציו השני זאת היניקה לא מכר לו וכמ"ש הרשב"ם בב"ב שם ועיין ביצה דף ל"ז ע"ב גבי קיינקי תחומין ובקדושין דף ז' ע"ב גבי שני חציך כו' וגיטין דף מ"ב שם ופשט מדאמרינן דחוץ מגיזתה לא הוה שיור חזינן דלא שייר גם מקום יניקת הגיזה דאי לאו הכי אמאי לא הוה שיור ועיין חולין דף קל"ה ע"א גבי כחשה ובירוש' קדושין פ"ג לשייר גיזה ועבודה ובכתובות דף ע"ט ע"ב ותמורה דף י"א ע"ב ובבכורות דף ג' ע"ב ודף ב' ע"ב דהיכא דמסרה לעוברה או לפטומה יש לו חלק בגוף הבהמה ועיין ב"מ דף ק"ד ע"ב גבי כחשא דארעא ובירוש' דמאי פ"ו ה"ה דמבואר שם דגבי פרה הוה של שניהם דזה עיקר הגוף של פרה משא"כ גבי קרקע דהוה דבר בפ"ע ועיין תוס' גיטין דף ע"ז ע"ב ד"ה ידה ובמ"א אבאר זה וה"נ גבי מתנות כיון דאמר חוץ מן המתנות הוה כאילו שייר מקום ששייך להמתנות דהיינו הראש וגם נ"מ אם אמר לשון מתנות או שאמר לחי דאם אמר לשון מתנות כיון דאם אין הראש קנוי לו אין עלי' שם מתנות כלל לא ולקמן אבאר זה. ועיין בתוספ' ב"ב פ"ד המוכר את הראש בבהמה דקה לא מכר את הלחי ואם טבח כהן מכר והנה שם ר"ל משום דמתנתא דכהן לא זבני לך משא"כ בטבח כהן ומיירי לאחר שנשחטה וכמש"כ ולעיל דגבי טבח כהן יש שם מתנות עליהם רק דהוא נוטלם לעצמו ולכך אם מכר סתם הוה מכורים דאינם מחוסרים הרמה וכמ"ש הראב"ד ז"ל בהל' מעשר פ"ו ה' ט"ו גבי כהן ולוי ע"ש ומה דדייק בתוספ' בהמה דקה ר"ל משום דהא מבואר בערכין דף ד' ע"ב דדרך הוא לימכור רישא דתורא ע"ש והנה בחולין דקל"ד ודף קל"ח שם נקט רק מכור לי בני מעיה ולא נקט ראש ובתוספ' שם נקט שם גם ראש רק באופן אם מכר לו ר"ל שהמוכר מכר לו בלשון זה לא שהלוקח ביקש ממנו ונ"מ יהי' אם צריך להחזיר המתנות להמוכר או שהלוקח יכול ליתנם לכל כהן שירצה משום דאל"כ למה מכרו לו כל הראש אך כ"ז בבהמה גסה דדרך הוא כן וגם י"ל שמא מכר לו כעין דאמרינן בב"מ דף ק"ד ע"א ע"ש דמחלק בין שאמר מחכיר או החוכר ותוס' ב"ק דף כ"ז ע"א וב"ב דף ז' ע"א אך גבי בהמה דקה דע"י זה שמכר לו הראש מכר לו גם הרגלים כמבואר ב"ב דפ"ג ע"ב וע"ש בירוש' דבעי שם אם מכר לו חצי ראש אם מכר לו חצי רגלים ומביא ראי' מהך דתוספ' דחולין הנ"ל ור"ל דשם משמע דהלוקח נותנם לכהן ולכך הוה כמו שמכר לו ראש שלם כדי שיהי' כל הרגלים מכור לו ע"ש וי"ל דזה ר"ל התוספ' דבאמת לא מכר לו הלחי רק לכך מכר לו סתם הראש כדי שיהיה מכור לו כל הרגלים וא"ש. עכ"פ חזינן דלגבי גז בעי שיהא הגוזז בר חיוב והטעם דאל"כ אין עליו שם גיזה כלל והוה כמו שוטף דפטור כמבואר בחולין

דף קל"ז ע"ש. והנה לשיטת רש"י בחולין שם דמפרש דאם מסרו צאנם לגזוז כיון שאין הגיזה של ישראל אף שהגוזז ישראל פטור וגבי פיאה מבואר בתוספ' פ"ב דגוי שמסר קמתו לישראל וקצר חייב בפיאה ולהיפך פטור וע"כ צ"ל דמיירי בגדר קבלנות ולא פועל דפועל גוי אצל ישראל חייב בפיאה כמבואר כאן בירוש' ובדברי רבינו בהל' י' וצ"ל כך דהנה כאן ובפ"ד מ"ו מביא הר"ש בשם תו"כ מיעוט של ובקוצרכם פרט לקצר כשהוא גוי ואח"כ נתגייר והנה ודאי אם נימא דיש קנין לעכו"ם בא"י א"כ בשעת קצירה הוה כמו חו"ל ודאי פטור וכן אם נימא דיש לו קנין נכסים ג"כ ודאי פטור ואף אם נימא כמש"כ לעיל דמה דמחוייב להניח פיאה בקציר לא הוה תיקון לשעבר רק הוה חיוב חדש מ"מ כאן לא שייך זה ומכ"ש אם נימא כמש"כ דקצירת הגוי אין עליו שם קצירה אך י"ל דאף דמבואר כאן דקצרוה עכו"ם פטור אף דנשאר הקציר ביד ישראל י"ל דזה רק כשהיה עליו שם חיוב וכעין דמבואר בירוש' פ"ג דחלה ה"ה גבי שותפים שעשו עיסה ע"מ לחלק דמחלק שם בין עכו"ם לישראל דגבי עכו"ם לא שייך גדר דיחוי וכמש"כ וכה"ג כ' התוס' ב"מ דף פ"ח ע"א בסה"ד גבי לקוח דגבי גוי לא שייך למפטר אם מכר לישראל מטעם לקוח וכה"ג כתבתי בח"א די"ל דגבי השוכר בית מן הגוי חייב במזוזה מה"ת לכ"ע דכיון דדירת עכו"ם לא שמה דירה עכשיו שהוא שוכרה אז נקרא עלי' שם דירה ולא שייך לומר דלאו ביתך. ויהי' נ"מ דלכך אמרינן הך דב"מ דף ק"ב ע"א דהשוכר בית מן הגוי נוטל המזוזה בידו משום דכשתשאר ביד הגוי דפקע הדירה ממנה יהי המזוזה כמו תעשה ולא מן העשוי עיין מנחות דף ל"ג ע"ב גבי הך דתלי דשא ברישא ושם דף מ' ע"ב וכ"מ וכ"כ בזה לעיל בהל' כלאים גבי כסות ע"ש. אך באמת כאן נ"ל דמיירי כגון שהישראל קצר אצל הגוי ואח"כ נתגייר הגוי פטור ולזה צריך המיעוט של ובקוצרכם אבל אם מסר הגוי קמתו לישראל וקצרה ואח"כ נתגייר הגוי חייב בלקט שכחה ופיאה זהו כונת התוספ' כאן ולהיפך אם הישראל מסר קמה שלו לגוי דמבואר בתוספ' דפטור ר"ל דלא הוה כמו פועלים עכו"ם דאז הקצירה מחייבת רק דכאן אינו מחייבת ולא פוטר ג"כ ונ"מ דאם נשאר הקציר ביד ישראל אז חייבת מטעם פיאת עומרים ולא הוה דיחוי אבל אם ישראל הקדישה אח"כ אז פטורה כיון שבשעת הקציר לא היתה חייבת משא"כ בראשית הגז לאחר הגיזה אין עליה חיוב חדש וכיון דבשעת הגיזה לא נתחייבה שוב נפטר. והנה גבי תרומה כך דכ"כ דזה הוא מחלוקת דרבינו עם הראב"ד ז"ל בפ"א מהל' תרומות אם המירוח של עכו"ם פוטרה או של ישראל מחייבה וזה באמת תליא במחלוקת דר"י ור"ל בירוש' מעשרות פ"ד ופ"ה גבי הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו אם נטבלו אם לא ור"ל אם הטעם דקודם מירוח פטור משום דמחוסר מירוח וכאן אינו מחוסר או הטעם

משום דהמירוח הוא מחייב ולחייב שאינו שלו אי אפשר ועיין ירושלמי ריש פרק ד' דמעשרות דמבואר שם דבדבר שאין דרך לעשות לכ"ע אינו יכול לחייב את של חבירו וכן נ"מ נמי הא דמירוח עכו"ם פוטר אם ר"ל דהוה קודם מירוח וכמ"ש התוס' מנחות דף ס"ז ע"ב ד"ה כדי דמירוח עכו"ם הוה כמו קודם מירוח ועיין רש"י ע"ז דף מ"א ע"ב ד"ה מכניסה דמשמע שם לכאורה דהא דאם הכניסה במוץ פטור זה רק דר"ל דהוה כמו שלא ראה פני הבית ויהי' נ"מ אם אח"כ הכניסו לבית אחר אם יהי' חייב ועיין תוס' שם דף נ"ו וביומא דף י' ע"ב ושם ג"כ משום דהוה כמו דיחוי ועיין ירוש' מעשרות פ"ג ה"א דס"ל שם לר"ש דאף אם העביר דרך חצירו לחצר אחרת כיון דלא נתכוון שיהי' החצר הראשון קובעו שוב נפטר לגמרי והוה דיחוי ולקמן בהל' מעשרות אבאר זה. ולכך כ' רבינו בהל' מעשר פ"ד הי"ג גבי תאנים אם הביאן לאוכלן בראש גגו ושכח והכניסן לתוך חצר חברו וע"ש בהשגות שתמה על זה דהא אין חצר קובעת רק שלו אך באמת כך דהנה גבי תאנים מבואר במעשרות פ"א ופ"ב דאם לא חשב עליהם לקצות או להכניסן לבית אז הוה גמר מלאכה שלהם תכף משעת גמר לקיטה ועיין ב"מ דף צ"ב ע"א בתוס' ד"ה השוכר ולכך דייק הגמ' דף פ"ח בתאנה עומדת משום דשם כונת הגמ' כך דר"י ור"י ס"ל דשאר ה' דברים הקובעין למעשר לא הוה רק מדרבנן והם פליגי אם חצר מדאורייתא והקשה מהך דהלוקח חייב ע"ש ברש"י ור"ל דחיוב המקח משום דהוה כמו גמר וזהו כונת רש"י שם א"כ חזינן דגמר חייב מה"ת ותירץ דמיירי בתאנה הנוטה לחצר או לבית ומ"ש שם התוס' דהא באם אוכל שתים גם בעה"ב חייב זה אינו דזה רק מדרבנן ע"ש דף פ"ט ע"ב וכאן ר"ל הגמ' לענין חיוב דאורייתא וכן מה שמקשה שם התוס' דהא מקח קובע גם בשדה זה רק מדרבנן כמבואר בירוש' ובדברי רבינו פ"ד ה"ב ע"ש ובירוש' מעשרות פ"ג ופ"ד ופ"ב ה"ה וכ"מ וגבי חצר פליגי שם ר"י ור"ל אם הוה מה"ת ע"ש. רק דה"פ כאן דהנה זה ודאי אף לשיטת רבינו והתוס' דלקוח פטור מה"ת לאחר מירוח עיין פ"ב מהל' מעשרות זה רק אם לא הכניסן לבית אבל אם הכניסן לבית ע"מ לאוכלן שם ואח"כ נמלך עליהם למוכרן זה ודאי הוה טבל גמור מה"ת ומ"ש רבינו בפ"ב מהל' מעשר ה"א דהגומר למוכרן פטור מה"ת ר"ל אם הכניסן לבית ע"מ למוכרן לא הוה קבע מה"ת וכן אם מרחן והלוקח הכניסן לביתו ג"כ לא קבע מה"ת דבעי תבואה שלו שיהא נכנסין לבית שלו ע"מ לאוכלן וזה ודאי למ"ד ב"מ דף פ"ח ע"ב ותוס' שבת דף קכ"ז ע"ב ומנחות דף ס"ז וכ"מ וכן לשיטת הראב"ד פ"ג מהל' מעשר ה"ב דחטים ושעורים לא בעי בית מה"ת רק הם נקבעים בגורן אז ודאי אם קבען בגורן סתם ואח"כ מכרן ודאי הוה טבל מה"ת וזהו כונת הגמ' דאף דקי"ל דאין קובע רק חצר שלו מ"מ גבי לוקח הוה ס"ל כיון שיש לו

רשות ליכנס לבית או לחצר הוה כמו שלו עיין ב"ק דף י"ד גבי פונדק וב"ב דף פ"ה ע"ב בבעה"ב מוכר קלתות וביצה דף מ' ע"א גבי זיכה להם מנות דזכה שאני ס"ל ר"ל דגם המקום הוה שלהם וכן הטעם בהך דביצה דף ל"ז ע"ב גבי הלוקח מעיו"ט ע"ש ועיין בירוש' פ"ב דמעשרות ובדברי רבינו פ"ב ה"ח ובירוש' פ"ג דמעשרות ה"א דלאשתו אין קובע החצר שלו משום דאין לה בית דירה עליו אבל פועל שפיר קובע החצר שלו ולכך פועל אסור לאכול ועיין בכורות דף י"ח ע"ב גבי רועה דאקנויי אקני לו ועיין טהרות פ"ז מ"ג בהך מחלוקת דר"מ ורבנן גבי אומנין ובשבועות דף מ"ו גבי שומר ושכירו ולקיטו אם זה הוה כמו בעה"ב בעצמו ובעירובין דף ס"ד ע"א ודף ס"ו ע"א ודף פ' ע"א ונ"מ די"ל דאשתו של בעה"ב אין מאמינים לה בניגזל גבי שבועה. וזהו מה דמתרץ הגמ' שם דלכך פועל בלא קרא הוה חייב מה"ת במעשרו' וכן לוקח משום דהוה כמו חצירו והקשה דזה א"א דהא לוקח אם מכניס לחצירו לאחר המקח לא נגמר מה"ת ותירץ דהוה אסמכתא וע"ש ברש"י דף פ"ט ע"ב ד"ה שתים ומ"ש שם התוס' בד"ה בעה"ב דאם נגמר מלאכתו גם פועל אסור לאכול קאי אתאנה דבשאר דברים פועל אוכל עד שיגמר מלאכתו לחלה וע"ש בתוס' דף פ"ט ע"א וע"ב ד"ה המרכסות ודלא כשיטת הראב"ד ז"ל בפי"ב מהל' שכירות אך באמת י"ל דלכך פרות המרכסות אינם אוכלות משום דטבל אסור בהנאה של כילוי ומיירי בא"י וכמו גבי דשות בתרומה ומעשר ע"ש ובמ"א אבאר זה נמצא דרק בית וחצר שלו קובע ואם רוצה להכניס לבית או לחצר לא הוה גמר וה"ה אם גמרן להכניסן לגגו אף דגג אינו קובע למעשר ופוטרו כמבואר בפ"ג דמס' מעשרות מ"ז וכ"מ זה רק גבי דברים שצריך קבע אבל גבי תאנה די גם בזה דלא גרע מסתם אך מ"מ כיון שהעבירם דרך חצר ולא נתכון לאוכלם שם הוה דיחוי ופטור לכך כ' רבינו דוקא חצר חבירו דאז לא הוה דיחוי כיון דלא קבע וכמש"כ. ולכך מבואר בירוש' פ"ה דמעשרות שם דלמ"ד דהממרח של חבירו נקבע ה"ה אם נתמרח מאליו או ע"י נמלים ג"כ הוה קבע ומה דמבואר בירוש' פ"ד דמעשרות אם הקדיש והכניסו לחצר בית שמורה אם זה הוה כמו מעשה חיוב שעי"ז יפטר אף דמה שייך חצר בהקדש י"ל דמיירי בחצר של גיזבר וכמבואר בירוש' פ"ה דמעשרות ופ"ה דמעש"ש ופ"א דתרומות וכ"מ דיד הגזבר כיד הבעלים ובזה אתי שפיר מה דמבואר בזבחים דף ו' ע"ב דגבי קרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן ולכאורה קשה לשיטת התוס' נזיר דף כ"ז ע"א דבכל הקרבנות אמרינן הך דאין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת הבעלים או בעשיית כהן ודלא כתוס' זבחים דף ס"ז ע"א והכא לא שייך לקיחת הבעלים גבי ק"צ דמאן נינהו בעלים דילי' ובזה א"ש די"ל דהגזבר הוה כבעלים ועיין מ"ש רבינו בפיהמ"ש רפ"א דזבחים דגבי ק"צ לא שייך

שחטו שלא לשמה כיון דסכין מושכתו ובזה א"ש דברי התוספ' פ"ה דפסחים גבי חטאת צבור ששחטה בשבת שלא לשמה והוא תמוה דקתני שם יקטיר אימורים ערב דהא חטאת שנשחטה שלא לשמה פסולה. אך משום דחטאת צבור לא נפסלה ועיין בזבחים ח' ע"ב בתוס' בשם תו"כ דיש רבוי על חטאת צבור דפסול שלא לשמה. אך י"ל דשם קאי אפר העלם דבר די"ל דהזקנים הם בעלים עיין מנחות דף צ"ב ובהוריות ובירוש' שם פ"א וכ"כ בזה או י"ל כגון בשאר עבודות שעשה שלא לשמה ועיין בתו"כ פ' ויקרא ספ"ד דמרבה שם שרפו שלא לשמו וט"ס הוא וצ"ל זרקו וכמש"כ ועיין בדברי רבינו בהל' פרה פ"א ה"ט גבי נשחטה לשם חולין ר"ל ג"כ דבה לא שייך שלא לשמה דהוה כמו ק"צ ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' פסוהמו"ק גבי הך דכבשי עצרת דנקט רק שני כבשים ולמה לא נקט רק סתם כבשים משום דבסתם כבשים לא שייך גדר עקירה בטעות משום דכ"ז שלא שחטן אין עליהם שמן כלל ובעי מפורש לשמה רק גבי שני כבשי עצרת כיון דהוזקקו זל"ז בתנופה שפיר שייך הך דעקירה בטעות משום דהם נקבעין קודם שחיטה וכמבואר במנחות דף מ"ו ע"א ועיין בדברי רבינו בהל' שגגות פ"ב הי"ג ושם לא סיים רבינו וכן בתוספ' הך דין דאסור לזרוק דמו בשבת ועיין בתוספ' מנחות פ"ה י"ל כך דעיין בתוס' נזיר דף כ"ח ע"ב ד"ה כבשי דאיסור הזריקה הוה משום מתקן ועיין יבמות דף ל"ג ע"ב דאמר שם טלטול בעלמא וי"ל דזה לא אסרינן משום צורך מצוה עיין במנחות דף מ"ח וביצה דף כ' ע"ב וע"ש בתוס' ד"ה מב' ובאמת עיקר הטעם שם כמו דאמרינן במנחות שם חטא בשבת כדי שתזכה בשבת שרי ולכך לצורך אכילה דאם מצי לאכול בו ביום שרי והך דכבשי עצרת ששחטן שלא לשמן י"ל דאתיא כמ"ד נדרים ונדבות קרבין ביו"ט וא"כ יכול להקטיר האימורין מבעוד יום כמ"ש התוס' נזיר דף כ"ח ע"ב הנ"ל. וא"כ באמת קשה למה בביצה דף כ' ע"ב הנ"ל לא פליגי אף למ"ד דנו"נ קרבין ביו"ט היכא דשחט עולה אם מותר לזרוק את הדם ביו"ט אך י"ל דזה לא הוה תיקון כל כך כיון שבל"ז אם עלו לא ירדו כמבואר זבחים דף פ"ה ומעילה דף ז' ולכך לכ"ע מותר לזרוק הדם והנה באמת גבי ק"צ ששחטן שלא לשמן לדידן דקי"ל דסכין משכתן מה יעשה בהם בודאי נראה דיעשם קיץ המזבח ועיין שבועות דף י"ב ע"א דאסור לעשות מגופן קיץ ובתו"י יומא דף ל"ד אך י"ל דזה רק קודם שחיטה אבל אם שחטן ע"כ יעשה כן והך דנקט בתוספ' דיקטיר אימורים לערב לאו דוקא דכולה מקטיר כדין קיץ ושוב שרי לזרק דליכא תיקון כ"כ וכמוש"כ וא"ש ועיין מ"ש רבינו בפיהמ"ש רפ"א דמנחות דפסק כמ"ד שם דמנחת העומר שקמצה שלא לשמה פסולה וחזר בו בחיבורו פי"ד מהל' פסוהמו"ק ה"ג ואמאי לא נימא גם כאן דזה הוה ק"צ ועבודה ראשונה שלהם מושכתן ועיין מש"כ

בזה ליישב דברי רבינו בהל' תמידין ומוספין פ"ה ה"י דאין אפיית לחה"פ דוחה שבת ע"ש אף דס"ל מידות יבש נתקדשו וגם איך פסק שם בה"ז דעריכתן ולישתן בחוץ והוא פסק בהל' מעה"ק פי"ב הי"ט דהמחמץ לה"פ חייב ע"ש בגמ' מנחות דף נ"ז רק משום דעדיין אין שם לחה"פ עלי' כיון דהיא מנחת ציבור וכמש"כ וא"כ קשה ממנחת העומר הנ"ל צ"ל דגבי מנחת העומר כיון דבאה מנחת שעורים וגם כעת עדיין אסור חדש וא"א שתהי' מנחה אחרת וכעין שכ' רש"י והר"א ז"ל שם בה א"צ שיהא עבודה ראשונה שלה מושכתו למה שהן ונ"מ ג"כ לפ"א דלא משכחת קרבן אחר כה"ג עיין תוס' תמורה דף ל"ג ע"ב ושם דף כ' ע"א דמשמע שם דכה"ג מיקרי בעלים דילה וכ"כ בזה במ"א וכן נ"מ גבי הך דיומא דף ס"ו גבי תחומין דמשתלח דשעיר גופו איזה תחומין יש לו אם הוה כמו חפצי הפקר או כרגלי הגיזבר וגם כרגלי המשלחו כיון שמזמינו מעריוהכ"פ ונ"מ אם חלה. עכ"פ חזינן די"ל דהוה כרגלי הגיזבר וה"נ גבי חצר מיירי הירוש' כה"ג וא"ש. ורבינו ס"ל בפ"ג מהל' מעשר ה"ז כמ"ד הממרח שלא מדעת נטבל וא"כ ע"כ ס"ל דלא משום דהמירוח מחייב רק משום דחסר מירוח אם לא נתמרח ובמירוח גוי הוה כמו שלא נתמרח ועיין מ"ש התוס' פסחים דף ל"ו ע"ב ד"ה פרט דגבי חלוט דהיכא שיש עליו שם לחם אז החליטה מבטלו מתורת לחם וה"נ המירוח של הגוי מבטלו שלא יהא מתמרח כלל ולכך אם מירח גוי תבואה של ישראל הוה כמו קודם מירוח מה"ת וכן תבואה של עכו"ם אם מירחה פטור ג"כ מחמת זה ונ"מ דאם קרא עליהם שם תרומה ומעשרות שפיר חל עליהם וזהו כונת רבינו מ"ש בהל' מעשר פ"א הי"ד ואם היו כו' ולפיכך יראה לי שהמעשרות הם ספק ע"ש. ולכאורה קשה דמאי קמ"ל דכיון שהוא ספק אם החליף אם לא ודאי דהמעשרות ספק אך כונתו כך דכיון דאמרינן דשל גוי לאחר מירוח הוה כמו של ישראל קודם מירוח ואם כן אם הפרישן הוה מעשר וא"כ ה"א שיהי' כאן מעשר ודאי קמ"ל דכאן לא דהוא מפרישן רק מפני שאנו מחייבין אותו להפרישן מחמת שמא של ישראל הם אבל בל"ז לא הי' מפריש לכך הוה רק ספק ועיין בכריתות דף כ"ג ע"ב גבי אשם תלוי ושם דף כ"ד ע"ב מפני שלבו נוקפו ור"ל דכיון דאינו דבר ברור [השמטה לו שחטא אמרינן דגמר ומקדיש אף אם לא חטא ובנדרים דף פ"ז גבי מת לו מת וסבר שהוא אביו דכיון דאינו דבר ברור לו ע"כ השמטה] (לא) אמרינן דגמר ועביד סתם אך כאן לא אמרינן כן וכעין דאמרינן בגיטין דף ל"ד ע"א אטו לבטולי גיטא קבעי ולקיומי' תנאה כו' ושם דף מ' ע"ב גבי שכיב מרע עיין שם ברש"י ותוספות דלא שייך בזה מצוה לקיים כו' ודברי שכיב מרע כו' ודברי רבינו בהלכות פסוהמו"ק פ"ה ה"ז ע"ש וזהו ג"כ כונת הירוש' במגילה פ"א דאף דקי"ל דהכל יוצאין בי"ד זה רק אם בן ט"ו מתכוון

לקרות בי"ד אבל מי שהוא קורא בי"ד שמא הוה בן י"ד אז צריך לקרותו גם בט"ו ובירוש' מעשרות פ"ג גבי דמאי מהו שיקבע לודאי ע"ש. וכן נ"מ במה דמבואר בב"מ דף ו' ע"ב גבי קפץ אחד מן המנויין ע"ש בתוס' דאמאי יהי' הי' והי"א קדוש מספק בתורת י"א ע"ש ולכאורה קשה למ"ד בנזיר דף ל"ב דטעותו דוקא קדוש ולא כונתו ע"ש וברש"י בכורות דף ס' ע"א וא"כ יהי' זה תליא היכא שעושה הדבר בעבור ספק אם זה הוה כמו טעות או כונה ובהך דעירובין דף ס"ה ע"ב במה דאמר שם דהיכא דיכול לסלקו אם משכיר לאחר הוה שכירות ע"ש ואמאי נימא דזה גופה הוה סילוק וכמבואר ביבמות דף ק"ח ע"א קידושיה הם מיאוניה ואכמ"ל. וכן מה דמקשה בירוש' תרומות פ"ח גבי תרומה תלוי' דיהי' אסורה משום היסח הדעת. אך באמת מלשון רבינו כאן בהל' י' מוכח דגם פועלי עכו"ם לא דהקצירה שלהם מחייבת בפאה רק דאינה נפטרת ולכך דייק שם רבינו דרק אם קצרו כולה אז צריך להניח פיאת עומרים אבל אם הניחו קמה לא חל עלי' חיוב פיאה מטעם דהקציר שלהם לא מחייב וכדמשמע בירוש' לעיל פ"א ה"א דפיאת עומרים אין החיוב מטעם פיאת קמה רק הוא חיוב חדש רק בזמן שלא נפטר ולכך מבעיא לי' שם אם מחוייב להניח פיאת עומרים על שיבולת הראשונה וכ"כ בזה. והנה כאן גבי קצרוה ליסטים הוה מחלוקת בירוש' אם רק לאבדה או אף לצורך אכילה ומשום דאין קרקע נגזלת ולא הוה קצירך ועיין בספרי פ' תצא בפלוגתא דר"מ ורבנן גבי מעמר בשדה חבירו שלא מדעתו והנה כאן בהל' ה' גבי קצר חצי' נקט רק וקצרו ליסטים חצי' משמע דדוקא ליסטים דהיינו ישראל פטור דהוה כעין דיחוי וכמש"כ לעיל מהך דחלה אבל אם קצרו החצי' הנשאר גוים י"ל דאם אח"כ נשאר הקציר ביד ישראל חייב בפיאה כיון שכבר נתחייבה בפיאה מקצירת חצי' הראשון ואף שכתבתי לעיל דגם לאחר שנתחייבה השדה בפיאה מ"מ בעי קציר חיובי דהרי מה שקצר הגזבר אף לאחר שכבר נתחייב הוא פטור מפיאה לאחר פדיון כמבואר בירוש' כאן ספ"ב הנה כך דכ"כ לעיל דרבינו ס"ל לחלק בין מעשרות לפיאה דגבי מעשר אזלינן בתר שליש הראשון אם הי' בפטור לענין חיוב הפרשה וגבי פיאה לא ס"ל כן כדמשמע מלשון רבינו וע"כ צ"ל כמש"כ לעיל דגבי פיאה יש ב' חיובים פיאת קמה ופיאת עומרים והבאת שליש בפטור לא היה הפקעה לגמרי לפטור גם מפיאת עומרים ועי' לקמן בדברי רבינו בסוף פ"ה מה דמחלק רבינו בין מפקיר את כרמו לזכה מן ההפקר. והנה לשון רבינו שם צריך ביאור דמה ר"ל אם ר"ל דהך מפקיר את כרמו לא הפקיר רק הגפנים והקרקע נשאר שלו וא"כ אח"כ כשזכה בהגפנים הוה שניהם שלו משא"כ בשל אחרים ר"ל דהם לא הפקירו וא"כ לא זכה רק בהגפנים לא בהכרם וזהו דדייק רבינו בשדה של אחרים אבל אם הפקירו גם הכרם

וזכה גם בהכרם חייב ועיין תוס' תמורה דף ו' ע"א ד"ה המפקיר שכ' שם דהיכא דבעל הכרם עצמו הפקיר כרמו ואח"כ לא זכה רק בפירות וע"כ ר"ל בקמה דאל"כ בודאי פטור ומשמע דכה"ג בשל אחרים פטור ובשלו פטור מן המעשר אך מירוש' פ"א דקדושין הובא בדברי הר"ש כאן פ"א לכאורה מבואר להיפך אך מהירוש' הנ"ל יש לדחות דכ"כ בהל' נדרים דיש ב' גדרים בהפקר אחד שאינו של שום אדם ואחד שהוא של כל אדם וכהך דביצה דף ל"ט גבי מעיינות הנובעין ע"ש בהך דר"נ ור"ש דהוה של כל העולם ובהך דיומא דף י"ב ובמגילה דף כ"ו מה דמחלק שם בביהכנ"ס של כרכים דהוה של כל העולם וכמו ירושלים דלא נתחלקה לשבטים וברש"י חולין דף קל"ו ע"א גבי ביהכנ"ס דפטור ממעקה משום דשל כל העולם הוא. ועיין במה דפליגי הראשונים בהך דנדרים מ"ז ע"ב גבי והספרים אם ר"ל ס"ת או ר"ל ספרים ללמוד והיינו משום דבס"ת שייך לכל העולם היכא דהוא לצורך קריאה לא לצורך לימוד וזהו כונת הגמ' ב"ב דף מ"ג ע"א דס"ת לאו בר סילוק הוא ר"ל דהוא של הכל וע"ש דף קנ"א ע"א גבי בעיא דשם אי איקרי נכסי ובמה דמבואר בב"ב דף כ"ג ע"א דמבואר שם דיש רשות לז' טובי העיר למחול ברה"ר וע"ש דף ס' ע"א דמשמע דא"א [השמטה ועי' ביבמות דף ע"ט גבי חלק מזבח מי יתיר ע"ש בתוס' ותוס' כתובות דף כ"ט ע"א דפליגי בזה אם מהני הפקר ב"ד לגבי חלק הקדושה וה"ה לזט"ה וזהו הטעם דהך דמגילה דף כ"ו ע"א הנ"ל ע"כ השמטה] וכן מה הוה ס"ד דר"י שם הא זה מבואר במשנה דאסור וכן קשה מהך דב"ק דף פ"ב ע"ב דאמר שם דאין מוציאין זיזין וכן אין עושין כבשונות והא מבואר בתוספ' דב"ב דצריך להרחיק נ' אמה וכן גבי זיזין וגזוזטראות כמבואר ב"ב דף ס' הנ"ל וצ"ל דגבי ירושלים לא מהני אף כונס לתוך שלו דכיון דבאמת הוא של כל העולם וגם הבתים כן כמבואר ביומא ובמגילה רק כ"ז שהוא דר שם הוה שלו ולכך מבואר בירוש' דמעש"ש דבתי ירושלים אינם קובעין למעשר וכמו בתי כנסיות וב"מ עיין בדברי רבינו פ"ד מהל' מעשרות ה"ו. וכיון שהניחן לרה"ר שוב הוה שלהם ובזה א"ש הטעם דמבואר בסנהדרין דף ט"ו דעיר הנדחת אינה נעשה אם היא כרך משום דאז יש בה דברים השייכים לכל העולם ושוב לא מצי מקיים בה שללה וע"ש דף קי"ג ע"א וברש"י שם דף ע"א דמשמע שם דרק נביאים וכתובים על זה פליגי רבנן וסבירא ליה דיגנזו כמבואר שם דף קי"א ע"ב אבל ספר תורה יש לומר דלא נאסרה כלל דהוה של רבים וכמו שכתבתי ועיין בדברי רבינו פרק ו' מהל' שכנים ה"א דנקט שם ס"ת ונביאים וכתובים כופין זא"ז כו' ובתוספ' לא תנא כתובים וזה תליא אם הציבור צריך להיות להם כתובים לצורך קריאה כמו מגילה והך דשבת דף קט"ז אם פסקי סדרא ותוס' שם דף כ"ד ומגילה דף כ"ב דדרכם הי' להפטיר בכתובים ע"ש

עכ"פ ס"ת בודאי הוה של רבים ולכך י"ל דס"ל לרש"י עירובין דף נ"ו ע"ב דאין נוטעין גם אילנות במגרש אף דמבואר בב"ב דף כ"ד ע"ב דאילנות מותר וזהו משום דהלוים לא היו בהם קנין גמור עיין מכות דף י"ג ולכך לא מהני מחילת של זט"ה וגם משום דהא מבואר במכות דף י' דקולטות ושם דף י"ב מבואר דגם תחום היה קולט ולכך צריך שיהיה מקום פנוי שלא לעכב את הדרכים כמ"ש רבינו בהל' רוצח פ"ח ה"ה ובפיהמ"ש פ"א דשקלים גבי לתקן את הדרכים ובזה א"ש אף דרש"י ז"ל במסכת שבועות דף ט"ז ע"א כתב שם דזה רק בערי חומה. גם י"ל הטעם לפי מש"כ הר"א ז"ל בהשגות פ"ח מהל' טומאת מת דבמקום אילנות מרגילין שם רגל בני אדם וע"ש בהל' ד' בדברי רבינו והוא תוספתא דאהלות פי"ז וגבי ערי מקלט אסור זה כמבואר מכות דף י' ע"א ועיין ירושלמי פ"ב דמכות ה"ז דגרסינן שם דאין עושין שם כלי זכוכית וי"ל הטעם דגם שם אסור לעשות כבשונות כמו בירושלים אף אם ברשות זט"ה דלא מהני מחילתם דאין להם בהם קנין כמבואר בירושלמי סוטה פ"ט גבי עגלה ערופה וכ"כ בזה בהל' ע"ז. עכ"פ כך דדבר שהוא של כל העולם יש להכל בו חלק ובזה יש ליישב דברי רש"י ביצה דף ל"ט גבי הך דכרגלי הממלא ועיין ב"ק דף פ"א גבי תנאי יהושע דלשיטת הרמב"ם הוה להיפך דרק זה שייך לבני העיר ולא לכל העולם זה היה התנאי עי' בתוספתא סוף ב"מ ובהך דנדרים דף פ' ע"ב גבי מעיין של בני העיר ומ"ש בשאלתות דר"א פרשת ראה דאין נוטלין שכר על זה ובדברי רבינו בפיהמ"ש שביעית פ"ח מ"ה וברי"ש ובירושלמי שם.

והנה בעירובין דף ע' ע"ב מבואר דגבי גר אמרינן דהמחזיק בנכסיו הוה כמו בא מכחו וא"כ נמצא דנכסי הגר לא הוה שאין להם בעלים רק שהכל הם בעלים וכל הזוכה בו הוה יורש ולכך מבואר בתוספתא ספ"א דבכורות דבהמת הגר שמת ובהמת המדבר פטורה מבכורה משום דכיון דיש לכל אדם חלק בו וא"כ גם עכו"ם יש לו חלק בהם והוה כמו שותפות עכו"ם דפוטר מן הבכורה לדידן משא"כ בשל הפקר דאז אינו פוטר מן הבכורה וא"כ נמצא לפי"ז גר שמת והחזיק אחר בנכסיו הוה כמו אם הפקיר הוא גופה ואחר כך זכה בו וא"כ אדרבא מירושלמי דקדושין הנ"ל יהי' ראי' לשיטת התוס' דתמורה דף ו' אך עיין בירושלמי דמעשרות פ"א ה"א דאם זכה בשדה של הפקר ובגידולי' חייב גם במעשרות ע"ש וא"כ ע"כ צ"ל דכאן מיירי שלא החזיק רק בקמה לבד אך י"ל דהך ירושלמי דמעשרות הנ"ל ר"ל בהחזיק בשדה ובגידולי' קודם הבאת שליש אבל כאן מיירי לאחר הבאת שליש והוה כמו גבי הקדש וכמש"כ ועיין מ"ש הרא"ש בנדרים דף מ"ד ע"ב ובזה א"ש דלכאורה קשה דאם מיירי דכיון לשם זכי' מהפקר לא לשם חזרה וא"כ זכה בהגפן ובהקרקע ועיין ב"ב דף נ"ד ע"א גבי האי מאן דפשח דיקלא וע"ש דף ל"ז

ע"א גבי זה החזיק באילנות דמשמע שם דיש לו זכי' גם בהקרקע והיכא דזכה בהקרקע חייב בכל כמבואר בירוש' הנ"ל אך לפי מש"כ לחלק בין קודם שליש לאחר שליש א"ש ונמצא כך דאם קודם הבאת שליש זכה בהקמה עם השדה אז חייב בכל ואם לא זכה רק בהקמה אז חייב בלקט שכחה ופיאה ופטור מן המעשרות ואם לאחר הבאת שליש אז אם זכה בהקמה עם הקרקע אז חייב במתנות עניים ופטור מן המעשר ואם לא זכה רק בהקמה לבד אז פטור גם ממתנות עניים אך זה רק גבי הפקר דהרי אף אם הפקיר שיבלים או קמה נפטר ע"י זה ממעשר אף אם זכה בו קודם מירוח משא"כ גבי הקדש אך מ"מ אם הבאת שליש היה ביד ההקדש נפטר עי"ז מתרומה ומעשר אף אם פדאן אח"כ. והנה עיין בדברי רבינו פ"ג מהל' מעשר הכ"ה דגבי הקדש לבדה"ב נקט המקדיש פירות תלושין כו' ואם נגמרה כו' וגבי מנחות נקט המקדיש קמה כו' פטור והוא מבואר בתוספתא פ"י דמנחות ע"ש ומשמע לכאורה דאף אם פדאן כשהם בקמה ג"כ פטור מן המעשרות אך י"ל דכוונתם כך דלהקדיש פירות תלושים למנחות אסור מחמת דיש עליהם שם טבל אף דעדיין לא נקבע וזה י"ל דהוה מחלוקת בתוספתא דמנחות דרשב"א ורבנן דרשב"א ס"ל דמותר כה"ג להביא מנחות בטבלן ורבנן ס"ל דאסור וע"כ ר"ל כה"ג דאל"כ וכי לית לי' לרשב"א הך ממשקה ישראל ועיין בתוספתא שם ספ"ח דמבואר להדיא דפסול והך מה דאמר שם ובזבחים דף פ"ח דגם מדומע אסור ר"ל כה"ג במדומע בטבל וכעין הך דעירובין דף ל"ו ע"א ע"ש ועיין בתוס' מנחות דף ס"ו ע"ב מה דהקשה שם למ"ד דאין מירוח הקדש פוטר הא הוה טבל ואיך יכול להביא העומר אך שם עדיין לא נקבע דעזרה לכ"ע אינה קובעת דלא נתחלקה לכ"ע וכ"כ בזה בח"ב בהל' נדרים וזה ר"ל ג"כ הך דפסחים דף מ"ח דהך דאין מביאין נסכים מן הטבל ע"ש ור"ל ג"כ כה"ג אף דעדיין לא נקבע לגמרי ובפרט גבי נסכים דמבואר בדברי רבינו בסוף פרק ט"ז מהל' מעה"ק דצריך שלא יהא בהם שום צד גבוה והטעם י"ל כעין מ"ש פסקי תוס' בתמורה על הך דדף כ"ד ע"ב דהא דמותר להערים על הבכור ולהקדישו בקדושה אחרת זה לא בקרבן חובה רק בקרבן נדבה וזה ר"ל הגמרא בפסחים דף מ"ז ע"ב שה ולא הבכור ע"ש בתוס' רק דר"ל דאסור להקדיש עובר של מבכרת לתמיד כדי שעי"ז יפקע הבכורה וכמ"ש התוס' בחולין דף ע"ה וכ"מ דאין על העובר שם שה אך רש"י ז"ל בתמורה לא ס"ל כן ע"ש. ועי' ירושלמי מעש"ש פ"ה ה"ד דלכך גזרו שיהיו מוליכין כרם רבעי לירושלים להביא ממנו נסכים ע"ש ובחגיגה דף כ"ה ע"ב גבי מטהר טבלו ובירושלמי פ"א דדמאי אם גזרו דמאי על המנחות ע"ש אך באמת נ"ל כך דהא מבואר בירושלמי פ"א דמעשרות ה"א דלכך אם הקדיש קמה או שיבלים ופדאן חייב במעשרות משום דלא יצאו ידי הגיזבר ולא ידי

הבעלים דעומדין ליפדות ומצוה בבעלים א"כ לפי"ז גבי מנחות ובפרט אי אמרינן דגם במנחות אין טהורים נפדים כמבואר מנחות דף ק"א ועיין תוס' חולין דף קל"ח ע"ב דגבי קדשי מזבח לא שייך כלל גיזבר ע"ש וא"כ לפי"ז גם אם הקדיש קמה ופדה נפטרו מן המעשרות זהו שיטת רבינו. ולכך אם הקדיש עד שלא הביאו שליש אף לבדה"ב ופדה אחר שהביאו שליש פקע ממנו חיוב תרומה ומעשר לדידן דאזלינן בתר שליש הראשון כמבואר בחולין דף קל"ו ובירושלמי פ"ה דמעשרות ה"ד אך זה רק גבי תרומה ומעשר דכל החיוב הוא בא מחמת הבאת שליש אבל גבי פיאה דיש בה גם פיאת עומרים והוא חיוב חדש כמש"כ אז רק אם נפטר בשעת קצירה שוב פקע ממנו גם חיוב עומרים אבל לא בשעת שליש וגם גבי עכו"ם ונתגייר רק אם נקצר ברשות העכו"ם אף שהקוצר הי' ישראל כיון דהוא רק פועל פטור אבל אם הבאת שליש הי' ברשות גוי ואח"כ נתגייר וכן גבי הפקר כה"ג חייב במתנות עניים וכמש"כ:

הלכה ה

קצר חצי' כו'. שהחיוב בקמה כו'. עיין בירושלמי והובא בר"ש כאן דאף אם קצרוה שלא לאבדה משום דקרקע אינה נגזלת ור"ל דהוה כמו מעמר בשדה שאינו שלו ותליא בפלוגתא דר"מ ורבנן בספרי פרשת תצא פסקא רפ"ב ע"ש וכ"כ בזה ויהי' נ"מ אם הליסטים קצרו מקצת מהחצי שנשאר והניחו מקצת וקצר הוא השאר אם צריך להניח פיאה על המקצת שקצרו ליסטים או הוה זה כמו פטור וכמו גבי הקדש דמה שקצר ברשות ההקדש נפטר אף שכבר נתחייב השדה וכ"כ בזה ובאמת זה תליא במה דאמרינן כאן בירושלמי פ"ב ה"ז אם הלוקח שלקח חצי השדה אם מותר ליקח הפיאה שהוא מניח עבור העומרים שנשאר ביד המוכר אם יש בזה הך לאו דלהזהיר העני על שלו ר"ל אם זה מיקרי שלו או כיון שכבר נתחייב ביד המוכר לא מיקרי כלל שלו ועיין בירושלמי כאן ספ"א בהך מחלוקת דמעשר עני ובפ"ג ה"ו במה דאמר שם אם הטעם משום דהדין כך דחובת קציר בקמה או הוה כמו התנה עמו דמוכר לו חוץ מחובתו ועיין חולין דף קל"ח ע"א ע"ש ובירושלמי ב"ב פ"ה ה"ז דפשט מזה דחולין הנ"ל דאם מכר חצי הראש מכר חצי הרגלים כיון דאמרינן דמתנתא דכהן לא זבני לך וא"כ כ"מ שמכר הראש הוה כאילו לא מכר רק החצי ועיין תוספתא ב"ב פ"ד שם. וכן יהי' נ"מ אם מכר את מה שקצר ונשאר הקמה אצלו והוא מניח פיאה גם בשביל העומרים שמכר אם מותר ליקח הפיאה והירושלמי ר"ל אם מכר את הקמה אם הוא מותר ליקח הפיאה שמניח הלוקח עבור העומרים שלו אך כיון דפסקינן דאף אם נשרף מקצת העומרים מ"מ צריך להניח מן הקמה גם על השרוף וכמבואר בירושלמי פ"א ה"א ומייתי ראי' מהך דמבואר בכאן

דאם קצר חצי' והקדיש הקציר דצריך להניח גם על ההקדש וא"כ חזינן דכבר יש חיוב פיאה בקמה לא שמתחייב למפרע דעל מה שאינו לא שייך למפרע כמבואר בחולין דף ע' ע"א וכ"כ בזה במ"א וכן יהיה נ"מ אם קרסמוה נמלים או שברתה הרוח דלא הוה קצירה אם חייבת בפיאה דשוב י"ל דאין צריך קצירה כיון דכבר נתחייב אך זה רק אם לא נשאר כלל קמה אבל אם נשאר מקצת קמה אז המקצת שנקצר שלא כדרך קצירה פטור כמו המקצת שקצר הגיזבר שפטור אם נשאר עוד מקצת וכמש"כ. אך י"ל דנ"מ למה דמבואר בירושלמי פ"ג ה"ה והובא בדברי רבינו לקמן פ"ג הי"ז דשדה שחצי' הביאה שליש וחצי' עדיין לא הביאה וקצר תחילה מקצת ממה שהביא שליש ואח"כ נגמר שליש החצי האחרון דאינו יכול להפריש מן הראשון על האחרון ע"ש והטעם דהוה כמו שתי שדות ועיין מנחות דף פ' ע"ב ובתוס' שם ד"ה כולהו ובירושלמי פ"ג דהוריות ה"ב ע"ש. והנה באמת כיון דהאמצעים כבר נתחייבו כשהתחיל לקצור את הראשון במה הם מצטרפים להאחרון גם יהיה נ"מ אם האחרון מתחייב במה שיתחיל לקצור את האמצעי כיון שהאמצעי כבר נתחייב ולא מהני כלום הקצירה שלו לעצמו וכעין דאמרינן במנחות דף כ"ד גבי שבע לטומאה ע"ש ולכאורה זה תליא בהך בעיא דר"פ המובא בירושלמי ספ"ב גבי קציר חו"ל מהו שתחייב וכמש"כ וכה"ג כתבתי בח"א בהשמטה בהל' יבום גבי קנין אך לפי מש"כ דמכל מקום צריך לקצור אותה ובלא קצירה לא מחייב גם הני וא"כ שפיר פעל הקצירה בהאמצעי ומועיל להתחייב האחרון ונ"מ גם כן למה דמבואר לקמן בפ"ג הט"ז גבי שותפים שקצרו חצי השדה וחלקו אחד נטל קציר ואחד נטל קמה דזה שלקח הקמה אינו מפריש רק על הקמה שלו ולא על הקציר שנטל השני ולכאורה קשה מ"ש מקצר חצי' ומכר הקמה דחייב הלוקח על הכל. והנה עיין בדברי רבינו לקמן פ"ט מהל' בכורים הט"ו גבי הך דלקחו ממנו במשקל דנותן לכהן ומנכה לו וכבר עמד על זה הר"ן ז"ל שם מ"ש מהך דהלכה י"ד כיון דסבירא ליה דמתנות כהונה נגזלות א"כ ה"נ כן וקנאן וצ"ל כך דהרי חזינן דאף דקי"ל דמתנות כהונה נגזלות מכל מקום הבעה"ב בעצמו אם נטל המתנות ואמר שמתכון לגוזלם כ"ז שהם בעין אינו כלום והטעם דבל"ז כ"ז שלא נתנם הם שלו ויש לו בהם טובת הנאה ליתנם לכל כהן שירצה וכמו גזבר עיין רש"י חולין דף קל"ט ומ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות בהלכות מעילה פ"ו ה"ח ע"ש ועיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' גנבה פ"ד ה"י גבי שומר שגנב ושם בפ"ב ה"ד וברש"י ב"ק דף קי"ב וב"מ דף מ"א ע"א גבי שליחת יד והטעם משום דס"ל דלא שייך בזה גדר גנב וידו כיד הבעלים אך רבינו ס"ל דכיון דעלתה בדעתו לגנוב שוב פקעה שם שומר מעליו ושפיר חל עלי' שם גנב ועיין רש"י ב"ק דף ק"ח ע"ב ד"ה ואם נשבע ודף קי"ח ע"ב

כלתה שמירתו ובהך דגיטין דף י"ד ע"א משהוחזק כפרן ע"ש ולכך גם גבי מתנות עניים מרבינן מקרא דתעזוב אף היכא דקרא עלי' שם פיאה וכילה וכמש"כ מהך דתמורה דף ו'. והנה זה ס"ל לרבינו דאף דכ' בהל' ביכורים שם דמתנות לא שייך בהם גדר הפרשה דמופרשים הם ועומדים מ"מ כ"ז שלא הפרישן מן הבהמה עדיין הם מחוסרים פעולה ונ"מ לעור הראש וצמרו וכן להזרוע עיין חולין דף קל"ד ע"ב ובבעהמא"ו שם למי הם שייכים אם הפשיטן ובאמת י"ל דהוה כמו הך דזבחים דף פ"ה ע"ב דמחלק בין מחוברים לפירשו ע"ש ושם דף כ"ח ע"ב גבי עור האלי' ובתוספתא פיאה פ"ב גבי פשתן ומכבדות דכ"ז שהם מחוברים הם שייכים לעניים ואם פירשו הם שייכים לבעה"ב וכן הדין גבי חבילי תלתן של תרומה למי שייך העץ כמבואר בתרומות פ"י מ"ו דאם קרא שם תרומה קודם שייך גם העץ לכהן ע"ש וכן גבי ראשית הגז בחולין דף קל"ח ע"א דאם לבנו ישראל י"ל דהפסולת שייך לו וכמו הך דב"מ דף מ' ע"ב גבי שמרים ונראה דכן ה"ה גבי זרוע כו' דכשהפרישה מן הבשר עם העור שייך העור לכהן וכן גבי חלב הקבה. ולכך ס"ל לרבינו דרק כשמכר לו המתנות בפ"ע אז נגזלין וא"צ הלוקח ליתנם אבל כשלא הפרישן רק מכרן עם הבני מעיים אז עדיין אין עליהם דין גזל ומוטל על הלוקח להפרישם ובאמת י"ל דרב דס"ל דמתנות כהונה נגזלות אזיל לשיטתי' בחולין דף קל"ט ע"א דגבי קדשי בדה"ב לא אמרינן כל היכא דאיתי' בי' גזא דרחמנא איתי' ובבכורות דף כ"ז ע"א מבואר דזרוע כו' לא הוה רק כמו קדושת דמים ע"ש אך רבינו לא ס"ל כן כמבואר בפי"ב מהל' שחיטה ולכך רב גם היכא דעדיין לא נטל המתנות מן הבשר ג"כ ס"ל דמתנות כהונה נגזלות אך אנן לא ס"ל כך אבל כשהפריש שוב יש עליו גם גדר ממון ושפיר מהני הגזל. והנה גבי מתנות עניים מלבד מה דמבואר דאמרינן דמתנתא דכהן לא זבני לו ועיין מ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' מעשר פ"ו הט"ו גבי כהן ולוי שלקחו פירות ע"ש אף אם מכר לו בפירוש ג"כ לא מהני דהא אין קרקע נגזלת וה"ה המחובר לקרקע וגם כמ"ש התוס' כתובות דף מ"ז ע"ב וב"ב דף ע"א ע"ב בתוס' ד"ה לימא דבמקח אזלינן בתר דעת המוכר משום דהוא מקנה לו ע"ש משא"כ גבי שותפים אין שייך בזה לומר זה כיון שכל אחד הי' מתחילה שלו לגמרי ועי' בר"ן נדרים דף מ"ה ע"ב ובכ"מ בזה ואין שייך בזה לומר הך דאין קרקע נגזלת לכך ס"ל לרבינו דאין צריך ליתן על חלק הקציר שנשאר ביד השותף הראשון ולכך רבינו שם מדייק רק בשותפים ולא כתב כמו ברישא באחים משום דמה דאמרינן דכל אחד יש לו חלק בכל זה לא שייך רק בנשתתפו דכל אחד שיעבד חלקו לחבירו ועיין בירושלמי דמאי פ"ו ה"ט דאחין הוה כמו שקנו ע"מ לחלוק כיון דנפל להם ממילא וכמ"ש התוס' כתובות דף צ"ג ע"ב גבי גוד או אגוד ובירושלמי פ"ד דב"ק וכ"מ

ולכך מבואר בבכורות דף מ"ח ע"א לפי ס"ד דלכך אם חלקו הנכסים פטורים משום דכל חד מצי למדחי' וגבי מזונות הבת מבואר בירושלמי פ"ט דכתובות ה"א דאף אם חלקו האחין מ"מ היא ניזונת משלהם ולא מצו למדחי' ועיין כתובות דף ק"ט ע"ב גבי ההוא דאמר דיקלא לברת ובמ"א אבאר זה. עכ"פ מבואר מדברי רבינו דהקמה הנשארת צריך לקצור אח"כ ג"כ בגדר קצירה רק דהחיוב שיש על הקציר שכבר קצר יש בו ועיין בירושלמי כאן בפ"ב ה"ז דאף דאינו יכול להפריש מן הקציר על הקמה מ"מ אם התחיל לקצור ואח"כ אמר שמכאן ואילך אני מפריש פיאה וקצר קצת שפיר יכול לקרות שם פיאה על העומרים הרי מבואר לכאורה דאין שום שם פיאה בקציר רק חיוב בעלמא אך מפ"ג ה"ו במה דאמר שם דאם מכר את הקציר והלוקח קרא שם פיאה על הקציר חל ומוכח שם דשוב אין המוכר צריך להניח פיאה על העומרים שמכר ואמאי הא אין מפרישין מן הקציר על הקציר ואפשר לומר דשם מיירי שגם המוכר קצר הקמה שלו וא"כ חזרה הפיאה לעומרים ואז מהני אם הפריש הלוקח מהעומרים שלו:

הלכה ו

כרם כו'. עיין לקמן פ"ג הכ"ג מה דמחלק שם בין לבית בין לשוק ובפ"ד הכ"ז ובב"ב דף נ"ד ע"א דאם לקט מחד גיסא לא מיקרי תיקון וב"מ דף פ"ט ע"א גבי יצא המנכש ע"ש והנה מלשון רבינו משמע דהטעם לאו משום דאין עלי' שם בצירה רק משום דהוה עראי ונ"מ לענין עוללות אם חייב דהנה לקמן בסוף פ"ד וכן הוא בירושלמי כאן פ"ג גבי הך דמי שהי' לו ה' גפנים ורוצה לאוכלם דפטור מן הכל רק חייב בעוללות ע"ש ובדברי רבינו שם בהלכה כ"ד גבי הזומר והנה רבינו כאן גבי הקוטף דפטור נקט רק מלילות משמע דהפטור הוא מחמת מלילות ולא מחמת קטיפה רק דנ"מ כך דאם בלא קיטוף ביד רק קוצר במגל י"ל שאסור לעשות כן אך באמת כך דבירושלמי כאן אמרינן דאף לעיסתו פטור אפי' כל שהוא ר"ל אפילו הרבה ואח"כ אמר ואפי' במגל ועל זה אמר והוא ששייר ואמר שם דזה רק לעיסתו אבל אם למלילות אפילו לא שייר ולכאורה זה קאי אמגל ורבינו נקט כאן מעט מעט וכבר עמד על זה הר"ן דהרי רבינו פוסק כמ"ד בחולין דף קל"ז דתולש היינו גוזז ועיין תוס' בכורות דף כ"ה ע"א ובפסחים דף י"א ורבינו בהל' תמידין ומוספין פ"ז לא הביא זה דיהי' מותר לקטוף לפני העומר ובתוספתא מנחות פ"י דנראה שם דהוה זה מחלוקת דתנאי ולקמן בפ"ד ה"ב פסק דתולש ביד פטור מלקט ע"ש ובאמת מדברי התו"כ פרשת קדושים לכאורה מבואר דרק מלקט אז פטור תולש וקוטף ולא משכחה ופיאה ע"ש בפי' הראב"ד. והנה לקמן בסוף פ"ד עמד שם הראב"ד ז"ל למה השמיט רבינו הך פטור דפיאה גבי אם בצרן לאוכלן ענבים דכאן לא נקט רק בקוטף.

והנה לפי המבואר ברש"י ביצה דף י"ג ע"א גבי מחלוקת דר' וריבר"י מבואר שם דריבר"י ס"ל דמלילות אין עלי' גדר חיוב כלל לחייב בתרומות ומעשרות והוה כמו מאכל בהמה וכמו גבי ירק של פול ושעורה ותלתן כמבואר בעירובין דף כ"ח ע"א ובירושלמי פ"ד דמעשרות בה"ה והנה רש"י בביצה שם דייק גבי הך דאם חשב אחר כך לאוכלן מלילות כ' כולם ועיין בירושלמי מעשרות פ"ב ה"ב גבי הך דר"י דאמר שם דפוטר עד שיחזיר פניו ואמר שם ר"י הטעם לא משום דלא קבע רק משום דהוא עראי ולכך ע"כ צריך לשייר ואם לא שייר אסור דשוב הוה כמו קבע ובאמת כן הדין לשיטת רבינו גבי כרם המדל דרק כששייר מקצת אז הראשונים פטורים אבל אם לא שייר אף אם בצרן עראי נהי דלא חייב על פיאת קציר מ"מ חייב משום פיאת עומרים ואז יתחייב על הכל למפרע ועיין בירושלמי לעיל פ"א ה"א גבי שיבולת הראשונה ע"ש ובירושלמי שביעית פ"ד ה"א גבי היתה שדהו מלאה גסין דמייתי ראי' דאסור מהך משנה דשם בהלכה ד' דאף דהמדל א"צ לשרש מ"מ המחליק אף הראשונה צריך לשרש ע"ש וה"נ כן דכיון שעשה כן בכל הכרם שוב חייב גם על הראשונה אך זה שייך רק גבי פיאה ושכחה דיש בהם גם חיוב לאחר הקצירה אבל גבי לקט כיון שאז פטור שוב אין עליו שום חיוב ולכך גבי קוטף אף אם קוטפם לעיסה פטור מלקט וכן גבי תלישה אבל גבי שכחה ופיאה חייב משום עומרים אך זה רק לעיסה אבל אם קטף למלילות אז פטור מן הכל אפילו כולו וכמבואר כאן בתוספתא פ"א וא"כ לפי"ז מבואר דשיטת רבינו דהמדל פטור לא משום דלא מיקרי בצירה רק משום דהוה עראי וא"כ גבי עוללות כה"ג חייב דשם כיון שהתחיל הבצירה שייך כולם לעניים וכמבואר במשנה פ"ז לדידן והנה באמת נ"ל דהך דלקמן ספ"ד דאם בצרן לענבים פטור מן פרט ומשכחה זה רק בה' גפנים אבל אם הי' כרם שלם אז אף אם בצרן לענבים חייב ועיין סוטה דף מ"ג ע"ב דמחלק כה"ג גבי פחותה מטפח לענין כלאים אך י"ל דמ"מ דין כרם אין עליו רק הוה כמו שאר אילנות ונ"מ לענין פרט דבשאר אילנות ליכא כמבואר בחולין דף קל"א ולענין רבעי ר"ל דאין עליהם התקנה להוליכם לירושלים ועמש"כ בזה בהל' מא"ס:

הלכה ז

הקוצר כו'. ואם הגיע כו'. עיין בתוספתא פ"י דר"ש ס"ל שם דגם אם הביא שליש פטור מן הלקט ע"ש ובמנחות דף ע"א ע"ב ור"ל לא דס"ל דאין עליו חיוב פיאה רק דלא מיקרי קציר כ"ז שלא נגמר התבואה ומ"מ חייב בפיאה ולכך מבואר שם דחייב במעשרות דשפיר מיקרי תבואה ונ"מ דאם מקצת נגמר ומקצת הביא שליש והתחיל לקצור מהני דנגמר חייב אף השליש וזהו ג"כ כונת הגמרא פסחים דף כ"ג ע"א כמ"ש שם התוס'

ד"ה קוצר ע"ש ועיין בירושלמי ר"ה פ"א סה"א גבי מעשר בהמה דאף דבשנה שנולדו אז עדיין לא היו יכולים ליכנס לדיר להתעשר דעדיין הוו מחוסרי זמן מ"מ שפיר מיקרי של שנה אחת לענין דאח"כ מצטרפין וכן כתב רש"י בכורות דף נ"ט ואף דלענין לקוח לא הוי אז אם לקחן תוך ז' כיון דאינם ראויין כמבואר בכורות דף נ"ו ע"א וכן פסק רבינו בהל' בכורות ספ"ח ויהי' נ"מ דאף אם נימא דלא כמש"כ לעיל רק דגם לענין פיאה אם הקדיש קודם שהביא שליש ופדאן לאחר שהביא שליש פטור כמו גבי תרומות ומעשרות מ"מ לר"ש לא פטור אף דמצטרפי כמש"כ ובאמת רבינו פסק בהל' בכורות פ"ז ה"ה דבדיעבד אם עישר מעשר בהמה משנה על חברתה מהני ועיין בתוספתא פ"ח דבכורות דהוה מחלוקת דר"ע ורבנן גבי מעשר בהמה כה"ג וגם י"ל דנ"מ בין ליקדש או ליקרב ועיין בכורות דף נ"ג ע"א ודף נ"ט ע"א בתוס' ד"ה איתקש וכן מבואר בתוספתא שם דהא דאין מצטרף גבי מעשר בהמה חדש וישן זה רק בשלא נטבלו עדיין אבל אם נכנסו לדיר ונשתיירו שם דאז הוה כמו נטבל מה"ת וא"ש מ"ש רש"י בכורות דף ס' ע"א ד"ה אלא דנ"מ דהוה טבל גמור מה"ת ובלא זה רק לכתחילה ע"ש דף נ"ח ע"א ד"ה דטבלי ושם דף נ"ד ע"ב ברש"י ד"ה חמשה ומה דמבואר בירושלמי פ"ג דשקלים ה"א דהוה טבל מה"ת י"ל דהיינו אם נכנסו לדיר ואז י"ל דאף אם מכרן ג"כ לא נפטרו דהוה כמו שנטבל כבר ועיין תוס' ב"מ דף פ"ח ע"א גבי לקוח וכ"מ אז שפיר מצטרפין עם של שנה אחרת ומעשרן וה"נ גבי פיאה אף לר"ש דקצירת שליש לא הוה קצירה מ"מ לענין איצטרופי שפיר מצטרף לענין פיאה אחת ויהי' נ"מ אף לדידן גבי ענבים וזיתים דלפי המבואר בדברי רבינו בהל' מעשרות פ"ב ה"ה דאף אם לגבי שמן לא הביא שליש מ"מ לענין מעשר חייב מחמת זיתים ואף דאינם מכשירין כמבואר בירושלמי מעשרות הובא בדברי רבינו פרק א' מהלכות טומאת אוכלים ה"ה ועיין במש"כ רבינו בפיהמ"ש מסכת שביעית פרק ד' מ"ט וב"מ דף ק' ע"ב ודף ק"ה עמוד א' גבי פריצי זיתים בפירש רש"י דהוה בערך חצי לוג שמן לסאה עיין שם ובדמאי סוף פרק א' גבי שמן ערב עיין שם בפיהמ"ש לרבינו דהוא שמן המור אף דעדיין לא הביא שליש כמבואר במנחות דף פ"ו וכן ס"ל לרבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו הי"ד דכשרים לקרבן אך לכאורה קשה דא"כ מאי מקשה בירוש' פ"ג דחגיגה ה"ד איך מביא שמן מעבר הירדן הא נטמא ברצועה של כותים ע"ש ואמאי לא מוקי לה כגון שלא הביאו שליש ומ"מ למקדש כשר וצ"ל כעין הך דב"ב דף צ"ז ע"א גבי שמרים של הקדש דמכשירין ג"כ לעולם וכמ"ש רבינו בהל' טומאת אוכלים פי"ג וכ"כ בזה. עכ"פ למעשרות הוה גמר אף שלא נגמר לענין יין ושמן וכמש"כ. והנה לגבי פיאה כה"ג מאי דהנה רבינו מדייק אם נגמרו שליש גמירתן ולא

נקט הגיעו לשליש כמו גבי שדה וכמו גבי מעשרות רק משום דהא פסק רבינו לקמן בספ"ד דאם בצר הגפנים לענבים פטור ממתנות עניים וכמש"כ לעיל וא"כ חזינן דעיקר הבצירה לצורך היין ואז מיקרי בצירה וא"כ צריך שיביאו שליש ליין ולא די שהביאו ענבים שליש והנה באמת רבינו ז"ל שם לא כ' רק גבי ענבים וגבי זיתים מאי די"ל דמשום עוללות לכך לא הביא זה גם י"ל משום דגבי זיתים איכא זיתי כבש דעומדים לאכילה כמבואר ספ"ב דתרומות ופ"א דבכורים וגם בזיתים השמן מובלע טפי עיין רש"י ברכות דף ל"ט ע"א ובירוש' תרומות פ"ד סה"ד ועיין בירוש' שבת פי"ד ה"ב מה דמבואר שם הכהנים נהגו בתרומה כר"י ובתוספ' פ"א דעדיות ור"ל לענין זה דתרומות הנ"ל אם תכף משיטענו יש עליהם שם מרוסקין והוה כמו התחיל מבעוד יום דשבת דף י"ט ע"א ועיין בתוספ' סוף עוקצין וכן יהי' נ"מ לגפנים ולרמונים דמבואר בירוש' פ"א דמעשרות דבהם די אף אם לא ביכר רק גרגר אחד נתחייב במעשר אבל לגבי פיאה לא מהני זה והטעם דלא מיקרי בצירה וכמש"כ וזהו ג"כ כונת רבינו שכ' משיגמר שליש גמירתן אך זה יהי' נ"מ לענין דאם התחיל לקצור בשליש שהביא נתחייב הכל וכמש"כ לעיל וי"ל דזהו כונת המשנה פ"ז דפיאה מ"ב כ"ז שיש לו תחתיו כו' משום דמבואר במנחות דף פ"ו ע"א ע"ש ברש"י דהני שבראש הזית הם מתבשלין קודם ע"ש בתוס' וכ"כ בזה וקמ"ל דלא נימא כיון שהגיע השליש למעלה שוב נתחייב הכל כמו גבי מעשרות וכמ"ש קמ"ל דרק אם יש לו תחתיו והנה לפי מה דמבואר בחולין דף קל"ז ובירוש' כאן פ"ד ה"ז דתולש ביד אינו חייב רק במידי דאורחי' והנה בנדרים דף ס"א ע"ב הוה מחלוקת דתנאי אם ענבים הוה דרכן לבצור ביד או בסכין ובתוספ' דב"מ פ"ט גבי שדה קיצה ע"ש ונראה לפי"ז דגבי ענבים דמבואר שם בנדרים דכי מתבשלין אורחי' ביד לא מחייב אם תלש ביד הנך דנתבשלו את האחרות שלא נתבשלו עדיין משום דלגבייהו לא הוה קציר וזהו מה דאמר בירוש' פ"ד ה"ז הנ"ל ודכותי' פרט כרמך לא הפורט בידו וגבי זית ודאי דרכו במקל ולא ביד וזהו משתלך המחבא וע"ש בירוש' ובשבת דף קכ"ג ע"ב גבי מקל של זיתים ע"ש וכ"כ בזה וזהו מה דר"ל ר"מ דרק משתלך המחבא דהיינו במקל שדרכו כן אז חייב כולו דהוה דרך קצירה וי"ל דאף למ"ד דתולש חייב זה רק לעצמו ולא לחייב את כל השדה וכל האילן דמ"מ לא מיקרי ובקוצרכם כהך דרשה דחולין דף קל"ח ע"א ע"ש וי"ל דזהו כונת הגמ' בחולין דף קל"ז גבי מלבנות הבצלים דר"י ס"ל דפיאה מכל או"א דזה ודאי אם נימא דע"י התחלה מתחייב כל השדה ודאי די בפיאה אחת וכמש"כ לקמן ועיין שבת דף ע"א ע"א גבי תמחויין אם מצטרפין אם חולקין ובשבועות דף כ"ב ובירוש' פ"ז דשבת ופ"א דשבת בדבר שמצטרף אם חולק וכ"מ בזה וה"נ כן ולכך ע"כ מיירי בתולש וזה

אינו מחייב הכל ולכך צריך פיאה מכל או"א לר"י זהו ר"ל הגמ' שם וכן יהי' נ"מ במה דמבואר בירוש' פ"ב ה"א דדבר שהוא חייב בפיאה מפסיק אפי' כ"ש ודבר שהוא פטור מפיאה צריך ג' תלמים וכן משמע בירוש' פ"ג ה"א שם גבי אילנות וזיתים ולכך פסקינן גבי מלבנות הבצלים וירק מפסיק ביניהם דהוה פטור פיאה דנותן פיאה מאחת על הכל ע"ש והנה גבי פחות משליש מבואר שם ולקמן בדברי רבינו פ"ג ה"ד דבעי דוקא חרש משום דזה הוה פטור פיאה ומה דרבינו לא הביא הך דפטור פיאה דאינו מפסיק רק בג' תלמים נ"ל דסמיך על הא דהלי' י' שם גבי מלבנות הבצלים ולקמן אבאר זה. וא"כ לפי"ז לר"ש גבי שליש דס"ל דפטור מפיאה אם זה הוה כמו חיוב פיאה או פטור והנה בירוש' פ"ג סה"א במה דבעי שם כ"ש או כג' תלמים של פתיח נראה דקאי אהלכה ב' אהך דמנמר ובעי הכי אם ר"ל דהקלחים לחים מפסיקים בין היבשים וצריך ליתן פיאה לכל יבש ויבש וה"ה דנ"מ לקולא דאם קצר זה לא נתחייב האחר ועיין ברש"י חולין דף קל"ח ע"א דס"ל דאם יש לאילנות בתוך שדה זרעים אם התחיל לקצור מן התבואה נתחייבו גם האילנות ואם נתן פיאה מתבואה נפטרו גם האילנות. ובאמת י"ל דזהו המחלוקת דב"ש וב"ה ברישׁ פ"ג גבי מלבנות התבואה שבין הזיתים וע"ש בירוש' ובדברי רבינו והר"א ז"ל בפ"ג ה"ט ולכאורה לפי גירסתינו דברי הירוש' סותרים זא"ז דבתחילה אמר דמרווחים יותר סברא לומר שיתן מאחד על הכל ואח"כ אמר להיפך ועיין ב"ב דף ל"ז ע"ב גבי רצופים ותוס' שם דף ל"ו ע"ב אך באמת כך דלגבי התבואה ודאי אם הם מרווחים יש שם שדה תבואה עליהם וא"כ נמצא דהאילן הוה הפסק לגבי התבואה אך מ"מ לגבי האילנות די בהפיאה שמניח מן התבואה כיון דאין עלי' שם שדה אילן וה"ה לפי"ז לא נתחייב התבואה האחרת בפיאה ואם נימא דהך המנמר ר"ל לענין הלח לכשיגמר אח"כ ואז הוה הך יבש שקצר עכשיו כמו חיוב פיאה דמפסיק אף בכ"ש ועיין במנחות דף ע"א ע"ב ולקמן בדברי רבינו פ"ג הי"ב ושם אבאר זה עכ"פ חזינן דפחות משליש לדידן לא הוה בגדר פיאה וגם קצירה לא הוה ונ"מ דאינו מחייב בקצירתו את הנגמרין ולר"ש יתר משליש הוה חיוב פיאה רק דאין עליו שם קצירה וכמש"כ:

הלכה ח

המקדש שדהו כו'. ואם לכתחילה זרע להקדש הנה בירוש' פיאה פ"ז ה"ח נקט שם הנוטע כרם להקדש פטור מן העוללות כו' ומשמע שם דאף אם פדה קודם קצירה פטור והנה זה כ"כ דגבי פיאה אם הקדישה קודם שהביאה שליש ופדאה לאחר שהביאה מ"מ חייבת בפיאה ולגבי עוללות הנה בפ"ז מ"ח אמר שם דאם הקדיש קודם שנודעו העוללות פטור מן העוללות ולכאורה נראה דר"ל דלא פדאן רק אחר הבצירה ומיירי שהקדישן אף

אחר שהביאו שליש והפטור הוא משום כרם הקדש ובאמת לענין מעשר אף לס"ד דגמ' דילן במנחות דף ס"ו דר"ע ס"ל דאין מירוח הקדש פוטר זה רק בפירות חולין ואח"כ הקדישן אבל בנוטע להקדש אז גם ר"ע מודה דפטור מן התרומה ומעשרות דאין על ההקדש חיוב תרומה ומעשרות וכעין מ"ש רבינו בפיהמ"ש פיאה פ"א מ"ו דהקדש אינו מחויב מתנה וכעין דמבואר בב"מ דף קי"ד ע"א יצא הקדש שאין צריך צדקה רק אם נזרע בשדה הדיוט והקדישן ואח"כ פדאן אז ס"ל לר"ע דחייב ולא ס"ל הטעם משום דנדחה החיוב וגם י"ל דאף דקי"ל דיד הגיזבר כיד ההקדש וכמש"כ ס"ל לר"ע דזה רק גבי קדשי בדה"ב דהגיזבר הוה בעלים דילי' ולכך נפטר ע"י המירוח שמחייבו משא"כ לקדשי מזבח דאז אין הגיזבר בעליו דילי' וכמ"ש התוס' חולין דף קל"ח ע"ב ד"ה יצא ע"ש אך מירוש' חלה פ"ג ה"ה לא משמע כן רק דאין חילוק בין קדשי בדה"ב לקדשי מזבח לזה ועיין במ"ש רבינו בסוף פ"ג מהל' מעשרות דנקט המקדיש קמה למנחות והוא תוספ' במנחות פ"י וכ"כ בזה בהל' כלאים. וגם שביעית אף דמבואר בירוש' פ"ז דפיאה הנ"ל דחל גם על של הקדש והנה בתוס' מנחות דף פ"ד ע"א כ' שם לחד תירוץ דהא דמן המשומר אסור דוקא להדיוט ולא להקדש ולכאורה הוא סותר דברי הירוש' אך ר"ל כך דהנה בירוש' שקלים פ"ד דבעי שם עומר מהו שיזרע על דעת כן מתחילה כו' ר"ל דס"ל דאף למ"ד דספיחין מותרין זה רק מאליו אבל אם נזרע ע"י אדם אף בהיתר אסור מה"ת אך זה רק אם נלקט גם בשביעית ועיין בדברי רבינו בהל' שמיטה פ"ד הט"ו דנקט האיסור רק משום ספיחין ובפיהמ"ש פ"ו דשביעית מ"א ולא מטעם קנס והך דגיטין דף נ"ג ע"ב גבי נטיעה ובירוש' פ"ב דתרומות שם או משום דאילנות שאני וכמו גבי ספיחין עיין תענית דף י"ט ע"ב ודף ז' ע"ב ופסחים דף נ"א ע"ב בתוס' או דר"ל לענין הפירות שהם גדלים עלי' לאחר שביעית ועיין תוס' ר"ה דף ט' ע"ב ד"ה מותר וכ"מ בזה ושם בע"א ד"ה וקציר ותוס' שם דף י"ב ע"ב ד"ה מנהג דכ' שם דגם עבודת הארץ אין האיסור משום קרקע של שביעית רק משום פירות שביעית דגם בשמינית אסור ואף דהא הר"ש ז"ל בפ"ב דשביעית מ"ה מביא בשם התו"כ דאילן מלא פירות שביעית בשמינית מותר לעשות בו מלאכה של קרקע וכן להיפך גבי פירות של ששית שנכנסו לשביעית אם לא צמחו אז מותר לקוצרן מה"ת בשביעית עיין פ"ו ה"ב בירוש' ושם פ"ה מ"ד גבי לוף. ובאמת זהו כונת הגמ' בשבת דף ס"ח ע"א מה דאמר שם במחובר ע"ש בתוס' ור"ל אם האיסור הוא משום קרקע של שביעית או משום הפירות של שביעית וזה תליא ג"כ אם מה שמחובר לארץ זה עושה פעולה בהפירי עצמה ועיין בירוש' יומא פ"ו ה"א במה דבעי שם גבי משובח בגופו משובח במראה מי קודם ומביא ראי' ממה

דתני דאביב קצור ויבש מחובר אביב קצור קודם ואמר שם דמחובר הוה רק כמו מראה ר"ל לא עצם ועיין ב"ק דף צ"ו ע"א דקציצה במחובר לא הוה שינוי ותוס' סוכה דף ל' ע"ב ובהך דב"ב דף קכ"ו ע"א דזה לא הוה שינוי ע"ש ובמ"א אבאר זה. ואף דגבי גוי פסק רבינו דאם זרע הפירות מותרין בפ"ד הכ"ט שם או משום דהוה כמו שנזרע מאליו או משום דלענין זה כיון דעכ"פ יש לו קנין נכסים לא הוה בכלל פירות שביעית אבל לזרוע לצורך העומר אף דזה מותר דבאמת בירוש' שביעית פ"א ושקלים פ"ד מפרש דמה דאמר ר"י יצא קציר העומר לא קאי כלל אשבת רק אשביעית דלצורך מצוה מותר ובאמת מה דמבואר בתוספ' דמנחות ספ"ח דאין מביאין מנחות מפירות שביעית שם לא ר"ל משום הך דמנחות דף פ"ד משום שרפה דהא שם חשיב גם לחמי תודה ודוחק לומר שמא יטמאו וכמ"ש התוס' במנחות ובכורות דף י"ב ע"ב ועיין בתו"כ דממעט מן לאכלה והוה כעין סחורה או משום דמתיר חדש ולחמי תודה הוה הרמה שלהם גדר היתר כמבואר בזבחים דף ל"ו ובנדרים דף י"ב ע"ב וגם י"ל משום דממעט באכילתן אך באמת התוספ' ר"ל או לאחר הביעור דאסורים באכילה מה"ת לדידן דלא כשיטת התוס' בפסחים דף נ"ב וכ"מ או דמיירי דנזרעו בשביעית ונלקטו וכמש"כ דזה אסור מה"ת וזה בודאי פסול למנחות זהו כונת התוספ'. והנה גבי עומר כה"ג ס"ל להירוש' דמותר לזרוע ע"מ כן ולמנחת העומר אין שם שביעית עליו לענין הקרבה ומ"מ השיריים אסורים ואין עליו שם איסור מחמת משקה ישראל כיון דלענין מנחה אין עליו שם שגדל בשביעית כלל ומ"מ השיריים אסורים לאכול משום פירות שביעית ולכך אמר בירוש' דהוה כמו דבר הבא בטומאה דאין שירי נאכלין ועל הקומץ לא חל כלל עליו זה האיסור דאינו ראוי לאכילה ועיין בתוס' מנחות דף ה' ע"ב מה דמקשה שם על רש"י ובזה א"ש דטריפה יש שם האיסור על הדבר שייך שפיר ממשקה ישראל משא"כ גבי שביעית דרק לאכילה אז שייך איסור פירות שביעית עליהם אבל בל"ז אין שם איסור פירות שביעית עליהם כלל יע"ש בתוס' דף פ"ד ע"א ד"ה שומרי בסה"ד ומ"ש שם התוס' דף ט' ע"ב ד"ה אותן שיריים ע"ש. ולא דמי לחלב ודם דמקשה שם מזה דהא בכריתות דף ד' מבואר עליהם לאו בפ"ע במוקדשין ועיין חולין דף צ' ע"ב. עכ"פ מבואר דאף דהירוש' ס"ל דשביעית חל גם על הקדש זה רק דלא נימא דלאחר הפדיון לא יהי' עליהם דין שביעית דנימא דהוה כמו שלא גדל בקרקע בר חיובי קמ"ל. ולענין תרומות ומעשרות פטור כה"ג. אך י"ל כיון דס"ל לר"ע דמירוח הקדש אינו פוטר לא גרע זה מפירות חו"ל שנכנסו לארץ דחייב כמבואר בחלה פ"ב אך כ"כ דבירוש' פ"ה דמעשרות וכן ס"ל לרבינו בפ"א דהל' תרומות דגבי תרומה ומעשרות הוה רק מדרבנן ועיין במ"ש רבינו בהל' תרומות פ"ב ה"ז דירק חו"ל הבא לארץ

פטור ואף אם יש עפר בעיקריהם ומפרש כן הך דסנהדרין דף י"ב ע"א חוששין לגושיהן ע"ש. ולכך נראה דגבי עוללות אף אם פדה לאחר שנראה העוללות שוב נפקע וא"צ ליתן לעניים וכיון דקי"ל דמיד שנראה העוללות הוה של עניים וכמבואר בפ"ז והוה כשותף כמבואר בירוש' שם ואף דפסקינן דאין לעניים ליטול בעוללות עד שיתחיל בעל הכרם לבצור או דר"ל דכ"ז שלא יבצור לא חל עליו הדין המבואר בב"מ דף י' דרחמנא זכי' לעני שיכול לכנוס לשדה של בעה"ב ללקטם או י"ל דרק אם יש בו אשכלות אז אסור העני ליקח העוללות קודם הבציר אבל בקודם שכולו עוללות לדידן דקי"ל דהוה לעניים יכול העני ליטלם מיד ובאמת לולי דברי רבינו בפ"ד הכ"ב הי' נראה דהא דאמרינן בירוש' שם וכמה הוא בציר כו' קאי לר"א דס"ל דאם אין בציר אין עוללות אבל לדידן אדרבא י"ל דהא דצריכים עניים להמתין עד הבציר זה רק כשיש בציר לבעה"ב כשיעור זה אבל פחות מזה א"צ העני להמתין כלל אך יהי' נ"מ אליבא דר"א דס"ל דאם אין בציר אין עוללות דזה מודה דאם אכלתן חיה להאשכלות קודם הבציר שוב שייך העוללות לעניים וזה ר"ל מה דאמר שם אח"כ בירוש' שלא תאמר כו' יזכה בהן בעה"ב ור"ל דאכלתן חיה ובזה היכא דאכלתן חי' ונשאר פחות מכשיעור אם אז צריך להמתין עד שיתחיל בעה"ב לבצור ועיין בירוש' פסחים פ"ג גבי חמץ כה"ג אם התחיל למעט כו' ולעיל בפ"ב דכלאים וכ"כ בזה במ"א. ולפי"ז צ"ל דמש"כ רבינו לקמן בפ"ד הכ"ה גבי גוי שמסר כו' דחייב בעוללות דע"כ מיירי עד שלא נודעו העוללות דאל"כ כבר נפטר כמו גבי הקדש אך יש לחלק דהנה בירוש' חלה פ"ג ה"ה אמר שם דאף דר"ע ס"ל דגבי גר אזלינן בתר קרימה בתנור מ"מ מודה דהקדש גילגולו פוטר וע"ש בפ"ב דלגבי ספינה הבאה מחו"ל לארץ ס"ל לר"ע דהולכין בתר קרימה ומ"ש מהקדש וצ"ל דס"ל לר"ע דנהי דנטבלת העיסה משעת הגילגול כמבואר בירוש' שם מ"מ מצות הפרשה ליכא עד שעת קרימה ועיין בירוש' פ"א דחגיגה ה"א דאמר שם דלמ"ד כל ז' תשלומין דראשון מ"מ בגר שנתגייר חייב בראי' והטעם דקודם שנתגייר לא הוה בגדר הבאה כלל ולא שייך שם פטור ועיין סוכה דף כ"ז ע"ב גבי סוכה ופסחים דף צ"ג וכ"מ ולכך ס"ל לר"ע דנהי דקי"ל דגילגול טובל לענין חלה וכן אם הקדיש וגלגל הגיזבר נפטרה אבל גבי גוי לא פקעה ע"י זה כיון דחיוב הפרשה רק בשעת קרימה ועיין מנחות דף ס"ג ע"א וכן גבי עיסת חו"ל ס"ל ג"כ לר"ע דאזלינן בתר קרימה ומה דמבואר בירוש' פ"ב דחלה דבכניסתן לארץ גם חכמים מודו לר"ע דבעת הכנסתן לארץ אזלינן בתר קרימה לאו דוקא רק דר"ל להך דר"ע דס"ל דפירות חו"ל שנכנסו לארץ חייב בחלה ור"א פליג על זה. אמרינן שם דבשעת כניסתן לארץ גם ר"א מודה משום דנתתי למפרע משמע ע"ש ור"ל דאף דכ"ז דלא כבשו א"י לא

נתקדשה אבל כיון דקי"ל א"י מוחזקת היא כמבואר ב"ב דקי"ט וע"ז דמ"ו ודף נ"ג תכף שכבשוה נתקדשה מתחילה לענין חלה דלא בעי ירושה וישיבה וזהו ג"כ ר"ל הגמ' ב"ב ד"ק ע"א כדי שיהא נוחה ליכבש ע"ש ברשב"ם שכ' דהוה גדר ירושה ועיין חולין דצ"א ע"ב מלמד שקיפל כו' ועיין תוס' קידושין דס"א ע"ב דאותן שלא היו עולין למלחמה לא היו נוטלין חלק ומ"מ כיון שעלו נתקדש למפרע ויהי' נ"מ ג"כ למנורה דהנה ביומא דכ"ד ע"ב מבואר וכן פסק רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ט ה"ז דהדלקת הנרות כשרה בזר דלאו עבודה היא וע"ש בתו"י שהקשה על זה דהא בפסוק כתיב לאהרן ועיין בספרי פ' בהעלותך דמרבה שם גם בניו ומשמע דזר לא ועיין בתו"כ פ' אמור דמבואר שם דהטבה צריך דוקא בפנים ולא בחוץ ע"ש והנה זה כ"כ בח"א דלפי המבואר בתו"כ שם דנר מערבי צריך דוקא כהן ע"ש ועיין מנחות דף פ"ח ע"ב דנר שכבתה באמצע הלילה צריך להדליקה עוד הפעם הרי חזינן דלא המצוה היא ההדלקה רק המצוה שתהא דולקת לא כמו גבי חנוכה ולכך ס"ל לרבינו דגם אם הדליקה בחוץ כשרה ע"ש בפ"ט מהל' ביאת מקדש והנה זה מבואר בכ"מ עיין פסחים דף נ"ט דהדלקה הי' קודם הלילה ועיקר מצות הדלקה היא בלילה לדידן ועיין חגיגה דף כ"ו ע"ב דהוה בזה מחלוקת דתנאי ובזבחים דף י"א ע"ב ועיין רש"י מנחות דף נ' ע"א ד"ה כדקתני דמנורה אין שייך בה גדר קידוש כמו שולחן דמקדש ליפסל ועיין מנחות דף פ"ז ע"ב ודף ק' ותמורה דף י"ד ע"א. וא"כ כיון דעיקר המצוה לא הי' אז בשעת הדלקה לכך כשרה בזר וא"כ לפי"ז אם נכבת בלילה אז צריך דוקא כהן להדליק אז דאז הוה זמנה אך בזמן שצריך לחנך המנורה דאז ע"כ צריך זה ביום כמו בנין המקדש כמבואר בשבועות דף ט"ו ע"ב וחינוך כהנים כמבואר בתו"כ הובא בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ד הט"ו דצריך דוקא ביום ה"ה חינוך המנורה ועיין מנחות דף מ"ט ע"א ודף נ' לזה צריך דוקא כהן וכן אם נימא דנר מערבי המצוה שיהא בין ביום ובין בלילה לכך צריך דוקא כהן ואף דהא עבודתו מחנכתו ועיקר עבודה רק בלילה צ"ל כמש"כ דאח"כ נתקדש למפרע ובזה א"ש מה דקשה למה דחקו כל כך גבי נס חנוכה שהוצרך לעשות נס לשיטת רבינו דפסק כמ"ד במנחות דף פ"ו ע"א דאף שמן שלא הביא שליש כשר למנורה ואנן קי"ל דאינו מכשיר ולא מקבל טומאה היו יכולים לעשותן שמן כזה ולהדליק וכ"כ בזה לעיל אך י"ל דהטעם דהוה כשר משום דהמנורה מקדשתו וכמו אם עלה לא ירד ועיין זבחים דף פ"ז ע"א דכלי שרת לכ"ע מקדש ואף דלהקרבה אסור זה רק משום דנהי דקדוש מ"מ יש בו איסור הקרבה והוה מאוס ע"ש דף ע"ז ובתוס' שם דף פ"ז ע"ב ובמנחות דף ז' וכ"כ בזה ובאמת נראה דזהו כונת התו"כ פ' ויקרא הובא בירוש' ספ"ה דפסחים והקטירו אותו כשר ולא פסול והכונה דאף

אם נקדש בכלי שרת דמקדש את הפסולים ליקרב מ"מ אסור להקטירו ועיין בתו"כ פ"ה פ"ז מה דמרבה שם והקטיר אעפ"י שפסול רק בזמן שהוא בראש המזבח ועיין בזבחים דף פ"ז ע"א וע"ב מה דאמר שם היכי מסיק לו מכבש למזבח ושם דף ע"ז ע"ב כגון שעלה על הכבש ע"ש משמע דאף פסולים הכבש מקדש ורבינו בפ"ג מהל' פסוהמו"ק ה"ז לא דייק כן רק ראשו של מזבח וע"ש בהל' י"ח ותוס' שם דף כ"ו ע"ב ד"ה אמר ודף נ"ח ע"א ותוס' יומא דף מ"ה ע"ב אם ע"ג כבש מיקרי ירידה ועיין בתו"כ פ' אחרי מות פ"ח ולא על קרקע של מזבח ולקמן אבאר זה בהל' פהמ"ק. ועיין מנחות דף פ"ו ע"א דבעי שם אם הקדיש לשמן פסול אם לוקה ועיין בתוס' יומא דף ס"ג ע"ב אך כל זה לענין קידוש אבל להדליק אין בזה איסור משום הקרבת פסול לבד גדר בעל מום ולכך אם הביא כשר אך כל זה אם כבר נתחנכה המנורה דהוה עלה תורת כלי שרת ובזה א"ש מה דמוכח מדברי התוס' זבחים דף כ"א ע"א דאף דלינה פוסלת בכיור מ"מ בכלי שרת לא פסלי ע"ש ועיין מש"כ בזה בהשמטות בח"ב. והנה אז הי' גם מנורה חדשה כמבואר בע"ז דף מ"ג וכ"מ וא"כ היו צריכין לחנכה ולקדשה בהדלקה ההיא ולא היו יכולין להביא משמן שלא הביא שליש ועיין תוס' שבועות דף ט"ו ע"א גבי מנחה בעזרה לקדשה ובירוש' יומא פ"ג ה"ו כאחת הם קדושים ומתקדשים וכ"כ בזה. נמצא דהארץ נתקדשה למפרע לכך ר"א מודה לר"ע אך רק בגילגול ולא בקרימה לדידן ומה דמבואר בתוספ' סוף חלה גבי ספינה הבאה מחו"ל לארץ דאזלינן בתר קרימה זה אתיא לר"ע וכן יהי' נ"מ למה שנסתפקו הראשונים אם לא הי' שיעור חלה בשעת לישה ונתפח בשעת אפי' אם חייב בחלה מה"ת ועיין בדברי רבינו בהל' בכורים פ"ו הט"ז דיליף שם דסל מצרף מדכתיב מלחם ובספרי פ' שלח פסקא ק"י גמר לה מזה דאם לא הפריש מהעיסה צריך להפריש מהאפוי ור"ל דהוה כמו חיוב חדש וכמבואר תוס' ב"ק דף צ"ד ע"א ד"ה אפה ותוס' ב"מ דף פ"ט ע"א ד"ה יצא אך באמת לפי שיטת הראשונים ורבינו ז"ל שם רק שהלישה והגילגול הי' לדעת כן. והנה זה ודאי גבי גוי אם אפה מתחילה פחות מכשיעור איזה עיסות ונתגייר ואח"כ צרפם בסל פטור ולא דמי להך דירוש' פ"ג דחלה והובא בדברי רבינו בפ"ז מהל' בכורים ה"ח דמוכח משם דגוי אם לש עיסה פחות מכשיעור ונתגייר והוסיף לכשיעור דחייב בחלה דלא נפטר מעולם וכעין הך דברכות דף נ"א ע"א גבי ברכת הטבילה ע"ש ובאמת לכאורה קשה הא שם גבי טבילה עיקר התקנה הוא כך דיברך אח"כ ועיין תוס' נדה דף נ"א ע"ב ופסחים דף ז' ע"ב וחולין דף קל"ו ע"ב ע"ש אך זה תליא אם הטבילה הוא פעולה לטהרה או רק סילוק הטומאה ואם הוא טהרה הוה דבר נמשך לא נגמר ועיין בהך דחגיגה דף י"ט ע"א דמהני הוחזק גם לאחר טבילה וע"ש בתוס' דדוקא לח

ועיין נדרים דף ע"ו ע"א מה דיליף שם דלא מהני הטבילה קודם הטומאה וזה ודאי אם נימא דלא הוה דבר הנמשך לא שייך כלל זה וכמ"ש התוס' מכות דף י"א ע"ב וערכין דף כ"ט ע"ב גבי סימני נערות ועיין בדברי רבינו בפ"ט מהל' ברכות דלגבי הפרשת תרומות ומעשרות אינו יכול לברך אח"כ משום דס"ל דזה ג"כ נגמר ולא נמשך אף דאיתא בשאלה וזה תליא אם מה שאנו מברכין על תיקון החולין או על הקדש התרומה ותיקון החולין נגמר וההקדש נמשך ע"י פיו ואף דאם ישאל יתבטל התקון זה ממילא. ועיין מה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' בכורים פ"ה הי"א דמברך קודם הקריאה לאחר הפרשה ועיין בתוספ' פ"ד דמעש"ש דהתיקון חל מיד והקידוש רק לאחר הקריאה ועיין תוספ' פ"ג דתרומות דמבואר ג"כ כן דאם בדעתו לקרות שם אין בהם קדושה עד שיקרא להם שם ומברך קודם ובתוספ' פ"ו דברכות ע"ש ומ"מ ס"ל לרבינו דאח"כ א"צ לברך משום דס"ל דעיקר הדבר הוא התיקון וראי' מדלא מהני בה מתפיס כמבואר בנדרים דף י' ע"ב וע"ש בר"ן ובראב"ש דף י"א ע"ב ובדברי רבינו פ"א מהל' נדרים ועיין בשבועות דף כ"ב ע"א בתוס' ד"ה והרי הקדש אם החיוב הוא על הדבור ג"כ או רק על הנאה של הקדש ויהי' נ"מ למה דפסק רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"ח דאין לוקין על פחות מש"פ אם נהנה מן ההקדש וכן ס"ל להתוס' בכ"מ אך זה י"ל דזה רק אחר אבל הוא עצמו שהקדיש הדבר י"ל דלקי גם על פחות מש"פ מחמת דעבר על דבורו אך אי נימא דאיסור הקדש הוא רק דין לא דבור אין נ"מ וזהו כונת הגמ' בשבועות שם ויהי' נ"מ אם מתפיס בתמורה אם מהני אם זה הוה כמו גזיה"כ דחל וראי' דגם בטעות הוה תמורה ולא מהני שאלה כמבואר בדברי רבינו בהל' נדרים פ"ד ובירוש' פ"ז דדמאי וכ"מ בזה וזה תליא בהך בעיא דתמורה דף ב' ע"ב גבי קטן מהו שימיר ועיין בירוש' פ"א דנדרים דהוה מחלוקת אם מהני התפסה בולד חטאת וכ"כ בזה בח"ב ועיין רש"י נזיר דף ט"ז ע"ב ד"ה ור"ל דאם אמר אהא כמו שקבלתי מהני אף דאז לא חל עליו הנזירות רק בגדר חיוב וכמ"ש רבינו בהל' ערכין פ"ו הל"ג ומ"מ ס"ל לרש"י דיכול להתפיס וע"ש דף ב' ודף ט' אם אהא הוה גדר התפסה וכ"כ בזה בהל' נזירות. אך גבי טבילה הרי מבואר בירוש' דנזיר פ"ז ה"ד דהיכא דטביל אם לא נגע במת עצמו אף דעדיין לא נטהר מ"מ פטור על ביאת מקדש מחמת גזיה"כ ובזה יש ליישב דברי רבינו בפ"ג מהל' ביאת מקדש הי"ד מ"ש הראב"ד ז"ל דדבריו סותרין זא"ז אך י"ל דקאי לאחר טבילה וכדמוכח מלשונו שם שם יש נ"מ בין טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח אך בהל' נזירות כתבתי דרבינו ר"ל רק מן המת שאין הנזיר מגלח אז פטור אבל בשאר טומאות אף שאין הנזיר מגלח מ"מ חייב על ביאת מקדש ולקמן אבאר זה. מ"מ חזינן דטבילה מועלת אף בלא סילוק הטומאה וכן

בהך דמגילה דף ח' ע"ב דאמר שם גבי זב דאף אם ראה סותר למפרע מ"מ מהני דאינו מטמא כלי חרס בהיסט בין טבילה לראי' הרי חזינן דהטבילה מועלת אף דלא נסתלקה הטומאה וזהו ג"כ ר"ל בזבחים דף כ"ט ע"א מה דאמר שם מצינו בזב וזבה כו' אף אתה כו' ור"ל כך דשם ג"כ הוה הוכשר ופקע ממנו שם זב דהרי לענין היסט של כלי חרס מהני הטבילה וה"נ אף שהוכשר ור"ל דמי שאכל ממנו קודם שנפסל לא חל עליו שאכל פסול וגם כיון דנימא דנפסל למפרע שוב אין עליו שם נותר עיין בכריתות דף י"ד ע"א ובתוספ' פ"ה דמס' קרבנות ובדברי רבינו פי"ח מהל' פסוהמו"ק הי"ט ובזה יש לבאר דברי הגמ' שם בזבחים או אינו אלא בכהן המקריב ר"ל דכהן המקריב ואכל מן הזבח ואח"כ נשאר לשלישי וגם הוא לא ירצה מחמת דנפסל למפרע ואמר דזה לא קאי רק על הקרבן והקרבן שאינו א"א לחול עליו פסול למפרע עיין רש"י חולין דף ע' ע"א גבי מחתך ומשליך וכבר הארכתי בזה בח"א וא"כ ע"כ מוכרח דרק במחשבה ובזה א"ש מ"ש שם התוס' בזבחים בד"ה נפקא כו' דזה דבר אחד דאם נימא דהפסול הוא על המזבח ע"כ מיירי במחשב דנפסל מתחילה ואם נימא דקאי על כהן שאכל תחילה שוב י"ל כפשוטו בנותר ועיין תוס' יומא דף ז' ע"ב. עכ"פ חזינן דגבי טבילה יש שהטבילה מועלת ועדיין הוא טמא וה"נ לענין ברכה דהברכה היא על הטבילה ולא על הסרת הטומאה עכ"פ חזינן מהך דברכות הנ"ל דהיכא דמתחילה לא חזי לא אידחי וה"נ גבי חלה כן אך זה רק היכא דאח"כ לשה עם עוד עיסה אבל לאחר אפי' וצירוף סל לבד י"ל דלא מחייב. והנה באמת הך דין המבואר בירוש' חלה פ"א ה"ח ופ"ד ה"א וה"ב דהעושה עיסה ע"מ לחלקה בצק פטורה מן החלה וע"ש בפ"ד ה"ב דמחלק בין נשוך לבלול דבבלול אם עשה ע"מ לחלקו בצק וחלקה ואח"כ הוסיף על כל אחת פטור דכבר נפטרה משא"כ בנשוך דאם חשב מתחילה ע"מ לחלקו אין עליו שם נשוך כלל וא"כ לא נתחייב מעולם ולא נפטר כלל וגם י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דירוש' פ"ג דחלה ה"ז אם נשוך הוה חיבור מה"ת או דרבנן ע"ש אם רק מדרבנן לא נדחה ולכך לא הביא רבינו זה החילוק בפ"י מהל' בכורים הי"ט ובפ"ז ה"ט משום דהוא ס"ל דנשוך הוה מה"ת ועיין מ"ש רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"ח ה"א דנשוך בשאר טומאות שפיר מצטרף ש"מ דס"ל דהוה מה"ת. ויהי' נ"מ ג"כ להך דמבואר בהל' בכורות פ"ז ה"ג גבי ג' עדרים כו' דאם הוה האמצעים פטורים ממעשר בהמה אם מצטרפים והירוש' פ"ד דחלה ה"ד אמר דזה הוה כנשוך ונשוך לא מהני לגבי מעשר בהמה משום דרבנן לא מהני שם דהוה חולין בעזרה ואם נימא דהוה דאורייתא שפיר מהני גם לענין מעשר בהמה. אך זה רק בשנתכון שלא לצרפה אח"כ בשעת אפיה אבל אם נתכון לצרפה אז לא מיקרי זה חילוק כלל וזה ר"ל

התוס' ברכות דף ל"ח ע"א ע"ש וזה הטעם שם גבי לחם העשוי לכותח משום זה דהא מבואר בפסחים דף מ"ד דהיו נותנים פירורים והוה כמו לחלקה בצק וזהו ג"כ כונת הירוש' פ"א דחלה ה"ו גבי הך דבעיא למיעבד אצוותא איטרי ומבואר בירוש' פ"א דביצה ה"ט דזה מה שעושים לחלקה ולייבשה וזהו כונת הר"א ז"ל בהשגות פ"ו דבכורים הי"ט ע"ש אך אם יעשה לחלקו ולאפותו בחילוק רק אח"כ לצרפו בסל י"ל דזה הוה פטור ודיחוי ואין הסל מצרפן דהנה באמת כך דהיכא דעשה עיסה ע"מ שלא לאפותה רק לאכלה בצק הנה בתוספ' פ"א דחלה מבואר דחייב אך בירוש' פ"א דחלה בהל' ז' מסיק שם והוא שאפאן ומשמע דעל הבצק אינו חייב רק דלא נדחה ע"י זה. והנה עיין בלשון רבינו בהל' בכורים פ"ו ה"ח גבי העושה עיסה נקט שם להאכיל הפת שלה לבהמה ולא נקט להאכילה בעודה עיסה ומשמע דאז אף לאדם פטור רק דאם אח"כ אפאה חייב וכאן לגבי לבהמה הנה גבי עיסת הכלבים הוה מחלוקת בירוש' אם צריך לעשות שינוי בהעיסה או די במחשבה לבד ובאמת זה תליא במחלוקת דירוש' פ"א דערלה ה"א גבי הנוטע לסייג אם צריך לעשות שינוי בהנטיעה ע"ש ואנן פסקינן דאינו צריך ובאמת לכאורה זה תליא אם העולה מאליו יש בו ערלה כמבואר בסוטה דף מ"ג ע"ב וא"כ יהי' נ"מ לפי מה דמבואר בירוש' בערלה שם דהעולה מאליו אינו חייב רק ברה"י אבל ברה"ר אם עלה מאליו פטור וכן פסק רבינו פ"י מהל' מעש"ש ה"ה וה"ד דהא דהנוטע לרבים חייב זה רק בשדהו ולכך מבואר בירוש' פ"א דערלה ה"א גבי הדס שנטעו לשם בנות הדס דחייב רק במקום שרוב משמרין דזה לא הוה גדר נטיעה דסתמא אינו עומד לכך רק דלא גרע מעלה מאליו ולכך בעי דוקא שיהא רוב משמרין וכ"כ בזה. והנה הגמ' בסוטה שם דייק דלכך מהני מימלך משום דמעיקרא לפרי קיימא והוה כמו סתמא אבל בדבר שצריך מחשבה לא מיקרי מינו ועיין זבחים דף צ"ד ע"א דהוה מחלוקת דאמוראי אם זה מיקרי דבר הראוי לקבל טומאה דבר שצריך מחשבה ועיין ברש"י שם בד"ה עוצבא דאם חשב עלי' לקוצעה אינה מקבלת טומאה ולא בעי מעשה ובמ"א אבאר זה. ובהך דתחילתו סופגנין וסופו עיסה דקי"ל דחייב אם צריך שיעשה הפעולה שיהי' לפת או רק בגמר הלישה או באפיה לחודא עיין בפסחים דף ל"ז ע"ב במחלוקת דר"י ורבנן ותוס' שם דף ל"ו ע"ב ד"ה פרט וביבמות דף מ' ובאמת לכך נקט הגמ' בפסחים דף ל"ז חלוט של בע"ב ר"ל שלא עשאן למכור בשוק דאל"ה אמרינן שמא ימלך ובפ"א ה"ו דחלה ע"ש גבי לחמי תודה ובירוש' שם בהל' ח' והנה אם האפי' הי' סתם רק שאפאה פחות מכשיעור ואח"כ חשב עלי' להאכיל הפת שלה לחי' או לכלבים וצירפה בסל אם פטור או להיפך אם בשעת הלישה והאפיה חישב עלי' להאכילה לחי' כו' ואחר האפי' צירפה

בסל להאכילה לאדם אם חייב תליא גם במש"כ לעיל. והנה לפי מש"כ דרק לאכלה בצק אם לא אפאה לא נטבלה ואף דמבואר במשנה פ"א מ"ז דנחתום שעשה שאור לחלק חייב והשאור בעצמו משהין אותו עד שאינו ראוי לאכילה כמבואר ביצה דף ז' ע"ב ובתוספ' שם פ"א ועיין פסחים דף מ"ה ע"ב וע"ז דף ס"ח ע"א ונעשה אינה ראוי' לאכילה וא"כ פקע ממנה הטבל שלה וכמ"ש הרמב"ן במלחמות פ"ג דב"מ על הך דדף ל"ח ע"ש אך י"ל דשאור שאני דדרכה הוא כן ועיין מ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות פ"א דהל' חמץ ע"ש או י"ל דשיטת הרמב"ן בב"מ הנ"ל הוא רק דהקדושה פקעה ולא האיסור וכ"כ בזה במ"א וא"כ חזינן דאף לדידן דהחיוב בא בשעת הגילגול מ"מ אם לא גילגלה ע"מ לאפותה וכן ע"מ שיהא שיעור באפי' הוה דיחוי ונפטרת משום דהוה כמו שלא חל עלי' שם לחם ועיין בירוש' ערלה פ"א ה"ב דאם נטע ג' לעצים והד' למאכל אין עלי' רבעי וה"נ הצירוף הסל כן לדידן דשוב אין עלי' שם לחם כלל וא"כ י"ל דלר"ע דס"ל דהכל הולך אחר הקרימה זה ג"כ רק להני דלא הוה בגדר פטור אבל הני דהוה בגדר פטור גם ר"ע מודה דאזלינן בתר גילגול וכמש"כ דלר"ע בשעת הקרימה הוא ההפרשה ובשעת הגילגול הוא הטבל ונ"מ יהי' ג"כ לגבי עוללות גבי גוי שמסר דכיון דכ"ז שלא בצר אינו יכול ליקח העוללות אף לדידן לא נפטר במה שהי' בעת שנודעו העוללות ביד הגוי ובזה א"ש ג"כ מה דר"י לא פליג כאן פ"ד מ"ו רק גבי שכחה גבי גר שנתגייר ואמאי הא יש ג"כ נ"מ גבי פיאה אם נימא דאם התחיל לקצור נתחייב כל השדה וממילא גבי גוי כה"ג איפטר כל השדה וכן גבי הקדש כמש"כ לעיל וא"כ לר"י יהי' חייב על פיאת קציר דזה חיוב בפ"ע אף לר"י דלא ס"ל דתעזוב להבא משמע עיין חולין דף קמ"א וכ"כ בזה וכן נ"מ גבי פרט ולקט דמבואר בירוש' פ"ז ה"ג כאן ותרומות פ"ו ה"ה דרק כשנופל לארץ אז חל עליו שם לקט ועיין תמורה דף כ"ה ע"א אם נתגייר באמצע מהו ועיין בר"ש פ"ה דכאן מ"ה ע"ש אך לפי מש"כ א"ש דמ"מ חל עליו שם פטור ולא דמי לשכחה דאין עליו שם שכחה כלל כ"ז שלא עימר וגם זה יהי' תליא אם נימא דקצירת העכו"ם אין עלי' שם קצירה כלל ולקמן אבאר זה. והנה בדברי הירוש' שכ' בהך דהנוטע כרם להקדש זה ודאי דר"ל אם הקדישה עכשיו ולא שנטעה ע"מ שאח"כ יקדישנה לאחר הקצירה וכמש"כ לעיל בשם הירוש' פ"א גבי קציר גבוה דהיינו שזרעה לעומר דחייב בפיאה וכן בהך דהמקדיש קמה למנחות המבואר בדברי רבינו ספ"ג דהל' מעשר מיירי ג"כ שהקדישה במחובר וכעין דאמרינן במנחות דק"א ע"ב והנה לכאורה קשה למה גבי חלה מבואר בפ"א דחלה מ"ו דחלת תודה ורקיקי נזיר פטורים מן החלה הא אין בהם קדושה כלל עד שישחט עליהם הזבח וע"ש בר"ש לחד תירץ ועיין תוס' נדה דף ו' ע"ב דס"ל דיש עליהם קדושת פה

ובנדרים דף י"ב ותוס' פסחים דף ל"ח ע"א ד"ה חלות דס"ל דמיירי שלא הקדישם כלל וע"ש דף י"ג ע"ב ולקמן אבאר זה וצ"ל כתירץ שני של הר"ש וא"כ קשה מ"ש מפיאה וצ"ל דכיון דגבי תודה צריך דוקא גדר לחם וא"כ נמצא שלא נאפה הלחם מחמת אכילה רק מחמת הדין וכעין הך דסנהדרין דף קי"ב ע"א גבי בהמת עיר הנדחת אם מהניא לה שחיטה לטהרה מידי נבלה ועיין תוס' שבת דף כ"ד ע"ב גבי שרפת קדשים וביצה דף כ"ז ע"ב גבי צליית הפסח וזבחים דף ל"ו ע"ב גבי בשר פסח שלא הוצלה אם זה החסרון הוא בגדר דין או מחמת מחוסר תיקון בגוף וכעין מש"כ התוס' פסחים דף מ"ז ע"א ד"ה ואי ע"ש עכ"פ ס"ל להר"ש דכיון דצריך לעשות הדבר לצורך הקדש אין עליו שם עריסותיכם וגם התוס' מנחות דף פ"ד ע"א ד"ה שומרי מה דכ' שם קצירך ונזירך אין ושל הקדש לא ואף דעדיין לא הוה הקדש וכמבואר בירוש' שקלים שם ובפרט למ"ד ב"מ דקי"ח ע"א דהבטה בהפקר קנה ואח"כ הוא מוסר להקדש וא"כ הוה שלו ואסור משום מן השמור וע"כ צ"ל דס"ל כמ"ש הר"ש הנ"ל דכיון דהוא לצורך הקדש לא איכפת לן במה שמשמר. אך באמת עיקר הטעם דפטור מן החלה גבי לחמי תודה משום דע"כ באה עכ"פ למצוה לחלקם עיין מנחות דף ע"ו וכ"מ וא"כ הוה כמו עושה עיסה ע"מ לחלקה דפטורה מן החלה ועיין במש"כ הר"ש בטהרות פ"א מ"ט אם שייך תנור מצרף גבי לחמי תודה וא"כ יהי' הפטור רק בהמצה ולא בשל חמץ דיש שם שיעור חלה באחת ואף דאח"כ בשעת הרמה ע"כ צריך לצרפם כמבואר במנחות דף ע"ז ע"ב אז הוה הקדש אך לפי"ז יהי' קשה דאם כן גבי חמץ שבלחמי תודה היכי באה מן הטבל דטבולה לחלה לפי מש"כ ולתקנם תחילה אי אפשר דהוה כמו נפרסה דפסול כמבואר במנחות דף מ"ו וכ"מ ועיין עירובין דף פ"א ע"א אם ניטל חלתה אם יש עלי' שם שלמה אך אי ס"ל כר"י דבעי ועוד א"ש ועיין תוס' עירובין דף פ"ג ע"ב וכ"מ ועיין בתוספ' דמנחות ספ"ח דחשיב שם דגם לחמי תודה אין מביאין מן הטבל אף דאין עלי' שם מנחה וכמבואר במנחות דף מ"ו ע"ב ועיין בדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ט הי"ד וגם נראה דנ"מ דמותר ללוש אותם בדבש ועיין מנחות דף נ"ח ע"א דאמר דשאור הותר מכללו לשתי הלחם ואמאי לא אמר ג"כ לתודה וצ"ל כמש"כ דזה לא מיקרי מנחה כלל ונ"ל ג"כ דטעם רבינו בהל' מעה"ק פי"ב הי"ז דהקומץ אסור לתבל הוא ג"כ מחמת זה דהוה כמו דבש כמבואר בשבועות דף י"ב ומנחות דף נ"ח וזהו כונת הגמ' שם במנחות דף כ"ג ע"ב אלא שנקראת מצה מתובלת ומאי נ"מ ע"כ לזה דלקומץ פסולה ולשיריים כשרה כמבואר בסוטה דף ט"ו ע"ש וללחמי תודה מותר ובזה א"ש ג"כ מה דאמרינן במנחות דף נ"ד מחמיצין בתפוחים ואמאי הא הוה פרי ואסור וי"ל דזה קאי אלחמי תודה ודלא כפי' רש"י שם ועיין מנחות דף כ"ג ע"א גבי

קומץ דמנחת חוטא דנותנין עליו שמן אף דא"צ ואמאי הא הוה פרי וגם א"כ משכחת לה דדבש הותר מכללו במקדש וצ"ל דלענין זה אין על השמן שם פרי ובמ"א אבאר זה. עכ"פ מבואר דגם לחמי תודה אסור להביא מן הטבל וצ"ל דיפריש עליו ממקום אחר. אך מלשון רבינו בהל' בכורים פ"ו ה"ה משמע דס"ל דהטעם דפטורים משום דהם קודש וכשיטת התוס' בנדה דף ו' ע"ב ע"ש אך י"ל דמיירי כגון שאמר זו תודה וזו לחמה ועיין פסחים דף י"ג ע"ב דיש עליהם קדושת דמים אף קודם שחיטה ע"ש בתוס' ובחולין דף כ"ג ע"ב ברש"י ד"ה מיפק דכ' שם דיפדו ואף דהא קי"ל במנחות דף ק"ח דמותר לחמי תודה ירקב וכן פסק רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ה צ"ל דכאן לא חל עליו הקדושה מעיקרא כיון דאינו ראוי וכמו גבי הך דתמורה דף י"ז גבי מקדיש את הטריפה ולקמן אבאר זה עכ"פ חזינן דחל עליהם קדושת דמים ולא הוה כהך דפסחים דף ל"ח ע"ש בתוס' וכ"כ בזה בהל' נדרים:

הלכה ט

גוי שקצר כו'. הנה כ"כ בזה דמיירי שקצר ישראל בשדהו דאי לאו הכי הא אין שם קצירה על קצירתו כלל וכמו תולש וזהו באמת ר"ל מה דמבואר בפ"ו דכאן מי"א אם אמר קוצר ע"מ כו' דמבואר שם בירוש' ובדברי רבינו דהטעם משום דמתנה על מה שכתוב בתורה והנה לכאורה מה שייך זה הא זה החיוב ממילא בא והוה כהך דתמורה דכ"ה ע"א דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ובהך דזבחים דף ע"ה ע"ב וכ"מ בזה וצ"ל דכיון דאינו חייב רק אם מתכוון לקצירה ועיין בסוף פ"ה גבי המעמר לכובעות וא"כ החיוב בא מחמת שמתכוון לקצירה לכך צ"ל הטעם משום דמתנה ע"מ שכתוב בתורה וא"כ לפי"ז גבי גוי כיון דמבואר בירוש' פ"א דתרומות ה"ב דאין לו מחשבה וא"כ לא הוה קצירתו קצירה כלל ועיין בע"ז דף מ"ג ע"א דמביא ראי' דגוי מבטל ע"ז של חבירו ולכאורה קשה הא אח"כ אמר שם דהוה יאוש רק מהאיסור לא מייאש וא"כ אין ראי' שיכול לבטל של חברו וכעין דמבואר בירוש' רפ"א דתרומות גבי אם יכול לתרום של הפקר וכ"כ בזה ואף דבאמת מוכח מדברי רבינו בהל' מלכים פ"ח ה"ט דגם ב"נ מצווה לנתוץ ע"ז ועיין בסנהדרין דף צ' ע"א דזה הוה מ"ע דע"ז וא"כ הוה בכלל אביזרייהו כמבואר שם דף ע"ד ע"ב וא"כ מה מועיל היאוש כיון דאף הוא חייב לנתצה אך כ"כ בח"א דמהני היאוש גם לענין קרבן שיתבטל מה שצריך דעת בעלים ובזה א"ש מ"ש הר"ן ז"ל בנדרים דף ל"ו ע"א גבי הך דצריך דעת בעלים מהך דקדושין דף נ"ה גבי בהמה שנמצאת ע"ש וזהו ג"כ שיטת רש"י דס"ל ב"ק דף ס"ו ע"ב גבי דגזל קרבן דחברי' דכ' שם לחד לישנא דלא עלה לבעלים הראשונים ג"כ ובאמת הטעם דלפני יאוש הא בעי דעת

בעלים בהקרבה ולכך גם הבעלים אינם יוצאים בה אבל לאחר יאוש שוב לענין זה פקע דלא בעי דעתם ואז חזרה קרן לבעלים וזהו הך דשם דף ע"ו ע"א או י"ל דכ"כ במ"א דהא דצריך דעת תליא בהך דכריתות דף כ"ג ודף ז' ע"ב אם יכולים להביא קרבן חטאת על תנאי והטעם ג"כ משום דבעי דעת ור"ש ס"ל שם דיכול להביא ולכך מקשה כאן לר"ש דחזרה קרן לבעלים והירוש' דשקלים פ"ב ה"א דאמר שם דהבעלים הראשונים יוצאין בו שם נקט ואתיא כמ"ד סתם גנבה יאוש בעלים עכ"פ חזינן דמהני לזה יאוש אף דשם הדבר נשאר עליו וא"כ אמאי לא מהני ג"כ גבי גוי לענין שאחר יכול לבטל ע"ז שעבד ומה ראי' וע"כ צ"ל דיאוש תליא במחשבה לא מהני זה גבי וכמש"כ ובזה יש ליישב לשון רש"י סוכה ד"ל ע"א ד"ה סתם ע"ש וא"כ לא יהי' הקצירה שלו כלל דין קצירה ופטור כמו קרסמוה נמלים וגם אם נימא דיש קנין לגוי בא"י וא"כ הוה כמו חו"ל ואיך יתחייב אחר שנתגייר ועיין חולין דקל"ה ע"ב גבי שותפות עכו"ם דפוטר ובירושלמי כאן פ"ג וד' ה"ד מבואר שם דזה תליא במחלוקת דר' ורשב"ג ובתוספתא כאן פ"ב ופ"ג ורבינו הביא זה לקמן פ"ד הכ"ה גבי עוללות והטעם משום דרבינו ס"ל דעכ"פ קנין נכסים יש לו לגוי בא"י ונהי דאין עליו שם חו"ל מ"מ כיון דלקט שכחה ופיאה החיוב הוא רק בקצירה ושל עכו"ם אין עלי' שם קצירה משא"כ בעוללות וכ"כ בזה בח"א יע"ש לכן נראה דהא דס"ל לר"י דחייב בשכחה גבי נכרי שנתגייר ר"ל שקצרו ישראל ברשות הגוי ובפרט לר"י דס"ל לשיטת הירושלמי לקמן בפ"ה דדמאי דיש קנין לנכרי עיין תוס' מנחות דס"ו וכ"מ ובירושלמי פ"ד דפיאה ה"ו ובמה דאמר שם חד מ"ד דהא דמהני הפקר גוי זה רק אם ס"ל אין קנין ר"ל כך דמבואר בגיטין דף מ"ז ע"א דמ"ד אין קנין להפקיע ממעשרות ס"ל דיש קנין לחפור כו' ולכך מהני ההפקר ובירושלמי בגיטין שם ובדמאי פ"ה יליף לה מהך קרא דהארץ לא תמכר לצמיתות כו' ואם נימא דאין קנין לחפור שוב לא הוה מכירה כלל וכמו הך דב"מ דף ק"ט ע"א ומה דמבואר בירושלמי ספ"ד דגיטין קנה שדה ביובל כו' ואמר שם דאינו יכול לחפור בו כו' לא ר"ל כפי' הראשונים דזה תליא במחלוקת דר"י ור"ל רק דקאי אאם קנה בשנת היובל עצמו וכ"כ בזה בח"ב ועיין מ"ש רבינו בפיהמ"ש פ"ד דפיאה מ"ט דהך דהלקט והשכחה של גוי אתיא כר"מ דס"ל אין קנין ר"ל אף קנין נכסים דאל"ה כיון דהישראל לא קנאן אף אם מרחן הישראל ברשות גוי פטור עיין בדברי רבינו בהל' תרומות פ"א הי"א ובכורות דף י"א ע"ב דרק אם קנאן ישראל ומרחן אז חייב ושם פליגי רש"י ותוס' גבי אריס אם מרח הישראל בחלקו של גוי ועיין גיטין דף מ"ג ע"ב גבי אריסין ע"ש ברש"י אך שם אתיא כמ"ד יש קנין ורבינו הביא זה אסוריא בפ"א מהל' תרומות וכהך מחלוקת דחלה פ"ד מ"ז גבי אריסין בסוריא ומדברי רבינו שם בפיהמ"ש

נראה דהמחלוקת הוה ג"כ בשותפין משום דס"ל דאריס יש לו חלק גם בקרקע [השמטה ועי' בדברי רבינו בפיהמ"ש פ"ה דפיאה מ"ה גבי שקיבלו דמפרש שם דזה הוה כמו כהן ולוי שקנו את הזרע לא מטעם שיש לו חלק בקרקע וצ"ל דמבואר בב"מ דף ע"ג דהקרקע משועבד להם רק עד שעה שהתבואה צריך שיהי' מונח שם ועי' ב"ק דף קי"ג ע"ב ברש"י ד"ה אריסותי' ושם ג"כ משום דאין להם ליטול מס רק לאחר שנוטלים מן השדה ועי' גיטין דף מ"ד ע"א הרי שאנסו כו' ואז אין על האריס שם בעה"ב ועי' מ"ש רבינו בהל' תרומות פ"ד ה"י דיכול לתרום שלא מדעת משום דתרומה תורמין קודם שיעקר הגורן כמבואר בירוש' מעשרות פ"ג ותוס' ב"ק דף צ"ד וכ"מ ואז יש על האריס עדיין שם בעה"ב משא"כ אח"כ ולכך הוצרך רבינו זה הטעם ולקמן אבאר זה ע"כ השמטה] ואף דבגיטין דף מ"ז ע"ב מבואר להיפך דחלק של ישראל חייב אף בסוריא צריך לחלק בין היכא שהם שותפים מחמת ירושה דאז לא שיעבדו זה לזה חלקם ובין שהם נשתתפו דאז כל קלח וקלח של שותפות ולא מיקרי שדה של ישראל כלל ועיין בירושלמי שביעית פ"י ה"ו ובירושלמי דמאי פ"ו ה"י ובסוטה דף מ"ג ע"ב ובירושלמי שם אך רבינו ז"ל בחיבורו חזר בו וס"ל דרק אריס אף דיש לו חלק בקרקע זה רק לענין הקמה אבל לא בעצם הקרקע וכן מבואר בירושלמי פ"ה דמעשרות סה"ד רק זה השמיט רבינו מה דמבואר בגיטין שם דגם באריסי בתי אבות כן ועיין בירושלמי חלה פ"ד דס"ל ג"כ דר"א לא מחייב רק באריסי בתי אבות ולר"ג גם בזה פטור ובירושלמי ספ"א דביכורים הוה מחלוקת בזה אם אריסי בתי אבות מביאין וקורין אם זה הוה בגדר אדמתך אך י"ל דהוה כהך דנדרים דף מ"ו ע"ב גבי דמקבל בטסקא ע"ש בר"ן. אבל לגבי מירוח הישראל אף דאריס מחוייב ליתן לבעל הקרקע ממורח בכרי כמבואר ב"מ דף ק"ה מ"מ הוה רק כמו חלקו של גוי ולא שייך בזה ברירה דכ"ז שלא נתן להגוי אין להישראל כלום וכעין זה כתבו התוס' ביצה דף כ"א ע"א ד"ה חזינן. ולכך ס"ל לרבינו בפיהמ"ש בפיאה שם דכיון דהוה נתינה בטעות הוה עדיין של גוי ובחיבורו חזר בו וזה תליא אם מקח טעות אם הוה כמו הלואה או גזל עיין ב"מ דף ס"ז ע"א גבי פירות ותוס' ב"ק דף קי"ב ע"א גבי ריבית דהיכא דהוה טעות מחמת איסור הוה כמו גזל וכ"כ בזה בח"א בהל' אישות פכ"ד ובזה מדוייק לשון הגמרא דכתובות דף ק"א ע"ב דנקט אלמנה אשה גמורה ולמה לא נקט ג"כ שאר חייבי לאוין כמו במשנה אך משום דעיין בהל' איסורי מזבח פ"א ה"ג ובהל' תמורה פ"א ה"ב דס"ל להראב"ד ז"ל דטעות באיסור הוה הקדש טעות ע"ש ותוס' ב"מ דף קט"ו ע"ב ונדרים דף ל"ד ע"א איסורא לא בעינא דליקני ואף דבמנחות דף מ"ט ע"א מבואר דבאומר מותר לא מיקרי עקירה בטעות י"ל דכ"כ בח"א דזה רק היכא דחייב מלקות וכדמוכח מהך

ירושלמי דנזיר פ"ה גבי מקדיש תמימים לבדה"ב ושם בפ"ב ה"א כיון שיודע שכל הממיר לוקה ע"ש וגבי מחשב בקדשים מבואר בזבחים דף כ"ט ע"ב דלמ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו לא לקי ולכך לא הוה זה עקירה בטעות ובאמת בירושלמי פסחים פ"ו סה"ו הוה מחלוקת דאמוראי גבי שלמים לשם פסח וסבר שמותר לשנות דר"י ס"ל שם דהוה בעשייתו מצוה והטעם דר"י ס"ל דזה הוה טעות כיון דהוא איסור ובפרט לר"א דסבירא ליה דשלמים לשם פסח פסול ודאי דעבר בלאו כמבואר בתוספתא סוף פי"ב דקרבנות ופ"ד דמכות ועיין רש"י זבחים דף ב' ע"ב ומנחות דף ב' ע"ב ובדברי רבינו פי"ח דהל' פסוהמו"ק ה"ב ובספרי פרשת עקב פסקא מ"א דיליף מהך דלעבדו אזהרה לכהנים שלא יהא לבם כו' והנה זה נ"ל דאף אי נימא דעקירה בטעות לא הוה עקירה מ"מ לא עדיף מסתם וכ"כ דסתם גבי פסח וחטאת לא יצא והא דמקשה הגמרא שם בפסחים דף ע"ב ע"א ש"מ עקירה כו' ר"ל דאל"כ הוה כמו עשה מצוה כיון דעכ"פ כשר אך באמת מדברי הירושלמי פסחים פ"ה ה"ב וה"ג משמע דסבירא ליה דגבי פסח סתמא פסול וכעין שיטת רבינו בהל' פסוהמו"ק פרק ט"ו הלכה י"א גבי פסח לשם חולין ע"ש והטעם משום הך קרא דע"ז דף כ"ז ע"א ועשה פסח כו' ע"ש והאי קרא יתירא ואם כן סבירא ליה להירושלמי דגבי פסח סתמא פסול וה"ה עקירה בטעות ובאמת י"ל כמו דאמרינן בפסחים דף ס' ע"ב דפסח סתמא לאו להני אוכלין קאי משום דיכולין לימשך ע"ש וא"כ כיון דקי"ל בפסחים דף ע"ג ובירושלמי שם דאם משכו כולם מפסח קרב שלמים וכשר ואם כן השחיטה שלו לא הוה סתמא לשם פסח וכמש"כ לעיל גבי קרבן ציבור משום דסכין מושכתו ולכך דייק רבינו בהל' פסוהמו"ק פט"ו סהי"א ששחטו ולא שאר עבודות ולכך פסק ג"כ בהלכות ק"פ פ"ד ה"ו דהשני יקרב שלמים משום דהוה כמו משך ועיין תמורה דף כ"ג ע"א גבי הך מחלוקת דר"א ור"ה ועיין מה דסבירא ליה לרבינו בהל' ק"פ פ"ד ה"ג במש"כ שם אם שחטו אחר שנודע ע"ש ולכאורה תמוה כיון דאנן פסקינן דאין משיכה לאחר שחיטה מה נ"מ בין אם שחטו עד שלא ידע אם משידע וצ"ל כך דרבינו ס"ל כשיטת רש"י בפסחים דף ס"ד דנהי דלא בעי עקירה גבי פסח זה רק בסתם אבל בפירש לשם פסח לא והנה אנן קי"ל דעקירה בטעות לא הוה עקירה והוה כסתמא ואם כן נמצא דאם לא ידע שנמשך הא דשחטו לשם פסח הוה כמו בטעות ולכך לא מיקרי פסול הגוף משא"כ אם ידע שמשך ומכל מקום שחטו לשם פסח לא מהני והוה פסול הגוף וא"ש. עכ"פ הרי מבואר דזה הוה כסתמא. ולכך שם אף באומר מותר ג"כ חייב משא"כ בשלמים לשם פסח ואז אם עקירה בטעות לא הוה עקירה כשר ושפיר יש בעשייתו מצוה. וא"כ לפי"ז כל היכא דטעה באיסור לאו הוה טעות והנה זה רק אם נימא דבטל

הדבר אז לא עשה האיסור. והנה לפי שיטת רבינו בהל' אס"ב פי"ז ה"ב וג' דגבי גרושה לכהן הדיוט אינו חייב רק ע"י קדושין ונישואין ובאלמנה לכה"ג גם בלא זה חייב ולכך גבי גרושה לכהן הדיוט ודאי אם לא הכיר בה יהי' קדושי טעות משא"כ באלמנה לכה"ג וא"ש לשון הגמרא. עכ"פ דהיכא דהוה טעות הוה כמו גזל ובתוס' ב"ק דף מ"ה וב"ב דף צ"ב ע"ב בתוס' וכ"מ בזה ועיין ב"ב דף קמ"ו גבי שבח סבלונות אם חוזר אם זה הוה כמו טעות וב"ק דף ס"ח ע"א כשהקנה לשלושים יום דלא הוה מכירה גמורה לענין ד' וה' ובחולין דף קל"ח ע"א גבי ראשית הגז ומכל מקום מבואר בב"ק דף ע"ט ע"א דשלח סבלונות בבית חמיו הוה מכירה לענין ד' וה' ובמ"א אבאר זה וס"ל לרבינו בחיבורו דזה נכלל בכלל טעות דקי"ל דא"צ להחזיר לו. ואם כן הוה כמו שקנה הישראל מן הגוי ואם מרחו חייב במעשרות ועיין במש"כ הרמב"ן ז"ל סוכה דף ל' גבי גזל עכו"ם למ"ד דשרי אם מיקרי שלו ובירושלמי פ"א דביכורים ה"א גבי תחת רה"ר ורה"י דאף דאין כאן גזל מכל מקום לא הוה שלו ויהי' נ"מ אם כה"ג הוה מירוח חיוב וכמו הך דירושלמי רפ"א דתרומות וכ"כ בזה וכמו דחזינן דמירוח הפקר והקדש פוטר ה"נ יכול לחייב כה"ג ואין עליו שם הפקר רק אינו שלו ועיין תוס' יבמות דף פ"ח ע"א ד"ה אי דהקדש בדה"ב אין עליו רשות הבעלים ותוס' ב"ק דף ע"ו ותמורה דף ל"ב ע"א אך בירושלמי פ"א דמעשרות מבואר להיפך דלא יצא מרשות הבעלים וכן סבירא ליה להירושלמי ב"ק פ"ז דהמקדיש אינו כמוכר והפודה אינו כלוקח ובמ"א אבאר זה ובאמת לר"י דסבירא ליה יש קנין הוא הוה קצירת חו"ל ואיך מחייב בשכחה אף אחר שנתגייר ועיין בר"ש כאן פ"ה מ"ה דהטעם משום דעכשיו הוה שדך ואף דבשעה שקצר הוה פירות חו"ל ובפרט גבי מתנות עניים דמבואר בספרי פרשת עקב פסקא מ"א דרק לאחר ירושה וישיבה אז חייב בזה ועיין קידושין דף ל"ט ע"א פרט לחו"ל ר"ל לא בגדר פטור רק דזה אינו בכלל שדה ורש"י חולין דף קל"ו ע"א מה דמחלק שם ובפרט למה דמבואר בערכין דף כ"ט ע"א דקרקע של חו"ל אין שם קרקע עלי' ובאמת נראה דאף לס"ד דגמרא דמנחות דף ס"ו ע"ב דר"ע ס"ל דאין מירוח הקדש פוטר בזה מודה דאם הקדיש מחובר עד שלא הביא שליש ופדה אחר שהביא שליש פטור לפי מה דס"ל בחולין דף קל"ו ומה דלא מוקי הגמרא כן במנחות שם הך דאמרו לו פודה כו' דמיירי כה"ג משום דגמרא דילן גרס בחולין שם דר"ע ס"ל דלא אזלינן בתר שליש הראשון והירוש' בפ"ה דמעשרות ה"ד גרס להיפך וכן בפיאה פ"ד ה"ה. והנה במעשרות שם פ"ה מ"ה לפי' הר"ש שם פליגי ג"כ ר' ורבנן בהך פלוגתא דר' ס"ל דלא אזלינן בתר שליש הראשון ע"ש ולפי גירסת הירושלמי שפיר י"ל הך דמנחות דף ס"ו ע"ב הנ"ל דקאי אהקדישה במחובר ופדאו ולכך ס"ל להירושלמי

פ"ג דחלה כהך דכהנא דאין מירוח הקדש פוטר לר"ע ובאמת לפי"ז קשה למה גבי חלה כה"ג חייב דלגבי מחוברין אין נ"מ בין חלה למעשרות דלא חל שם מעשר עליהם ומ"מ ההקדש מפקיע אותם וזה דוחק לומר משום דמשכחת לה במחובר כעין הך דמנחות דף ע' ע"א גבי שבולת שמרחה בכרי דחל שם תרומה עלי' ולכך מבואר בנדה דף נ"א דמחשבת חבור שמה מחשבה לענין מעשרות משום דיש עליהם גדר מעשרות ועיין ברש"י קדושין דף ס"ב ע"א דכ' שם בד"ה ונתלשו דחל שם תרומה עליהם למפרע אך בתוספתא תרומות פ"א מבואר להדיא דבמחובר לא חל עליהם שם תרומה וי"ל דזה תליא בהך דמנחות דף ע' הנ"ל כמש"כ גם י"ל דכיון דגבי חלה ליכא חיוב שיגרם במחובר דהא קי"ל דאף תבואה שלא הביאה שליש חייב בחלה כמבואר בחלה פ"א אך לר"א מאי וגם י"ל משום דחלה מחוסר הרבה מלאכות עיין ב"מ דף ע"ד ועיין תוס' נזיר דף י"ב ע"א אם גם גבי חלה בקמח שייך לומר בידו ע"ש וזה תליא אם זה הוה כמו פנים חדשות גבי קמח כשיהי' עיסה וכעין הך דקדושין דף ס"ב ע"ב גבי שפחה ובירושלמי פ"א דחלה ה"א מבואר שם דגם קמחים מצטרפים לחלה ע"ש ובפ"ג דחלה מ"א ובר"ש שם דגם על הקמח חל עליו שם טבל של חלה כשנתגלגל עם העיסה אך באמת הירושלמי שם אמר דלכך פטור מן המעשר וחייב בחלה דהכי אשכחן גבי ז' שכבשו וז' שחלקו ור"ל דס"ל דכיון שפדה אח"כ אותן הוה כמו א"י קודם כבוש וחילוק דהקדש הוא כן דהרי אין לו בעלים מיוחדים וכעין הך דיומא דף י"ב ע"א ורש"י כתובות דף כ"ה ע"א ד"ה ולא נתחייבו דדגנך היינו המיוחד לך וה"נ כן לכך פטורים מן המעשר דזה לא מיקרי מיוחד לך וחייבים בחלה והנה לפי מש"כ דשם ארץ ושדה אם שייך בחו"ל יהי' נ"מ גם כן להך דמבואר במנחות דף ס"ח ע"ב דאין מביאין מנחות קודם לעומר כו' וע"ש דף פ"ד ע"ב דיליף מקרא דבכורי קציר כו' דקודם לכל המנחות והנסכים עומר ושתי הלחם ע"ש. והנה דברי הגמרא דמנחות דף ס"ח ע"ב צריכין ביאור במה דאמר יתיב ר"ט כו' ע"ש בתוס' ד"ה לא דלמה לו להאריך לימא הטעם דאסור משום משקה ישראל אך באמת כך דהנה בר"ה דף ז' ע"ב ודף ט"ז ע"א ופסחים דף ע"ז ותוס' מנחות דף מ"ח ע"ב בד"ה כבשי משמע דשתי הלחם הוה מתיר לא משום שצריך שיהיו הם חדשים רק דהם מתירים והנה במנחות דף ה' ע"ב נקט הטעם משום דשתי הלחם נקראים בכורים לכך לא יביא קודם להם וכן כתב רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ה ה"י ובגמרא דף פ"ג ע"ב נקט שם מטעם חדשה וכן שם דף פ"ד ע"ב. והנה באמת כ"כ בזה בח"ב שינוי מהמשנה דמנחות דף ס"ח ע"ב דנקט שם גבי בכורים קודם לשתי הלחם וכן לשון רבינו בהל' תמידין ומוספין פ"ז ובמשנה דבכורים פ"א ובסוף פ"ד דחלה וכן הוא בדברי רבינו בהל'

בכורים פ"ב ה"ו נקט קודם לעצרת. והנה באמת יהי' נ"מ לפי מה דפסקינן דאם הביא מן הישן כשר אם הביא שתי הלחם מן הישן או לא הביא כלל אם יכול להקריב מנחה חדשה וכן אם נימא דכבשים הוא דמתירין למנחה חדשה אם הביא שתי הלחם בפ"ע מה יהיה הדין של מנחה חדשה אם מותר להקריב לכתחילה ובאמת כ"כ די"ל מה דמבואר בגמרא דמנחות דף פ"ג ע"ב דעומר ושתי הלחם הבא מן הישן כשר ר"ל כך דהביא נסכים חדשים קודם לעומר או מנחה חדשה קודם לשתי הלחם דע"י זה נעשה העומר ושתי הלחם ישן מ"מ כשר ובתו"כ פרשת ויקרא יליף זה מקרא. והנה גבי בכורים מדברי רבינו בהל' בכורים ומלשון המשנה ספ"ד דחלה נראה דס"ל דביכורים צריך להיות דוקא בעצרת מלבד טעם דשתי הלחם ונ"מ דאף אם נימא דשתי הלחם מתירין שלא כסדרן עי' מנחות דף ס"ח ע"ב וגם אם נימא דדי בהנצה דעלה כמבואר שם דף ס"ט ע"א מכל מקום לא יביא ביכורים קודם לעצרת אם חנטו הפירות לאחר ר"ה וזה ר"ל רבינו בהל' ביכורים פ"ב הלכה ו' שהביכורים שבכרו אחר חנוכה כו' ויניחם עד אחר העצרת כו' ולא מטעם שתי הלחם רק מטעם עצרת ומ"ש שם הראב"ד מחמת ט"ו בשבט חדא דרבינו סבירא ליה דלא לכל מילי אזלינן בתר ט"ו בשבט כמו לענין שמיטה דאזלינן בתר ר"ה וגם דרק אם חנטו הפירות והביכורים ר"ל לקרות עליהם שם ביכורים קודם חנטת פירות דדי אף פגין כמבואר בירושלמי רפ"ג דביכורים. והנה מרש"י מנחות דף ס"ט ע"א ד"ה למזבח מבואר כך דיש שני טעמים על קודם לשתי הלחם אחד משום דהוא מתיר והב' שיהי' הוא לגבי המזבח ביכורים ובהך דמתיר י"ל דגם שלא כסידרן מתיר ושוב יכול להביא ביכורים דאין עליהם שם קרבן וכן נסכי יין לשיטת רבינו בהל' מעה"ק פ"ב ובהל' איסורי מזבח גבי מלח ועיין מנחות דף ע"ד ע"ב ודף ק"ז והך דנסכים י"ל דקאי על נסכי שמן או על נסכי יין ומטעם מתיר אך מהך דדף פ"ד ע"ב משמע מטעם דהם קודמין וי"ל שם קאי אשמן אך להתיר למזבח בזה לא מהני התרה שלא כסדרן אך יהיה נ"מ כגון אם עבר והביא מנחה מן החדש קודם לשתי הלחם דשוב אהני דעבר עליהם שתי הלחם שלא כסדרן מותר להביא לכתחילה וכן נ"מ לגבי מנחה של סוטה דאף דמרבה בדף פ"ד ע"ב גם של שעורים לא יביא קודם לשתי הלחם ור"ל אף דהא המזבח כבר טעם מפרי חדש דעומר מכל מקום קודם שתי הלחם אסור מטעם מתיר ואם כן אם עבר ב' הלחם שלא כסדרן מותר להביא קודם ב' הלחם. והנה זה ודאי אף נסכים דעבר עליהם שתי הלחם שלא כסדרן אסור להביאן קודם לעומר דגבי עומר ג"כ יש טעם דביכורים ע"ש דף פ"ד ע"א אך רבינו מפרש פי' אחר בגמרא דמנחות דף ס"ט בהך מי סברת ר"ל כך דהנה רבינו בפ"ח מהלכות תמידין ומוספין ה"ב פסק דמותר להביא מן העלי' וא"צ להביא חדש ע"ש

ואף דסתם משנה פסקה דפסול כ"כ דסבירא ליה דיש ב' מיני ישן אחד מה שהעומר ושתי הלחם דאשתקד התירו וזה בודאי פסול והב' היכא דהשריש אחר העומר ושתי הלחם דאשתקד והני אף דלענין דין הם שייך לאשתקד מכל מקום לענין זה י"ל דעומר ושתי הלחם בא מהם וזהו כונת הגמרא דמנחות דף פ"ד ע"א גבי שביעית ומחלוקת דאמוראי בירושלמי דחלה פ"א סה"א ע"ש דאמר הטעם משום דאין עליהם שם ביכורים וזהו גם כן כונת הגמרא במנחות דף ס"ט מי סברת ביכורים לפרי כו' למזבח כו' ור"ל כך דהא גם עומר בעי ביכורים כמש"כ ואמר דלא דבעי ביכורים לפרי דהאי שתא ר"ל שיהי' הוא החדש מהפירות וא"כ לפי"ז הני דאשריש קודם לשתי הלחם דאשתקד יכול להביא לשם עומר בשנה החדשה דמפירות שנה זו הוא חדש דזה לא רק דבעי שהמזבח לא טעם מהפירות דהוה חדשים כמו העומר ואם יביא מהני פירות שנשרשו קודם שתי הלחם ולענין דינא יש עליהם שם של שנה העברה וכבר טעם המזבח מפירותיהם זהו כונת הגמרא ומ"מ סבירא ליה לרבינו דדיעבד הם כשרים והך משנה דמן הישן ר"ל שהתיר הב' הלחם שעבר וגם י"ל משום הך דרשה דתביאו והמשנה י"ל דאתיא כר"א דמצריך בשבת דף קל"א ע"א לדרשה אחריתי וזה נ"ל דאף לשיטת רבינו הנך דהשרישו לאחר העומר דשנה שעבר לענין קצירה מותר לקוצרם קודם העומר דעכשיו כיון דלכתחילה לא יביא מהם העומר וכמו גבי בית העמקים עי' תוס' מנחות דף ס"ח ע"א וזהו מה דר"ל במנחות דף ע"א והובא בדברי רבינו פ"ז מהל' תמידין ומוספין ה"ח דיביא מן העומרים ואיך משכחת לה הא אסור לקצור וע"כ כה"ג. והנה זה נ"ל דזה רק גבי שעורים כיון דמביא מהם אבל גבי חטים כיון דבלא זה אין מביאין מהם שוב אסור לקצור אף מהני דלכתחילה לא יביא ובזה א"ש מ"ש התוס' בדף ס"ח שם מהתוספתא וכ"כ בזה. והנה זה נ"ל דאף אם נימא דחדש מותר בחו"ל מ"מ אם הביא מנחה חדשה של חו"ל קודם לעומר אף דיעבד פסול ובזה א"ש דלכך לא אמר הגמרא הטעם משום משקה ישראל דנ"מ לכה"ג ולא דמי לנסכים דשם אין שם חדש כלל עליהם ואף דאם כן למה לא אמרינן בהך דמנחות דף ה' ע"ב דעומר מתיר חדש בחו"ל לענין הבאת מנחה דמארץ ישראל אסור להביא מנחות מפירות שביעית כמבואר בתו"כ פרשת בהר ותוספתא דמנחות פ"ח אך התוספתא כ"כ די"ל דקאי אפירות שביעית לאחר הביעור אך בתו"כ מבואר כן ועיין מנחות דף פ"ד. והנה גבי ביכורים אם מביאין בשביעית לפי מש"כ דגם בשביעית אסור לגרום למעט באכילתה כמש"כ רבינו בפיהמ"ש ספ"ח דשביעית והנה בזבחים דף פ"ח חשיב ביכורים רק לא חשיב פירות שביעית ובתוספתא פ"ט דמנחות חשיב פירות שביעית ולא חשיב ביכורים ע"ש וע"כ משום דלא נהגי ועיין מנחות דף ע"ז ע"ב דאמר

שם דאין דנין מתרומת ביכורים משום דיש אחריה תרומה ואם איתא הא משכחת לה בפירות שביעית דליכא אחריה תרומה אך יש לדחות דהנה קשה דאיך אמר דת"מ אין אחריה תרומה הא יש אחריה חלה והיא ג"כ נקראת תרומה כמבואר שם ובקדושין דף נ"ג וכ"מ אך באמת כך הנה מבואר בירושלמי דמאי פ"ה ה"א דבדין הוא דחלה תקדים לראשון ואם כן חלה קודמת למעשר ראשון ובזה א"ש מה שפסק רבינו בהל' ביכורים דמעש"ש חייב בחלה בפ"ו ה"ד אף דסבירא ליה דהוא ממון גבוה משום דכיון דהוא קודם למעש"ש ס"ל כדאמרינן בירושלמי שם דכל הקודם את חברו חברו מתחייב בו וה"נ כן ולכך אמרינן במנחות הנ"ל דת"מ אין אחריה כלום אבל ביכורים אף בשביעית י"ל דיש אחריה תרומה דהיינו חלה וא"ש אך באמת זה תליא אם ביכורים יש עליהם שם קדשי מקדש או קדשי גבול כמבואר בירושלמי פ"א דביכורים וכ"מ עיין רשב"ם ב"ב דף ע"ט ומנחות דף נ"ח וכ"מ בזה ולקמן בהל' ביכורים אבאר זה עכ"פ לכאורה קשה למה לא מתרץ הגמרא כן במנחות שם דנ"מ לענין קרבן דהעומר מתיר של חו"ל כמש"כ אך באמת הנה כבר עמד הר"ש בפ"ט דשביעית סוף מ"ט דהא נ"מ ג"כ לענין אם נשרש אחר עומר הבא והביא שליש קודם שביעית דהעומר מתיר אף לר"ע אך באמת כך דהנה רבינו ז"ל בפיהמ"ש על הך דמנחות דף ס"ח ע"ב מפרש שם דמה שהעומר מתיר מכללו אצל הדיוט ר"ל לענין קצירה ע"ש ולכאורה כונתו כס"ד במנחות דף ה' ע"א דיום ט"ז אף קודם לעומר ואף אם נימא דרק עומר מתיר מכל מקום המנחה כשרה וסבירא ליה דהטעם הוא משום דקצירה מתרת לקצור עיין מנחות דף ע' ע"ב ובירושלמי פ"א דחלה ה"א ע"ש ומשום דסבירא לי' דמה שאחר העומר מותר זה לא מיקרי הותר מכללו כיון דהדין הוא כן עיין במה דפליגי בפסחים דף כ"ג ע"ב גבי חלב אם מיקרי הותר מכללו ועיין תוס' זבחים דף ט"ז ע"ב ועיין בראש יומא פ"ח מה שמביא שם בשם הראב"ד לחלק בין היתר שבת אצל סכנת נפשות ובין היתר שאר איסורים ור"ל דמה שמותר להחולה עצמו זה לא מיקרי כלל היתר רק מה שמותר לאחרים שיעשו בשבילו אף שבשביל עצמן הם מוזהרים ולכך שבת מיקרי הותרה מכללו ולא נבלה דנבלה ההיתר הוא רק להחולה עצמו וגם שם בשבת הותר גם מכשירי הדברים ובשאר דברים לא הותר רק עצם הדבר וזהו מה דמבואר ביומא דף פ"א דעינוי לא הותר מכללו ר"ל ג"כ כן דהא לפי שיטת רבינו בהל' עבודת יוהכ"פ פ"ג ה"ז משמע דלגבי המוליך את השעיר א"צ שיהא מסוכן לעינוי ועיין בתוי"י יומא דף ס"ז ע"א אך י"ל דר"ל אם על ידי ההליכה יהא מסוכן ועיין מו"ק דף ט' ע"א דר"ל דעינוי נדחה מפני מקדש וגם לפי שיטת הראשונים דה' עינויים הוה מה"ת א"כ משכחת לה רחיצה שהותרה במקדש וזה

אין לומר דהוה כמו טבילת ב"ק עיין יומא דף פ"ח ע"א בתוס' דלא מיקרי כלל רחיצה דזה לא שייך רק בדבר דע"י סיבה נעשה זה כמו טבילת מצוה וכדומה אבל כאן כיון דעיקר הדין הוא על יום הכפורים ולא סיבה לא שייך זה ובזה א"ש מ"ש התוס' סנהדרין דף ד' ע"ב ד"ה דרך בישול מהך דאיסור חל על איסור ועיין בכורות דף ו' ע"ב דזה לא שייך רק למסקנא דאיסור אחר הוא רק ע"י סיבה אז שפיר אמרינן איסור חל על איסור אבל היכא דא"א לאיסור זה שיהא נעשה בלתי איסור אחר לא שייך זה כלל שיחול הדבר ע"י פעולתו ולא דמי למש"כ התוס' חולין דף צ' ע"א גבי גיד הנשה בד"ה אלמא דחל על אבר מן החי וע"ש בתוס' ד"ה קדשים דע"כ צריך לחול מחיים ולא הוה כמו טריפה די"ל דלא חל רק לאחר שחיטה ע"ש דף ק"ג ותוס' שם דף ל"ז ע"ב ד"ה ומה בסה"ד ע"ש ויהיה נ"מ אם תלש ג"ה מחיים ואכל אם נימא דיש בגידין בנותן טעם ואם יש עליו שם אבר לשיטת רבינו בהל' מאא"ס אם חייב שנים אך שם זה חל ממילא לא ע"י פעולה משא"כ הכא ובזה א"ש גם כן מ"ש התוס' גיטין דף ל"ח ע"א ד"ה כל דהיכא דאינו יכול להשתעבד אינו עובר על עשה ואם כן נימא הכי גם גבי חציו עבד וחציו בן חורין אך זה לא שייך רק היכא דנעשה ממילא על ידי סיבה דהדין שמצוה לקיים דברי המת הוא דין כללי וממילא חל גם על זה משא"כ כאן ועיין מש"כ רש"י ברכות דף כ' ע"א גבי טומאה וכן הוה הדין בהך דמנחות דף ה' ע"ב שכן מצותו בכך ובכריתות דף י"ד ע"א גבי יום הכפורים ובזה א"ש גם כן מה דבשבת דף קל"א ע"א לא חשיב לר"א לחה"פ ועי' פסחים דף ע"ז ע"א בתוס' ד"ה שכן ועיין פסחים דף מ"ז ע"א ומנחות דף מ"ז ודף ע"ב היכי סבירא ליה לר"א אם תנור מקדש אך שם רק גבי שתי הלחם ורש"י בשבת שם נקט אפיה ותוס' מנחות דף מ"ו ע"א ד"ה ואיזה אך י"ל דנ"מ לשתי הלחם הבאות בפ"ע מן הבאות עם הזבח דאז לא קדשי כעין מ"ש התוס' שם ועיין מעילה דף ח' ע"א ושם י"ל דקאי אבאים בפ"ע וגם דלשיטת ר"א בשבת דף כ' בתוס' ד"ה איבעי לענין שבת תכף הוה אפיה והלחם עדיין לא קדוש ועי' תוס' מנחות דף נ"ז ע"ב ודף ע"ח ע"ב ד"ה פירסה. אך לר"א קשה דהוא לא בעי מכשירין שא"א ועיין תוס' חגיגה דף כ"ו ע"ב דהפת הי' נשאר בתנור ועיין בתו"כ פרשת אמור דרק לחה"פ הי' מעשיהם בפנים ולא ב' הלחם והטעם משום דשם בעי שיהא במקום זריזין מחמת חימוץ כמבואר פסחים דף ל"ו וגם משום דקדוש לאלתר משא"כ בב' הלחם דבעי כבשים. אך באמת לר"א כיון דעיקר הדין של לחה"פ הוא רק בשבת לא הוצרך על זה להשמיענו ועיין שבת דף קל"א ע"ב דלא מצריך שם קרא לר"א על שופר ביובל משום יוהכ"פ ועיין ר"ה דף ל' ע"א ע"ש גם י"ל להיפך דגבי לחה"פ גם ר"א מודה דלא דחי שבת אפיה כיון דא"א שיהי' זה הזמן

דלעולם הוא בשבת וכמש"כ ולא דמי לב' הלחם לגבי יו"ט ובאמת למה לא חשיב בשבת שם לר"א ב' הלחם בעצרת לענין יו"ט אך באמת נ"ל דהנה בפסחים דף מ"ז ילפינן דאין אפיית ב' הלחם דוחה יו"ט משום הך דקרא דלכם ומהך קרא ג"כ ממעטינן במגילה דף ז' ע"ב מכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותן מעיו"ט ומרבינן מכשירין שא"א וגבי גבוה זה הוה גם כן רק בגדר מכשירין עיין בתוס' פסחים דף מ"ז ע"א וביצה דף כ"ז ע"ב דזה הוה פעולה שאינו בעצם הדבר כיון דמשלחן גבוה קזכו והפעולות הוא רק בגדר דין ולא מחמת תיקון האוכל ועיין חולין דף פ' ע"ב דשחיטת קדשים נקראת שחיטה שאינה ראויה דבעי זריקה ור"ל גם כן דהשחיטה הוה בגדר עבודה לא בגדר סילוק האיסור ולכך לא הוה רק כמו מכשירין ועיין שבת דף קל"ז ע"ב ושם בתוס' דף צ"ה ע"א ד"ה והרודה דר"א סבירא ליה דמכשירין דוחה יו"ט מכל מקום דלא כתוס' פסחים דף ס"ח ע"ב ובירושלמי שם ולכך יסבור דמותר לאפות בהל"ח ביו"ט. וע"כ משום מש"כ לעיל דהותר מכללו לא מיקרי זה משא"כ גבי מילה וחולה דגם אחרים דוחים שבת וזה ר"ל הך דפסחים דף ע"ב שניתנו לדחות אצל תינוקת ע"ש ועיין ירושלמי שבת פרק שמונה שרצים מה דמביא שם ראי' דאין מתרפאין מגילוי עריות מהך תו"כ פרשת ויקרא דהותר מכלל שבת ולא הותר מכלל נערה המאורסה ולפי מש"כ אין זה ראי' דעצם הדבר לא מיקרי הותר ועיין בפי' הראב"ד בתו"כ שם ומ"ש הרמב"ן במלחמות בסנהדרין פ"ח ועיין בחולין דף קט"ו ע"ב בתוס' ד"ה כלאי ודף ק"כ ע"א בד"ה חלב ע"ש וביבמות דף ע"ה ע"א דאמר שם דיולדת הותרה מכללה ע"ש ברש"י גם י"ל דר"ל כגון יוצא דופן דאין עלי' דין יולדת. לכן סבירא ליה לרבינו דרק זה מיקרי הותרה מכללה מה שיכול לקוצרם אף שיש עדיין איסור חדש וא"כ לפי"ז בהני דהשרישו אחר העומר הבא דכ"כ דבהם אין איסור קצירה כלל וכן בשביעית דאסור לקצור כדרך הקוצרים אף הני דהביאו שליש בששית לא שייך זה ההיתר ובזה א"ש ג"כ דברי רבינו בהל' תמידין ומוספין פ"ז הלכה כ' גבי תבואה שהיתה בקרקע כו' וחנטה עליה קודם שתי הלחם כו' ונקט הורצה והוא תמוה חדא דבתבואה הא אסור משום חדש לפני העומר וגם קודם לשתי הלחם הא בלא זה אם הביא כשר ומה שייך על זה לשון הורצה אך נ"ל דשם ר"ל כמו הך דרשב"פ במנחות דף ס"ט ע"ב גבי שיבולת שהביאה שליש לפני העומר ואף דשם פסק רבינו לחומרא זה רק בהביא שליש אבל אם נגמר כולו רק שהוסיפו על זה ליכא איסור חדש בודאי לאכילה רק מכל מקום לגבוה י"ל דאף דיעבד אסור קודם לשתי הלחם הנתוסף דלא הותרה מכללו ולא דמי לנסכים וכמש"כ והוה כמו מנחת חוץ לארץ קודם לעומר ולכך כתב רבינו דהורצה מחמת ספק וא"ש. והנה אם נימא דגם מנחות של חו"ל לא

יביא קודם לשתי הלחם זה יהי' תליא גם כן אם יש שם שדה וקרקע על חו"ל ובאמת נ"ל דאף למ"ד במנחות דף פ"ד דעומר בא מחוץ לארץ מ"מ שתי הלחם לענין שיתיר אח"כ להביא מנחה חדשה לא דהך דין לא שייך כלל בחו"ל ואינו מתיר ועיין מנחות דף ע"ז ע"ב דאמרינן דאינו בא מחו"ל ושם דף ס"ט ע"ב גבי חטים שירדו בעבים ודף נ"ט ע"א ודף מ"ה ע"ב בתוס'. עכ"פ י"ל דחו"ל אינו בכלל שדה ועיין סוטה דף מ"ה ע"א דאמר שם דר"י לא ס"ל כאן דרשה דשדך וגם הא זה הוה כמו עפו עומרים לשדה חברו דכעת הוא שדה אחר וצ"ל דס"ל לר"י דכמו דאמרינן בירוש' פ"ב דחלה גבי כניסתן לארץ דלמפרע נתתיו ה"נ לגבי גר שנתגייר יסבור ר"י דהוה כמו למפרע נעשית א"י כיון דלא יצא מרשותו ונ"מ לגוי שקצר שדהו ומכר שדהו והפירות לישראל י"ל דפטור מן השכחה של עומרים גם לר"י וכן משמע מלשון הספרי פ' תצא פסקא רפ"ב ועיין בר"ש פ"ד מ"ה גבי הקדש לר"י ע"ש ובאמת גבי ישראל כה"ג אם לקח פירות קצורים והשדה אם חייב בשכחת העומרים והנה בהך דפ"ה מ"ה הובא בדברי רבינו לקמן בפ"ו הט"ו שם רק לקח התבואה הנקצרת בלבד ולא השדה ובאמת שם בהך דין דהמקבל שדה אם ר"ל שרק אסור בהלקט שכחה שנותן בעבור השליש שלו ומשום דהוה כמו הקוצר מקצת שדהו ומכר את שדהו עם הקמה שיש שם והעומרים נשאר אצלו שאסור בהמתנות עניים שמניח הלוקח על חלק שלו וכמבואר בירוש' שם ספ"א וספ"ב ואם אמר שליש מה שאתה קוצר הוה כמו הלוקח העומרים שמותר ליקח פיאה מה שנותן עבור העומרים שלו אך א"כ למה לא פשט זה בירוש' מהך משנה אך באמת י"ל דגבי המקבל לשליש וכן לגבי אריס כיון דהשדה משתעבד לו עיין ב"מ דף ע"ג ודף ק"ו ע"ב גבי שדה שלקתה בעומריה ושם דף ק' ע"ב ודף ל"א ע"א וב"ב דף ס"ט ע"א די"ל דזה הוה כמו שיש לו חלק בהשדה גם לאחר קצירה ואסור בכל ועיין בהך מחלוקת בחלה ספ"ד גבי ישראל שהי' אריסין כו' ומעשרות פ"ה וגיטין דף מ"ג ע"ב וכ"כ בזה. ובאמת זה תליא בפלוגתא דרש"י ותוס' ב"מ דף י"ב ע"א ד"ה ואבוה אם משום שיש לו חלק בשדה או משום דהמתנות עניים נתנות על הקמה שלו וא"כ גם בהמתנות עניים של החלק בעה"ב ג"כ אסור ועיין בהירוש' כאן פ"ה ה"ה דאם מכר לו קמה האיסור הוא משום קצירך ונ"מ כך דהנה מוכח בתוספ' כאן פ"ג דאף למ"ד דלא ילקט בנו אחריו זה רק בשיש לו חלק בשדה אבל גבי אריס ומקבל קמה לקצור בנו מותר ללקוט אחריו והטעם כך דאף דקי"ל דלית לי' זכיה לנפשו זה רק בדבר שהאב יכול לזכות בו אבל בדבר שאין האב יכול לזכות בו לא שייך זה ועיין בקדושין דף כ"ג ע"ב ע"מ שאין לרבך ובירוש' שם אך זה רק בדבר שהאיסור הוא רק על הזכיה אבל הך דלהזהיר את העני על

שלו האיסור גם על הלקיטה ועיין בר"ש כאן פ"ד מ"ט. ובהך דב"מ דף צ"ב ע"ב איסורא לא זכה לו רחמנא ושם דף צ"ו ע"ב ובזה א"ש לשיטת רש"י דמו"ק דף י"א ע"ב דאבל אם הוא משועבד קודם אבלותו היכא דאינו יכול לחזור בו מותר לעשות מלאכה ואמאי הא מבואר במס' שמחות דאם האשה אבלה אסורה לעשות מלאכה לבעלה ולמאן דפליג על ר"ה וס"ל דאינה יכולה לומר איני ניזונת כו' וע"כ משום כיון דזה תקנת חכמים איסורא לא זכו לו ואינה משועבדת לו אז. ועיין בהך דיבמות דף ס"ו ע"ב בהך דאיצטלא דזה הוה ג"כ בגדר הקדש ובתוס' ב"ק דף צ' ע"א. וא"כ לפי"ז אם קצר מקצת שדהו ומכר את שדהו יכול הבן של מוכר ללקוט מה ששייך להעומרים לכ"ע. והנה גבי בכורים מבואר בדברי רבינו פ"ב מהל' בכורים הי"ד דהלוקח פירות תלושים עם הקרקע צריך להביא בכורים ועיין תוס' גיטין דף מ"ז ע"ב דמבואר שם דאינו קורא ע"ש בד"ה מתה וכמש"כ הרשב"ם ב"ב דף קל"ו ע"ב ד"ה מביא וכמו גבי שליח דמן האדמה אשר נתת לי לא מצי אמר וזהו ג"כ כונת הגמ' ב"ב דף פ"א ע"א גבי הך דר"מ הי' מחייב אף בלוקח פירות מן השוק ע"ש ור"ל ואח"כ קנה הקרקע והאי דנקט שם מדקתני משנה יתירא ר"ל משום דזה מבואר שני פעמים בפ"א דבכורים במ"ו ובמי"א ומה דמקשה שם הוא משום דמסיים שלא קנה קרקע אך זה רק לקריאה אבל להביא ודאי צריך וגם יש לחלק בין אם קנה הפירות עם הקרקע בב"א בין אם קנה זא"ז דהוה גדר דיחוי דכבר נדחו מעת שקנה הפירות וזהו דדייק שם התוס' בגיטין ואח"כ קנה קרקע והנה גבי נכרי פליגי בזה רבינו והר"א ז"ל בפ"ב מהל' בכורים הט"ו אם לקח ממנו אם בכרו ברשות הגוי ומשמע שם דאף בתלוש כן ולקמן אבאר זה. וגבי שכחה נ"ל דזה ר"ל ריה"ג בספרי פ' תצא שם במה שאמר מכלל שנאמר כו' ור"ל דאף אם מכר ישראל לישראל פירות תלושים עם הקרקע פטור משכחת עומרים כיון שאין לו קציר. אבל זה ודאי גם ר"י מודה דאם לקח מן הגוי פירות תלושים עם הקרקע פטור משכחת עומרים ולא מחייב רק בגר וכמש"כ גם י"ל דר"י לא מחייב רק בישראל שמסר שדהו לגוי וקצרן הגוי ואח"כ נתגייר ועיין לקמן פ"ה הכ"ה בדברי רבינו גבי עוללות ולקמן אבאר זה. ובהך דנגעים פי"ב מ"א גבי הלוקח בתים מן הגוי דמשמע דאם נולד בו נגע קודם שלקח הבית יש עליו שם נגע אח"כ ע"ש וכן גבי בגד בפי"א מ"א ע"ש בר"ש וברש"י הוריות דף י' ע"א דכ' שם דגם נגעי בתים נתמעט אם נולד הנגע לפני הדבור רק לאחר הדבור ולכאורה קשה הא הוה קודם ביאה לארץ וגם קודם ירושה וישיבה דלא מטמא בנגעים כמבואר ביומא דף י"ב ע"א ולא שייך בזה חילוק הר"ש גבי בגד דהא גבי בית הפטור הוה מחמת גוף הבית שאין עליו שם א"י וראי' לזה דהא פסק רבינו שם בהל' טו"צ פי"ד הי"ג דבית שמקצתו של

גוי ומקצתו של ישראל אין בה טומאת נגעים ומשמע אף בצד של ישראל וע"כ משום דפקע מהגוף לא מחמת רשות הגוי אך י"ל דכיון דבעי בבית ד' כתלים כמבואר נזיר דף ח' ע"ב וכ"מ ולכך צידו אחד של גוי הוה כמו חסר שני הכתלים ואין עליו שם קיר קירות ועיין תוס' מנחות דף ל"ח ע"א גבי תכלת ולבן דאף דלא יצא ידי תכלת מ"מ שפיר מהני לענין שיוצא בהלבן ושם דף ט"ו ע"א גבי פיגול לאכול ממנה מלחמה ע"ש ובזה א"ש מה דמבואר בירוש' פ"ב דמכות ובתוספ' דהפרישו לשעה גמלא לערי מקלט דמבואר בערכין דף ל"ב ע"א דהיתה מוקפת חומה וא"כ א"א שתהי' עיר מקלט כמבואר שם דף ל"ג ע"ב וצ"ל דלענין זה עכ"פ מהני ההפרשה כשיהא ששה ויכשרו ע"י זה הני דבעבר הירדן וכעין דאמרינן בסוכה דף י"ט גבי אויר סוכה וטיט הנרוק ועיין בדברי רבינו בהל' תרומות פ"א ה"ב למה חלק יהושע את הארץ עד שלא כבשה ואמר שם כדי שלא יהא כיבוש יחיד ואף דעדיין לא נכבש הכל כמבואר בירוש' שביעית פ"ו ה"א דכ"ז שלא קנו כולה לא נתחייבו מ"מ מהני החילוק אף קודם הכיבוש להני מה שכבשו תחילה. אך כאן גבי מנוגע לא ס"ל כן ויהי' לפי"ז נ"מ לגבי בגד של שותפות של גוי וישראל שפיר מטמא בנגעים ולא דמי לשל גמלים ושל רחלים כמבואר בפי"א דגבי מחצה על מחצה הוה מחלוקת דר"ש ורבנן אך שם מיירי שטוה החוטים מצמר גמלים וצמר רחלים וכ"כ בזה לעיל בהל' כלאים די"ל דהטעם דר"ש דמטהר משום דספק נגעים להקל אבל אם הוה חציו של גוי וחציו של ישראל מטמא בנגעים משא"כ בבתים וכמש"כ כאן גבי פיאה בשותפות עכו"ם ובזה א"ש ג"כ מ"ש התוס' חולין דף קל"ו ע"א ד"ה ביתך דהא בעי קרא למעט שותפות עכו"ם גבי מזוזה ועיין רש"י יומא דף י"א ע"א ד"ה אבולא דרק אם היו רוב ישראל חייב והטעם משום דכיון דבעי ב' מזוזות הוה כמו שחסר מזוזה אחת עיין מנחות דף ל"ד ולכך לא צריך קרא על זה ועיין בכורות דף ג' ע"א ולימא לו שקול אזנך כו' וחולין דף קל"ה ע"ב דערב לאו בר חיובא ושם בעי קרא ועיין בכורות דף ט' ע"ב דמ"מ אין בו קדושת הגוף גם לר"י ותמורה דף י"א ע"ב ע"ש. אך י"ל דברי רש"י בהוריות הנ"ל דהא דנתמעט בתים של חו"ל ושל א"י עד שלא חלקו זה רק משנכנסו לארץ אבל קודם לזה לא וכעין זה ס"ל להתוס' מנחות דף מ"ה ע"ב ד"ה קרבו לחד תירוצא דבמדבר היו יכולים להקריב עומר ושתי הלחם אף דאח"כ נתמעט חו"ל עיין מנחות דף פ"ד ע"א דאדרבא למ"ד דעומר בא מחו"ל צ"ל דלא נצטוו רק לאחר כניסתם לארץ וברש"י קדושין דף ל"ח ע"א גבי שלש מצות ובר"ש פ"ב דחלה וכ"כ בזה ויהי' נ"מ לגבי בית של גר תושב אם מטמא בנגעים דגבי בגד מטמא כמש"כ הר"ש ז"ל בפי"א דנגעים ועיין תוס' יבמות דף ס"א מה דהקשה שם גבי אדם מחירם דקרו לו אדם ועיין תוס' ע"ז דף כ' וביבמות דף כ"ג

דהוה ג"ת ועיין רש"י סנהדרין דף ע"ה ע"א גבי עמיתך ובירוש' פ"ח דיבמות גבי אונאה וב"מ דף קי"א ע"ב ובמש"כ רבינו בפ"ד מהל' שקלים דאין מקבלין ממנו נדבה לבנין הבית ולענין בתים מנוגעים מאי אם נימא דהבתים נפקעים מתורת א"י ה"ה גבי ג"ת כן וכן יהי' נ"מ גבי מתנות עניים עיין לעיל פ"א ה"ט דרק גר צדק ומ"מ אם ליקטן גר תושב י"ל דלא פקע מהם דין לקט שכחה ופיאה לענין מעשרות וכמו גבי נכרי בגיטין דף מ"ז ע"א ועיין מ"ש רבינו בהל' מלכים פ"י הי"ב וב"ק דף קי"ג ובירוש' פ"א דמו"ק דהי' מקום קבורה לג"ת אף דלגוי אין נותנין קבורה בא"י כמבואר בירוש' פ"א דע"ז לא תתן להם חניה בארץ ולגרים איתרבי מקרא דיש להם קבורה כמבואר בספרי פ' בהעלותך פסקא ע"ח וכן הוא מוזהר על חתנות עם נכרי ועיין יבמות דף ק' ע"ב לא תנסוב נכרית כו' וע"ז דף ל"ו ע"ב וסוטה דף י' ע"א גיורת אני ע"ש. ובזה יש ליישב דברי התוספ' פ"ד דפיאה דעניי גוים אין מאמינים להם וכ"כ בזה דמאי נ"מ אם מאמינים להם הא אם לקטו הם חייבים במעשרות אך י"ל דמיירי בג"ת וכמש"כ. ובאמת לפי מש"כ בהל' מאא"ס פי"א ה"ה במה דמבואר בתוספ' דזבים דגם ג"ת דינו כעכו"ם לענין גזרה ואם ר"ל אף בסתם או רק אם ראו ויהי' נ"מ אף למה דק"ל בנדה דף ל"ד דקריו של עכו"ם לא גזרו עליו י"ל דזה רק מחמת טומאת ש"ז אבל אם נימא כמ"ד דש"ז הוה בגדר מעיין עיין ב"ק דף כ"ה ע"א למ"ד מק"ו וגם אליבא דר"י דאמר משום ציחצוחי י"ל דזה טעם דלכך הוה מעיין ודלא כהך מ"ד דנזיר דף ס"ו ע"א ועיין רש"י נדה דף מ"ו ע"א דמוכח דס"ל דהוה מעיין ויהי' ג"כ נ"מ לש"ז של מצורע אם מטמא במשא כמו ראי' ראשונה דנדה דף ל"ד ע"ב ועיין כריתות דף ח' ע"א דהוה רק כמו ש"ז וכן נ"מ לזב או מצורע פחות מבן ט' וראה קרי אם עכ"פ טמא משום מעיין ועיין ב"ק דף כ"ה ע"א מה דמקשה שם אי במגע הא לא גרע מקרי דעלמא ואמאי לא משני דנ"מ לפחות מבן ט' אך י"ל דזה ג"כ י"ל דיו לבא מן הדין כו' ועיין תוס' נדה דף נ"ה ע"ב ד"ה כי איצטריך ועיין בהך מחלוקת דמכשירין פ"ו מ"ו אם ש"ז מכשיר ומ"ש רבינו בהל' מטמא מו"מ פ"א הי"ד דמטמא משום ציחצוח גם במי רגלים הוא ג"כ טעם למעיין וכעין הך דנדה דף נ"ה ע"ב גבי מי האף לרב ע"ש ובתוספ' פ"ג דזבים דאמר שם טעם ש"ז משום מ"ר וכ"כ בזה בח"א בהל' אס"ב ועיין נדה דף י"ט ע"ב מה דפליגי ר"מ ורבנן אם דם ירוק מכשיר ור"ל כך דהנה עיין נדה דף ט"ז ודף כ"ב ודף מ"א ע"ב ודף ס"ו ע"א ודף ע"א ע"א גבי מקור מקומו טמא והנה רבינו ס"ל בהל' אס"ב פ"ה ה"ו ופ"ח הי"ד ובפ' י' ה"ה ובהל' מטמא מו"מ דמקור מקומו טמא רק בדם הבא ממקור אבל דם שאינו מן המקור אינו מטמא כלל והטעם דכיון דקיי"ל דמקור מקומו טמא הוה כמו לדידן דפסקינן כב"ה דדם טהרה של מצורעת טמא ור"ל

דמי שהוא טמא כל הדמים שיש עליו שם דם הוא טמא כמו מעיין עיין תוס' נדה דף ל"ד ע"ב ד"ה אם ויהי' נ"מ ג"כ לדם קושי אם הוא מטמא כמו דם טהרה עיין תוס' נדה דף ל"ז ע"א ד"ה דבר. וה"ה גבי מקור כיון דהוא טמא כל הדם שיוצא ממנו הוא טמא רק מה שאינו בגדר דם אינו טמא וזהו דר"ל נדה דף ל"ב ע"ב למעט אשה מלובן ע"ש בתוס' ולמה לן קרא אך ר"ל דלא הוה גם גדר מעיין וכן ירוק לדידן והך מקור שהזיע לא ר"ל כפי' רש"י דהיינו דם לבן רק דר"ל שלא ראתה רק הזיע אבל הי' עליו מראית דם דאז הוה כמו מעיין של המקור וכמו בלא הרגשה ואז אינו מטמא רק לח וכמו דם טהרה של מצורעת וכן דם טוהר של יולדת שלא טבלה ומש"כ רש"י במשנה דף ל"ד דזה רק מדרבנן זה רק לב"ש אבל לב"ה הוה מה"ת עיין ברש"י דף ל"ה ע"ב ד"ה אמאי ובפיהמ"ש לרבינו אבל דם הירוק ס"ל לרבינו דאינו בא מן המקור אך דם הירוק של זבה או של מצורעת י"ל דיש עליו שם משקין טמאין ושפיר מכשיר אף לדידן כמ"ש רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"י ה"ה ועיין תוס' כריתות דף י"ג ובדברי רבינו פט"ו בהל' טומאת אוכלים ה"ח ובמס' טבול יום ספ"ג דהוה מחלוקת גבי טבול יום ע"ש ועיין בירוש' נדה פ"ב ה"ה וט"ס שם ובמה דפליגי בפ"ו דמכשירין מ"ז גבי דם הנפל אם הוא מכשיר וטמא וזהו כונת הירוש' נזיר פ"ז ה"ב גבי נפלים אם יש להם רקב דאמר שם מ"ד דמם מטמא ברביעית ור"ל הנך דמכשירין ועיין תוס' נדה דף כ"ז ע"א דאין עליו שם מת ולקמן אבאר זה. עכ"פ י"ל דעל ש"ז אם אין בו טומאת עצמו מ"מ יש עליו דין מעיין אך אז רק אם ראה ולא סתם וזה יהי' הדין גבי ג"ת דמחמת ע"ז אין עליו עיין ע"ז דף ל"ו ע"ב ומחמת חתנות שפיר גזרינן וכ"כ בזה בהל' מא"ס. ובאמת י"ל דגבי בתים של גוי בנגעים כיון דקי"ל בעירובין דף ס"ב ובירוש' שם דדירת של נכרי הרי היא כדיר של בהמה ולאו שמיה דירה כלל וא"כ הוה כמו קירות האבוס דאינו מטמא בנגעים כמבואר בפי"ב דנגעים מ"ד וא"כ לא שייך לומר בזה דהוה פטור בגוף הדבר משום דהוה חו"ל. משום דאין זה נכלל בכלל בית כלל ולא שייך על זה הפטור ולכך אח"כ שקנה ישראל יראה כבתחילה ובאמת קשה למה נקטה המשנה בנגעים רק בלוקח אמאי לא נקט כה"ג גבי גר שנתגייר וכמו כאן גבי מתנות עניים וצ"ל דלגבי הגר הוה קודם הדבור וגם גבי נגעי בתים ובגדים כן ולא מטמא כלל משא"כ כאן גבי מתנות עניים דלא נתמעטה:

[השמטה לדף ל"ז ע"ד. **במ"ש שם לענין קרי. ועי'** רש"י יומא דף י"ח ע"א דאמר שם דקרי וזוב אינם באים ממקום אחד ובאמת לכאורה ראי' לזה דאל"כ איך משכחת הך דין דנדה דף מ"ג הובא בדברי רבינו פ"ה מהל' אהט"ו ה"ד גבי אם ראה בלא קישוי דאינה מטמאה משום ש"ז הא הוה עכ"פ כמו זיבה בראי' ראשונה דמטמא במגע וגם באונס ועי' בנדה

דף ל"ד ע"ב זיבה דומה כו' ולשיטת רש"י א"ש אך אם נימא כדמוכח מדברי רבינו בהל' מחוסרי כפרה פ"ב ה"ג דהך דנזיר דף ס"ו דרואה קרי אין זיבה שלו מטמא כלל והוה גזיה"כ ולא כשיטת הר"ש ז"ל א"ש די"ל דנ"מ כה"ג. גם י"ל דנ"מ לכמה זמן טומאתה עי' מ"ש רבינו בהל' אהט"ו פ"ה הי"ג וי"ד והך לאחר כמה ימים שכתב רבינו שם ר"ל ליציאתה וא"ש הגירסא שלנו ועי' בנזיר דף ס"ו במחלוקת דר"י ורבנן אם מעל"ע או רק יום טמאה ש"ז של זב ופי' הרא"ש במס' זבים פ"א מ"ב דר"ל מעל"ע משעת היציאה וזה ודאי אף אם נתייבשה דלחה מטמאה לעולם כמ"ש רבינו ועי' רש"י שבת דף פ"ו ע"ב ותוס' שם ד"ה אבל ובע"ז דף ס"ח ע"ב וסנהדרין דף צ"א ע"ב וברכות דף ס"א ע"א וזה יהי' נ"מ בין ש"ז לזוב וא"ש: ע"כ השמטה]

[השמטה במש"כ בח"ג וכאן דשי' רבינו בהל' מעה"ק ופסה"מ דבפסח בעי דוקא מפורש לשמו וגבי עקירה בטעות נהי דקי"ל דלא הוי עקירה מ"מ לא יצא ידי חובת פסח דלא עדיף מסתם.

ובזה מדויק לשון רבינו בהל' שגגות פ"ב הי"א גבי שחט את הפסח כו' כ' שם שהזבח כשר ושם בהי"ג כ' שהפסח כשר. משום דס"ל כמש"כ דבעקירה בטעות לא יצא ידי פסח רק הוי כמו שלמים וטעה בדבר מצוה ועשה מצוה ולכך פטור. וכן ס"ל לרש"י ז"ל במנחות דף ג' ע"ב דאף אם נימא דחטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשירה מ"מ לא עלתה ובמק"א אבאר זה: ע"כ השמטה]

הלכה י

אין שוכרין פועלים כו'. כ"כ לעיל דרבינו דייק וקצרו כולה משום דס"ל דכאן ליכא חיוב רק בהקציר ולא בהקמה ונ"מ דאף דקי"ל דאין מפרישין מהקציר בזמן שיש קמה כמבואר בירוש' כאן פ"ב ה"ז וכאן שפיר יכול לקרות שם פיאה על הקציר וזה ר"ל הירוש' פ"ו דתרומות ה"ה דמשמע שם דלר"י משכחת פיאה שיהא עלי' זיקת תרומות ומעשרות עד שלא נתחייבה בפיאה וצ"ל כה"ג או להך דמבואר לקמן בהל' ט"ז גבי פירות של דלית ודקל אך זה תליא במה דבעי בירוש' שם אם גם הקריאת שם פיאה צריך להיות בתלוש או רק ההורדה ע"ש וכ"כ בזה לעיל וכן יהי' נ"מ למה דמבואר בירוש' רפ"א דכאן דשבולת הראשונה כיון שבקמה א"צ להניח עלי' פיאה כיון שהיא מחייבת בפיאה א"א שהיא גופה תהא חייבת ואף דבירוש' דע"ז פ"ד ה"א אמר שם גבי מרקוליס אם נתן האבן השלישי על שני אבנים הוה כאילו עשה ע"ז ועבד ע"ז ובא בב"א ועיין תוס' ב"ק דף ע"ז ע"א דגבי טומאה הוא עצמו מצטרף להאוכל ומטמא להאוכל אך י"ל דזה הוה כהך דאמרינן בירוש' ספ"ו דיומא הובא בתוס' זבחים דף ק"ה גבי אימורים של פרים הנשרפים אין מי חטאת מטמאין דבר ולחזור וליטמא ממנו ר"ל דמה דהם מטמאין הוא משום

מעלה של מי חטאת וכשהם יטמאו את הדבר והדבר יטמא אותם יפול מהם המעלה ועיין תוס' זבחים דף צ"ג ע"א וכ"מ בזה וה"ה גבי פיאה נמי אם נימא דהשבולת שקצר יהי' עליו ג"כ חיוב פיאה וא"כ שוב לא יהי' עליו שם קצירך והוה כמו הקוצר ע"מ לאבד וא"כ ע"י זה יפקע ממנו המחייב וכעין דמבואר במנחות דף ק"א ע"א גבי עצים דלכך אין נפדים אפי' טמאים משום דעצים רק הקדושה גורמת הטומאה ויעשה הקדושה פעולה שעל ידי זה יוגרם שיתבטל הקדושה א"א והכי נמי כן. ולכך אמר בירושלמי שם דגם אם נותן פיאה מהקציר אז אין צריך ליתן על שבולת הראשונה אך כאן כיון דעיקר החיוב הוא רק על הקציר אז יש לומר דצריך ליתן גם על השבולת הראשונה וכן גבי הך דדלית ודקל כמש"כ. והנה עיין בתוספ' דמנחות פ"י דמבואר שם דקצירת חדש דאסור לפני העומר אם קצר לצורך אכילת גוי מותר חזינן דאין שם קצירה עליהם וא"כ לפי"ז אם קצר הישראל לצורך גוים אף בשדה שלו לא תתחייב בפיאה וא"כ צ"ל דהתוספ' דמבואר בפ"ב דכאן דגוי שמסר את שדהו לקצור חייב בפיאה היינו שהקצירה יהי' ג"כ לישראל אך י"ל לפי מה דמבואר בירוש' פ"א ה"ג דמרבינן מן ובקוצרכם דאף קציר של מצוה חייב בפיאה ולא הוה כמו גבי קצירת חדש דאימעט שם מצוה כמבואר מנחות דף ע"ב ה"נ לגבי קצירה לצורך גוים ובאמת אם נימא דקצירת העומר הוא גדר מתיר לקצור לא מחמת דבעינן ראשית קצירכם עיין בירוש' חלה פ"א גבי קצר ונטמא אם חזר היחיד לאיסורו ועיין שבת דף קל"א ע"א ומכות דף ח' ע"ב דזה גופה הוה מצוה ונ"מ אם היו כל השעורים קצורים אימתי ניתר קציר חטים אם נימא דהיא הלילה מתירה או אז רק הבאת העומר או עד אור היום ובזה יש לבאר דברי הגמ' מנחות דף ע' ע"ב ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה מאי די"ל דמשכחת לה דאסור לקצור קודם עמוד השחר ואם נימא דהוא בגדר מתיר היך אפשר שיתיר דבר שהוא עצמו אינו בכלל האיסור כלל דקצירה שלו אין עליו שם איסור כלל כיון דהוא קציר מצוה וכמש"כ לעיל וצ"ל דמה שקוצר יותר מכשיעור זה אין עליו שם קציר מצוה ועיין במש"כ רבינו בפ"ז מהל' תמידין ומוספין הי"ד ואם לאו אסור לקוצרה כדרך שאסור לאוכלה עד שיבוא ונ"ל כך דר"ל לאפוקי ממה שכ' לעיל דתבואה שהשרישה אחר העומר דאסורה באכילה עד העומר הבא מ"מ לכתחילה בודאי אסור להביא ממנה עומר הבא דהוה מן הישן וכמבואר בירוש' דחלה פ"א סה"א והוה אמינא דמותר לקוצרה לפני העומר כמו בית השלחין וכמש"כ קמ"ל רבינו דאסור וי"ל דגרע טפי דרק ההבאה מתירה לקצור כמו אכילה ולא הקצירה דלא שייך בה כיון דאינה ראויה לעומר:

הלכה יא

בעה"ב כו' רוב הקציר כו'. זה כונת רבינו שכ' רוב הקציר הוא משום הירוש' שהבאתי לעיל דגם מפיאת קציר פטורה השבולת הראשונה א"כ אינו יכול ליתן להם כל הקציר שיפטר מן המעשר ועיין תוס' נדרים דף ו' ד"ה דדי שהשבולת הראשונה לא יהי' בה ש"פ ועיין בדברי רבינו לקמן בפ"ד הכ"ב דגבי עוללות בעי הבציר שיעור ג' אשכלות ובאמת כ"כ דנראה דאין הפי' בירוש' שם כן רק דזה קאי לר"א דס"ל דאם אין בציר אין עוללות ועיין ב"מ דף ק' ע"ב גבי רביעית דהוה חשיבות ובעירובין דף כ"ט ע"א במחלוקת דר"ע ורבנן וכאן פ"ח דפיאה ה"ה וברשב"ם ב"ב דף ס"ג ע"א ע"ש אך מלשון רבינו כאן דכ' רוב הקציר משמע קצת דבעינן שיעור בהנשאר לו גם בפיאה ועיין תוס' שבועות דף כ"ז ע"ב גבי אכלה כולה דאם נשתייר פירורין הוה כמו שאכלה כולה כיון דדרך הוא כן ובירוש' שם רפ"ג מבואר להיפך ונ"מ ג"כ גבי נותר בקדשים דפירורין אין עליהם שם נותר כלל והך דמעילה דף י"ז ע"ב גבי חצי זית נותר שם י"ל דמיירי שנשתייר כזית ואכל ממנו חצי זית ועיין רש"י חולין דף קכ"ה ע"א ד"ה א"ה דכ' שם דאין נותר פחות מכזית רק לגבי פסח גם בפחות מכזית יש עליו שם אכילה כיון דשם יש מצות אכילת פסח לבד מצות אכילת קדשים ועיין רש"י פסחים דף צ"א ע"א דגרס שם דדי שכל החבורה של מאה יהיו יכולים לאכול כזית ור"ל אף דאין נימנים על מי שאינו יכול לאכול כזית זה רק בתחילת המנין משא"כ בנימנין אח"כ עמו אז די אם בין כולם יכולים לאכול כזית וכן נ"מ לנשים דרק בגדר טפילה לר"ש כמבואר שם דף צ"א ע"ב וכן נ"מ למה דמבואר שם דף פ"ט ע"ב גבי הממנה אחרים עמו בחלקו דהני אחרים א"צ שיהיו יכולים לאכול כל אחד כזית וזהו כונת רש"י שם דף ס' ע"א ד"ה שלא לאוכליו דמיירי שאין בו מנויין אחרים ע"ש בתוס' ור"ל לאפוקי כה"ג ועיין בירוש' פסחים פ"ח ה"ד בהך מחלוקת דר"ה ור"ז אם נימנה עליו מאה ואין בו כזית לכל אחד אם נתבטל כל המינוי או הני שיש בו להם שיעור אכילה כזית יוצאין בו ועיין בגמ' דילן דף ע"ח ע"ב נימנו עליו כו' ובתוספ' פסחים פ"ו דאף לאחר שחיטה אם נטמא מקצת הבשר צריך שישתייר כזית לכל אחד והנה התוס' שם דף פ' ע"ב ד"ה נזרק וכן רש"י שם דף ע"ט ע"א ד"ה כר"י כתבו דאף למ"ד דהציץ מרצה על אכילת לגבי פסח לא מהני זה אם נימא דאכילה מעכב דמ"מ הא אינו ראוי לאכול וכמו הך דשם דף פ"ח ע"ב בהני תרי לישני ע"ש בתוס' ד"ה קמי ושם דף צ"ח ע"ב ד"ה ופטורין ובירוש' שם דאמר דאתיא כר"נ דאמר דאכילה לא מעכבא אך רבינו לא ס"ל כן כמבואר בפ"ד בהל' ק"פ ה"ב ושם ספ"ג דנקט נשחט שלא למנויו ולא נקט נאכל כמו לשון הגמ' ור"ל אם כאן כיון דאין אנו יודעים מי הוא הראוי לאכילה

הוה כמו שכולם אינם ראוים וגם יהי' נ"מ לשיטת רבינו דס"ל דגבי פסח וחטאת סתמא לא מהני כמבואר בסוף פ"ד מהל' מעה"ק וזהו שיטת רש"י עירובין דף ל"ז ע"א ע"ש בתוס' ד"ה לאיזה ועיין רש"י זבחים דף קט"ו ע"א דלא ס"ל כן. אך מ"מ יש נ"מ לפי מה דס"ל לרבינו בהלכות ק"פ פ"י ה"י דגידין אף דיש בהן מצות אכילה מ"מ לענין מינוי אין נימנין עליהם ומפרש כן הך דפסחים דף פ"ג ע"ב גבי כל הגידין בשר ר"ל לענין אכילה א"כ לפי"ז אם לאחר שחיטה נטמא הבשר ונשתיירו הגידין אם נימא דהציץ מרצה על אכילות שפיר יצא אם זרק הדם דלענין דין הרי הציץ מרצה ולענין שיהי' ראוי לאכילה הרי הגידין ראויין לאכילה ובהל' ק"פ אבאר בזה. וא"כ חזינן גבי פסח דאכילת כ"ש שמה אכילה ולכך ס"ל לרש"י פסחים דף פ"ה ע"א ד"ה מאי איכא כו' דאם הוציא בשר פסח אף פחות מכזית עובר בלאו ודלא כשיטת הירוש' שם דדוקא כזית ורבינו בפ"ט מהל' ק"פ ה"א וכה"ג ס"ל לרש"י גבי הקטרה בחוץ גבי לבונה דחייב אף בפחות מכזית עיין רש"י זבחים דף ק"ט ע"ב במשנה שם ד"ה וכולם ומנחות דף י"א ע"ב ד"ה פסול ועיין בתוס' זבחים דף ק"ז ע"ב ד"ה ר"י דבשחוטי חוץ משום מיעוטא דצריך להיות שלם כמבואר שם דף ק"ט ע"ב ותוס' שם דף ק"ח ע"ב ד"ה לא נחלקו ובהך דכריתות דף י"ד ע"א ע"ש ברש"י דאין עליו שם הקטרה ולכך רבינו ז"ל בפי"ט מהל' מעה"ק ה"ט כ' שם המיעוט משום קרא דאותו וזה נ"מ לגבי לבונה ואימורים אך שם מיירי אף אם יש בו כזית ולכך שם בהל' י' גבי אם עצם משלים נקט אבר כמו הך גירסא דמנחות דף כ"ג ולא כמבואר בזבחים דף ק"ז ע"ב משום דאבר יש עליו שם אף דאין עליו כזית בשר וכמו גבי אבר מן החי עיין חולין דף ק"ב ע"ב וגבי אבר מן המת לגבי טומאה עיין בדברי רבינו בהל' טומאת מת פ"ב ה"ד ונראה דזהו ג"כ כונת רבינו במש"כ בהל' מעה"ק פי"ט הי"א דהעלה אבר חסר פטור ע"ש בהשגות ונראה דר"ל דמיירי באבר שאין עליו כזית בשר דאם הוא שלם אז יש עליו שם אבר שלם ואם לאו צריך דוקא כזית בשר ועיין בדברי רבינו בהל' מאא"ס פ"ה ה"ג ובהל' טומאת מת פ"ב ופ"ג ופליגי שם הר"א ורבינו אם אבר מן המת שחסר ונשאר עליו כזית בשר מה שם יש עליו אם שם משום כזית מן המת או אבר מן המת ונ"מ לגבי מה דמבואר באהלות פי"ג ה"ה גבי למעט את הטפח דממין הטומאה אינו ממעט ונ"מ לענין זה מאיזה מין טומאה הוא. וכה"ג ס"ל בהל' ק"פ פ"י ה"ג דאם יש בו מוח א"צ כזית גבי שבירת עצם וס"ל דזה כונת הגמ' בפסחים דף פ"ה ע"א דשני שם רבינא בקולית ור"ל אף אם אין בו כזית מוח וכהך דחולין דף קכ"ה ע"א ע"ש. עכ"פ רש"י ס"ל דאף פחות מכזית היכא דחשוב יש עליו שם הקטרה ואכילה ועיין במש"כ רבינו בהל' פרה פ"ד הי"ב דגבי פוקעין רק כזית אם פקע צריך שיחזיר

ולכתחלה אם חסר אפי' כ"ש פסול ובר"ש פ"ג דפרה מ"ט בשם ספרי מחלק שם דבשר אף כ"ש צריך להחזיר פוקעין ובעצם רק כזית. ועיין מנחות דף נ"ט ע"ב גבי נתן משהו שמן כו' דמדברי רש"י מבואר שם דלא רק שפסלה רק גם עובר על הלאו אך רבינו לא הביא זה בהל' מעה"ק פי"ב לגבי חיוב רק הביא זה בהל' פסוהמו"ק פי"א לגבי פסול ע"ש ומ"ש רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ה ה"א וה"ב כתב ואסורים בכ"ש וכן שם בה"ב שם ר"ל לענין שהקטרת נפסלה ושוב אסור להקטירה משום פסול קרבן ונ"מ דרק על המזבח חייב ולא על הכבש כמו שאור ודבש ועיין בדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"א ה"י דגבי לבונה שחוקה פסולה רק מספק והטעם דהוה ספק אף דא"א ללוקטה משום דכ"כ דפירורין אין עליהם שם הקטרה כלל וכמבואר במנחות דף ט"ז ע"ב וכ"כ בזה י"ל דלא פסלה ג"כ והא דצריך גבי בשר וחלב דוקא כזית י"ל משום דפחות מזה לא הוה דרך בישול וכ"כ בזה. ועיין בירוש' פסחים פ"ז הי"א דהפיגול והנותר מצטרפין לטמא את הידים דלא כמבואר במעילה דף י"ז ע"ב וכן מבואר בירוש' פ"ו דשם ה"ה דמשמע דגם הפירורין צריך לבער וזהו דדייק רבינו בפ"י מהל' ק"פ הי"א וצריך אדם להשתדל ע"ש ולכך מבואר בסוף פ"א דמס' פרה דלקרבן פסח צריך ליקח לכתחילה קטנים. וכ"כ בזה במ"א (דף) [דאף] דבעי שיכול לאכול כזית צלי מ"מ לא בעי בכדי א"פ כדמוכח בסוכה דף מ"ב ע"ב וא"כ חזינן דבמקום דהאכילה הוא המצוה לא שהמצוה לאכול גם כ"ש יש עליו שם ועיין מנחות דף כ"א ע"א וכן פסק רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ה דמלח לקרבן די בכ"ש משום דהוה רק מכשיר הקרבן ובאמת נ"מ ג"כ במה דמבואר שם במנחות דף כ"א ע"ב דמלח שעל האבר מועלין בו ושעל הכבש ושעל המזבח אין מועלין בו ע"ש ברש"י דמשמע דהטעם משום דהוה כעצמות קדשים שפירשו כמבואר בזבחים דף פ"ו ובאמת הך מלח שעל הכבש י"ל להך דעירובין ק"ד ע"א דמבטל אותם והוה חולין וגם י"ל דכיון דתנאי ב"ד שיהיו נאותין בהם שוב אין מועלין כלל בהמלח וכעין הך דקדושין דף נ"ד ע"א גבי כתנות כהונה ומעילה דף י"א ונזיר דף כ"ד וכ"מ אך שעל האבר יש עליו שם קרבן כמבואר שם ברש"י וזהו ר"ל ג"כ הך דזבחים דף ק"ח גבי ראש יונה שאין בו כזית כו' א"כ נמצא דאף שהוא מכשיר מ"מ אח"כ נכלל בכלל הקרבן ונ"מ למה דקי"ל דמנחת העומר פסול מחו"ל כמבואר במנחות דף פ"ג ע"ב ומ"מ המלח שעלי' כשר אף מחו"ל כמבואר במנחות שם דף כ"א והנה זה ודאי נראה דאף דבזבחים דף ק"ח נשאר הדבר בספק אם חייב משום מוקטרי חוץ אם מלח משלים גבי מנחה חייב כיון דקי"ל דמלח מעכב כמש"כ רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ה הי"ב והטעם הוא משום דהקטרת אימורים לא מעכב משא"כ בקומץ וכן מבואר בתוספתא פ"ו דקרבנות ובמשנה זבחים

דף ס"ד ע"ב לא ספגו במלח כו' כה"ג אם המלח הוא מחו"ל אם משלים לכזית קומץ של עומר לחייב עליו משום דבאמת כך דהנה לכאורה קשה דבתו"כ פרשת ויקרא פ"ט פ' י"א מרבה מן והנותרת אף שלא הומלחה ובגמרא דילן במנחות דף כ' לא מייתי זה וע"ש דף ט' ע"ב ובמעילה דף ח' ע"ב דדריש לה לדרשה אחריתא אך נ"ל כך דודאי בלא מלח כלל פסול כמ"ש רבינו רק הך דמבואר בזבחים דף ק"ח דאי פריש מצוה לאסוקי דאז כבר בטל מעליו שם מכשיר ונעשה כמו עצם הקרבן י"ל דלא מעכב אף דמצוה לאסוקי וכמו בהך דזבחים דף פ"ו וחולין דף צ' ואין עליו שם קומץ חסר אך זה נ"ל דאם מלח קומץ של מנחת העומר עם מלח של חו"ל אז לאחר שפירש דשוב נעשה ההכשר אין עליו מצוה לאסוקי דשם מנחה אין עליו דהוא מחו"ל. וכן נ"ל דנ"מ במעלה עשן דגבי קטרת של כל השנה ובקטרת דיוהכ"פ עיין יומא דף נ"ג ע"א ובתו"י שם ודף ל"ח שם ועיין בירושלמי יומא פ"ג ה"ה דמעלה עשן הוה מכשיר דקטרת ע"ש ולכך די בכ"ש כמבואר בכריתות דף ו' ובדברי רבינו פ"ב מהל' כלי המקדש. והנה זה מבואר בכריתות דף ו' ע"ב ע"ש בתו"י דרק על העשי' בעי פרס אבל ההקטרה לאחר שעשו כשיעור די בכזית כמבואר זבחים דף ק"ט ע"ב ובדברי רבינו בסוף הל' ביאת מקדש ע"ש ובירושלמי פ"ג דיומא ונ"ל דגם במעלה עשן כן דרק בשעת עשיה צריך שיהיה שם מעלה עשן דהוה רק מכשיר אבל ביום הכפורים אז צריך מעלה עשן בגדר עצם לא בגדר מכשיר ואז צריך שיעור וגם י"ל דכיון דקי"ל דאז החפנים מקדשות אותו עיין יומא דף מ"ח ובתוס' שם ולא המכתשת דהוה מחלוקת אם הוה כלי שרת עיין שבועות דף י"א ובירושלמי רפ"ה דיומא לכך מעכב אז ובזה א"ש דברי הגמרא ביומא שם וגם גבי יוהכ"פ כיון דצריך להחזירה עוד הפעם למכתשת כמבואר בכריתות י"ל דהוה כעת שעת העשיה ולכך כתב רבינו בפ"ב מהל' כלי המקדש ה"ח דאם חסר נעשית קטרת זרה ומ"מ חייב מיתה ואף דלא מצינו חיוב מיתה על קטרת זרה וכן נ"מ אם יכול לעשות המכשיר מדבר אחר כמ"ש התוס' בכריתות דף ה' גבי יין קפריסין ע"ש. וכן נ"מ גבי מרור דבפסח ראשון אף דמיקרי גם מכשירי מצוה של פסח כמבואר בפסחים דף צ' מ"מ יש עליו שם מצוה בפ"ע ע"ש דף צ"א ע"ב ברש"י ד"ה לית לי' דגם נשים חייבות במרור וקדושין דף ל"ז ע"ב וכ"כ בזה בח"א ולכך בעי כזית כמבואר דף ל"ט ע"א ודף קי"ד ע"ב אבל גבי פסח שני שם רק בגדר מכשיר לפסח וא"צ כזית וזהו באמת כונת המכילתא הובא בדברי רבינו בס' המצות מ"ע נ"ו דאמר שם שאם אין להם פסח אין יוצאין במצה ומרור ר"ל שצריכים לעשות פסח שני ולאכול עמו מצה ומרור ולא די להם במה שאכלו מצה ומרור ביו"ט ראשון ומשום דהם בגדר מכשירין וכמש"כ ולקמן בהלכה ק"פ אאריך בזה. עכ"פ חזינן דמכשיר די

בכ"ש ולכך ס"ל להתוס' בנדרים שם דגבי קצירת שבולת דדי בכ"ש אף בפחות מפרוטה ועיין במש"כ הראב"ד ז"ל בפירושו למסכת עדיות פ"ד מ"ג גבי הך דכל עומרי השדה כו' דטעם דב"ש דצריך ליטול חלק ממנו והחלק יהא בשורה מוכח דסבירא ליה דמה שצריך שישאר יהיה ג"כ שיעור ואם לאו הכי אין עליו שם חלק ועיין ערכין דף כ"ח ע"א גבי אם די בשיור מקצת וב"ב דף קמ"ט ע"ב גבי שיור קרקע כ"ש ע"ש. והנה רבינו דייק כאן וכ' בעה"ב שקצר וזה ר"ל כמש"כ לעיל דאם פועלים עכו"ם קצרו אז החיוב רק בקציר וא"כ יכול ליתן כל הקציר:

שם ומעשר ונותן לו כו'. כ"כ בזה לעיל דרש"י ב"ק דף צ"ד ס"ל דהמעשר הוא רק מדרבנן כמו לקט שכחה ופיאה שעשאן גורן אך באמת נ"מ בין היכא שקרא שם פיאה וכילה דאז חיוב מעשר רק מדרבנן ומחמת דכאן שינוי לא קני כמבואר בב"ק שם ובין היכא דלא קרא שם פיאה עדיין דאז חייב במעשר מה"ת וזה מיירי בהך דתמורה דף ו' ע"א וכמבואר בירושלמי דפיאה פ"ד ה"א דזה הוה שני לאוין ומה דנקט במשנה פ"א מ"ו לעולם הוא נותן משמע דמיירי שכילה עד שלא קרא שם ואז החיוב מעשר מן התורה ובאמת לפי הנראה דאף דקי"ל בהלכה י"ד לקמן דכ"ז שאין הבעה"ב קורא שם פיאה אסור לעניים ליקח אותה זה רק במחובר אבל לאחר שקצר אז יכולים העניים ליקח פיאה מעצמן וראי' לזה מהך דהל' י"ג והובא בב"ק דף כ"ח גבי בעה"ב שנתן פיאה והיכי מיירי שם וע"ש בתוס' ד"ה א"ה ובגמרא דילן גירסא אחרת והתוס' גרסי כמו בתוספתא דמתחלה הניח להם פיאה במקום אחר ואח"כ ביקשו אותו ליתן להם פיאה אחרת ונתן להם פיאה אחרת אך מלשון הגמרא לא משמע כן וגם לשון רבינו קצת משמע להיפך לכן נראה דכיון שקצר שוב אם נטלו העניים מעצמן הוה פיאה וגם באמת לפי מה דמבואר בירושלמי פ"א דפיאה ה"א דאם נתכוין לפטור אז מה שהוסיף חייב במעשרות וע"ש בסוף ה"ג ועיין תרומות פ"ד ה"ג ועיין בר"ש במ"ג ובדברי רבינו כאן בהלכה י"ב ובירושלמי שם בה"ג וקאי אמה דבעי שם ראשונה מהו לר"ש ור"ל כך אם הפטור הוא משום הפקר או משום פיאה ופשט דג"כ משום פיאה דאל"כ למה נקט כשיעור פשיטא דצריך ליתן על הכל כמו אם הקדיש מה שקצר או הפקיר ואח"כ אמר דזה ודאי על הפיאה שהפריש תחילה א"צ להניח פיאה עוד הפעם או זה כבר נפטר בפיאה הראשונה ובזה פליגי שם דמ"ד במחובר ס"ל דעל מה שקצר קודם שהניח פיאה הראשונה א"צ להניח פיאה אחרת וחד אמר דאף על הקצור צריך להניח פיאה רק על הפיאה א"צ להניח פיאה ורבינו פסק כמאן דאמר דאף על הקציר שקצר קודם שהניח פיאה הראשונה אין צריך להניח פיאה ומוקי שם בירושלמי דמיירי בסתם אבל במתכוין לפטור אז די בזה ומה דאמר בירושלמי

פ"ד דתרומות ה"ג דר"י דס"ל שלא מן המוקף מכל מקום סבירא ליה דאם מוסיף פטור ממעשרות אותה התרומה וזה ר"ל כהך ר"י דגבי פיאה ועיין בביכורים פ"ג מ"ט גבי תוספות הבכורים דפטורה רק מן הדמאי ובירושלמי פ"א הלכה י' ופ"ד דמעש"ש ה"ח אך רבינו לא פסק כן רק ס"ל בפ"ב מהל' בכורים הי"ח דהתוספות כבכורים והא דחשיב בהל' מעשר פי"ג תוספות בכורים דפטורה מן הדמאי דמשמע אבל בודאי חייבים צ"ל דזה קאי אאם מוסיף מסוריא וכמבואר שם ועיין בתוספתא דבכורים דמבואר שם ג"כ דתוספות פטורה אף מן הודאי וע"ש בר"ש מבואר ג"כ כן והטעם משום דבכורים לא הוה חיוב רק מצוה ויש לו להוסיף כל מה שירצה ועיין בחגיגה דף ח' ע"ב גבי הפריש עשר בהמות לעולם הוא מוסיף והולך ע"ש בתוס' ד"ה חוזר ומקריב וכן ר"ל הך מחלוקת דחגיגה דף ז' ע"א במה דר"י ס"ל דלקרבן יש לו שיעור ור"ל דפליגי אם מותר להקריבם ביו"ט אם מוסיף אם יש עליו שם עולת ראי' או הוה כמו נדרים ונדבות וכמו גבי פיאה לענין פטור ממעשרות ובזה א"ש דברי רבינו בפ"ב מהל' חגיגה ה"ו מש"כ ואם הביא דלכאורה פסק דלא כר"י אך באמת רבינו דייק שם בתוך ימי החג ר"ל בחוה"מ ולא איכפת לן וכן ס"ל ב"ש שם דף ח' במה דאמר יום ראשון מן החולין מכאן ואילך מן המעשר ומבואר בירושלמי שם דגם לב"ש יש עליהם שם קרבן חגיגה ר"ל דס"ל דכיון דאינו אלא רשות לא דחי יו"ט וכעין מ"ש התו"י יומא דף נ' ע"ב גבי תמורת הפסח כה"ג דאף שיש שם פסח עליו מ"מ לא דחי שבת ועיין תוס' נדה דף מ"ד ע"ב גבי גוסס בידי אדם דאף דההורגו פטור מ"מ מחללין עליו את השבת ועיין סנהדרין דף ע"ב ע"ב דמשמע שם מרש"י דהיכא דמותר להורגו אין מחללין עליו שבת ועי' שבת דף קל"ו ע"א אם יש חיוב מילה גבי טריפה לדחות שבת. וכ"כ בזה לגבי דרך רחוקה למ"ד פסחים דף צ"ב ע"ב דשחטו עליו הורצה אם מותר גם בשבת. ועיין במש"כ הר"א ז"ל בהשגות פ"ה מהל' פסוהמו"ק ה"ז מה דמחלק דגבי חובה אין דעתו להוסיף וגבי נדבה דעתו להוסיף ע"ש ובמנחות דף פ' ע"א ד"ה מרבה בתודות ובתמורה דף י"ח ע"ב. עכ"פ מבואר דאם נתכוין לפטור אז שוב מה שהוסיף לכ"ע חייב במעשרות אך י"ל דכונת הירושלמי דאם מתכוין לפטור אז אינו יכול להוסיף רק כשיעור ולא יותר וכאן נקט מוסיף והולך כל שדהו וכה"ג מבואר בירושלמי תרומות פ"ד ה"ג דרק כמו שהוא למוד ולא יותר אך רבינו ז"ל מפרש שם פי' אחר ור"ל דאז מותר להוסיף במידה ועיין בירושלמי מעשרות פ"ה ה"ג על הך שהתורם בלבו על הקוטעים כו' ואמר שם דאם עבר ותרם התרומה חייבת במעשרות ושם מבואר דמיירי שאף שלפי חשבון התרומה התרומה הראשונה הי' פחות מס' ע"ש חזינן אף דהוסיף עד שיעור מ"מ חייב במעשרות ולקמן אבאר זה. וא"כ היכי

מיירי הך דב"ק הנ"ל ועיין מנחות דף ק"ב ע"ב גבי הרי עלי שני עשרונות כיון דאמרו לו בכלי אחד נדרת ושתק הוה כמו שמסכים לדבריהם והוה כמו אלו ולכך פסל וא"כ י"ל דה"נ כיון דהעניים אמרו לו שיתן בצד זה הוה כמו שהסכים לדבריהם ולכך זה וזה פיאה אך באמת בתוספתא דמנחות שם הגירסא הוא להיפך במשנה ור"ל דאף דאמר להביא בכלי אחד ואח"כ הביא בשני כלים זה הוה מנחה אחרת ואף ששתק על מה שאמרו לו לא איכפת לן וא"כ אם אח"כ עירבן הוה כמו שתי מנחות שנתערבו וכן להיפך הוה כמחלק מנחה אחת לשתי מנחות ופסול. אך באמת כך דיש נ"מ בין היכא שקורא שם פיאה במחובר דאז מהני אף אם אח"כ מוסיף לא בב"א ובתלוש אז רק בב"א ועיין בירושלמי תרומות פ"ד ה"א דאמר שם דגם אם בסתם מפריש גם תרומה הוה כמו דעתו להוסיף ע"ש. וכן אם קרא שם פיאה במחובר והתחיל לקצור דמבואר בירושלמי פ"ב דפיאה ה"ז דשוב חל פיאה על העומרים אף אם עדיין נשאר קמה וכן אם קצר שבולת אחת מהקמה שנשאר רק כדי פיאה דאז חזרה פיאה לעומרים אז יכול העני ליקח פיאה לעצמו בלא קריאת שם בעה"ב וזהו כונת הגמרא דב"ק הנ"ל ולכך דייק הגמרא ורבינו בעה"ב ולא בעל השדה כמו שם בסיפא דנקט בעל השדה והטעם משום דאז מיירי בקציר וכמש"כ דעיקר חיוב פיאה תליא בבעל הקמה כמבואר בירושלמי פ"ג ה"ח קמה כ"ש חייבת בפיאה וע"ש בפ"ה ה"ה וא"כ לפי"ז לאחר הקצירה יש לעניים חלק בו אף בלא קריאה אך זה רק היכא שכבר נתחייב בקמה אבל היכא שלא נתחייב בקמה וכמו גבי פועלי עכו"ם אז גם בקציר אסור ליטול בלא קריאה וכן גבי דלית ודקל אז ג"כ אין לעניים חלק עד שיקרא שם פיאה בתלוש לחד שיטה בירושלמי כיון שהדין הוא כן ולכך בעי בירושלמי פ"ד סה"א גבי כילה שדהו אם אז צריך בעה"ב לחלק בידו לעניים ר"ל משום דאז א"צ בעה"ב לקרוא שם פיאה עליהם ויכולים ליטלם מעצמם ולכך אין לו רשות לחלק ביניהם ועיין חולין דף קל"א גבי תעזוב וגיטין דף ס"ב ע"ש ובאמת לכך רבינו ז"ל בהל' י"ג נקט וכן בעל השדה גבי הך בעיא דיש יד לפיאה משום דשם הבעיא נ"מ לאיסור לבד ממון לענין לאו דלא תכלה דאסור לקוצרן כיון דמיירי במחובר וא"ש מ"ש הר"ן ז"ל מהך דספק ממון אך לפי מש"כ בח"ב כיון דלגבי ממון יהי' להקל שוב לא יניח להעניים ללקוט ולא חל עליהם שם פיאה כלל דהוה כמו לעורבים ולעטלפים וכן ר"ל ג"כ הך דב"ק דף כ"ח דכיון דהעניים לקטו פיאה מצד אחר שוב לא ילקטו זה וא"כ אמאי הוה זה וזה פיאה דמשמע שיהי' כמו הך דמבואר לעיל פ"א ה"י דכל אדם מותר ליטלו ולינקוט פזרא ולא יניח לשאר אדם ויזכה הוא בהם שהוא בעל השדה ועיין מש"כ בזה לעיל ולכך נקט רבינו בעל השדה ולא בעה"ב משום דבעה"ב משמע על בעל

הקמה בלבד וא"כ אין לו חלק בשדה ושוב לא שייך לומר שיזכה בהם בעה"ב אח"כ מה שמניח שיזכה לו שדהו דהא השדה אינו שלו ולא שייך בזה לומר טעם הירושלמי רפ"ח דפיאה אין אדם קורא שם פיאה לעצמו רק יכול לזכות כמו כל אדם וא"כ שפיר חל שם פיאה על זה ואח"כ יכול לזכות בו לעצמו משא"כ כשהוא בעל השדה דאז זכה מטעם שהשדה שלו וא"כ לא חל שם פיאה כלל על זה ושוב לא שייך ספק איסורא לחומרא קמ"ל רבינו משום דס"ל דזה הוה ודאי פיאה וא"ש. והנה זה מיירי כשקרא שם פיאה במחובר וכמש"כ בשם הירושלמי דאם אמר מכאן אני נוטל פיאה או אם שייר שיעור פיאה והתחיל לקצור שבולת אחת וחזרה פיאה לעומרים. והנה לשיטת ר"י דס"ל בחולין דף קמ"א דלוקה אם כילה אם התרה בו על כל שבולת אם חייב כמו דמבואר בירושלמי דתרומות פ"ז ה"א גבי חסימה דעל כל שבולת יש בו חיוב בפ"ע ומשום דהם הוה כגופים מחולקים עיין תוס' ב"מ דף צ"א ע"ב ד"ה שור דכל קלח הוה דבר בפ"ע ובירושלמי קדושין פ"א ה"ה דאמר שם דאויר מפסיק בין כל שבולת ושבולת ע"ש והוה כמו הך דמכות דף כ' ע"ב גבי סך חמש אצבעות נשא ע"ש בתוס' אך באמת כאן הלאו הוא רק על מה שמכלה ולא על מה שקוצר רק ע"י פעולה הנפעלת ע"י זה וזהו ג"כ ר"ל הגמרא במנחות דף נ"ה ע"ב מה אפיה מיוחדת מעשה יחידי ר"ל דקמ"ל דלא נימא דגבי לישה ועריכה יהא חייב על כל שיפה ובעיטה שהוא עושה כמבואר שם דף ע"ו ע"א ונ"מ אם התרו בו תחילה שאם יעשה כך וכך פעולות יתחייב על כל אחת ואחת וכמבואר בירושלמי נזיר פ"ו ובפיהמ"ש לרבינו פ"ג דמכות וכ"כ בזה בהל' נזירות ובהל' כלאים ובמה דמבואר בירושלמי ע"ז פ"ד גבי חצב אבן לע"ז דמתרה בו על כל סיתות וסיתות דלכשיגמור כולו יהא חייב על כל או"א אף דאם לא נגמר לא יהא חייב כלל דאין עלי' שם ע"ז כ"ז שהיא מחובר כמ"ש התוספות ע"ז דף מ"ה ע"א וכ"מ מ"מ אח"כ לוקה על כל אחת ואחת וסד"א דגם כאן גבי מחמץ במנחה כן קמ"ל. והנה גבי מחמץ את המנחה פליגי רבינו ורש"י ז"ל במנחות דף נ"ה ודף נ"ו ודף נ"ז דרש"י ז"ל מפרש דכל מלאכה שהוא עושה אם המנחה חמוצה חייב וא"כ ס"ל דהאיסור הוא במלאכה ורבינו ז"ל בהל' מעה"ק פי"ב מפרש דר"ל אם אז מחמיץ בשעת המלאכה ונמצא ס"ל דהחיוב הוא על החימוץ ומפרש כך דמה אפיה הוא רק פעולה אחת שאז יכול להחמיץ דתכף לאחר שהתחילה לאפות שוב אינה מחמצת ע"ש בתוס' דף נ"ז ע"ב ד"ה ושמעינן ה"ה ללישה ועריכה אף אם החמיץ על כל שיפה ועריכה אינו חייב אלא אחת וזהו כונת הגמרא שם דף נ"ו ע"א דהא באפיה יש גמר עריכה ויש בו שני פעולות וכ"כ בזה ועיין נזיר דף מ"ו ע"א אחר מעשה יחידי וברש"י זבחים דף נ"ה ע"א דר"ל עיקר הדבר וגמר וכן

ר"ל הירושלמי בפ"ז דנזיר ה"ה. וא"כ חזינן דכיון דהאיסור הוא הדבר שהוא נפעל לא הפועל צריך דוקא מלאכה חשובה בפ"ע וכן כאן גבי כילה שדהו וזהו ג"כ כונת הגמרא במנחות דף ס' ע"א עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר ור"ל כך דעיין שם בתוס' מ"ש בשם ר"ת דדוקא בשתי מנחות אז חייב. והנה לכאורה זה רק שייך אם מתחילה נתן שמן דאז כבר נפסלה המנחה דאין לה תקנה עוד אבל אם נתן מתחילה לבונה חייב גם על השמן דהא יש לה תקנה בליקוט. והנה לכאורה מלשון רבינו בהל' מעה"ק פי"ב ה"ח מוכח דגבי לבונה רק אם הקריב אז עבר על לאו משא"כ קודם הקרבה משום דאפשר בלקיטה וכ"כ בזה בהל' סוטה ועיין בספרי פרשת נשא פסקא ח' דמחלק שם כה"ג אך הנה במנחות דף נ"ט ע"ב נקט שם נתן כלי ע"ג כלי לא פסל ומדברי רבינו בפיהמ"ש שם משמע משום דלא מיערב ונ"מ דהא מבואר שם בגמרא דגבי לבונה כ"ז שלא לקטה יש עליה שם פסול על המנחה רק דאם לקטה חזרה להכשרה וכן משמע מלשון רבינו בפי"א מהל' פסוהמו"ק הי"ג ומה דפסק שם בהלכה י' דלבונה שחוקה פסולה מספק צ"ל דכיון דקי"ל דצריך ללקוט הלבונה ומקטירה עיין מנחות דף י"ג ע"ב וסוטה דף י"ד ע"ב ותוס' מנחות דף י"ד ע"א וכ"מ בזה וא"כ אין עלי' שם לבונה כלל ולכך י"ל דלא פסלה אך יהי' נ"מ אם נתן לבונה שחוקה על הקומץ וכ"כ בזה לעיל דעם הקומץ יכול להקטירה בב"א אך י"ל דזה תליא בהך מחלוקת דמנחות דף כ"ג גבי אם יכול ליתן שמן בקומץ ובאמת טעם הפסול דשמן במנחת חוטא כאן משמע דהפסול הוא מטעם הלאו ואף דהא במנחות דף נ"ג ע"א מבואר דיכול להיות שיעבור בלאו ולא יפסול יש לחלק בין דבר דבא לרצות ובין נדבה בעלמא וכעין דמחלק בר"ה דף ה' ע"ב. ועיין במנחות דף י"א דנראה דהפסול הוא מטעם יתר ואף דלכאורה אמאי לא נימא דיפסל מטעם דבעי חרבה אך א"כ מאי מקשה בדף י"א גבי מנחת חוטא דפסול שמן היכי משכחת לה הא תפסול מטעם חרבה וי"ל דזה יהי' תליא בהך דמנחות דף נ"ד אם בעי רק חרבה משמן או חרבה מכל דבר ולס"ד דגמרא בדף י"א הוה ס"ל דכיון שאינו שמן שלה הוה כמו שאר דברים דלא פסל בה אך באמת לפי המבואר במנחות דף כ"ג מוכח דלר"ל האיסור הוא רק הקביעות והפסול הוא רק משום חרבה ור"י ס"ל דהאיסור והפסול הוא מחמת נתינת השמן ומחמת חרבה גם הוא מודה לר"ל דזה רק המנחה ולא הקומץ ונ"מ דאף למ"ד במנחות דף נ"ד דחרבה מכל דבר זה רק המנחה ולא הקומץ לכ"ע. והנה בדברי רבינו פי"א מהל' פסוהמו"ק ה"ח ט' ס"ל כך דגבי שאר מנחות אם נתן בתוכה שמן יותר ממה שצריך פסול בין שמן קודש בין שמן חול מטעם יתר אך אם הפריש לצורך מנחה זו אז אף בהפרשה לחוד אם הי' שני לוגין או שני קומצין פסול ופחות מזה כשר אבל בנתינת שמן

גם מקצת פסול ולבונה לא והטעם מפני שיכול ללקטן והוה כמו שלא נתן ולכך מבואר במנחות דף י"א ע"ב דגבי לבונה רק שני קמצים פסול ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה כגון אך זה רק גבי שאר מנחות דיש בהם שמן ולבונה וחל הקדושה על השמן כמו גבי לחמי תודה עיין מנחות דף מ"ח וגבי כבשי עצרת שם ותוס' שם דף מ"ו ע"א ד"ה ואיזה וכ"מ בזה גם י"ל דהוה כמו לאחריות קמכוין כמבואר במנחות דף ע"ח ע"ב וכ"מ בזה ועיין במה דמבואר במסכת סופרים פ"ה ה"א גבי הכותב שני שמות במקום שצריך לכתוב רק אחד ומבואר שם דיש בו קדושה גמורה ועדיף מהיכא דלא צריך וכה"ג מחלק ג"כ בירושלמי שקלים פ"ה ה"ג גבי המפריש שקלו ונ"מ ג"כ למש"כ רבינו בהל' מזוזה פ"ה ה"ג דאם הוסיף אות אחד פסולה ומפרש דכך כונת הגמרא במנחות דף ל"ב ע"ב גבי כתבה איגרת ולכאורה קשה דהא בסוטה ג"כ פסול זה ועיקר הילפותא הוא מסוטה והנה בירושלמי סוטה פ"ב ה"ד אמר שם כמה אותיות יהי' כתוב בה שלא לצורך ויהא חייב כו' וקשה הא לשיטת רבינו נפסלה המגילה דהוה איגרת וע"כ צ"ל דמיירי כגון שכפל בה תיבות אותיות ואז לא נפסל. עכ"פ הא דאם קבע לה שמן או לבונה בכפלים נפסל זה רק במנחה שיש בה שמן ולבונה אבל היכא דא"צ כלל אז אם קבע לה לא פסל כלום אך לר"ל בדף כ"ג גבי מנחת חוטא ומנחת קנאות י"ל דעבר ללאו אך לדידן לא וגבי לחם הפנים ושתי הלחם אז י"ל דפסולה מטעם יתר אם נתן בה שמן ולבונה לא שייך זה וגבי מנחת חוטא ומנחת קנאות אז אם נתן במנחה גופה י"ל דנפסלת מטעם חרבה ובקומץ לר"י רק מטעם הלאו וכמבואר בדף נ"ט ע"ב. והנה רבינו ז"ל בהל' מעה"ק פי"ב כ' שם דאם נתן כלי ע"ג כלי גם הלאו לא עבר ועיין בתוספתא מנחות ספ"ה דמוכח שם דאף בזמן שהכלי שיש בו שמן עלי' גם אז מהני מחשבת פיגול ולא הוה כמו גבי לבונה עד שלא לקטה דלא מהניא בה מחשבת פיגול ומדברי התוספות ורבינו שם נראה דאף מחשבה ליפסול ג"כ לא דאם ליקט אחר המחשבה היא כשרה דלא כרש"י כמבואר בדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"ד ה"ג ופט"ז ה"י אך מהך דמנחות דף כ"ו ע"ב מוכח דאף דכעת אינה ראוי' מ"מ מהניא המחשבה לפסול ועיין זבחים דף כ"ז ע"א אך באמת נראה כך דגבי מנחת חוטא על המנחה גופה דהפסול הוא לבד הלאו או משום יתר או משום חרבה אז אף אם נפסל מאליו ג"כ פסול אבל על הקומץ שמן או לבונה גם על המנחה אז הפסול רק משום הלאו ואז אם רק נתן בידים ובזה מדוייק לשון רבינו פי"א מהל' פסוהמו"ק ה"ח נקט לשון נפל ובהל' י' נקט לשון נתן וזהו ג"כ כונת הגמרא דף נ"ט ע"ב ותיהוי פך ע"ש ברש"י שכתב שנפל עלי' פך שמן ר"ל כך דכ"כ דרבינו ז"ל כ' בפי"ב ה"ח נתן והקריב ומשמע רק אם הקריב אז לוקה אך באמת כך דכ"כ דשיטת ר"ת דבמנחה אחת אינו עובר

על שניהם ועיין בדברי רבינו בס' המצות מצות ל"ת ק"ג וק"ה נראה שמחלק שם בין מנחת חוטא למנחת סוטה דבמנחת חוטא חייב בהקרבה בלבונה ובמנחת סוטה חייב בנתינה ע"ש והוא כך דהנה כ"כ דגבי לבונה הוא רק מחמת הנתינה אך אם נפל מאליו לא שייך בזה הפסול אך מ"מ י"ל דאם הקריבה אח"כ עם הלבונה עבר אף בלא נתינה אך זה רק במנחת חוטא אבל במנחת סוטה דאין עליה שם קרבן כלל עיין רש"י מנחות דף ה' ע"ב וזבחים דף צ' ע"א דרק לברר עון קאתיא ומנחות דף ס' ע"ב וכריתות דף כ"ד וכ"מ אין החיוב עליה רק על הנתינה ולא על ההקרבה וא"כ לפי"ז כך דכ"כ דיש נ"מ בין היכא שהחיוב הוא על הפועל או על הפעולה הנפעלת לכן ס"ל דאם הקריבם חייב על שניהם דאז החיוב רק מחמת הפועל לא מחמת הפעולה אך זה רק גבי מנחת חוטא דהחיוב הוא גם על ההקרבה וכן אם היתה לבונה שחוקה דאז אין עלי' שם הקטרה כעין דמבואר במנחות דף ט"ז ע"ב גבי הקטיר כדי שומשום ותוס' דף כ"ו ע"ב ובירושלמי פ"ב דיומא וכ"כ בזה וא"כ אז החיוב רק משום הנתינה ואז אינו חייב על שניהם אלא אחת דהחיוב רק משום הפעולה ולא משום הפועל וזהו מה דאמר שם בגופה של מנחה. ובזה א"ש ג"כ לשון רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"ד ה"ג דשם נקט המחשב במנחת קנאות כו' אין מחשבה מועלת כלל וזהו כשיטת התוס' שם דף נ"ט ע"ב ובפט"ז ה"י שם נקט גם מנחת חוטא ומשמע שם כשיטת רש"י דעכ"פ המחשבה פוסלת והנה כך דעיין ברש"י זבחים דף כ"ז ע"א ד"ה כאן מה דכ' שם דאם נתן במחשבה לאכול בשר חוץ לזמנו פסול אם נתן שלא במקומו ואף דשם אמרינן דאם חישב ליתן את הניתנין למעלה למטה גם פסול אין בו צ"ל כך דאם חישב על דבר לפגל וזה גופה יהי' שלא כתקנה גם פסול אין בו אבל אם הוא שני דברים יש בו פסול וזה ג"כ ר"ל הך דמעילה דף ז' ע"א מחשבין על האבוד ר"ל כך דקמ"ל דלא נימא דמה דמבואר במשנה שם דף ו' ע"ב דזריקה מועלת ליוצא לקובעה בפיגול זה רק אם הוה שני דברים כגון אם יצא הבשר והוא חישב ע"מ להקטיר האימורים למחר או לזרוק הדם למחר אז הוה פיגול אבל אם חישב לאכול הבשר למחר והבשר הוא עומד לאיבוד סד"א דלא חל עליהם מחשבת פיגול קמ"ל ועיין רש"י מנחות דף י"ב ע"א ד"ה מהו. ובזה יש לפרש דברי הגמ' במנחות שם דנ"מ בין אם חישב לאכול את השיריים שנפסלו למחר או להקטיר מקומצה למחר דאז י"ל דשפיר מהני למקבעינה בפיגול וזהו ג"כ מה דאמר שם ר"י דיוצא כולה לא ר"ל בין בשר בין אימורים דשוב ליכא פיגול בזריקה דהא מחשב על דבר העומד לאיבוד אך זה רק גבי פיגול ולא לענין מעילה ובזה א"ש הגמ' שם וע"ש בתוס' ד"ה אלא דמהני מחשבה על דבר שכבר יצא מידו ולא הוה כהך דשבת דף ק"ב ע"א גבי זורק וכתובות דף ל"א מה

דמחלק שם בין היכא שבידו להחזירה ובנדה דף מ"ג ע"א גבי דבר שנעקרו מ"ר דמחלק כה"ג ועיין זבחים דף ט"ו ע"א דאמר שם דמהני מחשבה מדפריש דם עד דמטי למזבח וזהו כונת התוס' שם דף י' ע"א ואם זרק לגמור הזריקה חוץ לזמנו דהיינו שיבוא למזבח בלילה דזהו גמר הזריקה וא"כ שוב אף אם יצא כולו משכחת פיגול בזריקה לא על דבר פסול רק לגמור הזריקה חוץ לזמנו. ובזה א"ש ג"כ הך דמעילה דף ג' ע"ב גבי הך דזריקת פיגול אם מביא לידי מעילה ומייתי מהך דהשוחט את התודה כו' ממנחות דף ע"ח ע"ב דמחשבת פיגול מקדשת את הלחם ואמאי לא מייתי מהך דמנחות דף ט"ו ע"א דהתודה מפגלת כו' אך שם הפיגול והקדושה הוא שני דברים דהפיגול הוא לאכול והקדושה הוא בזריקה משא"כ היכא דהזריקה הוא גופה בפיגול ועיין מנחות דף מ"ז ע"ב שם י"ל דלא קידש לכך מייתי ראי' מהך דדף ע"ח דשם נקט סתמא וכעין דאמרינן בהך דתמורה דף כ' ע"ב אין אדם מכפר בדבר הבא בעבירה ותירץ שם דההקדש הוא בזריקה והמחשבה היה על האכילה ואח"כ הקשה מן הך דעולא דקומץ פיגול כו' ור"ל דס"ד דקמץ ע"מ להקטיר הקומץ למחר דאל"כ היך נקט אחרים מביא לידי פיגול דמשמע דהפיגול הוא בעצמו ודחי דמיירי דקמץ ע"מ לאכול שיריים למחר ולא הוה רק איסורא דמייתי לידי פיגול ולא שהוא המפגל. וגם בהך דמעילה דף ו' ע"ב הנ"ל משכחת פיגול ע"מ ליתן שיריים למחר דהוה פיגול כמבואר בזבחים דף י"ג ותוס' במעילה שם ובאמת קשה למה לא מוקי בזבחים דף ל"ט ע"א ברייתא דקתני דמים הטעונין יסוד מחשבה מועלת דר"ל לענין שאם חישב עליהם ליתנן חוץ לזמנן דמהני. וגם נ"מ דהיכא דהזאות מעכבות זא"ז אם זרק אחת ע"מ ליתן השני' חוץ לזמנה אם הוה פיגול וי"ל דזה תליא אם הקטרה מפגלת הקטרה עיין מנחות דף י"ז ע"א ותוס' שם דף ט"ז ע"א ד"ה בין וזבחים דמ"ג ע"א ד"ה והלבונה ע"ש וכן נ"מ לשיטת רבינו דס"ל בהל' פסוהמו"ק פי"ז ה"ג דטבילת אצבע הוה בגדר הזאה אם חשב ע"מ לגמור ע"ג המזבח חוץ לזמנו אם הוה פיגול אך מלשון הגמ' בזבחים דף י"ג ע"ב משמע דהוה בגדר הולכה ואף דשם ההולכה זאת מעכבה והיך אמר שם דתליא בהך דר"ש ורבנן י"ל דר"ל במה דר"ש ס"ל שם דף ט"ו דשלא ברגל לא הוה עבודה וזה נמי שלא ברגל הוא ועיין מנחות דף י"ג ע"ב ודף ט"ז ע"ב. ועיין בתוספ' פ"ד דמס' קרבנות ופ"ד דמס' מנחות דהיכא דיש עוד פסול בהשיריים לא מהני עבודת פיגול להוציאה מידי מעילה ובמ"א אבאר זה. עכ"פ מבואר דאם המחשבה הוא בדבר שיעשה שלא כהוגן אין בו גם פסול והנה לפי מש"כ דגבי מנחת קנאות ליכא גדר פסול בלבונה רק כשנתן עלי' בידים וגבי מנחת חוטא אף בנפלה מאליה משום ההקרבה והנה קודם הקמיצה צריך ללקט הלבונה עיין סוטה דף י"ד ע"ב ושוב בשעת הקמיצה

ליכא לבונה על מקום הקומץ וכ"כ בזה לעיל דבשעה שמקדש הקומץ בכלי אז נותן עוד הפעם הלבונה על הקומץ ומיירי כה"ג במנחת קנאות שאז נתן הלבונה על הקומץ ואז חישב מחשבת פיגול ואז עובר על הך לאו וא"כ ע"י הך פסול אז נעשה המחשבת פיגול ולכך לא נפסלת ג"כ משא"כ במנחת חוטא דגם מאליה אם נפל הלבונה ג"כ שייך בה מחשבת פסול מחמת ההקרבה כמש"כ וזהו כונת כאילו נפל עלי' ר"ל מאליו וגם י"ל משום דבמנחת סוטה משכחת לה שיקרב לשם עצים כמבואר בסוטה דף כ"ג גבי מנחת סוטה של אשת כהן ע"ש ולכך לא עבר על ההקרבה עם לבונה. ולכך ג"כ מבואר בסוטה דף ט"ו ע"א דבשיריים מותר ליתן שמן ומדברי רבינו דהל' פסוהמו"ק פי"א הי"א נראה דרק דלא פסול ולא לקי ע"ש וצריך לחלק כמו שכתבתי דלאחר הקמיצה שוב אין על מנחת סוטה שם מנחה כלל ובאמת מדברי רבינו נראה דרק לאחר קמיצה קודם הקטרה ואז נפסלין השיריים וכן משמע מלשון המשנה במנחות שם דנקט רק אינו עובר בל"ת והוה כשיריים שחסרו גם י"ל דמיירי לאחר קמיצה קודם שקידש הקומץ בכלי וכ"כ בזה בהך דמנחות דף ו' ע"ב דזה הוה גמר קמיצה ובתו"י יומא דף כ"ד גבי תרומת הדשן ובאמת אם חסרו השיריים אז ע"ש דף ח' ע"א גבי לחה"פ שנפרס בזמן שהגיע זמנו לפרק אך י"ל דשם הוה כמו שנתקדש הקומץ בבזיכין וכבר הארכתי בזה לעיל ומהך דשם דף י"ב ע"א דנקט שם וכיון דבמתן כלי כו' מבואר דאם חסרו שיריים אף קודם מתן כלי מקטיר הקומץ ע"ש וגם באמת הך דסוטה הנ"ל לא קאי כלל רק אמנחת נדבה והאי דנקט שמן י"ל דקמ"ל דלא נימא דהוה כמוסיף שמן. ועיין זבחים דף צ"ה ע"ב ברש"י ד"ה בישול ובלוע מחמת שמן המנחה ולשיטת רבינו דס"ל בהל' מעה"ק פ"ח הי"א והי"ד דרק גבי חטאת צריך כלי חרס שבירה ולא בשאר קדשים וא"כ היכי משכחת לה במנחה בישל ובלוע וצ"ל משום שיריים דמותר עם שמן ומנחת חביתין אף אינו נוהג רק בקדשים הנאכלין כמבואר זבחים דף צ"ב ע"ב ודף צ"ו ע"ב י"ל דלא מיעט רק הני דאין צריכים אפיה ובישול משא"כ חביתין כיון שהצריכן הכתוב אפיה שפיר שייך הך דין דשבירה ועיין מנחות דף ק"ח ע"א דחביתין יש מיעוט דאין עלי' דין חטאת ללבונה מכלל דלשאר דברים יש עלי' דין חטאת ע"ש בתוס' וברש"י שם מהך דמו"ק דף ט"ז ובאמת קשה דא"כ למה במנחות דף נ"ט מצריך קרא לרבות מנחת כהנים ללבונה הא מצי למילף מכאן ובאמת הך דמו"ק הנ"ל י"ל דקאי אמנחת חינוך של כהן ועיין בדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ג ה"ד דלא הי' חוצה אותה ומשמע דלא הי' עושה אותה חלות כמו חביתין וזה הוה מחלוקת בירוש' דיומא פ"א ה"א גבי הך דריב"ח בעי עשירית האיפה היך קריבה אם שלמה אם חצי' ומייתי ראי' מדמבואר בתו"כ דמשה בא ללמד

את אהרן על הקטרת ר"ל דאף דמשה הי' מקריב כל ז' ימי המילואים קטרת התם הי' רק לחינוך וחינוך צריך להקטיר בין הערבים ושלמה כמבואר במנחות דף מ"ט ודף נ' ע"ש בתוס' ועיין בתו"כ פ' ויקרא פ' ג' דדריש שם שיהיו סממניה לתוכה ר"ל דצריך שיהי' שלמה לא פרס או כזית שדי לקטרת רק לחינוך שלמה ולכך שוב הוצרך אהרן להתלמד על מעשה הקטרת ולמה לא יתלמד ג"כ על חביתין כיון דחינוך אינו דומה לחביתין ודחי משום דזה בחוץ וזה בפנים עכ"פ מבואר שם דמנחת חינוך היתה קרבה שלמה. ובאמת נראה דהיכא דמת כה"ג דמבואר במנחות דף נ"א וכן פסק רבינו בהל' תמידין ומוספין ספ"ג דמקריב עשרון שחרית ועשרון בין הערבים ושמן הי' רק לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים ולשיטת רבינו צ"ל דהך דמבואר במנחות דף פ"ז ע"ב דלוג ומחצה הי' צריך לחביתין ר"ל כגון אם מת דהוא ס"ל בהל' מעה"ק פי"ג דחביתי כה"ג בכל יום הי' עושה הי"ב חלות בב"א דלא כפי' רש"י ותוס'. וא"כ למה הי' צריך הך לוג ומחצה וע"כ כה"ג. והנה אם נימא דגם הני הי' צריך לחלק לחלות א"כ הי' צריך למידה של חצי רביעית ג"כ במקדש וזה לא הי' עיין מנחות דף פ"ח וע"כ שלא הי' עושה אותן כלל חלות רק הי' בוללן עם השמן ובאמת זהו כונת הגמ' במנחות דף נ"א ע"ב שיהא כולה בהקטרה ע"ש ברש"י ובתוס' רק ר"ל שמא יחלק אותן לחלות רק יקטירן כמו שהם ועיין בדברי רבינו בהל' כלי המקדש ספ"ה דלכאורה מבואר שם להיפך דכ' דמעשה שלשתן שוין ע"ש אך באמת הך דין דמבואר במנחות דף ע"ו דגבי לחה"פ וחביתי כה"ג מנין החלות מעכב לא הביא כלל זה רבינו רק גבי לחה"פ בהל' תמידין ומוספין פ"ה ה"ב כ' דבר ברור משמע לכאורה דזה מעכב ובאמת לכאורה קשה הך דמנחו' דף צ"ז דאמר שם דאם עשאן של ז' ז' כשר דהיכי משכחת לה אם עשאה מהנך עשרונות י"ד חלות וא"כ פסול ע"ש ברש"י במנחות דף ע"ו ע"א ובאמת לפי הנראה התוס' שם בד"ה שריבה מפרשים דהיינו שצריך שיהיו כל החלות שוות אך מלשון הגמ' לא משמע כן ובאמת אם היכא דאמר דבר לשנים אם צריך לחלוק הדבר בשוה עיין ב"ב דף קמ"ג ע"ב דסתם צריך להביא ס' בזה ומ' בזה אך שם דחי זה ובאמת בתוספ' מנחות פי"ב גרס להיפך דבסתם צריך לחלוק לשניהם בשוה ובירוש' פ"א דיומא ה"ב מבואר ג"כ דאם אמר הרי עלי ס' עשרונות בשני כלים צריך לחלוק בשוה ובקדושין דף י"ז ע"א גבי הענקה דמבואר שם דא"צ לחלוק בשוה וביומא דף ל"ה גבי חשבון של ב' הכתונת ובנזיר דף ה' ע"א בהך דבת יפתח ובהך דחולין דף קל"ז ע"ב ובלבד שיהא מחומשות משמע דצריך לחלוק לחלקים שוים ותוס' מנחות דף ל"ח ע"א גבי תכלת ולבן דסתם משמע שניהם שוין ושם דף צ"ח ע"א גבי לחה"פ ע"ש. עכ"פ מלשון הגמ' מוכח דמנין חלות גבי לחה"פ מעכב

וא"כ קשה מהך דדף צ"ז וצ"ל דמיירי שאפה עוד יותר מכשיעור ולא מיירי שהוסיף במידת העשרון דא"כ פסולה כמבואר בגמ' שם רק דמדד בפ"ע וא"כ לא נתקדש עיין תוס' מנחות דף מ"ו ע"א וסוכה דף נ' וזבחים דף ק"י ע"ב ובמנחות דף פ"ח ע"א הוה זה מחלוקת אם קדוש יותר מכשיעור ועיין בדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ב ה"ה ובזבחים דף פ"ח ע"א ע"ש וא"כ לא מיקרי הוסיף בחלות כיון דאינם קודש אבל במנחת חביתין אם מעכב מנין החלות לא הביא כלל רבינו עיין פי"ג ה"י ופ"ט הכ"ב ובאמת בתוספ' דמנחות פ"ח לא גרס כלל מנחת חביתין וכן נראה מלשון התוס' במנחות ובירוש' פ"א דיומא ה"א מבואר להדיא דגבי לחה"פ מעכב חלות וגבי חביתין אינו מעכב ע"ש ולכך י"ל הך לשון ומעשה שלשתן שוין שכ' רבינו הנ"ל. ואם נאמר דהך מנחת כה"ג דמנחות דף ק"ח קאי אמנחת חביתין י"ל דלכך לא הביא במנחות דף נ"ט שם ראיה דבעי לבונה גבי מנחת כהנים משום דמנחת חביתים דוחה שבת וטומאה והוה דומיא דמנחת העומר משא"כ במנחת חינוך ושאר מנחת כהנים ועיין מנחות דף ע"ח ע"א ע"ש ברש"י ותוס' דלא דחי ובאמת רבינו בהל' כלי המקדש פ"ה הט"ז פסק דאין מנחת חינוך מעכב ועיין ביומא דף ה' ע"ב דאמר שם דמעכב עשירית האיפה וכן בירוש' שם אך זה היה רק אז בזמן המילואי' ועי' בתוספ' סנהדרין פ"ד דמבואר שם דלא מעכב ובתו"כ ובתוספ' חגיגה פ"ב דמבואר שם ג"כ דעבודתו כשרה. עכ"פ יש שם חטאת על חביתי כה"ג ושפיר יש ליישב הך דזבחים דף צ"ה ע"ב הנ"ל אף לשיטת רבינו ועיין בתוספ' דקרבנות פ"י גבי קדשים פסולים וברש"י זבחים דף צ"ב ע"ב גבי חטאת העוף ע"ש בד"ה יאכלנה ובמ"א אבאר זה. עכ"פ מוכח דהיכא דהחיוב הוא על הפעולה לא על הפועל אז אינו חייב רק אחת. וכן נ"מ לר"י דס"ל בפ"א דכאן מ"ג דאם שייר קלח אחד לבסוף אז חל שם פיאה גם על מה שהניח בתחילה אם אח"כ כילה זה אם נתבטל ע"י זה גם הפיאה מה שהניח בתחילה לדידי' דס"ל בחולין דף קמ"א דתעזוב מעיקרא משמע וכן לפי מה דמבואר בירוש' כאן פ"ב ה"ז דאם אמר מכאן אני נוטל פיאה תכף כשהתחיל לכלות פקע שם פיאה מן הקמה וחל על העומרים לר"י כה"ג מאי ועיין בתוס' סנהדרין דף ס"ד ע"ב גבי העביר כל זרעו ע"ש וכן יהי' נ"מ להך דתמורה דף ז' דמחייב ב' לאוין גבי הקטרת בעלי מומין משום מקצתו ומשום כולו והוה שם מחלוקת אם אחד עובר על שניהם ויהי' ג"כ נ"מ אם כל הבשר נאבד ולא נשאר רק כזית דשיעור הקטרה הוא בכך אם יהי' חייב שניהם ועיין תוס' ר"ה דף כ"ד ע"ב ד"ה לא דמוכח שם דאף אם אח"כ עשה גרע ע"ש וה"נ כן גבי כילה ויתבטל שם פיאה גם מהראשונה ועיין זבחים דף ק"ח ע"ב גבי העלה וחזר והעלה ע"ש. ולפי המבואר בירוש' הנ"ל מוכח דס"ל דכיון דקצר שיבולת אחת מן שיעור

פיאה של קמה שוב צריך לקרות שם בעומרים ולא מצטרף הקמה עם העומרים לשיעור פיאה ועיין פסחים דף ע"ה ע"ב גבי מחצה גחלת ומחצה שלהבת וגיטין דף ט"ו ע"ב וב"ב דף ג' ע"ב או כולו בבנין כו' ומנחות דף ס"ג ע"ב גבי מחצה חלות ומחצה רקיקין ותוס' שם דף ל"ט ע"ב ד"ה וההוא גבי גדיל ופתיל ע"ש וכ"מ ועיין לקמן בפ"ו מ"ט גבי סאה תבואה עקורה וסאה שאינה עקורה דהוה מחלוקת אם מצטרפי אף לשיטת ר"ג כמבואר בירוש' שם ועיין סוטה דף מ"ה דמרבינן שכחת קמה מקרא ע"ש ובירוש' פ"ד דפיאה ה"ו ועיין ירוש' יומא פ"ה ה"ה דפר משיח ופר העדה הואיל וילפי מהדדי אם נתערבו די שיהא מתנה אחת משל שניהם ובזה יש ליישב מה דמבואר בזבחים דף ס"ה ע"א לאכול כחצי זית ולהקטיר כו' איך משכחת לה הא גבי עולת העוף ליכא אכילה וגבי חטאת העוף ליכא הקטרה ודוחק לומר דזה אתיא כר"א לעיל דף ל"ה ע"א אך ר"ל כך דמיירי בהנך שבאין ב' תחת אחד כמבואר שם דף צ' ע"א וכ"מ אז יש על שניהם שם קרבן אחד ומצטרפים יחד וכעין דמבואר בירוש' דיומא שם נתפגל זה נתפגל זה ועיין במעילה דף ז' ובירוש' קדושין פ"ב ה"ו וכן נ"ל דנ"מ גבי שאור ודבש אם מצטרפין ביחד להקטרה ועיין בירוש' נזיר פ"ו גבי זג וחרצן אם מצטרפין ביחד אף למ"ד דהוה בפ"ע אך שם יש קרא כמבואר שם דף ל"ח ע"א וע"ב ועיין בירוש' שבת פ"ז מה דמקשה למה קדשי מזבח מצטרפין וכן בירוש' נזיר פ"ו ה"א אם חצי זית יין וחצי זית משרה מצטרף ובזבחים דף ק"ט ע"א בתוס' גבי חמשה דברים דמצטרפין וכן נ"ל דזהו כונת הגמ' במנחות דף נ"ח ע"ב גבי המעלה משאור ומדבש ע"ג המזבח ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל כך אם העלה משניהם זית אם חייב על שניהם דזה יצטרף לזה וזה יצטרף לזה כעין הך דמעילה דף י"ז ע"ב גבי פיגול ונותר וכן למ"ד דלוקין על עירובו אם זה מיקרי עירוב כיון דשניהם אסורים להקריב ועיין בירוש' נזיר פ"ו סה"א דמשרה לא הוה רק איסור והיתר אבל יין מזוג כיון דשם יין על הכל אין בו שם משרה ועיין מנחות דף ע' ע"ב וכ"כ בזה. ועיין במה דס"ל לרבינו בהל' תמידין ומוספין פ"י ה"ז דאם עירה מים ליין בזמן ניסוך המים כשר שניהם אף דעי"ז יהי' מזוג וצ"ל משום דשניהם מצוה אחת לא פסל וכ"כ בזה בח"א בהל' שבת דרבינו ס"ל לחלק בין נסכים שעל גבי המזבח דהיינו ספלים ובין נסכים שעל היסוד עיין בהל' מעה"ק פ"ב ה"א וזהו דמדייק הגמ' בסוכה דף מ"ט ע"ב בשעה שמנסכין יין ע"ג המזבח דוקא דאז הוה בגדר שתיה ויש עליו שם קרבן ולא פסלינן בו מזוג וכן ס"ל גבי יין קוסס דאף דקי"ל דפסול לנסכים כמבואר ב"ב דף צ"ז ובירוש' פ"ח דסוטה מ"מ ע"ג המזבח אם נסכו יצא דהיינו לספלים כמבואר בתוספ' דב"ב פ"ו וא"ש הלשון וכן ס"ל לרבינו גבי המתנדבין לספלים כמבואר פט"ז מהל' מעה"ק הי"ד וצריך ג"כ מלח

דהוה בגדר קרבן ולא כהך דמנחות דף כ"א דשם קאי איין של נסכים וכמבואר בדברי רבינו פרק ה' מהלכות איסורי מזבח הי"א ולכך ס"ל לרבינו בפיהמ"ש על הך דמנחות דף ע"ד ע"ב דזה מיקרי למזבח ולאפוקי ממ"ד מזלפו על האישים דאז ע"כ צריך טיפין דקין כמ"ש רש"י זבחים דף צ"א ע"ב וא"כ פקע ממנו שם הקטרה כמבואר במנחות דף ט"ז ע"ב וכ"כ בזה לעיל אך מהך דמנחות דף ק"ז ע"א לא משמע כן ומ"מ ס"ל לרבינו דאף דנסכי יין של נסכים הוא לשיתין מ"מ אם עירבו עם המנחה לא נפסל בכך וכמ"ש רבינו בפי"ב מהל' מעה"ק הי"ט דיכול לגבלו עם היין ולא הוה כמו חסר הנסכין וכעין דמבואר במנחות דף כ"ג ע"א גבי שמן דמ"מ קרב וע"ש בתוס' דף כ"ב ע"א וה"נ גבי יין כן. עכ"פ חזינן דמצטרפי וגבי תלוש ומחובר מבואר דלא מצטרפי להצילו משכחה ה"נ י"ל גבי פיאה כן דלא מצטרפי פיאת קמה לפיאת עומרין:

הלכה יח

עני שנטל כו'. אפי' מה שנטל כו'. עיין בירוש' דהטעם הוא משום קנס אך באמת י"ל לפי שיט' הראשוני' הובא בדברי ה"ה בהל' זכי' ומתנה פ"ב ה"ט גבי הבונה פלטרין בנכסי הגר דלא קנה רק משהעמיד להם דלתות דגם הפלטרין של הראשון נעשה הפקר כיון שחיברן לקרקע וזכה בהם השני וה"נ כן גבי פיאה ועיין מש"כ בזה בח"ב בהל' ערכין והנה רבינו לא הביא כאן הך דין דהירוש' גבי שנים שהיו מתכתשין על העומר והטעם משום די"ל דס"ל דכאן ד' אמות קנה דלא כתירץ דר"פ בב"מ שם משום דס"ל דיש לו רשות בשדה לעני ועיין בכורות דף י"ח ע"ב רק כאן משום דלא ניחא לי' בד"א והך דירוש' תנא ר"ח שנים שהיו הנ"ל הוה כמו הך דר"ח דבבא בתרא דף ל"ה ע"ב גבי גזלן של רבים ע"ש ובגיטין דף ס' ע"ב גבי הך עובדא דאביי ע"ש וברש"י ב"מ דף ח' ע"א ד"ה הא והך דכאן ה"כ גבי בעה"ב שהניח פיאה ס"ל לרבינו דשם איירי בפיאת קמה ולא שייך בזה דין ד"א וא"ש מה שרבינו שינה מלשון התוספ' דכאן דשם נקט שנתן פיאה לעניים דהוה משמע בתלוש ורבינו נקט לשון שהניח דהיינו קמה וכמש"כ ובאמת לפי הך טעם דגיטין דף י"ב דלא תלקט לעני ור"ל דאינו יכול ליטול מתנות עניים רק בעצמו וכעין הך דמבואר בירוש' מעש"ש פ"ה ה"ה דאינו יכול ליטול מתנות כהונה ע"י שליח דאתם כתיב ועיין ב"מ דף צ"ב מה דאמר שם גבי פועל אם משל שמים הוא אוכל לדידי' זכה לו רחמנא כו' וא"כ אי נימא דד"א הוא בגדר שליחות א"כ היך שייך כלל ד"א גבי מתנות עניים ומאי מקשה שם הגמ' הא ר"ל ס"ל משום שליחות וכן קשה מהך דב"מ דף י"א ע"א דר"פ אמר שם דלכך מהני שם חצר במתנות כהונה משום דעת אחרת ולא גרע משליחות והא כאן לא מהני שליח ואף דמצינו בגיטין דף ל' ובחולין דף קל"ג מזכה לו

ע"י אחר ועיין ירוש' תרומות פי"א ה"ז ופ"ו סה"א דמהני מזכה לו ע"י אחר אך שם י"ל דלא בעי מצות נתינה רק דין נתינה אך מהני קשה דאנן ס"ל דזכי' בתורת שליחות עיין ב"מ דף ע"א ע"ב ותוס' כתובות דף י"א וסנהדרין דף ס"ח ע"ב ותוס' נדרים דף ל"ו וכ"מ ועיין בהך דגיטין דף ע"ה גבי נתינה בע"כ ושם דף ל"ז ע"א גבי מזכה לו ע"ש בר"ן ובאמת בתוספ' דב"ב פי"א מבואר דר' ס"ל דאין כותבין פרוזבול אלא מדעת הלוה וי"ל דמיירי כה"ג כגון שצריך להקנות לו קרקע ובזה א"ש מה דבגיטין שם דף ל"ו ע"א גרס שכל חוב שיש לו אצל פ' ובשום מקום ליתא זה משום דשם מוקי לה אביי הך משנה כר' ור' ס"ל בתוספ' דב"ב הנ"ל דבעי דעת הלוה כמש"כ. ובמ"א אבאר זה. אך באמת כך דעיין בקדושין דף מ"ד ע"ב דאמר שם דנערה אינה יכולה לעשות שליח לקבל גיטה ומבואר בירוש' שם שם ובגיטין פ"ו דזה דוקא לר"י דס"ל דנערה אינה יכולה לקבל קדושין אבל לר"ל דס"ל דנערה יכולה לקבל קדושין מצד עצמה בלא מצד אביה יכולה שפיר לעשות שליח ג"כ משום דהוא ס"ל דנערה היא דבר בפ"ע רק דהתורה נתנה רשות לאביה ג"כ ועיין תוס' קדושין דף ג' ע"ב ד"ה וכי תימא ור"י ס"ל דזה רק כח שנתן לה התורה מכח האב ולכך אינה יכולה להפקיע זכות האב ולכך אינה יכולה לקדש את עצמה וכן אינה יכולה לעשות שליח דזה לא נתן לה התורה זכות ובאמת הא דקי"ל דשליח עושה שליח אם ר"ל דזה הוא הדין של שליחות או דר"ל דדעת המשלח הוא כן עיין בגיטין דף כ"ט ובירוש' גבי שליח קדושין אם מצי משוה שליח ועיין יבמות דף פ"ו ע"א דמרבה שם מקרא דנשואה יכולה ליתן רשות לתרום ר"ל דלא נימא דזה לא בגדר עצמיות רק בגדר כח הבעל ואינה יכולה לעשות שליח ומרבה מקרא דנעשה כמו שלה ועיין תוס' עירובין דף פ' גבי אשתו של אדם עכ"פ חזינן דכל היכא דזה הדבר לא בגדר שלו רק שיש לו זכות אינו יכול לעשות שליח וזהו ג"כ ר"ל הגמ' בקדושין דף כ"ג ע"ב גבי עבד כנעני אם יכול לעשות שליח ע"ש בתוס' ור"ל כך דהירוש' מקשה בפ"ו דגיטין היך אשה עושה שליח לקבל גיטה כיון שהדבר אינה שלה ר"ל כיון דשם לא בעינן דעתה כלל ויכול לגרשה בע"כ מה מועיל כאן דעתה שתהא יכולה לעשות שליח וכעין דאמרינן בב"מ דף י"א ע"ב גבי עומדת בצד חצירה כו' דכיון דלא בעי דעתה מאי שייך כאן גדר שליחות ואמר דהתורה זיכתה אותה דמרבה מקרא דיכולה לעשות שליח ה"נ מיבעי בקדושין גבי עבד אם יכול לעשות שליח ובזה יש ליישב מ"ש התוס' קדושין דף ה' ע"א ד"ה שכן דאיך מיקרי בע"כ מה שהאב מוכר את בתו מ"ש מקידושין אך באמת כך דגבי קדושין כשהיא נערה או בוגרת היא מקדשת את עצמה וכשהיא קטנה זכה לו רחמנא לאב לקדשה ועיין גיטין דף ס"ד ע"ב ידה יתירה ושם דף פ"ה ע"א אתיא לכלל כו' משא"כ גבי מכירה דהיא

עצמה אינה יכולה למכור עצמה כלל עיין תוס' ב"מ דף י"ב ע"ב בשם ספרי ואם כן היא לא שייכה בגדר מכירה כלל ומה שייך בזה דעתה רק דאביה יכול למוכרה מצד עצמו ולכך כ' התוס' סוטה דף כ"ג ע"ב דזה הוה כעין מכרוהו ב"ד ולכך מיקרי בע"כ ובמ"א אבאר זה. עכ"פ כל היכא דאין הדבר מצד עצמו רק מחמת הכח שנתן לו התורה אינו יכול לעשות שליח ועיין בירוש' דמאי פ"ו ה"ג והובא בדברי רבינו פ"ו דמעשרות ה"כ שאין כהן עושה כהן ובירוש' גיטין פ"ג ה"ז גבי בן לוי שהי' חייב מעות לישראל שאין לוי עושה לוי ובתוספ' בכ"מ בזה ור"ל כך דאין המתנות כהונה שייך ללוי מצד עצמו רק מצד השבט רק דנ"מ גבי מתנות כהונה אף דהוא ג"כ בגדר קנאו השם ונתן לכהן כמבואר בספרי פ' קרח פסקא קי"ט זה רק קודם נתינה אבל אח"כ נעשה שלו לגמרי ועיין קדושין דף נ"ג ע"א וביבמות דף פ"ז ע"א מלחם אביה לחם הקנוי לאביה וחולין דף קל"א ע"א וכ"מ וכמו גזל הגר עיין תוס' מנחות דף ע"ג ובערכין דף כ"ה ע"ב דנין דבר שמתנה כו' משא"כ בקדשים כמבואר בקדושין שם וזהו כונת הגמ' חולין דף ק"ל ע"ב דאין חזה ושוק דין ר"ל כה"ג דזה לא שייך כלל בגדר ממונות וגם בחלק בעלים הוה זה מחלוקת רש"י ותוס' בב"ק דף י"ב ע"ב ובאמת נ"ל דלכך ס"ל לרש"י במנחות דף ס"א ע"ב גבי תנופה דשלמים של ב"נ אם לא נתן לישראל אז אסור לישראל לאוכלם רק כהן וע"ש דף ע"ג ע"ב ומשום דס"ל דקדשים קלים לבעלים הוה ג"כ גדר משולחן גבוה כמבואר ביצה דף כ"א וא"כ ב"נ מלבד דהוא ערל דאסור לאכול בקדשים ודאי אין שייך לומר בו משולחן גבוה וא"כ שייך לכהנים ואסור לזר לאוכלם ועיין תוס' חולין דף צ' ע"א ד"ה קדשים מ"ש שם דמיגו דאיתוסף לב"נ גבי גיד דמשמע דליכא איסור מוקדשים בהם וגם י"ל דשייך כאן באו פריצים וחללוה אם נימא דיש להם קנין עיין תוס' ב"ק דף י"ב ע"ב גבי המקדש בחלק הבעלים ובע"ז דף נ"ב ע"ב ובמלחמות שם אם זה שייך גם בכלי שרת ועי' נדרים דף ס"ב דגם בכ"ש כן ועיין זבחים דף כ"ז ע"ב דמזבח רק ריצפה אך יש לחלק בין כ"ש של משה שנמשח בשמן המשחה ובין שאר כ"ש וזהו כונת הגמ' יומא דף ע"ב ע"א שמא תאמר בטל סכוין ר"ל מה שנמשח בשמן המשחה ועיין בהך דסוטה דף ט' ע"א לא שלטו שונאים ע"ש וכ"כ בזה בהל' אס"ב ועיין תוס' חולין דף צ' ע"ב דמשמע שם דשלמים של כהן ג"כ הי' בו קדושה יתירה משל ישראל ונ"מ אם צריך לאוכלם בגדר למשחה עיין זבחים דף ע"ה ע"ב בתוס' ובכורות דף כ"ז אם גם גבי תרומה שייך הך דין דלמשחה ורש"י פסחים דף פ"ו ע"א וכן יהי' נ"מ אם נטמאו הבעלים אם שייך להם הבשר וכן העורות עיין זבחים דף ק"ג ע"ב אם מחמת העור הולך אחר הבשר וב"ק דף ק"ט ודף ק"י ואף דעורות קדשים הוה נכסי כהן דיכול לקדש בו

את האשה כמבואר בתוספ' קדושין פ"ג ובכורות דף ל"א ע"ב וכן הדין בבכור כ' רבינו בהל' בכורות ספ"א דתם אינו נמכר אף בשר שלו וזה מחלוקת בירוש' בקדושין פ"ב אם יכול לקדש בו את האשה משום דמה שהוא של כהן לאחר שחיטה הוה בגדר בעלים ולא בגדר כהונה ועיין תמורה דף ז' ע"ב וכן גבי מעשר בהמה ג"כ כן לאחר שחיטה תם אם הוא בגדר שולחן גבוה או מחמת איסור הא דקתני בפ"א דמעש"ש דמקדשין בו את האשה ועיין תוס' זבחים דף ט' דלא ס"ל כן ורש"י בכורות דף ל"א ע"ב ודף ל"ב ע"ב דס"ל דהוה משולחן גבוה ומדברי רבינו בפיהמ"ש פ"א דמעש"ש לא משמע כן רק דהוה בגדר איסור לא מחמת קדושה ונ"מ אם נטמאו למי שייך הבשר והעורות ועיין בדברי רבינו בהל' ק"פ פ"ד ה"ג דכ"ז שלא התחילו לאכול זכו הטהורים בחלקם של טמאים ויהי' ג"כ גבי שלמים כן וה"ה לב"נ כמש"כ. עכ"פ גם תרומה ומעשרות קודם נתינה הוה רק לשבט וכל כהן הוא נוטל רק מצד זכות ועיין גיטין דף ל' מפריש עליהם בחזקת השבט וכ"מ רק דהטובת הנאה שיש לו הוא מקנה לכהן שנותן לו ועיין ב"מ דף י"א ע"ב שם אם יכול להקנות את הטובת הנאה ובפרט אז דהוה זמן הביעור וע"כ צריך ליתנו לכהנים והוה כמו הך דנדרים דף פ"ה דאינו יכול לאסור התרומה על כל הכהנים וה"נ כן דאל"כ יהי' צריך לבערם עיין תוס' יבמות דע"ג וכ"מ ובאמת זה נ"מ ג"כ אם שוב יש לו זכות בכל עיין במה דפליגי בירוש' פ"ב דקדושין ובתוספ' פ"ד דקדושין אם מקדשה רק בטובת הנאה או בכל הדבר וזהו כונת השאלתות סוף קרח דמירי שקידש בת כהן הך דקדושין דף נ"ח ומשום דס"ל דהטובת הנאה בעצם אינה יכול להקנותה לאחר וכ"כ בזה בהל' אישות וא"כ י"ל דהא דמבואר בכ"מ דיכול לזכות היינו או לשבט או את הטובת הנאה אם נימא דיכול להקנותה וא"ש הך דכאן ועיין בהך דערכין דף ו' ע"א גבי ב"נ שהפריש תרומה כו' דאם בדעת ישראל הפרישה תינתן לכהן אף דבזה לא שייך הך דקנאו השם אך באמת זה הוה מחלוקת דתנאי ע"ש בתוס' ור"ל כמש"כ לעיל אם יש בה גדר קדושה או לא והך דבכורות דף י"א ע"ב אתיא כמ"ד דאין בה גדר קדושה ושוב לא הוה בה מצות נתינה וכן הך דמנחות דף ס"ז ע"ש והא דלא אמרינן גבי ב"נ שהפריש תרומה בחו"ל דיבדק שמא דעתו לשמים כעין הך דערכין שם ומנחות דף ע"ג ע"ב י"ל דבחו"ל אין דעתו לשמים וכעין דמבואר בנדרים דף י"ח ע"ב גבי אנשי גליל ובזה יש ליישב כונת הספרי פ' ראה פסקא ע' ולא עולת ב"נ שהוא משל חו"ל ר"ל דאז סתם אין לבו לשמים עיין ספרי פ' קרח פסקא קי"ז גבי חרמים ע"ש וגבי חלה לא אשכחן בו לגבוה כמו תרומה משום תרומת הלשכה כמבואר בנדרים הנ"ל אך כל זה שייך גבי מתנות כהונה דיש בו טובת הנאה אבל גבי מתנות עניים דאין בו טובת הנאה ודאי אם

נימא כמ"ד דאין יכול לזכות בשבילו וא"כ ה"ה דלא יכול לעשות שליח מה מקשה מד"א למ"ד משום שליח ועיין בירוש' פ"ה דכאן גבי שיבולת של לקט שנתערבה דמקשה שם כה"ג אם יכול לזכות לעני. ולפי שיטת רבינו דפסק בפי"ז מהל' גזלה דגבי איש הוה ד"א בגדר שליח וא"כ ליכא קנין ד"א בפיאה אך י"ל דהרי חזינן בחולין דף קל"ב דיכול לקבל מתנות בשביל אשתו אע"ג דאין הכהן יכול לעשות שליח דידו כידה ועיין ב"מ דף י"ב ע"א גבי לקט אם יכולה אשתו ללקט אחריו ועיין קדושין דף ל"ב ובתוספ' פ"ד דמעש"ש דמשמע שם דאף להעדפה אינו יכול ליתן לאשתו ועיין ירוש' מעש"ש פ"ד סה"ד ובאמת נ"ל דכ"כ בזה דאם הא דעבד נוטל תרומה אם הוא מחמת הרב או מחמת עצמו עיין גיטין דף י"ב ע"ב דמבואר שם דגם מצוה הוא באכילת תרומה דידי' וכן אפי' אם אין לו עליו מזונות כמבואר שם ועיין יבמות דף ס"ו גבי קנינו שקנה קנין ועיין בתוס' שם אף שאין הפירות של האדון ובירוש' שם הוה מחלוקת אם הם אוכלים מחמת העבד או מחמת רבו ונ"מ אם העבד הראשון הוא ערל וכמו דמבואר שם גבי אלמנה לכה"ג ועיין בתוס' שם ד"ה מניין ובהך דגיטין דף מ"ב ע"ב בתוס' ד"ה מעוכב דאף דמבואר בירוש' פי"א דתרומות דאם יש להישראל חלק בו לא אכל י"ל מחמת גדר קנין לא מחמת גדר עצמו ולקמן אבאר זה ועיין בתו"כ פ' אמור דמבואר להיפך וכן הדין גבי אשה יש נ"מ בין ארוסה דאז אוכלת מה"ת בגדר קנין ובין נשואה דאז אוכלת בגדר כהנית וכ"כ בזה. אך מ"מ מבואר דעבד נוטל גם בשביל רבו ועיין יבמות דף צ"ט דמבואר שם ג"כ דאפוטרופוס נוטל בשביל קטן אף דאין בו דעת ועיין בתוספ' יבמות הובא בדברי רבינו בהל' תרומות פ"ז הט"ו גבי חרש שוטה וקטן אם קנו להם ב"ד או אפוטרופוס עבדים אוכלים בתרומה וזה ע"כ משום קנין ודעת אחרת מקנה ומ"מ בלא ב"ד ולא באפוטרופוס לא אכלי משום חשש סמפון עיין קדושין דף י"א ותוס' יבמות דף נ"ו דקנין דרבנן לא מאכיל בתרומה כמבואר ביבמות שם דף נ"ו ודף קי"ג וכ"מ ועיין תוס' סוכה דף מ"ז ע"ב דמוכח דס"ל דדעת אחרת מקנה לא מהני בשוטה מה"ת ועיין בירוש' כתובות פ"א גבי חרש שנשא פקחת בהל' ב' ובירוש' קדושין פ"א ה"ג הגע עצמך שהי' חרש אמר לו איש ומשמע דזכה אך י"ל דשם הוה כמו שמזכה אותו בגופו וכמ"ש התוס' סנהדרין דף ס"ח ע"ב גבי גירות ותוס' גיטין דף ע"ז ע"א דזכה בו שמיא ועיין שם ברש"י דף ט' ע"א וצ"ל כך דבגדר קנין כספו יכול לאכול אף בקנין דרבנן כיון דמ"מ הם עכשיו שלו ואף דברי דרבינו בהל' תרומות ספ"ט משמע קצת להיפך יש לדחות. עכ"פ היכא דידו כידו גם במתנות כהונה יכול ליטול ועיין כאן פ"ח מ"א השיעור דארבע איסרות דמבואר שם דמלקט גם בשביל אשתו ע"ש בר"ש ועיין בירוש' סוכה פ"ג סוף הי"ב גבי שביעית

דזקני גליל ס"ל דב' סעודות אסור למסור לחשוד על השביעית דלא כגמ' דידן ובתוספ' פ"ה דשביעית מבואר דעד ד' איסרין מותר והטעם יש לומר דס"ל דמותר ליתן לו גם בשביל אשתו ועיין בירוש' כתובות פ"ז ה"א ובדברי רבינו פ"ה מהל' שמיטה הי"ד אך י"ל משום דהא מבואר בכתובות דף נ"ח ע"א ותוס' בכורות דף כ"ח ע"ב דכל שאינו ראוי לכל אדם אינו נמכר אלא בחצי שוייה ועיין בתוס' ב"ק פ"ח גבי העושה מום במוקדשין דא"צ לשלם רק חצי נזק והוא ג"כ מחמת זה וא"כ גבי פירות שביעית ג"כ אינו שוה רק מחצה עכ"פ נוטל מתנות עניים גם בשביל אשתו והאשה הקנין ד"א שלה הוא בשביל יד ושייך גם במתנות עניים וא"ש. ועיין בתוספ' ב"ק פ"י דעני שעלה לאילן ושבר אם עלה כדרך העולין פטור חזינן דהוה כמו ברשות ועיין נדרים דף מ"ב ע"ב ובדברי הר"ש כלאים פ"ז מ"ד דבשביעית האילנות שייכים לבעה"ב וכ"כ בזה לעיל:

[השמטה לדף ל"ט ע"ד. **במ"ש שם בהך דין דאשתו של אדם אם הוה זה גדר שליחות או לא. ומלשון** רבינו בהל' תרומות פ"ד הי"ב גבי האשה בעיסתה משמע קצת דהוה רק גדר שליח ועי' בירוש' פסחים פ"ח בעיא אם יכול עבד להקדיש פסח שלא מדעת רבו ועי' בירוש' מעשרות פ"ג ה"א דס"ל שם דנשים שעירבו שלא ברשות לא הוה עירוב משום דאין להם קנין בחצר וזה באמת תליא בהך מחלוקת דעירובין דף ע"ג ע"א אם נשים ועבדים אוסרות ר"ל אם יש להם גדר בית דירה בהחצר או הם בטלים להבעל ועי' תוס' שם דף פ' ע"ב ובדברי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' עירובין ע"ש מ"ש ובאמת הך דין דיבמות דף פ"ו הנ"ל דארוסה לא ר"ל אף אם מוטל עליו לזונה כגון בהגיע זמן ולא נשאה ועי' כתובות דף ע' ע"ב דאז לא אלמוה לשיעבודה וע"ש דנ"ג ע"ב אם בארוסה אמרינן לא ניחא לי' דתתזל וברש"י עירובין דף מ"ז ע"א בד"ה יתארסו דכ' שם ואם תלד מתוך ט' כו' ולמה לא אמר כדאמרינן ביבמות דף מ"ב משום דניכר העובר לאחר ג' וצ"ל דכמו דאמרינן אין בודקין את הנשואות שלא תתגנה ה"נ גבי ארוסות ולחשש מעוברת חברו ס"ל דלא גזרו משום זה ועי' תוס' יבמות דף מ"א ע"ב. ועי' כתובות דף צ"ז ע"ב דגם גבי ארוסה אין אדם רוצה שתתבזה אשתו וע"ש די"א גר קטן דניחא לו במה דעבד כו' ושם דף נ"ט ע"ב גבי מנקת דמהניא מחילתה גם לגבי תינוק ובתוספ' כתובות פי"ב דאם האשה מחלה על מזונות שנתחייב לבתה לא מהני ועי' ב"ק דף פ"ד ע"א גבי ההוא ינוקא דאמר אבוה לא ניחא לי דליתזל ע"ש בהגהת אשר"י ובהך דקדושין דף מ"ה ע"ב שמא נתרצה כו' ובמ"א אבאר זה ועי' בירוש' סוטה פ"ב במה דאמר שם דגבי יולדות לא שייך בקטנה ובחרשית א"א דכיון שהשיאה נסתלקה מרשות אבי' ול"ל לומר זה הא ע"כ גדולה היא ואין לאבי' רשות עלי' וע"כ צ"ל משום דניחא לה במה דעביד אבוה ולאו

מטעם זכי' ושליחות וכמ"ש רק כיון שנשאת שוב אינה נגררת אחר אביה ועי' פסחים דף פ"ח ובירוש' שם גבי רגל ראשון ותוס' קדושין דף ל"א ע"ב והא דלא מוקי לה הירוש' כגון שזנתה וילדה וצ"ל כמ"ש במ"א על הך דכתובות דף ג' וכ"מ קדיש בביאה מא"ל ור"ל דהיכא דעשה דבר כהוגן אמרינן מסתמא דעתה כמו שתיקנו חכמים או כדעת אבי' אבל נתקדשה בביאה או זנתה דאז חזינן דלא נמשכה אחר דעת חכמים ואבי' אז לא אמרינן זה וכעין זה ר"ל ג"כ בהך דיבמות דף צ"ב ע"א במחלוקת דר"א ור"י גבי זינתה אם מיקרי תולה בב"ד ע"ש ועי' ב"ק דף פ"ז ע"ב כיון דחזינן דגברא קפדנא הוא: ע"כ השמטה]

[השמטה [זו אין מקומה מבורר, וראינו לקובעה כאן בשל קרבת הנושאים] במש"כ בדין תודה דהיכא דלא קידש הלחם הוה כשלמים ונאכל לשני ימים. **ולכך מבואר במנחות דע"ט ע"א דאם פיגל בתודה לכ"ע קידש הלחם ע"ש הטעם ובאמת י"ל כך דאם נימא דלא נתקדש הלחם שוב אין עלי' דין תודה וא"כ לא חל עלי' פיגול כלל דהא נאכל לשני ימים ואין לומר כגון אם חישב לאכול ביום שלישי זה א"א דאין לנו לחלק בין זה לזה וכעין שכ' התוס' זבחים דפ"ד ע"ב ונדה דף מ' ע"ב גבי לן ע"ש ועי' מ"ש התוס' זבחים דף כ"ט ע"א ד"ה למקום כו' בסה"ד. וזה ג"כ כונת הגמ' במעילה דף ג' ע"ב מה דמביא ראי' דזריקת פיגול מביא לידי מעילה מהך משנה דתודה ע"ש וכ"כ בזה. אך כך דהנה כ"כ בח"א בהל' מא"ס פי"ד הי"ח גבי אימורים אם חישב עליהם לאוכלם לר"א דס"ל בזבחים דף כ"ח ודף ל"א ול"ה ומנחות דף י"ז דהוה מחשבה באימורים של שלמים אם חישב עליהם לאוכלם למחר אם יש עליהם שם פיגול אם נימא דהא דמחשבים מאכילת מזבח לאדם יהי' רק כמו אכילת מזבח א"כ הוה פיגול ועי' פסחים דף ע"א ע"א גבי אימורי פסח מי איכא מידי כו' ובזה א"ש הך דזבחים דף ל"א מה דמייתי ראי' דאכילת אש לא הוה פיגול מהך דלאכול ולהקטיר ועי' תוס' מנחות דף י"ז ע"ב מ"ש שם מה ראי' מבשר לאימורים אך באמת הא בגמ' שם מוקי דזה אתיא כר"א דס"ל דמהני מחשבת אכילה באימורים וא"כ שפיר מייתי ראי' אך הא יש נ"מ בין אם המחשבה הוא בגדר הקטרה דאז באימורים של שלמים הוה מחשבה למחר ואם בגדר אכילה רק ליום ג' וע"כ דבאימורים גם לאכילה למחר הוה פיגול לר"א. ולפי"ז אם נימא דגבי מחשבת פיגול לא בעי בכדי אכילת פרס א"כ גבי שלמים אם חישב לאכול חצי זית מאימורים למחר וחצי זית מבשרו ליום השלישי מצטרף וע"כ משום דגבי אימורים אכילת מזבח שמה אכילה כמבואר במנחות שם ועי' חולין דף פ"א ע"א דהוה מחלוקת דרבא ור"י וזה לא הוה בגדר לחמו של מזבח המבואר בזבחים דף פ"ה ע"ב דאין בו מעילה קודם זריקה רק זה עושה הזריקה כמבואר בחולין דף פ' ע"ב וא"כ אם נימא דזריקת פיגול**

אינו מביא לידי מעילה ר"ל דאין עליהם שם קדשי מזבח ע"ש בתוס' דף ו' ע"ב וא"כ ממילא פקע הפיגול לר"א אם חישב באימורי שלמים לאוכלם למחר דשוב אין עליהם שם אכילת מזבח ומייתי ראי' מפיגול דתודה וכמ"ש דאם נימא דלא חל על הלחם שם לחמי תודה שוב הוה כדין שלמים ובטל ממנו דין פיגול וכמ"ש ותירץ דמיירי דהפיגול הי' בזריקה ועי' תוס' מנחות דף מ"ז ע"ב גבי שאני תודה ודף מ"ו ע"א: ע"כ השמטה]

פרק ג

הלכה א

אין מניחין כו'. והנה דין מצר וחצב לא הביא רבינו גבי פיאה הך דב"ב דף נ"ה ובירוש' כאן דהוה מחלוקת אם בדיעבד קידשה וצ"ל דרבינו סמך על מה שכ' בפ"א מהל' זכי' ומתנה וזהו מה דאמר כאן משדה לחברו ר"ל שיש מצר ביניהם וזהו ג"כ כונת הגמ' ב"ב דף ס"ט ע"ב מכאן למצרים מה"ת ע"ש ברשב"ם ור"ל דזה הוה הפסק מה"ת ולכך אף בדיעבד לא הוה פיאה ונ"מ ג"כ לפי מה דקי"ל דכ"ז שלא התחיל לקצור לא נתחייבה השדה בפיאה וא"כ אם זה מפסיק לא נתחייבה כלל בפיאה ולכך דייק רבינו כאן כיצד כו' שלא יקצור כל השדה כו' ולמה לא כ' שלא יניח פיאה בשדה זו על שדה אחרת משום דס"ל דעדיין לא נתחייבה כלל השדה אחרת כ"ז שלא התחיל לקצור בה וכן יהי' נ"מ אם אח"כ כילה שדהו דחזר פיאה לעומרים אם אז יכול להניח פיאה משדה לחברתה אם זה דומה למה דמבואר בירוש' רפ"א גבי שבולת הראשונה דכיון דלא שייך גבי פיאת קמה לא שייך ג"כ פיאת עומרים ע"ש וכן משמע מהך דמבואר לקמן בהל' ט"ו דאם עשאו שני גרנות נותן שני פיאות ומשמע דמיירי בפיאת עומרים וכן משמע שם בירוש' ונ"מ ג"כ למה דמבואר לקמן הי"ד גבי זרע שני מינים בשדה אחת דנותן פיאה על כל או"א אם גם אז כ"ז שלא התחיל לקצור המין השני לא נתחייב עדיין וכן גבי שבת וחרדל לפי שיטת ר"י בירוש' כאן פ"ב ופ"ג דהטעם מפני שהערוגה הוה כמו שדה בפ"ע אם גם שם לא נתחייב עדיין ולפי שיטת רבינו כאן בהל' ח' ובהל' י' וי"א נראה דבאמת זה תליא בזריעה שאם זורעין לא בב"א אז כל או"א חיוב בפ"ע וכשיטת ר"י בירוש' ועיין רש"י חולין דף קל"ח ע"א גבי הך דהמוכר קלחי אילן דמבואר שם דס"ל דרק הקרקע מצרף להניח פיאה אחת וכן מבואר בר"ש פ"ג ולקמן אבאר זה אך רבינו לקמן בהל' י"ח אינו מפרש כן והנה מרש"י שם מוכח דמהני פיאה שמניח מזרעים על אילנות אף דממין זה על מין אחר לא מהני זה רק הטעם כמש"כ משום דכל אחד הוה חיוב בפ"ע ולא נתחייב השני בקצירת הראשון משא"כ גבי הך דקלחי אילן הם בטלים לגבי השדה

וכעין מ"ש התוס' מנחות דף ע' ע"ב גבי חלה דהיכא שיש בכל אחד שיעור חלה אין תורמין ממין על חבירו ע"ש משום דאזלינן בתר החיוב ועיין תוס' זבחים דף ל"א ד"ה התם בשם ר"ת דהיכא שיש שיעור בזה אינו מצטרף עם האחר ומניח להאחר להפרד ממנו וכעין זה כ' הפיסקי תוס' מנחות בדף כ"ד גבי צריך לכלי כו' גבי חלה כה"ג דלא מצטרף היכא דיש שיעור חלה בהראשון ובתוס' הוריות דף ג' ע"א ד"ה והורו דמה דבעי שם אם מצטרפין זה רק אם היו שניהם מעוטין אבל אם האחד יש בו רוב לא ממשיך להמיעוט וכה"ג מבואר בירוש' דמכות פ"א הי"ד דהא דמצטרפין לעדות אחת זה רק אם לא היו רק ב' וא"כ אחד הרואה את חברו הוא נצרך להעדות אבל אם הי' ג' ואחד מהן רואה את כת השני' לא מצטרפי. וה"נ כן כיון דחיובם בא בפ"ע אין האחד פוטר חברו והנה אם התחיל לקצור ואח"כ נתחלק השדה לשתי שדות לפי מה דמשמע לקמן מדברי רבינו בה"ל י"ח מוכח דבעי ב' פיאות ולקמן אבאר זה. ונראה דאף אם הניח פיאה קודם גמר הקצירה בקמה דפסקינן דחל עליה שם פיאה ולשיטת ר"י במשנה דדי אם אח"כ ישייר קלח אחד לשם פיאה בסוף אם קודם זה נחלק לשתי שדות י"ל דבעי פיאה אחרת כשיעור וכהך דפסחים דף פ"ו ע"ב גבי נפרסה מחיצה ובירוש' פ"א דמעשרות ה"ב גבי כרם ולקמן אבאר זה. ועיין בירוש' כלאים פ"א ה"ד גבי זרע כלאים ונעשה גדר ביניהם וחלקו דהוה שם פלוגתא דר"י ור"ל ובזה יש לבאר כונת הבה"ג מה דכ' בהל' פיאה והיכא דשבק פיאה כו' צריך לאיתובי חילופו מייתי הך ברייתא דמנחות דף ע"א ע"ב קרסמוה נמלים ע"ש דמה שייכי להדי הדדי רק דר"ל כך דהוא פסק כר"מ וא"כ אם קרסמוה נמלים כשהביא שליש הוה הפסק לפיאה וא"כ נעשה שתי שדות ולא מהני פיאה הראשונה כמש"כ ועיין בעירובין דף י"ז ע"א גבי מחיצות ודף כ' ע"א וכ"מ בזה:

הלכה ב

או אמת המים כו'. עיין בכ"מ בשם הירוש' אך באמת כונת הירוש' כך דר"י ס"ל דאמת המים כזה אף אם אינו קבוע ג"כ מפסיק ואנן ס"ל כחכמים דרק אם קבוע אז מפסיק וזהו דר"ל הירוש' דאשכח תנא קבוע ר"ל דחכמים ס"ל דאז מפסיק וזהו שלולית לפי מה דס"ל לר"י בב"ק דף ס"א ע"ש וזהו מ"ש רבינו מושכת:

הלכה ג

אבל שביל כו'. עיין בהשגות והתוס' ב"ק דף ס"א ס"ל כשיטת רבינו דהוא קטן ועיין ב"ב דף ק"א דאף דבכל מקום פסקינן דדרך היחיד ד"א אך שם הוה רק גדר שביל ודי בשני אמות ומחצה כמו שפסק רבינו שם וברשב"ם שם דף ק"ד ע"ב מבואר שם דשביל הרבים הוה ג"כ ט"ז אמה ועיין ב"מ דף ק"ז ע"ב וכ"מ בזה:

הלכה ד

הי' מפסיק כו'. והוא פחות מבית רובע כו'. עיין בהשגות ועיין בירוש' כלאים פ"ב ה"ו דמבואר שם דג' תלמים הוא פחות מבית רובע וס"ל לרבינו בפי' הירוש' דלפי המסקנא גבי זרע אחר נשאר התירוץ הראשון וחיוב פיאה הוה הפסק אפי' כ"ש ופטור פיאה לא הוה הפסק רק בגדר ניר וכשיעור ניר וכן אם קצר באמצע עיין לקמן בירוש' פ"ג סה"א וכ"כ לעיל דזה דאמר שם או בשלשה תלמים כו' קאי אהך דין דמנמר ור"ל דהיכי מיירי אם המחלוקת הוא שיהי' הלח הפסק בין יבש ליבש ור"ל שהלח עדיין לא הביא שליש וא"כ הוה פטור פיאה ור"ע דמחייב מכל אחד ר"ל מהיבש ופטור פיאה צריך ג' תלמים או דר"ל שבין לח ללח הי' יבש והמחלוקת הוא רק אם צריך להניח מכל לח ולח וא"כ הוה ההפסק חיוב פיאה וחיוב פאה מפסיק בכ"ש והנה עיין לקמן בה"ל י"א וי"ב ובהשגות ובדברי הגמ' במנחות דף ע"א ע"ב ע"ש ולפי הנראה דרבינו מפרש פי' אחר בגמ' שם והוא כך דזה ודאי ס"ל דחיוב פיאה מפסיק טפי מפטור פיאה וא"כ אם הביא שליש דהוה חיוב פיאה אף אם קצרן שלא בגדר קצירה דפטור מן הפיאה מפסיק וכעין דמבואר בזבחים דף ג' דלאו מיני' לא מחריב בה וע"ש בתוס' דיש בזה ב' גדרים היכא דאינו מינו כלל כמו חולין וקדשים והיכא דהוא מין אחר מחוייב להביא אז ג"כ לא מחריב ע"ש והנה לפי מה דמבואר בירוש' פ"ג ה"ב וכאן ס"ל לר"מ דקוצר לשחת הוה קצירה וחייב בפיאה רק דמ"מ זה נעשה כשני מינים וכמו הך דהמחליק בצלים לחים לשוק וא"כ הוה חיוב בפיאה וחיוב בפיאה מפסיק אף להני דיקצור אח"כ ורבנן ס"ל דקוצר לשחת לאו קצירה הוא והוה פטור פיאה וכמו קרסמו הנמלים וצריך דוקא חרש וא"כ י"ל דזהו כונת הגמ' במנחות שם דר"מ בשיטת ר"י אמרה כו' ר"ל דאף אם קוצר לשחת לאחר שהביא שליש יש עליו שם קצירה דאסור לפני העומר וה"ה דהוה גדר חיוב פיאה לענין דמפסיק ומ"מ התחלת קצירה לא הוה כיון דהוא רק לשחת ועיין רש"י מנחות דף ס"ט ע"ב ד"ה שהביאה דקצרה לשחת לא חייל עלה עומר למשרי' לענין דאם זרע אח"כ צריך עומר אחריני למשרי' אף דאם הוא מחובר העומר מתירו בהשרשה וע"ש דף ע"א ע"א ברש"י ד"ה וקפריך אך י"ל דזה רק אם קוצר לבהמה הוה דרך קצירה אבל לאדם דלאו אורחא הוא כן כמבואר ב"ב דף כ"ח ע"ב ודף ל"א אין עלי' שם קצירה כלל והוה כמו קרסמוה נמלים כן מפרש רבינו וכן מבואר בס' בה"ג בהל' פיאה וא"ש שם דבריו ע"ש. וא"כ למה ס"ל גבי המנמר דאחד על הכל אם נימא דמיירי שהי' יבש באמצע והוה חיוב פיאה ומפסיק לכן פי' רבינו כאן בהל' י"א דמיירי שהיבשים עקר או תלש ומיירי בדברים שאין דרכן לתלוש וא"כ הוה פטור פיאה ואין זה מפסיק. והנה זה כ"כ דזה רק

כשתולש למכור בשוק אבל אם נתכוין להביאם לביתו הוה חיוב פיאה וכמבואר לקמן בהל' כ"ג גבי מדל וא"כ שוב יהי' צריך להניח פיאה על זה בפ"ע ועל זה בפ"ע אך זה רק אם נימא דלח ויבש הוה שני מינים אבל אם הם מין אחד שוב אם תלש להביא לביתו נתחייב הכל בפיאה והוה קצירה אחת וזהו כונת הגמ' דילן דאמר שם במנחות דלא חייב ר"ע אלא במנמר לקליות ר"ל דהיינו להביאם לביתו לא למכור וא"כ הוה חיוב פיאה ולח ויבש ס"ל לר"ע דהוה ב' מינים ומפסיק וגם ר"מ בקוצר לשחת ס"ל דלא הוה קצירה רק הוה תלישה רק מיירי להביאם לביתו ולכך מפסיק משום דהוה חיוב פיאה אבל לאוצר דהיינו למכור לשוק אז הוה פטור פיאה ואינו מפסיק ומקשה שם למ"ד דר"ע אמר אף לאוצר דהיינו פטור פיאה מפסיק ור"מ ס"ל דפטור פיאה לא מפסיק כמו קרסמוה נמלים דגם ר"מ מודה ומעיקרא שם דר"ל דר"מ בשיטת ר"ש אמרה היינו דאם נימא דקצירה הוא יתחייב הכל פיאה אחת ע"י הך קצירה ומדחה זה דהיכא דלאו קצירה גרע טפי ואינו מפסיק אף לר"מ וע"כ מיירי בשלא הביא שליש והתם הוה לשחת דרך קצירה טפי כמ"ש התוס' ב"ב דף כ"ח ע"א ד"ה ג' גבי שחת ע"ש וא"כ אז יש עליה שם חיוב פיאה טפי כיון דהקצירה מחייבת את השדה בפיאה כמבואר בחולין דף קל"ח ע"א ובירושלמי רפ"א דפיאה ועיין תוספתא מנחות פ"י דס"ל לר"ש דכ"ז שלא נגמר לגמרי פטור מלקט שכחה כו' וכ"כ בזה אך י"ל דכאן הפטור משום דאינו קצירה. וזה שכתב רבינו כאן אפי' קודם שתביא שליש ר"ל דהוה פטור פיאה לא מחמת דלא הוה קצירה רק בעצם פטור ולכך בעי דוקא חרש ולכך בהל' י"ב פסק שצריך להניח שתי פיאות דזה הוה כב' מינים. וגם בירושלמי כאן רפ"ג מבואר דדבר דהוה חיוב פיאה מפסיק טפי וכ"כ בזה ועיין כאן פ"ו מ"ט במה דאמר שם ר"י דאם יש רשות העני באמצע אינו מצטרף לב' סאין ומבואר שם בירושלמי דאף אם כעת עדיין לא הגיע כיון שיכול שיהיה הוה הפסק ומביא ראי' מדקתני תבואה שבכרם ע"ש בר"ש ואפשר דר"ל מחמת איסור כלאים וע"ש בירושלמי בה' ז' מחלוקת דר' ורבנן אם קמה של גוי מצלת של ישראל אם צריך דוקא חיוב או מין חיוב ובמ"ש הר"א ז"ל בהשגות לקמן פ"ה ה"ד גבי נטל עומר והניחו ע"ג חברו דאף דעליו ליכא שכחה כיון שהחזיק בו מ"מ לגבי זה מהני ששכחו שהתחתון אין עליו שם טמון וכעין דמבואר בסוטה דף מ"ג ע"ב גבי ילדה שסבכה בילדה שנטעה לסייג דהוה מין במינו ובהך דזבחים דף צ"ד ע"א מחלוקת דאביי ורבא מה נקרא דבר הראוי אם רק היכא דדי בביטול מחשבתו או אף דבר שצריך לחשוב עליו ע"ש. והנה בירושלמי תרומות פ"ב ה"א אמר שם ר"י והוא שתהא תפוסת הגורן באמצע ונראה דקאי אמה דאמר שם ברישא דאם דבר אחר באמצע הוה הפסק ולא ר"ל כמו התוספתא דתרומות

פ"ג ואפשר דזהו כונת הירושלמי כאן פ"ב ה"א כמה דר"י אמר חיוב פיאה מפסיק כו' וזה ליתא רק דצ"ל חיוב בתרומה מפסיק וכהך ירושלמי דתרומות הנ"ל. והנה שם אמר דגם קש ותבן הוה בגדר זה ולא דמי להך דחלה פ"ד ה"ג דמבואר שם דקב מין אחר אינו מפסיק ומצטרף וע"ש בה"ד גבי קב חטים עם קב כוסמין דרק מפני שאינו מינו לכך השעורים מפסיקים ע"ש אך כ"כ לחלק בין היכא שבלא הצירוף ליכא חיוב אז שפיר מצטרפין משא"כ גבי תרומה וגבי פיאה וא"כ לפי"ז למ"ד בפיאה פ"ג מ"ז דפיאה בעי שיעור אז שפיר מצטרפין ועיין תוס' מנחות דף ק"ו ע"ב ובמ"ש רבינו בפיהמ"ש פ"ו מ"ח דהא דקי"ל דקמה מצלת הקמה מיירי אף אם שכחה רק דיש בה סאתים דאינו שכחה מצלת הקמה אחרת וזהו כונת הירושלמי מה דמקשה שם בהלכה ח' ותציל העקורה את שאינה עקורה ר"ל כך דמתחילה הקשה שם דהוה ס"ד דשכח תחילה עקורה וא"כ לא הוה שכחה דהקמה מציל ושוב אף אם אח"כ שכח את הקמה לגבי העומר שכבר שכחו ולא חל עליו שם שכחה שוב לא מהני השכחה מה ששכח עכשיו את הקמה דכבר נדחה וכמו הך דעירובין דף כ"ה ע"א גבי מחיצה ע"ג מחיצה דלא מהני. ומוקי שם דמיירי ששכח את הקמה בתחילה והוה ס"ל דמיירי דעדיין לא קצר את העומר בשעה ששכח את הקמה וא"כ שוב יש על הקמה שם ב' סאין ואף שלא שכח אלא מקצתה מ"מ הקמה שאח"כ קצרה בשעה שהיתה קמה לא מהני בה שכחה דא"כ יהי' שכחת סאתים ולא מהני ומשמע דאף בזה אחר זה לא מהני בקמה שיש בה סאתים וא"כ שוב לא יחול עליה גדר שכחה על מקצת הקמה ששכח ועיין מנחות דף ט"ו ע"א גבי פיגול דאף דהוא עצמו אינו מתפגל מ"מ מצטרף לפגל חברו ובהך דשבת דף צ"ט ע"ב לאחרים עושה מחיצה כו' ותירץ דמיירי דהוה שני שורות וכבר עימר את השורה קודם ששכח את הקמה ואח"כ שכח את הקמה ואח"כ שכח את העומרים ולכך שפיר הוה שכחה ובאמת כאן בתוספתא פ"ג מבואר דלא שייך שכחה בקמה רק אם יש בה סאתים ור"ל כך דאז כיון שהיא פחותה מסאתים אינה ניכרת כלל והוה כטמון וכמו הך דמבואר בפ"ז מ"ב גבי זית שעומד בין שלש שורות ועיין במ"ש רבינו פ"ה הכ"ה ועיין מ"ש הר"א ז"ל בהשגות כאן פ"א ה"ט רק זה בודאי לא ר"ל ששכח כל הסאתים דא"כ לא הוה שכחה כמבואר במשנה רק ר"ל ששכח מקצת קמה שיש בה סאתים וא"כ חזינן דמ"מ אינו מציל עלי' הקמה שנשאר אף דמתחילה לא הי' חל עלי' שם שכחה ולפי"ז יהי' הדין כן גם גבי אילן דאם אין בו סאתים אינו שכחה רק אם התחיל בו ונשאר בו פחות מסאתים אז הוה שכחה וא"כ מה דמבואר דשאר אילנות הוה שכחה אף אם לא התחיל בו ע"כ מיירי שיש בו סאתים ובזה א"ש דברי רבינו פ"ה הכ"ב והכ"ד. והך דנקט במשנה פ"ז

מ"ב זית שיש בו סאתים כבר ביאר שם בירושלמי דקאי אהתחיל בה ואנטופה וי"ל דזהו ג"כ כונת הירושלמי בה"ח הא אם שכח שכחה ונראה דקאי אסוף משנה ז' דנקט שם כל שאינה שכחה אפי' קלח אחד והוה ס"ל דאפי' אין כאן אלא קלח אחד אם לא שכחו מציל את העומרים אף של שורה אחרת משמע דאם שכחו הוה שכחה והא לא חל עלי' שם שכחה כלל כמש"כ בשם התוספתא ותירץ דמיירי אף ששכחה כיון דלא מהני בה שכחה מצלת וכעין מ"ש רבינו בפיהמ"ש הנ"ל ודלא כשיטת הר"א ז"ל גבי טמון ובאמת זה תליא אם רק טמון לא הויא שכחה או משום דבעיא שיהי' גלוי ועיין רש"י בכורות דף ט' ע"ב בד"ה מין במינו. והנה שם משמע דאתיא כמ"ד בחולין דף ע' ע"א דצריך ליגע במחיצת הרחם ומ"מ אם מין במינו לא חייץ הוה כמו דנגע אף דחדא מינייהו אינו בכור ועיין במנחות דף צ"ח ע"א מה דמקשה שם והא בעינן ונתת על ואף דהוה מין במינו ומשמע שם דזה רק למ"ד על ממש דהוה גזיה"כ אבל למ"ד על בסמוך אף דיש הפסק לא איכפת לן כן מוכח שם לשיטת התוס' שם ד"ה רואין אך באמת בירושלמי פסחים פ"ז ה"א מבואר שם דס"ל דלר' הבזיכין לא היו מונחים על הלחם אלא אצל הלחם כאבא שאול וא"כ אין ראי' לזה ועיין תוס' סוטה דף ל"ז ע"א ד"ה מאי משמע דס"ל כשיטת הירושלמי הנ"ל ובזבחים דף נ"ח ע"א גבי הך דוזבחת עליו וברש"י מנחות דף י' ע"א ד"ה להכשיר דיתורא דקרא להכשיר צדדין מחמת על בסמוך ובאמת שם ר"ל דצדדין הוה ג"כ כמו בהונות כמבואר זבחים דף נ"ה ע"ב ובמנחות דף צ"ג ע"ב בעי קרא למעט צדדין ועיין סוטה דף ל"ט ע"א וסוכה דף ל"ב ע"א וברכות דף ס"א ע"ב ולא שייך זה כלל להך דעל בסמוך כמו בהך דמנחות דף כ"ז ע"א ונ"מ לענין זה דבעי נתינת שמן על דם האשם אם שם ג"כ מהני אם נתן בסמוך או דשם דוקא ומלשון המשנה פי"ד דנגעים מ"י מוכח דשם דוקא רק דהריבוי דיכול ליתן שתיהם על צידי הבהונות אך רבינו בהל' מחוסרי כפרה פ"ה ה"א פסק להיפך וצ"ל דס"ל דזה תליא בהך מחלוקת דעל בסמוך ועיין ביומא דף נ"ט ע"א דצריך כשהוא מזה לחתות הגחלים ומבואר בירושלמי פ"ב דשם ופ"ה דשם מטעם דכתיב עליו ע"ש בתו"י ובתו"כ פרשת אחרי וכ"כ בזה ובמנחות דף כ"ו ע"ב גבי אימורים ובזבחים דף ק"י ע"א דגם גבי מזבח אף דבעי על ממש מ"מ אמרינן מין במינו אינו חוצץ וכ"כ בזה בהל' אס"ב פ"ה. ועי' מ"ש התוס' כתובות דף ה' ע"ב בד"ה זה דלמה לן לחלקן לבהונות ע"ש אך י"ל דנ"מ לצדדין וכמש"כ. עכ"פ ס"ל להירושלמי כשיטת רבינו דגם זה מציל בשכחה ובאמת כונת הירושלמי כאן פ"ג ה"ז דיליף שם טעם דר"י דבעי בית סאתים לענין פיאה משום דיליף משכחה ור"ל כמש"כ דדבר שאין בו סאתים ליכא כלל שכחת קמה ושכחת קמה ילפינן בסוטה דף מ"ה ע"א

מקרא דבשדך ע"ש ולכך יליף זה בגז"ש לענין פיאה דצריך בית סאתים וכן נראה מלשון הספרי פ' תצא ע"ש עכ"פ חזינן דדבר שהוא מין חיוב מציל טפי ומפסיק מן דבר שאינו בר חיוב וה"נ כאן כן ס"ל לרבינו:

[השמטה לדף מ"ב ע"א. **במ"ש אם המוכר קונה להמעות למ"ד ד"ת מעות קונות. וזה** ר"ל הירוש' עירובין ספ"ג גבי הך מחלוקת דר"א ורבנן דזאת אומרת אין המעות קונות ד"ת ר"ל כך דהירוש' ס"ל דיכולים לערב במעה ע"ש דף מ"ט ע"א ולכך ס"ל לרבנן דגבי בעה"ב קנה משום דכיון דלא קנה הכסר נמצא מעות של לוקח בידו ולכך הוה עירוב וגבי חנוני לא שמא יוציא את המעה ולכך מבואר שם ג"כ דאין משתתפין במרתף שמא ישתה ושם בפ"ג גבי פת בסל שמא יאכלנה ע"ש בירוש' ור"א לא חייש לזה אבל אם נימא דד"ת מעות קונות שוב המעה שייך להמוכר והכסר לא קנה הלוקח ולא הוה עירוב ועי' רש"י בעירובין שם דר"ל כך דהחנוני אינו נותן לו הכסר רק אם זוכה במעה והוא ס"ל דהמעה לא קנה ולכך לא הוה עירוב משום דס"ל דאין מערבין במעה ובזה י"ל דלכך אמר שם שמואל דבכלי הוה עירוב לא משום דקנה הכסר רק דשמואל לשיטתי' בעירובין דף מ"ט דמערבין בכלי ועי' ערכין דף כ"ט ע"ב בתוס' גבי שכירות דלא מקניא בחליפין וכ"מ: ע"כ השמטה]

הלכה ז

הי' פחות כו'. עיין בכ"מ ועיין בירושלמי כלאים פ"ו ה"ב דמבואר שם דדוקא גבוה עשרה הוה הפסק לענין כלאים גבי מדרגות. והנה בב"ב דף ק"ג ע"א ובכ"מ מבואר דסתם סלעים הם גבוהים עשרה ופחות מזה לא הוה הפסק והירושלמי דמקשה כאן הוא למ"ד בב"ק דף ס"א דגבי פיאה לא אמרינן הך סברא דבגנאי דארעא מיקרי וא"כ ה"ה סלע פחות מעשרה ג"כ הוה הפסק כמבואר בב"ב שם אך רבינו לא פסק כן דהא פסק לעיל דרק אמת המים מפסיק וה"ה גבי סלע רק אם גבוה עשרה וכמש"כ וא"ש:

הלכה ט

בד"א כשהי' כו'. עיין בהשגות וכ"כ בזה דבאמת כונת הירושלמי דנ"מ אם די במה שמניח פיאה מן התבואה על הזיתים דאם רצופים יש עלי' שם שדה אילן וצריך ליתן על האילנות בפ"ע וכיון שצריך ליתן פיאה על הזיתים בפ"ע שוב הוה כמו מין אחר דמפסיק אף כ"ש כמו שפסק רבינו לעיל בה"ד ולכך רבינו שינה לשון המשנה ונקט אילנות ור"ל שפטורים מן הפיאה ולא הוה הפסק וכן בהלכה י' שם הוה ירק דפטורים מן הפיאה ולכך לא הוה הפסק והמשנה י"ל דמיירי כשהיו לו עוד זיתים באותו הרוח

בשדה אחרת וא"כ די במה שהניח בשדה אחרת על הזיתים כמבואר לקמן בהל' כ"ב ורבינו לא נחית לחלק לפיכך סתם וכ' אילנות וא"ש:

הלכה יב

בד"א כשהי' כו'. עיין בהשגות וכבר הארכתי בזה לעיל דרבינו ס"ל דהטעם דרישא הוא משום דהוה פטור פיאה כיון דתלש או עקר ולא קצר והוה כמו הך דב"מ דף פ"ט ע"א דמישלף קטינא כו'. והנה לעיל בפ"ב ה"ו מחלק שם בין אם בוצר משני רוחות דאז הוה כמתקן השאר וכעין הך דב"ב דף נ"ד ע"א והוה פטור פיאה ובין אם בוצר מצד אחד הוה חיוב וה"נ כן וזהו הנ"מ בין הלכה י"א להלכה י"ב ומה שפסק בפשיטות דלח ויבש הוה שני מינים עיין תוספתא שביעית פ"ד משמע שם כן וט"ס שם ומה דכתב הראב"ד ז"ל דלא ידע מאן ר"מ נ"ל דר"ל הך ר"מ דנדרים דף נ"ה ע"א גבי פול המצרי דיבש יש עליו שם דגן ע"ש וא"כ הוה שני מינים גם לענין פיאה ועיין לקמן בשביעית פ"ב ה"ח וכלאים פ"ח ה"ה וסוף פ"ב דשם ופ"ג ה"ב ע"ש:

הלכה יד

הזורע כו'. אעפ"י שהוא עושהו כו'. הנה בירושלמי מוכח כאן בהל' ה' דאם זרע שני מיני חטים ומתחילה חשב לעשותן שני גרנות וקצר כך מקצת ואח"כ נמלך ועשאן גורן אחת וקצר מקצת ועדיין לא כילה שדהו מבואר שם דאף ממין אחד אסור להפריש מזה על זה ע"ש והטעם כך דאם כילה שדהו במחשבת גורן אחת נמצא מהחצי האחרון מועיל מה שמניח ממין על חברו וגורר את מינו ונפטר גם הראשון וכעין הך דשבת דף ע"א גבי ידיעה ומנחות דף כ"ד ודף פ' ע"ב ע"ש אבל כשעדיין לא כילה בזו המחשבה חיישינן שמא אח"כ יחזור בו ואינו מניח המין השני את הראשון להמשך אצל מינו וכעין זה מבואר בזבחים דף ל"א בהך מחלוקת דרבא ורב המנונא גבי חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו כו' ועיין ב"ק דף ל"ז גבי מועד כה"ג ובירושלמי הוריות פ"ג ובזה יש ליישב דברי רבינו בהל' שגגות פ"ו ה"ט והי"א ע"ש בכ"מ מה דמקשה דסתרי אהדדי דבהל' ט' ס"ל דידיעות מחלקות ובהל' י"א לא ס"ל כן אך הטעם הוא כך דהא דפסק רבינו דידיעות מחלקות הוא מפני שהידיעה גרמה חיוב חטאת על הראשון תכף ולכך מבואר בירושלמי דהוריות פ"ג ה"ג ובשבועות פ"ב דלכך ס"ל לר"ל דידיעות ספק מחלקות לחטאת משום דהידיעה פועלת לאשם תלוי ולכך אמר שם דגבי טומאת מקדש וקדשיו כיון דליכא בו אשם תלוי לא הוה ידיעת ספק מחלק ואף דשם בשבועות קאי גם לר"א ור"א ס"ל בהוריות דף ט' ע"ב לחד אמורא דגם גבי טומאת מקדש וקדשיו יש אשם תלוי ע"ש באמת נ"ל דזה רק אנשיא כיון דהוא מביא קרבן קבוע הוא חייב אשם

תלוי אבל שאר פטורים ובזה יש ליישב דברי הגמרא ועיין שבועות דף כ"ד ע"ב ותוס' שם דף י"ט ע"א ד"ה הרי ע"ש ובכריתות דף ב' ע"ב ושם דף כ"ה ע"ב גבי אשם תלוי בא על הנבלה ע"ש. וה"נ כאן כיון דמיד שנודע לו נתחייב חטאת ואם יביא עד שלא נודע לו על השני ס"ל כמ"ד בגמרא שם דבזה ודאי צריך להביא קרבן אחר על השני לכך תכף הוה חילוק משא"כ בהך דהל' י"א שם דאף אם יביא קרבן על הראשון בלבד מ"מ יוכל להיות שלא יתחייב קרבן על השני אם יתודע לו על השלישי דדי בקרבן של השלישי גם על השני כמבואר שם לכך לא חשוב שם הידיעה לחלק בין ראשון לשני ואינו נפרד השני מן הראשון ועיין בירושלמי בהוריות שם דמבואר דזה רק אם עדיין לא נתודע לו על השלישי אבל אם נתודע לו אח"כ על השני ועל השלישי בב"א שוב הוה הידיעה הראשונה חילוק וצריך להביא קרבן על הראשון ועל השני ופטור על השלישי ושם אבאר זה. עכ"פ מבואר דהמין השני אינו מניח את הראשון להפרד ממנו לילך אצל מינו ולכך גם כאן כן ולכך אף ממין אחר אינו יכול להפריש פיאה מזה על זה משום דע"י זה יתפרד המין הב' וזה א"א ולפטור את המין הב' ג"כ לא כיון שעדיין לא כילה שדהו בשני המינים חיישינן שמא יבטל מחשבתו אבל אם כילה שדהו במין אחד במחשבת גורן אחד וממין השני עדיין נשאר קצת וחשב לעשות שני גרנות מ"מ מהני ממין על מינו דכאן ליכא דבר שאינו מניחו וממילא פטור המין השני מטעם גרירה ואם הי' שתי מחשבות כה"ג יהי' זה תליא בהך מחלוקת דשבת דף ע"א וכמ"ש רבינו בהל' שגגות פ"ז ה"י ע"ש:

הלכה טז

השותפים שקצרו כו'. זה שלקח הקמה כו'. אבל על הקציר שלקח הראשון א"צ השני להפריש וכ"כ בזה לעיל דזה לא הוה כמו מכר דצריך המוכר להפריש גם על מה שמכר לעיל פ"ב ה"ה משום דכאן לא שייך לומר מתנתא דכהן לא זבני לך כיון דהשותף נוטל בגדר בעה"ב לא בגדר לוקח ע"ש. והנה כאן לא כתב כמו ברישא דחזרו ונשתתפו נותנים פיאה אחת משום דכבר נדחית וכמ"ש רבינו לקמן בהל' בכורים פ"ז ה"ט גבי חלה ע"ש ועיין בדברי רבינו בהל' בכורות פ"ו ה"י דס"ל שם דגבי מעשר בהמה הוה אחים ושותפים שוים ואף שאח"כ נשתתפו לא אמרינן דחזרו כבתחילה רק דהוה לקוח וכאן לכאורה לא משמע כן אך באמת מה דס"ל לרבינו שם דשותפים ג"כ חייבים במעשר בהמה זה רק כשיש בכל אחד שיעור אבל אם לא נולדו רק חמשה לזה וחמשה לזה נראה דאז יש חילוק בין אחים לשותפים אף לשיטת רבינו ובזה א"ש ג"כ מה דמבואר במכילתא פרשת משפטים פ"ז דיליף שם ג"ש בשבט גבי עבדים דעבד של ב' שותפים אינו בדין יום

או יומים כמו במעשר בהמה ודלא כהתוס' ב"ק דף צ' ע"א ע"ש וא"כ יקשה מזה לשיטת רבינו כאן אך למש"כ דגבי שותפים בעי שיעור לכל או"א ולכך אינו נוהג גבי עבד וא"כ לפי"ז גבי אחים שנפל להם עבד בירושה שפיר נוהג בהם הך דין דיום או יומים ועיין ב"ב דף קל"ז ע"ב גבי אתרוג אך שם נקט שקנו מתפוסת הבית ולא שירשו ודלא כהרשב"ם שם. ועיין מ"ש רבינו בהל' ביכורים פ"י הי"ג גבי ראשית הגז דהא דהשותפים חייבים הוא רק כשיש לכל אחד כשיעור ופסק כר"א רק דס"ל דר"א לא פליג רק אם אין בכל אחד כשיעור גיזה ואף דא"כ מה מדמה בחולין דף קל"ה ע"ב זה לתרומה הא תרומה לא בעי שיעור וכ"ע מודו בה ועיין בר"ש כלאים פ"א מ"ט מ"ש שם בשם רב האי גאון דגם גבי מעשר שייך צירוף ותמה עליו שם אך י"ל דר"ל לענין קבע וכעין הך דב"מ דף פ"ט ע"ב גבי ספיתה ועיין בירושלמי חלה פ"ג ה"א במה דאמר שם שצריך לומר חוץ מן הטמא ואמר שם דמיירי רק שיש שיעור חלה בלא הטמא. והנה בתוספתא שם אמר דמיירי ג"כ דאין בטמא כשיעור ולכאורה ר"ל דהיינו שיעור חלה וכהך גירסא דגרס שם במשנה ובלבד שלא יהא חמשת רבעים כו' ע"ש בר"ש ומצטרף ג"כ לא משום דהוא מקפיד על תערובתו וכמבואר שם בפ"ד ובתוספתא שם דטמא וטהור אינו מצטרף אך קשה הא שם בתוספתא נקט גם תרומה ומה שייך בזה שיעור ולכאורה ראי' למש"כ אך י"ל דר"ל שאין בטמא שיעור כביצה לטמא אחרים ואף דהא מ"מ גם הטמאים נטבלו וא"כ אוכל טבל טמא כמ"ש שם הירושלמי אך י"ל דזה יהי' תליא בהך מחלוקת דירוש' חלה פ"א ומעשרות פ"ה גבי הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו אם נטבלו וכאן אינו רוצה שיטבלו י"ל דלא הוה טבל והירושלמי קאי למ"ד דס"ל דנטבל אך קשה דגבי טבל הא הוה כמו פירורין ולא מצטרפי לכביצה לטמא כמבואר בירושלמי ספ"ב דחלה וזה באמת מחלוקת דתנאי בעדיות פ"ג מ"ב ע"ש בפיהמ"ש ותוס' זבחים דף ק"ה ע"ב וטהרות פ"ח ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' תרומות פ"ה דנקט שם ערימה של חטים אם נטמאה מקצתה כו' משום דמבואר בירושלמי פ"ב ה"א דבשל קשואים כו' אף אחת הוה כשתים ואין תורמין מזה על זה ובמ"א אבאר זה. עכ"פ רבינו ס"ל כר"א רק דס"ל דזה רק כשאין בכל אחד כשיעור וס"ל כן דה"ה גבי מעשר בהמה דהא דממעטינן שותפות בבכורות דף נ"ו היינו אף אם נולדו אח"כ או קנו ממעות השותפים רק דאין כאן רק עשרה משל שניהם אבל גבי אחים כה"ג חייבים ובאמת בתוספתא דחולין פ"י מבואר דגם לקוח פטור מראשית הגז ור"ל כמש"כ רבינו בהל' ביכורים פ"י הי"ד כגון שקנה אחת וגזזה ואח"כ קנה עוד אחת וגזזה כו' ובזה הוה מחלוקת בתוספ' שם ור"א ס"ל כן ומשום דס"ל דצריך שיהי' לו חמשה צאן בב"א בשעת התחלת הגיזה והך דחולין דף

קל"ח מפרש דשיטת רנב"ה דס"ל דפטור מיירי דמכר גיזה הראשונה לאחר ופליגי בזה אם התחלת הגיזה מחייב ואז הי' לו ה' צאן וכיון שנתחייב כבר ביד המוכר שוב לא פקע במה שמכרן ואידך ס"ל דרק לאחר שגזז כשיעור אז חל עליו החיוב אבל זה מודו כ"ע דאף אם בשעת גמר הגיזה הי' אצלו חמשה כיון דבהתחלה לא הי' לו צאן כשיעור פטור ועיין חולין דף קל"ו ע"א בהך דאמר שם היו לו שתי כו' וזהו התוספתא דלקוח פטור וכמו גבי מעשר בהמה אך י"ל דכונת התוספתא משום דהא מבואר בחולין דף קל"ו דילפינן רה"ג נתינה נתינה מתרומה ושם לקוח פטור. ועי' בתוספתא דמנחות פ"ט הובא בתוס' שם דף פ"ג ע"ב דאמר דבכור ומעשר אינו בא מן הנכרי והוא תמוה דמעשר אף אם לקוח מישראל ג"כ פטור וזה אין לומר דקמ"ל דנכרים אין מביאים מעשר בהמה כמו הך דזבחים דף מ"ה וכ"מ ובירושלמי פ"א דתרומות ה"ג דהא כמה קרבנות יש שאינם מביאים והתוספתא לא ר"ל רק דאנו אין לוקחים מהם ועי' תוס' מנחות דף ע"ג גבי קרבנות צבור וכן מה דאמר שם בכור קשה מה שייך זה גבי ב"נ הא לא עלי' קדושה כלל אך בכור י"ל דר"ל לשיטת ר"י דס"ל בכורות דף ב' ודף ט' ע"ב דשותפות עכו"ם חייבת ומ"מ למזבח לא קרב ואין בו קדושת הגוף כלל ומותר בגיזה ועבודה ומן הסתם גם בפט"ח כן לר"י דס"ל דזה רק צריך ליתן לו בגדר מתנות כהונה אבל קדושה אין בו ובאמת יהי' נ"מ גם לדידן דלא ס"ל כר"י בשותפות נכרי בפט"ח דקי"ל דגם כהנים ולוים פטורים אם גם שותפות שלהם פוטר. והנה מלשון התוספתא רפ"א דבכורות משמע דגם זה פוטר ועיין חולין דף קל"ב דגבי מתנות כהונה המשתתף עם כהן פטור ואם גם שם לר"י דס"ל דשותפות עכ"פ מפקיע מהקדושה אם שותפות של כהן ולוי גבי פט"ח ג"כ כן. והנה באמת מלשון רבינו בפ"ט מהל' בכורים מוכח דלא ס"ל כרש"י בחולין דף קל"ג דשותף בראש דקי"ל כר"ה דחייב בשאר המתנות ס"ל לרבינו דזה רק בכהן ולא בגוי דלא כרש"י שם דבגוי פטור לגמרי אף אם יחד לו חלק דזה ודאי אם הי' הכהן שותף אפי' באחד מאלף מהבהמה פטור מכל המתנות דהוה כמו שיש לו חלק בכל אבר ואבר עיין חולין דף קל"ה ע"ב ובכורות דף נ"ו ע"ב ובר"ן פ"ד דגיטין על הך דדף מ"ב ע"א ע"ש אם יש לו חלק בכל דבר ודבר ועיין בפיהמ"ש לרבינו דמאי פ"ו מ"ח וכ"כ בזה במ"א וכמו בחולין דף ל"ט ע"ב גבי יהיב זוזא לטבחא ושם דף פ"ג ע"א בדינר בשר ע"ש אבל היכא שיחד לו אבר מיוחד אז אף דגבי כהן חייב בשאר מתנות מ"מ גבי נכרי פוטר ואף דלכאורה מהך דחולין דף קל"ג ע"ב מה דמביא שם הך דזה חומר בזרוע כו' לפי פי' רש"י שם נראה דגם גבי גוי כן אך רבינו ז"ל כ"כ לעיל דאינו מפרש הסוגיא כרש"י. והנה באמת גבי בכור לפי המבואר בבכורות דף ג' ובדברי רבינו בסוף הל' בכורים ובפ"ד מהל'

בכורות דרק דבר שנעשה ע"י זה בעל מום ולא הוה כהך דב"ק דף ע"ח ע"ב גבי ד' וה' דהוה שם מחלוקת אך באמת רבינו פסק בפ"ב מהל' גנבה דגם גבי ד' וה' דוקא אבר הוה שיור ודלא כדמשמע מרש"י שם. והנה הטעם דשותפות עכו"ם פוטר מבואר בבכורות דף ג' משום דעריבי בו חולין ור"ל דיש בהבכור דבר שאינו בכור וזה א"א וכמ"ש התוס' חולין דף קל"ב ע"א גבי שה דצריך שיהא כל השיות שבו בר חיובא וע"ש דף קל"ה ע"ב נכרי לאו בר חיובא ועיין בירושלמי ערלה פ"א גבי שורש פטור פוטר דמחלק שם בין של הקדש דנהי דפטור מ"מ אינו פוטר וכן שם גבי שורש סייג ואף דשם אמר הטעם משום דיכול לפדותו ולחייבו מ"מ ר"ל משום דאין הפטור שלו בעצם וא"כ י"ל דה"נ אף דכהן פטור מן המתנות משום דלא איקרי עם מ"מ לענין זה שיועיל לפטור כל הבהמה לא היכא דאין לו חלק בזה ושותפות עכו"ם י"ל דיליף מראשית הגז ע"ש דף קל"ה ע"ב ודף קל"ו ע"א וכן נראה דהא דפסקינן בבכורות דף ט"ז ע"ב דכל היכא דיד גוי באמצע פטור מן הבכורה זה רק גבי גוי אבל כהן בפט"ח כה"ג חייב ויהי' נ"מ ג"כ אם קנה ישראל מן כהן חמור במעות בלא משיכה אם יש עליו דין פט"ח עיין בדברי רבינו בהל' תרומות ספ"ט ובירושלמי פ"ח דשביעית ה"ב. והנה טעם רבינו דהל' תרומות הנ"ל אף דזה ודאי לדידן דפסקינן כר"י דדבר תורה מעות קונות כ"ז שלא חזר בו הוה קנין גמור ולכך כתבו התוס' ב"מ דף מ"ג דיוכל להשתמש במעות וזהו ג"כ כונת רש"י שם דף מ"ח ע"א ד"ה קאי דנ"מ לענין קדושין וזה תליא דבר שיכול לחזור בו אם כ"ז שלא חזר בו אם הוה קנין ועיין ב"מ דף ס"ג ע"א גבי ריבית וביצה דף ל"ח ע"א ודף מ' ע"א דהוה ברשותו וכן מוכח מהך דבכורות דף י"ג ע"ב גבי דברים וב"ב דף פ"ח ע"א בהך דר"ס דזה הוה קנין גמור כ"ז שלא חזר בו ועיין עירובין דף פ"א ברש"י ד"ה לא דכתב שם דאין המעה קנויה לו אך רש"י כ' שם משום דלא סמכא דעתו ועיין קדושין דף מ"ח ע"א וע"ז דף ע"א ע"ב גבי פסק ע"ש וכ"מ בזה אך שם קאי גבי נכרי ועיין עירובין דף ס"ב ע"א ורשב"ם ב"ב דף נ"ד ע"ב דעכו"ם לא סמכא דעתו ולכך משמע מדברי רבינו בהל' בכורות פ"ד ה"ה דרק בדיניהם אז קנה ישראל מגוי וחייב בבכורה ואף דהוא פסק בפ"א מהל' זכי' ומתנה הי"ד דגם עפ"י דינינו קנה כך צ"ל כונתו כמש"כ התוס' ב"ב דף נ"ד ע"ב דלא נימא דדעתו כמו מישראל ואף דגבי ישראל לחומרא הוה קנין גמור מ"מ גבי גוי י"ל דמיקרי יד גוי באמצע ועיין רש"י חולין דף ל"ט ע"ב דהיכא דמצי מדחה לו לא הוה קנין גמור ובתוספתא דע"ז פ"ב דכל היכא דלישראל אסור להחזיר לגוי כמוכר לו ואסור וכעין מ"ש התוס' ב"ב דף פ"ח. עכ"פ גבי ישראל כ"ז שלא חזר בו י"ל דהוה קנין גמור ועיין ב"ק דף ע"ט ע"א וכן נ"מ גבי ד' וה' דגנב והקיף חייב אף דלא הוה רק משיכה לבדו וכן להיפך במעות לבד

כמו הך דב"ק דף ע' ע"ב גבי עקוץ תאנה ע"ש בתוס' אף דהוה רק מעות ומ"מ הוה קנין גמור לענין זה אך שם י"ל דהא באמת לא קנה לדידן עיין תוס' ב"ק דף ע"ט ע"א ד"ה גנב רק דצריך שיהי' גדר קנין וכיון דהוה גדר קנין שפיר קנה ומה דמקשה שם דף ע' ע"ב וכיון דכי תבע לו כו' ע"ש בתוס' ד"ה באומר מש"כ שם דהא קניה בחצירו אך הכונה כך דהא צריך שבשעת החיוב אז יקנה דאל"כ למה פטור מד' וה' כמבואר בירושלמי גיטין פ"ה גבי מנסך ובתוספתא ב"ק פ"ט הובא בדברי רבינו פ"ג מהל' גנבה ה"א ע"ש וזהו כונת הירושלמי ב"ק פ"ז ה"ו תלישה הוא שמחייבת ולא המכירה אך כונת הגמרא דילן הוא כך דהנה מבואר בירוש' מעשרות פ"ב סה"ה גבי אבטיח שספת בו אפי' כ"ש קנאו ור"ל דהוה קנין במחובר וה"נ ר"ל בהך דעקוץ תאנה דע"י העקיצה שקנה התאנה מקנה הגנבה לבעל התאנה ועיין ב"ב דף פ"ז ע"א גבי יפה לי קרקע כ"ש ע"ש ונמצא שהמכירה הוא ע"י האיסור חילול שבת ומקשה דכיון דהתאנה קנה מחמת דקלב"מ שוב לא הוה מכירתו מכירה כלל דהלוקח לא נתן לו כלום ואף דהא קי"ל דאם יש לו בעין צריך להחזירם כמבואר בסנהדרין דף ע"ב זה לא מחמת הלקיחה רק מה שישנם ת"י. עכ"פ י"ל דגבי כהן בפט"ח לא שייך זה דידו באמצע. ובאמת יש נ"מ לשיטת ר"י דס"ל דשותפות עכו"ם חייב בבכורה רק גדר מתנות כהונה ולא קדושה אם שחטו הישראל ולא נתנו לכהן אם חייב במתנות ועיין בתוס' בכורות דף ב' ע"א ד"ה ונותן אם צריך ליתן אותו בעצמו לכהן אך במ"א כ' דזהו כונת רש"י חולין דף קל"ב ע"א דכתב דלכך פטור מן המתנות משום דאין קדושה חל על קדושה ולא כתב משום דכצבי וכאיל כמבואר בכ"מ אך י"ל דנ"מ כה"ג וסבירא ליה דיש בו קצת קדושה על כל פנים אף דמותר בגיזה ועבודה וא"ש מ"ש שם התוספות דע"כ מיירי בבעל מום אך י"ל כה"ג אך אי נימא כמש"כ במ"א דמתנות כהונה זכה בו השבט קודם נתינה רק דהוא יכול ליתן לכל כהן שירצה אם כן יש לומר דאם שחטו עד שלא נתן לכהן פטור מן המתנות ויהי' נ"מ ג"כ לשה של פדיון פט"ח אם שחטו עד שלא נתן לכהן ג"כ פטור מן המתנות כיון שהכהן כבר זכה בו וכמש"כ דזהו כונת הגמ' בכורות דף י"א ע"ב ואם מת נהנין בו סד"א כו' ר"ל דכבר זכה בו הכהן ואף דמתנות כהונה אין נותנים לכהן רק כשראוים לו כעין דמבואר בחולין דף קל"ו ע"ב דלכך טריפה פטור ממתנות כהונה משום דכתיב ונתן ולא לכלבו אך זה רק אם מתחילה לא היו ראוים אבל כאן גבי פדיון פט"ח דהוה כמו שזכה בו כהן קודם שמת צריך ליתן להכהן הנבלה וכן יהי' נ"מ לגבי בכור אף דקי"ל דגם בטריפה שייך בכורה כמבואר חולין דף קל"ו ע"ב ובמנחות דף ו' ע"א וכן פסק רבינו בפ"א ה"א מהל' בכורות ומשום דלא גרע מנפל כמבואר בכורות דף ג' והנה בזבחים דף ק"ד ע"א

וכן פסק רבינו בהל' בכורות פ"ג ה"י גבי בכור דאם נמצא טריפה אחר שהופשט הבשר יקבר והעור ישרף בבכור תם ובבכור בע"מ העור לכהן וגבי קדשים בהל' איסורי מזבח פ"ב הי"א דתצא לבית השריפה ומשמע גם הבשר וטעמא מאי ועיין תוס' בכורות דף ל"ב ע"ב ד"ה פסק והנה הטעם דרבינו לא פסק כמ"ד בזבחים דף ק"ד דנמצא טריפה בבני מעים מרצה על העור הוא משום דכ"כ דרבינו פסק כמ"ד בתמורה דף י"ז ודף י"א דטריפה פקע ממנה הקדושה אף אם אח"כ נטרפה ובזה הוה פלוגתא דתנאי בתוספ' דתמורה ובתוספ' דבכורות פ"ג וס"ל דרחסג"ה ס"ל כת"ק דר"א דתוספ' שם דלא פקע וכן ס"ל הך דפסחים דף ע"ג ע"א גבי שחטו ונמצא טריפה בסתר ע"ש וא"ש מ"ש שם התוס' ועיין בקדושין דף נ"ז ע"א אך שם ר"ל דהוה טרפה משנולד ועיין במנחות דף ע"ח ע"ב ודף ע"ט ע"א דמיקרי פסולו קודם שחיטה ואף דר"מ בזבחים דף ס"ט ס"ל דמליקת עוף טריפה מטהר וא"כ לכאורה קשה לר"י שם דף ע' ע"ב דדוקא בתמימים ולא בבע"מ וא"כ מ"ש מטריפה דר"מ ס"ל במנחות שם דהוה פסולו קודם שחיטה וצ"ל דס"ל דגבי עוף לא אמרינן דנפקע הקדושה שבה ע"י טרפות כיון דבה יש מליקה דנעשה טריפה ע"י זה ועיין תוס' זבחים דף ס"ט ע"ב וא"כ לא הוה בה פסול הגוף עיין תמורה דף י"ז ע"א ע"ש והנה רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ב ה"י כ' שם הטעם דטריפה משום הקריבהו לפחתך ור"ל דקמ"ל דיש בו גם איסור קדשים מלבד האיסור ועיין ברש"י זבחים דף ע"ד ע"ב ד"כ שם דגם ספק טריפה אסור להקריבו בודאי מחמת הקריבהו לפחתך והולך לשיטתי' דס"ל בחולין דף ט' ע"ב ד"ה הלכתא דספק אסור רק משום שמא יעבור ועיין ברש"י יומא דף ס"ד ע"א ד"ה יקרובו ע"ש. ונ"מ אם נעשה טריפה בין שחיטה לקבלה אף דאז אין שייך גדר טריפה או אם ניקבה הריאה בין קנה לושט אף דכשרה היא מ"מ אסורה למזבח וא"כ נמצא שייך בו ג"כ פסול קדשים והוה כמו חסר אחד מאברים הפנימים המבואר שם בהל' י"א ובכורות דף ל"ט דגם לאחר שחיטה פסולה מטעם דאינה תמימה ויהי' נ"מ אם זה הפסול דחסר אחד מן האברים הפנימים שייך גבי עוף דלא בעי תמים אך מ"מ אין מקריבין חסר כמבואר שם בפ"ג ה"א ועיין מעילה דף י"ב ע"א דהפסול הוא בעוף מטעם חסר לא מטעם מום לכך ליכא בה פדיון כן ס"ל לרש"י שם וכן יהי' נ"מ אם בעל שלש כוליות אם חל עלי' קדושת הגוף או הוה כמו פסול הגוף עיין בדברי רבינו פ"ג מהל' איסורי מזבח ה"י ומלשון רבינו בפ"ב הי"א נראה דרק בעל כוליא אחת תשרף די"ל שנעשה אחר ההקדש אבל בעל שלש כוליות לא תשרף ולא חל עלי' קדושה כלל דזה משנולד כמבואר בבכורות שם ובכתובות דף ע"ו ע"א ובחולין דף ע"ד ע"א דיותרת הוה מן הבטן ע"ש ולא שייך בזה טעם התוס' בכורות דף ל"ב ע"ב והוא מהך דכריתות

דף כ"ד ע"ב מפני שנראה כזבח פסול דבזה לא שייך כיון שא"א לומר שנעשה אח"כ. אך י"ל כמ"ש התוס' תמורה דף י"ט ע"ב דלכך אמרינן במנחות דתצא לבית השריפה משום קדשי בה"ב ונ"מ דגבי בכור דקדוש תכף כשנולד איך דינו דהנה בתמורה דף י"א ודף י"ז ובחולין דף ע"ד הנ"ל מבואר דהוה קודם שנולד משעת יצירה וא"כ אין הקדושה עליהם רק בגדר בע"מ וכמו דמוכח ממה שכ' התוס' בכורות דף ל"ד ע"ב דבזה לכ"ע מותר להטיל בו מום וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין מהך דתמורה דף כ"א ע"א גבי מותר להטיל מום בתמורת בכור ע"ש ונ"מ ג"כ לענין בכור בזמה"ז ע"ש בתוס' בכורות ובהך דע"ז דף י"ג ע"ב ובמ"ש רבינו בהל' איסורי מזבח פ"א ה"ז דפסק שם דגבי קדשים בזמה"ז עובר בלאו משום דס"ל דגמ' דע"ז אזיל לר"י דס"ל דבעלי חיים נדחים ורבא ס"ל אף בזמן שהוא בידו עיין בזבחים דף נ"ט ע"א ובתוס' שם ודף ל"ד ע"ב ומנחות דף נ"ט ע"ב וכ"מ וא"כ לפי"ז קדשים שהוקדשו בזמה"ז פסולים אף לכשיבנה בית המקדש לכך רק מדרבנן מה שאין כן לדידן דפסקינן דלא נדחו כמש"כ רבינו בסוף פ"ג מהלכות פסולי המוקדשין עובר עליהם בלא תעשה אך זה רק בשאר קדשים אבל בבכור ומעשר דקי"ל דליקרב אינם באים מחו"ל וה"ה בזמה"ז אינם ראויין ליקרב אף לכשיבנה אין עליהם חיוב. וכן אם נולדו טריפה אף דאיתרבו לבכורה כמש"כ מ"מ גדר מתנות כהונה לא שייך עליהם דונתן ולא לכלבו כמש"כ ונמצא לפי"ז דאם נשחט ונמצא טריפה מן הבטן אז אף העור יקבר ואם נשחט ונמצא טריפה שיוכל להיות אח"כ הבשר יקבר דבזה לא שייך גדר משום קדשי בה"ב גבי בכור ומ"מ העור ישרף דהעור הוה דבר בפ"ע וכבר הארכתי בזה לעיל אם הא דכהן נוטל עור בכור תם אם הוא מחמת דהעור הולך אחר הבשר כמבואר זבחים דף ק"ג ע"ב או משום דכהן הוה כמו בעלים דבכור וכמבואר בתמורה דף ז' ע"ב דבאמת אף דהא מבואר בזבחים דף מ"ג ומעילה דף ט' דזריקת הדם מוציא את העור מידי מעילה הנה זה לא מחמת דחל קדושת הגוף על העור רק דזה ממילא הוה וכעין מעשה עץ שימש ולכך מבואר בזבחים דף ק"ג ע"א דחל על העור קדושת בה"ב מה"ת לדברי הכל ועיין תוס' יומא דף נ"ט ע"ב ותוס' חולין דף קי"ז ע"א דמשמע שם דאף קודם זריקה ליכא על העור מעילה ד"ת ר"ל בגדר עור ונ"מ דהזכי' שזוכין הכהנים לא מקרי משולחן גבוה ולכך חשיב להו בחולין דף קל"ג מהני דבירושלים ע"ש בתוס' ד"ה ועורות מ"ש שם ועיין זבחים דק"ג ע"ב דמוכח שם דקדשים קלים אם היו רוצין לא היו מפשיטין אך עיין שבת דקט"ז ע"ב דמשום נימין היו מפשיטין תחילה ועיין רש"י זבחים דף י"ד ע"א ותוס' שם דף ס"ג ע"א דכל היכא דלכתחילה לאו אורחי' הוה כמו א"א לבטלו ועיין רש"י פסחים דף ס"ה ע"ב דהפשט לא צריך רק גבי עולה וכ"כ בזה ונ"מ ג"כ דכל היכא

דצריך הדבר מיקרי זה מגוף הדבר ועיין תוס' מנחות דף מ"ב ע"ב ד"ה כתנאי מ"ש דהא גט לא בעי עשי' לשמה ע"ש אך באמת הא גט לא צריך כלל עיבוד שיהא נצרך לשמה אך יהי' נ"מ לגבי מגילת סוטה כמבואר בסוטה דף י"ז דבעי עיבוד אם שם צריך לשמה וגם אם לשם פרשת סוטה או לשם זו ע"ש דף כ' ע"א ובעירובין דף י"ג וכ"כ בזה בהל' סוטה בענין אם קלף לאחר שנמחק לשם סוטה זו אם כשר לשם סוטה אחרת לכתוב עלי' עיין בספרי ובתוספ' אך הספרי יש לפרש דר"ל להך דסוטה דף י"ח אם מחק ב' מגילות לתוך כוס אחד אם נימא דיכול להשקותן ע"ש אם אח"כ הודה אחת מהן שנטמאה אם יכול להשקות השניה. ועיין זבחים דף נ"ח ע"א בתוס' דלכתחילה לא ישחוט ע"ג המזבח ומ"מ מבואר תוס' יומא דף כ"ז וחגיגה דף י"א דמיקרי יכול לשוחטו ע"ג המזבח ולכך לא הוה עבודה ע"ש. וכן נ"מ דכהן יכול לקדש בהעור את האשה כמבואר תוספ' קדושין פ"ד ובירוש' שם פ"ב ועיין בכורות דף ל"א ע"ב אך שם קאי בבע"מ וכן יהי נ"מ לגבי עצמות קדשים עיין זבחים דף פ"ו ע"א דזריקה התירם למעבד אפי' קתא דסכינא ר"ל ולא שייך בהו משולחן גבוה קזכו וע"ש דף פ"ה ע"א אם יש הפשט ונתוח בראש המזבח ר"ל אם גם העור יקטיר או לא ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דזבחים דף ק"ד אם הדם מרצה על העור בפ"ע והנה מפשטות דברי הגמ' שם נראה דלר' יכול לזרוק הדם על העור בפ"ע אף אם נטמא או נאבד או נשרף כל הבשר דאל"כ מה מתרץ שם דר"ח ס"ל כר' דדם מרצה על העור בפ"ע וא"כ לפי"ז הוה עור ג"כ בגדר שולחן גבוה אך אי נימא כראב"ש דאינו מרצה לא שייך זה דרק משום דהעור בטל להבשר אך באמת רבינו ז"ל לא הביא כלל הך דין דיוכל לזרוק הדם על העור בפ"ע ומ"ש בהל' פסוהמו"ק פי"ט ה"ט וזבח שהופשט כו' אין ראי' כלל דקאי אפסול רק דר"ל דיכול להפשיט קודם זריקה ובאמת לא דצריך לזרוק רק דפקע ממילא המעילה משום דעור לאו גדר קרבן הוא בשעה שהוא חלוץ ולכך חל עליו קדושת בה"ב מה"ת כמבואר שם דף ק"ג ועל בשר חטאת ודאי לא חייל וע"כ משום דעור לאו משולחן גבוה. עכ"פ כך דעור בכור אם נטרף אחר שנולד דכבר זכו בו כהנים ושחטו תמים ונמצא טריפה אף דהבשר יקבר דהוה בגדר חולין כמש"כ מ"מ על העור הוה שייך שפיר גדר קדשים כיון דקי"ל דהדם מרצה עליו וגבי קדשים אז אם מצא טריפה גם הבשר ישרף משום ב"ה כמ"ש התוס' בתמורה הנ"ל אך זה קשה למה פסק רבינו בפי"ט מהל' פסוהמו"ק ה"ט דגם בקדשים קלים ישרף העור ומשמע אף בנמצא טריפה דמנ"ל זה לפי מש"כ כיון דפקע ממנו הקדושה לגמרי. וגבי בכור בעל מום הנה רבינו בהל' בכורות פ"ג ה"י דכ' והוא שנשחט עפ"י מומחה ר"ל דרק מומחה הוא פועל דהוה כמו היתר וחלוק העור מהבשר אבל ג' הדיוטות לא אך זה

אם רק דבעי מומחה כמום שאינו מובהק ובא"י דאף במום מובהק בעי מומחה כמש"כ בפ"ג והנה רבינו בפיהמ"ש דעדיות כ' בפ"ב גבי הך דרחסגה"כ דרק בחו"ל כן ר"ל משום דאז לא מעכב מומחה והוא עשה ע"י מומחה פועל להתיר העור אך בפיהמ"ש בזבחים לא פי' כן ואדרבא י"ל דרק במקום דמעכב מומחה אז מועיל ההתרה שלו ועיין בגיטין דף ו' ע"ב גבי בפ"נ ובפ"נ דמשמע שם גבי מקום דא"צ מועיל ע"ש בתוס' אך בירוש' מוכח דלא מהני ועיין ב"ק דף ק"ו גבי שבועה קונה דלא מהני היכא דא"צ ומכות דף כ"ג ע"ב ברש"י גבי חייבי כריתות שלקו וכה"ג אמרינן בירוש' גיטין פ"ז ה"ה גבי אצטלית אמר שם אר"י כשאבדה באונס אנן קיימין עשו אותה כמתנה ש"ח כו' וט"ס שם וצ"ל להיות חייב כשואל כעין הך ירושלמי פ"ו דב"מ ורפ"ז דשבועות דמתנה ש"ח להיות כשואל ותוספות בבא מציעא דנ"ח ור"ל כך דנהי דיש לומר מה לי הן מה לי דמיהן כעין בבא מציעא דף ס"ג זה רק אם מחוייב לשלם על פי דין אבל היכא דאין צריך לשלם הוה רק כעין דאמרינן בבא מציעא דף כ"ו עמוד ב' דלא מתקן כלל בהשבה דהוא מתנה בעלמא ולכך נתבטל התנאי ור' שמעון בן גמליאל ס"ל דהוה כמו שהתנית שתתחייב ושפיר מהני הדמים וכן בהך דב"ב דף קל"ז ע"ב גבי אם הקדיש את השור דמשמע דלא מהני אף אם ישלם הדמים עיין ברא"ש פ"א דקדושין והטעם כיון דעפ"י דין א"צ לשלם דמצי אמר לו הרי שלך לפניך לא מהני התשלומין. ועיין תוס' סנהדרין דף מ"ח ע"א דמעות הוה כמו עצם הדבר ובמ"א אבאר זה. וכן יהי' נ"מ גבי חלב וגיד הנשה ועצמות של בכור בע"מ טריפה אם מותר ליתן לעכו"ם עיין תוס' בכורות דף ל"א ע"ב ודף ל"ב ע"ב דמותר ליתן לכ"ע בכשרה לעכו"ם בטריפה מאי ועיין תוס' שבועות דף י"א ע"ב דכ' דהיכא דרק מדרבנן לא שייך העור להבשר ובזה יש ליישב מה דמבואר במס' מעש"ש פ"ג גבי צבי שלקחו ומת דר"ש אומר יפדה ונראה דקאי על עור והטעם משום דמה"ת הוה הדין ליקח חיה לבשר תאוה ופקע גם העור לחולין עיין מנחות דף פ"ב ע"א בתוס' ובירוש' פ"א דמע"ש רק דמדרבנן גזרו שלא יפקע כמבואר בירוש' שם ובתוספ' פ"א ואף דמהך דחולין דף ל"ג ע"א בהך דמוקי בלוקח בכסף מעשר מוכח דלא פקע הקדושה של מעש"ש בלקיחת חיה י"ל דזה לבתר תקנה המבואר בירוש' ובתוספ' שם וא"כ הוה רק מדרבנן ומדרבנן עור חלוק מבשר וא"ש. ואף דבחולין דף קל"ד ע"ב מבואר שם דגם חלב נותנים לכהנים במתנות וע"ש דף מ"ט י"ל דזה רק בטל להקבה ומה דמשמע מתוס' חולין דף ק"ל ע"א דטריפה חייבת במתנות לאו דוקא רק דר"ל אמן ארכובה ולמטה דאז לפי שיטת התוס' חולין דף קל"ו ע"ב אינו נכנס לדיר להתעשר ומ"מ חייב במתנת דראוי לאכילה. עכ"פ אם היו ראוין שוב הם שייכים לכהנים וא"כ פטורים מן המתנות

אף דלית בהו קדושה כלל ועי' בתוספ' רפ"א דבכורות דרק פדיון של ספק פט"ח חייב במתנות ע"ש. עכ"פ י"ל כמש"כ לעיל דגבי שותפות עכו"ם אף אם אין לו חלק רק ביד פטור מכל המתנות ודלא כשיטת רש"י ויהי' ג"כ נ"מ אם הקדיש אבר למזבח אף דבר שאין הנשמה תלויה בו לפי המבואר בתמורה דף י"א וכבר הארכתי בזה בהל' ערכין ובהל' נדרים דחל עליו קדושת הגוף וע"ש בתמורה דהוה בעיא דלא איפשטא אם מותר בגיזה ועבודה לא מחמת גדר הקדש רק מחמת הך לאו דלא תעבוד ולא תגוז ונ"מ דאם אח"כ נעשה בע"מ ופדאו ג"כ אסור בגיזה ועבודה אם אז חייב במתנות דהנה באמת לפי שיטת הראב"ד ז"ל בהל' כלאים ספ"ט ס"ל הכי דפסוהמו"ק הבהמות שבו הוא קודש והחולין שבו הוא חיה ונ"מ כך דבר שחיה פטור והקדש פטור אז ממ"נ הוא פטר ודבר שרק דבר אחד פטור אז י"ל דהוה בגדר כוי ועיין בבכורות דף ט"ז ע"א מה דמקשה שם על אותו ואת בנו שלא יהא נוהג בפסוהמו"ק ואמר שם ממ"נ ומקשה שם מחלב והנה מה שייך זה לזה דאו"ב יהי' תליא בהך מחלוקת דחולין דף ע"ט דשה אפי' מקצת שה ובחלב ודאי צריך קרא לרבות עיין בתוס' חולין דף ע"ט ע"א ד"ה עייל ולכך אמרו בגמ' דבכורות דט"ו דסד"א דפטור מכרת וחייב לאו ויהי' כמו כוי ביומא דף ע"ד ע"א וא"ש מ"ש התוס' בבכורות שם ד"ה ואהני אבל באו"ב זה ודאי אם האם חולין והבן פסוהמו"ק על זה ודאי ל"צ קרא דשה ובנו אמר רחמנא כמבואר בחולין דף ע"ט ע"ב רק כגון אם האם פסוהמו"ק וזה יהי' תליא בשה ואפי' מקצת שה ועיין ברש"י בכורות דט"ו ע"א ד"ה אך דכ' דמסתברא דמדמינן להו לקדשים וקשה דהא בתו"כ פ' ויקרא ובספרי פ' ראה ממעטינן לר"י דס"ל בכריתות דף ד' דעל דם וחלב של מוקדשין יש שני לאוין ממעיט להו מקרא לפסוהמו"ק א"כ לא מדמי להו לקדשים לגמרי אך לפי מש"כ י"ל דגבי בכור ומתנות גם הצד שיות שלו פטור משום דזה הצד הוא קודש משא"כ גבי חלב ואו"ב זה הצד חייב ומש"כ שם רש"י בד"ה ואהני משום דאינו ראוי לקרבן לכך פטור מכרת ואף דבפסחים דף מ"ג ע"ב הובא ברש"י כריתות דף ד' מרבה בעלי מומין רש"י ר"ל דהוה בגדר כוי כמש"כ דאף דנימא דהוה מין בהמה מ"מ כיון דלא ראוי לקרבן כדאימעוט בתו"כ בכ"מ אין עליו כרת ויש בו לאו וכמו הך דיומא וכ"כ בזה בהל' מאכלות אסורות ובעלי מומין שאני משום דהוה מינו כשר לקרבן וכדאמרינן בקדושין דף נ"ז ע"ב אך לפי"ז נימא דבעי קרא לרבות איסור חולין בעזרה על פסוהמו"ק ועיין רש"י חולין דף י"ז ע"א. וכן ר"ל בהך דבכורות דף י"ב ע"א גבי מהו לפדות פט"ח בפסוהמו"ק כו' ע"ש וכבר עמדו על זה דאמאי לא אמר דנ"מ לפדות בשויה דאף אם הוא חיה מ"מ פודין בו אך כך דבתורת חיה הוא חולין ולא שייך בזה לומר דלא מצי איסורא לאפקועי איסורא עכ"פ

פסוהמו"ק החולין שבו הוא חי' וההקדש שבו הוא בהמה ואם הקדיש רק אבר אחד זה ודאי כ"ז שהוא קודש ודאי פטור ועיין תוס' בכורות דף י"ד ע"א ד"ה קדושת דהפטור הוא משום בישראל ומשום מאת העם ורש"י חולין דף ק"ל ע"א ממעט מקרא אחרינא ע"ש בד"ה בכור ונ"מ לשותפות. ואם נעשה בע"מ ופדאו וא"כ נמצא דכל הגוף הוא בהמה רק באבר אחד יש בו גדר חיה אם הוא פטור מן המתנות ועיין בחולין דף קל"ה מה דדחק שם בהמיעוט של קודש ולא מוקי לה בפסוהמו"ק ועבר וגזז וצ"ל משום צבי ואיל וכמש"כ ולפי מה דפסקינן בכוי דחייב במתנות כמבואר בחולין דף קל"ב ולשיטת הראשונים דלא ס"ל כרבינו בפ"ט מהל' בכורים רק דאף מקצת שה חייב בכל המתנות ה"נ כן ועיין בתוס' דף קל"ב ע"א ד"ה וצריך ע"ש. וכן גבי פט"ח אם יש לכהן חלק רק באבר אחד י"ל דלא מיקרי עריבי בו חולין והוה כמו לר"י בשותפות עכו"ם דליכא בו איסור גיזה כמבואר בכורות דף ט' ע"ב ועיין תמורה דף י"א ע"ב גבי הקדיש אבר אחד ע"ש ובזה יש ליישב מה דכ' רבינו בפי"ב מהל' בכורים ובהל' בכורות פ"ד ה"ב דאין קונסין על זה ר"ל דאף דאנן פסקינן דמכר בהמה גסה לגוי קונסין אותו ולפי מה דמוכח מדברי הגמ' אם מכר עובר בהמה מעוברת קונסין אותו ג"כ מ"מ כאן אין קונסין אותו ודוחק לומר דרבינו מפרש דכיון דאמר שם דחכמים פליגי על ר"י דא"צ ליתנו לכהן שוב לא קנסו אותו אף דמהירוש' משמע כן דהקנס הוא מה דמפקיע אותו מבכורה כמו הך דרב מרי בר רחל בבכורות ד"ג ע"ב דא"כ למה מקשה בבכורות ד"ב ע"א מה דר"י לא פליג על הך דנקט והמוכר לו אעפ"י שאינו רשאי דילמא לכך אינו רשאי משום הפקעת בכורה. אך י"ל דס"ל דגבי פט"ח אף לר"י דס"ל דאסור בהנאה מחיים זה לא הוה בגדר קדושה רק בגדר איסור ועיין רש"י מכות דף כ"א ע"ב אם יש בו מעילה וזהו ג"כ כונת הגמ' בכורות ד"ט ע"ב ודף י"א ע"א דלא יהא חמור מן ההקדש ובפיהמ"ש לרבינו פ"א דבכורות דמחיים אינו אסור רק הנאת דמים לא הנאת גופו דלא כרש"י דף י' ע"ב וגם רבינו בחיבורו חזר בו ועיין ברא"ש במס' בכורות דמבואר ג"כ כן דהאיסור לא מחמת גדר גוף אלא מחמת גדר דמיו ונ"מ במש"כ בח"ב בהל' ערכין דהדמים שיש לכהן חלק בו הוא רק כמו שהי' שוה בשעה שהי' ל' יום ואף אם פודהו אח"כ א"צ לפדותו רק כמו שהי' שוה אז וכעין מ"ש התוספות ערכין דף י"ח ע"א. ובזה יש לפרש לשון הברייתא המובא בכורות די"א אעפ"י שאין לו עכשיו יש לו אחר זמן וכבר הקשו על זה בירוש' על מ"ד דיתר מכדי שה או כדי שקל יש לו להישראל וכמבואר בכורות דף י' ע"ב אך ר"ל כך דאף לענין פדיון שלא בשה מ"מ אם שהה יותר מל' יום יש להישראל חלק בו וכן נ"ל דנ"מ בהך דין המבואר בבכורות דף ג' והובא בדברי רבינו פי"ב מהל' (בכורות

לא כ' כן רק) [השמטה בכורים הט"ו ופ"ד מהל' בכורות כמה יהא לעכו"ם חלק בו והנה רבינו בהל' בכורים שם כ' לשון ע"כ השמטה] בע"מ והטעם כך דנ"ל דגבי בכור טהורה לא מהני רק דבר שע"י זה אם הי' חסר הי' מותר לשחוט משא"כ אם רק כמו חסרון מבפנים וכה"ג ויוכל להיות אף אם הי' טריפה ע"י חסרון זה לא מהני וכמו שדייק רש"י בכורות דף ג' בד"ה נבלה ולא פי' כמו הך דנזיר דף כ"א וערכין דף כ' ורש"י שם דף ד' ע"א ד"ה שהנשמה ותמורה דף י"א ע"ב דגם באברים הפנימים ג"כ כן. ועיין נדה דף כ"ג ע"ב גבי ושט ובירוש' נזיר פ"ג ה"ב גבי רקב משום דס"ל דגבי בכור בעיא דוקא דבר שיהי' מום בגלוי שע"י זה יהי' נוכל להתירו לשחיטה ועיין תוס' ע"ז דף ע"א ע"א דלא ס"ל כן רק דגם בבכור מהני כה"ג אך רבינו ז"ל ס"ל לחלק דגבי טהורה בעי רק מום גלוי וגבי חמור די רק במום שאם הי' בטהור הי' רק פסול למזבח ג"כ די בזה והטעם משום דגבי דבר שיש בו קדושה אז צריך דוקא שיהא הפקעה ע"י דבר הנראה וזה הוה גדר מה דבעי העמדה וצריך דוקא ראיית המום כמבואר ביצה דף כ"ו ודף כ"ז ובכורות דף כ"ח ודף ל"ו ונ"מ ג"כ לגבי קדשים דשם ההיתר רק ע"י פדי' אם גם שם בעי רק ראיית חכם ובזה יש ליישב מ"ש התוס' כתובות דף ק"ו ע"א גבי מבקרי מומין שבירושלים דהיך היו מקבלין שכר הא מבואר בבכורות דף כ"ט דאסור לקבל אך באמת עיקר הטעם דאסור הוא משום דזה הוה הוראה ומה אני בחנם כו' וזה לא שייך רק בדבר דעל ידו נגמר ההיתר אבל גבי קדשים דצריך גם פדיון לא הוה זה דרך הוראה ועיין בכורות דף ל"א ברש"י דמשמע דרק כהן לא יראה של עצמו וכן משמע ברש"י יומא דף ע"ח ע"א ובכורות דף ל"ח ע"ב ד"ה זקן ובאמת הטעם דדבר דצריך הוראה אינו מועיל על שלו ועיין הוריות דף ו' ע"ב בתוס' ד"ה הורה אם שייך גבי גדר הוראה או צריך רק שההוראה שלו יתקבל אז הוה זה הדין ומבואר שם דף ז' דצריך ג"כ שיהא הוא מופלא דל"ה אין עליו שם הוראה וע"ש בירוש' אם כהן משיח זה עשה בהוראת כהן משיח אחר אם חייב. וכן נ"מ למה דמבואר בירוש' פ"א דהוריות על מה דפליגי ר"מ ורבנן הובא שם דף ג' הורו הם ועשו ר"ל דפליגי אם הב"ד עשו בהוראת עצמן אם הוה כיחיד שעשה בהוראת ב"ד וע"ש בתו"י אך זה רק אם כבר נתפשטה ההוראה שלהם אבל בל"ז מבואר בתוספ' דהוה בכלל והנפש אשר תעשה כו' ובמ"א אבאר זה ולכך דיניו בטלין אם נוטל שכר דאז הוה כמו לעצמו דלא מהני ועיין תוס' קדושין דף נ"ח ע"ב וגבי פרה למה פסול י"ל כך דעיין רש"י מו"ק דף י"ב ע"א ודף י"ח ע"ב דהיכא דנוטל שכר הוה זה כמו מלאכה ע"ש א"כ הוה כעשה עמה מלאכה דפסול ועיין מ"ש רבינו בהל' פרה פ"ז ה"ב ג' ובפיהמ"ש שם וע"ש בהשגות ובמ"א אבאר זה. עכ"פ היכא דבעי הוראה לא מהני לעצמו ואין נ"מ בין כהן לישראל אך

היכא דהוא מום מובהק או בחו"ל או דאין עליו גדר קדושת הגוף אז שייך החשש רק משום כהן וזהו שיטת רש"י וכן ר"ל הך דחולין דף מ"ד ע"ב גבי הך דר"ח גם י"ל דהך דכתובות שם לא הוה הפעולה שלהם רק לפוסלו מהקרבה ובזה לא הוה גדר הוראה רק גדר עדות וכמ"ש רש"י תמורה דף כ"ח ע"א ע"ש בד"ה עד אחד פוסלו כו'. והוראה לא הוה גדר עדות רק התורה האמינו וכעין הך דגיטין דף נ"ד ע"ב גבי פיגול ור"ל דכך הוא הדין וא"א בל"ז וכ"כ בזה וכן נ"מ בין אם אמר שהוא טימאם או פיגלם דאז נאמן ובין אם אמר שאחר וא"ש מ"ש התוס' גיטין שם ועיין בתוספ' תרומות פ"ב גבי המוכר פירות דאינו נאמן לומר טבלים הם וכן דברי רבינו ספי"ב מהל' מעשר ובתוספ' פ"ג דמעש"ש מבואר דנאמן וצ"ל דשם הטעם דכיון דצריך להחזיר לו הדמים נאמן כמו בגיטין גבי ס"ת א"כ לפי"ז יהי' נ"מ בין אם אמר שטימאן או פיגלן בשוגג דא"צ לשלם דאז אינו נאמן ובמזיד נאמן וזה רק מדרבנן כיון דקי"ל דהיזק שאינו ניכר לא שמי' היזק וזה דדייק הגמ' בגיטין שם שהתורה האמינתו ר"ל ומה"ת פטור אף במזיד וע"כ דזה בגדר דין ודחה דמשכחת לה כגון ששמעו שפיגל ובזה יש ליישב דברי רבינו מה דסתרי אהדדי בסוף הל' פסוהמו"ק ובסוף הל' מטמא מו"מ ועיין מ"ש התוס' קדושין דף ס"ד ע"א דכל דבר שמוטל עליו הוה כמו בידו ע"ש ועיין נדה דף מ"ז ע"ב גבי בת עשרים שנה יביאו ראי' כו' ומשמע דאין האב נאמן על זה וצ"ל דשם כבר יצאה מרשותו ובאמת נ"ל מה דאמרינן בקידושין שם דאינו נאמן לא למכות ולא לעונשין ר"ל לגבי בן סורר ומורה דחייב שניהם מלקות ומיתה ובמ"א אבאר זה. עכ"פ היכא דלית בו קדושת הגוף רק גדר איסור לא הוה הוראה וא"צ ראי' ממש ולכך די אף בדבר שמבפנים ועיין חולין דף ל"ז ע"ב דטריפה הוה חסרון וגם מיתה ותוס' ב"ק ע"ו ע"א. עכ"פ לא הוה קדושה בפט"ח וס"ל דלאפקעי ממתנות כהונה היכא דליכא גדר קדושה שרי ועיין פסחים דף מ"ח ע"ב ומנחות דף ס"ז ע"ב גבי חלה וחולין דף קל"ב ע"ב גבי טבח ובירוש' ספ"א דפיאה ובזה יש ליישב מה שעמדו התוס' בבכורות דף ג' ע"ב היך אנו מוכרין לעכו"ם לאפקועי מבכורה ולפי מש"כ דרבינו ס"ל דבכור שנולד בחו"ל אין עליו שם קדושה רק שם איסור וזהו כונת רבינו במ"ש בהל' בכורות פ"א דאין מצוה זו נוהגת בחו"ל ר"ל דמצוה שצריך להקדיש הבכור זה אינו נוהג בחו"ל דזה אינו שייך רק להקרבה וזה לא שייך בבכור של חו"ל וכן הוא מבואר בס' המצות לרבינו מ"ע פ"ה וט"ס שם. ובאמת מה דאמרינן בבכורות דף נ"ג ה"ק ליקנינהו לאודנייהו כו' ר"ל כך דעשו ב"ד תקנה שיהי' קנוי להעכו"ם אזנים של בכורים ממילא כעין הך דגיטין דף כ' ע"א גבי שכר הסופר ושם דף ל' עשו שאינו זוכה כזוכה והטעם שם אף דבאמת לא דמי ממש להך דבכורות דף י"ח משום דשם בשעה

שהוא נוטל זה הישראל נוטל זה מה שאין כן גבי הלואה בשעה שהוא מלוה לו עדיין לא הפריש התרומה ועדיין אין לו התבואה וכן מדחה בירושלמי דגיטין פ"ג ה"ז אך גמ' דילן נ"ל דר"ל מהך דבכורות דף י"ח ע"ב גבי שתי רחלות שלא בכרו וילדו שני זכרים ונקבה וגם שם ס"ל לר"י דזכר אחד פטור מן המתנות אף שהוא ביד ישראל ואף דשם לא שייך כ"כ לומר חליפיו ביד כהן שיוכל להיות שבאמת שניהם בכורים ומ"מ פטר ר"י בזה וא"ש פסק רבינו דאף דבהל' מעשר פ"ז ה"ה פסק שם דלא כמאן דמוקי לה כר"י בפ"ט מהל' בכורים ה"ג פסק כר"י ע"ש אך מ"מ הך דין דב' רחלות הנ"ל לא פסק ולכך דייק שם ואם נסתפק בשנים כו' ר"ל דאז דוקא פטור מן המתנות וכמ"ש. ובירוש' ערלה פ"ב ה"א תנאי ב"ד שיהא חלתו כו' ובפ"ז דדמאי וכ"מ ובהך דשבת דף י"ח ע"ב גבי גיגית ונר כו' דהוה הפקר. ומשני דכיון דאפשר בתקנה אחרת לא הוצרכו חכמים לתקן זה אבל הוא בעצמו מותר לעשות כן לדידן בבכור בחו"ל דאין בו קדושה וכן בפט"ח ולכך ממילא לא קנסו אותו גם משום מכירת בהמה גסה כיון שהוא רוצה לעשות זה כדי שלא יהי' בכור וכעין דאמרינן בגיטין דף נ"ד ע"א גברא לתקוני קמכוין כו' זהו טעם רבינו אך מ"מ קשה גבי פט"ח הא יש לו תקנה להקנות לכהן או ללוי ולמה לא קנסו אותו שם משום מוכר בהמה גסה וראי' למש"כ דבכהנים ולוים רק שותפות פוטר ולא מהני מה שיד כהן באמצע אך י"ל באמת דזה תליא במחלוקת דב"ב דף ע"ח אם סתם חמור לרכוב קאי או למשא ואם נימא דלרכוב הוה כמו סוס ורבינו פסק כב"ב בע"ז דף ט"ו כמבואר בהל' שבת פ"כ והא דדייק בבכורות דף ב' דקנסו אותו או דקאי אבהמה ע"ש בתוס' ובתוספ' רפ"ב דבכורות או משום דר"י ס"ל סתם חמור למשאוי עיין בב"ב שם וברשב"ם שם דכ' דאשה כמשאוי דמי ועיין פסחים דף ג' ומגילה דף ט' וכי לא הי' כו' דאשה אין דרכה על החמור ובזה יש ליישב לשון רבינו בהל' שכירות פ"ד ה"ח דנקט שכר את הבהמה ולא נקט חמור כמבואר בגמ' שם משום דאז לדידן דקי"ל דסתם חמור לרכוב לא הוה צריך להתנות וזהו ג"כ כונת התוס' בע"ז דף ט"ו ע"א ד"ה שרא דכ' שם דהוה גזרה לגזרה ע"ש ור"ל דאף למאן דלא פסק כב"ב דמתיר בסוס מ"מ זה לא הוה רק גזרה והתם הוה חמור ואנן קי"ל דסתם חמור לרכיבת אדם קאי ובזה יש ליישב דברי התוס' בכורות דף י"ב ע"ב ד"ה מהו מ"ש שם דלמה אסור ליקח פט"ח מדמי שביעית כו' ולכאורה הוא תמוה הא מבואר להדיא ספ"ח דשביעית דאין לוקחין בהמה טמאה מדמי שביעית כו' ובזה א"ש דגבי חמור כיון דהוא לרכוב כמו לצורך אדם ושרי ועיין תמורה דף י"ז ע"א דאמר שם מה בהמה טמאה פסול הגוף ולא נחית כו'. ובאמת לפי הנראה מלשון רש"י בכורות דף ט' ע"ב משמע דהא דס"ל לר"י דשותפות נכרי מותר בגיזה ועבודה זה רק

בשותפות בולד אבל בשותפות באם כיון דהולד שייך לגמרי לישראל הוה בכור גמור וכן משמע מהך דתמורה דף י"א ע"ב דמדמה לה להך דין דהקדיש אבר ע"ש בתוס' ובאמת היכא דהאם כולה של גוי רק הולדות שייך לשניהם לר"י ג"כ י"ל דאינו חייב ואף דמהך דבכורות דף ג' ע"ב גבי ההוא גיורתא לכאורה לא משמע כן אך הא לפטומי יש לה קנין בעצם הבהמה כמבואר שם דף ב' ע"ב ועיין במה דפליגי בדמאי פ"ו ה"ה בירוש' גבי כהן ששם פרתו לישראל דלכאורה מוכח שם דלר"י הפרה גופה שייכה לבעל הפרה אך מכאן דף ב' ע"ב לא משמע כן רק דגם ר"י ס"ל דיש להמקבל ג"כ חלק בה ועיין תוס' יבמות דף ס"ו ע"ב גבי השם פרה ובירוש' פרק י"א דתרומות סה"ו דהוה שם מחלוקת אם גבי שאלה אוכלת בתרומה ובתוספ' דב"מ פ"ה. אך לס"ד בגמ' שם גבי המקבל מן הגוי דמיירי רק לעובר ומ"מ צריך ליתן להכהן לר"י אף דאין להישראל בגוף הבהמה כלום ועיין בשבת דף קל"ה ע"ב דזה הוה רק בגדר קנין פירות ור"י ס"ל דלאו כקנין הגוף דמי כמבואר גיטין דף מ"ח וב"ב דף נ' ע"ב ע"ש בתוס' ועיין בהך דחולין דף קל"ח ע"א גבי גיזה אם יש לו חלק בגוף ושם דף קל"ה ע"א משום כחישה ותמורה דף י"א ע"ב ועיין ב"ק דף ע"ח ע"ב אם הולד הוה שיור אך שם מיירי במעוברת ועיין בירוש' קדושין פ"א ה"ה דמעוברת עשו אותה כמשאה. ולפי שיטת רבינו בהל' גניבה פ"ט ה"ד הוה זה הדין דלא איפשטא בסנהד' דף פ"ה ע"ב אם זה מיקרי קנין בגוף גבי גונב נפש ע"ש וביבמות דף ע' ע"ב בתוס' גבי ע"ע אם ע"י זה יהיה קנין הגוף ותוס' גיטין דף מ"ג ע"ב משמע דזה מיקרי שיור בגוף וב"מ דף ל"ד ע"א חשיב לה שבח דאתא מגופה ועיין תוס' תמורה דף ל"א ע"ב דכ' דאין על הולד שם גידולין ושם בע"א במה דאמר שם דולד בהמה מאוירא קרבי ולכך מוכח מבכורות דף ט"ו ע"ב דולדי קדשים שקדם מום קבוע להקדשן לא הוה הקדושה שלהן רק דרבנן ומיקרי ממון הקדש ולכך אמר מצות עילוי בלבד והוה כמו זבל קדשים דמעילה דף י"ב ע"ב וכ"כ בזה בהל' ערכין. ובאמת מה דאמר בתמורה שם ובבכורות דף ז' גבי ולד טריפה דהוה זה וזה גורם לא דר"ל דמיירי שהזכר היה כשר עיין תוס' שם מ"ש על זה כיון דאין חוששין לזרע האב ובתוס' סנהדרין דף פ' ע"ב ע"ש בד"ה אלא ובכורות דף י"ז ע"א היכא דחזינן שע"י האב נעשה שינוי בהולד חיישינן יותר לזרע האב. ובזה יש ליישב הך דחולין דף ע"ט ע"א ברש"י ד"ה קסבר דמשמע שם דשם חיישינן טפי משום דנשתנה והוה ודאי. רק דר"ל כך דכיון דא"א שיהיה לידה בלא ביאת זכר לא שייך לומר בזה שזה בא מהאיסור דכיון דהוא לא עצם הדבר ולמ"ד דזוז"ג אסור ר"ל אף דבעי עוד דבר מ"מ גם שם זה עליו וזה תליא בהך דבכורות דף ז' ע"ב גבי עור הבא כנגד פניו של אדם אם בעי שניהם מתים האם והולד או אפי' אז ג"כ טהור ע"ש

ובזה א"ש ג"כ מה דצריך קרא בבכורות דף ו' ע"ב לאסור טהורה שנולדה מן הטמאה לשיטת התוס' דס"ל בחולין דף ס"ד דאיסור דכל היוצא מן הטמא יש עליהם דין מלקות למה לא נילף מזה. ובזה א"ש דכיון שנולד הוה כמו מין בפ"ע ונפרד ממנו וכיון דיש בו סימני טהרה הו"א דטהור ועיין תוס' ביצה דף ו' ע"ב דלא שייך נולד בעגל וזהו בעצם הך מחלוקת דולדי קדשים בהויתן הם קדושים או במעי אמן ר"ל אם הם דבר אחד ושם אמן עליהם או לאחר שנולדו והקדושה מחמת קרא ומ"מ מהני בהו מה שאמן קדושה דהנה זה מבואר בתמורה דף כ"ד ע"ב דאף דאסור להתפיס ולד שהוא בכור במעי אמו לקדושה קלה זה רק בזמן שיהי' ראוי להקרבה ע"ש משא"כ בולדי קדשים אף למ"ד בהויתן הם קדושים מ"מ הא מבואר בבכורות דף ט"ו ע"ב גבי ולדות פסולי המוקדשים קודם שנפדו דאסור להתפיסן במעי אמן לזבח אחר זהו כונת התוס' שם בד"ה מה אף דהא לכשיולדו אינם ראוים להקרבה ועיין תוס' תמורה דף ל"א ע"ב ד"ה ולדן ובהך דע"ז דף מ"ז ע"א מה דמחלק שם ותוס' ב"ק דף ס"ו ע"א גבי אתנן ותמורה דף ל' ע"ב ע"ש. אך באמת זה מבואר בתוספ' פ"ו דתמורה דלב"ש דס"ל דשינוי באתנן אסור הא דולד שרי זה רק בשנתן לה עד שלא נתעברה. ואם נתן לה הולד בעודה עובר ודאי חל עליה אתנן כמבואר להדיא בבכורות דף נ"ו ותוס' זבחים דף קי"ד ע"א ועיין תוספתא ב"ק פ"ז אם גנב פרה מעוברת וילדה ואחר כך טבח את הולד דפטור משום ארבעה וחמשה על הולד ועלי' חייב אם טבחה אחר הלידה ועיין תוס' ע"ז דף מ"ו ע"ב דהלידה הוה שינוי גם לגבי הפרה מדרבנן ורבינו בהלכות גזילה פ"ב ה"ז ס"ל דלא הוה שינוי והר"א ז"ל ס"ל דהוה שינוי ורבינו ז"ל אזיל לשיטתיה בהל' נחלות פרק ג' הלכה ב' דבכור נוטל פי שנים בהולד דס"ל דלא הוה שינוי גם בהולד ע"ש בה"ה ז"ל והא דלא מחייב בארבעה וחמשה על העובר י"ל משום דבשעת הגניבה אין עליו שם שור או שה וכעין מ"ש התוס' חולין דף פ"ט ע"ב וכ"מ ע"ש ועיין מ"ש התוס' חולין דף ס"ד ד"ה שאם בע"ב דביצה שאני משום שהיתה מתחילה בשר וכעין זה ס"ל להראב"ד ז"ל בתו"כ פ' ויקרא דהא דקי"ל בתמורה דף ל"א ובמעילה דף י"ב דקדשי מזבח אין מועלין בביצים זה רק כבשהקדישן היו נגמרים אבל אם היו עדיין תלויים באשכול אף לכשיגמרו מועלין בהם וזהו ג"כ מה דאמרינן בתמורה דף ל"א ע"א מגופה קרביא ע"ש אך רבינו ז"ל פ"ג מהל' מאכלות אסורות ס"ל דזה ג"כ הוה כדבר חדש ולכך לא הוה רק עשה וע"ש בהי"א שכ' הטעם דעופות טמאים הוא משום דהמין הוא כך. ועיין מ"ש רבינו בפ"ב מהל' מ"א הכ"ב גבי שור הנסקל דכיון שנגמר דינו נעשה כבהמה טמאה ונעשה דבר חדש ונעשה מין טמא וכן יהי' הדין גבי עוף וזהו כונת הגמ' חולין דף קל"ט ע"א ודף ק"מ ע"א דלאחר גמר דין גבי עוף שהרג פשיטא דא"צ

לשלחו ואסור לציפורי מצורע והטעם דציפור הוה טהורה ולא טמאה כמבואר בגמ' שם אך י"ל דזה הוה כמו עכבר מן האדמה וכמו סלמנדרא כמבואר בחולין דף קכ"ו ע"ב ודף קכ"ז ע"א וכן יהי' נ"מ לגבי בשר בחלב לאחר שנאסר יש עליו שם איסור בשר בחלב או איסור חדש ועיין מ"ש התוס' יבמות דף ע"ז ע"ב גבי חלל דחייבי עשה דלא הוה רק עשה דלא עדיף מאיסורא דאתא מיני' ויהי' נ"מ לכמה דינים וכן יהי' נ"מ להך דבכורות דף ח' גבי דולפנין דפרין מבני אדם איך יהי' הדין אם בא על בת ישראל כיון דהוא חית הים ועיין נדה דף כ"ג ע"ב ובירוש' שם גבי הוא אדם ופניו בהמה אך זה רק אם זה הוה סיבה אבל אם פעל בו הזכר הזה כה"ג וכן להיפך איך הדין עליו ועיין בתו"כ פ' שמיני פ"ג מה דמביא שם פלוגתא אם מטמא באוהל ואף דהא לאו אדם הוא אך י"ל דנ"מ כה"ג וכן בהך דכלאים פ"ח גבי אדני השדה ע"ש ור"ל דנולד מאדם ועיין ב"ב ברשב"ם דף ע"ג גבי הורמין ע"ש ונדה דף כ"ד ע"ב גבי המפלת דמות לילית ע"ש. עכ"פ הטעם דעופות טמאים משום דהגידול הוא כך ולא מחמת האם ועיין רש"י ב"ק דף ע"ח ע"ב ד"ה דאיעבר ותוס' שם ד"ה לטמא וא"כ לשיטת רש"י משכחת ולא כמ"ש רש"י חולין דף קי"ד ע"א ד"ה בחלב ואכמ"ל. ועיין תוס' נדה דף נ' ע"ב ד"ה תרנגולתא דלא ס"ל כן והנה רבינו שם בה"י כ' דביצה טריפה הוה כביצה טמאה ובאמת אף דלא דמי כלל לדידן דקי"ל דטריפה אינה יולדת וא"כ הביצה גופה נטרפה ולא משום דבאה מן הטריפה רק משום דגופה היא ולא דמי לביצה טמאה דשם המין הוא כך ועיין תוס' חולין שם וב"ק דף מ"ז ותוס' חולין דף ס"ד ע"ב הנ"ל מה דמחלקים מהך דעור הבא כנגד פניו כו' ועיין נזיר דף ס"ד אם ש"ז אין עלי' שם היוצא ממנו דהוה אוכל ובמשנה סוף מכשירין הוה מחלוקת דתנאי אם מכשיר ועיין נדה דף ט' ע"א גבי הך דמי יתן טהור כו' זו ש"ז שהנוצר ממנו טהור ואף דנהפך לצורה אחרת מ"מ כיון שעיקר הגידול הוא כן לא שייך זה וכמו בהך דשם דדם נעכר ונעשה חלב אף דהא נשתנה ונעשה למין אחר מ"מ כיון שעיקר הגידול הוא כך לא שייך זה ועיין במ"ש רבינו במס' מכשירין פ"ו מ"ד דהדבש הוא בא מטל ומ"מ דבש צירעין לא מכשיר וצ"ל דהיכא דנשתנה ע"י שנתערב בו עוד מין אז פקע שם הראשון ועיין סוטה דף מ"ח ע"ב כמה דנתזין כו' ובתוספ' דמכשירין הובא בדברי רבינו בפ"י מהל' טו"א ה"ב דמי רגלי בהמה אינם מכשירין ומשמע דנסתלק מהן שם מים ואף דמהך דפסחים דף י"ח ובירוש' פי"א דתרומות ובתוספ' סוף מקואות משמע דיש שם מים עליהם וע"ש במשנה ובדברי רבינו פ"י מהל' טוא"ו ה"ח דנ"מ בין אם יצאו המים דרך יציאה בין לא וכה"ג כ' התוס' בכורות דף ז' ע"ב דהא דקי"ל שהיוצא מן הטמא טמא זה רק אם יצאו אבל אם מצאן בגוף אין עליו שם הגוף ולהיפך ממ"ש רש"י במנחות דף

ע' ע"א גבי ביצים. ובזה א"ש מ"ש ה"ה ז"ל על הרמב"ן בפ"ד מהל' מאכלות אסורות ה"כ מחלב קיבה דשרי ומ"ש ממי רגלים דאסור וכה"ג רצו לחלק התוס' במעילה דף י"ג ע"א גבי חלב של פסוהמו"ק דהאיסור לא חל עליו רק כשיצא לחוץ ובזה א"ש דברי רש"י בכורות דף ט"ז ע"א ד"ה לאתויי חלבו דכ' דחלב גרע מולד דמיא בעלמא הוא והוא תמוה דהא חלב פסוהמו"ק אסור לאחר פדיונן וולדי פסוהמו"ק לאחר פדיונן מותר כמבואר שם רק דר"ל דחלב לא חל עליו האיסור בעודו בגופו דשם לא הוה אלא מיא בעלמא ואין עליו שם חלב כלל וכמ"ש רש"י חולין דף ק"ט ע"ב ד"ה זה כנוס וע"ש בתוס' דף פ"ז ע"ב ד"ה כל ובתו"כ פ' שמיני פ"ב פ"ד דמשמע להיפך ולכך גבי פסוהמו"ק החלב שנמצא לאחר שחיטה מותר ובזה יש ליישב מ"ש התוס' בכורות דף כ"ה ע"ב מדם משום די"ל דגבי דם ובפרט גבי דם בעין שם דם עליו אף קודם שיצא. והתוס' שם כ' משום דם שלפני גמר שחיטה ועיין חולין דף ל"ו ע"א גבי הכשר ובאמת נראה דטעם דר"ש דס"ל שם בחולין דדם שחיטה אינו מכשיר י"ל כך דהנה שם ובמשנה סוף מכשירין ס"ל לר"ש דדם המת דהיינו לפירוש התוס' ורבינו היינו דם אדם המת אינו מכשיר משום דס"ל דזה אסור בהנאה כמו מת עצמו וכמו גבי שור הנסקל דגם דמו אסור כמבואר במכילתא משפטים ועיין נדה דף נ"ה ע"א וכ"מ בזה והנה ר"ש ס"ל במנחות דף ק"א ובחולין דף קכ"ז וקכ"ט דאוכל שאין אתה יכול להאכילו לאחרים אינו מקבל טומאה אם לא היתה לו שעת הכושר ויליף לה מקרא מאשר יאכל ועיין פסחים דף ט"ז ע"א גבי הכשר דיליף מאשר ישתה ובתו"כ פ' שמיני ובפיהמ"ש פ"ו דמכשירין ולכך לר"ש אינו מכשיר ג"כ דלא הי' לו שעת הכושר לדם זה וכן נ"מ לגבי דם עגלה ערופה עיין בירוש' פ"ט דסוטה אם דמו מכשיר וא"כ י"ל דר"ש יסבור כרחב"ג סנהדרין דף נ"ט ע"א דגם דם מן החי אסור לב"נ וא"כ לפי"ז דם שחיטה אינו נאכל לאחרים ולכך אינו מכשיר והדם של אח"כ לכ"ע אינו מכשיר דהוה דם התמצית ע"ש בתוס' חולין דף ל"ו. וגם י"ל דלכך דם שחיטה של טמאים אינו מכשיר לתנא דפליג על ר"א במשנה דמכשירין ועיין בכורות דף י' ע"ב ואף דדם נבלות מכשיר מלבד דם השרץ עיין ירוש' רפ"ח דשבת ובדברי רבינו בהל' טוא"ו פ"י אך י"ל דזה לר"ש משום דאסור לב"נ אך אנן לא פסקינן כן ואייריבהני דלא מתו עדיין והוה כדם הקזה או שאין בו רביעית דאז אינו מטמא טומאת משקין ולכך אינו מכשרת ולא דמי להך דכריתות דף י"ג ובדברי רבינו בהל' טוא"ו פ"י ועיין תוס' חולין דף פ"ז ע"ב וע"ז דף ל' ע"ב ובמ"א אבאר זה וא"כ יהי' נ"מ לפי מה שאכתוב לקמן די"ל דדם שחיטה של ב"פ דמו מכשיר די"ל דזה גם ר"ש מודה דזה ראוי לב"נ אך זה יהי' תליא בהך דחולין דף ל"ג ודף ק"ב כיון דלב"נ לא תליא בשחיטה וע"ש דף קכ"א ע"ב גבי מפרכסת.

וזה ר"ל בזבחים דף כ"ו ע"א ש"מ דם המובלע כו' ורש"י שם דף צ"ב ע"ב ועיין מעילה דף י"ז ע"א גבי דם השרץ דלא משמע כן ע"ש בתוס' וכ"כ בזה בהל' מאכלות אסורות ועיין תוס' סנהדרין דף ד' ומנחות דף ק"ד ולכך גם על דם שלאחר שחיטה יש עליו שם זה אף דאיסור עבודה בקדשים ליתא לאחר שחיטה כמ"ש התוס' שם וכן כ' רש"י תמורה דף כ"ד ע"א ד"ה מפני ע"ש מ"מ בדם שייך שפיר ועיין מעילה דף י"ב ע"א מה דמחלק שם בין דם לחלב מחמת דא"א לחיות בלא זה והוה גופה ולכך מבואר בנדה דף כ"ז ע"ב דמת שחסר דמו אין עליו דין רקב ע"ש בתוס' ד"ה למעוטי ועיין נזיר דף נ"א. וזה החילוק ר"ל התוס' חולין דף ס"ד ע"ב גבי חלב וביצים דכ' שם דאינם שוים ומש"כ שם מן דבש לכאורה דבריהם תמוהים דהא גבי שרצים לא שייך כלל גדר מן החי גם לב"נ כמבואר סנהדרין דף נ"ט ע"ש. ובאמת הך דין תליא בהך מחלוקת דרחב"ג בסנהדרין שם אם יש על דם איסור דיוצא מן החי ור"ל משום דגם כשהוא מובלע הוא דבר בפ"ע ועיין בתוספ' חולין ספ"ז וכ"כ בזה. ועיין בדברי רבינו בהל' סוכה פ"ה ה"ד גבי פשתן דכ' שם דבטל מעלי' שם גידולי קרקע אף דהמין הוא כך אך זה משום דזה השינוי נעשה בידי אדם וזהו ר"ל הך דע"ז דף מ"ז ע"א הנ"ל וכ"כ בזה בדברי הרא"ש בנדרים דף נ"ה ע"ב גבי טרגין כו' ובמש"כ רבינו בס' המצות גבי חומץ יין ובאמת עיקר הכונה דתמורה דף ל"א וחולין דף נ"ח דביצה הוה גופה טפי מולד משום דביצה משכחת לה ג"כ בלא זכר ולכך הוה יותר גופה מולד ולכך באפרוח ביצה דשם א"א רק ע"י זכר וגם הביצה תהי' ע"י זכר כמבואר ביצה דף ז' שרי ועיין בירוש' פ"ג דע"ז גבי אפרוח ביצת ע"ז ע"ש וחולין דף ס"ט אך גבי אפרוח ביצת ע"ז י"ל דס"ל להירוש' כדקאמר בפ"ג דערלה ובפ"א דע"ז ה"ג ובפ"ה ה"א אלו השתחוה לה כלום אסרה ע"ש.

ועיין כתובות דף ע"ט ע"ב מה דמחלק שם בין ולד שפחה לשאר דברים. עכ"פ צ"ל דס"ל לר"י דיש לבעל הולדות חלק באם ג"כ ועיין בהך דב"ק דף מ"ז ע"א גבי פרה דחד וולד דחד למי שייך הנפחא ובהך דערכין דף ז' ע"א גבי אשה מעוברת דאין ממתינן לה עד שתלד ותוס' סוטה דף כ"ו ע"א ד"ה מעוברת ויהי' נ"מ גבי שפחה כה"ג אם היא מעוברת וולד דאחר אם ממתינן לה או לא ובאמת נראה דהא דמעטינן בחולין דף ע"ב ע"א עובר לטומאה לר"י מבואר בתוס' שם ובר"ש אהלות פ"ז דזה רק היכא דהוציא ידו דשוב נעקר הולד לצאת דהיינו הך דערכין דישבה על המשבר וכמבואר בתוספ' שם ומ"מ אין עליו שם ילוד עד שהוציא ראשו כמ"ש התוס' נדה דף מ"ד ונראה ג"כ דזהו שיטת רש"י בערכין שם גבי ישבה על המשבר דמיירי קודם גמר דין ע"ש בתוס' משום דס"ל דלאחר גמר דין רק בהוציא ראשו אבל בל"ז אין ממתינן. וג' דינים יש מתחילה הוה גוף

אחד ועיין ב"ק דף ע"ח ע"ב גבי ד' וה' ונזיר דף נ"א וכ"מ בזה ואחר שישבה על המשבר יש עליו שם עובר אבל לא בטל להגוף ועיין תוס' ע"ז דף כ"ו ע"א ובהך מחלוקת דחולין דף ע"ד ע"ב גבי מהו למנות בו ראשון ושני ושם מיירי בבן ט' דשוב נפסק מאמו כמ"ש התוס' בע"ז הנ"ל ונראה דאז חייבין עליו ב"נ ודלא כדמשמע מרש"י סנהדרין דף נ"ז ע"ב וע"ש דף פ"ד ע"ב גבי נפלים ובתוס' שם מה דמחלקים בין עובר לנפל ותוס' ערכין דף ב' ע"א ולכאורה דבריהם תמוהים וכ"כ בזה ועיין במ"ש רבינו בהל' מלכים פ"ט ה"ד דלא משמע כן ובמ"א אבאר זה. וכן יהי' נ"מ אף למה דפסקינן בחולין דף ע"ד ע"ב דדם ב"פ חייבי' עליו כרת היך הדין לגבי בן ח' אם חייבים עליו ולכאורה זה תליא בהך מחלוקת דפ"ו דמכשירין אם דם בן ח' מכשיר וזה ר"ל הירוש' פ"ז דנזיר ה"ב גבי נפלים אם יש להם רקב דזה תליא במחלוקת אם דמו מטמא ועיין תוס' נדה דף כ"ז ע"א גבי שליא ע"ש ובתוספ' פט"ז דשבת עיין שם. על כל פנים מיקרי לכ"ע אף אם נימא דעובר לאו ירך אמו חד גוף לא לענין דין כמו הך דתמורה דף כ"ה ויבמות דף ע"ח ועיין תוס' ב"מ דף ע"ט ע"ב גבי לשון בני אדם וסנהדרין דף פ' ע"ב וכ"מ. והנה אם נימא דהטעם דכיון שיש להגוי חלק בו א"א לחול קדושת הגוף וממילא מותר בגיזה ועבודה אם נימא דגם בפט"ח כן אף דאין עליו קדושה רק איסור. והנה לפי שיטת התוס' דמפרש דהך דנותן חצי דמיו קאי אפט"ח הנה לכאורה קשה למה נקט חצי דמיו הא יכול ליתן לו ולפדותו בשה וליתן לו חצי השה אך י"ל דכאן הפדיון חל על כל השה עיין תוס' ב"ק דף מ' ע"א גבי כופר ועיין חולין דף ע"ט ע"ב גבי שה ותוס' ב"ב דף נ"ו ע"ב ד"ה ורבנן וכ"מ אך באמת נראה כך דמוכח מדברי הגמרא בכורות דף ט' ע"ב דהא דדי בשה זה רק משום שהתורה הקפידה עליו לאפקועי איסורא עי"ז אבל היכא דלא הוה רק בגדר מתנות כהונה אז שייך בו רק דמיו ובאמת י"ל דאז די ג"כ בנתינת הפט"ח עצמו דלא גרע מדמיו כיון דאינו אסור וע"ש דף י"ב ובתוספתא שם וכ"כ בזה לעיל דנ"מ דאף אם לאחר נתינת הפט"ח לכהן פדה הישראל בשה שלו צריך ליתן גם השה לכהן. ונראה דהא דמבעי בבכורות דף י"ב ע"ב גבי מהו לפדות בבהמת שביעית ואמאי לא נקט ג"כ פירות שביעית ובשוי' משום דזהו גדר פדיון לא הפקעה גם ספק אסור וכעין דמבואר בירושלמי דפיאה פ"ז ה"ח גבי הנוטע כרם להקדש שאסור לפדותו בשביעית משום דהוה כלוקח קרדום ור"ל כך דכיון דהראשון הוא ג"כ שביעית והוא עשה פעולה שע"י תפקע ההקדש ואם כן נמצא השביעית עשה פעולה להפקעת הקדש ואסור ואמר שם דאח"כ הגזבר מחליפו ביד אחר ונמצא דשוב אין הראשון עליו שם שביעית ושפיר מהני גם י"ל דלכך נקט מחליפו ר"ל דרך חילול לא דרך מקח ומבואר בסוכה דף מ"א

דפירי ראשון לכ"ע דרך חילול לא ור"ל דלא חל על הדבר הניקח קדושת שביעית והטעם דחילול לא הוה רק תצא זו ותכנס זו וכיון דגבי שביעית פירי עצמו אסור לא שייך זה. וכבר הארכתי בזה בהל' מאא"ס פ"י ועוד יש לפרש בענין אחר ואכמ"ל. ועיין ירושלמי תרומות ספ"ו דאמר שם וט"ס שם וחסר וצ"ל דאף מפירות היתר לא משום דהוה כלוקח קרדום מדמי שביעית חזינן דכל היכא דהוה פדיון אסור וא"כ אף ספק פט"ח אסור בתורת שויא לכך בעי רק בבהמה דהיינו בשה ועיין מנחות דף ס"ז ע"א גבי גוי שהפריש פט"ח גוזז ועובד ע"ש ברש"י ותוס' מ"ש עליו דהא בכ"מ השה הוה כחולין בעלמא אך י"ל דהו"א דזה דהתורה חידשה לנו דהפדיון הוא מותר הוא רק בישראל דבו הי' הדין ג"כ מחמת נתינה לכהן ועי"ז פקע האיסור משניהם עיין בכורות דף י"ב ע"א גבי פסוהמו"ק לפדות ובירושלמי מעש"ש פ"א ה"ג ופ"ג ה"ה דבלקיחתו לשם שלמים פקע ממנו לגמרי קדושת המעשר ולא שהתורה התירה להקריב שלמים ואמר שם דנ"מ אם לקח בהמה לבשר תאוה אם מותר להקדישה לשלמים דאז לא פקע ממנה קדושת מעשר וכן נ"מ אם מותר להקריב הבכור של בהמת מעש"ש שלקחה לבשר תאוה ע"ש וצ"ל שם כך וכי הלוקח בהמה לזבחי שלמים ואח"כ אמר כך מה נפקא מביניהם ולדה בכור ר"ל בין לטעם דגבי זבחי שלמים בלקיחה פקע מעשר ובין למ"ד דהתורה התירה עכ"פ אם לקח לבשר תאוה הוה הולד בכור ואמר דנ"מ דאם לקח לבשר תאוה אם מותר אחר כך להקריבה לשלמים דלמ"ד מחמת דפקעה כאן לא פקעה דהא לא לקחה מתחילה לשלמים ומ"ד דהתורה התירה ה"נ מותר ומביא ראי' מהא דאסור להביא לתודה לחם רק מחטים הלקוחים ממעות מעש"ש ור"ל אם לקח החטים לשם לחמי תודה דגם בזה פקע וזהו גם כן כונת הגמרא במנחות דף פ"א ע"ב וכ"כ בזה וכן הוא ג"כ כונת הירושלמי פ"ג דמעש"ש ה"ג דשלמים שלקחן בכסף מעשר פקע מהם הקדושה של מעשר משא"כ בתרומה דעדיין יש עלי' קדושת מעשר ואמר דהמשנה שוברת זה דממשנה מוכח להיפך דהיך מביא ר"ש ראי' מדיכול להביא זבחי שלמים אף דממעט באכילתו דשם פקע המעשר כו'. עכ"פ חזינן דע"י המצוה שציותה התורה פקע הקדושה בלא גדר פדיון ועיין שבועות דף י"א וכי קדושה שבהן כו' ומעילה דף י"ב גבי קדשים שמתו ונדרים דף כ"ט ודף נ"ט גבי איסור ופסחים דף ל"ג ע"ב וכ"מ ושם דף צ' ע"א זה הפריש מעות כו' אך כל זה בישראל שיש עליו מצות נתינה אבל בב"נ דליכא בו מצות נתינה כ"כ בזה לעיל מהך דבכורות דף י"א ע"ב ואף דלכאורה בירושלמי דמאי פ"ה ה"ט אמר שם דרק בלוקח פירות תלושים אז הוה שלו ולא בפירות מחוברים דאז אינו נוטל דבר מן השבט אך שם אמר דזה אימעיט מקרא

דאין מוציאין מן הגוי מתנות כהונה וכן בפ"ה דמעש"ש רק דס"ל דהך דין דאתינא מכח גברא להמבואר בבכורות דף מ"ז ע"ב גבי כהן שנשא גרושה ע"ש דמחלק בין בתוך ל' אם מת דאז חייב בפדיון ה"נ גבי הך דשם דף י"א ע"ב זה רק בתלושים ששייך עליהם גדר תרומה ומעשרות אך בירושלמי פיאה פ"א ה"ו מבואר להדיא דגם הלוקח פירות מחוברין מן הגוי אף שהוא חייב במעשרות מ"מ הרי הן של ישראל וט"ס שם וצ"ל והן של ישראל שנכנס תחתיו. והנה באמת בגמרא דילן בהך דבכורות לא נקט רק טבלים ממורחים ורבינו בהל' תרומות פ"ב הי"ב נקט זה הדין ג"כ לענין מחוברים ומשום דמפרש כן הך דחולין דף קל"ו ע"א בהך מחלוקת דר"ע ורבנן לענין זה וס"ל דלא דמי להך דבכורות דף מ"ז ע"ב משום דס"ל דאף דקי"ל דמחובר לא קדשה לשם תרומה כמבואר בפ"ה מהל' תרומות ה"ט וכן אם הפריש מן תלוש על מחובר לא חל רק אם אמר כשיתלשו והוה רק תרומה מכאן ולהבא לא כרש"י קדושין דף ס"ב וגבי פדיון הבן ג"כ הדין כן כמו שפסק בהל' בכורים פי"א רק דנ"מ כך דנהי דאינו חל עליו הקדושה אבל מ"מ מוטל שיפריש מזה הדבר התרומה אם הוא בעין וכעין מ"ש רבינו בהל' תרומות פ"ג ה"ז ופ"א מהל' מעשרות וכן מוכח מדברי רבינו בפיהמ"ש חלה פ"ב מ"ה גבי המפריש חלה קמח וכן מוכח מתוספתא דתרומות פ"ב דלעשות פירות אחרים עליהם תרומה אסור וכ"כ בזה וא"כ חזינן דאף דהקדושה לא חל עלי' מ"מ שם הפרשה שייך גם במחובר רק הקדושה לא חל עלי' וכדמוכח מהך דמנחות דף ע' ע"א דהיכא דטבלה י"ל דחל שם תרומה גם במחובר ולכך מבואר בנדה דף נ"א ע"א דגבי מעשרות מחשבת חבור שמה מחשבה. ולפי הנראה דהירושלמי מחלק דתרומה ות"מ כיון דיש בהם גדר קדושה אינם חלים כלל כ"ז שהם מחוברים משא"כ במע"ש ולכך במעשרות ס"ל להירושלמי דגם אם לקח במחוברים מוכרן לשבט משא"כ בת"ג ות"מ ועיין בירושלמי ערלה פ"ג ה"ז גבי דלעת כו' מהו שתטבול למעשרות ע"ש ולכך ס"ל ג"כ לחלק בפ"א דפיאה ה"ו דת"ג אף לאחר מירוח אם הפקיר פטור והטעם כ"כ בזה דאין עלי' גדר קודש עד שתכנוס לבית אך אנן לא ס"ל כן וכן גבי חלה ג"כ כן ועיין בה"ג בהל' חלה דמבואר שם דגבי הך דתקנו להפריש שני חלות הני דקודש איקרי תרומה והני דניתנת לכהן נקראת חלה ונ"מ דהני דקודש צריך קריאת שם והני דנתינה די בקביעות מקום וזהו כונת השאלתות הובא בדברי הראב"ד פ"ה מהל' בכורים הי"א דאחר קריאת שם אומר הרי זה תרומה וכן ר"ל התוספתא פ"ג דתרומות ופ"ד דמעש"ש דנקט שם לא נתקדשו. וגם נ"ל דאף דרבינו ז"ל פסק בהל' תרומות פ"ד ה"ה כמ"ד דקטן שהגיע לעונת נדרים תרומתו תרומה זה רק גבי תרומה משום דהוה גדר הקדש

אבל לא גבי מעשר דהוה רק תיקון כמש"כ ואף דהתוס' גיטין דף ס"ה ע"א כתבו דגם גבי חילול מעש"ש כן י"ל כמו דס"ל לרבינו בהל' מעש"ש פ"ד ה"כ דגם שם שייך גדר אמירתו לגבוה ולכך ס"ל שם בהל' א' דדי בלב לדידן דס"ל ממון גבוה ור"י לשיטתי' דס"ל ממון הדיוט לכך ס"ל דצריך לפרש וכ"כ בזה בהל' ערכין ועיין בירושלמי תרומות פ"א ה"ג. והנה שם אמר אם דבר שבחובה כמו מחוסרי כפרה ג"כ יכול להקדיש והנה לכאורה תמוה מ"ש הר"ן ז"ל בנדרים דף ל"ה ע"ב גבי הך דמביא שם דקטנה אינה יולדת מהך דיבמות דבנים הרי הם כסימנים ע"ש ובאמת זה תמוה דהא הטעם דא"צ דעת לא ר"ל בגדר זכות רק דדעתו לא מעלה ולא מוריד כלל וזה שייך רק היכא דהוא בעצמו אינו בגדר הפרשה ועיין בדברי רבינו בהל' מחוסרי כפרה פ"ג ה"ו ויראה לי כו' והוא בתוספתא כריתות פ"א ועיין בערכין דף כ"א ע"ב וכ"כ בזה במ"א. עכ"פ הא צריך להביא ראי' היכא דאינם בגדר הפרשה כלל. והנה תוך זמן דמתעברת אז נדרה נדר וא"כ יכולה להפריש קרבנותיה כמבואר בירושלמי הנ"ל אך באמת כ"כ בהל' נדרים דס"ל לרבינו דלענין שיהי' מה"ת זה רק שהגיע לכלל שנים ולא הביא ב' שערות ותוך הזמן ונדריה נבדקין רק מדרבנן וא"כ א"ש דברי הר"ן וגם בנדה דף מ"ו ע"ב ממעט שם הקדשו מקרבן ועיין בדברי הר"א ז"ל בהשגות בהל' נזירות פ"ב הי"ג דהר"א ז"ל מספקא לו שם גבי נזירות לענין קרבנות והוא משום דס"ל בהל' נדרים פ"א ה"י דלא כרבינו דקרבנות נזיר מיקרי דבר הנדור רק הוה בגדר חוב וכמבואר בזבחים דף קי"ז ע"ב ועיין בירושלמי שבועות פ"ג מה דממעט שם מקרא משבועות ביטוי קטן ר"ל כה"ג ועיין בתוספתא שבועות גבי שבועות העדות וכ"כ בזה וכן נ"מ להך דמנחות דף צ"ג ע"א ממעט שם קרבן קטן מסמיכה משום דלאו בר דעת הוא אם ר"ל גם מופלא סמוך לאיש. עכ"פ בזמן שנדריה נבדקין אין יכולה להקדיש קרבנות מן התורה וא"ש דברי הר"ן אך באמת זה נראה דזה רק למ"ד בנדה דף מ"ה ע"ב דתוך זמן כלפני זמן אבל לר"י דס"ל דהוה כלאחר זמן גם כה"ג הוה מופלא סמוך לאיש מה"ת והך דנדרים הנ"ל הוא לשיטת ר"י ע"ש ועיין מ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות ביומא על הך דדף פ"ב דר"י חזר בו ע"ש. עכ"פ זה ודאי מבואר דמצות נתינה לא שייך גבי גוי וא"כ גבי פט"ח הוה גדר פדיון ותפיס פדיונו וס"ד דאסור בגיזה גם השה כן הוא שיטת רש"י שם. עכ"פ י"ל דזהו כונת התוספתא דמנחות הנ"ל במה דאמר דאין מביאין בכור מבין העכו"ם ומה דאמר שם מעשר לשיטת רבינו שכתב למעלה דשותפים אינם פטורים רק בהני שנשתתפו אבל הנולדים להם אחר כך חייבים היכא דיש עשרה לזה ועשרה לזה כמו גבי ראשית הגז ושותף עם העכו"ם גם זה פטור וכמו שר"ל בגמרא דחולין דף קל"ה גבי תרומה

גם י"ל דסד"א כמ"ש התוס' ב"מ דף פ"ח ע"א מנכרי לא חל עלי' שם לקוח קמ"ל דלא וכמבואר בבכורות דף נ"ו ע"א אך כל זה גבי שותפים דעלמא אבל גבי אחים השותפים דאף אם נולד ה' לזה וה' לזה מצטרפים והוה כמו אחד ועיין זבחים דף ה' ע"ב גבי הניח מנחה ע"ש וכבר הארכתי בזה לעיל ובמ"ש התוס' סוטה דף כ"ג. ובזה יש ליישב הך דב"ק דף ק"י ע"ב גבי כהנים וגזל הגר כו' ורבינו ז"ל בפ"ו הי"ג כתב שם דנ"מ לכהן אחד אך באמת לשון הגמרא דחוק לזה דאיך משכחת לה שלא יהי' רק כהן אחד באותו בית אב אך לפי מש"כ א"ש דנ"מ אם אחר כך נשתתפו ונולדו להם רק חמשה לזה וחמשה לזה דאם הוה מתחילה בגדר ירושה אז חייבים במעשר בהמה ואם הוה בגדר מתנות אז פטורים עד שיהיו עשרה לזה ועשרה לזה דחזר עליהם שם הראשון לענין זה. והנה באמת בגדר ירושה לפי המבואר ב"ב דף ק"ח ודף ק"י ע"ב בר קשא דמתא ושם דף קנ"ט דאמר שם תחת אבותיך ושם דף ס"ה ע"א מוכח דזה הוה שני גדרים אחד משום דהוה במקום האב ולכך קי"ל דרשות יורש לאו כרשות לוקח דהוא חדא רשותא וגם לענין טבל לא מיקרי לקוח וכבר הארכתי בזה בהל' נזירות ובהל' ערכין ועי' בכתובות דף פ"ד בהך מחלוקת דר"ט ור"ע משמע שם דגם היורש נוטלין בגדר זכי' לא מאליו ועיין ב"ב דף קמ"ב ע"א ירושה הבא מאלי' שאני וכ"מ בזה אך באמת כך דמטלטלין אין נוטלין רק בגדר שהוא קרוב וכמו זכי' ולכך קי"ל דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי עיין רש"י ב"ק דף י"ד ע"ב ופסחים דף ל"א וב"מ דף ס"ז ודף ק"ד ע"ב וכ"מ. אך כך דגבי קרקע אמרינן דהוא האב ובא מכחו והוה כמו שהוא לוה ועיין ב"ב דף קנ"ז ע"א גבי דאקני דאמר שם לס"ד דהשיעבוד של בע"ח על הדבר לא חל רק על הני דהי' בשעת הלואה ומה שגובה מהני שקנה אחר כך הוא רק בשביל שהוא צריך לשלם מה שהוא חייב וא"כ מי שלא לוה אינו חייב ולכך אינו יכול לגבות מן הלקוחות ואמר דיורש הוה כמו שהוא בעצמו לוה היכא דירש ואמר דמ"מ למ"ד דמלוה ע"פ אינו גובה זה לא הוה רק כמלוה ע"פ דהשיעבוד שבשטר לא חל רק על הנכסים שהי' לו אז מ"מ חזינן דיורשים שירשו קרקע הוה כאילו הם עצמם לוו דהם במקום האב משא"כ במטלטלין הוה רק בגדר זכי' ובעי שיהא עומד ברשותן ולכך ס"ל לרבינו בהל' נחלות פ"ג ה"א דספינה בים אין הבכור נוטל פי שנים משום דס"ל דצריך שבשעת מיתה מוטל ברשות האב וגבי פקדון או רועה באפר הוה כאילו מונח ברשות המפקיד עיין כתובות דף פ"ה ע"א וב"ב דף פ"ה ע"א וביצה דף מ' משא"כ בספינה בים כמבואר בכתובות שם דף פ"ה ע"א וגבי מתנות כהונה ס"ל דאקנויי אקני לו מקום בחצירו כמבואר בבכורות דף י"ח ע"ב ולכך מבואר בב"ב דף קכ"ו ע"א דמלוה שעמו יש לו זכות משום דאמרינן

דהקנה לו מקום ברשותו כעין הך דב"ב דף פ"ה ע"ב גבי בעה"ב מוכר קלתות וביצה דף מ' ע"א וכ"מ ועיין בתוספתא שבועות פ"ב גבי שבועת העדות מת אביו ירשו בנו נכנס תחתיו אז דוקא הרי הוא כמוהו וברש"י שבועות דף ל"ג ע"ב וברי"ן שם אם יורש יכול להשביע שבועת העדות ותוס' כתובות דף פ"ב ע"א ובכורות דף נ"ב ע"א בדבר שלא הי' ברשות אביו אם יש לבן זכות בו מאליו ע"ש. ובזה יש לבאר מה דאמרי' בירושלמי יבמות פ"ד ה"א גבי הך דהאומר אם ילדה אשתי זכר דדוקא בבנו ובשכ"מ ואמר שם רק במטלטלין ונ"ל דט"ס הוא וצ"ל רק בקרקע ור"ל כעין דאמרינן בב"ב דף קמ"א ע"ב דריב"ב הוה מזכה לבנו כמו יורש וירושה הבאה מאליה גם עובר זוכה ולשון יטול הוה כמו ירושה לענין זה ע"ש דף קמ"ח ע"ב ודף ק"ל ע"א דהתורה נתנה רשות להאב להנחיל כו' וזה ר"ל ג"כ הגמרא דיבמות דף פ"ט ע"ב מנחיל לכל מי שירצה ר"ל כה"ג ועי' גיטין דף ס"ו ע"א גבי מתנת ש"מ וב"ב דף קמ"ח ע"א ותוס' שם דף קמ"א ד"ה נכסי ושם דף קי"ג ע"ב ד"ה אורעה ע"ש. אך זה רק גבי ש"מ כמבואר ב"ב דף קל"א וג"כ רק בקרקע דא"צ גדר זכי' בירושה כמש"כ ונ"ל דבאמת אף דקי"ל דב"נ הוה ג"כ בגדר ירושה זה רק בגדר קרוב ועליו לא אמרינן דהוא גוף אחד כיון דבידו להפקיע עצמו דהיינו להתגייר ולכך מבואר בנזיר דף ס"א ע"ב דאינו מוריש לבנו דבר שאין לו בו קנין הגוף וכן מבואר בקדושין דף י"ז ע"ב וכן גבי ב"נ בן ובת שוין כמ"ש רש"י יבמות דף ס"ב ושבת דף קט"ז ובירושלמי דב"ב פ"ח חכמי גוים אומרים דבן ובת שוים והטעם משום דהוה רק משום קורבה ואין נ"מ ולכך מבואר בתוספתא ב"ק פ"י גבי גוזל את הגוי דלא מהני השבה ליורשיו משום דהשבה בעי להנגזל גופה כמבואר ב"ק דף ק"ג ובב"נ לא הוה היורש כגופו ע"ש ועיין בכריתות דף ו' ע"ב גבי מלך בן מלך וע"ז דף י' ע"א קטן נתתיך כו' ר"ל דזה הוה בגדר גוף אחד ולכך א"צ משיחה מלך בן מלך. ועיין רש"י כתובות דף ס"ט ע"ב ד"ה הא מני דכתב שם דאין נותנין להם בקוטנן דמשמע דכשיגדלו יכולין ליקח הכל והטעם דכבר הארכתי בח"ב דהך דמצוה לקיים דברי המת הוא רק במקום שזה בא על ידו עיין תוס' ב"ב דף קמ"ט ע"ב וגיטין דף י"ג ע"א גבי גר ע"ש וא"כ גבי מטלטלין דבעי זכי' אז לכשיגדלו הוה כמו שהם זוכים מעצמם ולכך פקע מהם זה דמצוה לקיים ועיין ב"ב דף קכ"ט ע"ב ובדברי רבינו בפ"ב מהל' זכי' ה"ו דאם מפסיק בפירוש הירושה מהני אך רש"י ז"ל בכתובות שם מחלק בין היכא דהם בנים אז הוה ירושה ולא מהני הפסק ולכך דייק שם אם מתו בלא בנים ולשאר יורשים מהני ועיין בשיטת הראשונים הובא ברמב"ן ב"ב פ' יש נוחלין על הך דדף קכ"ה ע"ב דמחלק ג"כ כה"ג בין בנו הבן ובין בן אחיו לענין הך דשם דף קנ"ט ע"א מכח אבוה

דאבא קאתינא ובמ"א אבאר זה. והנה באמת לפי מ"ש הר"ש ז"ל כאן פ"ג מ"ה דהא דמבואר לקמן בה"כ דלקח זה צפונו וזה דרומו צריך ליתן שתי פיאות זה רק בשותפים ולא באחים ע"ש ומשמע שם דאם שותפים לקחו בשותפות ואח"כ חלקו זה צפונו וזה דרומו נותנים שתי פיאות ועיין בירושלמי דמאי פ"ו ה"י דמחלק שם בין קנו ע"מ לחלק ובין חלקו בקמתה ואחין הוה כמו קנו ע"מ לחלק ר"ל דלא שיעבדו נפשייהו להדדי ועיין בתוספתא דע"ז פ"ד וכ"כ בזה בהל' מאא"ס ועיין כתובות דף צ"ג בהך מחלוקת דשור לחרישה אם שיעבודי משעבדי להדדי ע"ש ועיין ב"ב דף ס"ה ע"א אודיר בה כי היכי דדרו כו'. והנה אף דרבינו בהל' בכורות ס"ל בפ"ו ה"י דגבי מעשר בהמה אף מה שנפל להם בירושה הוה כמו מכור ופטור ממעשר בהמה ויליף לה מהך דתמורה דף י"ג דילפינן תמורה ממעשר בהמה לענין שאינו בשותפות וזה מבואר בזבחים דף ו' דגם יורשים אינם ממרים בקרבן שהניח להם אביהם אם הם שנים וה"נ גבי מעשר בהמה והטעם משום דבעינן דומיא דבנך כמבואר בכורות דף נ"ו ע"א ודף נ"ז ע"א וה"נ כאן משא"כ גבי שקלים מוכח מדברי רבינו בהל' שקלים פ"ג ה"ד דפטורים מן הקלבון אף אם עדיין לא נשאו ונתנו רק בשותפים בעי זה ועי' רש"י ביצה דף ל"ט ע"ב לחד לישנא ע"ש והטעם משום דהא מבואר בב"מ דף ס"ט ע"א דזוזי כמאן דפליגי דמי וכן כתב רשב"ם ב"ב דף ק"ו ע"ב ועיין קדושין דף נ"ב ע"ב גבי כישא ע"ש. ובאמת אי שייך לומר גבי כספים שינוי הנה לפי שיטת רש"י בכתובות דף צ"ג ע"ב בד"ה זוזי משמע דהם הראשונים ולא שייך בהו שינוי ועיין שבועות דף מ' ע"א דס"ל לרש"י דהכל מין מטבע אחת ותוס' ב"מ דף כ"ט ע"א דמשמע שם דצריך ליתן דוקא הני מעות וב"ב דף צ"ב ע"ב ע"ש בתוס' ובירושלמי ספ"ו דדמאי במה דאמר שם החליף את המטבע חייב באחריותו ובירושלמי ספ"י דשביעית גבי עירבון דזהב לא הוה עירבון משום דדרכו להשתנות ר"ל אף דלא נשתנה מ"מ לא שייך עליו לומר דזהו המטבע הראשונה וכן הוא בירושלמי קדושין פ"ב ה"ג שאני סלע דדרכו להתחלף וכ"מ בזה אך באמת כך דאף דקי"ל דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ובמקום אבוהון קיימי וכמ"ש הרשב"ם ב"ב דף מ"ד ע"א ובהך דעירובין דף ע' ע"ב גבי ביטול רשות ועדיין שם אביהם עליהם וזה ר"ל הגמרא ב"ב דף ס"ה ודף קנ"ט תחת אבותיך כו' ור"ל דהם עצמם היורשים וזה ר"ל ג"כ הך דב"ב דף קט"ו גבי בן הבן דר"ל דהוא יורש בגדר עצם לא אב וע"ש דף קכ"ה ע"ב גבי לירתי ירתי וכ"מ בזה אך זה רק בגוף האדם אבל הממון עצמו נשתנה דמתחילה הי' של אחד ועכשיו הוא של שנים ועיין בירושלמי מעשרות פ"א ה"ב גבי כרם שהי' אחד וחלקו לשנים אם הוה כדבר חדש ובירושלמי סוטה פ"ח ה"ד אם הוה

בחלקו לשנים כמו בנה בית חדש וספ"א דע"ז גבי מרחץ ופסחים דף פ"ו ע"ב וכ"מ בזה ולכך גבי מעשר בהמה ותמורה הוה בגדר שותפות ומוכר וגם י"ל דגבי שקלים שאני דהא מבואר דאם נתן מתנה לאחר החצי השקל א"צ ליתן קלבון וגבי אחין י"ל דזה הוה כמו מתנה לא גדר הלואה ומכירה ועיין ב"ב דף ע"א ע"א האחין שחלקו כו' ודף קל"ט ע"א ודף קמ"ג ע"ב בתוס' ד"ה והשביחו ע"ש. והנה בב"ב דף כ"ז ע"ב במה דאמר שם גבי אילן הנוטה כו' דמביא וקורא שע"מ כן הנחיל כו' וע"ש בתוס' דף כ"ו ע"ב ד"ה גזלן דכתב שם דהוה כמו ארצך ובירושלמי רפ"א דבכורים דהוה מחלוקת דאמוראי גבי מבריך אם בעי דוקא שיתן לו רשות לעולם או אף לשעה ועיין בדברי רבינו בהל' בכורים פי"ב הי"א והי"ג ע"ש בהשגות. והנה אם נימא דבעי רשות לעולם מה מהני הך תנאי יהושע כיון דעל פי דין צריך להרחיק ועיין ב"מ דף ק"ז ע"א מה דאמר שם הני דלי דילך וצ"ל כך דהנה בפ"א דבכורים מבואר בה"ב דגזלן אף אם נתייאשו הבעלים אינו מביא בכורים ולכאורה נראה שר"ל שגזל קרקע ואף אם נימא דיש יאוש בקרקע עיין תוס' סוכה דף ל' ע"ב וב"ב דף מ"ד מ"מ צריך שיהא מתחילה אדמתך וכעין הך דמבואר בסוטה דף מ"ג ע"ב גבי חוזר עליו מעורכי המלחמה דבעי שיבוא לידו במקח ולא בגזלה ועיין תוס' סוכה דף ט' ע"א ד"ה ההוא גבי קרבן ודף י"ג ע"ב ד"ה אם דכתבו שם דהוה כמו תעשה ולא מן העשוי כיון דעשיתו בפסול וב"ק דף ס"ו ע"ב גבי קרבנו ולא הגזול וא"כ חזינן דצריך שיהא הדבר אצלו מתחילתו שלו גבי בכורים ולזה מהני הך שע"מ כן הנחיל דכיון דהם היו בגדר יורשין כמבואר ב"ב דף קי"ט ועיין תוס' ב"ק דף פ"ח ע"ב ד"ה הכי מ"ש שם משום שחלקו עפ"י או"ת ונביא ובאמת בב"ב דף ק"ו ע"ב לפי שיטת הרשב"ם שם מבואר דכל חלוקת אחים הוה בזה הגדר ועיין במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל אם הגורל הוה כמו קנין וזכי' או רק חיוב ע"ש בפ"ב מהל' שכנים הי"א דרבינו ז"ל ס"ל דהגורל גופה הוה קנין והר"א ס"ל דהוה רק חיוב ועיין בירושלמי יומא פ"ד דמדמה לה גורלות דחלוקת א"י לגורלות דיהכ"פ גבי שעירים. והנה באמת גבי שעירים אין הגורל מברר משום שכתוב עליו איזה לה' ואיזה לעזאזל כמבואר בירושלמי שם דאפי' אם אמר שיהי' להיפך ג"כ מהני רק שצריך שיהי' זה ע"י גורל ובאמת הירוש' מפרש מה דאמרינן בגמרא דיומא דף מ' ע"ב ואין השם עושה חטאת ר"ל משו"כ על הגורל ובאמת נראה די"ל דהא דפליגי אם עלית גורל מעכבת י"ל כך דס"ל דצריך גורל רק מכיון שעלה הגורל על אחד שוב ממילא יקבע השני וכעין מ"ש רש"י שם דף מ"א ע"ב ד"ה כגון וכן אמרינן בב"ב דף ק"ו ע"ב שם דדי באחד ועיין נזיר דף כ"ו וכ"ה גבי קנים ובזה א"ש הא דבעי ב' קראי ועשהו ואשר עלה תרי זימני

ע"ש בתוס' דחדא בעי דדוקא הגרלה ואידך דבעי על שניהם הגרלה וזהו תרי זימני אשר עלה וא"כ מוכח דלאו משום בירור לחודא רק הדין כך והקביעות הוא מה שאומר בפה ובתו"כ מרבה לה מקרא דועשהו דצריך שיאמר ועיין בתו"י שם דף ל"ט ע"א דהגרלה יכולה להיות בסגן דמשום דהדבר נגמר על ידי אמירה ועיין בתוספתא פ"ג דלה' יאמר הכה"ג ולחטאת יאמר הסגן אך רבינו ז"ל הביא זה רק בפ"ב מהל' עבודת יוהכ"פ ולא בפ"ג משמע דס"ל דזה אינו מעכב אך עכ"פ צריך שיהיו שניהם ע"י גורל ולא אחד דלא הוה בירור לחוד רק דין ולא כמו מעשר בהמה דעשירי ממילא הוא קדוש ע"ש בבכורות דף נ"ט ובאמת אם שם מיירי שחשב בלבו שיהי' מעשר רק לא פירש ועיין במה דס"ל לרבינו בהל' מעה"ק פי"ד הי"ב דאף דגבי הקדש די בלב זה רק שיתחייב להביא אבל לא שיהי' הדבר וכן מבואר בירושלמי פ"ג דתרומות ה"ה. ובאמת זה הוה מחלוקת דתנאי בנזיר דף מ"ה ע"א גבי הביא שלש בהמות ולא פירש ועיין בתו"י נדרים דף ד' ע"א וגם הא מבואר בשבועות דף כ"ו ע"ב דהיכא דגמר בלבו והוציא לא מהני מחשבה וכ"כ בזה ולכך בבכורות שם דכאן מהני אחווי אף דבכל מקום לא מהני עיין ברי"ף פ"ד דשבועות על דף ל"ה ע"א גבי שבועת העדות אם הראה באצבעו על העדים ועיין ב"ק דף קט"ז ע"ב זה הוה רק גרמא ושם דף כ"ד ע"ב דמרמזי רמוזי וכתובות דף ל"ג ע"א רמיזה וסנהדרין דף פ"ו ע"ב וכ"כ בזה וי"ל דזה ג"כ כונת הגמרא בכורות שם דקודש הוה ר"ל מחמת נדיב לב אך שם דף ס' ע"א וע"ב מבואר דאף אם אמר בפירוש להיפך חל עליו עשירי ע"ש. ועי' שבת דף קמ"ט ע"ב גבי חלשים דמשמע שם דלא הוה קנין גמור ובתוספתא ספ"ג דב"ב נראה שם דר"י ס"ל שכבר החזיקו רק אם עתידים להגריל הגורל מעכב. אך כך דגבי אחים דכל אחד הוא במקום האב הגורל הוה רק כמו סילוק וממילא קנה חבירו משא"כ בשותפים ובמ"א אבאר זה ונמצא דבר שהנחיל להם המחלק הוה שלהם ודבר שלא הנחיל להם הוה בגדר ירושה עד שלא חלקו והנה בב"ב דף כ"ז ע"ב גבי אילן שמקצתו בארץ ומקצתו בחו"ל אמר שם דפליגי אם יש בירירה ר"ל אם האויר שכנגד התחום אף דבו לא שייך גדר חלוקה ומצינו בזבחים דף נ"ד דבמקום אחד נחלק האויר מן הקרקע ועיין בסנהדרין דף ה' גבי עיירות שעומדין על הגבולין וכ"כ בזה מ"מ יש בירירה דאמרינן דאויר שכנגד הקרקע הוא כמו הקרקע והיניקה אמר שם דמפסיק צונמא ולכך גבי שני אחים שחלקו את האילן אף דזה נטל צפונו וזה נטל דרומו מ"מ כיון שהיניקה א"א לחלק די בפיאה אחת לשניהם וכמש"כ דזה נשאר כמו קודם משא"כ בשותפים. והנה מדברי רבינו בפ"ו מהל' בכורות הנ"ל נראה דגבי חלקו וחזרו ונשתתפו לא דהפטור הוא משום דהשותפות דעכשיו הוה כמו מכירה ולקיחה

רק משום דהחילוק דמעיקרא עשאום בגדר לקוחים וכן נראה מלשון הגמ' בכורות דף נ"ו דנקט שם והא איפסל להו בלקוח ולמה נקט כך הוה לי' למימר והא הוה לקוח שפטור מן המעשר ועיין רש"י בכורות דף י"א ד"ה אי וכן מבואר בתוספתא בכורות פ"ט איזהו לקוח כל שלקחו וחזר ונתנו ע"ש ומ"ש התוס' גיטין דף כ"ג ע"ב דלגבי טבל אם מכרו וחזר ולקחו אין שם לקוח עליו ע"ש אך כך דהנה רבינו ז"ל בהל' ערכין פ"ד ה"כ ס"ל דאם גאל אחד מיד ההקדש ואח"כ בא המקדיש וגאלה מידו יש עליו דין שדה אחוזה וע"ש בהשגות ובתוס' ערכין דף כ"ו ע"א ועיין מ"ש רבינו בהל' תרומות פ"א ה"י דאף דקנין נכסים יש לעכו"ם מ"מ אם חזר ישראל ולקחה אין עליו דין כבוש יחיד רק חוזרת לקדמותה ובדברי הירושלמי פ"ו דדמאי ה"א דהוה מחלוקת דאמוראי שם אם מכרה וחזר ולקחה כהך דב"ב דף ס"ג אם היא אצלו כמקודם המכירה ועיין ב"מ דף ט"ז ע"ב זביני חדתא היא ותוס' שם דף ס"ז ע"ב וברמב"ן במלחמות על הך דב"ק דף ח' ע"א אהדרא שטרא דזביני ותוס' שם דף ק"ט ע"א דאם הוא עצמו לוקח מה שנתן הוה כמו ביטול הנתינה ולכך אמרינן בב"מ דף ק"ח ע"ב דאם מכר לבעלים הראשונים לית בה משום דינא דבר מצרא ע"ש והוה כעין הך דסוכה דף כ"ז ע"ב גבי נפלה חוזר ובונה ע"ש בתוס' דרק בהני עצים ובסוטה דף מ"ג וב"ק דף צ"ו ע"ב וכ"מ. וכה"ג מבואר ירושלמי חלה פ"ג ה"ז דאף לר"ל דס"ל דאין נשוך תורה מ"מ כשבא מאותה העיסה מודה ועיין במעילה דף י"ז גבי דם השרץ ובשרו דוקא ובזה א"ש דברי רבינו בהל' מקואות פ"ח הי"ב דגבי סגוס פסק גוד אסיק ואחית וגבי הך דשם ה"ח גבי שלש גממיות לא ס"ל זה ע"ש משום דכאן המים שבסגוס הוא מאותה המקוה לכך שפיר אמרינן בו דהוה חיבור משא"כ בגומות דהוא ממקום אחר ועיין בירושלמי חגיגה פ"ב ה"ו מה דפליגי שם ר"י ור"ל גבי הך דמקל מלאה משקין ג"כ כה"ג ואזלא לשיטתי' בחלה גבי הך דנשוך. רק הפטור ממעשר בהמה הוא משום דבשעת החלוקה חל עלי' שם לקוח והוה גדר דיחוי ולכך נקט בגמרא לשון פסול ונ"מ דאם חלקו כשהיו בתוך ז' ימים ונשתתפו לאחר ז' ימים שפיר מתעשרין דבשעת חלוקה לא חל עליהם שם לקוח וכן יהי' הדין גבי אתנן כה"ג ועיין במה דפליגי רש"י ותוס' גיטין דף כ"ד ותוס' שם דף מ"ח ורש"י ב"ק דף ס"ט אם מה דמחזירין זה לזה ביובל היינו שיתבטל החלוקה לגמרי או שיחלקו עוד הפעם אך כמו שהי' דהחיוב החלוקה דהיינו הגורל לא יתבטל לעולם דהוה כמו או"ת וכמ"ש התוס' ב"ק הנ"ל רק דצריך לחזקה חדשה דכבר פקע וכמ"ש רש"י ב"מ דף ק"ג ע"א ד"ה והוא דקנו מיני' ושם דף צ"ח ע"ב ד"ה מי ובר"ן נדרים דף כ"ט ודף ל' ע"ש. וה"ה כאן לגבי פיאה ס"ל לרבינו לחלק בין האחים שחלקו וחזרו ונשתתפו דאז הוה כמקודם

ומשמע מלשונו דאף אם קצרו מקצת ואח"כ חלקו ואח"כ נשתתפו גם הראשון חייב בפיאה משא"כ גבי שותפים:

[השמטה לדף מ"ו ע"א. **במ"ש בענין חציצה. והנה** באמת יש נ"מ בין ביטל לאינו מקפיד ובין תיקון הדבר דאז י"ל דהיינו רביתי' אף אם מקפיד וכעין דאמרינן בזבחים דף י"ט ע"א גבי כינה ע"ש דביטל נעשה הדבר כמו הגוף שנתבטל אליו וכמו גבי נשתק ביומא דף מ"ד ע"ב ע"ש בתוס' דהעור נעשה כמתכות ובחולין דף פ"ג ועירובין דף ק"ד והך דסוכה דף מ"ח גבי בול של מלח י"ל דהיכא דהתורה פרטה הביטול לא נעשה כהפרט ושם בעי קרן וכן נראה מדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ב ה' ח' ט' דאף דקי"ל שם בה"י דניתנין למטה שנתנן למעלה או להיפך כיפר זה רק היכא דלא בעי קרן ועי' בתוס' דף ל"ח ע"א ודף נ"ב ע"ב ובתוספ' פ"א דקרבנות דבר שצריך ליתן במגע ועי' תוס' שם דף ס"ד ע"א ובתו"כ פ' אחרי פ"ח והטעם משום דבעי קרן וכן נראה בהך דזבחים דף מ' דצריך קרא לאמין שבאצבע ואף דהא מבואר במקואות פ"ח דקרום שעל המכה טמא ומטמא ועי' בירוש' פ"ג דפסחים גבי כשות של קטן ובדברי רבינו פ"א מהל' טומאת מת ה"ד ובתוספ' בכ"מ אך שם כיון דהתורה פרטה אצבע זה אין עליו שם אצבע ונ"מ דאם הזה עליו אם נטהר ועי' בירוש' פ"ג דפסחים דבעי גבי הזאה שיהי' מקויים עליו ר"ל דצריך שיבטלו להכלי לעולם ועי' בהך מחלוקת דפרה פי"ב מ"ח דרק היכא דחיבר הברזל להעץ אז מהני אם הזה על העץ דבטלי' ועי' חולין דף קכ"א גבי בשר שפלטתו סכין כיון דבטלי' בידים נעשה כמו העור וגרע דאין עליו גם דין של עורות הרכים. והנה בהך דחולין דף קכ"ט ע"א גבי הך דחיבורי אוכלים לכלים ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל כך דהנה רבינו מפרש שם בהל' טומ"א פ"ב ה"כ דרק אם נטמא הכלי אז גם הם מטמאין טומאה חמורה אגב הכלי וזה דר"ל שם מעשה עץ אבל אם נגע המת באוכל אף דביטולו להכלי אין על האוכל שם טומאה חמורה והך דפסחים דף מ"ו הובא בדברי רבינו בהל' כלים פ"כ ה"ט שם נקט רק שרץ והירוש' שם ס"ל דנעשה כעץ וכגופו של עריבה ומטמא גם גדר אב הטומאה גם אם נגע בה וזה תליא בהך מחלוקת דפרה פי"ב הנ"ל ועיין תוס' נזיר דף ל"ו ע"א גבי שום ושמן של מקפה דאף אם הוה חולין מטמא משום יד כמו המקפה עצמה אך באמת כך דכ"כ בזה בהך דחולין דף קי"ח גבי יד אם ר"ל דהוא עצמו יש עליו שם טומאה או דרק דנעשה יד להביא טומאה וע"ש ברש"י דמשמע דהוא עצמו הוה טמא אך מהך דשם דקכ"ח ע"א גבי בהמה כו' לא משמע כן ועי' זבחים דף ט"ז ע"א במה דאמר דבהמה אינו מטמא מחיים ואם איתא הא משכחת לה כה"ג וע"כ דאינה טמאה ועי' כתובות דף ס' ועירובין דף ט"ו גבי גולל ע"ש וצ"ל דזה ג"כ מעשה עץ. וכן

יהי' נ"מ להך דסוכה דף י"ג ע"ב גבי ידות אם פסולים לסכך דאם בסכן טהורים ע"ש אם נשברו מאליהם אם יש עליהם שם מטלניות ויהיו פסולים לסיכוך ע"ש דף ט"ז ודף כ' ע"ב וכ"מ וזה תליא בזה ועי' בתוס' שבת דף נ"ח ע"ב גבי זוג וענבל דהם נעשים כמו כלי אחד ושם דף מ"ח ע"ב גבי בשעת מלאכה ומ"ש שם התוס' דאיך משכחת טומאה שלא בשעת חיבורן אך הא שלא בשעת מלאכה אף בשעת חיבורן אינו דבר אחד לענין הזאה ועי' מ"ש רבינו פי"ב מהל' פרה ה"ד דזה רק מדרבנן אך זה לא מטעם ביטול רק מטעם חיבור ועי' בירוש' פי"ב דשבת מה דמקשה אהך תוספ' דכלים הובא בדברי רבינו ספי"ג מהל' כלים דהא דתקועים לא הוה חיבור להזאה זה רק כשדרכן לקבען משא"כ כשדרכן בתקיעה אך זה רק לא מחמת דין ביטול רק מחמת חיבור והך דסוכה דף ל"ז ע"א כיון דחברי' כגופו כו' ובירושלמי פרק ט"ז דשבת הלכה ב' גבי אם הי' טפל לו כגופו והך דנזיר דף נ"א גבי גלגלין ובהל' אהט"ו פרק ט' הלכה ח' גבי המשיחות שם הוה בגדר ביטול ועיין עוקצים פ"ב מ"ו והוא הך ברייתא דשבת דף מ"ח ע"ב גבי בגד שתפרו בכלאים ובהל' פרה אבאר זה. והנה באמת במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' כלי המקדש פ"י ה"ט שם ר"ל היכא דצריך זה להגוף רק דמ"מ מקפיד והנה רבינו שם כ' בה"ח דעל עקבו מותר אף דצריך שלא יהא מפסיק בינו לבין הרצפה ע"ש דף כ"ד ורש"י שבת דף י"ט ע"ב אך נ"מ כך דמה בעי אם בעי שהגוף יהי' נוגע בהדבר דאז אם בטלי' להגוף לא איכפת לן ואם בטלי' להדבר לא מהני ואם בעי שהדבר יהי' נוגע בהגוף אז הוה להיפך דאם בטלי' להגוף לא מהני ולהדבר מהני וזה יהי' נ"מ בין בגד לבשרו דשם יש סברא דמהני היינו רביתי' אף אם מקפיד כמבואר בגמ' ובין כלי ליד דאז לא מהני רק אם בטלי' לכלי לשיטת רבינו ע"ש בתוס' זבחים דף כ"ד ושבת דף צ"ג ויומא דף נ"ח וסוכה דף ל"ז ובין רגלו לרצפה וכן נ"מ גבי מקוה דבשרו בעי שיבוא במים ושערו בעי שיבוא המים עליהם ולכך ס"ל לרש"י דהא דמיעוט אינו חוצץ זה רק בשער ולא בגוף ועי' מ"ש רש"י ב"ק דף פ"ב ע"א ע"ש ועי' במשנה פ"ט דמקואות גבי קלקי דמחלקי בין ראש ללב וזקן ובתוספ' שם דהוה מחלוקת דתנאי אם עשה קלקי בראש אם חוצץ ועי' רש"י חולין דף קכ"ו ע"ב ד"ה כחוט השערה דזה מירי בתלוש ע"ש ובמ"ש א"ש ולקמן בהל' מקואות אבאר זה: ע"כ השמטה]

הלכה יז

שדה שהגיעה חצי' כו'. כ"כ בזה לעיל אם נימא טעם דלא מהני בפיאה משדה על חברתה משום דהחיוב הוא בא ע"י התחלת הקצירה כמבואר בחולין דף קל"ח ובירוש' רפ"א דכאן ואם התחיל לקצור בשדה זו לא נתחייבה האחרת לכן לא מהני פיאה מזו לחברתה

דהוו כמו שני מינים וא"כ נ"מ דכל הני דמפסיקים הוה נ"מ גם לקולא ועיין בירוש' כאן דמספקא לו אם זה הוה דבר ברור מה שמפסיק ולכך החצי שלא הביא שליש לא חל עליו החיוב בהקצירה שקצר בה חצי שהביאה שליש אך זה קשה איך מהני הקצירה שקצר בהני שכבר נתחייבה אהני שלא נתחייבה עדיין נימא כמו דאמרינן במנחות דף כ"ד שבעה לה טומאה וכ"כ בזה וכעין זה נראה במה דס"ל לרבינו בהל' אבל פ"ג ה"ו דאינו חייב משום לאו דלא יבוא עד שיבואו בב"א עם לאו דלא יטמא כגון שבא בשידה תיבה ומגדל משום דהוה מחולל ועומד אך זה רק אם מתחילה לא הי' טמא רק עכשיו נטמא אבל אם הי' טמא כבר שוב לא יחול עליו הטומאה חדשה במה שנכנס מקצת דכבר נטמא ושבעה לה טומאה ושוב חייב משום ביאה כשנכנס כולו ועיין זבחים דף צ"ג ע"א בהך מחלוקת אם דנין טומאה קדומה מטומאה שבאותו שעה ע"ש ותוס' שבת דף צ"א ע"ב. וגם יהי' נ"מ למה דמבואר ביבמות דף ע"ח ע"ב דלכך מהני הטבילה גם לעובר משום דהיינו רביתי' ור"ל דהוה כמו שגם העובר בא במים לא משום דלא הוה חציצה כמ"ש רש"י דהא בעי שיהי' במים ונ"מ כך דהנה מבואר בחגיגה דף כ"ב ע"א דאם שני הכלים טמאים מטבילין זה בתוך זה ולא הוה חציצה והך דשבת דף נ"ז ע"א דאמר שם דלא תטבול בהם עד שתרפם אף דהא גם התכשיט נטמא י"ל דמיירי דאין בהם שיעור ועיין בתוס' שם בע"ב ד"ה ואין ובזה י"ל כונת הגמ' שם כל שהוא אריג לא גזרו ר"ל משום דאריג כ"ש ג"כ טמא כמבואר שם דף ס"ג וא"כ הוה שניהם טמאים רק היכא דטניפים דאז קפדי שפיר הוה חציצה וכמ"ש שם רש"י בשם רבותיו ועיין במרדכי סוף ע"ז גבי טבילת כלים ע"ש וזהו באמת הטעם דמבואר בביצה דף י"ח ע"א דנדה יכולה לטבול בבגדיה ולא הוה חציצה עיין יבמות דף מ"ו ע"א גבי ארפי לו וע"ש ברמב"ן במלחמות אך כאן שאני מחמת דמועלת הטבילה לשניהם ולא חייץ וי"ל דזהו ג"כ הטעם מה דמבואר בזבחים דף ע"ח הובא בדברי רבינו בהל' מקואות פ"ג הי"ח גבי כלי שהי' מלא משקין טמאין דלא מהני הטבילה ומים מהני והטעם משום דשניהם נטהרים לא הוה חציצה משא"כ במשקין ויהי' נ"מ למה שכ' רבינו בהל' טומאת אוכלים פ"ב הכ"ה גבי קדרה דנקט היתה מלאה מים כו' ע"ש בהשגות דיהי' נ"מ לשיטת רבינו דס"ל דכלי חרס מטמא מגבו ואז אם נגע טמא בהמים במקוה נטמאו המים דלא מהני מה שהמים הם במקוה כיון שהכלי חרס טמא ואין לו טהרה ומיירי שטמא רק מגבו דתוכו טהור ובמ"א אבאר זה וא"כ יהי' נ"מ למה דמבואר בשבת דף קל"ה ע"ב אם לקח שפחה חוץ מעוברה דנמצא העובר לא נתגייר וכמו הך דגיטין דף כ"ג ע"ב דאמר הרי את שפחה וולדך בר חורין אם מהני הטבילה שתטבול להולד שיהי' גר או בן חורין ועיין בנדה דף

כ"ו ע"א דמבואר שם דאף כשהתחיל הולד לצאת ואז ודאי הולד לא יהי' גר במה שהיא טובלת ומ"מ לא הויא חציצה ועיין תוס' נדה דף מ"ד אם הוה כמונח בקופסא ובמ"ש הר"ש מקואות פ"ח מ"ד אם ש"ז הויא חציצה ועיין נזיר דף נ"א ע"ב אם זה מיקרי רביתי' ובנדה דף מ"ג גבי מי רגלים ובזבחים דף ע"ח ע"ב אם שייך במ"ר השקה וא"כ קשה מהך דמקואות פ"י מ"ח דמשמע שם דמים שבתוך הגוף מהני להם טבילת הגוף אך י"ל דכ"ז שלא יצא לחוץ אין עליהם שם מים לכ"ע ולא דמי לשם דכבר היה עליהם שם מים ועיין תוס' חולין דף פ"ז ע"ב וכ"מ ובמ"א אבאר זה. עכ"פ אם נימא דכיון דבה לא שייך טבילה אין שם טבילה עליה כלל איך יועיל שיהיה הולד גדר גר ובן חורין וע"כ דמהני מהך דגיטין הנ"ל ומתמורה דף כ"ה דמשמע דהולד נעשה בן חורין גמור אף דצריך טבילת שחרור ומעכב לשיטת התוס' ביבמות דף מ"ז ע"ב אך יהיה נ"מ לשיטת הגאונים הובא בדברי רבינו פ"ב מהל' מקואות הט"ו גבי שער שבראש דהוה דבר בפ"ע לענין חציצה ע"ש ולשיטתייהו יהי' דאם כל השער קשור אך אם אינו מקפיד חוצץ כמו בהך דיבמות דף ע"ח הנ"ל והטעם כמש"כ דהא בעי שיהיה במים ומה שאינו מקפיד לא מהני רק שלא יהא חוצץ וכ"כ בזה לעיל ולכך מבואר בירושל' פסחים פ"ג ה"ב דלענין הזאה גרע מחציצה לענין טבילה משום דעכ"פ הזאה לא נגע בגוף הכלי ועיין בתוספ' פ"ג דכלים ובר"ש שם פ"א מ"ג ופי"ב דפרה מ"י בר"ש בשם תוספ' רק היכא דמבטל להדבר דאז הוה כהדבר עצמו וכמו דמבואר בחולין דף פ"ג ע"ב ושם דף קכ"ט ע"א גבי חיבורי אוכלים ועירובין דף ק"ד גבי מלח ותוס' יומא דף מ"ד ע"ב גבי נשתיק וסוכה דף ל"ז ע"א כיון דחברי' כו' וכ"מ בזה ואף דמלשון רבינו בהל' פרה פי"ב ה"ד לא משמע כן. וכן משמע מלשון המשנה מקואות פ"ח מ"ה דנקט שם גבי נתנה שערה בפיה וכו' כאילו לא טבלה וע"ש בדברי רבינו ובר"ש שם ובסוף פ"י והטעם לא משום חציצה רק משום דזה לא בא במים כלל ועיין קדושין דף כ"ה ע"א דשפתים הוה כגלוי ומה דמבואר בהל' נגעים פ"ו ה"א דאודם שבשפתים הוה בית הסתרים שם ר"ל שבפנים ועיין בכורות דף ל"ט ע"א תורא ברא דשפתים ושם דף ל"ה ע"א ולענין הך פלוגתא גבי הזאה דקדושין שם לס"ד י"ל דיהיה נ"מ אם הזאה צריכה שיעור דשמא יהיה מקצת הזאה בפנים ועיין זבחים דף צ"ד ודף פ' ובזה א"ש לשון הגמ' בקדושין שם. עכ"פ הטעם משום דבעי שיהיה במים וזה לא שייך כלל לגדר שאינו מקפיד ויהיה נ"מ לגבי מעוברת היכא שהיא עצמה אין צריך טבילה רק משום הולד אם הי' החציצה כנגד הולד ברוב או כולו ולגבי האשה עצמה הוה רק מיעוט אם זה חוצץ או לא ועיין זבחים דף ע"ט ע"א הב"ע כו' לפי' רש"י שם דהיכא דא"צ להטביל את כולו מצד טומאת כולו לא איכפת לן אם יש עלי' דבר

חוצץ ע"ש ובכלים פכ"ה מה דמבואר בר"ש בשם תוספ' להיפך דשפיר חוצץ וזה ודאי ביאת מים בעי כולו ונראה דכן יהי' נ"מ לגבי הך דחגיגה דף י"ח ע"ב גבי נטמאו ידיו נטמא גופו ובעדיות פ"ג בפלוגתא דרבי דוסא ורבנן ע"ש בפי' הראב"ד גבי סתם ידים אך נ"מ דגבי נטמא טמא כל הגוף וגבי סתם אז בעי כל הגוף טבילה רק משום טומאת ידים ונ"מ לענין חציצה על הגוף לשיטת רש"י בזבחים הנ"ל. ובאמת בהך מחלוקת דחולין דף ק"ו גבי עד הפרק עד כמה ע"ש והא יהי' נ"מ להיפך דאם נימא כמ"ד דכל הפרק ושם ג"כ צריך רוב וא"כ נפקא מזה קולא וע"כ צ"ל דמ"מ משערין בכל היד ובאמת גבי קידוש ידים במקדש לא כ' רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ה אם צריך ג"כ קפידא וי"ל דכאן לא תליא בדעתו של כהן כיון דהוה שלוחא דרחמנא ועיין מנחות דף כ"ד ע"ב גבי קומץ ותוס' שם דף ע"ו ע"ב וע"ש דף י' ע"א גבי דם האשם משמע דזה הוה גדר דין לא דעת כהן וזבחים דף מ' ע"ב גבי אמין שבאצבע ועיין בזבחים דף י"ט ע"א גבי אבק דהוה שם בעיא דלא איפשטא אם חוצץ ולפי שיטת רבינו גבי טבילה אינו חוצץ כמבואר בפ"ב מהל' מקואות ה"י ושם פ"ג הי"ז וע"כ כמש"כ ועיין בדברי רבינו בפיהמ"ש פ"ב דמס' זבחים דקודם הקידוש צריך שישפשף וכן הוא בתוספ' פ"א דמנחות ואף דהא מבואר בירוש' פסחים פ"א ופ"ב הובא בתוס' נדה דף ס"ו ע"ב ותוס' חולין דף ט' ע"א דדבר דאינו שייך רק בכהנים לא נתקן חפיפה צ"ל דעבודה שאני ועיין יומא דף ל"א ע"א דמבעי שם גבי טבילת סר"ך אם יש שם חציצה וע"ש בסוף יומא ברש"י ותו"י דגם טבילת בע"ק לדידן צריך חפיפה משום חציצה אך נ"ל דהך דדף ל"א ר"ל להני דלא חייצי רק לטהרות ולא לאשה לבעלה עיין נדה דף ס"ז ברש"י ותוס' ומה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מקואות פ"ב הכ"ב גבי טבילת דין לא משום טומאה אם הוה כמו לבעלה או לטהרות והתוס' ביבמות דף מ"ז ע"ב ס"ל כשיטת הר"א דלא חייצי גבי גר ולשיטתם מדוייק לשון הגמ' שם דלא חשיב גם טבילת עבד לעבדות משום דשם י"ל דחוצץ הני דחייצי לטהרות משום דטבילה של עבדות נ"מ ג"כ לענין עבד כהן שיאכל בתרומה ולכך חוצץ. עכ"פ פליגי בזה אם טבילת דין חייצי הני דלטהרות ומיבעי ביומא שם אם טבילת סר"ך הוה כטבילת דין או לא וכן יהי' נ"מ להך דחולין דף ק"ז ע"ב וירוש' פ"ח דברכות ופ"ג דחגיגה דאוכלי תרומה זריזין הן ובירוש' פ"ח דשביעית וכ"מ אם גם גבי עבדים כן בשעה שהם אוכלים בתרומה דאל"כ גם גבי כהנים יהי' צריך נטילת ידים ולא די במפה כעין גבי חפיפה כמבואר בירוש' הנ"ל ועיין מ"ש התוס' יומא דף ע"ט ע"ב גבי הך דר"צ דרק בכהן בשעה שאוכל תרומה וראי' לזה דהא בחולין דף קכ"ג מבואר שם דגבי כהנים לא חיישינן דילמא לא ימלקו הרוב ומ"מ כ' התוס' ביומא דף ל"ג ד"ה למה דחיישינן שמא

לא יגמור השחיטה אף דשם בכהן וצ"ל משום דשחיטה כשרה בכל אדם גם גבי כהנים גזרו. ובאמת עיקר הגדר בטבילת כל הגוף אם ר"ל דלא מצטרפי או משום דאין שם טבילה לחצאין כלל וזהו כונת התו"כ פ' שמיני כולו כאחת מביאת השמש ר"ל דכ"ז שלא שקעה כולה אין עלי' שם שקיעה כלל ועיין ברש"י קדושין דף כ"ה ע"א בד"ה אף כל דמשמע ממנו דהטבילה בעי שיהא לכל האברים בפרטיות לא לכל הגוף דאל"כ מה שייך לומר דכל הלשון א"א להטביל וטבילה למקצת לא אשכחן ומה זה הא זה בגדר הגוף ומה שייך זה לפרטיות האברים היכא דאין נ"מ לדין ועיין חולין דף ע' ע"א וזבחים דף ק"ה גבי רוב עובר ורוב אבר ורוב גוף ע"ש. ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דב"ש וב"ה באהלות פי"א מ"ג אם אדם הוא דבר מצטרף או דבר עצמיי ועיין בסוכה דף ט"ז ע"א גבי מיטה אם מהני טבילת חצאין ובגיטין דף ט"ו ע"ב גבי ידים טהורות לחצאין ובתוספ' חגיגה פ"ג מוכח דמה דאמר במשנה שם דף כ' ע"ב דבקודש מטבילין שניהם ר"ל דלא מהני רק בב"א דשניהם הוה דבר אחד ואין טבילה לחצאין וע"ש בהשגות הראב"ד ז"ל על בעהמא"ו דכל היכא דבעי שניהם בגדר אחד הוה זה דבר אחד וכן נ"מ לגבי חפינה ביומא דף מ"ז ע"ב גבי חפן בזו ובזו כו' ור"ל אם אז ב' הידים הוה כמו דבר אחד והוה כמו קומץ שחלקו דלא מהני כמבואר במנחות דף ז' ובזה א"ש מה דלא פירשו בהך דמנחות דף כ"ה דשמאל הותר מכללו ביוהכ"פ דר"ל החפינה אך שם לא שייך כלל ימין ושמאל דשניהם הם ד"א. וכן נראה דנ"מ גבי ריאה בבהמה וגבי ביצים אם הביצים או האונות הוה שם בפ"ע והפסול או הכשרות הוא מחמתם או הם פרטי הדבר ונ"מ אם בעל ג' ביצים נקרא יתר וכ"כ בזה בח"א פ"ו מהל' שחיטה ה"ו ובאמת נראה דגם לענין שני אברים אם הם דומים יש נ"מ דנ"ל דאף דמבואר בירוש' ב"ק פ"ח דאם סימא שני עיניו כאחת יוצא לחירות וא"צ לשלם זה רק בשני עיניו אבל שן ועין כאחת י"ל דחייב אף בב"א וזהו כונת הגמ' ב"ק דף ע"ד ע"ב סימא את עינו כו' ולכאורה קשה הא מסתמא זה אתיא כמ"ד דא"צ גט שחרור עיין גיטין דף מ"ב ע"ב ואיך ס"ד זה ודוחק לומר משום הך דכ' התוס' ב"ק דף ל"ג קודם גמר דין ועי' תוס' כתובות דף מ"ב ע"א ובזה יש ליישב מש"כ התוס' גיטין דף מ"ב ע"א ד"ה יום דאיך מהני מה דהקנה לבנו קטן הא יצא ממנו י"ל דמיירי קודם גמר דין ועי' ב"ב דף ק"מ ע"א וכ"מ בזה אך באמת נראה דכונת הגמ' דב"ק הנ"ל היכא דאתא בב"א ואז התשלומין יהיה רק עבור שן ובזה מדוייק הגמרא דגיטין דף מ"ב ע"ב דמייתי מהך דהכה שנו וסימא עינו ור"ל דזה מיירי לענין זה אחר זה דאל"ה היה צריך לשלם רק דמי השן ושוב י"ל דאתיא כמ"ד דצריך גט שחרור ועיין בירוש' גיטין פ"ד. עכ"פ זה הוה מחלוקת אם הגוף הוה בגדר צירוף או בגדר עצם

ועיין שבת דף פ"ג ע"ב גבי נדה ישנה לאברים ובדברי רבינו בהל' משכב ומושב פ"ח ה"ד ובהשגות שם ושם אבאר זה וא"כ יהיה נ"מ גבי מעוברת לזה ועיין מה שפי' רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו הי"א גבי התליע רוב חטה אם זה הוה כמו דבר בפ"ע ופסול או אזלינן בתר השיעור ועיין זבחים דף ק"ח ע"ב גבי אבר ולפי גירסת התוספ' פסחים פ"ז מבואר שם דריב"ב ס"ל דפסח שיצא ממנו אבר אחד בטל מכולו הך דין דלא תשברו בו עצם ודלא כגירסא גמ' דילן דף פ"ד ע"ב ובאמת י"ל דזהו כונת הגמ' דחולין דף י"ז ע"ב פגימת עצם בפסח כמו חגירת ציפורן ר"ל אם חסר מהאבר כדי חגירת ציפורן שוב פקע שם אבר ממנו דהנה רש"י ס"ל בפסחים דף ע"ד ע"א ע"ש בד"ה נחתך דמקולס מעכב לגבי פסח ע"ש וכן נראה מלשון רבינו בהלכות ק"פ פ"י הי"א ובלבד שלא יחסר בו אבר ולכאורה קשה הא מבואר פסחים דף ס"ב ע"א ומובא בדברי רבינו פ"ד ה"ב דנטמא מקצת אברים יכול לאכול השאר ודוחק לומר דמיירי כגון שחלקו אותו לשני חבורות וכמו הך דמנחות דף י"ד לר"י דפלגינה הוה כמו ב' גופים וע"ש בתוס' דף י"ג ע"ב גבי לחה"פ דאם נטמא חלה אחת נטמא כל הסדר ובירוש' חגיגה פ"ג גבי הך דכלי מצרף ועיין ברש"י זבחים דף כ"ח ע"ב ד"ה במקדש ותוס' שם דף מ"ה ע"ב ד"ה שכן ובתוספ' פ"ד דקרבנות ובתו"כ פ' צו פ"ט פי"ג דלא נטמא כולו דזה אינו דהא קודם זריקה עדיין אין להם זכות בהבשר וא"א לחולקו לשתי חבורות. ועיין פסחים דף ע"ז ע"ב ובספרי פ' קרח וכ"מ ובדף ס"ב מבואר דיכול לזרוק הדם על שאר האברים ועיין בספרי פרשת ראה פסקא קל"ד דהוה מחלוקת דר"י ור"י שם אם צריך שיהי' האברים שלמים ובתוספ' רפ"ז דפסחים מחלוקת דב"ש וב"ה וספ"ה שם ושבת דף כ' ע"א האי לא מינתך ובירוש' שם ספ"א ע"ש וס"ל דאם נשאר אברים שלמים די בזה וקמ"ל דלא נימא כמו גבי אבר מן החי דאם נחסר משהו מהעצם בטל שם אבר ממנו עיין בדברי רבינו פ"ב מהלכות טומאת מת ובנדה דף מ"ג ע"ב וכ"מ קמ"ל דרק כדי חגירת ציפורן אך מירוש' פסחים פ"ז ה"י מבואר דאין הפי' כן. גם י"ל דנהי דמעכב זה רק היכא דלא נטמאו אבל היכא דנטמאו אז לא מעכב וכמו גבי הקטרת אימורים עיין פסחים דף נ"ט ע"ב ודף ע"ז ע"ב וכ"מ בזה ואף לרש"י דס"ל דצריך שיהא מחובר משכחת דנטמא מקצתה כמו הך דחולין דף קכ"ז ע"ב גבי אוחז בקטן ובירוש' נזיר פ"ו גבי זרוע בשלה דדי שהוא מחובר כשעורה ובירושלמי פסחים פ"ז הי"א כל הדברים טהורים ברובם ושם פ"ג ה"ב גבי אבר מדולדל ובתוספ' פ"ג דכלים וכ"מ. עכ"פ מוכח דאבר יש עליו שם שלם. ויהיה ג"כ נ"מ למה דמבואר בחולין דף ל"ג דדם שחיטה מכשיר אם ר"ל משום דין שחיטה או רק משום דם שחיטה ויהיה נ"מ לב"פ לדידן דס"ל דלא כר"ש בחולין דף ל"ג ודף ע"ד ע"ב דשחיטה מכשרת

וא"כ לא הוכשר וכן לענין אם שחט ב"פ אם דמו מכשיר לעלמא כיון דשחיטה לא בעיא אם מיקרא דם שחיטה ועיין במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מאכלות אסורות פ"ו ה"ד אם גבי שליל חייבים על דם שחיטתו כרת ע"ש בה"ה וכן נ"מ גבי דם שחיטה סימן שני של עוף אם הוא מכשיר כיון דהוא א"צ שחיטה אם יש עליו שם של דם התמצית ועיין חולין דף כ"א ע"ב בפלוגתא דרש"י ותוס' שם אם סימן שני הוה בגדר שחיטה בעוף ושם דף ט' ע"א בתוס' ד"ה כולהו דאף אם נעקר בעוף סימן אחד לא מהני השחיטה בשני והטעם משום דשחיטת סימן אחד בעוף פועלת כאילו נשחט גם השני וא"כ צריך שיהיה ראוי לשחיטה ועיין בהך דשם דף ל"ב ע"ב מה דהקשה דאמאי אמרינן דפסוקת הגרגרת כו' הוה טריפה והא הוה נבלה ואמאי לא משני דמיירי בעוף וע"כ משום זה ובאמת הך מחלוקת דחולין דף כ' אם יש עיקור סימנים בעוף ר"ל רק לענין שלא תהיה נבלה אבל טריפה הוה וכשיטת רש"י שם ועיין יבמות דף כ"ט ע"ב גבי מאמר ע"ש. ועיין במה דמבואר חולין דף קכ"א דאף ישראל השוחט בהמה טמאה לעכו"ם או להיפך גוי ששחט כו' מ"מ דמו אינו מכשיר אף דיש שם שחיטה עליו לענין טומאת אוכלין ובהך דבכורות דף י' ע"ב גבי שוחט עורב להתלמד בו מחלוקת דר"י ור"א ע"ש ובאמת ר"א ס"ל במשנה דסוף מכשירין דדם שחיטת טמאים ג"כ מכשיר וא"כ י"ל דפליגי להיפך דר"י ס"ל דרק עורב משום סימני טהרה ומשום דין שחיטה ור"א ס"ל דכל דם שחיטה של טמאים מכשיר וכ"כ בזה בהך מחלוקת דמכשירין שם אם דם הנדה מכשיר ועיין בנדה דף י"ט ע"ב דמכשיר ע"ש בתוס' אך ר"ל אם מטעם טומאה או מטעם משקה ומעיין ונ"מ לדם טוהר אם נימא דמעיין אחד הוא או אפילו למ"ד דהם ב' מעיינות מ"מ בא ממקור כמ"ש התוס' דף ל"ד ע"ב בנדה ודף ל"ו ע"ב וע"ש דף מ"א ע"ב גבי דם היוצא דרך דופן למאן דאמר מקור מקומו טמא והאי דדם טוהר אינו מטמא עכ"פ מחמת מקור מקומו כו' צ"ל דהטבילת יולדת מועלת גם להמקור עצמו שיטהר ואז אם נעקר המקור ונפל לארץ אינו מטמא אף טומאת ערב וזהו כונת רבינו בהלכות מטמא מו"מ פ"ה ה"ג והטבילה מועלת לכל הדם כו' וזהו מהך דנדה דף מ"ב ע"ב מיגו דמהניא טבילה לדם דאיכא מגואי ר"ל דגם המקור בעצמו נטהר ולא הוה כמו דם טהרה של מצורעת לדידן וכ"כ בזה ועיין בירוש' נדה פ"ב דאמר שם דם טהור אינו מכשיר כצ"ל. אך באמת כך דהוה לפי המבואר בחולין דף ל"ו ע"א כך דלמ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף אף אם נתקנח הדם בין סימן לסימן מ"מ הוכשר ורבינו ז"ל בפ"י טומא"ו ה"ג לא פסק כן וצ"ל כך דהא מבואר בחולין דף פ"ז ע"ב וב"ב דף צ"ז ע"א ובדברי רבינו בפי"ב מהל' טומא"ו ה"ב דצריך להחשיב גם המשקין ע"ש וגם שיפול ברצון ועיין שבת דף ע"ה ע"ב

דניחא לו בדם ע"ש והנה אם נימא דהדין של שחיטה עושה להדם משקה אף אם נימא שישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף מ"מ אם לא יגמור השחיטה ודאי לא יהי' שם משקה על הדם כמבואר בחולין דף כ"ט ע"ב ולכך אינו מועיל המחשבה ליפול על האוכל כיון דעדיין לא נגמר השחיטה והוה כעין הך דחולין דף קכ"ח ע"א גבי הכשר קודם מחשבה ע"ש והנה גבי טמאים לא שייך הך טעמא דניחא לו בדם השחיטה המבואר בשבת הנ"ל אך י"ל כמבואר מס' טבול יום ספ"ב ובתוס' כריתות דף י"ג ודף ט"ו ושבת דף י"ז דמשקין טמאין א"צ רצון וכמו הך דב"ב דף צ"ז גבי שמרים ע"ש ודברי רבינו פי"ג מהל' טומא"ו הי"ז וכמש"כ התו"י כריתות דף י"ג דמעיין א"צ מחשבה וזהו כונת המשנה מכשירין פ"ו מ"ה גבי מי רגלים לדעתו ושלא לדעתו ובאמת זה הוה מחלוקת דאמוראי בירוש' חגיגה פ"ג ה"ה גבי האוכל דבלה ע"ש אך זה רק להחשיב המשקין אבל הנפילה על האוכל צריך לדעת. ובאמת הך מחלוקת דחולין שם גבי אם שחיטה בעצמה מכשרת ע"ש ברש"י דהטעם משום דעשאו אוכל וזה תליא אם מה דבעי הכשר הוא משום דיש חסרון בהאוכל כעין דמבואר בחולין דף קי"ח ע"א או משום דזהו גדר התחלה לטומאה וזה תליא בהך מחלוקת דרב ור"י בחולין שם אם יש יד להכשר דהכשר הוה אתחלתא דטומאה ע"ש וא"כ שוב לא שייך לומר דנגמר להיות אוכל ולכך מבואר בחולין דף ל"ו ע"ב עשאוהו כהכשר מים מדרבנן ר"ל דלא משום דהאוכל נגמר רק משום דהוה כבא במים מדרבנן ובאמת לפי המבואר בחולין דף ע"ד ע"ב דלר"ש הב"פ איתכשר בשחיטה דאמו ואם נימא דהוה משום גמר אוכל אף אם נימא דהא דב"פ אינו טעון שחיטה משום דהוה כאילו נשחט רק משום דאינו צריך וזה תליא בהך דשם דף ע"ד ד' סמנים אכשרי בי' רחמנא וכבר הארכתי בזה בח"א מ"מ גמר מהני אפי' מאליו עיין כלים פ"ה מ"ד אבל אם נימא דעשאוהו כהכשר מים אז ודאי בעי מעשה ועיין חולין דף קכ"ח ע"א דר"ש ס"ל אין יד להכשר וא"כ י"ל דהטעם הוא משום גמר באוכל אך בחולין דף ל"ו לא אמר כן. ובזה יש לפרש דברי רבינו בפי"א מהל' טומא"ו ה"א דכ' שם ועוד מפני שאינו מקפיד ע"ש בהשגות אך ר"ל כך דהנה רש"י ז"ל בע"ז דף נ"ה ע"ב ד"ה אבל כ' דרק היכא דודאי הי' עליו משקה אז הוכשר גבי בוצר לגת אך רבינו ז"ל כ' להיפך דאף שלא נפל כו' ור"ל הטעם דכיון דבאמת זה אינו משקה רק משום גזרה עשאוהו כהכשר מים אף שלא הוכשר והטעם משום כיון דאינו מקפיד זה גופה עושה פעולה שיהי' משקה ואם הוא משקה הוא מקפיד וא"כ ממילא הוה הכשר וכן הטעם גבי חיבת הקודש דהוה כמו בא במים לא משום דנעשה אוכל גמור ולכך הוה ס"ד בבכורות דף י' דאיסורו חישובו גם לענין הכשר ועיין בירוש' סוטה פ"ט דמבואר שם דדם עגלה ערופה מכשיר והוה

כדם שחיטה וע"כ משום דקי"ל דעריפה הוה כשחיטה לטהרה כמבואר בזבחים דף ע' ע"ב ועיין במה דפליגי בתוספ' תרומות פ"ה גבי סאה תרומה טמאה שנפלה למאה חולין דתעלה דר"י ס"ל שם דאם היו החולין מוכשרין דשוב ע"י מגען בתרומה נטמאו לא תעלה גם איסור תרומה ועיין בכורות דף כ"ב ע"ב ברש"י ותוס'. והנה שם אמר הטעם דתתחלק לעיסות רק לר"א על החולין ואמאי לא קאמר זה הטעם דעולא גם לר"א אאותה סאה ע"ש בתוס' ד"ה ובלבד אך באמת כך דהנה עיין בדברי רבינו בהל' אבות הטומאות ספ"א פסק שם כך דמשום שאפשר כו' והשיג עליו הר"א ז"ל דזה לר"י אך רבינו ז"ל ס"ל כך דטומאה לחודא לא בטלי דמטמא לאחר ודוחק לומר דהך שחוטה ר"ל בשחיטה יבשתא דלא הוכשרה רק דס"ל דהיכא דיש גם איסור אז מתוך שבטלה איסורו בטלה גם טומאתו ועיין בירוש' נזיר פ"ו ה"א דמבואר שם כה"ג גבי אבר מן החי וזהו הכונה מה דמבואר בירוש' ערלה פ"ב ה"ג עד כדון דבר שיש בו איסור כו' ר"ל כך דטעמא דשמאי דדבר המחמיץ מטמא הוא רק אם הוא גם כן דבר האסור כיון דלזה לא בטל לזה גם כן לא בטל אך דבר שיש בו טומאה בלבד לא שייך זה אך מ"מ אם להראשון הוה גם איסור דאז מטמא אותו ג"כ שוב אם חימץ ממנו למקום אחר שאין בה רק טומאה לבד ג"כ מטמא וכעין הך דירוש' ספ"י דעירובין וכ"מ ובמ"א הארכתי בזה ואח"כ אם ביטלו אז הראשון שיש בו איסור וטומאה נתבטל כמש"כ והשני לא כיון דאין בו רק טומאה לא נתבטל ושוב א"א שיתבטל הראשון שמתוך שזה לא בטל גם זה לא בטל וא"כ נעשה עיקר טפלה וטפילה עיקר וכה"ג אמרינן בירוש' נזיר פ"ד ה"א גבי אחד שאמר הריני נזיר סתם ואמר השני ואני ק' יום וחזר הראשון ואמר ואני נעשה עיקר טפילה כצ"ל שם ובאמת הטעם דטומאה לא בטלה דהוה כמו עולין דלא מבטלי ר"ל משום הך קרא דזבחים דף צ"ז דיקדש דהרי הוא כמוהו ולכך לא בטל רק היכא דיש נ"מ לגבי איסור כמו גבי פיגול ונותר עיין בערלה פ"ב ובדברי רבינו בהל' מעה"ק פרק י' הלכה י"ב וכ"כ בזה בח"א ובזה א"ש מה דבזבחים דף ע"ח ע"א נקט הפיגול והנותר והטמא עיין בתוס' שבת דף פ"ט ע"ב ובירוש' חלה פ"א אמאי לא נקט גם פסול יוצא דטמא ג"כ רק לאו משום דס"ל כהך מ"ד דהיכא דמטמא ג"כ לא בטל וכאן מיירי בקדשים דיש גם רביעי אך טמא ההכשר הוא בסתמא בחיבת הקודש עיין חולין דף ל"ו ע"ב וכ"מ וא"כ למנות בו ראשון ושני הוא רק מדרבנן כמבואר בחולין שם ובמנחות דף ק"ב ולקמן בהל' אה"ט ופיגול ונותר בל"ז יש בו טומאה דרבנן וא"כ לא אהני כלל הטומאה משא"כ ביוצא דהוה זה בעיא דלא איפשטא פסחים דף פ"ה הובא בדברי רבינו בפ"ח מהל' אה"ט ועיין בהשגות הר"א ז"ל פ"א מהל' פהמ"ק ובירוש' ספ"ג דפסחים ובהך דפסחים דף ט"ו ע"ב. ובזה

יש לבאר ג"כ הך דיבמות דף פ"א ע"ב גבי לחה"פ ובתוספ' תרומות פ"ה ופ"ח דנ"מ בין לחה"פ טמא שנתערב בלה"פ טהור או בחולין דמן הסתם הוכשר בחיבת הקודש לדידן עיין בדברי רבינו בפ"י מהל' טומא"ו הט"ז אך י"ל משום לתיתה עיין פסחים דף ל"ו ומנחות דף ע"ו דהא היו מביאין אותו חטים לא סולת אך מדברי רבינו משמע דרק של עומר היו לותתין ונ"מ להטעם דצבור שאני בפסחים שם ע"ש ברש"י וע"ש דף מ' ע"א די"ל דחטים גריעי משעורים וא"כ זה לא הוה רק שני דרבנן ועיין פסחים דף י"ד ע"א גבי אוכל מטמא אוכל בקדשים מה"ת. והך דמבואר בפ"ב דטבול יום מ"ז ע"ש בר"ש דרק משום דטבול יום הוא רק פוסל וכזה מחלק גם בתוספ' פ"ה דתרומות הנ"ל ועיין בדברי רבינו פ"ב מהל' טומאו"כ הכ"ו מה דמחלק שם בין אם נפלו טמאים לתוך טהורים ובין טהורים לתוך טמאים ועיין בתוספ' דטהרות פ"ה גבי כוס ששתה ממנו זב דהוה פלוגתא דר"ש ורבנן אם נתבטל הרוק או לא ועיין במ"ש רבינו בהל' טוא"ו פט"ז ה"ד מה דמחלק שם בין מים לשאר משקין ולכך כ' שם רבינו נתערבו במים ר"ל שהמי פירות נפלו על המים ורבינו לשיטתי' אזיל והתוספ' שהקשה הר"א ז"ל שם מיירי להיפך שנפלו מים לתוך מי פירות ובזה פליגי רבנן וזה ר"ל הירוש' תרומות פי"א ה"ב ר"מ וראב"י אמרו ד"א אך רבינו ז"ל שם דזה רק במי פירות וכמו ציר חגבים דשם משקים עליהם רק דאינם מטמאין אבל היכא דהוה רק זיעה בעלמא כמו ציר דגים אז גם מים בטלים שם. ובזה א"ש הך מחלוקת דמכשירין פ"ד מ"ט ר"ש ורבנן דר"ש אמר דהמשקה היוצא מבטל המשקה שבלעו ע"ש בר"ש והטעם משום דר"ש לשיטתי' אזיל בנדה דף ח' אם קטף הוה פירי או רק זיעה וס"ל דהוה רק זיעה וגם הולך לשיטתי' דס"ל בתוספ' דטהרות הנ"ל דבטל אף להיסט ובזה י"ל מ"ש התוס' בכורות דף כ"ג ע"א ד"ה הניחא דאמאי לא הקשה מהך דר"ש אך י"ל דר"ש לשיטתי' דס"ל דבטלה כמש"כ וגם הך דסוף פ"ד דמכשירין הנ"ל תליא בהך מחלוקת דר"א ורבנן בפ"ב דערלה מי מוציא את מי הראשון את האחרון או אחרון את הראשון וכן הוא בתוספ' תרומות ע"ש ועיין בר"ש שם ובהך דמנחות דף כ"ג ע"א גבי שמן הנבלע בעצים אם הוה בלוע או בעין ע"ש. עכ"פ י"ל דהיכא דנ"מ שיטמא לא בטלה גם האיסור ולכך גבי סאה שעלתה כיון דהוה גדר תרומה לדידן וא"כ אף שני עושה שלישי. וגם למ"ד דאוכל מטמא אוכל גבי תרומה שוב גם האיסור לא בטל משא"כ במדומע עיין נדה דף מ"ז ע"א ובתוספ' דטהרות פ"א לכך צ"ל הטעם של עולא דאף אם נימא דמיירי דהטמא הי' שני מ"מ כיון דטומאה עוררת טומאה שוב יש שם תרומה טמאה ואסורה ולא משום דמטמא אך באמת זה צ"ע די"ל דסאה תרומה העולה מתוך מאה לא עדיף מגידולין וממדומע דאין טבול יום פוסל בה ואין שני עושה

שלישי וכמבואר בירוש' פ"ו דתרומות ובתוספ' פ"ט דתרומות ע"ש ועיין בהל' טומאת מת פ"ט ה"ט בהשגות ובהל' תרומות אבאר זה ועיין תוס' סנהדרין דף ל"ג ע"א גבי טיהר את הטמא מש"כ שם וע"כ דהוה מוכשרין דאל"כ לא הוה מזיק בידים כמבואר שם. עכ"פ חזינן דמקום שיש איסור וטומאה מחשיב אחד לשני ובזה יש ליישב דברי התוס' שבועות דף כ"ג ע"א מה שהביאו ראי' בשם הירוש' דשתי' הוה כאכילה מדם דכתי' בו אכילה וליכא לאוקמי בקרוש דהא קי"ל דהוה לא אוכל ולא משקה ואף דבירוש' דחה זה שם דרק לענין טומאת אוכלים אך כך דהא זה מבואר בחולין דף ק"כ דהיכא דאקפי' בידים הוה שפיר אוכל א"כ נימא דאיסורו יהי' חישובו כמש"כ אך זה שייך רק דהאיסור הוא על זה אבל אם האיסור הוא סתם וממילא זה אסור בזה לא שייך לומר איסורו חישובו לענין טומאה די"ל כמ"ש התוס' מנחות דף ס"ט ע"א דאיסור שאני וגם דמחשיבה במה שאוכלה. ועיין בטהרות פ"ג מ"א גבי רוטב שקרש דמשמע שם דשם לא אמרינן כמו בפסחים דף י"ח וסנהדרין דף מ"ח ע"א גבי כיפה דיש עליו גדר טומאת מגע מחמת שנגע בעצמו דא"כ למה צריך דוקא שיהי' כביצה ועוד הא נגע בעצמו ובאמת לשיטת רבינו בהל' טומא"ו פ"ב הי"ד והכ"א דמשקין אם סרוחים קודם קבלת טומאה אין מקבלין טומאה ע"כ צ"ל דהך דפסחים דף י"ח הוה כמו קבלת טומאה מחדש לא שיהא בו זו הטומאה גם מתחילה עיין חולין דף ע"ב ע"ב בתוס' שם דאל"כ במאי פרחה טומאתה ולשיטת הר"א ז"ל שם צ"ל דכיון שנכנסו לתוך הבהמה הוה כמו פנים חדשות ולכך פסקינן בהל' טומאו"כ פ"י דמי רגלי בהמה לא מכשירין ומדברי רש"י חולין דף פ"ח ע"א בד"ה שרץ מוכח דאף אם עדיין לא יצאו חוץ המר"ג מ"מ בטל שם מים מעליו ולא מכשיר ועיין תוס' בכורות דף ז' ע"ב גבי דג מה דחלקו שם בין אם נמצא בפנים בין אם יצא לחוץ ובדברי רבינו בהל' טומא"ו פ"י ה"ח ובהשגות וכ"כ בזה ועיין תוס' מנחות דף כ"ב ע"ב דנ"מ בין אוכל למשקה דאוכלין שנסרחו לא בטל רק האיכות שעליו אבל הכמות נשאר אבל משקה נעשה כפנים חדשות ואין זה הדבר ועיין בר"ש כלים פ"א מ"ד דאמר שם להיפך דנבלה אין שמו עלי' אם נסרח אך י"ל דר"ל דלא דהוה דבר חדש רק שם נבלה פקע ממנה לא דהטומאה פורחת. נמצא דיש ג' חילוקים אחד היכא דהטומאה פרחה ממנה וזה נטהר לגמרי ואחד היכא דהשם שיש עליו פקע ממנו וזהו כמו גבי נבלה וזה החילוק ר"ל כמו בהך דזבחים דף מ"ג ע"ב דאין טומאה פורחת ממנו ע"י מקוה וכשהוא שלם ר"ל דלא דהטומאה פרחה ממנו רק שנעשה שינוי בהדבר ומ"מ הכמות בעצמו לא נעשה פנים חדשות אף דנעשה לחמו של מזבח ושייך בו לומר נגע בעצמו ופסול לסכך בשברי כלים וכמבואר בסוכה דף ט"ז ודף כ' ע"ב בתוס' ודף י"ב

ע"ב בתוס' ובזה אמרינן בע"ז דף כ"ט ע"ב אטו משום דאחמיץ פקע איסורא ממנו ועיין שם ברש"י דף ו' ע"ב גבי קמח וכ"מ ויש אשר נעשה ברי' חדשה וכמ"ש התוס' פסחים דף מ"ד ע"ב גבי ערלה שאם סבכה בזקנה וזבחים דף צ"ה ע"א גבי כלי מתכות ובגד אם הפכו דנעשה דבר אחר וכן בהך דשם דף צ"ו ע"ב גבי החזירו לכבשן האש דהוה כמו כלי חדש וכמבואר בע"ז דף ע"ה ע"ב ור"ל דזה הוה ברי' חדשה וכעין הך דתמורה דף ל"א גבי אפרוח ביצה דגם גבי ביצת ע"ז מבואר בירושלמי פ"ג דע"ז לחד מ"ד דשרי וכ"כ בזה. ועיין בדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ד הי"ב דבשר השרץ אף דגבי אם סרוחה מעיקרא טמא ולא הוה כמו נבלה עיין ע"ז דף ס"ח ע"ב ושם דף כ"ו ע"ב וב"מ דף ס"א ע"ב דהוא מאוס מ"מ אם נפסל מאכילת כלב טהור ומשמע אף אם שלדו קיימת ולא הוה כמו יבש ושרוף דאם שלדו קיימת טמא כמבואר שם ועיין בדברי רבינו בהל' מא"ס פ"ב הכ"א ע"ש וצ"ל דרבינו ס"ל כשיטת רש"י בכורות דף כ"ג ע"א דמ"ד טומאה קלה עד לכלב ר"ל טומאת מגע ע"ש בתוספות והטעם נראה דיליף משרץ וכמ"ש התוס' שם ובשרץ רק מגע וא"כ משמע דאם נפסל מאכילת כלב גם בשרץ טהור והטעם משום דהוה כמו דבר חדש ועיין תוספתא נדה פ"ד דעור הבא כנגד פניו של אדם מותר בהנאה אף אם שניהם מתים חזינן דפרש של מת מותר ועיין ע"ז דף כ"ט דאמר שם דזבח איתקש למת ע"ש וע"ש דף ל"ד ע"ב גבי פרש ע"ז ובדברי רבינו בהל' אבל פי"ד הכ"א דכתב שם כולו אסור משמע אף עור ודלא כהתוס' בכ"מ וצ"ל דזה שאני עיין תוס' חולין דף ס"ד ע"ב דעור של פניו של אדם הוא בא ממקום אחר ורבינו ס"ל דאינו שליא דשליא אסור כמ"ש בהל' מאא"ס פ"ד ה"ה ופ"ה הי"ג וכן ס"ל בהל' פסוהמו"ק פי"ח הכ"ג דחייב עליו משום פיגול וכתב שם דהוה כאוכל משאר בשר הזבח ואף דהא בפ"א מהל' אה"ט הט"ו כתב דהוה כפרש ועיין חולין דף קי"ג ע"ב גבי בשר בחלב. והנה רבינו אף דבהל' אה"ט פ"א ה"ט פסק דרק על עור הראש של עגל הרך ועור בית הפרסות בזה אמרינן דיחידאה היא ולא פסקינן כן ע"ש וגבי עור בית הפרסות י"ל דר"ל משום דבזבחים דף כ"ח גרס רק עור בית הפרסות של בהמה דקה וכן הוא בתוספתא פ"ח דחולין ע"ש עכ"פ בעור בית הבושת ובעור השליל ס"ל דהוה כבשרן וגבי פיגול מבואר בפי"ח מהל' פסוהמו"ק ופי"ד דאף אם נתפגל הזבח מ"מ אין חייבין עליהם משום פיגול רק בשליל עצמו ובשליא והטעם משום דגבי קדשים מחמת למשחה לא הוה כבשר כמבואר בזבחים שם וע"ש דף ל"ה ע"א גבי שליל דאיכא אינשי דאכלי ובאמת לכאורה י"ל כך דהא דאמרינן בזבחים שם דאם פיגל בשליל לא הוה פיגול אם זה רק כשיש זבח והוא חושב לאכול שליל או שליא חוץ לזמנו אז פלגינהו מהזבח ואין שמם עליהם וכהך דמנחות דף י"ד ע"ב ובחלה פ"ב הובא בשבת

דף ע"ו ע"ב גבי סובין דאם ניטלה מהקמח וחזרה לתוכו אינו מצטרף ובתרומות פי"א הובא בתוס' זבחים דף פ"ו גבי עצמות קדשים ע"ש אבל אם נאבד כל הזבח ולא נשתייר רק כזית משליל או משליא אם זורקין את הדם עליו וגם אז אם שייך מחשבת פיגול ועיין זבחים דף ק"ט ע"ש וכן אם חשב להאכיל מבשר השליל או מהשליא לכלבים למחר אם הוה פיגול עיין זבחים דף ל"א ועי' תוס' מנחות דף מ"ח ע"א דדבר שאין דרכו לאכול לא מיקרי זכות ע"ש. או די"ל דרק אם יש בשר זבח ונתפגל כולו חל גם על השליא והשליל שם זבח דבטל לגבו וכעין שיטת רבינו גבי לבונה דאף דס"ל בהל' איסורי מזבח פ"ו הלכה ח' דהוה רק בגדר מעלה לגבי טומאה זה רק לבונה הבא בפ"ע אבל לבונה שבמנחה מבואר בדברי רבינו בהל' פסוהמו"ק פי"ח הי"ב דאם אכל מלבונת המנחה שנטמא לוקה דיש שם מנחה עליו וכעין מעשה עץ שימש דחולין דף קכ"ט ועיין מנחות דף י"ג ע"ב היכא דאיקבע בחד מנא ע"ש וה"נ גבי שליל ושליא ועיין חולין דף ע"ה ע"א וכ"מ אבל אם ליכא רק שליל או שליא אין זורקין עליו את הדם ולא חל שם זבח וליכא פיגול ובאמת זהו כונת הר"א ז"ל בהשגות בפי"ח מהל' פסוהמו"ק הכ"ג דרק בשפיגל הזבח לאפוקי למש"כ וכן אם חישב שיאכלוהו כלבים השליא למחר דאז אינו בכלל זבח כלל לא משום דאין דרך לאוכלו, אך באמת נ"ל דרבינו ס"ל דגבי אדם לא בטל הפרש לגבו ולכך מותר בהנאה ועיין נזיר דף נ"א דהוה בעיא דלא איפשטא אם פרש הוה גלגלין לענין רקב וזה תליא אם הך דמבואר בסוף מכשירין דמר"ג מכשירין אם משום מים או משום מעיין וזה ר"ל הך לדעתו ולא לדעתו משום דמעיין א"צ דעת עיין תו"י כריתות דף י"ג ובירושלמי פ"ג דחגיגה גבי הי' אוכל דבלה ע"ש דהוה זה מחלוקת דר"י וחזקי' גבי רוק. ובהל' טומא"ו אבאר זה. אבל אם נימא דשתי' לא שמו אכילה וא"כ האיסור אכילה שכתבה התורה הוא על קרוש ושייך לומר איסורו חישובו עכ"פ חזינן דזה תליא במחלוקת אם במקום דלא צריך זה ועשה אם יש על זה שם הפעולה וה"ה לכאן גבי פיאה וכן נראה במ"ש רש"י ביצה דף כ"ו ע"א ע"ש בתוס' דמשמע שם דנ"מ דאין מתירין אותו לכתחילה ביו"ט אך באמת כך דכל היכא דהדבר תלוי בפי המומחה וכגון מום שאינו מובהק ולזה צריך דוקא רשות כמבואר יומא דף ע"ח וסנהדרין דף ה' ובירושלמי ספ"א דחגיגה אז אם החכם התיר שלא כדין בטל ההיתר שלו וכהך דיבמות דף צ"ב ע"א גבי הלכה וקלקלה דלזה לא נתן לה רשות ואפשר דרק אלמנה לכה"ג או חלוצה לכהן הדיוט דזה נעשה ע"י מה שאמרה מת בעלי דתנשא או תחלוץ דבשעת תקנה שתקנו דנאמנת כה"ג לא הי' בכלל תקנה זו ועליו לא הי' ההיתר משא"כ בגרושה דלא שייך זה וכה"ג כתבתי בהל' אס"ב במה דמבואר בירושלמי ספ"ט דסנהדרין דרצו לנדות את

פנחס ר"ל משום דדין דקנאין פוגעין בו י"ל דגבי כהן לא הוה בכלל תקנה זו וא"כ יש בו חיוב מה שהרג ולא עבד ברשות. ולכך מביא הירושלמי בפיאה פ"ה ראי' דהפקר ב"ד הפקר מהך דעיברוה בשביעית מעוברת משום דשם ע"כ מיירי שעפ"י חשבון א"צ להתעבר כמבואר בירושלמי שם וכן כתב רבינו בהל' קידוש החודש פ"ד הט"ז ואז צריך דוקא ב"ד הגדול לד"ה ובזה א"ש מה דבעי שני קראי למומחין עיין נדרים דף ע"ח ור"ה דף כ"ה ע"ב דנ"מ דהיכא דעפ"י חשבון כן אז די רק בסמוכין והיכא דמפני הצורך אז צריך דוקא סנהדרי גדולה ונשיא ועיין בס' המצות לרבינו ותוס' ר"ה דף כ"א ע"א וכ"כ בזה בהל' קה"ח. עכ"פ י"ל דאז לא שייך הך דין המבואר בתו"כ פרשת אמור דגם גבי עיבור החודש שייך אתם אפי' מזידין כו' דזה רק אם עשו כדין אבל היכא דעברו על דין י"ל דלא עיין תוס' ר"ה דף כ"ב ע"ב ד"ה להטעות כו' וכן נראה בהך דין המבואר בבכורות דף מ' הובא בדברי רבינו פ"ג מהל' בכורות ה"ה אבל אם לא נמעך אעפ"י כו' ונראה דר"ל דאף אם לא מצאו כלל ביצה דבוקה בכסלים כיון שלא נמעך א"כ עשה שלא כדין ולא הוה היתר שלו היתר והוה כמו שנשחט שלא עפ"י מומחה אך זה רק במום שצריך דוקא מומחה. והנה באמת למה לא הביא רבינו זה בהל' ביאת מקדש פ"ז ה"ח ולכאורה י"ל דזה ראי' למש"כ לעיל בהל' ט"ז דגבי קדשים לא בעינן גדר ראית חכם להתיר ולכך בבכורות דף ל"ז ע"ב ודף מ"א ע"א פשוט לו יותר פדיון קדשים בע"מ משחיטת בכור בע"מ משום דקדשים לא בעי ראית חכם ובכור מעכב ראית חכם והנה באמת לר"י דאמר שם דף מ' דאם יש לו שני כיסים בידוע שיש לו שני ביצים מה ר"ל אם ר"ל דודאי ישנו בכסלים ולא מהני המיעוך אבל אם אינו שם י"ל דגם לר"י הוה בגדר מום או לא ובאמת לפי גירסא דידן שם דף מ' ע"ב דאם ביצה אחת גדולה רק כפול ג"כ לא הוה מום או י"ל דיש נ"מ בין אם מתחילה לא היתה או נימוק אח"כ עיין יבמות דף ע"ה והנה רבינו ז"ל ס"ל בהל' איסורי מזבח פ"ב ה"ב דזה קאי אאוזן ומשום דס"ל דאוזן בעצם לא הוה אבר עיין נדה דף כ"ג ע"ב גבי צורת פנים ולכך מוכח בגמרא וכן ס"ל לרבינו בהל' ביאת מקדש פ"ז ובהל' איסורי מזבח פ"ב ה"ז דרק הני ד' מומין עוברים יש עליהם שם מום עובר דאף דאינם נפרדים עליהם מ"מ הם פסולים ואם הקריבם לוקה עליהם כמ"ש רבינו בפ"א מהל' איסורי מזבח ה"ה והנה רבינו שם דייק דרק אם הקריבו אז עובר אבל אם הקדישו לא וכעין זה מבואר בירושלמי נזיר פ"ה ה"א דעל הקדש של בע"מ עובר אינו מחוור למלקות ובזה א"ש מ"ש עליו הרמב"ן ז"ל בס' המצות למה מנה זה ללאוין מיוחדין ע"ש במצות ל"ת צ"ה אך רבינו ז"ל מדייק שם ג"כ לשון הקרבה דוקא ועיין יומא דף ס"ד ע"א דיש שם קרא אחרינא על זה אך מדברי רבינו בפיהמ"ש ספ"ח דמנחות לא משמע קצת

כן ובאמת נ"ל דכונת הגמרא תמורה דף ז' ע"א במה דאמר שם מתקיף לה ר"ל כו' אלא בתם ונעשה בע"מ ועובר כו' ר"ל כך והני חיובים לא משכחת אלא בתם ונעשה בע"מ דחייל עלי' קדושת הגוף מעיקרא או בבע"מ עובר דחייב ג"כ ועליו חל קה"ג כמבואר חולין דף ק"ל ודחה שם דשרוע וקלוט כתי' דזה הוה מום מעיקרא וקבוע וא"כ נמצא לפי"ז גם בבע"מ עובר חייב ג"כ משום מקדיש אך יש לחלק בין מום עובר מעצמו או ע"י רפואה עיין תוס' זבחים דף י"ב ע"ב ובכורות דף ל"ח ע"ב דמחלקים שם בין גדר נסיון או גדר רפואה והנה גבי ניקב ונסדק העור של אוזן מבואר בבכורות דף ל"ז ע"ב דהטעם דאינו מום משום דעובר ע"ש וא"כ לפי"ז יפסול וזה מוכח בגמרא שם דלא פסול דשם אמר דאסור לרצוע בעבד כהן משום דפוסלין אותו וע"ש בתוס' דאף לפסול לפי שעה אסור וא"כ איך אמר שם ראי' דלא מהני רציעה באלי' מזה וע"כ מוכח דבעור אף לפסול לא וכן נראה גבי חוטם דמבפנים גם מום שבסתר לא הוה ובזה א"ש מה דגמרא דף ל"ז ע"ב מקשה רק מחוטין מבפנים ותירץ משום דבעינן מום רע ור"ל כך דבתוספתא בכורות פ"ד ובירושלמי גיטין פ"ה יליף זה מן פסח דוקא גלוי רק הגמרא מקשה כיון דחזינן דאיפסול מיהו מיפסל לדידן גבי חוטין מבפנים כמבואר דף ל"ט ותירץ דמ"מ רע לא הוה וגם שם מחוסר אבר מבפנים ג"כ ליכא עליו ונ"מ למ"ש רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ב ה"ח דאם הקריבום הורצו וגם נ"מ דאין לוקין על הקרבתם אבל גבי אוזן אין הפסול כלל משום האבר עצמו וכן גבי החוטם ועיין בתוספתא בכורות פ"ד דאמר שם דאף אם אין לאזנים כלל ג"כ כשרים לקרבן ועיין בכורות דף מ"ד ע"א ולכך ג"כ אפי' למ"ד בכורות דף מ' ע"ב גבי עינו אחת גדולה דפסולה משום שרוע כמבואר דף ג' ע"ב ורש"י דף ל"ו ע"ב מ"מ ס"ל לרבינו בפ"ח ה"ג דלא פסול גבי אוזן רק אם משונה במראה ולא בגודל כן מפרש שם אך רבינו ז"ל לא פסק כן דס"ל דזה רק לרחב"א שם אבל חכמים ס"ל דגבי עין רק אחת כשל אוז ואחת כשל עגל בב"א ואף דמגמרא דבכורות דף ג' ע"ב מוכח כמו שפי' רש"י ותוס' שם דף מ"ד ע"א ד"ה מחווי ס"ל לרבינו דזה רק לרחב"א ולא לדידן ולכך גם הך דאוזן לא הביא רבינו רק במומי אדם ולא גבי בהמה וכמש"כ אך מ"מ גבי אוזן וכן גבי ריס של עין הפסול דנסדק וניקב הוא רק בגדר חרוץ עיין בכורות דף מ"א ע"א ועיין בתו"כ פרשת אמור ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ז ה"ד וכמו דגבי חרוץ אמרינן דבמקום בשר לא הוה מום כלל וגם י"ל הטעם משום דבשר גיזעו מחליף עיין נדה דף נ"ה ועצם אינו מחליף וגבי עור יש שם מחלוקת אי גיזעו מחליף או לא וזהו כונת התוס' חולין דף כ"ח ע"ב דאין לך מום גדול מזה ר"ל משום חריץ ועיין במה דפליגי רבינו והתוס' בהך דזבחים דף כ"ו ע"א גבי היא בפנים ורגליה בחוץ אם נשחטה

כך אם כשרה דרבינו ס"ל בפ"א מהל' פהמו"ק דפסולה והתוס' ס"ל דכשרה וטעם רבינו דלמה לא מוקי שם כס"ד דאף קודם שחיטה חותך עד שמגיע לעצם כמו קודם קבלה והתוס' ס"ל דנהי דמום לא הוה לענין שלא יקרא שלם לענין קודם קבלה מ"מ קודם שחיטה פסול. וכיון דגבי עור אוזן הדר לברייתו ושם אבר אין על האוזן כמש"כ לעיל לכך כשרה וכן גבי חוטם והנה גבי ביצה מבואר בבכורות דף ל"ט ע"ב דאם אינו ניכר מבחוץ לא הוה מום ואף דלמה לא נימא שיהי' כמו מחוסר אבר מבפנים ונפסל מיהו וי"ל משום דביצה אחת לא הוה אבר רק שניהם אבר אחד ובזה י"ל דלכך בבכורות דף מ' לא פליגי ר"י ור"ע רק בשני כיסין וביצה אחת משמע דאם יש לו שני כיסים ובלא ביצים כלל גם ר"י מודה והטעם משום דאז הוה כמו מחוסר אבר דאף מבפנים שמו חסרון ופסול וזה רק כשנימוק אבל לא הי' לו מתחילת הבריאה שוב ע"כ אין לו כיסין וזה הוה בגדר מרוח אשך ויהי' נ"מ אם יש לו שלש ביצים בב' כיסין אם הוה בע"מ דבגמרא מוכח דאף היכא דחסר מתחילת ברייתו כשרה מ"מ יתר פסולה וה"נ משום דהוה כניטל עיין בכורות דף ל"ט ע"א ונ"מ ג"כ להך דשם דף מ' גבי שני ביצים בכיס אחד אם המום מחמת דחסר הכיס או מחמת דמונח בכיס אחד ב' ביצים ונ"מ היכא דיש לו שני כיסים רק הביצים מונחים בכיס אחד או שבכיס השני יש עוד ביצה ועיין תוס' חולין דף מ"ז ע"ב גבי שינתה מקומה דמוכח שם דלא דהחסרון הוא משום דאינו במקום שצריך שיהי' רק משום דישנו במקום שאינו צריך ונ"מ אם יש לו ב' וכ"כ בזה במ"א. ועיין תוס' בכורות דף מ"ג ע"א ד"ה הא ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ח הי"ב דס"ל דהך נמרחו אשכיו דר"י בכורות דף מ"ד ע"ב ר"ל הכיס של ביצים ואם לא הי' לו מתחילת הבריאה אז הוה אף בבהמה והטעם דאז הוה חסרון הניכר וגם י"ל כמ"ש התוס' ב"ק דף צ"ח ע"א דדי שיהא האבר שהחסרון בו בגלוי וכ"כ בזה בהל' כלאים גבי הך דקדושין דף כ"ה ועיין בתוספתא כאן פ"ה דחשיב שם סריס אדם וסריס חמה במומין שבאדם ולא בבהמה והיכי משכחת לה וי"ל כגון שנפצע או ניקב ביצה אחת וכשיטת רבינו דס"ל דהני שמיוחדים רק באדם אף שמפורש בקרא כמו גבי מרוח אשך מ"מ לא מחלי עבודה ולכך גרס בבכורות דף מ"ג דלאו יש דהא מפורש בקרא ומ"מ לא מחלי עבודה ועיין תוס' ע"ז דף ו' ע"א. והנה באמת לכאורה הא דאמרינן בגמרא דבכורות דף מ"ד ע"א דמרבינן מעיור חורוור והמים הקבועים הא זה קאי על אדם ובאדם אין נ"מ בין עובר לקבוע ואין לומר כמ"ש התוס' כתובות דף ע"ה ע"א ד"ה כאן הא רבינו בהל' ביאת מקדש ספ"ז כתב דאם עבד בזיהום חילל עבודה ובפ"ו ה"ד לא חשיב מום עובר גבי אדם רק גרב או ילפת ר"ל הני דמבואר במתני' דף מ"א ובהל' איסורי מזבח פ"ב

ה"ז חשיב גם חורור והמים שאינם קבועים וצ"ל דגבי אדם כיון שאח"כ עבר שוב בטל ממנו שם מום למפרע וכעין הך בעיא דפנחס בכורות דף ל"ט ע"א משא"כ גבי בהמה דנקרבת אין שייך זה וכעין מ"ש התוס' חגיגה דף ד' ע"א גבי חציו עבד וחציו בן חורין אך יהי' נ"מ לענין הקדש ואז מום עובר כמו החורור וכדומה אז אם אח"כ נתרפא שוב אינו עובר על הקדשו משא"כ גבי גרב וילפת אף שאינם קבועים ולא דמי לזיעה דשם אח"כ הזיעה חוזרת וכה"ג ס"ל לרבינו גבי הך דמבואר בר"ה דף כ"ח גבי עתים חלים עתים שוטה ועיין יבמות דף קי"ג וכתובות דף כ' וכ"מ ובירושלמי תרומות פ"א. והנה רבינו ז"ל בכל דוכתא שמביא זה עיין בפכ"ט מהל' מכירה ובהל' עדות פ"ט נקט כגון הנכפים ר"ל משום דס"ל דכיון דהוא פעם אחת שוטה בלא סיבה שוב אין הדעת שלו חשוב גדר דעת כלל לדין ועיין תוספתא שבועות פ"ג במה דאמר שם ר"ע אך נ"ל דזה רק להני סימנים המבוארים בחגיגה דף ג' ע"ב דזה הוה בגדר שטות הלכה למשה מסיני ובהם לא חיישינן להך חששא דיבמות דף פ' שמא הבריא בינתיים ועיין רש"י נדה דף מ"ה ע"ב במשנה ואע"ג דחריף בשאר דברים דזה הוה בגדר גזיה"כ אבל בשאר סימני שטות אז יש לחלק בין קנינים דלא הוה בגדר גזה"כ ובין גיטין וקדושין ועיין מנחות דף צ"ג ע"א גבי סמיכה דממעט להו משום דלאו בני דיעה וגם קטן כן ומיירי במחוסרי כפרה דאל"ה בל"ז לאו בני הפרשת קרבן הם ועיין נדרים דף ל"ה ע"ב ובדברי רבינו בהל' מחוסרי כפרה פ"ג ה"ו ע"ש ועיין ב"ק דף פ"ו ע"ב דמבואר שם דחרש עדיף מקטן לענין דעת וב"מ דף ח' ע"א ומוכח מדברי רבינו פכ"ט מהל' מכירה דהוה בגדר פעוטות לענין קנין ונ"מ למ"ד ביבמות דף ק"ה ע"ב דאשה חולצת קטנה אם הגיעה לעונת הפעוטות שוב חרשת אם לאו טעמא דאמר ואמרה היתה ג"כ חולצת והך דשם דף ק"י ע"א דר"ל דחרשת מעיקרא בת חליצה היא ואח"כ דחה שם מטעם דאינה ראוי' לקריאה שם מיירי דהנשואין שלה הי' ג"כ מדרבנן אבל בל"ז ודאי דלא מהני דלא ס"ל כר"י. ובזה יש ליישב דברי התוס' בכורות דף י"ט ע"ב דכתבו שם דגבי חליצת קטנה הוא רק גזרה משום יבום והוא תמוה דמבואר ביבמות דף ס"א ע"ב דקטנה מתיבמת ואינה חולצת ע"ש רק דר"ל כגון עד שלא הגיעה לעונת הפעוטות או לעונת נדרים דאז מתיבמת ולא חולצת ועיין מ"ש רבינו בהל' שגגות פ"ט ה"ג ובהל' ק"פ פ"ב ובסוכה דף מ"ב ע"ב דמבואר שם לר"י דהוה כמו עונת הפעוטות ועיין יומא דף מ"ג ע"א דמבואר שם דר"י ס"ל דקטן עדיף מחרש ושם יש שני גירסות אם בעי דוקא קטן שיש בו דעת או אין בו דעת וזה תליא אם בעי כונה לטהרה או לא עיין בתו"י יומא דף מ"ג דס"ל דלא בעי ורש"י שם דף י"ד ע"א וסוטה דף ל"ט ורש"י סנהדרין דף ע"ז ע"ב ד"ה והזה וכן ס"ל לרבינו בפ"י מהל'

פרה ה"ז דבעי כונה ע"ש. עכ"פ כך דגבי שוטה דיש לו סימנים המבוארים בגמרא אז אף אם פעם אחת הוא שוטה גמור וסימני שטות אחרת אז אם גם אז הוא שוטה ובזה יש ליישב מה דמבואר בבכורות דף מ"ה ע"ב ותוס' שם דף ל"ז ע"א דמשמע שם דלא מחללי עבודה וי"ל כה"ג וע"ש דף מ"ד ע"ב גבי רוח קצרית כו' ובדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ח הט"ז אך רבינו ז"ל מחלק כך דכל היכא דהשטות בא לו ע"י איזה סיבה אז כשתסלק ממנו הסיבה הרי הוא פקח גמור וכעין דאמרינן ביבמות דף ס"ו פומייהו הוא דכאיב לו וכ"מ בזה אבל בלא סיבה אז הוא שוטה לעולם אך בהל' חמץ פ"ו ה"ג שם דייק רבינו דרק שנתרפא אז צריך לאכול מצה משמע אבל בל"ז פטור אף שנסתלק ממנו הסיבה שגרמתו להיות שוטה וצ"ל כמש"כ דכיון דנתרפא איגלאי מילתא למפרע דהוה בר חיובא ולכך לא אמרינן גבי' גדר דיחוי ועיין תוס' חגיגה דף ב' ע"א ד"ה תשלומין ותוס' ב"מ דף קי"ב וכ"מ בזה ונ"מ אם הדיחוי הוא בגדר פטור או בגדר אריא הוא דרביע עלי' ובמ"א אבאר זה. עכ"פ לגבי ביצה אחת הוה רק כמו חסר מקצת אבר ולית עליו שם חסרון מבפנים ועיין תוס' חולין דף י"ז ע"ב ד"ה פנימת ובאמת י"ל דלכך לר"י אף אם לא נמצא הביצה לא הוה בע"מ משום דזה הוה כמו מומין שבסתר משום די"ל דהביצה דבוקה בכסלים גם לדינא אין נ"מ כיון דאסור לשחוט לר"י שמא ישנו בכסלים וא"כ לא שייך בה פדיון גם בקדשים וגם לא הוה דומיא דפסח וכ"כ בזה בח"א בהל' יו"ט וכן נראה דגבי זובן המבואר בבכורות דף ל"ח ע"ב דמבואר שם דדוקא נפגם ולא ניטל וכן גבי זכרות דגם נפגם לא הוה מום זה כשר אף להקריב דכיון דהדר בריא לא הוה מום כלל וכמו גבי אוזן וי"ל דזהו הכונה דהתוספתא דסריס אדם פסול רק גבי אדם ולא גבי בהמה ר"ל כה"ג ועיין יבמות דף ע"ה ע"ב ע"ש ובאמת מדברי רבינו נראה דהיכא דהוה טעם דחרוץ לא בעי כלל השיעור דחגירת ציפורן ולכך בפ"ז מהל' ביאת מקדש ה"ד גבי ריס ובפ"ב מהל' איסורי מזבח ה"ד וה"ג לא כתב שם שיעור דחגירת ציפורן ודלא כרש"י חולין דף י"ז ע"ב וגבי ריס דייק בכ"ש והך דין דדף מ' ע"ב גבי נפגם עצם ידו כו' זה לא הביא כלל רבינו ודלא כמ"ש הכ"מ בפ"ז מהל' ביאת מקדש ה"ד משום דס"ל דאנן לא קי"ל כרחב"א רק גבי זנב פסק כן משום משנה דדף ל"ט ע"ב ונשבר הוא מהך דדף ל"ה ע"א דמבואר שם דהוה מום ובתו"כ פרשת אמור יליף לה מאו שבר וי"ל דפגימת עצם ג"כ הדרא בריא וכעין מ"ש התוס' נדה דף נ"ה ע"א ד"ה בשר ע"ש ועיין רש"י זבחים דף ע"ד ע"ב ד"ה נקובת הקוץ ע"ש דכתב ג"כ משום דהדר בריא לא הוה מום ומשמע דכשרה להקריב מיד וכמש"כ כיון דאין על זה שם אבר רק משום חסרון ולקמן בהל' ביאת מקדש אבאר זה. והנה רש"י ז"ל פי' בבכורות דף ל"ד ע"א ד"ה הצורם בכהן

קמיירי והנה לכאורה קשה דהא מבואר בירושלמי פיאה פ"ה גבי המגדיש על מתנות עניים אף אם אחרים גדשו שלא מדעתו מכל מקום קנסינן וכן כתב רבינו לקמן פרק ד' ה"ז ועיין בירושלמי פ"ח דיבמות גבי משוך דמבואר להיפך ועיין רש"י ביצה דף כ"ז ע"א וכ"כ בזה בח"א אך באמת רש"י כאן קאי רק אר"א דקנסו אותו עולמית על הבכור לא על המום דס"ל דלחכמים הוא מן הדין דלא ישחוט ומטעם הספרי שכתבו התוס' ולכך פי' שם ובגיטין דף מ"ד על הך דלא קנסו בנו אחריו זה רק לר"א וס"ל כמו שפסק רבינו בהל' פהמו"ק פי"ח ה"ה גבי קדשים והטעם דא"א לעשות היתר חכם והעמדה והערכה על דבר שנעשה על ידי איסור דעל זה לא נתנה לנו התורה רשות וכן ר"ל בכורות דף ל"ה דנכרי אתי לאחלופי בגדול לא ר"ל על הטלת המום דזה אין חשש כלל למיעבד איסורא עיין תוס' עירובין דף מ' ויבמות דף צ"ב ע"ב בתוס' גבי מזיד ורש"י בכורות דף ט"ו ע"ב וכ"מ בזה רק דר"ל דאף דגבי עכו"ם לא מקרי נעשה איסור וגם גדר גרמא לא שייך משום דלדעתא דנפשי' קעביד כמבואר בשבת דף קכ"א וכ"מ מ"מ חיישינן דילמא יתירו בכור ע"י מום שיעשה בו ישראל ולא קאי על איסור הטלת מום וכה"ג כ' בח"א על הך דשבת דף קל"ט גבי כשותא בכרמא בהל' מאא"ס ע"ש ושם דף קנ"ג. אך כל זה במום דבעי דוקא חכם וכן הדין גבי נדרים היכא דבעי רק חכם כמו בלא פתח וכמש"כ בח"ב בהל' שבועות אם התיר שלא כדין ג"כ לא הוה היתר ועיין בנדרים דף כ' ע"א ודף ס"ה ע"א גבי שלא בפניו וכן נ"ל גבי הך דין דנגע המובא בבכורות דף ל"ד ע"ב דאם קצצה מתכוין שם ר"ל ג"כ דכיון דקי"ל דגבי נגע כ"ז שלא טיהרו הכהן הוא טמא עיין ירוש' פ"ו דפסחים ובדברי רבינו בהל' טו"צ פ"ט ה"ג ע"ש המחלוקת דתנאי אם יכול הכהן לטהר אותו וכן מה דבעי שם ר"פ אי טהור תנן כו' ר"ל אם הכהן יוכל לטהר אותו תכף או ימתין ודלא כדמשמע שם מתוס' ד"ה מקמייתא ע"ש ולפי"ז אם עבר הכהן וטיהרו י"ל דלא מהני וכמש"כ ובזה יש לפרש דברי הירוש' פ"ו דפסחים הנ"ל ובתו"כ פ' תזריע יכול אם אמר כהן על טמא טהור יהי' טהור כו' ואיך ס"ד לומר כן רק דר"ל כה"ג דבאמת אין עליו טומאה רק דחכמים לא נתנו לו רשות לראות אותו וי"ל דגם מן התורה כן ושוב אף בדיעבד לא מהני הטהרה שלו ולכך פי' רש"י דהך דקנס דהיינו לר"א קאי אכהן דוקא דלאסור לעולם דוקא שלו וכן גבי משוך דכיון דמשוך ס"ל לר"י דלא ימול לעולם כמבואר ביבמות דף ע"ב ע"א והוא דבר שבגופו אם אחרים משכו אותו לא קנסוהו. ובמש"כ לחלק בין דבר דהוא ממילא ע"י הדין ובין דבר דבא ע"י סיבה י"ל ג"כ הא דמבואר בבכורות דף י"ב ע"ב גבי בהמת שביעית דפטורה מן הבכורה וגרס רבינו שם הטעם משום דהוה כמו סחורה בפ"ה מהל' בכורות ה"ט ר"ל משום דעי"ז הולד דנפטרת

מן הבכורה ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דר"ע ור"ט בבכורות דף י"ט ע"א גבי בכור לד"א ושם דף י"ז גבי יצאו שני ראשים וע"ש דף ט' ור"ל אם הפטור מה שקדמו אחר או מה שהוא אינו ראשון ובפרט למה דס"ד שם דף ט' דריה"ג אף דס"ל א"א לצמצם מ"מ לא קדוש רק אחד הרי חזינן דאף במקום שיש אחר שהוא כמוהו מ"מ יש עליו דין בכור ועיין הוריות דף י"ב ע"ב גבי מלכי יהודא ומלכי ישראל דשניהם יש עליהם דין דאין על גביו כו' וכן נ"מ למ"ד בב"ב דף ק"ל ע"א דגם בת במקום בן דבריו קיימין רק במקום דאיכא בכור לא אם הי' לו רק בן ובת והבן הי' הבכור אם יש עליו שם בכור כיון דאין אחריו בן ויהי' נ"מ להך דין אם אמר שתורישנו בתו ועיין מש"כ הרשב"ם ב"ב דף קכ"ה ע"ב ד"ה אמר ר"פ דמשמע שם דגם אז יש עליו שם בכור ועיין תוס' סנהדרין דף ס"ד ע"ב דאם אין לו אלא בן אחד מיקרי כל זרעו ע"ש. ובאמת זה תליא במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' בכורות פ"ד הי"ד אם דבר שאינה קדוש בקדושת בכורה אם פוטר מן הבכורה ע"ש וא"כ נמצא דהוה כמו סחורה דע"י הראשון נפטר השני ואמאי גבי חלה ג"כ אין עלי' שם סחורה דע"י החלה נפטרת השאר ודוחק לומר דדבר הגורם להטבל הוא החלה דהרי דבר שאין בו מציאת הפרשה אין עליו שם טבל עיין פסחים דף ל"ג גבי אחמיץ במחובר וכבר הארכתי בזה לעיל אם טבל איסור עצמיי או לא אך באמת כך דגבי בכור דהוא מאליו שפיר שייך לומר דהתורה לא תעשה דבר שיהי' גורם לעקור דין משא"כ גבי חלה דהוא עושה זה לא שייך זה וכעין הך דסוטה דף ו' ע"א מי קרמינן עלי' בע"כ ובהך דגיטין דף פ"ג ע"א גבי גורם לעקור דבר מה"ת ע"ש ובירוש' שבת פי"ג ה"ג את גרמת לו ע"ש וה"נ כן ועיין תוס' נזיר דף כ"א ע"ב ד"ה אלא אם יכול לגרום שיבוטל נדרו ע"ש ושם דף כ"ב אך באמת לשיטת רבינו דס"ל בהל' נדרים פי"ג ה"ב דצריך שהוא יכוון לעקור הנדר מעיקרו אף לדידן דס"ל מגז גייז ע"ש א"ש וזה מהך דנדרים דף ע' וכ"כ בזה בח"ב. עכ"פ כאן איך מתחייב המחצה שלא הביאה מתחילה שליש במה שהתחיל לקצור התבואה שכבר נתחייבה תחילה וצ"ל כמש"כ לעיל דמ"מ אף שכבר נתחייב זה רק אח"כ לכשיקצור ולכך מועיל שפיר לענין שיחול עלי' שם קצירה לענין שיתחייב המחצה השני וכעין דאמרינן בזבחים דף ס"ט ע"א אם הועילה שחיטה להתחייב כו' ועיין תוס' ב"ק דף ע"ו ע"א ד"ה שחיטה ע"ש ועיין חולין דף פ"ה ע"ב במה דאמר ש

[השמטה לדף מ"ו ע"ב. **במ"ש** בזה בח"א לענין שני דברים המעכבים זא"ז אם כל אחד הוה דבר שלם או רק חצי דבר ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דר"י ורבנן סוכה דף נ"ד ע"ב גבי תר"ת אם זה מיקרי דבר אחד או דברים נפרדים המעכבים זא"ז ואמר שם כיון דחזינן דפעם אחת ישנו זה בלא זה גם השני הוא דבר נפרד בפ"ע וכעין מ"ש רבינו בספר

המורה ח"ב כי כל דבר המורכב ואין אנו יודעין אם הוא דבר אחד או שנים כשנמצא אחד מההרכבה בפ"ע מוכרח שגם השני ישנו בפ"ע ע"ש בפ"ע עיון ב' ועי' מ"ש הר"ן ז"ל בנדרים דף פ"ג ע"ב גבי נזירות לענין טומאה כה"ג ועי' במנחות דף ח' ע"א בהך מחלוקת דרב ור"ח אם זה קדוש בלא זה דרב ס"ל כיון דזימנין משכחת לה דהם דברים בפ"ע שוב הוה דברים נפרדים אף דמעכבים זא"ז ובאמת ר"י ורבנן דמנחות דף כ"ז גבי אגד אזלי לשיטתייהו בסוכה דף נ"ד ע"ב הנ"ל אם זה דבר אחד או שני דברים המעכבים זא"ז ונ"מ ג"כ לענין בל תוסיף אם מוסיף על פרט מהמינים על המנין שלהם דאם נימא דזה רק פרט מהדבר לא דבר שלם בפ"ע אם מוסיף על מנינם לא שייך ב"ת דזה בפ"ע לא חשוב כלל והוה כמו הך דאמרינן בחולין דף קכ"ט כשישמש מעשה עץ שימש ר"ל דהפרטים אין עליהם שם דבר כלל ע"ש בתוס' וה"נ כן רק בערבה דחזינן דהיא נחשבת פעם אחת למצוה בפ"ע במקדש י"ל זה ועי' בדברי רבינו בפ"ז מהל' סוכה ומ"ש התוס' ר"ה דף ט"ז ודף כ"ח ע"ב דאמאי לא שייך ב"ת גבי תקיעת שופר ע"ש הנה באמת כך דכ"כ בח"א דכיון דקי"ל דגבי תקיעה עיקר המצוה הוא השמיעה וגם התוקע בעצמו רק מה ששומע וכעין מ"ש רש"י סנהדרין דף ס' ע"א גבי מגדף גבי קריעה והרמב"ן ז"ל במלחמות כתובות דף כ"א ע"ב גבי שנים המכירין חתימות ידי עדים מעידין כו' דגם הם שומעין מפי עצמם ומה דמבואר בגמ' שם בר"ה דצריך לכוון להוציא אחרים לא ר"ל שהם מוציאים את אחרים שגם אחרים שומעין כמוהם רק דר"ל כך דהנה כ"כ במה דמבואר בכריתות דף י"ט ע"ב דכונה לא ר"ל המחשבה רק דר"ל הדבר מה שצריך ונ"מ דאם הי' צריך תקיעה וקסבר דבעי תרועה ונתכוון לעשות תרועה ועלה בידו תקיעה יצא דלא בעי רק שיכון לעשות דבר מה שצריך וזה הוה כעין עקירה בטעות דמנחות דף מ"ט וזהו ג"כ כונת הגמ' ברכות דף י"ב גבי נקט כסא דשכרא ע"ש דר"ל ג"כ זה הבעיא אם צריך מחשבה ואז לא יצא ואם די בכונה יצא וזה ר"ל ג"כ הך דר"ה דף ל' שומע דומיא דמשמיע ר"ל דהתוקע בעצמו א"צ שיכון שיצא בזה התקיעה דהרי אינו יוצא כלל בזה רק צריך שיכוון שהוא תוקע לשם מצוה או לשם תקיעה ועי"ז יש עליו שם תקיעה וא"כ ממילא שמע תקיעה וה"נ השומע כן או דהתוקע צריך שירצה שגם אחרים ישמעו את תקיעתו וממילא הם יוצאים וא"כ לפי"ז הא באמת השמיעה מה ששמע כבר אזל לו רק מה שצריך להתקיעה מצטרף ואידך אזל לו ועי' ברכות דף נ"ג ע"א גבי שלהבת ושבת דף פ' גבי קלטו כלב ובירוש' שם רפ"א ועי' חולין דף ע' ע"א ברש"י גבי משליך לכלבים וב"ק דף צ"ג ע"ב גבי ראשית הגז ובחולין דף קל"ח ע"א גבי גזז ומכר וזהו ג"כ כונת הירוש' בר"ה פ"ג ופ"ד דאם נתכוין לצאת בתקיעה אחת לשתי תקיעות גם אחת לא יצא

דלא ראשו אית לו סופו ור"ל דאין השמיעה שלו מצטרפת כיון דסבר לחלקם לשנים וזה ג"כ טעם ר"ל דס"ל חצי שיעור מותר מה"ת משום דס"ל דגבי איסורים הכמות הוא האיכות אבל אם בשעה שאוכל רוצה לאכול שיעור שלם רק יותר בכדי א"פ אז גם ר"ל מודה כמבואר בירוש' רפ"ו דתרומות ועי' בהך דזבחים דף פ' גבי הזאות מצטרפים ומ"ש התוס' יומא דף פ"א ע"א גבי רביעית דם הבא משני מתים ובדברי הראב"ד ז"ל בהל' טומאת מת פ"ד הי"ג גבי רביעית דם דאין עליו שם נפש אא"כ מחובר ע"ש. וזה כונת הגמ' במעילה דף י"ז גבי רביעית דם שהגיס בה ור"ל אם שייך שם מקצת כיון דהוא עצם אחד ובהל' טו"מ אבאר זה. עכ"פ דבעי שיהא עליו שם דבר ועי' ביומא דף ס"א בהך מחלוקת דנשפך הדם באמצע הזאות וזה ג"כ כן אם יש על כל הזאה שם דבר בפ"ע ועי' נדרים דס"ח גבי הפרת האב והבעל ובזבחים דק"י גבי קומץ ולבונה וע"ש בתוס' ושם בע"ב ודף מ' ע"ב ודף צ"ג ע"ב גבי קבלת דם בכלי וכן בהך דנדרים דף פ"ג גבי יש נזירות לחצאין וזה באמת תליא בהך מחלוקת דשם דף ג' ע"ב היכא דלא נזר רק מא' מהם אם חל וע"ש ברש"י דכ' שם דהוה גדר איסור חל על איסור ור"ל כך דהנה התוס' שם דכ"א ע"א כ' דבגדר יד שפיר חל גם בדבר אחד לר"ש ר"ל כך דבאמת כ"כ בהל' נזירות דגבי נזירות יש ב' הדברים מצד הדין ומצד שאסר על עצמו ועי' מ"ש בעהמא"ו פ"ב דביצה גבי תנאי כפול דאומדנא הוה כמו שכפל וכן ר"ל הירוש' גיטין פ"ב אם פירש פסול ואם לא פירש כשר ר"ל דבלשון גירשתי כלול כל הלשונות וכן ר"ל בהך ירוש' דחגיגה פ"ב ובתוספ' שם הטובל מטומאה לטהרה עלתה לו דבשם טהרה כלול הכל אך כך דיד לא הוה רק בגדר דין מקרא דנדרים דף ג' וממילא חל עליו הכל משא"כ בשאמר מפורש אז זה הוה מחמת פיו והשאר צריכין להיות מחמת הדין ובדין נזירות צריך כל הדברים וא"כ על הדבר שנזר בפירוש שכבר חל מחמת הדבור לר"ש דס"ל דאין אחע"א א"א לחול ושוב לא חל כלל דאין נזירות לחצאין ולכך לית לי' לר"ש ג"כ דין נזיר שמשון ועי' יבמות דף נ"ב ע"ב גבי הך בעיא דר"ח אם מאמר וזיקה הוה עצם אחד או שני עצמים ובהך דמנחות דף כ"ד גבי דין דשבעה לה טומאה ובאמת נראה דגבי עבד בנזיר דף ס"א ודף ס"ב ע"ב הוה רק הנזירות אצלו דין ולא חיוב דחיוב לא חל עליו כלל דאין נפשו קנויה לו היכא דיש בזה עינוי כמבואר שם ולכך אין בו חצי נזירות וע"ש בירוש' דנזירות שלו רק הלכה וכ"כ בזה בהל' נזירות אך ר"ח במנחות דף ח' הנ"ל ס"ל דכיון דמ"מ בזה הדבר צריך שניהם שוב הוה זה כדבר אחד ואחד מועיל לחברו וזה הגדר ג"כ דגבי נפשות לא מהני עדות מיוחדת לכ"ע דצריך שיהא אחד מעיד על חבירו וכעין מ"ש רבינו ז"ל בהל' יסודי התורה פ"ח ה"ב ועי' בדברי רבינו בפ"ד מהל' עדות ה"א דצריך ג"כ שיעידו בב"ד אחד

ועי' ב"ב דף קס"ה ע"ב ובגיטין דף ל"ג ע"ב והנה בירוש' סנהדרין פ"ח סה"ה במה דאמר שם ר"י דאם אחד מב"ד הראשון מת אינו נסקל והקשה שם דמאי קמ"ל הא מבואר זה במשנה ותירץ דקמ"ל דלא מצטרפי לעשות עכ"פ כמן גנבה ראשונה ע"ש אך בתוספ' פי"א דסנהדרין מבואר דמצטרפי גם לחייבו מיתה וטעם הירוש' דלא מצטרפי גם לאחת דלפי זה יהי' צריך לגנוב עוד פעם שלישי ושוב יהי' עליו דין כיפה וכמו הך דסנהדרין דף פ"א דהוה מלקות של כריתות ובמ"א אבאר זה. וכן ס"ל לרבינו בפ"א מהל' עבודת יוהכ"פ דשבת שחל להיות ביוהכ"פ חל גם שם יוהכ"פ על הקרבנות של שבת וצריך דוקא כה"ג וכ"כ בזה בח"א סוף הלכות עירובין וראי' לזה מדאמרינן בפסחים דף נ"ט ע"ב דכיון דקי"ל דחלבי שבת קרבין ביו"ט יכול להקטיר חלבי ק"פ אם חל להיות ע"פ בשבת בלילה ע"ש ובדברי רבינו בפ"א מהל' תמידין ומוספין אך לפי שיטת התוס' יומא דף מ"ו ע"א דבשעת המערכה של תמיד אז קרבין אף בשבת ויוהכ"פ רק דמחלוקת אם יכול לעשות לה בלילה מערכה בפ"ע וא"כ לפי"ז אם חל ע"פ בשבת דאז של תמיד ושל מוסף ודאי קרב בלילה יכול להקריב עמהם גם של פסח ובאמת קשיא לי למה דחק הגמ' בפסחים דף נ"ח ע"א בהך מחלוקת דר"י ור"ע כסדרו בחול כו' דברי ר"י ור"ע ס"ל כסדרו בע"פ ע"ש דלמא ה"פ דהנה לפי המבואר שם דף נ"ט ע"ב בתוס' ושבת דף קי"ד ר"י ס"ל חלבי חול קרב ביו"ט ולר"ע רק אם חל בשבת וא"כ לפי"ז י"ל כך דהא דאמרינן במשנה דאם חל ע"פ להיות בע"ש מקדים דזה אתיא כר"י וא"כ בשלא חל בע"ש אז האימורים של הפסח יכולים ליקרב בלילה לכך מאחרין משא"כ אם חל בע"ש אז ע"כ צריך להקדים מחמת הקטרת האימורים משא"כ לר"ע ס"ל דאם חל ע"פ בחול צריך להקדים כמו אם חל בע"ש כיון דאסור להקטיר האימורים בלילה אך אם נימא כשיטת התוס' יומא הנ"ל א"ש גם י"ל דהיכא דאין שהות להקריבם ביום שוב אסור להקטירם בלילה דלא מיקרי נתותרו כמו בהך דפסחים דף נ"ט ע"ב ועי' חגיגה דף ח' ע"ב שפסק היום ע"ש ובתוס' מנחות דף כ"ו ע"ב דמנחה אם נקמצה קודם תמיד די בכך ויכול להקטירה אח"כ ויהי' נ"מ גבי קרבן אם די בשחיטה וקבלת הדם קודם תמיד של בין הערבים אף דזריקה יהי' אח"כ ועי' תוס' יומא דף כ"ט ומנחות דף מ"ט ובירוש' יומא פ"ב ה"א גבי קומץ שנתנו על מערכת לילה כו' ר"ל אם הקטרת הקומץ דומה לזריקה בלבד או גם להקטרת האימורים ועי' פסחים דף ע"ז ע"ב וכ"מ ובאמת הנה בירוש' פסחים פ"ה ה"ג מבואר דאף דקי"ל דגם הקטרת אברי תמיד צריך שיהי' קודם הפסח זה רק אם הפסח הוא חי אבל אם נשחט קודם אף דקי"ל דממרסין בדמו רק עד שיזרוק דם התמיד ולא עד שיקטיר ובזה א"ש מה שמקשין דאמאי לא מוקי הגמ' בפסחים דף נ"ט ע"ב הך דכל הלילה ילין דמיירי

שעדיין לא נקטרו אברי תמיד כמ"ש התוס' מנחות דף מ"ט ע"ב אך משום דשם קאי לפי שיטת הירוש' ג"כ אערב פסח כמ"ש שם התוס' ובע"פ הדין דצריך להקטיר גם אברי התמיד קודם שחיטת הפסח וא"ש. עכ"פ איך ר"ל הירוש' שם דגבי שחוט רק זריקת דם התמיד קודם לזריקת דם הפסח ואח"כ יקטיר אמורי פסח תחילה ואח"כ של תמיד או ר"ל דאחר זריקת דם הפסח יקטיר אברי תמיד ואח"כ אימורי פסח וזה תליא כיון דלא נתקיים עשיית התמיד קודם הפסח שוב יהי' כמו בכל קרבנות דהם קודם לתמיד של בין הערבים. אך אם נימא דגם קבלת הדם קודם התמיד שוב גם בכל הקרבנות יכול להקריב אח"כ לא שייך זה. ובאמת היכא דלא חזי ע"י שאסור אם זה מיקרי כמו נתותרו כ"כ בזה בהל' ציצית פ"ג ה"ו דמלשון הגמ' דפסחים דף ס"ח ע"ב במה דאמר ר"ש חביבה מצוה כו' לכאורה משמע דאף אם נימא דאסור להקריב ביום מ"מ יכול להקטירם בלילה ועי' בביצה דף כ"א ובמנחות דף מ"ח דנקט שם ע"מ להקטיר אימורים לערב ולא נקט ויקטיר וכן מדברי רבינו ספט"ז מהל' פסוהמו"ק וע"ש ברש"י ביצה ובתוספ' לא נקט כן ול"ל זה אך כך דהנה כ"כ בהל' מא"ס פ"י אם שייך גבי דם לומר כמו גבי קומץ בהך דזבחים דף מ"ג היכא דמקצת אסקיה אמערכה דהוה גם אידך כן וגם אם נימא מדם לאימורים כה"ג כיון דלא מעכבי ואף דמבואר במכות דף י"ט דדם ובשר חדא מילתא הוא אך י"ל דזה הוה כמו דאמרינן במנחות דף י"ד ע"ב דהיכא דערבינהו מיערב והיכא דפלגינהו מיפלג ה"נ גבי דם ובשר כך וא"כ אם זרק ע"מ להקטיר דהוה כמו ערבינהו שוב הוה כמו משלה בהם האור ושרי להקטיר לכ"ע ובל"ז לא משום דאסור להקטירם אחר תמיד כיון דביום לא הי' ראוי ועי' פסחים דף ס"ט ע"ב מה דאמר שם דלר"א כיון דחזי לאכול אם היו מגין עליו שפיר שוחטין עליו והתוס' שם דף נ"ט ע"א כ' דהיכא דאסור להקריב לאחר תמיד אין שוחטין עליו וצריך לחלק בין דאורייתא לדרבנן וכמ"ש בהל' ציצית שם ונ"מ לדידן לשיטת רבינו בפ"ו מהל' ק"פ ה"ב גבי טמא מת בטומאה שאין הנזיר מגלח עלי' אם חל ז' שלו להיות בע"פ שחל להיות בשבת אם מזין עליו דלא שייך הך טעם דהל' ו' שם ועי' בפסחים דף מ"ח גבי מדומע אף דהוה רק מדרבנן ואין לומר דאיסור הנאה שאני וכעין מ"ש רבינו ספט"ז מהל' מכירה אך מהך דזבחים דף פ"ח ע"ש ברש"י ותוס' דלא ס"ל כן: ע"כ השמטה]

[השמטה לדף מ"ו ע"ב. **במ"ש** התוס' יומא דף ע"ט ע"ב דרק אם אוכלין תרומה אמרינן זריזין וכ"כ בזה בהל' מא"ס פ"ט ה"ד ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' אהט"ו פ"ח ה"ה דהא דגבי יוצא דפסח לא גזרו טומאה זה רק ביוצא חוץ לחבורתו אבל ביוצא חוץ לירושלים דזה שייך גם גבי שאר קדשים אז שפיר י"ל דטמא אך כיון דכבר נפסל ביוצא חוץ לחבורה

שוב לא שייך עליו אח"כ שיגזור עליו טומאה כשיצא חוץ לירושלים ועי' מנחות דף כ"ד גבי שבעה לה טומאה ושם דף נ"ז גבי חימצה ויצאה ופסחים דף י"ז ע"א גבי משקה בי מטבחיא שהוציאן לחוץ טהורין אף דנפסלו אך אם נימא כמ"ש לעיל דיוצא חוץ לחבורה לא נפסל עד שיניח שפיר י"ל כה"ג ולקמן בהל' ק"פ אבאר זה וכן י"ל נ"מ לפי שיטת רבינו דגידין הרכין הם כבשר לאכילה רק לא למנין וא"כ שם לא שייך חבורה והם נפסלים חוץ לחומה כשאר ק"ק ושם י"ל דטמא כמ"ש: ע"כ השמטה]

הלכה יח

המוכר מקומות כו'. כבר הארכתי בזה לעיל והנה זה מבואר בדברי רבינו דאף אם התחיל בעל השדה לקצור זה רק ששייר מקצת אצלו אבל אם מכר הכל לכמה ב"א אף דהחיוב פיאה בודאי לא פקע מ"מ צריך כל אחד ואחד ליתן פיאה בפ"ע והוה כמו משדה לחברו דלא מהני בקמה והר"ש ורש"י ז"ל בחולין דף קל"ח ע"א ס"ל דאף בשל אחד רק השדה מצרפם לענין פיאה וכמו גבי חלה דבית מצרף כמבואר בירוש' פ"ב דחלה ופ"ג דפסחים ועיין תוס' נדה דף ז' ע"א והנה לשיטת רבינו על הקציר שנשאר ביד מוכר דהלוקח הקמה צריך לשייר פיאה כאן שמכר לכמה לוקחים מי יניח פיאה על הקציר שנשאר ביד המוכר וגם כיון שנעשה אח"כ כמה שדות איך יכול לפטור את הקציר עיין בירוש' מעשרות פ"א ה"ב גבי כרם אחד ועשאו שנים וכ"מ וכ"כ בזה. ועיין בכתובות דף ק"ט ע"ב גבי ההוא דאמר דיקלא לברת דכיון שע"י החלוקה תתבטל הצואה שלו אמרינן שיתבטל החלוקה ועיין בכורות דף מ"ח ע"א ובירוש' כתובות פ"ט ה"א גבי אחין שחלקו דאלמנתו ניזונת מנכסיו ולא אמרינן דכלקוחות הם ועיין לעיל בהל' ט"ז גבי השותפים שקצרו חצי השדה דזה שלקח הקציר פטור מכלום וכ"כ בזה וי"ל דמיירי ג"כ שחלקו גם השדה אחר הקצירה מקצת ונעשה כמו שתי שדות ושוב לא מהני כלל הפיאה שיפריש השני על הקציר שנשאר ביד הראשון דהוה כמו משדה על חברתה ועיין ב"ק דף ח' ע"א אך אם אח"כ קצרו כולם ולא קראו שם פיאה בקמה אז י"ל דיהי' האחרון חייב להניח פיאה גם על הקציר של מוכר אם לא נימא כאן גדר דיחוי וזה יהי' תליא במחלוקת של רבינו והר"א ז"ל בהל' בכורים פ"ז ה"ט גבי חלה ע"ש. אך יהי' נ"מ בין שני הטעמים של הירוש' כאן פ"ג אם משום דחובת קציר בקמה דאז שפיר חייב האחרון אבל אם נימא משום דהוה כמוכר לו חוץ מחובתה אז כיון דבשעת מכירה דאז הי' קמה לא הי' לו להניח פיאה עלי' שוב נפטר וי"ל דזה תליא לפי מה דמבואר בגיטין דף מ"ח ע"א דביובל שני הוה כמו שלא מכר לו רק לזמן של יובל אם באמצע בטל היובל אם השדה תשאר אצלו לעולם ומרש"י ערכין דף ל"ג משמע דלא הדרי ע"ש וכן יהי' נ"מ

להך דמכות דף ג' ע"ב כולו נמי בעי שלומי ע"ש דהא אולי תתבטל השמיטה ואמאי צריכים לשלם ועיין גיטין דף ל' ע"א גבי נתייאשו הבעלים ובשבת דף קמ"ח ע"ב גבי הלואת יו"ט ועיין במש"כ רבינו בהל' עבדים פ"ח הט"ו דאם פדאו לשם בן חורין א"צ רבו ראשון לשלם דמיו ע"ש ובירוש' פ"ו דדמאי ה"ג גבי ע"מ שהמעשרות שלי אם זרע דבר שפטור מן המעשרות אם צריך ליתן לו עישור גם מזה ע"ש וב"ק דף נ"ט ע"א גבי נכי חי' ונכי מזונות ובע"ז דף ס"ה ע"א דאף דיכול ליתן עליו מזונות מ"מ לא נתן לא מנכין לו וכ"מ בזה ועיין ב"ק דף קט"ז גבי הך דר"ס. והנה כאן בירוש' מבואר דאף דצריך לקרות שם פיאה דוקא בקמה ולא בקציר בזמן שיש קמה כמבואר בפ"ב מ"מ גבי קצר מקצת ומכר את הקמה מהני אם קרא שם פיאה בקציר ע"ש וכ"כ בזה:

הלכה יט

שדה אילן אין מפסיק כו' ונוגעין בגדר כו'. דייק רבינו דוקא ששני האילנות נוגעין על הגדר כמבואר בירוש' כאן פ"ב ה"א וכן בפ"ג סה"א גבי ראשי שורות מעורבין ובפ"ה דכלאים ה"ג ע"ש בר"ש ובהך מחלוקת דב"ק דף ס"א ע"א גבי אש והך דין דרבא שם וכן יהי' נ"מ הך דין לקולא דאם התחיל ללקוט מאחד לא נתחייב השני היכא שיש גדר ונראה דעל זה אמר בירוש' כאן דבעי שיהיו נטועין עשרה בתוך בית סאה דאז יש עלי' שם שדה אילן וכ"כ בזה והנה זה לא שייך רק בהני אילנות שקורין עליהם שם במחובר אבל הני דנוטלין בתלוש כמבואר לעיל פ"ב הי"ו גבי דקל ומבואר שם בירוש' לחד לישנא דגם הקריית שם צריך שיהי' בתלוש וא"כ לא שייך כלל זה ועי' בגיטין דף ס"א ע"א גבי הך דר"כ דשם הוה עובדא גבי תמרים ולכך לא שייך בו דין ניקוף כמו גבי זיתים דזה רק משום פיאה ובדקל אין נותנין פיאה במחובר ועיין ב"ב דף ע' ע"א:

הלכה כא

החרובים כל כו'. עיין בהשגות ורבינו ס"ל דהטעם כמו דמבואר ב"ב דף ס"ט ע"ב דגבי חרוב לא שייך גדר מצר ולכך לא מפסיק בו מידי ולהני שיטות דס"ל דמעשר חרובים לכ"ע דרבנן מהך דר"ה דף ט"ו עיין בדברי רבינו בהל' מעשרות פ"א ה"ט ובהשגות שם ובמש"כ רבינו בהל' מעש"ש פ"א ה"ג ובירוש' ערלה פ"א ה"ג דחרובא שיטה וצלמונא בא במחשבה ע"ש ועיין בירוש' מעשרות פ"ג ה"א דהוה מאכל בהמה וא"כ לענין פיאה מאי והנה רבינו ז"ל כאן פ"ב ה"ב השמיט האוג דחשיב לה במשנה והטעם משום דבדמאי פ"א ה"א חשיב לה דביהודה פטורים מן הדמאי ע"ש ובירוש' שם אמר דהני דפטורים מן הדמאי משום דהוה ספק רוב משמרים ספק רוב אין משמרים ע"ש ועיין תוס' דע"ז פ"ה דאמר שם האוג בכל מקום טהור והנה רבינו בהל' טומא"ו פט"ז ה"ז פסק והוא

מהתוספ' פ"ג דמכשירין דהאוג בחזקת טומאה וטעם דהתוספ' דע"ז י"ל דכמו דמבואר בתוספ' דמכשירין פ"ג דשום בעל בכי הוה בחזקת טהור והטעם משום דמבואר בספ"ה דמעשרות דחזקתם בא מן ההפקר ויש לומר דלא קפיד עלייהו להכשירן כיון דאינם נשמרים וי"ל דה"ה גבי אוג זה הטעם דהתוס' דע"ז ומיירי שם ביהודה והנה גבי פיאה כיון דהוה דבר שאינו חשוב ואין מקפידין עליו א"כ הוה כמו מתנות עניים שאין עניים מקפידים עליהם ושוב יהיה כמו הך דחולין דף קל"ד ע"ב לעורבים ולעטלפים וכעין דאמר בירוש' רפ"ח דכאן דלא חל עליהם כלל שם פיאה ועיין מ"ש הראב"ד בהשגות פ"ג מהל' מעשר ה"כ. עכ"פ זה ודאי אף להני דס"ל דפירות האילן גבי פיאה הוה מה"ת בחרובין כיון דלא חשיבי י"ל דהוה רק מדרבנן והנה עיין בירוש' תרומות פ"ט ה"ח וערלה פ"א ה"ה דאף דבמחובר לא בטלי והטעם משום דהוה כמו בפ"ע עיין רש"י גיטין דף נ"ד ותוס' ב"מ דף צ"א ע"ב וכ"כ בזה מ"מ בדמאי ובספק שפיר בטלי ע"ש וה"נ דרק שדה אחת מצרפן לפיאה משום דמחובר הוא מפורד כמש"כ ולכך בחרובין דהוה רק מדרבנן שפיר מצטרפי ועיין בכורות דף נ"ד ע"ב גבי מעשר בהמה דמצטרף כל היכא דשלטא עינא דרועה ע"ש:

שם אבל לא יפריש כו'. עיין מנחות דף כ"ד ע"ב גבי עישרון ולעיל בהל' י"ז וצ"ל ג"כ כאן דהטעם דבלקיטת הראשונים לא נתחייבו האחרונים וכ"כ בזה ובהך דב"מ דף צ"ח ע"ב גבי שאולה בבעלים ומנחות דף פ' ע"ב וכ"מ בזה:

הלכה כב

הזיתים כל כו'. הרי הן כשדה אחת כו'. עיין ירוש' ב"ב פ"ד הי"א במה דאמר שם ר"י ב"ט שאל מכר לו כל האילן כו' זיתים כו' ר"ל כך דכיון דחזינן דגבי זיתים כל הרוח הוה כשדה אחת וא"כ אם מכר לו כל האילן של זוית ר"ל של זיתים דהוה כולם אחד ועיין רשב"ם ב"ב דף ס"ט ע"ב דשם אילנות שייך על זיתים טפי מעל דקלים וגפנים ובכלאים פ"ו ה"ו בהך דר"מ דזית חשיב טפי אילן מאכל וערלה פ"א ה"א ועיין תוספ' ב"מ פ"ט דאם קבל שדה לזיתים גם שאר הפירות הגדלים שם הוה שלו ואם קיבל שדה לתבואה אין האילנות שלו ובזה יש לפרש הך דכאן פ"ג גבי מלבנות התבואה ע"ש בירוש' מה דלא נקט אילנות ונקט זיתים דאגב זיתים בטלי טפי ועיין בדמאי פ"ו מ"ה גבי המקבל זיתים לשמן דאמר שם בירוש' דר"י עביד זיתים כקרקע ועיין ב"ק דף צ"א ע"ב גבי שאני זית דחשיבי וב"מ דף ק"א ע"ב גבי שטף נהר ושם דף ק"ט ובהל' איסורי מזבח פ"ז ה"ג אבאר זה ובירוש' פ"ב דב"מ דעץ של זית הוא קשה וגפן רך ודק עיין מעילה דף י"ג ושבת דף כ':

פרק ד

הלכה א

איזהו לקט כו'. והנופל מאחר כו'. והנה רבינו ז"ל לא הביא הך מחלוקת דר"י ור"ע גבי ראש היד וראש המגל ועיין כאן בירוש' ועיין ביומא דף מ"ז ע"ב גבי בעיא דבין הביניים דהוה ג"כ בעיא כעין זה ושם מוקי בגמ' דקמצי שמני ורבינו לא הביא זה אך י"ל דר"ל כך דזה תליא בהך דזבחים דף פ"ז ע"ב גבי הך בעיא דרב"ח אם יש חיבור לעולין וע"ש דף מ"ג ע"ב גבי קומץ ותוס' שם דף מ"ב ע"ב ד"ה הקומץ ע"ש ובמה דמפרש רבינו בהל' פהמו"ק פ"ג הי"ז גבי קומץ שמיצה שמנה ע"ש וא"כ י"ל כך דהשמן הוא מחברם ועיין חולין דף ל"ו ע"א גבי צריד של מנחות ותוס' נזיר דף ל"ו ע"א גבי מקפה וע"ז דף ע"ה ע"ב ותוס' זבחים דף ק"ה ע"ב וכ"מ וזה ר"ל דקמצי שמני ר"ל כיון דקומצין במקום שנתרבה השמן כמבואר בסוטה דף י"ד ע"ב הוה חיבורי עולין ושייך להקומץ אך יהיה נ"מ לגבי מנחת סוטה וזה לא נתברר בגמ' לכך לא הביא זה רבינו הך דיומא הנ"ל ועיין בעירובין דף צ"ד ע"א גבי מקום מחיצות וכבר הארכתי בזה בכ"מ גבי מקום מחיצה אי הוה כלפנים או כלחוץ וזה תליא אם צריך תוך או שלא יהא חוץ ועיין בהך דפסחים דף כ"ו ע"א גבי מחיצות של היכל דלתוכו עשוי ובמ"ש הר"א ז"ל בהשגות בהלכות טומאת מת פרק י"ח הלכה ז' לחלק בין אוהל לכלי ושבת דף ח' ע"א גבי כורת ע"ש. ועיין בהך דמבואר בזבחים דף נ"ו ע"א גבי לשכות דלאכילת קק"ד איתרבי ולא לדבר אחר וגם דין דחולין בעזרה ליכא שם ועיין בתוס' יומא דף כ"ה ע"א ד"ה אין ע"ש ונראה דגבי בשר קק"ד שיצא לפני זריקה לשם יהיה זה תליא בהך פלוגתא דזבחים דף פ"ט ע"ב אם אמרינן סופו לצאת ע"ש ובאימורים או בשר עולה נראה דנפסלים אם נכנסו לשם ובזה יש ליישב הך דזבחים דף כ"ו ע"א ש"מ כו' ומוקי באימורים ע"ש בתוס' מ"ש מהך דדף פ"ט הנ"ל אך ר"ל כך דהך מחלוקת דשם דף פ"ט גבי אימורי קק"ל לא ר"ל לחוץ לעזרה לגמרי רק דר"ל חוץ למקום שחייבים עליו משום טומאה כמו ללשכות וכדומה דכ"ז שלא נזרק הדם אין עליהם שם חיוב הקטרה ולכך שם אינם נפסלים אבל ודאי אם יצאו חוץ לעזרה לגמרי אז נפסלין מטעם יוצא. ובזה א"ש הא דאמרינן שם דף צ' בעיילינהו ע"ש ובדברי רבינו פ"א מהל' פהמו"ק הט"ו והל"ב דאמר שם דלא נפסלו ומקטירן ע"ש בהשגות ורבינו יליף זה מהך דמעילה דף ח' ע"א וגבי אימורים ר"ל כגון דיצאו ללשכות דנהי דלפני ד' לא הוה מ"מ אין עליהם שם יוצא עדיין והך דדף כ"ו קאי אחוץ לעזרה לגמרי ובאמת נ"ל דזהו ג"כ כונת הגמ' במנחות דף מ"ח ע"א כיון דכתי' לפני כו' ע"ש בתוס' אך ר"ל דאף ללשכות נפסל אם יצא לפני זריקה ואין שייך הטעם לומר סופו לצאת

כיון דאינם נאכלות בזריקה וא"ש מה דאמר שם דאם בפנים הוה חולין בעזרה משום דגם בלשכה לא ועיין תוס' זבחים דף נ"ו ע"ב וכן הך דשם דף צ"ה גבי הך דלחה"פ במה דפליגי אם נפסל במסעות ור"ל ג"כ דנהי דיוצא לא הוה מ"מ פנים לא הוה וא"כ י"ל דזה תליא במש"כ אם בשר קק"ד שיצאו לפני זריקת דמים אם נפסל ובהל' בית הבחירה אבאר זה. והנה לשיטת רבינו דס"ל לקמן בהל' ג' דיש לקט במחובר ואף דבו לא שייך כלל גדר תוך היד ותוך המגל דהא עדיין לא נקצר ועיין במ"ש הראב"ד ז"ל במס' עדיות פ"ב מ"ד דס"ל דאין שייך גדר לקט בקמה וכן מוכח מדברי הירוש' תרומות סוף פרק ו' וט"ס שם וצ"ל וכי יש לקט קמה וע"כ היה בו זיקת תרומות ומעשרות ומייתי שם הך דאילפא דתמורה דף כ"ה ודירוש' פ"ז דפיאה ה"ג אם קדוש לחול עליו שם לקט משעת נשירה או רק עד שמגיע לארץ ועיין לקמן בהי"ד הרי חזינן דלא שייך לקט קמה ובאמת י"ל דזה תליא בהך דר"י ור"ע דכאן אם אמרינן דרק מה שהי' בתוך היד ובתוך המגל אז שייך עליו שם לקט ובמחובר לא שייך זה אבל אם נימא דרק אחורי היד לא אז שייך שפיר גם במחובר לומר זה דמ"מ לא היה אחורי והך משנה דשבולת הוא לר"י כמבואר בעדיות הנ"ל ור"י לשיטתי' אך מלשון רבינו כאן בה"ד מש"כ שהרי היא כנופלת מתוך המגל ר"ל כך דזה ודאי דהא דמציל הוא רק אם היה בגדר לקט וכעין הך דזבחים דף ג' ע"א דמינה מחריב כו' ועיין בפסחים דף ס"ב ע"א בהך מחלוקת אם פסלי ערלים שלא למנויים ובירוש' פ"ה דפסחים ה"ג מה דאמר שם הקטן יש לו מנין ליפסול ר"ל דהוה בזה הגדר מנין להיפסל אם שחטו לשם קטן שאינו נמנה וכן אמר שם בירוש' דאם שחט למי שהיה בדרך רחוקה שלא למנויו פסול אך זה תליא בהך פלוגתא דשם דף צ"ב ע"ב אם זרק הורצה וכיון דקי"ל דלא הורצה ממילא לא פסול ולקמן בהל' ק"פ אבאר זה. וכבר הארכתי בזה לעיל ולכך כ' רבינו דזה הוה בגדר לקט וניצול ע"י הקמה ולכך הוא מציל את החיצונה. עכ"פ מוכח מדברי רבינו דס"ל דמחובר הוה כמו נופל מתוך המגל ואף דלא עשה בו שום פעולה ועיין תוספ' מעש"ש פ"ב והובא בירוש' ספ"ג דמעשרות החזיר את הנוף כלפנים חזינן דאף במחובר מועיל אם עשה פעולה לענין דין קדושה והנה בתוספ' כאן פ"ב גבי שבולת שבקמה כו' מה דנקט שם חציו בקמה וחציו בקציר ונראה דר"ל שהתחיל לקוצרה ונשארה קצת מחובר ואמר שם דהוה לקט מטעם ספק לקט אך יש לפרש בענין אחר ובאמת יש לפרש מה דמבואר בתוספ' כאן ספ"ב גבי שיבלין שבשדות דר"ע אומר דבע"ב נהגו בו עין יפה ליתנם לעניים ורבינו כאן בסה"ד לא הביא זה והראב"ד ז"ל בפ"ב ממס' עדיות הביאו וי"ל דר"ל כה"ג היכא דלא שייכא בו גדר שכחה רק אם יש בזה גדר לקט ובאמת לפי פי' רבינו בפיהמ"ש כאן פ"ה מ"ג גבי

הך דאין מגלגלין בטופח משמע דגם במחובר חל עליו הדין שיהי' לקט לעניים ועיין כאן בה"ח ורבינו מפרש הירוש' כאן פ"ה ה"ג דמקשה מכאן ולא מהך דפ"ז מ"ה גבי עוללות וט"ס כאן וצ"ל אליבא דרבנן הכא אפשר ר"ל כאן אפשר שיפלו הטובים בלקט וכמש"כ רבינו בפיהמ"ש:

[השמטה לדף מ"ט ע"ב. **למ"ש לענין מחיצה היכא דבעי כניסה או שלא יהא בחוץ. ובאמת** נ"מ בהך דמבואר במכות דף י"ב ע"ב גבי רוצח שהרג בעיר מקלטו דגולה משכונה לשכונה אם קודם שגלה להשכונה אחרת אם פטור גואל הדם אם הרגו אם זה הוה כמו נכנס לתחום דאף דלדור בה לא כמבואר שם דף י"ב ע"א מ"מ אם הרגו חייב וה"נ כן או לא מהני רק הכניסה לשם ולא מה שהוא שם וכעין שכתבו התוס' נדה דף מ"א ע"ב גבי פולטת ש"ז וכמ"ש רש"י ע"ז דף מ' ע"ב גבי ראית פני הבית ועי' תוס' ב"מ דף פ"ח ע"א גבי תאנה בחצר וכן יהי' זה הדין גבי מעש"ש לענין מחיצה לקלוט עי' בדברי רבינו בהל' מעש"ש פ"ב ה"ד גבי טבל דמשמע שם דאף אם נגמר מלאכתו מהני שהוציאם לחוץ ואף דפסק שם בה"י דקולט ולא מצי לפדות וע"ש בירוש' פ"ג דמעש"ש ה"ו בהך דר"ח וסבא דזה ס"ל דרואין את המחיצות כאילו ישנן וזה ס"ל דלא ועי' שבועות דף ט"ז ע"א בהך דר"א ור"י וצ"ל דזה רק בשהכניסן אבל אם מתחילה היו שם לא ואף דמבואר שם דאם הפריש שם המעש"ש לא מצי לפדות י"ל דמה שהפריש זה גופא הוה כמו שהכניסו וכ"כ בזה לענין חולין בעזרה בהך דמנחות דף מ"ח ובאמת י"ל דאף דמבואר בירוש' דמעש"ש פ"ג אם הכניסו ע"מ שלא תתפוס המחיצה אם מהני י"ל דזה רק כשהכניסו אבל אם הי' שם בעי כונה לכ"ע ועי' בירושלמי מעשרות פ"ג ה"ח גבי נתגלגלה מאליה ע"ש ועי' מכות דף י' ע"א דשאר מ"ב עיר אינם קולטות רק בכונה וכן נ"ל במה דפי' רבינו בהל' רוצח פ"ז דבן לוי שהרג חוץ לעירו אם נכנס לעירו קולט שם ג"כ בעי כונה ועי' ביבמות דף נ"ב ע"ב גבי עודר בנכסי הגר וקסבר שלו כו' ע"ש ותוס' ב"מ דף נ"ג ע"ב וגם י"ל כיון דבזה"ז אין עליהם שם מחיצות עי' תוס' שבועות דף ט"ז ובדברי רבינו בהל' מעש"ש פ"ו הט"ז לכ"ע בעי כונה ובהל' פסוהמו"ק פ"א הט"ו וה' ל"ב ס"ל לרבינו כן גבי יוצא בקדשים ועי' זבחים דף כ"ו ע"א ש"מ כו' ושם דף פ"ט ע"ב ובהך דפסחים דף ס"ג ע"ב גבי תודה ולחמה ע"ש ברש"י ובירוש' פ"ו דיומא דאמר שם דאזלי לשיטתייהו בהך דזבחים דף פ"ט ע"ב הנ"ל גבי בשר קדשים קלים שיצאו קודם זריקה. ובאמת י"ל דהך מחלוקת דתוספ' מכות פ"ב ר' ורבנן דאמר שם שיהא מחצית העיר כעיר שלמה אף דלכאורה גם ת"ק ס"ל כן לשיטת התוס' שם ובזבחים דף קי"ז ע"ש י"ל דפליגי אם מהני לענין זה שיהא גואל הדם חייב אם הרגו כמו גבי תחום וזה ר"ל דהוה מחצית העיר

כעיר שלמה וא"כ חצי האחר הוה כבתוך התחום דכל העיר כד"א אך נ"ל דיהי' נ"מ למה דקי"ל דרוצח שיצא מעיר מקלטו יכול גואל הדם להורגו וגבי יציאה י"ל דכ"ז שלא יצא לגמרי לא שמו יציאה ועי' ירוש' ספ"ג דמעשרות מה דאמר שם אם עלה דרך העיקר כבר קלטו ולכאורה קשה הא מ"מ כיון שיצא על הנוף הוה כמו שיצא מעיר מקלטו ודוחק לומר שיצא בשוגג עי' מכות דף י"ב וע"ש בע"ב אם יכול להורגו בחצים ע"ש אך באמת כך דלענין יציאה לא מיקרי עד שיצא לגמרי וכה"ג כ' בהל' אס"ב פ"ה ה"ב: ע"כ השמטה]

הלכה ב

הי' קוצר כו'. אבל התולש כו'. כ"כ בזה לעיל פ"א ובאמת כבר הארכתי בזה בהל' שבת דזה הוה מחלוקת בין גמרא דילן לירוש' אם תולש הוה רק תולדה דקוצר או בגדר אב דגמ' דילן ס"ל דרק תולדה והירוש' ס"ל דהוה אב וכן פי' רבינו בפיהמ"ש ועיין מ"ש התוס' בכורות דף כ"ד ע"ב ד"ה והיינו ודף כ"ה ע"א ד"ה ואמר ועיין רש"י פסחים דף נ"ו ע"ב דתולש הוה אב ע"ש ובתוספ' פ"י דמנחות דרשב"א אמר להך דין דלפני העומר שרי לקטף ע"ש ועיין בתוספ' דשביעית פ"ה הובא בדברי רבינו פ"ד מהל' שמיטה ה"ה דמבואר שם דגם בשביעית אסור לתלוש אך שם הוא הטעם משום עבודת הארץ וא"כ אין נ"מ ועיין תוס' גיטין דף מ"ד ע"ב גבי שדה שנתקווצה וסנהדרין דף כ"ו ע"א ד"ה לעקל ותוס' בכורות דף ל"ד ע"ב דהאיסור הוא רק משום מייפה את הקרקע ונ"מ דבשמינית שרי אך רבינו שם פי' דקאי אמוצאי שביעית וא"כ מוכח דהאיסור הוא מטעם קצירה ועיין בירוש' פ"ו ה"ב דשביעית ועיין במו"ק דף ג' ע"א דס"ל שם לרבא דתולדות אינו אסור מה"ת בשביעית ותוס' ע"ז דף נ' ע"ב ד"ה ומשקין דכ' שם דהשקאה הוה רק תולדה ומדברי הירוש' פ"ו דשביעית ה"ב מבואר שם לחלק בין להשקות הארץ ובין להשקות הזרעים דלהשקות את הזרעים הוה גם בשביעית מלאכה דאורייתא ולכך אסור אף בסוריא ולקמן בהל' שמיטה ויובל אבאר זה. עכ"פ חזינן דתלישה אסורה בשביעית מטעם קצירה ממש ולא מתולדה ואפי' לאביי דס"ל במו"ק שם דתולדות בשביעית אסורות מה"ת עיין תוס' ר"ה דף ט' ע"ב וע"ז דף נ' ע"ב ד"ה ומשקין דבתוספות שביעית לא אסירי רק מדרבנן לכ"ע ולמוצאי שביעית זה הוה בגדר תוספות ועיין תוס' ר"ה דף ט' ע"א ודף י"ג ע"א וכ"כ בזה וצ"ל דמיירי בדבר שדרכו לתלוש וכמו כאן ובזה יש ליישב דברי רבינו בפיהמ"ש במס' שבת דס"ל דתולש בשבת הוה אב וכ"כ בזה וי"ל דמיירי בדבר שדרכו כן:

הלכה ו

לקט שנפל כו'. וספק מתנות לעניים כו'. כבר הארכתי בזה לעיל דר"ל דמהך קרא דתעזוב ילפינן דספק מתנות עניים הוה בגדר ודאי לא בגדר ספק ופטור מן המעשרות וזהו כונת הגמ' בחולין דף קל"ד ע"א שספק לקט לקט ר"ל דספק לקט הוה ודאי לקט וכעין דמבואר בנזיר דף י"ג גבי ספק נזירות להקל אם ר"ל דהוה בגדר פטור וכבר הארכתי בזה ועיין בנדרים דף י"ט ע"א ג"כ כה"ג גבי ספק ובזה א"ש ג"כ מה דגמ' דילן בחולין לא מקשה מסתם משנה דפיאה פ"ז מ"ד גבי עוללות דספק לעניים ובמ"א כתבתי לחלק בין ספק סיבה ובין ספק מעיקרו וכמו שיטת רבינו בהל' בכורים פ"ט ה"ה גבי כוי ע"ש ובירוש' פ"ב דבכורים מה דאמר שם בהל' ו' דרבנן ס"ל דעיקרו הוא ספק ולא ע"י סיבה ולכך ס"ל דחייב במתנות אך מהך דבכורות דף מ"א ע"ב דאמר שם גבי אנדרוגנוס דאף דהוא בגדר מין שהוא ספק לא סיבה מ"מ אם נימא דהוא ספק בכור א"צ ליתנו לכהן ע"ש ועיין נדה דף כ"ה וכ"מ בזה. אך באמת כך דהנה עיין בכורות דף נ"ז ע"א וגיטין דף כ"ה ע"א דאמר שם דלכך חוזרת השדה ביובל משום דלחומרא ולא אמרינן דאדרבא נוקי בחזקת הלוקח ועיין במ"ש הר"א ז"ל בהשגות בהל' ערכין פ"ד הכ"ב דהאשה מוחזקת מחמת דהבעל תפוס בה לפירות ואמאי לא נימא כן גם כאן ועיין ב"ב דף קנ"ח ע"ב בהך מחלוקת דשם גבי ספק ובמש"כ רבינו בהל' זכי' פי"ב ה"ה גבי בריא שכ' נכסי לך ואחריך לפ' דאחריך נוטל מה שנשאר ולא אמרינן דישאר בחזקת הראשון כיון דהי' מוחזק עד עכשיו דהא זה בעיא דלא איפשטא גבי בריא אם מהני לשון ירושה אך י"ל דודאי ר"ל מתנה דירושה לא מהני גבי מחמת ספק ויהי' נ"מ להני דסברי דביורש אף אם פירש מתנה לא מהני אחריך שם י"ל דגם בבריא כן מחמת דאוקמי' אחזקה ועיין מ"ש רבינו בהל' נחלות פ"א ה"ט גבי ספק מגורשת דאין הבעל יורשה ע"ש בהשגות אך באמת זה תליא אם דין דירושת הבעל הוא ממילא או היא מזכה לו עיין במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' אישות פרק כ"ג ה"ז ופרק כ"ב ה"ד ופי"ב ה"ט וכ"כ בזה בהל' אישות. וצ"ל דגבי יובל הוה זה בגדר איסור וכבר הארכתי בזה לעיל אם היובל מפקיע ממילא או הוא צריך להחזיר ואם לא החזיר הוא מבטל דין יובל כמבואר בר"ה דף ט' ע"ב ואף שזה הוה משום ספק מ"מ עכ"פ כעת אינו משמט וכבר הארכתי בזה בכ"מ ויהי' נ"מ ג"כ דאף דקי"ל בכתובות דף צ"ז ע"ב והובא בדברי רבינו ספי"ח מהל' אישות דספק גרושה אין לה מזונות לאחר מיתת בעלה מ"מ ג' חדשים הראשונים לאחר מיתה דאסורה להנשא יש לה מזונות דעכ"פ היא מעוכבת להנשא על ידו וכמו הך דיבמות דף מ"א ע"ב גבי יבמה ועיין תוס' ב"מ דף כ"ה ע"ב מש"כ שם דגבי ספק אבדה הוה

ספק שומר שכר אף דלכאורה ממ"נ אם ע"י זה נפטר מן הצדקה הוה ודאי ש"ש ואם לא אז הוה ודאי ש"ח וצ"ל דמ"מ הפעולה לא נעשית ולכך הוה רק ספק וקמי שמיא גליא וכן נ"מ להך דמבואר בגיטין דף נ"ד ע"ב גבי ס"ת דנאמן להפסיד שכרו אף דהא הס"ת כשרה דשם ג"כ י"ל דלא יצא החיוב וקמי שמיא גליא וכעין הך דפסחים דף פ"ח ע"ב ובזה א"ש ג"כ הך דסוכה דף מ"ו ע"ב מה דנ"מ בין סוכה ללולב גבי ביהש"מ דשם הוה בגדר תיקון והוה ודאי איתקצאי משא"כ במצוה וכן הך דברכות דף נ"ג ע"א דמבואר שם דמברך במחצה על מחצה על האור וגבי ריח פסק רבינו בהל' ברכות פ"ט ה"ט דצריך רוב ועיין תוס' מנחות דף ס"ו ע"א גבי ביהש"מ בספירה והטעם משום דעכ"פ יצא בזה הדין מה דצריך לברך על האור ועל הספירה ולכך שפיר מברך משא"כ גבי ריח. וכן נ"מ גבי הך מחלוקת דכריתות דף כ"ב ע"א דר"ע ור"ט אם צריך להביא גבי ספק מעילה הקרן דמעכב את הכפרה ואף דספק כפרה להחמיר כמ"ש רבינו בפ"ו מהל' נזקי ממון גבי כופר ובאמת ר"ע ור"ט אזלי לשיטתייהו בבכורות דף י"ז גבי ספק בכור אם צריך ליתנו לכהן וכ"כ בזה דלדידן א"ש משום דהביא מעילתו עד שלא הביא אשמו לא יצא לפי שיטת רבינו בהל' מעילה פ"ה ה"ה וא"כ עדיין לא חל עליו החיוב כלל ולא דמי לכופר ואף לגירסא דידן מ"מ כיון שבזה לבד לא מתכפר א"צ ועיין בתו"כ פ' ויקרא פי"א פ"כ מה דאמר שם לאשם שהוא מפריש מעות לאשם ר"ל דאף שאינו יכול להביא אשמו קודם מעילתו וס"ל דאינו יכול להקדיש הקרבן ג"כ שהפריש המעילה דהוה כמו מחוסר זמן עיין מנחות דף ה' ובירוש' ר"ה פ"א דכאן התורה התירה להקדיש מחוסר זמן וכ"כ בזה ומ"מ המעות יכול להקדיש קודם זהו כונת התו"כ ועיין בהך דכריתות דף כ"ו ע"ב דשם לא משמע כן ובמ"א אבאר זה. עכ"פ חזינן דהיכא דהממון הוא גורם לאיסור אף בגדר ספק צריך ליתן וגבי צדקה י"ל דכיון דכ"ז שאין העני תובעו אין מוטל עליו החיוב ולקמן אבאר זה עיין בפ"ז ה"ב והאיסור הוא רק מה שמעלים עין וכיון שהוא עוסק בספק מצוה שוב לא הוה עליו זה הגדר ועיין במש"כ רבינו בהל' עבדים פ"א ה"ו גבי ע"ע הנמכר לגוי דרק אם אנו רואים אז אנו עוברים ובל"ז לא ע"ש ולכך ספק י"ל דלא עבר על זה ועיין ב"ב דף ט' בהך מחלוקת דבודקין וזהו ג"כ מה דאמר בירוש' תרומות פ"ח ה"ב הדא אמרי ספק טמא כו' וט"ס שם וצ"ל עבודתו פסולה ר"ל דהיכא דבעיא בירור כ"ז דהוה ספק הוה כמו שלא נתברר כלל וכבר הארכתי בזה במ"א כשיטת הראב"ד בהל' גנבה פ"ב הי"ב וכיון דגבי בע"מ וכן גבי טמא לר"ע שם ובקדושין דף ס"ו ע"ב ס"ל דאף שלא נתברר הוה פסול לכך גם ספק פסול משא"כ בבן גרושה ובבן חלוצה וכן הוא כונת הגמ' יומא דף י"ג ע"ב גבי הך מחלוקת דר"י ור"י אם שמע שנעשה אונן דר"י אומר

מניח עבודתו ויוצא וע"ש ברש"י דמפרש לה אכהן הדיוט והתוס' תמה עליו שם אך באמת כך דהנה רבינו פסק בהל' ביאת מקדש פ"ב ה"ו דאף כהן הדיוט שנעשה אונן אסור ליצא מן המקדש בשעת עבודה ע"ש. ונראה כך אם גבי אונן ג"כ אם כהן הדיוט שימש ובאמצע עבודה נתגלה שהי' אונן אם עבודתו מחוללת למפרע עיין מו"ק דף ט"ו ע"ב דקרא לו אינו שלם ובזבחים דף ט"ז מספקא לי' שם אם אונן כשר בבמה ובע"מ מבואר שם דפסול גם בבמה ועיין רש"י זבחים דף ס"ח ע"ב ד"ה זר ובתוס' שם אך כיון דפסול אונן לא חל עליו שוב מיקרי שלם ועיין בדברי רבינו בהל' ביאת מקדש פ"ב ה"ח דפסק דאונן שעבד אינו לוקה ותוס' מכות דף י"ג ע"א מבואר דס"ל דלוקה וכן כ' התוס' זבחים דף ט"ז ע"ב ד"ה שם טומאה ומשמע דהוה בגדר בע"מ אך י"ל דזה הוה כמו הני דבכורות דף מ"ג ע"ב גבי אינו שוה בזרעו של אהרן וי"ל דהני מומין אינם אסורים בבמה כיון דשם לא בעי אהרן ועיין זבחים דף פ"ה ע"ב ודף ל"ה ע"ב במה דאמר שם דמודה ר"ע בעולת נקבה כמאן דקדם מומה להקדשה ר"ל אף דחל עלי' קדושת הגוף כמבואר בתמו' דף י"ט ע"ב וכ"מ מ"מ יש עלי' גדר בע"מ ג"כ לענין זה ויהי' נ"מ כמ"ש התוס' תמורה דף ז' ע"א דאם הקדיש נקבה לעולה לוקה ומדברי רבינו בהל' איסורי מזבח לא משמע כן. ובאמת לכאורה קשה למה להגמ' בזבחים שם לומר זה אליבא דר"ע משום דיליף מעוף תיפוק לו דהא מבואר בע"ז דף כ"ד ע"ב דעולת נקבה כשרה בבמה וא"כ נימא דאם עלה לא ירד כיון דיש לה הכשר בבמה וע"כ צ"ל דזה לא מיקרי הכשר כלל כיון דחזינן דיש קרבנות דנקבות כשרות בהם ע"כ צ"ל דגבי עולה זה לא הוה בגדר פסול רק בגדר גזיה"כ וכעין דאמרינן בזבחים דף י"ד ע"ב וכ"מ גבי כהן בפרה ומראות נגעים דזה הוה רק גזיה"כ ועיין בתוספ' פסחים פ"ח ובירוש' שם פ"ט אם גבי פסח מצרים נהג אתנן ומחיר ועיין תמורה דף ל' ע"ב ופרה פ"ב מ"ג דר"א ס"ל דגם גבי פרה לא פסול אתנן ומחיר משום שאינו בא לבית ויהי' נ"מ לר"א בבמה לדידן אם פסול אתנן ומחיר ועיין זבחים דף קי"ט ע"ב דגבי במה לא בעיא רחיצת ידים ורגלים משום דאינו לפני ד' וגבי פרה בעי כמבואר שם דף כ' ע"ב אך ר"א פליג בפ"ד דפרה ע"ש וביבמות דף פ"ג ע"ב דמבואר להדיא דר"א ס"ל דמטמא בבית הבליעה וע"כ דיורד וצ"ל דלא תליא זב"ז ויהי' ג"כ נ"מ גבי עגלה ערופה לדידן דלא ס"ל כר"א גבי פרה אם שם נפסלין הני כיון דבע"מ כשר ולא שייך הך דחולין דף כ"ג ע"א וכ"מ כל מקום כו' אך לשיטת הירוש' פ"ט דסוטה דס"ל דמחוסר אבר פסול י"ל דהוה כעופות ושם פסולים הני ובירוש' יליף שם ג"ש ועיין בע"ז דף כ"ג גבי קרבנות ב"נ ושם בתוס' דף ו' ע"א דמשמע שם דגבי קרבנות ב"נ סריס כשר. עכ"פ י"ל דזה תליא אם אונן פסול בבמה ועיין במ"ש התוס' נדה דף מ"ד

ע"ב ובכורות דף מ"ט וכ"מ אם יש אינות בספק ובאמת זה מבואר במשנה דיבמות דף ק' ע"ב דיש אינות בספק לענין קדשים ובירוש' שם הביא הך ברייתא דאוננים ומטמאין על הספק ור"ל לא לכהן רק לישראל מחמת הך מצוה דלה יטמא ובגמ' שם מבואר דאף לגבי אינות דרבנן כגון גבי ליקט עצמות חל עליו מספיקא לענין קדשים ונראה דזה תליא בהך מחלוקת דיומא הנ"ל דר"י ס"ל מניח עבודתו ויוצא ר"ל דעבודה שלו נפסלת למפרע וא"כ לא הוה כלל בשעת עבודה ולכך יוצא ור"י ס"ל דיגמור ר"ל העבודה ולא קאי עליו רק דכהן אחר גומרה ועבודה שעבד כשרה וכעין דאמרינן בירוש' בתרומות שם גבי ב"ג וב"ח דאם נודע לאחר קבלה קודם זריקה שגומרה אחר וה"נ כן וא"כ ממילא אסור להכהן האונן לצאת כיון שהוא בתוך עבודה וכמ"ש רבינו ואף דיש עליו טומאה דרבנן כמבואר בזבחים דף צ"ט י"ל דזה הוה כמו נטמא בפנים וכעין מ"ש התוס' ביבמות דף ח' ע"ב וכ"מ ועיין תוס' יומא דף ל' ע"ב גבי טמאים מחמת היסח הדעת ע"ש ובהך דפסחים דף צ"ב ע"א גבי ערל ובאמת יהי' ג"כ נ"מ למה דס"ל שם דהפורש מן הערלה כפורש מן הקבר גבי גר וא"כ י"ל דאסור לכנוס למקדש ולאכול קדשים ג"כ עד ז' ימים ובירוש' פסחים ספ"ח מבואר דצריך הזאה אך רבינו לא הביא זה וא"כ י"ל דשוב אינו יכול להביא הקרבן גירות שלו ג"כ עיין תוס' זבחים דף ע"ה וחגיגה דף ד' ע"ב ושם דף כ"א ע"א וכ"מ וי"ל דלכך מבואר בתוספ' דמס' כריתות פ"א גר שנתגייר כשהוא מהול ל"ל זה. אך י"ל דנ"מ לענין דא"צ להמתין ז' ימים דס"ל דדוקא הפורש מן הערלה אך בתוספ' פסחים פ"ז מוכח להיפך דגם גבי שפחה כן ובאמת רבינו בהל' ק"פ פ"ו ה"ז לא משמע כן דבה לא שייך הטעם שכ' רבינו דימתין עד שיתרפא מן המילה ר"ל דהיינו ז' ימים כמו הבראה וס"ל דהתוספ' אזלא למ"ד דאשה בראשון רק טפלה ולא חיוב גמור אך י"ל דיעכב שלא תביא הקרבן גירות ואז לענין קדשים הוה כמו שלא נתגיירה כמ"ש רבינו בפ"א מהל' מחוסרי כפרה וכ"כ בזה בהל' אס"ב ואז לא יהי' כלל בגדר מינוי ונ"מ דאם שחטו לשמו לא נפסל כלל וכמו לשם נכרי וזהו כונת רבינו בפ"ד מהל' ק"פ ה"ט המפריש פסחו כו' דאל"ה הא קי"ל דב"נ לא מצי להפריש כלל ק"פ עיין בירוש' פ"א דתרומות ה"ב וכ"מ. וא"כ י"ל דהך דיבמות דף ק' ע"ב הנ"ל אתיא כר"י דיומא הנ"ל ולכך ס"ל דגם ספק אונן אסור משא"כ לר' יוסי י"ל כמו דאמרינן בירוש' פ"ח דתרומות הנ"ל דכל היכא דצריך לברר ספק לא הוה מבורר. וכן יהי' נ"מ במה דמוכח מלשון רבינו בהל' בכורים פי"א הכ"ד וכו' דגבי אחת ביכרה ואחת לא ביכרה וגבי של שני אנשים דייק שם רבינו ילדו ונתערבו ולא כ' כן בה"כ דנקט שם ילדו ב' זכרים אעפ"י שאינו ידוע והיינו כגון תאומים ומשום דא"א לצמצם וע"ש דף ט' ע"א וברש"י מנחות דף ל"ז

ע"א גבי מי שיש לו שני ראשים ע"ש אך נראה לי כך דכיון דמבואר בבכורות דף נ"ז ע"א בנך בברור לכך יש לומר כמו דאמרינן גבי חלק בכורה דדוקא הוכרו ואחר כך נתערבו אבל לא היו ניכרים מתחילה לא חל עליו שם בכור כלל ה"נ גבי פדה"ב ועיין בהך דיבמות דף ק"א ע"א גבי מכה אביו ובירוש' שם אביו ודאי ולא ספק. אך זה רק היכא דמעורב עם מי שאינו בכור או של שני אנשים אבל אם שניהם בכורים והם שלו אין נ"מ כיון דהחיוב הוא על האב וכן אם נולדו בב"א אף דא"א לצמצם מ"מ לא מיקרי שלא חל עליו שם בכור כלל וכעין מ"ש התוס' בכורות דף י"ח ע"א גבי מעשר בהמה דהיכא דיצאו שנים בעשירי דמ"מ שם עשירי על שניהם אף דא"א לצמצם ועיין בכורות דף ס' ע"ב דגבי מעשר בהמה די בראש אך בתוספ' וכן בדברי רבינו בהל' בכורות פ"ח הי"ב מבואר דבעי ראשו ורובו ותוס' תמורה דף כ"ו ע"ב ד"ה אמר ועיין זבחים דף כ"ו ע"א ודף ל"ג ע"א ופסחים דף פ"ט ע"א ע"מ שיכנס כו' כיון שנכנס וכו' ועיין עירובין דף נ"ב ע"ב גבי הך דר"ח ע"ש למקום שרובו כו' ובירוש' פ"ט דשבת וכ"מ. ויהי' לפי"ז ג"כ נ"מ גבי בכור לנחלה דהיכא דיצאו בב"א אף דא"א לצמצם מ"מ לא הוה כמו לא הוכרו ולכך דייק שם בגמ' דב"ב דף קכ"ז רק כגון ב' נשים שילדו ב' זכרים במחבא ולא נקט כגון תאומים. עכ"פ כל היכא דצריך בירור ספק אינו כלום ולכך כ' הרשב"ם שם גבי בכור דאף אם תפוס מפקינן מיני' ע"ש וה"נ גבי צדקה כן והנה גבי עוללות כ"כ לעיל דמבואר בירוש' פ"ז דהוה כמו שהעני שותף עם בעה"ב ולכך ספק הוה לעניים משא"כ בשאר וכ"כ בזה בח"ב בהל' ערכין די"ל דכיון דנימא דשייך בזה המע"ה שוב לא עבר כלל אם לא הניחם דהוה כמו לא לעורבים ולא לעטלפים כיון דלא יניח להעני ליקחם אך הגמ' הקשה מדאמר שספק לקט לקט משמע דהוה ודאי לקט לא בגדר ספק ובאמת זה תליא בהטעמים אם משום תעזוב דמבואר בירוש' כאן ובדברי רבינו אם משום הך דעני ורש כו' המבואר בירוש' לר"ל ובגמ' דילן דלזה הטעם הוה כמו משלך וא"כ לא הוה לקט ונ"מ ג"כ דחייב במעשרות ועיין בירוש' כאן דאמר דפטור מטעם הפקר ב"ד. וגם זה הטעם שייך על כל מתנות כהונה כמ"ש התוס' חולין דף ק"ל ע"ב ד"ה וכשיחזור ורש"י סוכה דף נ"ה ע"א ד"ה ימוטו ע"ש אבל אם נימא הטעם משום תעזוב אז רק בהני דשייך בהו זה דתעזוב וגם הוה ודאי ולא ספק ולכך בכ"מ ס"ל לרבינו דספק אף גבי מ"ע הולכין להקל כמבואר בפ"א מהל' מעש"ש הי"א ע"ש בהשגות ואף דבכ"מ מבואר בירוש' דיתר טוב שיהי' מ"ע כמבואר בירוש' שביעית פ"ה ה"ד גבי לוף ובכורים פ"ב ה"ה ולכך י"ל מה דהקשה הגמ' בר"ה דף ט"ו ע"א למה נקט גבי אילן שלישית לרביעית משום די"ל דאם היתה שני' לשלישית לא הוה אזלינן בתר שבט רק בתר תשרי כדי שיהי' מ"ע. מ"מ

גבי ספק לא אמרינן זה דס"ל דבכ"מ אמרינן המע"ה רק גבי היכא דכתי' תעזוב וא"ש ובאמת י"ל דגבי מ"ע יש לחלק בין הנחלק בבית לנחלק בגורן דאותו שיש בו טובת הנאה וגדר נתינה שפיר י"ל בו המע"ה דכיון דהוא המוחזק והוא צריך ליתן וזהו כונת הגמ' דנדרים דף פ"ד ע"ב דתלה טובת הנאה בטבל ר"ל דזה הוה משום תיקון פירות דידי' ועיין ביבמות דף ק' ע"א ובתוספ' דמעש"ש ספ"ה וט"ס שם וצ"ל ושבעו זה מ"ע. ור"ל דרישא מיירי במ"ע המתחלק בגורן וסיפא במתחלק בבית ולכך אמר כיון שהפרשת מן הבית אי את זקוק לו ועיין פיאה פ"ח ולקמן פ"ו הלכה ז' ע"ש ועיין בתוספתא פרק ג' דמעשר שני דגם במעשר עני אם הפרישן בגורן אם הביאם לבית נוטל שכר ועיין חולין דף קל"ד ע"ב נתינה כתי' בהן ובדברי רבינו פי"ב מהל' תרומות הי"ז וכבר הארכתי בזה. והנה בבכורות דף כ"ו ע"ב מבואר דגם במ"ע שייך הדין דאסור לסייע בבית הגרנות וזה לא שייך רק היכא דהוה גדר נתינה ועיין בדברי רבינו ספ"ו דכאן דמ"ע מותר ליתנו לחבר בטובה ובתוספ' נדה פ"ו דאף מי שאינו נוטל צדקה יכול ליטל מעשר עני ותוס' כתובות דף כ"ו כ' דרק מי שאין לו מאתים זוז אף ת"ח וצ"ל כמש"כ דיש נ"מ בין היכא דהוה גדר נתינה דהיינו מן הבית רק לעני ובין עזיבה. ובזה יש ליישב מ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות פ"א דהל' מעש"ש הי"א מהך דר"ע אך לפי מש"כ לחלק א"ש דהך דר"ע איירי בשעת הגורן דאז ליקט ועיין רש"י נדרים דף פ"ד ע"ב ודלא כשיטת התוס' ביבמות דף ק' ולכך גם זה הוה כמו מתנות עניים ולכך ספיקא להחמיר משא"כ הני דמתחלק בבית ועיין בדברי רבינו פי"א מהל' מע"ש הי"ב דמפרש דהא דקתני במשנה דאין מעכבין את הוידוי זה רק אלקט שכחה ופיאה ולא אמ"ע משום דאיכא הני דמתחלק בבית ומעכבין את הוידוי דהוה בגדר נתינה וכן נ"מ דהנה מבואר בספרי פ' ראה פסקא ק"י דלגר תושב אין ליתן מ"ע אף דמצווין להחיותו כמבואר בב"מ דף ע"א מ"מ מ"ע לא יתן לו ועיין במ"ש הראב"ד ז"ל בהל' אס"ב פי"ד ה"ח דמשמע קצת להיפך וביבמות דף ק' ע"א מוכח דמ"ע אין נותנים לעבד ובתוס' ב"ק דף פ"ח ע"א כ' שם דאין מצות צדקה כ"כ בעבד ובהך דיבמות דף מ"ז ע"א דמשמע שם דרק גר גמור נוטל מתנות עניים וכן מבואר בתו"כ פ' קדושים פ"ג דלגר תושב לא יתן לקט שכחה ופיאה ובירוש' כתובות פ"ב ה"ז מבואר שם דליטול מ"ע צריך להביא עד אחד שהוא ישראל ע"ש ובהך דע"ז דף י"ג ע"ב במה דמבעי שם עבד ישראל או עבד נכרי ונראה דר"ל עבד ישראל דהיינו במילה וטבילה או עבד נכרי דהיינו עבד תושב וכבר הארכתי בזה בסוף הל' ערכין אך מלשון רבינו בהל' מלכים פ"י ה"ב לא משמע כן דכ' שם דצריך לנהוג עמהם בגמ"ח וצ"ל דזה תליא בהך מחלוקת דב"מ דף קי"א ע"ב גבי פעולת שכיר ובירוש' פ"ח דיבמות ה"א גבי אונאה וכבר הארכתי

בזה ועיין בסוף פ"א דכתובות גבי החזרת אבדה ותוס' ע"ז דף כ' דמשמע דצריך ליתן לו צדקה אך לפי מש"כ לחלק דהיכא דהוה בגדר עזיבה אז רק לבן ברית ובנתינה כל היכא דשייך בו גדר צדקה יכולין ליתן לו ועיין מ"ש רבינו בספ"ב מהל' חגיגה ובהל' עבדים פ"ט ה"ח והוא מהך דיומא דף ע"ה ע"א אוכל ממה שרבו אוכל:

[השמטה לדף מ"ט ע"ד. **למ"ש לענין אתנן. ועי'** בספרי פ' תצא פסקא רס"א דמרבה שם גם במה לאיסור אתנן ועי' תוספ' דפסחים פ"ט ובירוש' שם דהוה מחלוקת גבי פסח מצרים אם אסור אתנן. אך מלשון התוספ' דתמורה לא משמע כן דלא מרבה רק אה"מ של גלגל ע"ש: ע"כ השמטה]

[השמטה לדף נ' ע"א. **במ"ש דהיכא דצריך לברר דבר ספק כמו ודאי לא. ועי'** מ"ש הרשב"ם ב"ב דף פ' ע"ב גבי שקמה דצריך לשייר במקום שודאי יפה ע"ש וכן כ' שם דף קכ"ו ע"ב גבי יכיר דספק הוה ודאי אינו בכור ע"ש ועי' קדושין דף נ' ע"א אי בעי סליק וכ"כ בזה בח"א: ע"כ השמטה]

הלכה ז

ולמה אין כו'. קנסוהו ואפי' כו'. כן מבואר בירוש' ועיין בירוש' יבמות פ"ח ה"ב גבי משוך דמבואר שם להיפך דמשכוהו אחרים לא קנסו אותו וברש"י ביצה דף כ"ז ע"א דאם אדם אחר שחט את הבכור אין קונסין אותו ובירוש' תרומות פ"ט ה"ב הוה שם בעיא אם נתחלפו עומרים שלו בעומרים של תרומה אם קנסו אותו וכן רש"י בכורות דף ל"ד ע"א דייק שם גבי הצורם אוזן בכהן קמיירי ור"ל דבישראל לא קנסינן את הכהן כיון דאינו שלו וכעין שכ' התוס' יבמות דף צ' ע"א ד"ה אזיל דמה פשע הכהן ובתוס' כתובות דף נ"ז ע"ב ד"ה אי ובהך דבכורות דף י"ג ויומא דף ס"ו ותוס' ע"ז דף י"ג גם אם החרים בזמה"ז אם סתם חרמים לכהנים אם קונסין אותו ואף דזה הוה ממון כהן אך י"ל דכונת רש"י בבכורות הנ"ל משום דגבי ישראל הוה מילתא דלא שכיחא להטיל מום בבכור כמבואר שם דף ל"ה ע"ב וכ"מ ולא קנסו אותו וכמו דמבואר בבכורות דף ג' ע"א גבי עבד ורש"י שם דף ט"ו ע"ב גבי גזרה שמא יגדל עדרים עדרים דהיכא דעובר בלאו לא שכיח ולא גזרו ותוס' עירובין דף ל"ט ע"ב ד"ה אי וביבמות דף ל"ה ע"א ותוס' שם דף צ"ב ע"ב דנשואי מזיד לא קנסו אותו דלא שכיח ובגיטין דף נ"ג ע"א ובנדה דף ע"ב ע"ב גבי בועל דלא טימאו משום דלא שכיח. ובזה יש ליישב דברי רבינו בהל' תמורה פ"ד ה"א וה"ד גבי ולד וולדן דזה לא גזרו רק בשל גוף הקרבן ולא בשל תמורה משום דלא שכיחא ואף דמרש"י תמוה דף י"ח ע"א ד"ה גזרה לא משמע כן ע"ש ובזה יש ליישב כונת רש"י בהך דבכורות דף ס"א ע"א בד"ה במעשר בזמה"ז דכ' שם דלא ס"ל הך גזרה דר"ה והוא תמוה

חדא דלמה נקט טעם הנדחה בגמ' וגם בדיעבד הא הוה מעשר כמ"ש התוס' שם וכן כ' תוס' חולין דף קל"ו ע"ב ד"ה לפני ע"ש ובירוש' סוף מס' שקלים מה דמחלק שם בין היכא דחזי בזמן המקדש או לא ע"ש והטעם י"ל דהוה כמו אין מפרישין תחילה לאיבוד כמבואר מנחות דף ע"ד ע"א ומעילה דף י' ע"א וכ"מ ובמ"א הארכתי בזה. אך באמת כונת רש"י בבכורות כך דהא כ"כ דהיכא דיש עוד איסור הוה מילתא דלא שכיחא ולא חיישינן לתקלה ולכך כ' רש"י דאם נימא כדס"ד בגמ' שם דלכך נתבטל מע"ב משום גזרה דיתום ולקוח לא משום תקלה כמסקנא א"כ גבי אם שנים בעשירי וקראן עשירי דעשה ב' איסורים מע"ב משום הך גזרה וי"א דהוה שלמים משום תקלה וא"כ לא שכיח ושוב לא קנסו אותו וכי הך דעירובין דף ס"ב ע"א ודף ס"ה ע"ב גבי יחיד במקום נכרי לא שכיח וכ"מ ותוס' יבמות דף ל"ו ע"ב גבי מינקת באירוסין וכ"מ. משא"כ גבי כהן בבכור דהוה זה בגדר תקנה דנחשדו ולכך פסקינן דאין נ"מ בין חבר לע"ה שפיר קנסינן. ובזה א"ש הא דלא הביא רבינו בהל' בכורות הך דין דדף ל"ו ע"א גבי לא היו מוחזקין בו שהוא בכור דנאמן הכהן לומר שלא הטיל בו מום ע"ש והטעם כך דעיין בירוש' דמאי פ"ג ה"ד דאמר שם דאם ע"ה אומר שהחליפם ונתן מתוקנים תחתיהם אם אומר שהפירות הי' שלו לא מהני והטעם כיון דזה הוה תקנה דשל ע"ה אף דהוא מסתמא מעשר מ"מ כ"ז שלא קיבל עליו חברות צריך לעשר דמאי מה יועיל לנו המיגו וכעין הך דאמרינן בחגיגה דף כ"ב ע"ב הובא בירוש' שם בדמאי פ"ב ה"ג דאין נאמן לומר הוכשרו ולא נגעתי בהם דכיון דהוכשרו שוב הם טמאים מחמת התקנה ולא מחמת המגע ולכך רבינו בהל' מעשר פי"ב הי"א לא הביא סיפא דאמר שם משלי חייב לעשר ואם אמר מעושרים הם א"צ לעשר משום דע"כ האי מעושרים ר"ל דאינם שלו דכיון דאמר שלו לא מהני מיגו ולכך השמיט זה דא"כ היינו רישא. ועיין במה דפליגי בירוש' דמאי פ"ב סה"א גבי הני פירות דתיקנו דצריך להפריש מהם דמאי ויש מקומות שצריך ויש שאין צריך אם הולכין בתר מקום שהפירות משם או בתר מקום שהם עכשיו שם. חזינן דזה הוה תקנה לא חשש דאל"כ אטו אגבא דחמרא כו' כעין דאמרינן בפסחים דף נ"ב ע"א גבי פירות שביעית ועיין בירוש' ספ"א דעירובין גבי מחנה דפטרו שם מן הדמאי אם אח"כ נכנס לעיר כבר נפטר ועיין בחגיגה דף כ"ה ע"ב ודף כ"ו ע"א כה"ג גבי ע"ה ברגל ובשעת הגתות ובירוש' שם ואף דבריש פ"ד דדמאי מבואר שם דאף דבשבת מותר לאכול על פיו מ"מ במוצ"ש אסור שם לא הוה בגדר פטור רק נאמנות ועל מוצ"ש אינו נאמן משא"כ בגדר פטור ועיין בירוש' כלאים פ"ג ה"ב גבי נתמעט הגבול לענין הירקות ומש"כ בזה בח"א פכ"ח מהל' שבת. ועיין בפ"ד מס' מעש"ש מ"א גבי פודהו כשער מקומו ובאמת

י"ל דקאי על מקום שהפירות שם עיין בתוספ' דמאי פ"ה ומעש"ש פ"ג והנה בתוספ' שם גרס להיפך מגירסת הירוש' דגבי דמאי מחמירין לענין יוקר וי"ל דהא מבואר בירוש' שם הטעם משום דיכול להערים ולפוטרו מחומש וגבי דמאי לא שייך זה. עכ"פ חזינן דהוה תקנה לא חשש. וה"ה בהך דבכורות דף ל"ו הנ"ל כיון דקי"ל דלא חלקו בין חבר לע"ה וא"כ לא מהני כלל מיגו וזהו ג"כ הך דכתובות דף כ"ז גבי מחבואה בשבויה משום דזה הוה תקנה וכיון דאמרה לא נחבאתי שוב הויא טמאה ולא מהני בה מיגו ולכך לא איפשט שם והנה רבינו בהל' בכורות פ"ה ה"ז כ' שם לא נחשדו כו' ונאמן כו' וקשה הא בפ"ג פסקינן דאין רואין לישראל מום בבכור מפני שהוא חשוד על גזל הכהן וע"כ צ"ל דשם מיירי דאין אנו יודעים כלל שהוא בכור ומ"מ רק ישראל נאמן לא כהן וע"כ כמש"כ דזה בגדר תקנה. ועיין במה דמבואר בנדה דף ה' ע"א דר"מ ס"ל דגבי כתם אף בהני ד' נשים דדיין שעתן מ"מ כתמן טמא למפרע משום דס"ל דכתם הוה בגדר תקנה לא מחמת חשש ראיי' ולכך אין נ"מ ועיין תוס' שם בירוש' ערלה פ"ב דמדמה כתמים לדמאי ע"ש בהל' א' ועיין בהך דחולין דף ו' מה דמייתי ראי' דלא חשו על תערובות דמאי מהך דר"א אכל ומה ראי' דילמא איתרמי מילתא שזה עישר וע"כ משום דזה הוה בגדר תקנה וכל שלא קיבל עליו חברות צריך לעשר פירותיו וכן גבי שחיטת כותי כן וע"ש בתוס' דף ה' ע"א ד"ה עפ"י ושם ג"כ זה תליא אם הטעם דשחיטתו פסולה דלאו בר שחיטה הוא כמ"ש התוס' שם ג' ע"ב ד"ה קסבר או כמ"ש רש"י שם ד"ה חוץ משום דמנבל בכונה ע"ש ועיין ברש"י פסחים דף ל"ט ע"ב ד"ה דילמא דאמר שם דלא מהני חליטה גבי קלוי וע"ש דף מ' ע"ב והטעם דכיון דהוא קלוי ובל"ז לא מחמץ רק משום גזרה שוב אין נ"מ בין חלוט ללא גם נ"מ כמ"ש רש"י שם בין דבר שדרכו ליתנו לכלי ראשון דאז לא גזרו ועיין נדרים דף מ"א גבי ערסן דצריך רק בכלי ראשון שעל האור ולכך לא גזרו בזה וא"ש דברי רבינו בהל' חמץ פ"ה ע"ש בהל' ג' מש"כ. ולכך הוה הטלת מום ע"י כהן מילתא דשכיחא וקנסו אותו ועיין תוספ' בכורות פ"ד דאם אמר כהן נתנו לי נאמן הישראל ע"ש ועיין תמורה דף ח' ע"ב דשם מבואר דאינו נאמן ומה דשם חייש שמא יעשה הישראל בו מום ע"ש בתוס' וי"ל ר"ח לשיטתי' אזיל בבכורות דף ל"ה ע"ב דישראל ג"כ חשוד על זה אך לא בגדר תקנה ונ"מ דגבי ישראל יש לחלק בין חבר לע"ה וכן כ' שם התוס' בכורות וכן הוה במה דאמרינן בכ"מ רוב ע"ה מעשרין הן ועיין במנחות דף ל"א ע"א דלחד לישנא הוה זה מחלוקת ועיין תוס' בכורות דף י"א ע"ב דמכ"מ אף לדידי' לא הוה הפרשת דמאי רק מדרבנן ור"ל כך דמ"ד רוב ע"ה מעשרין הוה זה בגדר בירור ופסק ועיין תוס' בכורות דף כ' ע"ב ולכך אמרינן בסוף פ"ה דדמאי דמן הדמאי

על הדמאי תרומה ויחזור ויתרום וכבר הקשה שם בירוש' אמאי לא נימא דתרומה ולא תאכל כמו מן הודאי על הדמאי ותירץ שם זאת אומרת דספק דמאי וספק ת"מ של דמאי פטורה מן הודאי ר"ל כך דעיין במעש"ש פ"ד מ"ח בהך מחלוקת דב"ש וב"ה גבי המניח איסר כו' דב"ש אומרים הכל עשרה וב"ה אומרים דבודאי י"א ובדמאי עשרה ובירוש' אמר דב"ק ס"ל דבין בדמאי ובין בודאי י"א ע"ש בדברי רבינו אך ר"ל דהנה בדמאי פ"א מ"ג מבואר שם דהלוקח בכסף מעש"ש א"צ להפריש דמאי ע"ש בירוש' וכן נקט שם דהמדומע ג"כ פטור ובירוש' שם הוה מחלוקת דאמוראי אם הוה זה בגדר תקנה דלא גזרו על זה דמאי או משום דלא נחשד ע"ה והנה בדמאי שם פ"ה ה"א מבואר דב"ש פליגי על זה ע"ש והנה בדמאי פ"א ה"ג אמר שם דהך דנקט דאם קרא שם לת"מ ולמעש"ש על הנך דפטורים מן הדמאי מה שעשה עשוי זה רק למ"ד דמעש"ש ממון הדיוט הוא אבל למ"ד ממון גבוה הוא לא חל ע"ש והנה רבינו ז"ל בפי"ג מהל' מעשר הי"ט כ' סתם דמה שעשה עשה והנה אשירי מנחות יש ליישב מה דלא חלק רבינו כמבואר בירוש' שם כיון דקי"ל דמשולחן גבוה קזכו הוה אינם שלו והיך מהני הקריאה אך י"ל דכיון דקי"ל דאין מנחה מן הטבל ואם הוא טבל לא חל עליו כלל קדושה ליקרב כמבואר בזבחים דף פ"ח ובתוספ' פ"ח ופ"י דמנחות ופסחים דף מ"ח וכ"כ בזה ודברי הירוש' י"ל דאתיא כרשב"א בתוספ' שם דס"ל דמביאין מנחות בטבלן ושפיר הוה מנחה אך ממעש"ש קשה. אך נ"ל דהא דאמרינן דלקוח בכסף מעש"ש פטור מן הדמאי זה רק מת"מ של דמאי אבל מעש"ש של דמאי שפיר צריך להפריש כיון דהוא שם אחד ולא אלים לבטל את החיוב וכעין דמבואר בירוש' כלאים פ"ד ה"ב ופ"ח ה"א אין דבר האוסר נעשה מחיצה להציל ובאהלות פי"ג מ"ו דאין העצם ממעט ע"י עצמות וע"ש בר"ש במ"ה ע"ש והנה בירוש' שם נקט או למעש"ש ורבינו נקט ומעש"ש וא"כ ע"כ לא מיירי בלקוח בכסף מעש"ש דזה לא פטור ולכך לא הביא זה ובזה נפרש לשון המשנה דמעש"ש פ"ד הנ"ל דמיירי שלקח באיסר מעש"ש סתם ור"ל כך דאוכל הפירות רק שצריך שישאר חלק אחד ממאה דהיינו שצריך להפריש עשרה לשם מעשר ראשון של דמאי והתשעה אוכל ואחד מניח בשביל ת"מ ואח"כ צריך להפריש מעש"ש דהיינו ט' דהוה ממה שהוא אוכל חלק אחד מי"א זהו שיטת ת"ק אך ב"ש ס"ל דהכל עשרה ר"ל כך דהנה מבואר שם בתוספ' פ"ג דב"ש ס"ל דהכל עשרה ר"ל כך דהנה מבואר שם בתוספ' פ"ג דב"ש ס"ל דמי שלקח מחברו כשהפריש מעשר ראשון אסור לאכול עד שיפריש עליהם מעש"ש דחיישינן שמא המוכר הפריש מעשר ראשון ולא הפריש מעש"ש וא"כ צריך להפריש מעש"ש על הכל וזהו ר"ל המשנה דב"ש אומרים הכל עשרה ר"ל דבין מעשר ראשון ובין מעש"ש

צריך להפריש עשרה מזה הטעם וזה כונת הירוש' דשמואל אמר לא מצי תנינתא ר"ל כך כו' ר"ל דיאמר לב"ש חלק מה שצריך להפריש מעש"ש ממה שנשאר תחת ידו דהיינו צ"ט דעל זה לא שייך לומר חלק ברור דחלק העשירי ישאר לעולם ע"ש ואמר שם דב"ש כר"א דנאמן על הראשון י"ל דאינו נאמן על השני משום דס"ל הטעם כמבואר בירוש' דדמאי פ"ד ה"ד דלכך נאמן על השני נאמן על הראשון או משום שאינו חשוד להקדים או משום חזקה שהפריש ראשון דמה שני שאין לו בה טובת הנאה מפריש כ"ש ראשון ומביא ראי' דע"ה חשוד להקדים מדס"ל דא"צ להפריש מעשר עני של דמאי ומ"מ מעשר ראשון צריך להפריש הרי חזינן דחשוד להקדים ועיין בירושלמי תרומות פ"ג ה"ט בהך דר' ורשב"ג וט"ס שם וצריך לומר גבי הוציא להם מעשר ראשון כו' רשב"ג אומר א"צ כו' ת"ג בלבד ובסיפא צ"ל מעשר ראשון בלבד ומשום חששא שמא הקדים. ועיין בירושלמי פיאה פ"ח ה"ב במה דאמר שם מתניתין כר"א ר"ל מה דאמר דנאמנין על מ"ע כו' וקשה ניחוש דילמא קיבלה המ"ע מע"ה וע"ה לא הפריש מ"ר רק מ"ע וא"כ צריך להפריש ממנו דמאי וע"כ משום דאינו חשוד להקדים ותירץ דאין אדם עושה בדבר עבירה ר"ל כיון שעשה מעשה ונתן לעני בתורת מ"ע לא חיישינן שיעשה זה בעבירה ועי' בדברי רבינו בהל' מעשר פי"ב ה"ה מה דאמר שם לפיכך מי כו' ור"ל דכיון דאמר אלו מ"ר לא חיישינן דילמא פירות הללו אינם של מ"ר כלל רק הם טבל או חולין רק שעדיין לא הפריש מעש"ש וקמ"ל דנאמן לענין זה אבל מ"מ ת"מ צריך להפריש מהם אך זה רק אם הוא ישראל דנמצא צריך ליתנם ללוי ועל זה לא חשוד אבל גבי בן לוי שאמר פירות הללו הם מע"ר לענין שא"צ להפריש מהם ת"מ נאמן כמבואר בירושלמי פ"ח דפיאה והובא בדברי רבינו שם בהלכה ט"ו אבל להחשש שמא הוא מפירות שלא הפריש מעש"ש אינו נאמן דכיון דהוא א"צ ליתנם לאחר לא שייך בזה טעם הירושלמי הנ"ל וזהו שיטת רבינו ונ"מ דאם נתן ת"ג לכהן יכול הכהן לאוכלם דשוב אין בזה חשש וכן ר"ל הירושלמי פ"ד דדמאי והתוספתא הובא בדברי הר"א בהשגות גבי הוציא להם מעש"ש כו' אמר להם פדה הוא ר"ל שהוא אומר שהוא פדאם נאמן ר"ל ולא חיישינן שמא עדיין לא הפריש מעשר ראשון או שמא הוא טבל של מעש"ש אבל אם אמר להם פדו לי או פדו לכם ר"ל שהם יפדו לו או להם וא"כ לא נתן להם דבר שלם חיישינן שפיר שמא לא הפריש מהם מע"ר או שמא הוא טבל ור"ל בירושלמי שם דזה אתיא כר"א ודחה שם. אך בה' במעש"ש שם אזלי לשיטתם דס"ל דלקוח בכסף מעשר א"צ להפריש דמאי ורק ת"מ אבל מעש"ש צריך להפריש רק דזה ס"ל דמ"מ על העשרה שצריך להפריש מעשר ראשון א"צ להפריש מעשר שני דזה הוה תקנה דהלוקח דמאי מאה צריך להפריש ט' מעש"ש

וא"כ נמצא מפריש רק חלק י"א רק זה ס"ל דהא דקי"ל דלקוח בכסף מעשר פטור מן הדמאי זה רק כשלקח בכסף מעש"ש של ודאי אבל כשלקח מכסף מעש"ש של דמאי לא פטור מדמאי דזה רק חומרא בעלמא וחומרא א"א שיהי' עי"ז קולא ועיין בנדה דף ס' ע"א דאין תולין כתם בכתם אפי' למ"ד דלא דתלינן משום דמעיינה פתוח דזה ודאי לא שייך גבי בעלת כתם דזה רק תקנה לא משום ראיי' כמש"כ ואף למ"ד משום דלא מקלקלה מ"מ לא תלינן מחמת זה וכן מפרש הירושלמי חלה פ"ג ה"ב הך דנדה דף ו' ע"ב במה דאמר שם נולד לה ספק טומאה עד שלא גלגלה כו' ר"ל כך דאם זה הספק מטמא אף קודם גלגול אז שפיר תעשה בטומאה אבל אם נולד טומאה רק שא"א שיטמא רק לאחר גלגול משום מעלה דטבל אז תיעשה בטהרה אף שא"א שתנתן לאהרן מחמת טעם זה דהמעלה שלה א"א שיהי' חסרון וזהו כונת רבינו פ"ח מהל' בכורים ה"י גזרו על ספיקו כו' ע"ש ובזה יתבאר ג"כ כונת הירושלמי בחלה שם פ"ג ה"א על הך מחלוקת דראב"ע ורבנן אם יכול להפריש תרומה שתכף יתבטל ואמר שם דגבי טמאה לא מהני זה אף אם יש בו כדי להעלות וט"ס שם וצ"ל וחד אמר מכיון שזקוק להעלות כמי שיש לו פרנסה כו' ר"ל כך דכ"כ בזה דכל דבר תיקון והפרשה שע"י דיבור צריך שיהי' חל על איזה דבר דאל"כ הוה כמו מפריש לאיבוד כמבואר במנחות דף ע"ד וכ"מ ובירושלמי פ"א דדמאי ה"ב מהו להפריש כ"ש כו'. ועיין בשבועות דף כ"ח ע"א גבי אכלו כולו דאין נשאלין דאין על מה לחול וברש"י נדרים דף ע"ט ע"א גבי נשאלין דהיכא דקליש הדבר לא מהני שאלה וע"ש בירושלמי פ"ו ה"ח דאמר שם דנדרים לא הוה דבר שיש לו מתירין מטעם דעוקר הנדר מעיקרו ר"ל וא"כ עי"ז נעשה שלא הי' שם איסור מעולם וא"כ לא מיקרי היתר וכעין מש"כ התוס' פסחים דף מ"ד ע"ב ע"ש ואמר הירושלמי דאינו עוקר רק מכאן ולהבא ר"ל דזה לא הוה בגדר טעות רק בגדר דין ועיין מש"כ הר"ן ז"ל דף כ"ב ע"ב גבי הך דר"ס ושם דף ס"ז ע"א אך גמרא דילן לא ס"ל זה כמ"ש התוס' נזיר דף כ"ב ע"א ד"ה מ"ז ושם דף ל"א ע"ב וכ"כ בזה בח"ב בהל' שבועות ובאמת זה ר"ל בגמרא דנדרים דף נ"ט ע"א מה דמחלק שם בין תרומה לנדרים מחמת דזה מצוה לשאול ור"ל כך דאם נימא דבטל א"כ לא חל כלל השאלה דאין על מה לחול וע"י שאלה יהי' הדבר כמו שלא הי' מעולם ואמר דכיון דיש מצוה שפיר ישנו להדבר ושפיר שייך שאלה ומיקרי יש לו מתירין כיון דעי"ז קיים המצוה וגבי תרומה לא שייך זה ומ"מ י"ל דישנו בכלל שאלה כיון דצריך להעלות אחד ממאה. ועיין בירושלמי ערלה פ"א ה"א ובהך דשבת דף קמ"ב ע"א דמשמע שם דבשעת העלאה אז חל הקדושה שיש עלי' ואם עי"ז יהי' מועיל שאלה קודם העלאה ועיין בדברי רבינו בפיהמ"ש כלים פי"ד מ"ז דנראה

שם דס"ל דגבי כלי מתכות כיון דקי"ל דאם נשברו ותקנם חזרו לטומאתן הישנה מהני עליהם הזאה אף בשעה שהם שבורים אך רבינו ז"ל בפי"ב מהל' כלים לא ס"ל כן ועי' בסוכה דף ט"ז ע"א בהך מחלוקת דמיטה דאינה מיטהר רק חבילה וכן מבואר בתוספתא שם דלא כפי' התוס' ובהך דפסחים דף ק"ט ע"ב גבי שולחן אם מהני טבילה בשעה שהוא פרוק ובחגיגה דף כ' ע"ב גבי מתיר כו' וטובל ושבת דף נ"ח ע"ב גבי זוג ועינבל ובמ"א אבאר זה וזה ר"ל גם כן הירושלמי דחלה הנ"ל דהטעם דלא מהני הך הפרשה כיון דתכף יתבטל אך ר"א ב"ע ס"ל כיון דמכל מקום צריך להעלות הוה כמו שיש לו פרנסה אך זה דוקא גבי תרומה טהורה אבל גבי טמאה כיון דבאמת א"צ להעלות כלל עיין תוספות בכורות דף כ"ב ע"ב רק משום לא פלוג א"א שעי"ז יהיה אפשר לתקן ועיין מנחות דף ק"א ע"א גבי עצים דא"א שיכול לפדותם אם נטמאו כיון שעיקר טומאתם בא ע"י קדושתם וכ"כ בזה. וכה"ג אמרינן בירושלמי דמאי פ"א ה"ג גבי מדומע דעל דעתי' דר"י דס"ל דזה לא הוה בגדר גזירת דמאי סאה תרומה שנפלה למאה אף דיש תקנה דצריך לעלותה בגדר קדושה מ"מ צריך להפריש ממנה דמאי ואין עלי' קולות מדומע זהו ר"ל המשנה דמעש"ש אך ב"ק שם פליג וס"ל דאף לקוח בכסף מעש"ש של דמאי לא גזרו עליו דמאי ולכך אמר דהכל דבין בדמאי בין בודאי א"צ להפריש רק חלק י"א וכן בירושלמי פ"א דדמאי ה"ג שם הוה זה בעיא שם אם קאי על כסף מעש"ש ודאי או דמאי ע"ש וט"ס ונהפך או יש לפרש דקאי אברייתא דאם קרא שם חל ואמר דזה רק אם הוא כסף מעש"ש של דמאי ולא של ודאי דדמאי י"ל דאין עליו שם ממון גבוה עיין מעש"ש פ"ג מ"ג דיכול ליתנו לע"ה ודמאי פ"א ה"ב דאין לו חומש וכ"מ. וזה ר"ל הירושלמי ספ"ה דדמאי הנ"ל דלכך מותר לאכול הת"מ דהוה כמו מדומע ושאר דברים הנ"ל דפטורים מן הדמאי וזהו כונת הירושלמי חלה פ"ד ה"ו במה דהקשה שם דלמה נקט ת"מ של דמאי הא גם של ודאי כן יכול להפריש מן הטהור על הטמא ותירץ דלא ר"ל בת"מ של דמאי רק דר"ל בת"ג ובספק והקשה דא"כ איך יכול להפריש מספק על ספק הא הוה תרומה ולא תאכל דשוב לא שייך הך תירץ הנ"ל ותירץ שם דהא דיכול להפריש ת"מ מן הטהור על הטמא זה כדי שיהי' נתון לאהרן הכהן בכהונתו כמבואר בירושלמי רפ"ב דתרומות וזה שייך רק אם רוצה לאוכלה אבל לשורפה לא וא"כ גבי דמאי דהוה פירות ע"ה הוה אמינא דאסור כיון דאינו עומד רק לשרפה קמ"ל. עכ"פ חזינן דהפרשת דמאי הוה בגדר תקנה ודין ולא מחמת חשש וזה רק להך מ"ד אבל למ"ד במנחות דף ל"א דלא ס"ל כן הוה זה בגדר חשש וכן נ"מ למה דמבואר בדברי רבינו פי"ג מהל' מעשר הי"ט דאם תיקן את הדמאי בודאי דמשמע אף לענין המעשרות ג"כ

לא עשה ולא כלום ר"ל שהפריש מעשר בגדר ודאי ובאמת זה הוה מחלוקת בתוספתא שם הובא בדברי הר"א ז"ל בהשגות דר"ע ס"ל דגם המעשרות אינו כלום דזה לא הוה רק תקנה והוא סבר שהוא מחוייב עפ"י דין וכ"כ בזה ור"י ס"ל כהך מ"ד במנחות דף ל"א דזה הוה גדר חשש ולכך הוה המעשרות מעשר כדין וי"ל הטעם משום דר"י חייש למיעוט עיין יבמות דף ס"ז ע"ב ותוס' שם דף קי"ט גבי רוב ע"ה ותוס' בכורות דף כ' ותוס' נדה דף ל"ב ע"א ועיין בר"ן שבת פי"ט כתב שם דר"י לא חייש למיעוט שמא נולד מהול אך הא ביבמות מבואר להיפך ובזה א"ש הך דאמרינן בברכות דף נ"ג ע"א דלר"י תרי מיעוטי מצטרפי והוה רובא ועיין תוס' ב"ב דף צ"ג ע"א דמבואר שם דלא הוה רק מחצה על מחצה ועיין בירושלמי מעשרות פ"ג ה"ה גבי דבלה וט"ס שם וצ"ל שאין הכל דורסים כו' דאל"כ הא תרי מיעוטי מצטרפי ועיין מש"כ הר"ן ז"ל חולין על הך דדף ס"ג ע"ב גבי ביצים מן העכו"ם דתרי מיעוטי מצטרפי ע"ש אך מהך דיבמות דף קי"א ע"ב גבי קטן שבא על הקטנה דמבואר שם דרק לר"מ חיישינן ואמאי הא הוה תרי מיעוטי שמא הוא סריס והיא איילונית וע"כ דלא מצטרפי וא"כ קשיא מהך דברכות דף נ"ג ע"א הנ"ל וע"כ משום דשם לר"י לשיטתי' דס"ל דחיישינן למיעוטא וכמש"כ. וכן נ"מ למ"ש התוס' בכורות דף י"ב ע"א דהא דקי"ל דרוב ע"ה מעשרין זה רק בלוקח ממורח ע"ש ולכאורה דבריהם תמוהים הא מבואר להדיא ביצה דף ל"ה ע"ב דאף בדבר שלא נגמרה מלאכתו אין מעשר רק דמאי ע"ש אך י"ל כמש"כ דהתקנה שאמרו רוב ע"ה מעשרין בגדר דין לא הוה רק אממורח ושאר הוה בגדר חשש אך באמת בירושלמי מעשרות פ"ב ה"ד גבי הלוקח תמרים מבואר שם דלרבנן דאמרי דלא קבע המקח מעשרן ודאי ואח"כ גרס שם בשם חילפיא דאוכל מהם עראי ומתקנן דמאי כצ"ל והקשה ממ"נ ותירץ דכיון שיודע שביתו טובל ר"ל דזה לא הוה כמה שהכניסו במוץ כמש"כ התוס' ע"ז דף נ"ו ע"א ומנחות דף ע"ז ע"ב וכ"מ לכך מפריש מתחילה וא"כ לא מפריש רק דמאי וע"ש בירושלמי פ"ג ה"ג גבי כלכלה ולקמן בהל' מעשרות אבאר זה. וכן בהך מחלוקת דחולין דף ג' ע"ב גבי רוב מצויין אבל שחיטה מומחין הן ר"ל ג"כ כך אם זה הוה בגדר בירור או רק אומדנא ועיין מ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ב דקדושין דף נ' ע"ב ע"ש גבי סבלונות ותוס' בכורות דף כ' ע"ב. גם י"ל דטעם דהך דתמורה דף ח' ע"ב הנ"ל דסבר הישראל כיון שלקח הבכור מיד כהן פקע ממנו הקדושה וכעין הך דאמרינן בבכורות דף כ"ז ע"א גבי מתנות כהונה ע"ש ולכך יש חשש שמא יעשה בו מום וגבי מעשר בהמה אף כהן נאמן כמבואר שם דף ל"ו ע"ב הכל נאמנין וכן דייק רבינו בפ"ו מהל' בכורות ה"ט והוה בגדר נאמן לא רק שלא גזרו ולכך לא מייתי בגמרא שם דף ל"ה ע"ב מהך משנה וע"ש

דף ל"א ע"א. עכ"פ חזינן דאם עשה בשל אחרים לא קנסוהו וכאן קנסו אותו וצ"ל דכיון דאף בלא אונס צריך אמידה כמבואר בהלכה ה' וא"כ נמצא זה מסור לב"ד וכאן אמדו אותו בכך וכעין זה כ' במה דאמרינן בב"ב דף כ"ג ע"ב גבי רוב וקרוב וע"ש בתוס' מ"ש מהך דנמצא סמוך לעיר שאין בה ב"ד אך שם ר"ל כך דכיון דצריך למדוד מודדין לעיר שיש בה ב"ד ונ"מ דאם נמצא ההרוג בתוך העיר ממש אם נימא דמביאין עגלה ערופה עיין בתוספתא דסוטה דנראה דא"צ להביא עגלה ערופה וביומא דף כ"ג לא נראה כן אז אין מודדין לעיר שיש בה ב"ד דכיון דאז אין שייך כלל גדר מדידה. ובזה א"ש שינוי הגירסות שבין גמרא דילן בסוטה דף מ"ד ע"ב דנקט לה בתרי בבי ע"ש בדף מ"ה ע"ב ובירושלמי דנקט לה בחד בבא הך דעיר שאין בה ב"ד משום דנ"מ דהיכא דא"צ מדידה אז לא היו עורפין כלל והך דמכות דף י' ע"ב דהוה מחלוקת דאמוראי גבי עיר שאין בה זקנים שם לא קאי כלל אב"ד כשיטת התוס' רק דר"ל זקנים בעלמא וכמבואר בספרי פרשת שופטים פסקא ר"ט דאפי' מאה וב"ד הוא כג' כמ"ש רבינו בהל' רוצח פ"ט ה"ד וע"ש בה"ג דהביא ג"כ הספרי ועיין תוס' סנהדרין דף י"ד ע"א ד"ה ועריפת וגם נ"מ אם בעינן הב"ד של העיר עצמה ולכך מדייק שם במכות העיר ההיא ר"ל דוקא של אותה העיר וכן כונת הספרי שם פסקא ר"ז דמצוה בזקני העיר ההיא אבל ודאי ב"ד מעכב וכן ר"ל הך דמכות שם גבי בן סורר ומורה וכן הוא בתוספתא פי"א דסנהדרין ועיין בהך מחלוקת דתוספתא דסוף נגעים ובאדר"נ פ' ל"ה אם עושין בן סורר ומורה בירושלים דליכא עירו ע"ש. עכ"פ היכא דצריך פעולת ואמידת ב"ד י"ל דהכי אמדינן וה"נ כן גבי לקט דאז אמדינן כך דכל הנוגעות בארץ הרי הן של עניים ויש שם לקט על זה וכעין זה כתבתי בהל' ערכין דס"ל לרבינו גבי ירושה דאף היכא דהוה רק ירושה דרבנן יש עליהם שם ירושה ולא מתנה מחמת הך דמבואר בספרי פ' פנחס דהתורה מסרה דין ירושה לחכמים חל על זה שם ירושה וה"נ כן ועיין תוס' גיטין דף ט' ע"א שכ"מ שכתב כו' דאינו חוזר בעבד משום דדעתו הוה כתקנת ב"ד ובדברי רבינו בהל' זכי' פי"ב הי"א דב"ד אין יכולין להגבות חוב או כתובה מנכסים שכ' שיהי' אחריו לפלוני ומ"מ גבי בעל אין הדין כן דזה הוה גדר ממילא ולא סיבה. ועיין בדברי רבינו בהלכות חמץ ומצה פרק ד' הלכה ג' במש"כ שם אם קנסינן לאסור חמץ של גוי המופקד אצל ישראל ובאהלות פי"ג מ"ג גבי החורש את שאינו שלו דאינו עושה בית הפרס וע"כ צ"ל כמש"כ:

[השמטה לדף נ' ע"ד. **במ"ש דהיכא דהוא משום תקנה אף התקנה הי' מחמת ספק היכא דודאי לא אם חל התקנה. ובזה** יש ליישב מה שמקשין למה גבי חנוכה לא חשו לשני ימים ובר"ה דף מ"ח מבואר דהשלוחים היו יוצאים וצ"ל משום דהא מבואר בסנהדרין

דמ"א ע"ב דאחר רובו של חודש לא אמרינן דלא ידעי בעיבורו של חודש רק דבזמן ב"ד דאז אף אם ידעינן בודאי מ"מ חיישינן שמא עיברו ב"ד החודש מחמת עדי ראי' וכדומה וזה ר"ל הגמ' דביצה דף ד' ע"ב וכמ"ש בח"א בהל' קה"ח אז גם בזה צריך שלוחים משא"כ עכשיו דזה רק מחמת הטעם דספק אף לנו דאין לנו ספק מ"מ היכא דא"א שיהי' חשש ספק לא תיקנו ועי' בפסחים דנ"ד ע"ב גבי ת"ב אף דספיקא אסור מ"מ לקביע דירחי לא חיישינן אך י"ל דשם משום הך דתענית דף ל' דקבעתי' בעשירי וכן הדין גבי מינקת וכ"כ בזה בשו"ת דלדידן דקי"ל הל' כר"מ בגזרותיו זה הוה גדר תקנה ולכך גמלתו אסור ולא מחמת גזרה אך זה רק אם הולד ישנו וכן הדין גבי הבחנה דיש בו ב' טעמים גבי נשואה הוה זה גדר תקנה ואין שום נ"מ וגבי זנות אז הוה משום ולד ואז יש בו חילוקים וכמבואר בדברי רבינו פי"א מהל' גירושין וכן הוא בירוש' ביבמות פ"ד ר"מ חשש לגיטין ועי' בדמאי פ"ב ופ"ג גבי מידה דקה ומידה גסה ובנדה דף ג' ע"א גבי שוטה ובכ"מ. נמצא כך דגבי מינקת יש בה שני טעמים אחד מצד הדין ואחד מצד הטעם והנה היכא דמצד הדין דזה הוה תקנה אז אין חודש העיבור בכלל עי' מ"ש הר"ן נדרים דף ס"ג ע"א מהך דערכין משא"כ היכא דמצד הטעם אז י"ל דשיעור הוא ב' שנים וגם חודש העיבור בכלל וא"כ לפי"ז בגמלתו דאז נשאר רק מחמת התקנה אז אין חודש העיבור בכלל וזהו כונת מ"ש הגהות מרדכי סוף קדושין ע"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ח

הצריך לרבץ כו'. עיין לקמן בהכ"ד ובירושלמי שם פ"ז ה"ה גבי עוללות מה דאמר שם דתליא אם הוה כשותף או כמוכר וזה רק שייך שם ולא כאן כמבואר שם בירושלמי כיון דכאן לא הוה טובה לעניים על ידי ריבוץ ועיין ב"מ דף ל' ע"א גבי שלו מרובה ושם דף ל' ע"ב גבי אין שם ב"ד ודף ל"ג ע"א דהיכא דיש לו הפסד אף בפחות א"צ להשיב אבדה וכאן לא אמרינן כן ועיין בירושלמי דמאי פ"א ה"ב גבי הך דמאבדין את מיעוטו דגבי' הוה משום השבת אבדה בודאי ולא בדמאי והטעם משום דגבי ודאי כ"כ לעיל דמיד שהפריש זכה בו השבט ושייך בזה גדר השבת אבדה ולכך ס"ל לרבינו בהל' בכורות פ"ב הט"ז דבכור ביד ישראל רועי כהנים אין נאמנים אף אם הוא ביד כהן הכל נאמנים חוץ מבעלים משום דכ"ז דהישראל לא נתנם כל הכהנים מיקרי בעלים דילי' ובבעלים הוה תקנה דלא מהמני רק דכהן אחר מירתת אבל רועה לא מירתת ונ"מ לענין אם שנים נאמנים בזה דהא מבואר בבכורות דף ל"ה ע"ב דיש תנא דס"ל דהיכא דרק משום חשד לא משום תקנה אז שנים נאמנים אבל אם נימא מטעם בעלים אז לא מהני ועיין גיטין דף י"ט ע"ב גבי שטרי פרסאי דמקרי לב' נכרים ע"ש ובמה דפליגי רש"י ותוס'

בסנהדרין דף ל' ע"ב דרש"י ס"ל שם דבעי גבי עדות בכור שנפל מום מאליו ב' עדים ע"ש וי"ל כה"ג ועיין סנהדרין דף קי"ב ע"ב גבי תרומה של עיר הנדחת ע"ש אך כל זה שייך בודאי אבל בדמאי אף אם נימא כשיטת הראשונים דנותנה לכהן מכל מקום לא הוה זה בגדר מתנות כהונה וי"ל דזהו כונת הספרי פ' קרח פסקא קי"ט חוץ מדבר שיש בו זיקת תרומה ע"ש ור"ל כה"ג דזה לא מיקרי מתנות כהונה ולכך יכולין לאבדו ועיין בתרומות פרק י"א ה"ה בירושלמי ובדברי רבינו פ"ג מהל' תרומות הט"ז ע"ש וזה ג"כ ר"ל מה דמבואר בכריתות דף ז' ע"ב דאף לר"י דס"ל דמהני גבי מחוסרי כפרה גבי ספק תנאי זה רק על חטאת העוף אבל עולה כיון דיכול להביא כל אחד בפ"ע א"א לעשות תנאי ואנן לא פסקינן גם על חטאת עיין בדברי רבינו פ"א מהל' מחוסרי כפרה וכבר הארכתי בזה לעיל גבי חטאת העוף הבא על הספק אם זה הוה בגדר קרבן בפ"ע וא"כ אינו יכול להפקיע הקרבנות שנתחייב וזהו ג"כ הטעם גבי הך דכריתות דף כ"ג ע"ב גבי ספק מעילה לר"ע דשניהם מביאים אשם תלוי ואמאי לא מהני בתנאי כיון דס"ל דלא בעי ידיעה בתחילה וע"כ משום זה וכן גם כן הטעם דמבואר בכריתות דף ה' ע"א גבי הך דמחציתו ר"נ משום דהקב"ה יודע בהכרעות ר"ל דזה גם כן בגדר כונות מכוין לא ממילא והוה בגדר ידיעה וציווי וזה ר"ל הך דבכורות דף י"ז ע"ב גבי א"א לצמצם בידי שמים ומה דמשני שם גבי מידות כלים וכיון שכן הכרעה גופה הוה מן המשקל ואם חסרה פסול וכעין קלבון גבי שקלים ובירושלמי פי"א דתרומות ה"ה גבי לוג שמן של מצורע אם הרכינה דכל היכא דהדבר רגיל שיהי' כן הוה כאילו ציותה התורה שיעשה כך וכעין מ"ש התוס' מנחות דף ל"ח ע"ב גבי ציצית דכיון דרוב בגדים הם לבן הוה כאילו ציותה התורה בפירוש שהציצית יהיה לבן ועיין בהך דבכורות דף מ"ה ע"ב גבי איטר ע"ש ברש"י דהטעם משום דמבואר במנחות דף ל"ד דכי עקר אינש כרעא דימינו וכיון דרגילות הוא כן הוה כמו דכתיב בקרא זה וע"ש דף מ"ה ע"א גבי רוב אברים דאף דיש לו כמה אברים מכל מקום די בקב"ה ומיקרי רובו ועיין חולין דף צ"ב ע"ב גבי ג"ה ובמ"א הארכתי בזה וזהו גם כן טעם הירושלמי ביומא פ"ה גבי מחתה וכף דאם החליף ונטל הכף בימין והמחתה בשמאל פסול אף דהוא מטעם חמימות מכל מקום הוה כמו שכתוב בתורה כן ועיין ביומא דף מ"ה ותוספות מנחות דף י"ח ע"ב ד"ה ור"ש דכיון דמן הסתם א"א לזר שימלח והוה כאילו כתיב בהדיא כהן והוה עבודה ומעכבת לר"ש אף דאנן לא ס"ל כן כמבואר במנחות דף כ' ע"א דלא מלח כלל כשר ועיין בתו"כ פרשת ויקרא דיליף זה מקרא דוהנותרת וכ"כ בזה וכן יהי' נ"מ להך דמבואר בכריתות דף ז' ע"ב מה דמחלק שם בין לילה לשבת דלילה לא ראוי' לשום קרבן ותוס' חולין דף מ'

ע"א ד"ה חייב אך בירושלמי נזיר פ"ב הלכה י' מה דמקשה שם הגע עצמך שנולד בלילה ודחה שם לילה הוא שגרמה משמע דדמי לשבת ועיין תוס' זבחים דף י"ב וחולין דף פ"א דגבי הקרבה יש עליו שם מחוסר זמן בלילה לגמרי וברש"י שבת דף קל"ו ע"א ד"ה הוה לא משמע כן וברש"י פסחים דף ג' ע"א ד"ה המפלת ע"ש. והנה בשבת דף קל"ב ע"א גבי מחוסרי כפרה דאמר שם דמביום צותו נפקא וקשה הא נ"מ אף לדידן דס"ל דשחיטת לילה תרד הא קי"ל בזבחים דף קי"ב ע"ב הובא בדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ח ה"ט דיולדת אם שחטה תוך זמנה חטאתה בחוץ פטורה ובזמנה אף אם שחטה בלילה בחוץ חייבת כמבואר שם דף קי"א ע"ב וכ"מ ואיך יהי' הדין אם נשחט ליל פ"א בחוץ אם חייבת ועיין בירושלמי יבמות פ"ח גבי ליל שמיני של מילה דאסור לסוכו בשמן של תרומה דשם ערל עליו ובירושלמי ספ"א דר"ה אם מכשירין של תמיד דוחה שבת בלילה ובירושלמי פ"ט דפסחים ה"ג גבי טמא שנכנס לעזרה בפסח הבא בטומאה בליל י"ד ובמה שכ' רבינו בהל' מחוסרי כפרה פרק ג' הלכה ה' דלילה מחוסר זמן לכל וכן מפרש הך דכריתות דף ח' גבי נטמא דר"ל לענין קרבן ראי' כמבואר בהל' חגיגה פ"ב אך כך דדבר שא"א שלא יהי' הזמנים לילה ונ"מ לענין קרבן וזה ידוע שקרבן א"א בלילה הוה כאילו הזמן של הקרבן מתחיל ביום ומיקרי מחוסר זמן ובזה א"ש ג"כ גבי מילה למ"ד דשלא בזמנה מותר למול בלילה וליל ח' הוה מחוסר זמן ל"ל מיעוט דלא ימול בלילה וכ"כ בזה אך זה רק לאחר שנדע דלילה פסול למילה אז הוה לילה גדר מחוסר זמן ועיין סוכה דף ל"ג ע"א ברש"י שם גבי אם בלילה יש שם דיחוי אצל לולב ובמ"א אבאר זה. עכ"פ היכא דהדבר הוא כך במציאות הוה כאילו התורה ציותה לנו מחמת הדין לא מחמת המציאות וכן היכא שהדין הוא שצריך שיעשה כך הוה כאילו שמחוייב לזה וא"א להפקיע זה רק גבי חטאת העוף הבא עה"ס ס"ל לר"י דזה הוה רק בגדר חשש וכעין שכ' לעיל בהל' ז' דס"ל כן גבי דמאי ולכך יכול לבטל זה ולהביא בין שניהם קרבן אחד וכן גבי דמאי ג"כ כן ועיין בכורות דף כ"ח ע"א מפני השבת אבדה לבעלים וכבר הארכתי בזה לעיל ועיין במה דפליגי הר"ן והרא"ש ז"ל בהך דנדרים דף מ"א ע"ב אם שייך גדר השבת אבדה לתקן את ההפסד כיון שכבר נפסד וברשב"ם דב"ב דף נ"ג ע"א משמע דגם בשדה הפקר שייך גדר השבת אבידה לתקן את ההפסד אף שעדיין לא זכה בה דשם הוה נכסי הגר ובב"ק דף פ"ג ע"א מוכח דלא חיישינן להפסד הפקר אך לפי מש"כ לעיל לחלק בין של גר דאז הוה דכ"ע ובין של הפקר דאז אינה של כל אדם א"ש. ועי' בתוספ' בכורות פ"א במה דאמרינן שם גבי פט"ח לא ימיתנה לא במקל כו' ואם עשה כן יצא ומה שייך גדר יצא כאן והנה צ"ל כך דלפי מה דמוכח בבכורות דף י'

ע"ב נראה כך דלמ"ד פט"ח אף לאחר עריפה מותר בהנאה לר"ש שוב א"צ ליתנו לכהן והוה שלו דכך ציותה התורה או שיפדה בשה ויתנו לכהן או שיערפו ויופסד ממונו מה ששוה בין קודם עריפה לאחר עריפה ולכך אמר שם בגמרא סד"א עריפה במקום פדי' עומדת ועיין בקדושין דף נ"ז גבי שחיטה של ציפורי מצורע ותוס' ע"ז דף כ"ט גבי עריפה דעגלה ערופה והנה זה מבואר בירושלמי פ"ב דקדושין הלכה ט' דאף למ"ד דגם לר"ש לאחר עריפה אסור בהנאה זה רק כשנערף אבל אם מת או הרגו בקנה או במגל אז מותר בהנאה לר"ש וקמ"ל התוספתא דלא נימא דכיון דלא נתקיימה בו מצות עריפה ופדי' א"א כעת כמבואר בתוספתא בכורות ובספרי פרשת קרח יהי' שייך הנבלה גם כן לכהן קמ"ל דיצא וא"צ ליתנו וגם נ"מ למה דמבואר בחולין דף ק"ל ע"ב גבי המזיק מתנות כהונה דמ"מ לצאת ידי שמים חייב לשלם אם גם כאן צריך לשלם או כיון דרק לכשיפדה יחול עליו מצות מתנות כהונה ובל"ז די בעריפה וכדסבירא לו לרבינו ז"ל בהלכות בכורים פי"ב דזה הוה גדר מצוה ע"ש בה"א ובה"ו דמפרש כך הך דבכורות דף י"ג ע"א דהא דנקט מצות פדי' קודמת ר"ל קודמת לזמן דהיינו ל' יום ממתינן לו שמא יפדה ואח"כ יכול לערפו לכתחילה אם ירצה ואין כאן קנס כלל וע"ש דף י' ע"ב ופסק כרבא בבכורות דף י"ג שם והוה כמו אוכל פירותיו טבלים דא"צ לשלם אף לצאת ידי שמים כמבואר חולין דף ק"ל ע"ב ועיין בירוש' פסחים פ"ב במה דבעי שם פט"ח שהרג את הנפש אם עורפין או סוקלין ושם לאחר גמר דין אין שייך בו גדר פדיון כלל עיין ערכין דף ו' ע"ב וב"ק דף צ"א ובמש"כ רבינו בהל' נזקי ממון פי"א ה"ח דאין לו בעלים ע"ש. חזינן מדברי הגמרא דבכורות דף י' ע"ב דמ"מ אסור זה ומיקרי שהפסיד ממונו של כהן וע"כ הפ' שם הוא הפסיד ממונו של כהן דהיינו שהוא רוצה להמיתו בדבר אחר דאל"כ אכתי לא הפסידו רק הפ' דהתורה אמרה דהיכא דרוצה להמיתו כדי שהכהן יפסיד פדיונו צריך לעשות דוקא עריפה ולמ"ד דאז אסור בהנאה ודאי מפסידין לו ולמ"ד דמותר בהנאה עריפה מגרע יותר ועיין בתמורה דף ל"ד ע"א גבי שער פט"ח בין מחיים בין לאחר מיתה משמע שם דישרף או יקרב אך בירושלמי פ"ג דערלה ה"ב מחלק שם בין שערו לגופו ובאמת נראה דאף אם גזז שערו מ"מ כ"ז שהפט"ח בחיים ואח"כ פדה אותו הותר שערו למפרע ולא דמי להך דבכורות דף כ"ו וחולין דף קל"ה גבי העמדה והערכה דכאן לא שייך זה דזה רק בגדר הפקעה לא בגדר פדיון ולכך ישרף משום דיש לו תקנה ועיין מ"ש רבינו בפיהמ"ש פ"א דבכורות דהנאת גופו אינו אסור כלל מחיים והא דנקט בבכורות דף י' ע"ב ואסור בגיזה ועבודה זה לא מחמת הנאה רק משום לא תעבוד ולא תגוז ונ"מ דהגיזה מותר בהנאה לא כמו גבי קדשים לשיטת התוס' בכורות דף כ"ו

וחולין דף קל"ה ומ"ש התוס' בכורות דף כ"ה ע"ב ומעילה דף י"ב ע"ב דהגיזה אין אסור בדיעבד זה רק אבכור בע"מ ופסוהמו"ק אחר פדיונן אך מדברי רבינו בהלכות מעילה פ"א ה"י לא משמע כן רק דאין בהם מעילה אף בשל תמימים ומחמת הך דתמורה דף ל"א ע"ב דוקא הני דחזי למזבח אך י"ל כגון צמר שבראשי כבשים וזה ר"ל הך דפסחים דף ל"ג ע"א או דמיירי כגון שנפרש לפני זריקת הדם וכמו גבי עצמות קדשים עיין זבחים דף פ"ו וזה ר"ל ג"כ רבינו בהך דהל' בכורות ספ"ג ושם אבאר זה. עכ"פ אף שלא זכה בו ואין בו עדיין גדר זכי' אסור להפסידו ועיין בירושלמי מעשרות פ"ה ה"א מה דאמר שם מודה ר"ע בלפת וצנונות שאסור לזורעם מחמת דמפקיעם מתרומות ומעשרות ע"ש. ועי' ב"מ דף ל"א ע"א גבי אבדה מדעת אך לשיטת רבינו שם פי"א מהל' גזלה הי"א א"ש דלא הוה הפקר רק ההשבה אין מוטל עליו ועי' ב"ק דף ק"ג ע"ב בהך דראב"צ תקנה גדולה התקינו דאף במקום שמעכב השבה מ"מ היכא דהיציאה יתירה די במה שמניחה ביד ב"ד וע"ש דף קי"ז ע"ב תוס' ד"ה אין לך וגיטין דף מ"ד ע"א גבי הרי שאנסו בית המלך כו' ואמר שם שהי' לו לפייס ועיין תרומות פי"א מ"ה גבי נוהג בתרומה כדרך שנוהג בחולין ומבואר שם בירושלמי דרק עד שישאר קב לסאה אבל אם הפריש תרומה יותר מכשיעור אז די שיעמידנו על השיעור והיינו שישאר עד אחד ממאה ור"י לשיטתי' בירושלמי תרומות פ"ד סה"ג דמן התורה צריך להיות בתרומה אחד ממאה ע"ש אך שם קאי אכהן. והנה בהך דלקמן הכ"ד גבי עוללות דמבואר שם דמותר ומשום דמשביח הגפן לשנה הבאה ואף דהא מבואר בכתובות דף ק"ו ע"ב דאין משתכרין בשל עניים הרי חזינן דאסור לעשות פעולה בשל עניים אף אם עי"ז ירויחו אך בערכין דף ו' ע"ב גבי הך דר' ינאי מבואר דמותר ללוות הצדקה כדי שעל ידי זה יהי' טובה לעניים ועיין מ"ש בפיהמ"ש ספ"ו דערכין דהטעם הוא שמא יחסר לא מטעם שכתוב בגמרא בכתובות שם דילמא אתרמי עניא ע"ש ועיין מ"ש הר"א ז"ל בהשגות בהל' כלי המקדש פ"ז ה"ט דמחלק שם בין ליקח פירות דזה אסור אבל שאר דברים מותר ובה"ג בהל' כיסוי הדם משמע דהטעם דהוה כמו שאסור לעשות סחורה בדבר האסור וצדקה הוה כמו הקדש לענין זה ואף דבערכין דף ו' מבואר להדיא דלא הוה כהקדש לענין שמותר להשתמש זה רק כ"ז שלא בא ליד גבאי ולכך אמר שם דעבר בב"ת דבהקדש בדה"ב ליכא ב"ת כיון שהפריש מחמת כל היכא דאיתא בי' גזא דרחמנא משא"כ בצדקה אבל משבא ליד גבאי שחל שם צדקה עליו ואסור להשתמש בה וע"ש בתוספות ערכין מה דהקשו שם מב"ב דף ח' ועיין בתוספתא מגילה פ"ב דמדעת הפרנסים מותר לשנותם ובירושלמי שקלים פרק ב' הלכה ז' דאין ממחין ביד הפרנסים ומגילה פ"ג ע"ש ופ"א הלכה ו' וב"מ דף ע"ח

ע"ב. אך באמת כך דהך דב"ב קאי אצדקה של צבור ושייך בה לב ב"ד מתנה כמבואר במנחות דף ט"ו ע"ב ודף פ"ח ודף צ' ומעילה דף י"ד וכ"מ וזהו גם כן מה דאמר שם בב"ב דף ח' ע"ב דמתחילה הוה עביד תרי כיסי כו' ר"ל משום הך דב"מ דף ע"ח דמגבת אותה העיר להעיר עצמה ובזה א"ש גם כן מ"ש התוספות ערכין דף ו' ע"ב גבי קופה תמחוי ותמחוי קופה דלא מהני דעת גבאי משום דזה הוה לעניי העיר וזה לעניי העולם ולזה לא מהני דעת גבאי כעין דמבואר במגילה דף כ"ו ע"א דדבר דמעלמא אתא לא מהני ז' טובי העיר ועיין ב"ב דף כ"ג ע"א דמשמע שם דמהני אף ברה"ר וכבר הארכתי בזה לעיל אך י"ל דהטעם דהא מבואר שם דצריך שהקדושה של בהכנ"ס תיפקע ע"י איזה דבר עיין ברש"י מגילה דף כ"ו ע"א ד"ה אבל ובע"ב ד"ה חילופא והנה זה מבואר דלהוציא דבר מרשות זה לרשות אחר לא מהני על ידי עצמו וכעין מ"ש ה"ה ז"ל בשם הרשב"א פי"ז מהלכות אישות הלכה י"ד גבי שליח דאינו יכול ליקח הדבר לעצמו וכעין מה דמבואר בירושלמי פיאה פרק ה' הלכה ב' דהוה כזכה מימינו לשמאלו דלא מהני ועיין ב"ב דף פ"ה ע"א בתוספות ד"ה ארבע מ"ש דאין אדם מקנה רשותו על ידי עצמו ובגיטין דף ל' ע"ב ברש"י ד"ה אין חושש וזהו ר"ל הגמרא שם דף כ"ד ע"א והא לא חזרה שליחות אצל הבעל ר"ל דדבר הנשתנה צריך להיות על ידי רשות אחר וא"כ הגט כשיוצא מיד שליח להולכה ליד שליח לקבלה צריך שיהי' על ידי גוף אחר ועיין נדרים דף מ"ח ע"ב גבי קנה ע"מ להקנות דלא קנה ור"ל ג"כ משום זה דאימת קנה להדבר כשמקנה לאחר וכ"ז שלא הקנה לא קנה וכ"ז שלא קנה היך יכול להקנות ע"י עצמו וזהו מה דאמר שם בנדרים ר"א היא ואמר אפי' ויתר כו' ע"ש בר"ן ורא"ש ר"ל ור"א ס"ל בפיאה פ"ה גבי גדיש דזה לא הוה קנין ועיין ב"ק דף ע' ע"א גבי הרשאה בגירסת הרמב"ן במלחמות וב"מ דף צ"ט ע"א במה דאמר שם הכישה במקל כו'. עכ"פ צריך להיות חילוף רשות וכיון דקי"ל דביהכנ"ס של כרכים יש לכל העולם חלק בו כמבואר שם ורש"י חולין דף קל"ו וכ"מ וכן תמחוי הוא שייך לעניי עולם א"א לשנותו דלא שייך בו חילוף רשות כלל אך בני העיר בעצמן או חכם גדול כמ"ש רבינו לקמן בפ"ט ה"ז והא מהך דב"ב דף ט' ע"א ומגילה דף כ"ו ע"א גבי הך דר"א גבי בי כנישתא דמתא מחסיא מהני שפיר וזה הוה כעין הך דנדרים דף מ"ח ע"א מה דס"ל לר"י דהכותב לנשיא א"צ לזכות והך דב"ב דף ק' ע"א רבים קנו לה בהילוכו וזה הוה בגדר הפקר ב"ד ועיין במה דפליגי התוס' יבמות דף ע"ט ע"א וע"ב גבי חלק מזבח וכתובות דף כ"ט ע"א ד"ה ועל הכותית אם שייך בדבר שיש בו זכות גבוה הפקר ב"ד להפקיע וכמ"ש ר"ש גיטין דף ט' ע"א דהכלי אינו חוזר בעבד משום דזכה בו שמיא אף דעדיין לא נשתחרר ותוס' שם דף ע"ז ע"א גבי הך דואין לו

עסק בך וב"ב דף פ"ח ע"א גבי הך דהלקח ירק דגמר בלבו נתחייב במעשר ע"ש ברמב"ן בזה. ולכך מהני משא"כ בשל יחיד דאז די רק בדעת הגבאי אך זה רק שלא לצורך הגבאי וכמו התוספ' דמגילה הנ"ל אבל הגבאי בעצמו אינו יכול לצורך עצמו דהוה כמו כזכה מימינו לשמאלו דלא מהני והוה גדר הקדש כמש"כ בשם בה"ג ותירץ דכיון דעי"ז יהי' טובה לעניים לא מקרי זה לצורך עצמו ושפיר יש רשות ביד הגבאי לשנות ולא הוה כזכה מימינו לשמאלו ועיין חולין דף קל"ד ע"ב גבי ההוא שקא דדינרי דאמר שם ואב"א אדם חשוב כו' ע"ש ברש"י ור"ל כך דכיון דעליהם מוטל לפרנסו לא מיקרי שזה לא נטל לעצמו וכעין דאמרינן בקדושין דף ז' ע"א גבי אדם חשוב דקבלה שלו הוה נתינה ועיין חולין דף מ"ה ע"א איתייקורי בי ובע"ז דף מ"ד ע"ב שלא בטובת ר"ג כו' ושבת דף קכ"ב ע"א בהך מחלוקת דאביי ורבא ע"ש בתוס' ועיין בנדרים דף פ' ע"ב גבי מעיין של בני העיר חייהם קודמין והטעם עיין בשאלתות דר"א פ' ראה משמע כך דהיכא דהוא מעיין היוצא בתחילה אז שייך רק לבני העיר כעין הך דב"ק דף פ"א דכיון דלא זכו בו ליכא עליהם חיוב ליתן לאחרים. ועיין בתוס' ב"ק שם ובדברי רבינו בהל' נזקי ממון פ"ה אבל היכא דחפרו בור דהוה שלהם אז צריך ליתן לאחרים לשתות ולא יקח מהן שכר ועיין בפ"ח דשביעית מ"ה ובפיהמ"ש שם ובירוש' וא"כ כ"ז שלא זכה בו ר"א לא הי' מוטל ליתנו לו ומ"מ הוה זכי' בשבילם כדי שיוכל ליקח הוא לעצמו כמש"כ ומ"ש רבינו לקמן בפ"ח ה"ה שהצדקה אינה כהקדש ר"ל ג"כ כמש"כ דבזה מהני דעת הגבאי ולקמן אבאר זה. אבל בצדקה של צבור אין רשות ביד הגבאים ולכך אסור לעשות בהם סחורה כמבואר בהך דכתובות דף ק"ו ע"ב הנ"ל וא"כ מ"ש גבי עוללות דמותר וצ"ל כיון דפסקינן לקמן בהל' כ"ב דאין עניים זוכין עד שיתחיל בעה"ב לבצור עדיין לא הוה ממון עניים ומותר וא"כ לפי"ז נ"מ בכרם שכולו עוללות דכולו לעניים אז אסור להדיל אף דעי"ז יהי' נשבח לשנה הבאה ולכך קאמר שם כשם שהוא מדל בתוך שלו ומשום שותפות וכבר הארכתי בזה לעיל גבי דין עוללות בפ"ב ועיין בגיטין דף י"ב ע"ב דאמר שם הקדש גופה ניחא לי' כי היכא דנשבח עבדא הרי חזינן דמשבחינן הקדש ולא אמרינן בזה אין עושין סחורה ע"ש ועיין במ"ש המפרש במס' תמיד דף כ"ה ע"ב ד"ה בשלשה גבי שמירה ע"ש אך י"ל דיש נ"מ בין קדשי יחיד לקדשי צבור דגבי קדשי יחיד שפיר משבחינן ועיין במ"ש רבינו בהל' מעילה פ"ג הי"ב ע"ש גבי ולד מעשר ובהך דכריתות דף כ"ז ע"א מה דמחלק שם גבי שבח הקדש משום דטרח קמי' ובמעילה דף י"ט ע"ב בתוס' ד"ה מכדי דגבי בהמה תמימה לא מיקרי פגם אם היא כחושה ור"ל אם לאחר שהקדישה נכחשה אך י"ל דבהך דגיטין כיון דאינו עושה רק פחות מש"פ לא חל עלי'

גדר ממון הקדש ע"ש ברש"י ותוס' ושרי ועיין רש"י פסחים דף נ' ע"א ד"ה כנעני דמבואר שם דהגזבר הי' עושה סחורה בהקדש וצ"ל דשם קאי לר"י ור"י לשיטתי' במנחות דף צ' גבי מותר נסכים ולשיטת הראב"ד ובירוש' פ"ד דשקלים ה"ה ע"ש:

[השמטה למ"ש לעיל דנ"ב ע"א בין דבר דזה רק סיבה ובין דבר דהוא מתחילה כן. **ובזה** א"ש מה דאמר במכילתא פ' בוא פ"ו דר"י אמר דצריך קרא שלא ישרופו בשבת אם חל לאחר יו"ט ע"ש והיא תמוה אך כך דהנה עי' בזבחים דנ"ו ע"ב דחזקיה ס"ל דהמחשב לאור שלישי לא הוה פיגול וכן אינו חייב משום נותר כרת וא"כ לפ"ז י"ל דגבי פסח ראשון כיון דא"א בלא י"ט הוה כמו שהתורה אמרה דהשרפה לא יהי' רק בקר שני ולא הוה פיגול וכרת בנותר לחזקיה ועי' בתוספ' פסחים פ"ה ומגילה פ"ב אך אם חל ט"ז בשבת דזה רק סיבה מאי אם זה ג"כ הוה כמו לא אנתיק לשרפה או רק סיבה וכן למ"ש התוס' ביבמות דף ע"ב ע"ב לענין אם מיקרי שלא בזמנו לגבי לילה ע"ש ותוס' מנחות דף נ"א וכ"מ ואמר דזה ג"כ בטל והוה כמו שהוא עדיין י"ט ולחזקי' לא הוה פיגול והוה בזמנו ועי' בתוספ' שבת פט"ז גבי מילה אם הוה אז בקום מהול וכ"מ בזה כנ"ל וכן נ"ל במה דאמרינן בקדושין דף נ"ז וחולין דף קט"ו וחולין דף ק"מ זה רק דבר דעיקרו כך אבל דבר דרק ע"י סיבה אז לא שייך לומר שלח לתקלה וצ"ל הפירוש בחולין דקט"ו דקאי על כל שילוח הקן ע"ש וא"ש מ"ש בח"א הל' שחיטה פי"ג גבי טרפה וכן נ"מ גבי הך דין של עשה ול"ת אם העשה עכ"פ קיים אם עבר ועשה זה אם הוה רק ע"י סיבה אבל העשה מוטל עליו כמו גבי מצורע וגם שבירת עצם בפסח ואכל המוח וכה"ג אז קיים אבל אם העיקר כן כמו גבי אמר לו אביו הטמא וכיוצא בו אז אין עליו כלל עשה ועמ"ש רבינו בהל' שחיטה פי"ג דעשה ול"ת דוחה עשה ור"ל כמ"ש: ע"כ השמטה]

הלכה ט

זרעים כו'. ואעפ"י שנמצא כו'. שספק הלקט לקט. כבר הארכתי בזה והנה לכאורה לפי' המבואר בירוש' מעשרות פ"ה ה"ז דאמר שם דלכך תבואה הנמצאת בחורי הנמלים קודם גמר פטור מן המעשרות מטעם יאוש ע"ש ואף דהא בתוספ' כאן פ"ב מבואר דחורי הנמלים אסורים משום גזל צ"ל משום דבעה"ב קנה להם מטעם חצירו ואף דלכאורה למה לפי"ז גם אם הוא לקט לא נימא דהעניים מייאשי ויזכה בהם בעה"ב וכמבואר ב"מ דף י"ב ודף כ"א ע"ב וברש"י גיטין דף ל' ע"א ד"ה במכירי כהונה ע"ש וכבר הארכתי בזה לעיל ובהל' ערכין אם יש להעניים ג"כ זכות בהשדה כעין הך דבכורות דף י"ח ע"ב גבי רועה לענין בכור ע"ש. והנה מבואר בתוספ' דפיאה הנ"ל דאם הי' פקדון אסור משום גזל ובאמת נ"ל דט"ס הוא וצ"ל מותר ור"ל דאז לא שייך לומר דהם קונים מטעם חצר

כיון דאין החצר שלהם ועיין תוס' גיטין דף ע"ט ע"ב וב"מ דף י"א ע"ב גבי הך דר"ג משום דהוה כמו אינו משתמר ועיין ביצה דף מ' ע"א אם המקום שהפקדון מונח בו שייך להנפקד ע"ש ורש"י כתובות דף פ"ה ע"א במה דאמר שם דבעי תפיסה דוקא מחיים אף דהי' מונח ברשותו ובהך דפסחים דף ו' ע"א ובר"ן שם גבי יחד לו בית ובהך דע"ז דף ל"א ע"א גבי יחד לו קרן זוית דאז מותר היין משום דהוה ברשות ישראל ובהך דב"מ דף ס"ג ע"א כגון שיחד לו קרן זוית וביצה שם וזהו כונת הרשב"ם בבא בתרא דף פ"ה ע"א ד"ה עד עיין שם שכ' לייחד לו מקום ואם לא ייחד מקום להמפקיד אין לו זכי' בהמקום ועיין ב"מ דף מ"א ולכך שוב מותרות משום גזל ואף דלמה לא נימא דהבעה"ב בעצמו יזכה בהם כמו הך דב"מ דף ק"ב וכ"מ אך י"ל כעין מ"ש הראב"ד ז"ל בהל' גזלה פרק ט"ז ה"ד דהדבר היה בחצר קודם יאוש והוה כמו באיסורא אתא לידו וכעין הך דב"מ דף ק"ב ע"א גבי יוני שובך כל היכא דאיהו מצי. עכ"פ אף אם נימא דהם שייכים לבעה"ב מ"מ לא הוה מחמת חזקתו הראשונה רק מחמת קנין חצירו וא"כ י"ל דבזה לא שייך המע"ה כיון דעכ"פ חזקתו נתבטל וכעין מ"ש התוס' קדושין דף ע"ט ע"א ד"ה קידשה ותוס' ב"ב דף פ"א ע"ב גבי בכורים ובהך דיבמות דף ל"ח ע"ב מה דמחלק שם בין אשה עצמה ליורשי האשה דלא שייך בזה חזקה כיון דע"כ נשתנה הדבר מקודם וכעין זה כ' התוס' ב"ב דף ל"א ע"ב ד"ה אבל גבי זילותא דבי דינא ובמ"ש התוס' סוטה דף כ"ה ע"ב ד"ה ב"ה דלכך לא שייך הכא לומר לב"ה העמידה על חזקתה משום דהכתובה הוציאה מחזקתה ועשאה ספק ועיין מ"ש התוס' ריש נדה וכ"מ וזהו ג"כ כונת הירוש' סנהדרין פ"ח ה"ו מ"ט דב"ה כו' החזירתה התורה לספיקה וספיקה לודאה כו' ר"ל כיון דע"כ יצאה מחזקתה ע"י הדין שוב י"ל דהוה כודאי זינתה ולא דמי לכל הספיקות דהוה רק בגדר ספק עיין מ"ש התוס' יבמות דף י"א וסוטה דף כ"ח דזה הוה בגדר ודאי. ובאמת כ"כ בזה אם כל הספיקות שבתורה אף במקום דבעי אשם תלוי הוה שם אחד או כל אחד הוה שם ספק לעצמו ועיין במה דפליגי בכריתות דף י"ח ע"ב אם ידיעות מחלקות לאשם תלוי וע"ש דף ח' ע"ב ודף ט"ו ע"ב ובאיסורים נפרדים לכ"ע מחלקים אך באמת נ"מ אם הטעם דאשם תלוי הוא משום דחייבים על שגגתו חטאת חייבים על ספיקו אשם תלוי או זה הוה חיוב בפ"ע ועיין בכריתות שם דף י"ח ע"ב דאף למ"ד דידיעות ספק אין מחלקות לחטאות מ"מ לאשם תלוי מחלקות וכן אמרינן בירוש' פ"ג דהוריות ה"ג עיקרו פטור וספיקו חייב אך באמת כבר עמדו התוס' בכריתות דף ט' ע"ב ודף ט"ו ע"א ד"ה הרי דבכ"מ מצריכינן קרא לחלק גבי גופין מחולקים ועיין תוס' סנהדרין דף נ"ד ע"ב ד"ה הנרבע ובדברי רבינו בהל' שגגות פ"ה ה"ג מש"כ שם מכאן אתה למד והוא

לכאורה להיפך מגמ' דסנהדרין הנ"ל ובמ"ש רבינו שם פ"ד ה"א אעפ"י שהם שני גופין אך שם י"ל דכונתו דהרובע והנרבע הם שני גופין אך נ"ל כך דעיין בתוס' כריתות דף ט"ז ע"ב בד"ה אמר רבא מה דהקשו שם דהא ר"א מחייב על כל ביאה וביאה ולמה צריך גופין מחולקין אך באמת נראה לחלק דהא דר"א מחייב על כל ביאה וביאה זה רק שהשגגה הי' בהגוף שלא הי' ידע שהיא נדה או א"א כהך דיבמות דף צ"ב ודף ל"ד ע"א ע"ש בזה לרבנן אגופים מחולקים חייב על כל אחת ואחת בלא קרא ור"א על כל ביאה וביאה אבל היכא דהטעות הי' בדין שלא ידע שזה הוה איסור או שטעה בשלא כדרכה או בהעראה עיין בסנהדרין דף ל"ג ע"ב והוריות דף ד' אז לרבנן בעי קרא לחלק גם בגופין מחולקין ולר"א לא מחייב על כל ביאה וביאה וכח וכח. והנה בדברי רבינו פ"ב מהל' שגגות ה"ה ס"ל שם דאם בעל אשה נדה ואינו יודע איזה היא אם זו אם זו חייב קרבן ובפיהמ"ש לא פי' כן בכריתות שם ועיין בשבועות דף י"ח ע"ב גבי העלם טומאה דמקשה שם כה"ג גבי טומאה ואף דאין נ"מ לנו דמ"מ הוא טמא וכן גבי תמחויין של חלב שכ' שם רבינו ודאי אין נ"מ אם הי' אחד של שור ואחד של כשב ועיין קדושין דף ע"ז ע"ב גבי אלמנת ראובן ואלמנת שמעון דקרא להם שמות מחולקים אף דמה נ"מ ובכריתות דף כ' ע"א גבי תאנים וענבים ובנדה דף כ"ח ע"ב גבי לובן ואודם ובירוש' פ"ב דשבועות שם דיש לחלק בין ידיעה קמייתא לידיעה בתרייתא וכן יהי' נ"מ לשיטת רבינו הנ"ל אם היתה אחת נדה ואחת זבה אף דאין שום נ"מ בו אך לפי מש"כ לחלק בין אם השגגה בהגוף או בהאיסור י"ל דה"נ כן וא"ש דלא סתרי דברי רבינו אהדדי ומה שכ' רבינו פ"ה ה"ג בהל' שגגות דגופין מחולקין חייב על כל או"א שם מיירי דהשגגה הי' בהגוף לא בהדין וכעין מש"כ רש"י כריתות דף ב' ע"א אבל היכא דהי' טעות בדין לא מחלק וכן גבי הך דכריתות דף ט"ו ע"ב גבי השוחט ה' זבחים בחוץ שם י"ל ג"כ מיירי שטעה בדין לא בגוף ועיין רש"י כריתות דף ב' ע"א דגבי שוחט חוץ פי' דסבר שהוא חולין וגבי מעלה פי' דטעה בדין ופי' כן משום דהא מבואר בזבחים דף ק"ח ע"א דגבי שחיטת חוץ אף להדיוט חייב וגבי העלאת חוץ רק אם כיון לגבוה וא"כ אם הי' סבר שהוא חולין פטור לגמרי לכך פי' כן משא"כ בשוחט דחייב אף להדיוט וכן כת' התוס' סנהדרין דף ס"ב ע"ב ד"ה רישא וכן מבואר בחולין דף מ' גבי השוחט חטאת וכן פסק רבינו בפי"ח מהל' מעה"ק הט"ז ועיין בתו"כ פ' אחרי פ' ו' פ"ט במה דאמר שם לרבות שאר ע"ז כו' ע"ש בפי' הראב"ד ובאמת אין הפי' כן רק דר"ל הזובח בהמה למרקוליס אף שאין עבודתה בכך וכמבואר בסנהדרין דף ס"א ובע"ז דף נ"א. וכן ג"כ מ"ש רבינו בפ"ה ה"ה גבי נדה דאם טבלה בינתיים חייב על כל פעם ופעם ורבינו בפ"ז

ה"ח ט' ס"ל דהא דקי"ל דשבתות כגופין דמיין גבי שגגות מלאכות וזדון שבת וכן דהויין ידיעה לחלק גבי שגגות שבת וזדון מלאכות זה רק היכא דהמלאכות הוה הרבה תולדות מאב אחד אבל אם מלאכה אחת ממש עשה לא מחלק וכן מוכח מירוש' ובזה א"ש מה דמקשה בגמ' דף ט"ז ע"ב אמאי לא נקט חייב על כל אב מלאכה של כל שבת וע"ש ברש"י ד"ה ר"ח אך לפי"ז א"ש דשם מיירי במלאכה אחת ממש וכאן מיירי רק במין מלאכה אחת אך תולדות מפורדות. וכן נ"ל דהא דאמרינן דלר"י תמחויין מחלקין עיין כריתות דף ט"ז ע"א דהוה מחלוקת בזה מה נקרא ב' תמחויין אך נראה דאם הוא ג' מיני חלב כמו שור כשב ועז אז תמחויין מחלקין אף לר"י אם לא הוה תבשילין מיוחדים וזה מבואר בכריתות דף ד' ע"א ב' שמות בהעלם אחד ע"ש ברש"י ד"ה הב"ע אך ר"ל כה"ג וכעין הך דע"ז דף ס"ו ע"א שלש שמות וכן מבואר בתוספ' כריתות פ"ב דאף לר"ג דס"ל דאין ידיעה לחצי שיעור מכל מקום אם הוה בשני שמות כה"ג אין מצטרף דאז הוה כמו גופין מחולקין לענין זה וכעין הך דכריתות דף י"ז ע"א לענין שבתות וכן למה דמבואר בכריתות דף י"ב ע"ב ושבת דף ע"א דאף לר"י שני תמחויין מצטרפין מ"מ כה"ג לר"ג אם הי' לו ידיעה בינתיים לא מצטרפי ועיין תוס' שבת דף ס"ח ע"ב ד"ה וחייב כו' דכ' שם דאם נעלם ממנו עיקר חלב אז תמחויין אינם מחלקים לכ"ע וכמו לענין שבת אף דקי"ל כגופין דמי וזה ודאי לענין גופין מחולקין ממש ודאי חייב על כל אחת ואחת אף כה"ג אך י"ל דלזה בעי קרא כמש"כ. ועיין שבת דף ק"ה ע"א גבי אות אחת שחרית ואות אחת בין הערבים. ובאמת הטעם דאין ידיעה לחצי שיעור י"ל כמו דמבואר בכריתות דף י"ח ע"ב דאין יוהכ"פ מכפר על חצי שיעור ור"ל כיון דאין הידיעה מועלת כלל לא מחלקה כלל ועיין תוס' שבת דף ס"ח ע"ב ושבועות דף י"ח ע"א ד"ה אי דבמקום דהידיעה לא פעלה כלום לא הוה חילוק ועיין בירוש' שבועות פ"ב דאמר שם דאף לר"ל דס"ל דידיעות ספק קובעו לחטאת זה רק משום דעשה פעולה לענין אשם תלוי ע"ש ובאמת לפי שיטת רבינו בהל' שגגות פ"ח ה"ב מוכח דס"ל דלא כשיטת התוס' בכריתות דף י"ז ע"ב רק דחצי שיעור פועל לענין שיקרא עליו שם איקבע איסורא וחייב אשם תלוי וע"כ זה לדידן דקי"ל דחצי שיעור אסור מה"ת ועיין שבת דף ע"א ע"ב גבי כזית ומחצה אם מצטרף אח"כ אם היתה לו ידיעה ובהוריות דף י"א גבי נשיאות מהו שתפסיק לצירוף שיעור וע"ש בירוש' דנשיאות משום דמכפרת ובירוש' פ"ו דתרומות ה"א גבי מזיד בחצי זית ובמ"א כ' בזה. עכ"פ ס"ל לרבינו דבעי שלא יהיו שוין ממש ועיין הוריות דף ג' ודף ז' גבי הוראה כה"ג ע"ש ואמאי גבי נדה ס"ל דכשטבלה בינתיים חייב על כל או"א ודוחק לומר דס"ל לחלק בין ביאה למלאכה כעין הך דכריתות דף ט"ו ע"א בהך דרבה ור"י אליבא

דר"א ועיין תוס' שבת דף צ' ע"א ד"ה המוציא אך י"ל דכבר הארכתי בח"א בהל' אס"ב אם שם נדה הוא הגוף שראתה הדם בזה הזמן או הדם עושה את הגוף ועיין יבמות דף נ"ד שכן אוסרה מתירה ע"ש ברש"י וא"כ לפי"ז כשטבלה בינתיים הוה כגופים מחולקים ופנים חדשות ובזה פליגי הנך אמוראי בכריתות דף י"ז אם נדה או נדות ע"ש אך זה רק אם השוגג הי' בגוף אם היא נדה או לא אבל אם השגגה הי' בדין אז לא מחלק וכמש"כ וה"ה לגבי אשם תלוי מה דמחלק ידיעות וכה"ג זה אם השגגה הי' בגוף אבל לא בדין ואז י"ל דאף באיסורים חלוקים ג"כ א"צ להביא רק אשם תלוי אחד ועיין בדברי רבינו פי"ב בהל' שגגות ה"ב והוא מהך דהוריות דף ז' ע"א דאין ציבור באשם תלוי ובאמת אין הפי' כך רק דר"ל כגון שהורו שספק מותר כגון ביהש"מ או כוי וזה לא הוה הוראה על שגגת כרת אך נ"מ למ"ד בכריתות דף י"ט ע"ב גבי שגג ואינו יודע באיזה מהם שגג ג"כ צריך להביא אשם תלוי אך זה אימעוט בהוריות דף ה' ע"א ידעו שהורו כו'. וא"כ לפי"ז כל הספיקות של איסור הוא גדר אחד וראי' לזה דהנה מבואר שם בכריתות דף י"ח ע"ב דעל אשם תלוי של יוהכ"פ בעצמו ג"כ יוהכ"פ מכפר וכן מבואר להדיא בירוש' פ"ג דהוריות ה"ג וכן לס"ד בכריתות שם דיוהכ"פ מכפר על חצי שיעור גם על של יוהכ"פ מכפר והא עבירה דיומא לא מכפר כמבואר בכריתות דף ז' ע"א ע"ש וע"כ משום דספק וחצי שיעור אין עליהם שם האיסור כלל רק הוא איסור כללי ולא מיקרי כלל עבירה דיומא משא"כ בסוטה יש עלי' שם סוטה ומחמת דיצאה מחזקתה וכמש"כ וכעין מ"ש הר"ש במס' מקואות פ"ב מ"ב גבי טבל מטומאה חמורה וספק שמא אח"כ נכנס במים שאובין טהור דממ"נ הטומאה הראשונה אזלא ממנו משא"כ בטומאה קלה דאז הא יש עליו שם הראשון ולא פקע ממנו וזהו כונת הגמ' בחולין דף י' והא הכא דודאי טבל וכ"כ בזה בח"א בהל' שחיטה פ"א הי"ב ולכך גבי ספק סוטה כ"ז שלא נתבררה יש עלי' גדר ודאי עיין מש"כ בהל' סוטה. וזה ר"ל הך דיבמות דף פ"ה ע"ב גבי הך דרמב"ח דהוה זונה אם בא עלי' בעלה וע"ש בתוס' אך ר"ל כך דלא משום חשש דשמא זנתה רק דהוה זונה ונ"מ למש"כ בהל' סוטה דאם קינא לה מקרוביה אז יכול למחול אף לאחר סתירה והנה בירוש' סוטה הובא בתוס' דף י"ח ע"ב דבעי שם אם גירושין הוה כמחילה ע"ש ועיין בנדרים דף ע"א ע"ב ואם נימא דלא הוה כמחילה וקינה לה מאבי' ונסתרה וגירשה ואח"כ כנסה בחופה אם נימא דיש חופה לפסולות ואח"כ בא עלי' לרמב"ח הויא זונה כיון דס"ל דהביאה של בעל עושה אותה לזונה ולרבנן אדרבא אמרינן דהוה כמחילה וכן נ"מ אם לאח"כ באו עדים שלא נבעלה לרבנן מותרת לכהונה ולרמב"ח כיון דכ"ז שלא נתברר שלא זנתה הויא עלה שם סוטה ולא אמרי' דנתברר למפרע כמ"ש התוס'

סוטה דף כ"ח ע"א ואז בא עלי' בעלה נפסלה לכהונה אז מחמת זונה ושוב לא מהני העדים וא"ש. וא"כ כאן לכך לא אמרינן המע"ה. ובזה יש ליישב מה דהגמ' בחולין דף קל"ד לא מקשה על הך דין דחורי הנמלים רק מהך דגר ולא משום דף קל"ב גבי בכור שנתערב דבזמן שמאה שוחטים כולם פטורים ואין לומר דשם הוחזק פטור אף דמאה שוחטים וכעין הך דכריתות דף י"ח ע"א דזה מיקרי איקבע איסורא אף לב' בני אדם וכן פסק רבינו והטעם משום דבכריתות דף כ"ג ע"א הוה סתם משנה כן וגם ר"י ס"ל כן ועיין תוס' גיטין דף ע"ד ע"א אך שם מיקרי ג"כ איקבע איסורא וכן כ' רבינו בפ"ח ה"ג גבי ספק מגורשת ובתוספ' פ"י דשבת ס"ל לר"י דאף בשני אנשים שאינם יודעים מי מהם חילל שבת חייבים אשם תלוי וי"ל דזה ג"כ מיקרי איקבע ועיין בדברי רבינו פ"ח מהל' שגגות ה"ב שכ' או שעשה מלאכה בשבת ואינו יודע והוא תמוה ע"ש בכ"מ וצ"ל דר"ל כמו בהך דכריתות דף כ' שנתכוין לכבות ואח"כ להדליק ועשה שניהם רק שאינו יודע איזה מהם הקדים וא"כ י"ל דלא נעשית מחשבתו ומ"מ מיקרי איקבע או כגון שנסתפק אם זה הדבר שעשה אם הוא מעין מלאכה שנתכוין לו כגון שנתכוין לעשות פעולת בורר ושימר וזה היה ספק בשבת דף קל"ח אם זה הוה בורר או מרקד וכה"ג חייב אשם תלוי דמ"מ יש שם איסור על זה. ועיין תוס' ב"ק דף ק"ג ע"ב מה דמחלקי בהך דגזל לה' בני אדם כה"ג. אך מהך דיבמות דף ק' ע"ב גבי מי שלא שהתה כו' דנקט דפטור מן הזרוע ולחיים אך י"ל דגבי גר ג"כ כיון דהנכסים נשתנו מחזקתן דבתחילה היו של גוי ואח"כ של ישראל ומ"מ אמרינן המע"ה ושפיר מקשה מחורי הנמלים ועיין במ"ש התוס' נזיר דף ס"ו ע"א ד"ה אמר רבא ור"ל דכיון דע"כ צריך לסתור עכ"פ יום אחד שוב סתר הכל וע"ש דף ח' גבי ספק נזירות ובירוש' פ"ב גבי ספק אם קיבל עליו שני נזירות או נזירות אחת דהוה מחלוקת דאמוראי אם להחמיר או להקל אף דע"כ א"א לחול עליו נזירות השני' כ"ז שלא נסתלקה ממנו הראשונה:

הלכה י

שבולת של לקט כו'. עיין בירוש' ובכ"מ אך באמת כונת הירוש' כך דהנה כ"כ דאף דמבואר בב"ק דף כ"ח דתכף בשעת קריאת שם נפטרו המתנות עניים מן המעשרות זה רק בשכחה ופיאה אבל לקט רק בשעה שלקטו עניים אז נפטר ולא קודם ולכך נקט במשנה פ"ה מ"ו מי שאינו מניח כו' הרי זה גוזל ור"ל דקמ"ל דאף דגבי לקט עדיין לא מיקרי של עניים מ"מ הוה גזל וכעין דמבואר בירוש' לקמן פ"ז ה"ג גבי פרט ולקמן אבאר זה ובזה א"ש הך דגיטין דף מ"ז ע"א די"ל דשם מקשה מלקט ועיין בדברי רבינו לקמן בהל' מעשר פ"ז ה"י גבי המחליף דנקט כגון שנתנו לו דהיינו שכבר בא ליד עניים ועיין

במ"ש רש"י סנהדרין דף פ"ח ע"א ד"ה שלש גבי לקט דפי' דלא מפקיר ור"ל דרק כשזכה בו אז נפטר ומבואר בב"ק דף ס"ט ע"א דבלא זה הי' דרכם להפקירם ואמר דזה אין דעתו להפקירם ונ"מ ג"כ דהנה רבינו מדייק בפ"ד ה"א דרק שנפלו ג' כאחת אז לא הוה לקט וכן כ' רש"י שבת דף קי"ג דנקט שם ג' שוכבות יחד ובתוספ' כאן פ"ג נקט המובדלות כדרכן וכן הוא לשון רבינו בפ"ה הי"ד גבי שכחה וע"ש בה"ז שני עומרים י"ל דלכך נקט מובדלות דבמעורבין אף שנים לא ועיין ב"מ דף כ"ה גבי אבידה גבי מטבע דזה הוה כמו צבור ע"ש בתוס' ובירוש' כאן בפ"ו הובא בדברי רבינו לקמן בה"ו גבי שכחה וט"ס שם וצ"ל משישחה כדי ליטול החמישי והטעם שם לא כפי' הר"ש דג' אינו שכחה רק מחמת דג' הוה שורה שלמה כמבואר ביצה דף י"ד ע"ב ויומא דף פ"ז ע"א ע"ש ועיין בפי' הראב"ד במס' עדיות פ"ד גבי הך דב"ש ובירוש' כאן ורבינו ס"ל לקמן פ"ה הי"ז דאם הוא יתר מארבעה פעמים מן העומר גם ב"ה מודה דלא הוה שכחה וכן מוכח בירוש' פ"ז ה"א גבי זית ועיין בפ"ו ה"ג גבי הי' עומר אחד גדול אם נידון כשורה עכ"פ מוכח שם דאף אם שכחן בזה אחר זה לא הוה שכחה ועי' נזיר דף ס"ה ע"ב גבי קברים ע"ש דבדוק ופנה לא מצטרף וב"ב דף צ"ד גבי אם בא לנפות מנפה את כולם ע"ש אך אם נימא דשם לקט לא הוה רק אח"כ שפיר י"ל דמצטרף אפי' בזה אחר זה עיין זבחים דף ל"א ע"א גבי פיגול ובזה י"ל מה דמבואר בב"ק דף ס"ט ע"ב דלכך בעניים מהני ההפקר משום דעביד להו תקנתא וע"ש בע"א ברש"י ד"ה ר"ד אך י"ל דהם סבורים דנפלו בזא"ז.

וכן יהי' נ"מ להך דין דפ"ה ה"ד הובא לקמן פ"ט הט"ו גבי בעה"ב העובר ממקום למקום אם יהי' צריך להפריש מן הלקט מעשר אליבא דר"א דצריך לשלם אח"כ וע"ש ברא"ש וזהו כונת התוספ' כאן פ"ב לא יטול בעה"ב לקט מן העניים ע"מ ללקט כו' ור"ל דבשאר מתנות עניים י"ל לר"א בפ"ד מ"ט דיכול לומר להם שלא יטלו הפיאה והוא יתן להם אחרים כיון שכבר חל עליהם שם פיאה וכמו הך דגיטין דף ל' גבי המלוה מעות כו' ובירוש' שם משא"כ גבי לקט דזה לא משום דכ"ז שלא לקטו העניים אין עליו שם לקט ואף דהירוש' כאן מקשה מר"א אר"א אף דזה לקט וזה פיאה לקמן אבאר זה. והנה עיין בדברי רבינו פ"ג מהל' זכי' ומתנה ה"ה דדבר שאינו מסויים לא קנה וכן הוא בירוש' כאן פ"ג ה"ח ובעירובין דף נ' דאף אחת מתוך שתים לא מיקרי מסויים ובירוש' כאן ובפי"א דכתובות הוה זה בעיא דלא איפשטא וגבי תרומה הוה זה מחלוקת בפ"ז דדמאי ה"ח ופ"ג דתרומות ה"ה ר"י ור"ל ורבינו פסק בהל' תרומות פי"ג הט"ז דהוה מסויים כה"ג ע"ש ועיין בירוש' יומא פ"ו ה"ב גבי שלוח לעזאזל דבעי עתי שיהא מזומן אם כה"ג יש עליו שם מזומן ובתמורה דף כ"ב ע"ב גבי אבידה אם זה מיקרי אבוד ועיין בה"ג בהל'

הלואה דסבירא ליה גם כן כשיטת רבינו דרק אם שכחו העדים איזה שדה מכר לו אז נותן לו הפחות אבל אם לא ידעי מתחילה לא כלום והוה כעין הך דבבא בתרא דף קמ"ב ע"א דרפויא מרפייא וכשיטת רש"י יבמות דף כ"ט ע"ב ור"ן נדרים דף ע"ד גבי הפרה ודף פ"ו ע"ב ודף פ"ז דכל היכא דלא נברר הדבר לא הוה פעולה שלמה ועיין בדברי רבינו בספ"ב מהל' איסורי מזבח דהיכא דאמרינן דלמפרע הוה מומא מ"מ המעילה על המעות לא הוה רק אח"כ ואם מכאן ולהבא הוה מומא צריך לקרות שם עוד הפעם. ובזה י"ל מה דמביא ראי' בכריתות דף י"ח דר"מ ס"ל דלא בעי חתיכה אחת משתי חתיכות מדמחייב אשם תלוי אם שוחט בחוץ אשם תלוי כן פי' שם רבינו בפי"ח ממעה"ק ולכאורה קשה דלמא מיירי כאן דהראשון שהביא אשם תלוי הי' על ספק מעילה וכר"ע שם דף כ"ב והי' שתי חתיכות והוה אתחזק איסורא גם לענין שחוטי חוץ דהא אם יודע לו שאכל ודאי קודש ג"כ יוצא בזה כמבואר שם דף כ"ב ע"ב וא"כ שפיר חייב ובאמת י"ל בזה אם זה הוה מחוסר זמן בבעלים אם נימא דאם הביא אשמו קודם מעילתו לא יצא כמבואר ב"ק דף קי"א ותוס' שבת דף ע"א ע"ב אך לפי מש"כ התוס' זבחים דף ק"ג דיכול להביא גם קודם זריקה ודאי חייב על שחיטתו בחוץ אך באמת לר"מ דס"ל כריתו' דף כ"ג ע"ב דלא חל קדושה גמורה על אשם תלוי י"ל דגם גבי מעילה לא נפיק בי' אם נודע לו שחטא ודאי כיון דלא קדוש קדושה גמורה ורפוי' מרפייא כמש"כ. ועיין בהך דעירובין דף ל"ז ע"ב דמוכח שם דאף בשנים מיקרי גבי תרומה דבר שאינו מסויים ע"ש גבי שני רימונים והנה עיין בהך דמעילה דף כ"א ע"ב גבי פרוטה של הקדש או שאמר כו' ע"ש בתוס' ד"ה פרוטה ובתוס' סוטה דף י"ח ע"א ובירוש' פ"ז דדמאי ה"ה דאמר שם תנא על הראשונה כו' ועל השני' כו' ואח"כ אמר שם אבל אם היה שתים כו' וה"פ דהראשונה היינו רישא דהיינו פרוטה שנפלה לתוך הכיס והשני' ר"ל סיפא ומיירי כך שנפל פרוטה של הקדש לתוך הכיס במקום ידוע ואח"כ אמר סתם פרוטה בכיס זה הקדש. והנה מבואר בירושל' תרומות פ"ג דאם נפלה סאה תרומה לתוך כרי ואח"כ אמר דסאה יהא תרומה אמרינן דמסתמא ר"ל במקום שנפלה הראשונה ע"ש והנה זה ר"ל מה דאמר בירוש' שני' מועלין בודאי אך זה לר"ע אבל חכמים ס"ל כמו דאמרינן בקדושין דף ס"ד ע"ב במחלוקת דר"מ ור"י אם נחית אינש נפשי' לספיקא וא"כ י"ל ה"נ דכל אחד הוא סמוך להסאה שנפלה יותר מחבירו וזהו טעם דחכמים אך הנה זה מבואר שם בקדושין דף ס"ד דבכת אחת אמרינן דרק הגדולה ביותר או הקטנה ביותר לכך קאמר הירוש' דאם היה שנים לבד זאת שנפלה אז בודאי ר"ל על הראשונה הסמוכה ולכך מעל בודאי זהו כונת הירוש' שם ואח"כ מקשה שם והא הוה דבר שאינו מסויים וא"כ לא ימעול כלל ותירץ דאמר

אל יוציא כיס כו' ור"ל דהוה משועבד כל הכיס לזה והוה בגדר אחריות וזהו ג"כ כונת הגמ' מעילה דף כ"ב ע"א אל יפטר כיס כו' אך זה שייך רק בדבר שיש לו פדיון משא"כ בקדושת הגוף ועיין במנחות דף ק"ה ע"ב שמעינן לר"ש ור"ל הך דתרומה דלא בעי דבר המסויים וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' שקלים ובהל' מ"א ובהל' שחיטה ע"ש ועיין בהך דחגיגה דף ח' גבי הך מחלוקת דטופלין וזה ג"כ משום הך דבעי דבר המסויים. והנה הטעם דגבי תרומה פסקינן דשנים שפיר מיקרי דבר המסויים י"ל משום דמבואר בעירובין דף נ' דהיכא דממ"נ יש לו קצת חלק באחד מהם הוה מקצת ביתו ניכר והוה דבר המסויים וכ"כ בזה בהל' אישות ובמ"ש ה"ה בשם הרשב"א בפ"ה מהל' מכירה גבי מכר לו חטים בחמור וטלה דקנה החטים כנגד החמור לבד אם לא משך גם את הטלה והטעם משום דהחמור הוא רוב וא"כ הוה כמו דבר המסויים והנה בעירובין דף נ' אמר שם דאם אמר תיקדש פלגא דחיטתא מהני גבי תרומה ואמאי הא הוה דבר שאינו מסויים אך י"ל דכ"כ דאף דמבואר בחולין דף צ"ט דמקום חתך גבי קדשים מותר ור"ל דדבר שאינו אסור רק מצד הקדש ודין לא תפוס רק מה דחזי לו וכל היכא דהוה בגדר איסור שפיר אוסר גם דבר אחר והנה כבר הארכתי לעיל דטבל שייך בו גדר איסור ג"כ מלבד הקדושת תרומה שחל עליו אחר שקדשה לשם תרומה נשתייר בו לגבי זרים גדר איסור טבל אך זה רק גבי דגן תירוש ויצהר אבל גבי שאר פירות אף אם נימא דתרומה שלהם מה"ת כמו שיטת רבינו מ"מ אין על הטבל שלהם שם גדר איסור עצמיי רק מחמת התרומה וא"כ לפי"ז לגבי מקום חתך בתרומה של דגן ודאי אסור משום דיש עליהם גם גדר איסור משא"כ בשל פירות הוה רק בגדר קדושה ולא איסור וא"כ לפי"ז גבי ב' סאין כיון דמשכחת שיחול שם תרומה על שני הסאים כהך דעירובין הנ"ל והוה דבר המסוים משום דאוסר גם מקום החתך כמש"כ לכך חל שפיר משא"כ גבי רימונים בעירובין שם דהוה רק פירות ואין אוסר מקום חתך וא"כ לא הוה דבר המסויים. והך דעירובין הנ"ל אף דהוה מעשר מ"מ האיסור משום ת"מ שיש בו. עכ"פ גבי קנין אף אחד משנים לא הוה מסויים והנה זה כתבתי דגבי לקט כ"ז שלא בא ליד עני לא נפטר ממעשר אך י"ל דאם נותן חילופיו לעני הוה כמו שבא ליד העני וכעין הך דבכורות דף י"ח הובא בירוש' כאן וכעין הך דע"ז דף ס"ג גבי אתנן וא"כ לפי דאמר כאן בירוש' בתחילה דצריך ליתן לו שבולת הראשונה וא"כ הוה כמו שהגיע לידו וא"כ הוה דבר המסויים וא"כ נפטר הלקט מן המעשר וא"כ אינו יכול לעשר מחמת חשש דמן הפטור על החיוב לכך קאמר דנותן לו איזה שבולת שירצה וא"כ לא הוה דבר המסויים ולא הוה קנין גמור ולא מפטר הלקט מן המעשר ושוב ליכא חשש זהו כונת הירוש' וכעין זה כ' התוס' ע"ז דף ס"ג ע"א ד"ה

דקאי בחצירה גבי אתנן. והנה עיין במ"ש הר"א ז"ל בהשגות בהל' מעשר פ"ז ה"י דאם עשאן בגורן חייב מדבריהם והנה לכאורה מאי קמ"ל הא זה מבואר בסוטה דף מ"ג ע"ב והביאו רבינו בהל' תרומות פ"ב ה"ט ע"ש וגם למה לא מחלק בין גורן לעיר ודוחק לומר דזה קמ"ל דכאן אין נ"מ וכעין מש"כ בהשגות בהל' תרומות שם בהי"ב גבי הפקר קמה דאם עשה מהם גורן חייב אפי' בעיר ור"ל דלא שייך הך טעם דקלא אית לי' והנה רבינו ז"ל שם כ' דהעמדת כרי בלקט שכחה ופיאה פטור אך רש"י ז"ל ב"ק דף צ"ד ע"א כ' להיפך ובירוש' כלאים פ"ה ה"ב מבואר אתיא לב"ש וי"ל דזה כונת הירוש' פיאה פ"א ה"ו מתניתין דב"ש היא כו' וט"ס שם ור"ל הך ב"ש דכרי הנ"ל וכשיטת רש"י ב"ק הנ"ל דלכך לאחר מירוח צריך לעשר גם מן הפיאה שנותן לו ועיין רא"ש נדרים דף מ"ד ע"ב ע"ש. אך באמת י"ל כך דהנה לכאורה קשה למה לא הביא רבינו דין זה דעשאן גורן גם לגבי הפקר ועיין ברכות דף מ' ע"ב דמבואר שם דזה הדין גם לגבי הפקר ע"ש אך נ"ל דכ"כ בח"ב על מש"כ רבינו בפיהמ"ש פ"א דמס' תרומות מ"ה גבי אין תורמין מן ההפקר דפי' שם מטעם אחר ולא קאמר מטעם דהוה מן הפטור אך י"ל דנ"מ לפי מה דמבואר בירוש' פ"א דמעשרות הובא בדברי רבינו פ"ב מהל' תרומות דאם הפקיר קמה וזכה בה והפריש ממנה תרומה חל שם תרומה אף דפטור קמ"ל דגם אם תרם מזה על פירות החייבים לא מהני ונ"ל דה"ה גבי לקט שכחה ופיאה אף דהתורה פטרה אותו ובפרט גבי פיאת קמה ולשיטת רבינו גבי לקט קמה אם עבר והפריש ממנו תרומה חל שם תרומה ועיין מ"ש רש"י ב"מ דף צ"ב ע"ב ד"ה הוא אוכל דהטעם דהפטור מחמת שהתורה זיכתה לו ולקמן אבאר זה. והנה כ"כ במ"א דזה תליא אם מה שנפטר עפ"י דין הוא כמו כבר נתן או דא"צ ליתן וכל היכא שפטרה אותו התורה אם זה הוה בגדר הפקעה או פטור וזהו כונת הגמ' בנדרים דף כ"ז ע"א אונס רחמנא פטרי' ר"ל כיון דהתורה פטרה אותו הוה כמו קיום התנאי ועיין מכות דף ט"ז ע"ב גבי גר שמשכנו ומת אם הפטור הוה בגדר הפקעה או גדר נתינה וזה ר"ל ג"כ הך דב"ק דף ק"ו ע"א גבי שבועה קונה וזה ר"ל התוס' דגיטין דף נ"ג ע"א במ"ש שם דלרב חייב משום שעת הגבהה כו' ואמאי לא נימא הרי שלך לפניך אך כיון דרב ס"ל בסנהדרין דף ע"ב דבדמים קנינהו והוה שלו לגמרי לא בגדר פטור לא שייך לומר הרי שלך לפניך וכעין דמבואר בב"ק דף ס"ו ע"ב גבי יאוש ועיין בירוש' ב"ק פ"ט דמבואר שם דלמ"ד שבועה קונה אינו יכול לומר לאחר שבועה גבי חמץ הרי שלך לפניך וע"ש דף ק"י ע"ב. ועיין תוס' ב"ק דף ד' ע"א דקלב"מ לא הוה רק פטור וכתובות דף ל"ג ע"ב במה דמקשה שם מי איכא מידי כו' ומתרץ שם ע"ש ובהך דע"ז דף כ"ז ע"א נשי כמאן דמהילי דמיא ובר"ה דף ט"ז ע"ב גבי הך דכל שנה שאין תוקעין כו' דלא

מחמת דין רק מחמת אונס וכן נ"מ בכ"מ שהפטור הוא מחמת דין או מחמת סיבה וכעין הך דפומייהו הוא דכאיב להו ביבמות דף ס"ו ודף ק"ד ודף מ"ד וכ"מ וזהו ג"כ ר"ל הגמ' בגיטין דף ע"א ע"א גבי יכול לדבר מתוך הכתב מה דמקשה שם מהך דקרבן שבועה ע"ש ברש"י ותוס' אך ר"ל כך אם זה החסרון בהעדות או בהאדם ולשיטת ר"ת דהך מפיהם ולא מפי כתבם הוא רק באלם ור"ל דהוא אינו בר עדות אבל אם נימא כשיטת רש"י דלא מהני עדותו אבל הוא בר עדות וא"כ לא שייך בזה הך דין דב"ב דף קכ"ח דתחילתו וסופו בכשרות ע"ש וגם המיעוט דקרבן שבועה למסקנא אם משום דאינו בר עדות או משום דאין מקבלין עדותו וכמבואר ברש"י שבועות דף ל"א ע"א גבי משחק בקוביא וביומא דף ע"ד ובירוש' ובתוספ' דשבועות דזהו ב' דינים פסולים ואינם ראויים להעיד עיין ב"ב דף קס"ה ע"ב מה דאמר שם הא קמ"ל דשנים במקושר דומיא דעד אחד בפשוט פסולא דאורייתא ע"ש בתוס' וברא"ש דנ"מ לענין תפיסה ונ"מ ג"כ לענין עד מיתה דגבי עד אחד חייב קרבן שבועה כיון דמהני עדותו כמבואר בשבועות דף ל"ב וגבי פסול אף דמהני עדותו מ"מ פטור מקרבן שבועה וכן גבי אילם וזה ר"ל הך דגיטין הנ"ל אף דכשר לעדות אשה כמבואר שם וכן נ"מ אם חייב משום שבועת ביטוי גבי עד כזה עיין רש"י שבועות דף כ"ה ע"ב ד"ה סבר ובירוש' שם פ"ד דגבי ע"א פטור משבועת ביטוי אף אם נימא כמ"ד דפטור מקרבן שבועת העדות אך רש"י שבועות דף ל"ו ע"ב ד"ה שאני לא כ' כן וכ"כ בזה וכה"ג כ' רש"י סנהדרין דף ס"ו ע"ב ד"ה ונימא דיש חילוק בין היכא דהפטור הוא מחמת גזיה"כ או מחמת סיבה וכן נ"מ לשיטת רבינו דס"ל בהל' אס"ב פ"ג ובהל' שגגות פ"ט ה"ג דבן ט' הבא על שפחה חרופה גדולה הוא ג"כ חייב קרבן והטעם משום דס"ל משום דאיתקש להדדי וכל היכא דהיא חייבת מלקות גם הוא חייב קרבן ואם הוא פטור גם היא פטורה ונ"מ דהעראה שלא כדרכה דהוא פטור מקרבן גם היא פטורה ממלקות עיין ביבמות דף נ"ה ע"א וע"ב ברש"י דלכאורה משמע דרק לענין קרבן הוה הפטור אבל לענין מלקות בה י"ל דחייבת אף בהעראה ושלא כדרכה אך מלשון רבינו לא משמע כן עיין מש"כ שם בהל' אס"ב. ובאמת גבי שלא כדרכה גבי שפחה חרופה מלשון הגמרא דכריתות דף י"א משמע דזה לא יתמעט לגמרי גבי שפחה חרופה רק מגדר קרבן ועיין תוס' יבמות דף נ"ה ע"ב ד"ה אינו ואף דביבמות דף ל"ד ע"ב מצריך ב' קראי לרבנן למעט העראה ושלא כדרכה אך באמת הנה בירוש' ביבמות פ"ו משמע דלא כשיטת התוס' ביבמות שם רק דאינו חייב עד שיפלוט ובאמת י"ל דהך מה דאמרינן בנדה דף ט"ו ע"א בשלא גמר לא ר"ל העראה רק דר"ל בלא פליטה וכן הך דכריתות דף י"ב ע"ב גבי שפחה חרופה אי בעי אמר לא גמרתי ביאתי ר"ל ג"כ כך ועיין קדושין

דף ע"ח ע"א גבי לא יחלל זרעו ר"ל ג"כ כה"ג וביבמות דף ל"ד ע"ב ר"ל ג"כ כך ובירוש' שבת פ"ז ה"ב מבואר להדיא גבי בועל נדה דליכא טומאה בהעראה ועיין במ"ש התוס' במו"ק דף ט"ו ע"א ד"ה ובועלי נדות אך רבינו ז"ל לא ס"ל כן בהל' מטמא מו"מ פ"א ה"ג וכן י"ל דהא דצריך ב' קראי ביבמות דף ל"ד הוא רק אם נימא דהעראה רק נשיקה ובירוש' רפ"ו דיבמות מבואר דגבי אלמנה לכה"ג אף למ"ד דהעראה נשיקה אינו חייב משום הך לאו דלא יקח דאין עלי' שם קיחה ועיין תוס' קדושין דף י' ע"א ד"ה כל הבועל וביבמות דף נ"ט. והנה גבי נתקע הוה מחלוקת רש"י ותוס' בכריתות כאן אם הפטור הוא משום אנוס דפטור גם משפחה חרופה כמבואר בתוספ' פ"א דכריתות ובירוש' פ"ח דנזיר ה"א ובדברי רבינו בהל' שגגות פ"י ה"ט ובפיהמ"ש לרבינו בכריתות שם וא"כ לזה היא חייבת אם היא היתה מזידה אבל להטעם משום דאינו מזריע היא ג"כ פטורה אך מהך דיבמות דף נ"ד ע"א גבי יבום לא משמע כן מדאמר שם הטעם דלא מכוין וכאן בכריתות לחד גירסא בגמ' גרס מכונה משמע משום דידה וכשיטת התוס' אך רש"י גרס מכוין וע"ש בתוס' בע"ב ד"ה שאינו מתכוין וכן יהי' נ"ב גבי משמש מת למ"ד חייב גבי שפחה חרופה אם חייב ע"ש ביבמות דף נ"ה ע"ב וכן נ"מ אף לדידן אם יש בו דין של בועל נדה לענין טומאה וי"ל דזהו כונת התוס' מו"ק דף ט"ו ע"א הנ"ל מ"ש דטומאת בועל נדה מטעם קרי ור"ל לאפוקי כה"ג. וכן יהי' נ"מ גבי ישן דפטור אם מטעם אונס או מטעם דכאן לא הוה גדר ביאה ונ"מ לגבה ועיין יבמות דף נ"ד ע"א ובדברי רבינו שם דרק אם הוה ישן לא קנה ועיין בפ"ב דב"ק דף כ"ז ע"א גבי ישן שבייש ובעירובין דף ל"ח ע"ב גבי הואיל וניער קנה ישן נמי קנה ושם דף מ"ה ע"ב ותוס' סנהדרין דף מ"ז ע"א גבי קרבן וגיטין דף ע' ע"ב וכ"מ והנה מלשון הגמ' בכריתות משמע דפטור דישן גבי ש"ח כמו בכל עריות וא"כ ממילא היא חייבת אם הוא ישן כיון דהפטור הוא רק ע"י סיבה. עכ"פ נמצא דיש מקום שהפטור שלהם לא מחמת דהם נפטרו רק דאין עליהם חיוב וא"כ י"ל דבזה אם עבר וקרא עליהם שם תרומה חל עליהם ולכך בהם י"ל דאם עשאן בגורן חייב להפריש מהם מדרבנן כיון דחל עליהם שם תרומה משא"כ בהפקר כיון דאף דיעבד לא חל עליו כלל לא תיקן בהם תרומה ועיין תוס' יומא דף י' ע"ב ואף דגבי הך דברכות דף מ' אמר זה גם על הנה באמת בירוש' רפ"א דדמאי אמר דזה אינו הפקר גמור רק ספק אם רוב אין משמרים ע"ש לר"ל וב"מ דף כ"ב ע"ב גבי תמרי דזיקי ובתוס' ב"ק דף ס"ח ע"ב היכי ס"ל לר"ל גבי יאוש שלא מדעת ותוס' ר"ה דף ט"ו ע"ב וא"כ י"ל דדיעבד חל עליהם שם תרומה וכעין הנך דפטורים מן הדמאי כמבואר בירוש' ספ"א ובאמת זה תליא בהך דהוריות דף י"ב ע"ב ודף ט' ע"ב גבי משיח ונשיא שנצטרע

אי מידחי דחי או מפטר פטור ר"ל אם פקע שם הדבר ממנו או יש שם הדבר עליו רק דאינו יכול וכן נ"מ גבי קרובים היכא דיש קרובים יותר ממנו אם יש עליו השם או לא ועיין ב"ק דף ק"ח ע"ב בתוס' ד"ה לבניו אם יש עליהם שם יורש כיון דהוא קודם וברש"י שם דמפרש אחי האב ונ"מ להך דגיטין דף ע"ד ע"א גבי תנאי אם יש לו בנים ומחזיר לאחיו אם קיים התנאי ובירוש' כתובות פ"ט ה"א מה דמקשה שם דכיון דיש לה בעל שוב הוה יורשי האשה כנכרים כמ"ש התוס' ב"ב דף מ"ט ע"ב ואיך יורשים אותה וגם י"ל דזה תליא בהך דב"ב דף ק"ל ע"א גבי בת במקום בן אם יש עלי' שם קרובות וערכין דף כ"ה ע"ב ע"ש כאחר דמיא ובמ"ש רבינו בהל' רוצח פ"א גבי גואל הדם גבי אב שהרג אם אין לו בן אין האח נעשה גואל הדם וקשה הא במקום שיש אב אין האח יורשו וע"ש בה"ב דרק הראוי לירושה הוא גואל הדם וא"כ לא מיקרי גואל הדם כלל ועיין ברש"י קדושין דף כ"א ע"א ד"ה חובה ע"ש ודוחק לומר דר"ל שהניח הנהרג אשה וא"כ זקוקה לאחיו ליבום והוא קודם לנחלה מאב לדידן כמבואר ביבמות דף מ' אך באמת מדברי רבינו בסוף הל' ממרים גבי בן סורר ומורה מוכח דס"ל דהיכא שהוא גרם לו מיתה שלא עפ"י דין אינו יורשו וכעין מ"ש רבינו בהל' חובל ומזיק פ"ד הט"ז דבעל שחבל באשתו צריך לשלם לה הכל ואין לו בהם פירות ועיין תוספ' כתובות פ"ג דאמר שם גבי קנס דאם נותן מיד אביה יורשה ולכאורה קשה הא צריך ליתן לאבי' וצ"ל דמיירי כעין הך דכתובות דף ל"ט גבי בא עלי' ונשאת דנותן לעצמה וקמ"ל דהבעל אינו יורשה כיון דהוא גרם זה ומיירי שנשאה הוא בעצמו ועיין בכתובות דף ק"ב ע"ב דמשמע קצת דשפיר יורשין אותו אף אם הם גרמו לו מיתה אך י"ל דשם קאי כעין הך דירוש' דכתובות פ"י ה"ב גבי כתובת בנין דיכרין דלא דירשו אותו רק דאינו וא"כ נתרבה חלקם וגבי עישר נכסי משום דקי"ל בע"ח דאחי הוה כמבואר בכתובות דף ס"ט ע"א ועיין תוס' כתובות דף כ"ט ע"א וסנהדרין דף ע"ג ע"ב ד"ה במפותה אם קנס הוה מתחילה שלו או רק בגדר זכי' ואכ"מ. עכ"פ היכא שהתורה הפקיעה י"ל דבטל השם ממנו וכן כאן גבי הפקר:

[השמטה לדף נ"ו ע"ב. **למ"ש לענין המחלוקת דירוש' אם צריך לשלם כופר היכא שהפקיר השור. וכן** יהי' נ"מ להך בעיא דסנהדרין ט"ז גבי שורו של כה"ג בכמה אם בע"א או בכ"ג איך הדין לענין הכופר שלו דבכופר של כל אדם הנה התוס' רפ"א נסתפקו בזה אם בג' או בכ"ג ובירוש' שם הוה בזה מחלוקת ע"ש גבי כה"ג מאי. ונראה דזה ר"ל הגמ' שם מכלל דממונא פשיטא לי' ולכאורה הא זה מבואר בברייתא שם דף י"ח ע"ב אך י"ל דמלקות עדיף טפי בג' כמבואר בירוש' שם רפ"ב דדיני ממונות בכ"ג ומלקות בג' דנמצא עליתו ירידתו אך באמת י"ל דהגמ' ר"ל אכופר ובאמת רבינו ז"ל לא הביא כלל הך בעיא

דשור הנסקל והטעם דכיון דקי"ל דאין גומרין אלא בפניו ע"ש דף י"ט וב"ק דף מ"ד ודף צ"א וכ"מ וזה מבואר בירוש' רפ"ב דאין כבודו של כה"ג להיות בב"ד של כ"ג ע"כ צריך ע"א אך יהי' נ"מ לענין הריגתו של שור כמו גבי זקן ממרא כמ"ש רש"י ועי' תוס' סוטה דף ז' ע"ב ובהל' סנהדרין אבאר זה: ע"כ השמטה]

הלכה יא

לא ישכור אדם כו'. הנה באמת לפי מה דמבואר בב"מ דף י"ב דלכך מותר ללקט בנו אחריו משום דעניים גופייהו מייאשי וכ"כ בזה דאף דמבואר בירושלמי פ"ח דפיאה דהיכא דהלכו בו הנמושות דבעה"ב גופה אסור ליטלם ולפי מה דמבואר שם בגמרא אם יש לו חלק מיקרי בעה"ב ע"ש ברש"י ותוס' וע"כ צ"ל דכיון דעניים מייאשי שוב לא ילכו ללקוט והוה כמו לעורבים ולעטלפים וא"כ לא חל כלל עליהם שם מתנות עניים ונ"מ דחייב במעשרות וא"כ אמאי אסור להתנות עמו כיון דאין עליו שם מתנות עניים כלל אך י"ל דזה קאי על פועל סתם דאז בנו מלקט בגדר עני ולכך אסור להתנות עמו דהוה גוזל את העניים וגם הא מבואר בחולין דף קל"א דאין לו טובת הנאה משום תעזוב וגם משום דהוה כמסייע בבית הגרנות כמבואר בכורות דף כ"ו ע"ב דגם גבי מתנות עניים כן וכ"כ בזה וגם באמת לפי מה דמוכח מדברי רש"י ב"מ דף צ"ב ע"ב ד"ה הוא אוכל דלכך הם פטורים ממעשר משום שנוטלם מחמת שהתורה זיכתה להם ר"ל דלא הוה בגדר מקח ועיין בירושלמי מעשרות פ"ב ה"ו דהתורה פטרה אותו אף אם אמר ע"מ ע"ש בירושלמי ולא הוה כמקח ור"ל הך דב"מ דף פ"ט ע"א כנפשך. ובפרט לפי מש"כ לעיל דלקט כ"ז שלא בא ליד העני אינו פטור מן המעשר וכיון שמתנה שילקוט בנו שוב אינו נוטל זה בגדר לקט וא"כ לא קיים כלל מצות לקט וגם חייב במעשרות אך כל זה בששכרו שלא יהא לו חלק בו אבל אם יש לו חלק דאז נוטל הבן מטעם דאייאושי מייאשי ואפי' למסקנת הגמרא דאמר מחמת דעשו שאינו זוכה כזוכה ר"ל גם כן דלכך מותר זה ולא הוה כמרבית ארי משום דעניים גופייהו ניחא להו דזה כ"כ דאסור להלוות לעני ליטול לקט שכחה כו' כמו הך דגיטין דף ל' כיון דהוה בגדר עזיבה ומה מועיל ניחותא דעניים אך ר"ל כמש"כ ולא שייך בזה איסור דהרבצת ארי וא"כ שוב אין עליו שם מתנות עניים ומותר זה וראי' לזה דהא מבואר כאן דגם אשתו מותרת ללקוט והנה מבואר בתוספתא פ"ד דמעש"ש דלאשתו ד"ה אסור ליתן לה מעשר עני וע"כ מירי אף במה שאינו מחוייב כדמוקי לה בקדושין דף ל"ב ע"א ואמאי וצ"ל דכיון דהוא יש עליו שם עשיר גם היא בגדר עשירה וכעין הך דמבואר בב"מ דף ק"ד וכ"מ דאדם מביא קרבן עשיר על אשתו ע"ש בתוספות וכ"מ בזה והעיקר דר"ל דהיא גם כן שם עשירה עלי'

ועיין תוס' סוטה דף כ"ג וכבר הארכתי בזה בח"ב ועיין נדרים דף פ"ג ע"ב במה דאמר שם יכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה ולחד לישנא דאף היכא דיכולה ליהנות מבעל ולא מפליג אם הבעל הוא עני או עשיר ויש לדחות אך באמת זה יהי' תליא אם הא דאסור ללקוט הוא מחמת דהוא עשיר כשיטת רש"י ב"מ שם או מחמת כמש"כ התוס' דלהזהיר את העני על שלו דגבי אשה לא שייך זה ובזה יש ליישב מה דגבי הך דאריסין וחכירין שם לא אמרינן דגם אשתו מותרת רק גבי פועל אמרינן זה משום דהני הוה בגדר עשיר לא מחמת הך דלא תלקט משא"כ גבי פועל שם רק מחמת לא תלקט דזה ודאי גבי עני אם יש לו שדה אסור ללקוט בנו ואשתו אחריו דלגבי הך מתנות עניים יש עליהם שם עשיר אך לפי מש"כ לעיל דגבי פועלים שיש להם בנים מחמת תקנת חכמים הוה כמו שהלכו בו הנמושות דהיינו דפקע ממנו שם מתנות עניים לכך מותרת גם אשתו ללקוט ועיין בכורות דף ל"ה ע"ב ובכ"מ מה דאמר שם אשתו כגופו דמי ואינה נאמנת גם כן על מומי בכור וכבר הארכתי בזה בח"א אם ר"ל שהיא ג"כ בגדר תקנה שהיא חשודה כמו גבי כהנים אף דקי"ל דאשת חבר שנשאת לע"ה אין עלי' שם ע"ה לענין חברות עיין בכורות דף ל' ע"ב וע"ז דף ל"ט ע"א ובתוספתא שם פ"ג דהיא צריכה לקבל על עצמה שלא תעשה טהרות עמו ושם הוה בזה מחלוקת ועיין בשאלתות פרשת בא דמשמע קצת דהטעם משום דצריך ליתן לה מזונות וזה תליא בהך דעירובין דף ע"ג ע"א ותוס' שם דף פ' ע"ב גבי מקבלי פרס ובמ"א כ' בזה. עכ"פ חזינן דהוה כגופו גם לענין זה אך יהי' נ"מ גבי ארוסה אף אם הגיע זמן שניזונת משלו עיין כתובות דף ע' ע"ב דמ"מ חל נדר וע"ש דף פ"ג ע"א דרק ידו כידה גבי נשואה ועיין סנהדרין דף כ"ח ע"ב דגבי נשואה הוה שארו וחד גוף וגבי ארוסה רק משום איקרובי דעתא ויהי' נ"מ דאף דמכל מקום פסול לעדות לפי מ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות פרק י"ב מהל' עדות הלכה ב' מהך דסנהדרין דף י' דגבי שארו כיון דהוא בגדר עדות בטל גם לגבי הרובע משא"כ גבי אשתו דהוה כגוף אחד לא הוה בגדר עד כלל וכן כתב הר"ן ז"ל בפ"א דגיטין לגבי ארוסה כה"ג פטור גם הבועל ועיין בירושלמי ב"ב פ"ח ה"ו הקרובה לא ארוסה וביומא דף י"ג ע"ב ע"ש וכן יהי' נ"מ לגבי יבמה כיון דהקנין שלו רק בגדר קנין דאחיו ועיין רש"י כתובות דף נ"ח ע"א ד"ה קנין דהאי דאוכלת בתרומה הוא רק מחמת דין לא מחמת אישות וכן נ"מ לביאת שוגג למ"ד ביבמות דף נ"ו דאוכלת בתרומה ומסתמא דה"ה דצריך ליתן לה מזונות ועי' תוס' יבמות דף מ"א ע"ב ובראש"ש שם וכתובות דף ק"ז ע"ב דכתבו שם דאף היכא דצריך לזונה גבי יבמה מכל מקום מעשה ידיה אינה שלהם ועי' בתוספ' כתובות פ"ה דמבואר שם להיפך דכ"ז שהיא ניזונת משלהם מעשה ידי' שלהם רק דמציאתה

שלה כצ"ל וכמו גבי אלמנה ע"ש ועיין ביבמות דף ל"ח ע"ב דהוה ספק גבי יבמה אם ידו כידה ע"ש וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' אישות גבי חיוב מזונות ביבמה לאחר יבום אם הוה בגדר שארה או גם בגדר תנאי כתובה עי' יבמות דף נ"ב ע"א וכתובות דף נ"ג ע"ב בתוס' ד"ה בת. ועי' בתוספתא ספ"א דתרומות דאמר שם דקטן לוי או כהן שהי' למוד להיות אוכל אצל אחר לא יתן לו התרומה ומעשר שלו משום דאינו מקיים בזה מצות נתינה וכ"כ בזה לעיל ולקמן בדברי רבינו בהל' תרומות פי"ב הלכה כ"ב אך אם יש לאשתו בן שהוא כהן או לוי שפיר יכול ליתן לו הרי חזינן דמקיים מצות נתינה בזה אך י"ל דזה תליא בהך דקדושין דף כ"ד אם יש קנין כו' וכ"מ וגם י"ל דאשתו הוה כמו אפטרופוס כמבואר ביבמות דף צ"ט ע"ב והוא עצמו א"א שיהי' כאפוטרופוס דהוה כזכה מימינו לשמאלו כיון דידו כיד הבעלים כמבואר בכ"מ ונ"מ גם כן כאן גבי לקט לפי מש"כ דרק שבא ליד העני אם מהני זה שבא ליד הקטן כיון דלא זכה מה"ת כמבואר בב"מ שם. ובאמת לכאורה קשה לפי מש"כ התוס' סנהדרין דף ס"ח ע"ב דשכר פעולתו הוה שלו מן התורה נימא ג"כ דכיון דעל ידי לקיטה שלו נגמר הדבר יזכה מה"ת אך י"ל דכל כמה דלא זכה לא נגמר הדבר ולקטנים לא זכה להו רחמנא ועי' ב"מ דף צ"ב ברש"י שם בע"ב ד"ה אי אמרת דאי משל שמים אף דבגדול זוכה מיד שבא לידו כמ"ש רש"י שם בע"א בד"ה לדידי' ודלא כשיטת התוס' שם ודף פ"ח ע"א דרק מה שנותן לתוך פיו מ"מ גבי קטן לא זכה עד שיתן לתוך פיו וה"נ כן גבי לקט וא"כ מה הקשה שם הגמרא בב"מ דף י"ב הא כאן גם הקטן לא זכה כ"ז שלא נתן לתוך פיו ע"ש בתוס' ד"ה אי וצ"ל דמ"מ זה הוה בגדר הפקר ומציאה כיון דמרשות הבעלים נפקא לגמרי וכמבואר בהך דגיטין דף מ"ז גם ר"ל כך דאם נימא דיש לקטן זכי' אף דידו כיד אביו מ"מ כיון דבאמת אביו עני הוא רק מחמת דזה הלקט הוא משדה שלו וכיון דהקטן אין לו חלק בהשדה אף דידו כיד אביו מ"מ לענין זה הוה כמו שגם אביו אין לו חלק כיון שנוטל מחמת בנו ובנו אין לו חלק אבל אם נימא דקטן אין לו כלל יד וא"כ הוה כמו שאביו לקטן ואביו אסור ליטול ולכך גבי אשתו לא שייך זה וכעין הך דגיטין דף ס"ד ע"ב גבי ידו יתירה זכה לו רחמנא ולכך לא פליגי רבנן על אשתו אך מכל מקום גבי אריסין וחכירין גם אשתו נקראת עשירה ואסורה ללקט:

הלכה יב

מי שאינו מניח כו'. ור"ל דעושה פעולה שלא יהא לקט כעין הך דלקמן בהי"ג דאסור להרביץ ארי וכעין דמבואר בירושלמי כאן פ"ז ה"ב גבי פרט בנשירתו מהו שיקדיש וכעין הך דתמורה דף כ"ה ע"א הובא לקמן בהלכה י"ד דאמר על לקט עם נפילת רובו

יהא הפקר לא מהני משום דעושה פעולה לבטל מצות התורה דבל"ז מאי קמ"ל ועיין ב"מ דף צ' ע"ב גבי חסימה כה"ג ע"ש ובפרט לפי מש"כ לעיל לחלק בין לקט לשאר דברים וכן יהי' נ"מ אם אמר על חמץ קודם זמן איסורו דלכשיגיע זמן איסורו יהא בטל או הפקר אם מהני דבאמת הא דאמרינן בפסחים דף ו' ע"ב דלא מהני ביטול לאחר זמן איסורו לא ר"ל מחמת דאסור בהנאה לכך אינו שלו רק מחמת דאינו יכול להפקיע החיוב שחייבתו תורה וכמ"ש התוס' ב"ק דף ע"ו ע"א וכן מוכח בירושלמי פסחים פרק ב' דאף למ"ד חמץ מותר בהנאה אינו יכול להקדישו לאחר זמן ביעורו שלא להפקיע המצוה ומה דאמר בגמרא שני דברים אינו ברשותו ר"ל כמו גבי בור ברה"ר דהקנין הוא לאחר שכבר אינו שלו ועיין בירושלמי ב"ק פרק א' ה"א דלכך אמרינן דאם חפר אחד ובא אחר וסיידה נתחייב בה משום דקנה אותה ובאמת אם ר"ל דהוה באמת קנין כיון דהתורה חייבה אותו על נזקיה וכעין דאמרינן בגיטין דף נ"ה ע"ב גבי חטאת הגזולה ע"ש ונ"מ אם נמצאת מציאה בבור זה אם היא שלו כן ר"ל גבי חמץ דהיינו בקנה חמץ בפסח דלוקה כמ"ש רבינו בפ"א מהל' חמץ והקנין לא הוה רק לענין שיעבור עלי' ועיין ב"ק דף ס"ו ע"ב דמשמע שם דאם הי' רוצה לקנות הי' קונה אותה אף דשניהם ישראלים ועיין מש"כ בזה פ"א מהל' חמץ ועי' ב"ק דף צ"ח ע"ב דמבואר שם דחמץ של ישראל מוטל על הכל לבערו אך י"ל דזה רק ישראל בר חיובא אף אם לא ידע ועי' בע"ז דף מ"ה ע"ב דביעור ע"ז רק לאחר שכבש א"י ע"ש. אך באמת נ"ל דזה רק מה"ת דתכף מזמן איסור הנאה חל עליהם חובת ביעור אבל לדידן דנאסר קודם החיוב של תשביתו שוב פקע ממנו תורת ממון ולא הוה בר קנין וא"ש מה דרבינו ז"ל בפי"ט מהל' סנהדרין השמיט הך דין דקנה ולא נקט רק חימץ וכ"כ בזה. ואף דהא מוכח בתמורה דף כ"ה דרק עם נשירת רובו לא מהני משום דאז חל עליו שם לקט אבל עם נשירת מיעוטו מהני ודברי רש"י בתמורה שם תמוהים מ"ש דהפקר פטור מפיאה דזה רק אם התבואה הוה הפקר אבל כאן אינו מפקיר רק הלקט רק משום דהפקר אלים דהוה בין לעניים בין לעשירים ועיין נדרים דף ז' ע"א גבי הך בעייא דיש יד להפקר וב"ב דף קמ"ח ע"ב גבי שכ"מ ובדברי רבינו בהל' נדרים פ"ב הי"ד דהפקר הוה כמו נדר ע"ש והוה כמו מבכרת שהיתה מעוברת שמקדישו לעולה וכן יהי' נ"מ גבי עוללות דמבואר בירושלמי כאן פרק ז' הלכה ה' דהוה כמו שותף ע"ש. ובזה א"ש ג"כ מה דמבואר בירושלמי כאן פ"ה ה"ב דלכך לא חשיב גבי עומר שהוא סמוך כו' מחומרא ב"ש לעניים משום דעדיין לא זכו בו עניים ואם כן אמאי חשיב הך דכרם רבעי דיש לו פרט וב"ה ס"ל דאין לו פרט ועוללות והוה זה מחומרי ב"ה כמ"ש הראב"ד ז"ל בפ"ד מ"ה דעדיות ע"ש וצ"ל דעוללות שאני

דכבר זכו בו עניים דהוי כשותף ולכך גם המקטף חייב בעוללות כמ"ש רבינו כאן בהכ"ז וכבר הארכתי בזה לעיל רק אם הקדיש את הכרם כולו עד שלא נודעו העוללות מהני משום דכרם הקדש פטור מן העוללות כמ"ש בירוש' כאן ספ"ז משא"כ אם לא הקדיש או לא הפקיר רק מקום שיהא בו העוללות לבד לא מהני ולא חל כלל ולא דמי ללקט וכן יהי' נ"מ לפי הך שיטה דאמרינן בירושלמי כאן פ"ו ה"א דאם הפקיר לעניי אותה העיר ולא לעניי עיר אחרת לר"י חל עליו שם הפקר ע"ש גבי לקט כה"ג אם אמר עם נשירת מיעוטו יהא הפקר לעניי אותה העיר אף דודאי פקע הלקט די"ל דהוה כמו לא לעורבים ולעטלפים כיון דהכל יכולים ללקטו מכל מקום זה אסור וכעין אם הקדיש את העובר של המבכרת קדושה גרועה ועיין תוספתא ב"ק פי"א דאם אמר תנו שדה פ' לעניים סתם דעניי אותה העיר מותרים בלקט שכחה ופיאה שלה אבל אם אמר לעניי עיר זו דוקא אז רק עניי עיר אחרת לוקטין לקט שכחה ופיאה משום דעני מוזהר על שלו ולכאורה קשה דא"כ אם אמר לעניי עולם למ"ד אינו הפקר עד שיפקיר אף לעשירים וא"כ יהי' אסור כל עניים שבעולם ללקוט דאז הוה בגדר צדקה וכל עני יש לו חלק בו ועי' בהך דב"ק דף צ"ג ע"א גבי לשמור ולא לחלק כו' וב"ב דף מ"ג ע"א ובתוספתא ב"ב פ"ט דמבואר שם דדנין בדייני אותה העיר ומבואר בירושלמי כאן פ"ה ה"ה דאין בעל השדה מותר ליקח לקט שכחה ופיאה אם אינו עשיר ועיין בירושלמי מעשרות פ"א ה"ב גבי זורע שדה הפקר שחייב במעשרות וכן פסק רבינו בהל' תרומות פ"ב וא"כ לפי"ז שזרע השדה אחד מן העניים מותר לשאר עניים ללקט אף דיש להם חלק בהשדה אך מלשון הירושלמי לא משמע כן רק דמ"מ כיון שהשדה שלו אסור ללקוט וא"כ לפי"ז אסור לכל העניים ללקוט אותם וא"כ לא חל שם פיאה כלל דהוה כמו לא לעורבים כו' ומלשון התוספתא ב"ק לא משמע כן. ועיין בהך דגיטין דף ל' ע"ב גבי מפריש עליהם בחזקת עניי ישראל דהוה מחלוקת שם רש"י ותוס' אם ר"ל עניים של כל העולם או עניי אותה העיר וע"ש בירושלמי משום דאין לך מי שלא יבוא לידי מדה זו והוה בגדר צבור וע"ש ברמב"ן במלחמות ובתמורה דף כ' ע"א גבי איכא שם עולה עליו ע"ש בתוס' ד"ה הני דהוה חד גופא ובמ"ש התוס' נזיר דף מ"א ע"ב בד"ה ואי אם נזירים הוה לאו השוה בכל ע"ש משום דכ"ז שלא קיבל עליו נזירות לא הוה נזיר וה"נ כן גבי עניים אם יש שם עליהם שם צבור וא"כ זה יהי' תליא בהך מחלוקת דביצה דף ל"ט ע"א אם זה מיקרי גדר שותפות ועיין בירושלמי פ"ב דשקלים גבי מותר ובאמת אף אם נימא דהפקר לעניים לחוד הוה הפקר זה רק אם אמר זה בלשון הפקר אבל לא בלשון צדקה משום דהפקר לעניים ר"ל דרק לעני יצא מרשותו אבל לעשיר נשארה ברשות בעל השדה משא"כ בצדקה יצא

מרשותו לגמרי רק דהיא שייכא לעניים ועי' ב"מ דף ע"ח ע"ב אדעתא כו' ובהך דכתובות דף ס"ז ע"ב אטו מדידהו קאכילנא ור"ל דשוב לא שייכא להבעלים כלל וכעין דמבואר בירושלמי שקלים פ"א ה"ד כיון שנמסרה לצבור כו'. ועי' מה דס"ל לרבינו לקמן פ"ט הי"ד מה דמפרש שם הך דכתובות דף ס"ח כאן קודם שבא לידי גיבוי כאן לאחר שבא דתוס' מחלקים שם בין לקט שכחה ופיאה דאז עדיין אין לעניים בהם זכות ולכך אין צריך למכור כליו משא"כ בקופה של צדקה דזכו בו עניים שוב אינו יכול לקבל אם יש לו כלים וי"ל דזהו כונת התוספתא נדה פ"ו דיש נוטל מעשר עני ואינו נוטל צדקה ור"ל כה"ג דיש לו כלי בית אך רבינו מחלק בין שעדיין לא הגיע זמן הגבייי כו' ור"ל כהך דב"ק דף צ"ג וב"ב דף מ"ג היכא דמקץ קיץ וא"כ זכו בו עניים ועניים אינם מחוייבים ליתן לו מחלקם אם יש לו כלים ועי' בירושלמי דמאי פ"ג ה"א במה דאמר שם ר' מני איליין דייהבין גביתין ר"ל מן הקופה דאז זכו בו וצריך לעשר דמאי וגם הוה כפריעת חוב וכן נראה דהך דין המובא בפ"ט הט"ו גבי בעה"ב שהי' עובר כו' דא"צ לשלם רק לא מן קופה של צדקה אבל מן קופה של צדקה צריך לשלם וע"ש בירוש' אליבא דר"א לאיזה עניים צריך לשלם וכ"כ בזה וכן הדין דשם הי"ט גבי דא"צ העני להחזיר השחקים מהבגדים שנתנו לו חזינן דקנה אותם ויהי' נ"מ להך דב"מ דף ע"ח ע"ב גבי הך דרשב"א דהנותן דינר לעני כו' זה רק בשלא קנה עדיין החלוק אבל אם קנה החלוק הוה שלו ויכול לשנות גם י"ל הטעם משום דשחקים עדיין הם ראויים לבגד כמבואר בכתובות דף ס"ה ע"ב ועי' בתוספתא פסחים פ"ז גבי בני חבורה שהימנו עליהם אחד אפי' מן הצדקה יש לו חלק בעורות ור"ל דלא נימא שנתנו לו הצדקה רק לצאת ידי חובתו רק דנעשה שלו לגמרי ובאמת הטעם דר"מ שם משום דס"ל גם בהלואה כן דלא הוה שלו לגמרי וכמבואר בתוספתא פ"א דמגילה ובירושלמי פ"ב דקדושין ה"א דאמר שם אתיא דרשב"א כר"מ ור"ל הך ר"מ דתוספתא דמגילה הנ"ל. עכ"פ זה ודאי דאסור לומר שיהא הפקר עם נשירת מיעוטו היכא דההפקר גרוע מהלקט וכן יהי' נ"מ אם אסר נכסים אלו על כל עניים דאז אסור אפי' על העניים שיהיו לאח"כ כמ"ש הר"ן נדרים דף ל"א ע"א ודף פ"ד ע"א וכ"כ בזה או על כל ישראל דאז אסורים ללקוט מתנות העניים כמבואר בנדרים דף מ"ב גבי שביעית וא"כ שוב לא יהי' צריך להניחם כלל כיון דשום עני לא יוכל ללקטם וזה אסור לעשות משום דהוא גורם להפקיע דין הלקט ויהי' ג"כ בכלל הך לאו דלא תסיג וכו' דזה הוה גרם ועי' קדושין דף ל"ג ע"א יכול יעצים עיניו כו' אך נ"מ דהיכא דהפקעה הוא בגדר דין אז לא מהני וכמ"ש התוס' ב"ק דף ע"ו ע"א גבי פדיון בשחוטי חוץ וב"מ דף ק"ח ע"א גבי זבין לו גריוא כו' וכ"מ בזה. ועי' במ"ש רש"י מעילה דף י"ג

ע"א גבי ולד המעושרת דגבי מעשר בהמה מהני שיור כיון דלא הוה קרבן חובה ובזה א"ש מ"ש התוס' תמורה דף כ"ו ע"ב ד"ה חציו מעשר וחציו תמורה דהיכי מהני זה ובזה א"ש אך מ"מ אסור לעשות זה כמבואר שם ברש"י במעילה וה"נ כן. ועיין מ"ש התוס' חולין דף קל"ד ע"א גבי ע"מ שהמתנות שלי דא"א להתנות דבר שיהי' מחוייב לעשות כן אף דאם ירצה יכול לעשות כן והך דקדושין דף י"ט ע"ב גבי ע"מ שלא לייעד שם לא ר"ל שלא יעשה יעוד ע"ש בירושלמי דהא אינו מחוייב לייעד רק ר"ל דלא יחול דין יעוד וכעין הך דמכות דף ג' ע"ב ע"ש בתוס' ותוס' כתובות דף נ"ו ומ"ש בהך דגיטין דף פ"ד ע"ב גבי הך דע"מ שתאכלי בשר חזיר דהא הוה מתנה על מה שכ' בתורה אף דלכאורה תמוה דהא לא התנה שתהא מותרת לאכול רק שתהא אוכלת ומה שייך זה למתנה על מה שכ' בתורה רק דר"ל כך דהנה בביצה דף כ' ע"א גבי הך דע"מ שאגלח ממעות מעשר פליגי בזה רבינו והרמב"ן ז"ל דרבינו ס"ל דגם בזה אינו יכול לגלח כמבואר בהלכות נזירות פ"ח הי"ד ובהל' חגיגה פ"ב הי"ד ע"ש בהשגות והרמב"ן ז"ל לא ס"ל כן במלחמות וטעם רבינו כיון דזה הוה דבר בפ"ע דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וקרבן נזירות לא משכחת לה רק על ידי שנדר בנזיר י"ל בזה כמו הך דתמורה דף כ"ה דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא דמי לע"מ שאגלח בבית חוניו עי' מנחות דף ק"ט דשם הגילוח הוא גדר הנזירות ואם לא יהי' הגילוח לשם דין גילוח אסור לגלח דנזיר אסור לגלח משא"כ בקרבנות דאינו בא אלא מן החולין זהו הוא דין בפ"ע ולא הוה כמו גבי תודה דשם מין תודה באה מן המעשר רק מחמת נדרו וכאן הוא לא נדר זה וזה יהי' בגדר שא"א לקיימו עי' בתוס' כתובות שם וב"מ דף צ"ד דבאמת למ"ד דשא"א לקיימו הוה תנאי אין הדין כגירסת רש"י דאם נתקיים התנאי הרי זה גט דכיון דא"א לקיים התנאי אם אירע סיבה שנתקיים התנאי זה לא הוה קיום כלל וכן יהי' נ"מ היכא דאמר שתיבעל לפלוני אם בא עלי' באונס אם זה מיקרי קיום התנאי או לא עיין נזיר דף י' בהך מחלוקת דב"ש וב"ה גבי תורפא דהאי גברא אם כונתו שיהא הוא פועל או שהדבר יהי' נפעל וגיטין דף ע"ד ע"ב גבי אריסא דאתא מיטרא ע"ש ועיין תוס' יומא דף י"ג ע"ב בתוס' ד"ה ודילמא דמשמע שם דאם התנה ע"מ שתכנסי רק אם נכנסה מדעתה אז מהני ובתוס' גיטין דף פ"ב ע"ב ד"ה שר"א ושם דף ע"ה ע"א ובמה דפליגי רבינו עם הראשונים ז"ל גבי אם נשבע שפלוני יעשה דבר זה אם יהי' מיקרי קיום השבועה לכשיתקיים הדבר עי' בפ"ה דהל' שבועות ה"ב וכן להיפך לכך קי"ל דהוה גט בתנאי שא"א לקיימו מבואר בירושלמי פ"ב דנזיר הלכה ד' דהוה כמו שנתקיים התנאי כיון דא"א שיתקיים וכן ר"ל גבי הך דע"מ שאין לך עלי כו' כמ"ש התוס' בכתובות שם וזהו

כונת הגמרא במה דמקשה בגיטין שם דהיכי אמרינן דע"מ שתאכלי בשר חזיר מיקרי אפשר לקיימו דאכלה ולקי' הא דכיון דזה אסור מן התורה נימא דאף אם לא קיימה יהא כמו שנתקיימה ותירץ דכיון דהאיסור והגט הם דברים נפרדים ואין הגט פועל האיסור אם לא קיימה הדבר לא נתקיים הגט. אך באמת נ"ל דהגמרא ר"ל כך דמקשה על מה שאמר שם ואם היתה זרה ע"מ שתאכלי בתרומה ומפרש כך דר"ל שהוא כהן ומגרש אותה ע"מ שתאכלי בתרומה וע"ש דף פ"ה דהוה בעייא שם לשיטת התוס' ד"ה חוץ אם זה מיקרי שיור בגט או לא אך שם רק דאמר שתהא יכולה לאכול בתרומה מחמת קנינו וזה הוה גדר שיור משא"כ כאן בע"מ ועי' בנזיר דף י"א ע"א דהוה מחלוקת דאמוראי אם ע"מ כחוץ דמי ובחולין דף קל"ד ע"א דהוה מחלוקת דתנאי בזה אך בנזיר שם ר"ל שיהא מותר לשתות יין ולכך מיקרי מתנה על מה שכ' בתורה משא"כ כאן דאדרבא כ"ז שלא אכלה תרומה לא הוה הגט וא"כ מותרת לאכול בתרומה לכך לא מיקרי זה מתנה על מה שכ' בתורה זהו כונת הגמרא שם. גם י"ל דלכך היכא דזה הוה בעצם הדבר וממילא הוה כמו תנאי ומעשה בדבר אחד ולא מהני ולכך לא נקט בנזיר דף י"א ע"א ע"מ שאגלח משום דס"ל דגילוח הוה עצם הנזירות לא דברים המסתעפים וכ"כ בזה בהל' נזירות וזהו ג"כ כונת הגמרא ב"ק דף ק"י ע"ב במה דאמר שם אמרי חטאת שמתו בעלי' הלכתא ור"ל דזהו ממילא דין בעצם דכיון דהוא חטאת אם מתו בעלי' תמות ולא שייך בזה למימר אדעתא דהכי כו' דא"כ יתבטל הדין וכל דבר דהוה ממילא לא בגדר פעולה לא שייך בזה דעתו כלל ועי' במ"ש רבינו בהל' פהמו"ק פי"א הכ"ז במש"כ והיאך קרב הקומץ כו' והרי החלקים אינם נוגעים כו' ולכאורה מה כונתו ומה תליא זה בזה וגם ע"כ צ"ל דהוה כמסרק דאל"כ הא מבואר שם בהל' כ"ג דלא מצטרף לקמיצה וצ"ל דר"ל כך דהנה מבואר במנחות דף ע"ט ע"ב דאמר שם דגבי שמן דהוה גופה דמנחה א"א לומר לב ב"ד מתנה שיהא לשם מנחה אחרת ע"ש והוה כעין תנאי ומעשה בדבר אחד דלא מהני וא"כ איך מועיל דעתו דכהן שלא יהי' הקומץ על זה כיון דהוא גוף הדבר לכך אמר כיון דאין נוגעין זה בזה הוה כשני דברים ועיין מנחות דף ק"ו ע"א דתלה לו בדעת כהן ותוס' שם דף ע"ו ע"ב ד"ה כל ע"ש וכן יהי' נ"מ גבי חלה אם מהני שיחשוב שלא יהי' חלה רק על חצי עיסה ועיין בירושלמי תרומות פ"א ה"ד גבי הך דב"ש תרומת עצמן בהם. וכן להיפך נ"מ לקולא דעיין מ"ש רבינו בהל' רוצח פ"י ה"ז דאם הפריש את העגלה ואחר כך הוזמו תצא לחולין והוא מתוספתא דכריתות פרק ג' ואף דגבי אשם תלוי פסק רבינו כר"י בפ"ד מהלכות פהמו"ק דאף אם נמצאו עדים זוממין קדוש לבד גבי מנחת סוטה משום דלברר אך הטעם כך דכיון דזה הוה דין וא"צ להקדיש וממילא לכך אם נמצא דהדבר אינו כן

שוב פקע מה שאין כן בדבר דבעי הקדש לא ואמרינן מתוך שלבו נוקפו כו'. עכ"פ הטעם דמתנה על מה שכתוב בתורה לא נתבטל הדבר משום דזה הוה כמו שנתקיים הדבר לא דלא חל התנאי כלל וראי' לזה דהנה בתוספ' דמנחות פי"ב מבואר שם דאם אמר הרי עלי ק' עשרונות להביא בכלי אחד צריך להביא ס' בכלי אחד ומ' בכלי אחד ואם הביא נ' בזה ונ' בזה לא יצא ועי' ב"ב דף קמ"ג ע"ב דאם אמר להביא בשני כלים אם הביא נ' בזה ונ' בזה יצא אף דמסתמא משמע שיחלוק אותם בשוה וכבר הארכתי בזה לעיל דיש בזה כמה סתירות אם סתמא ר"ל בשוה ועי' בכורות דף מ"ה ע"ב דהביא שם מהך דשש ושש ע"ש ועי' תוס' נדה דף ס"ו ע"ב ד"ה כל וצ"ל הטעם משום דקבען בכלי אחד ואף דהא התנאי בטל דהא נדר שיביא ק' בכלי אחד ואמאי לא נימא שיבטל כולו עי' ב"ב דף קמ"ג ע"א גבי קני את וחמור ובירוש' פי"א דכתובות ה"א במה דאמר שם שרפוני ועבדו בי עבודה ותנו מנה כו' אם אין כו' ואין לומר דזה הוה כמו שתלה זב"ז כעין הך דנדרים דף כ"ו וירוש' פ"ד דנזיר וכ"מ דעיין בתוספ' ב"ב פ"ט דמבואר שם דרק אם אמר ואח"כ אז תליא זב"ז וכמו הך דביצה דף כ' ע"א במה דאמר הבו לפלניא כו' ובר"ן נדרים דף מ"ח ע"א ועי' ב"ב דף קל"ו ע"ב גבי נכסי לך ובבעהמא"ו שם על דף קכ"ה גבי אם אמר לפלוני ומת פ' לפלוני דאם מת שני בחיי ראשון לא זכה השלישי ועי' ירוש' כתובות פ"ט ה"א אך י"ל דהא מבואר בב"ב דף קכ"ט ע"ב דלכך מהני לשון ירושה משום דהוא תכ"ד של מתנה והשלישי תכ"ד של השני וכיון שלא קנה השני שוב לא מהני לשון ירושה של שלישי. וע"כ דזה לא מיקרי שנתבטל הדבר רק כיון דא"א זה הוה כמו שנתקיים הדבר וא"כ למה שלא נתבטל לא נתבטל ועי' בחלה ספ"ג גבי זיתי מסיק שנתערבו כו' ובדמאי פ"ה מ"ה דאם אמרינן יש בילה מהני מה שתורם מן החיוב שבו על החיוב שבו וקשה למה לא הוה כמו הך דב"ב דף קמ"ג דאם מה"ת לא מהני הוה כמו קני את וחמור וה"נ כן וצ"ל כיון דזה רק משום פטור לא הוה כן ועיין חולין דף קל"ה ע"ב ע"ש ברש"י גבי שותפות עכו"ם ובקדושין דף נ"א ע"ב דאף למ"ד דקדושין שאין מסורין לביאה לא הוה קדושין מ"מ ע"י זה לא מיקרי קנה את וחמור שיתבטל הקדושין הראויין והטעם דזה רק דין ע"י סיבה דהא אם הני ראויין לביאה הוה ג"כ הוה קדושין וא"כ איך אפשר שהראויין יתבטלו ע"י זה וכעין מ"ש הר"ן ז"ל פ"ב דקדושין על דף מ"ב במה דס"ל לר"ש ב"א דעבד אינו יכול לקבל גט שחרור מיד רבו ומ"מ אחר יכול לקבל בשבילו ולא מיקרי כל היכא דאיהו לא מצי כו' משום דהטעם דצריך שיכנוס לרשות שאינו שלו ובשליח יתקיים הדבר ובירוש' פ"א דקדושין ה"ג הוה מחלוקת בזה ע"ש וזה ר"ל ג"כ הך דכתובות דף ל"ג ע"ב במה דמקשה שם מר זוטרא מי איכא מידי כו' ומה

דמשני שם ע"ש בתוס' ד"ה אלא וה"נ גבי קדושין שאינם מסורים לביאה כמש"כ וכן כאן גבי מאה בכלי אחד דהטעם משום דאינו ראוי לבילה ראוין לבילה צריך דוקא ס' וא"ש. ועי' מה דמבואר לקמן פ"ה ה"ח גבי האומר הריני קוצר כו' דהוה מתנה ע"מ שכ' בתורה ור"ל דאמר דאינו קוצר ע"מ להביא לגורן דבל"ז לא הוה שכחה כמבואר ספ"ה וכן צריך שיכוין לשם קצירה דקוטף פטור כמש"כ לעיל ומ"מ לא מהני דהוה מתנה ע"מ שכתוב בתורה וכ"כ בזה. עכ"פ לעשות גרם לעקור דבר מה"ת א"א והיכא שהעקירה הוה שלא יחול כלל הדבר אז אם הדבר שעושה הוא גדול מזה מותר ואם לאו אסור וזהו כונת המשנה כאן הך דמי שאינו מניח וכו'. ובמש"כ לעיל טעם רבינו דלכך גבי עגלה ערופה בעדים זוממין יוצא לחולין משום דא"צ להקדישו והוה דין. והנה לאחר עריפה כה"ג מאי דהנה רבינו פסק דעגלה ערופה נאסרה מחיים ומ"מ פסק דנמצא ההורג עד שלא נערפה תצא לחולין משום דמפרש כך דהנה בגמ' דילן בסוטה דף מ"ז מבואר דאף אם ראו סנהדרין היכא שאין מכירין את ההורג אין מביאין ע"ע ובירוש' דר"ה פ"ג ובסוטה שם הוה בזה מחלוקת דתנאי אם זה מיקרי ראו כיון שאין מכירין אותו ורבינו ז"ל לא הביא זה אך ס"ל כך דהנה בגמ' יליף מה דעד אחד נאמן הוא משום דכתי' לא נודע והרי נודע ור"ל דלא משום הנאמנות רק דהרי נודע והנה רבינו ס"ל בהל' סוטה ספ"ג גבי סוטה שיש לה עדים במ"ה דוקא ב' עדים ולא ע"א דלא כהתוס' והטעם משום דס"ל דכיון דע"א לא הוה בכ"מ גדר עדות רק בזה זה רק היכא דהעיד בפני ב"ד וקיבלו אותו אבל כ"ז שלא העיד אינו כלום ואין שם עד עליו כלל ולכך אם בא אחר ששתתא אינו מועיל כלל דבשעת שתי' לא היו עדים כלל ונ"מ דאם נתקבל עדותו בב"ד אחר אז אין המים בודקין אותה אף בע"א ובאמת זה ג"כ הטעם גבי משביע עידי קנס בשבועות דף ל"ג ודף ל"ד ע"א ע"ש משום דאין שם עדות עליהם כ"ז שלא העידו בב"ד ולא שייך כאן גדר שבועת העדות וזהו כונת הגמ' בשבועות שם דדבר דבעי ידיעה וראי' לא שייך על זה קרבן שבועה ר"ל דאז הוה גדר דין ולא גדר עדות ועי' בכריתות דף י"ב ע"ב דאי בעי אמר לא נתכונתי בזה ור"ל דעדיין אין שם עדות עליהם וכ"כ בזה. משא"כ אם יש ב' עדים אז הוה עדות אף אם עדיין לא העידו בב"ד ולכך גבי סוטה אינה נבדקת וה"ה גבי ע"ע היכא דליכא רק ע"א שמכיר את ההורג כ"ז שלא העיד בב"ד לא מיקרי ידע כלל ולכך מביא הגמ' ראי' דהמשנה ס"ל דע"ע אינה נאסרת מחיים משום דס"ל דהמשנה מיירי גם אם נמצא ע"י ע"א ולכך כ"ז שלא העיד אינו כלום וא"כ אם נימא דע"ע נאסרת מחיים וא"כ בשעת ירידתה כבר נאסרה ושוב לא מהניא אח"כ להפקיע הקדושה דזה מכאן ולהבא ולכך ע"כ ס"ל להמשנה דאינה נאסרת מחיים אבל רבינו ר"ל דמיירי שיש ב' עדים

ואף אם לא העידו בב"ד יש שם עדות עליהם וא"כ מיקרי נודע ההורג ולא חל קדושה כלל עלי' ולכך תצא מקדושתה אך כ"ז קודם עריפה אבל לאחר עריפתה נאסרה וראי' מדצריך קרא למעט שאם נערפה העגלה ואח"כ נמצא ההורג שצריך להרוג אותו וע"כ מיירי שיש ב' עדים והתראה ומ"מ יש עלי' שם ע"ע וא"ש ולגבי עדים זוממין מה שדייק רבינו והוציאה לערפה משמע דלאחר עריפה לא מהני גם עדים זוממין ומלשון התוספ' כריתות פ"ד לא משמע כן רק דהוה כמו גבי שור הנסקל אך י"ל דטעם רבינו גבי ע"ע דזה הוה בגדר כאשר עשה עי' בהל' עדות. פ"כ ולא דמי לממון דשם אפשר בחזרה כמ"ש התוס' ב"ק דף ד' ע"ב וזה תלי אם מה דקי"ל דעדים זוממין נאמנים הוא משום שבאים להעיד על העדים כמש"כ הראשונים ובאמת בזה פליגי רש"י ורבינו בהך דסנהדרין דל"ו ע"ב בהך מחלוקת דר"י ורבנן גבי סופרי הדיינים דרש"י ז"ל ס"ל דבין לת"ק ובין לר"י הי' צריך שניהם לכתוב דברי שניהם ורבינו ז"ל לת"ק די רק באחד כמבואר שם בפיהמ"ש ובהלכות סנהדרין פרק י"א וע"ש בירושלמי דאמר צריך שני עדים ובאמת הטעם אם זה העדות עליו או על הדין דאם עליו צריך ב' עדים להכחיש אותו ואם רק על הדין די בע"א לענין הך דסנהדרין דף ל"ד ע"א ע"ש ברש"י ועיי' במכות דף ו' ע"א מה דהקשה שם התוס' היכי מהימנין להעדים מה שאומרים לאסהודי אתו ובדברי רבינו שם בהל' עדות פ"ה ה"ו ובכתובות דף כ' אם נאמן לומר נזכרתי ובקדושין דף ע"ד ע"א דאין הדיין נאמן לומר שכך פסק אך י"ל כיון ששם מוקי לה בשודא דדייני אין על זה שם דין ועי' בכתובות דף ע"ב ע"א גבי פ' חכם כו' ובמ"א אבאר זה. וא"כ היכא דלא מהני עדותם על העדים שוב הוה רק כמו הכחשה וא"כ לא נתבטל עדות הראשונים ועי' תוס' סנהדרין דף ס"ה ע"ב ד"ה יצאו דלא משמע כן רק דגם אז נאמנים האחרונים ועי' תוס' כתובות דף ל"ב ע"ב מ"ש שם בשם ר"י דביטול העדות וחיוב העדות הוה ב' דברים ולא תליא זה בזה כלל וכן משמע לכאורה מלשון רבינו פ"כ ה"א אך י"ל דזה רק לפוסלם אך מ"מ העדות לא נתבטל לגמרי אך זה יהי' תליא גבי הך דב"ק דף ע"ב ע"ב אם למפרע הוא נפסל ואנן קי"ל דלמפרע הוא נפסל וא"כ ממילא בטל עדותם מחמת הפסול לא מחמת הזמה והנה רבינו כאן בהל' רוצח פ"י ה"ז מדייק שם ובאו שנים והכחישו אותו ואמרו כו' ולא נקט לשון והזימו ועי' ב"מ דף ד' ע"א גבי מה לעד אחד כו' ובמש"כ רבינו בהל' עדות פכ"א ה"ה דמשמע שם דהזמה לא הוה רק נגד שני עדים ולא נגד אחד ואף דהעדות ודאי נתבטל כמבואר שם מ"מ אין העד נענש וא"כ יהי' לפי"ז נ"מ דאם אח"כ הוזמו העדים אינם נפסלים מחמת הך לאו דלא תענה ברעך ועי' בירוש' ספ"ב דכתובות גבי הנך דנאמנים להעיד בגודלם כו' אם שייך בהם הך דין דעדים זוממין ועי' בכתובות דף כ'

ע"א דהוה מחלוקת בזה אם הזמה היכא דאינה מועלת אם יש על זה עכ"פ דין הכחשה כיון דאין מעידין שגוף הדבר לא הי' רק מעידין על העדים ושהיו במקום אחר או די שיאמרו אנחנו היינו במקום שאתם אומרים עמכם ולא ראינו ועי' במכות דף ה' ע"א גבי הך דאמרינן "שהיו עמהם וכו'" והיכא שאינה מועלת לא הוה עדות כלל ובאמת גבי עדים זוממין אם צריך דוקא שיאמרו עמנו הייתם ר"ל שאתם הייתם עמנו במקום אחר וא"כ נמצא שמעידים על העדים שהיו עמהם במזרח בירה ואמאי הם לא ראו וצ"ל לא יהי' רק בגדר הכחשה ומרש"י סנהדרין דף מ' ע"א מ"ש שם דבעי העדים שהעדים יאמרו המקום כדי שיהי' יכול להזימם משמע דהמזימים צריך שיאמרו שהיו העדים עמהם במקום אחר דאל"כ הא ראוי להזמה דהם יאמרו שהיו עמהם וע"כ צ"ל דזה לא הוה הזמה דצריכים להעיד איזה דבר על גוף העדים ועי' רש"י סוטה דף ל"א ע"ב בד"ה ושנים אומרים כ' כגון שאמרו דאנחנו היינו עמכם ומשמע דאם יאמרו שאתה היית עמנו דלא מהני על עד אחד ורק שם מהני דהוה גדר הכחשת המעשה ובאמת זה תליא בהני תרי טעמי דמכות דף ה' ע"א גבי הזמה אם משום דבעי שתהי' הזמה על גוף העד וע"כ צ"ל שאתה עמנו היית או עד שישקר גוף העד ר"ל שיעידו שהם מעידים שקר ואז אף אם אין מעידים על העדים עצמן רק שלא ראו מהני ובירוש' פ"א דמכות שם הט"ו יליף לה מן בו לא בעדותו וזה ראי' לשיטת רבינו דהכחשה והזמה כאחת לא מהני וזהו ג"כ כונת הגמ' מכות דף ה' ע"ב במה דאמר שם לימא ר"ל דאמר כר"י ור"ל דכיון דס"ל דבשני פעמים הוחזקה שהדבר הוא שקר והוה בפעם שני כמו הזמה והכחשה בבת אחת ולכך אין נהרגין רק כת ראשונה בלבד וכן מוכח בתוספ' דמכות פ"א גבי סימא עין עבדו ע"ש דנקט דמיירי שהעבד הי' סומא. ובמ"א אבאר זה. עכ"פ י"ל דאף דנתבטל ע"י עדותם העדות של ע"א מ"מ הם לא יעברו על הך לאו דלא תענה ושוב אינם נפסלים ושפיר י"ל דאם לא הוה הזמה גמורה לא נתבטל עדותם לגמרי ולכך נקט רבינו כה"ג ואף דביבמות דף צ"ד ע"א גבי א"א מוכח דנתבטל לגמרי ע"י הזמה אף דשם נישאת על פיהם יש לומר כיון דבאמת היא א"א ואם כן אין קדושין תופסין ולא הוה מעשה כלום ואף דעל ידיהם נעשה פעולה ועי' בסנהדרין דף י' ע"א גבי פלוני רבע שורו של פ' דצריכים לשלם גם הממון של השור ואף דהא מבואר בכריתות דף כ"ד דהשור נעשה הפקר תכף לאחר גמר דין מ"מ לא מיקרי כאשר עשה דהם לא פעלו זה ובזה א"ש ג"כ לשיטת רבינו דס"ל בפ"י מהל' נזקי ממון ה"ג דאף אם נגח מתחילה ג' טרפות נתחייב ברביעי כופר וסוקלין אותו וא"כ לפי"ז הא דמבואר במכות דף ב' ע"ב הובא בדברי רבינו פ"כ מהל' עדות ה"ט דעדים שהעידו על השור כו' דלוקין ואין משלמין את הכופר הא צריכים לשלם דמי שור

לבעליו כיון דנאסר על ידם ואיך לוקין ומשלמין וצ"ל דהך דסנהדרין דף י' במה דאמר דמשלמין דמי שור משום דעיקר עדותן בא גם לאסור השור משא"כ כאן דעיקר עדותן בא שישלמו הבעלים כופר ואף דהשור ג"כ נפסד הא עכשיו אף אחר הזמה אין השור של בעלים דהוה הפקר משום יאוש כמבואר בכריתות הנ"ל ולכך ליכא למאן לשלם וגם נ"מ אם עדות של כופר הוא משום השור או משום הבעלים וזה תליא במחלוקת דירוש' פ"ד דב"ק אם נגח ואח"כ הפקיר למאן דפטר ממיתה אם צריכין לשלם כופר וכן נ"מ * בהך דב"ק דף מ"ה גבי שומרים דאמר שם דצריך לשלם כופר אמאן קאמר אשומר או אבעלים ומהך דשם דף מ' גבי אפטרופוס מוכח דהחיוב על הבעלים דאל"כ אמאי אינו משלם אפטרופוס כופר אך לכאורה מלשון רבינו בפ"ו מהל' נזקי ממון ה"ד דדייק מהעידית שבנכסי האפטרופוס וזה הכונה מה דמבואר שם דף ל"ט ודף מ' מן העלי' ומשום דאף דקי"ל בגיטין דף נ' והובא בדברי רבינו בפ"ח מהל' נזקי ממון הי"א דמן היתומים אף נזקין בזיבורית זה רק כשאביהם הי' המזיק דלגבי יתומים הוה רק משום גדר חוב כמש"כ רבינו שם משא"כ כשהיתומים המזיקים אז גם הם צריכים לשלם מן העידית אך זה נ"מ דכיון דקי"ל דשמין בשל מזיק כאן אם אזלינן בתר עידית דאפוטרופוס או בתר עידית של היתומים ר"ל דמי הוא נקרא מזיק וראי' לזה דאף דרבינו ס"ל בפ"ו ה"ו דגבי אפטרופסין רשות אינו משנה גבי שומרים ס"ל דרשות משנה כמבואר שם פ"ד ה"ט ומשום דס"ל דיד אפטרופוס כיד הבעלים ולא שינוי רשות כלל וכעין דמבואר ביבמות דף נ"ח גבי יבם ע"ש ברש"י ובפ"י דמס' שביעית גבי פרוזבול ועי' בדברי ה"ה פ"ג מהלכות מכירה ה"י גבי אגב ובאמת קשה למה לא מפרש הגמ' ב"ק דף ל"ט הך מחלוקת דר"י וריב"ח מעליית מאן דחד אמר משל יתומים לא דר"ל דגובה מן היתומים רק דר"ל דאפוטרופוס ישלם כעידית של היתומים לא כהעידית שלו דעיקר החיוב הוא על היתומים ועי' תוס' ב"ק דף מ"ז ע"א ד"ה קבלן ע"ש ואידך סבר דעיקר החיוב על האפוטרופוס ואחר כך לכשיגדלו ישלמו להאפוטרופוס היזק שלו אך מדחזינן דאינו משלם כופר ע"כ צ"ל דהמזיקים הם היתומים ובזה י"ל דברי רבינו פ"ד מהל' נזקי ממון ה"ד במה דנקט שם הבעלים משלמים וצ"ל אם המיתו את האדם ור"ל משום דכופרא כפרה צריך לשלם אף בשמירה מעולה וע"ש ברש"י דף מ"ה ע"ב ד"ה ר"א ובמ"א אבאר זה. וגם י"ל שיטת רבינו גבי ע"ע דכ"כ במ"א דכמו דאמרינן בזבחים דף ו' ע"ב דקרבנות צבור סכין מושכתן ה"נ כן גבי עג"ע וא"ש בתוס' ד"ה סכין מ"ש על רש"י שם ובשבועות דלמה לן תנאי ב"ד ע"ש אך באמת כך דהא במנחות דף ק"א הוה בזה מחלוקת דשמואל ור"א אם קודם שנקדשו בכלי אם טהורים נפדים מה"ת דשמואל ס"ל דנפדים ואנן ס"ל

דאין נפדים מה"ת וכן גבי כלי שרת קודם חינוך אז לדידן מה"ת ג"כ אינם נפדים וכן פסק רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ה ובהל' מעילה פ"ו ה"ה במש"כ שם ויראה לי שדין המנחות כו' ור"ל קודם שחל עליהם קדושת הגוף לגמרי וקודם שנתקדשו בכלי ולא כתוס' קדושין דף נ"ד ע"א ד"ה כתנות ומש"כ רבינו שם עופות ר"ל כך דהנה עי' ברש"י כריתות דף כ"ז ע"א ד"ה קדושת מ"ש שם וא"ת הלא אין פדיון כו' ה"מ היכא דנראה ועי' יומא דף מ"א ע"ב דמקשה שם זה ומוכח שם דלא מהני פדיון ומשמע שם דקאי אף למ"ד עשיר שהביא קרבן עני לא יצא ועי' תוס' נזיר דף כ"ו ע"ב וכ"מ בזה וכבר הארכתי בזה ובמ"ש רבינו בהל' שגגות פ"י הי"ג עשיר שהפריש קן למכרו אך באמת כונת רש"י כך דהנה במנחות דף ק"א ע"א ברש"י ד"ה הוה חשיב שם רש"י עופות והוא לכאורה תמוה רק דר"ל כגון שהפריש היכא דלא חזא לו כמו גבי עשיר נזיר וכדומה דאז לשמואל דס"ל דכל היכא דלא קדוש קדושת הגוף וגבי ממש הוה רק כמו לבדה"ב וגבי עוף לא שייך הך טעמא דגמ' שם מחמת לא שכיחא דהא בעופות לא פסלי דוקין שבעין וא"כ יש להם פדיון משא"כ לדידן דס"ל דאף דלא קדוש קדושת הגוף מ"מ מה"ת אין להם פדיון היכא דכונתו למזבח ה"ה גבי עופות כה"ג אין להם פדיון מה"ת והנה אליבא דר"א יש במנחות שם שני לשונות היכי ס"ל אם ס"ל כשמואל או לא ואתי שפיר הסתירה מיומא אכריתות דשם קאי אליבא דר"א. והנה בירושלמי דיומא פרק ה' הלכה א' גבי הותירו תמידים הוה שם מחלוקת דשמואל ור"י אם נפדין וזהו משום דשמואל לשיטתי' דכיון דקי"ל דלא חל עליהם קדושת הגוף ממש כ"ז שלא נשחטו שפיר שייך עליהם גדר פדי' משא"כ לדידן בלא לב ב"ד מתנה לא מהני זה וא"ש ובזה יש לפרש כונת רש"י במעילה דף ח' ע"א גבי עוף מה דכ' שם קדושת פה. וא"כ לפי"ז גבי ע"ע לא שייך הקדושה וכעין מ"ש התוס' בתמורה דף ל"ג ע"ב ד"ה משום גבי פרה שפיר י"ל בזה דאפשר שתפקע הקדושה אם אין אנו צריכין לה וגם בה לא שייך הך טעם דשמואל במנחות שם משום דלא שכיחא דהא גבי עגלה לא פסלי בה מומין וגם משום די"ל לב ב"ד מתנה עי' שבועות דף י"ג ע"ב אם זה מיקרי שכיח וזה מיקרי כמו קרבן צבור לענין לב ב"ד מתנה וגם י"ל על זה דלא ניתנו מעות אלא לצורך להם כעין דמבואר במנחות דף ס"ו ע"ב ועיין כריתות דף כ"ז ע"ב ברש"י ד"ה הפריש כשבה דהשאר נעשה חולין ורבינו ז"ל מפרש דכל המעות מחלל על עוף ור"ל משום דכיון דהוא נתחייב מה"ת מה שמביא קרבן גדול לא הוקבע והוה כעין הך דמנחות דף ק"ג כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת ועיין בירוש' חגיגה פ"א ה"ג אם אמר הרי עלי אשם בה' סלעים אם זה מיקרי קבע או לא כיון דאשם כבר מחוייב מה"ת וכבר הארכתי בזה בהל' ערכין ועיין במגילה

דף כ"ז ע"א דגבו והותירו מותר דלא תפיס ובמנחות דף צ' ע"א גבי מותר וב"ב דף ג' ע"ב גבה כו' דילמא מתרמי ודף פ"ז ע"ב גבי מיצה וסנהדרין דף מ"ח וכ"מ ובמ"ש רבינו פ"ה מהל' פסוהמו"ק ה"ז וה"ט ע"ש ועי' במ"ש רבינו בפ"י מהל' שגגות הי"ב הפריש עשירית האיפה כו' והוא מהך דמנחות דף ק"א הנ"ל ומ"ש שם הרי הוא ככל המנחות ר"ל שלא תהי' כמו מותר מנחת חוטא דנדבה עי' מנחות דף ק"ח ובירוש' פ"ב דשקלים וכ"מ ודברי רבינו פ"ה מהל' פסוהמו"ק ה"ח ע"ש. עכ"פ גבי ע"ע כ"ז שלא נערפה י"ל דפקע ממנה האיסור וא"ש:

הלכה יג

הי' שם עניים כו'. כבר הארכתי בזה לעיל דמה ר"ל כאן כיון דהא קי"ל לעיל פ"א ה"ט דאין מונעין עניי עכו"ם ללקט וכן מ"ש רבינו ואם לאו מניחן מפני דרכי שלום וכן הוא לשון התוספ' מה שייך בזה מפני דרכי שלום כיון דאינו יכול למחות וצ"ל דכונתו דכיון דעפ"י דין אינם יכולים ליקח כגון היכא דהגוי' מלקטים בפ"ע בלא ישראל או כגון עניי כותים או כגון ישראלים עשירים א"כ עפ"י דין א"צ כלל להניח לקט שכחה ופיאה דהוה כמו לא לעורבים ועי' מ"ש הרא"ש פ"ד דע"ז על הך דדף נ"ט מ"ש התוס' בשם הירוש' עד שבאו הרובים וביטלו ע"ש וגם שמא יבוא מזה תקלה שיאמרו שהם פטורים מן המעשרות ובאמת אינם פטורים עי' גיטין דף מ"ז וכבר הארכתי בזה לעיל ודברי התוספ' רפ"ד דפיאה דמבואר שם דעניי גוים אין מאמינים להם וכבר כתבתי דהא בל"ז מה שלקטו הם חייב במעשרות אך נ"ל דזה אשאר מתנות עניים אבל עוללות דא"צ שום פעולה של בעה"ב והעני הוא כשותף או כלוקח ולקמן אבאר זה אף שבא ליד גוי פטור ובזה מדוייק לשון התוספ' דקתני אין מאמינים להם בכל דבר ר"ל אף לגבי עוללות. קמ"ל רבינו דיכול להניחם מפני דרכי שלום:

הלכה טו

איזהו פרט כו' נפלו ג' כו'. מדברי רבינו נראה כך דכמו דגבי שאר מתנות יש ב' מינים אחד בקמה ואחד בקציר ועי' לקמן פ"ה הי"ב גבי שכחה גבי פרט יש בו נמי ב' מינים דהיינו כשאינו רוצה להניח האשכלות בארץ אז מיקרי גמר הבצירה ולכך אז כשנפלו ג' גרגרים בב"א לא הוה פרט וכשרוצה להניחם בארץ אז בשעה שהוא מפנה את האשכלות אז הוה פרט ואם מצא חצי אשכול הוה פרט וכן אם אשכול שלם נפרט בארץ לכמה גרגרים הוה ג"כ פרט אף יותר מג' כיון דבשעת הנחה לארץ הוה שלם וזהו ג"כ מה דר"ל המניח את הכלכלה כו' היינו שעושה פעולה שלא יתפרט האשכול קמ"ל דגם זה אסור דהוה גרם לבטל שלא יהא מתנות עניים אף דאז עפ"י דין אסור לעניים ליטלן ועיין ברש"י

תמורה דף ג' ע"ב במה דאמר שם בד"ה לפייס דלקה הואיל ומביא עצמו לידי שבועה אף דאז עפ"י דין צריך לישבע ועי' בירוש' שבועות רפ"ג גבי נשבע על הככר לאכלו וזרקו לים מיקרי מעשה ללקות משום דכיון דע"י זה נאנס ויפטור מלקיים השבועה זה גופא מקרי ביטול השבועה ודלא כמ"ש התוס' שבועות דף ג' ע"א ותכף מיקרי מבטל השבועה אף דלא עבר היום ועי' בתמורה דף ג' ע"ב במה דאמר שם בדבורו עשה מעשה שעושה מחולין קדשים ואף דבאמת מה דהתמורה קודש זה לא נעשה ע"י דיבורו לבד רק ע"י גזיה"כ ועי' מ"ש התוס' חולין דף פ"א ע"א וראי' דגם בטעות נתקדש וכבר הארכתי בזה במ"א רק מחמת דהוא גורם שיהי' הקדש הוה מעשה וכעין מ"ש התוס' שבת דף נ"ח ע"א גבי כיפה שנתנו לספר דזה הוה כמו שינוי מעשה. אך באמת רבינו ז"ל בהל' כלים פכ"ב ה"י מפרש כך דלא הוה מעשה רק דלגבי טומאת מדרס ס"ל כמ"ש הר"ש פ"ז דכלים דלענין שלא יטמא במדרס בזה גם במחשבה מוציא ע"ש ולכך שאר טומאות מקבל טומאה מכאן ולהבא כיון דלא עשה שינוי מעשה ודלא כרש"י סנהדרין דף מ"ח ע"א והר"ש בכלים. ועי' במש"כ ה"ה ז"ל בהל' גירושין פ"ח הכ"ב גבי מת תוך י"ב חודש דזה לא מיקרי קיום וביטול אך יהי' נ"מ אם הרגו אם זה מיקרי ביטול או קיום או לא עי' מכות דף ט"ז ע"א דמבואר דהוה ביטול ע"ש ובירוש' גיטין פ"ז גבי חתכה דדה דמיקרי ביטל התנאי ובירוש' קדושין פ"ג דאמר שם אם קידשה בסמפון דהיינו בתנאי שיתן לה לאחר ל' יום וגירשה בתוך ל' אם חל עלי' שם גירושין והוה שם מחלוקת ורצה לומר דאף דמבואר בירושלמי שם דאם מקיימת התנאי אף לאחר מיתה גם בקידושין מהני לענין שתהא זקוקה ליבום זה רק שם אבל כאן דממ"נ נפרדת ממנו לא מהני בזה קיום התנאי לאחר מיתה ואף דנ"מ דעל ידי זה נפסלת לכהונה ונעשית גרושה ועי' תוס' יומא דף י"ג ע"ב דכ' ג"כ כה"ג צ"ל דזה רק גדר דין ולא גדר פעולה ממנו דהא הוה כריתות וכ"כ בזה בח"ב ואף דבאמת לדברי הירוש' פ"א דסוטה מוכח דאף דגבי קדושין העדים עושין הדבר לא גדר בירור ומה דמבואר בקדושין דף ס"ה ע"ב גבי שניהם מודים ר"ל רק שהם מודים שהי' בפני עדים ונ"מ אם הוה א"א גמורה ע"י הודאתם ולא תפסי קדושין מאחר מחמת דכמאה עדים דמי או רק בגדר שוי' אנפשה חתיכה דאיסורא וכ"כ בזה בהך דסוטה דף כ' ע"א דמוכח שם דאם אמרה טמאה אני לא מהני אם תתן אמתלא דהוה בגדר עדות וזה ר"ל התוספ' ב"מ פ"א הודאת בעל דין כמאה עדים אימתי כו' דר"ל דאז לא מהני אמתלא לחזור וכמו שלא להשביע עי' סנהדרין דף כ"ט וכ"מ ועי' כתובות דף כ"ג ע"ב גבי שבויה דאמר שם ואי דאיכא עדים כו' ולכאורה קשה מה שייך לומר נאמנת על עצמה הא בלא דבורה ג"כ אסורה כיון דיש עדים שנשבית רק דקמ"ל

דהו"א דאף דמבואר ביבמות דף קי"ח ע"א דלא מהני אמתלא שלה לחזור ע"ש בתוס' וכן כאן זה רק היכא דבשעת הודאה בלא ההודאה היתה מותרת וא"כ פעלה הודאה שלה והוה כמעשה ולא מהני אמתלא משא"כ כאן דבלא דבריה ג"כ אסורה ולא מהני דיבורה כלום והו"א דאם אח"כ יבוא עד אחד ויאמר שטהורה היא יועיל חזרתה קמ"ל דזה הוה בגדר עדים ועי' בכתובות דף מ"ד ע"א בהך דשני שטרות וב"ק דף נ"ו ע"ב דאמר שם ר"ז דטוען טענת לסטים מזויין וקשה הא לפי דבריו הודה דא"צ לשלם כפל ואיך נוטל כפל וצ"ל כיון דאז לא הוה שלו לא מהני הודאתו ועי' תוס' כתובות דף כ"ט ע"א גבי קנס אם שייך מחילה וכ"מ ובמה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' אס"ב פי"ח ה"ט אם מהני אמתלא היכא דבשעת הודאתה לא היה פועל ההודאה שלה אך נראה דרבינו ז"ל ס"ל דשם שפיר מהני ההודאה שלה לענין שאסורה לאכול בתרומה כמו שפסק רבינו בהל' תרומות פ"ח הט"ו כרבא ונ"מ לפי"ז דאם אשת ישראל שאמרה נטמאתי באונס או ברצון אף לשיטת רבינו אם מת בעלה מותרת להנשא לכהונה אם חזרה בה כיון דלא פעלה כלום בההודאה שלה. ואף דרבינו פסק דגבי קדושי ביאה די ביחוד לשם ביאה כמבואר בהלכות אישות פרק ג' רבינו לשיטתי' אזיל דסבירא ליה בהלכות אישות פרק י"א הלכה ב' ובהלכות נערה בתולה פרק א' הלכה ט' גבי קנס ובהלכות אס"ב פי"ט ה"ג דכל נשואה הדין משוה לה כבעולה ודאי לא מחמת שנבעלה וראי' דללקות אינו לוקה בנשואין לבד ועי' בירוש' יבמות פ"ו גבי הך דיהושע ב"ג דאמר שם דעשה הערמה דעשה חופה והושיב שם אמה וע"י זה יצא הקול דנשאת ואח"כ אם היה רוצה לברר שלא היה נשואין היה מועיל לבטל החזקה וזה כונת הגמ' שם קטיר כו' ר"ל דלא הוה קדושין גמורים. ונ"מ ג"כ לענין הא דקי"ל דסוף ביאה קונה אם צריכה להתייחד עמו זמן גמר ביאה ועי' בהל' אישות פ"י ה"א וכן נ"מ להיפך במקום דבעי נשואין לענין דין אם ר"ל משום ביאה או משום הדין ונ"מ למ"ד ביבמות דף י"א ע"ב דמחזיר גרושתו דוקא מן הנשואין מחמת קרא דהוטמאה אם קידשה בביאה לדידן דקי"ל דאירוסין עושה אם עובר על זה אם חזר הבעל הראשון ולקחה אם הטעם משום ביאה או משום דין דנשואין ועיין קידושין דף ע"ח ע"א גבי מחז"ג. מ"מ זה רק גבי שאר קדושין אבל גבי מחז"ג הוה עדות רק עידי בירור לא עידי פעולה וזהו כונת רבינו בפיהמ"ש עדיות פ"ד מ"ז ועי' מ"ש רבינו בהל' גירושין פ"א ה"ה דאם לא שלחה מביתו הוה כמו מחז"ג וא"כ חזינן דהגירושין פועלת בה מחמתו ומ"מ לא מהני קיום התנאי וצ"ל משום דזה הוה ביטול בידים ובירוש' שם גבי מת בתוך סימפון דאמר דאם הוא זמן מועט צריך להמתין והך דגיטין דף ע"ו ע"ב ובירוש' שם דאמר גזירה כו' אך באמת נראה דהטעם הוא בגיטין

שם שלא יאמרו שנישאת מחמת מיתה ותהי' מותרת לכהן ובאמת הוא מחמת הגט ועי' בירוש' פ"ד דיבמות ה"א עד שתדע מאיזה טעם היא מותרת ע"ש ותוס' גיטין דף צ' ע"א ד"ה והלכתא. עכ"פ חזינן דאם עשה פעולה בידים לגרום שיבטל הדבר זה גופה מיקרי ביטול אף דאח"כ הוה אונס וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' נערה בתולה גבי הך דאונס שגירש גבי כהן אם זה הוה מחמת ביטל העשה או מחמת דעל כהן לא קאי כלל העשה דכל ימיו. ועיין בדברי רבינו בהל' סנהדרין פי"ט דכ' גבי המקיים חמץ כגון שחימץ עיסתו ואף דשם אין האיסור החימוץ רק מה שיש לו מחומץ ולא דמי להך דנדרים דף ד' גבי נזיר שטימא את עצמו דשם עי"ז נתבטל ממנו הנזירות דטהרה ועי' מ"ש רבינו בהל' גנבה פ"ז ה"ג גבי לעשות מדה חסרה דמשמע שם דאין לוקין גם על העשי' משום דהעיקר הוא השהייה לא העשיה גם י"ל הטעם דשם דמה"ת אינו עובר רק עד שיעשה אותה כדי למוד בה ולא סתם והוה כעין מ"ש רבינו בהל' מלכים פ"ה ה"ח גבי ישיבת מצרים דהוה לאו שאין בו מעשה ולא דמי למפטם וסך דלמוסרו לרבים פטור ומ"מ הוה מעשה דשם י"ל דסתם חייב אך מלשון רבינו בפיהמ"ש כריתות פ"א משמע לכאורה דסתם פטור ועי' בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"א ה"ד דכ' שם או ליתנו לאחרים פטור וכן כ' בפיהמ"ש וגבי קטרת פסק דרק למוסרו לצבור אז פטור והטעם משום קושית התוס' דנזיר דף מ"ז ע"א ועי' בירוש' מגילה פ"א גבי הך דאנטנינוס דאסור לישראל לעשות קטרת בשביל למוסרו לאחר ומה דמותר להתלמד בו י"ל דהוה כמו הך דסנהדרין דף ס"ח גבי כשפים וע"ז דף י"ח ודף מ"ג ע"ב אבל אתה למד להבין ולהורות ומלשון הגמ' בכריתות דף ה' משמע דגבי שמן ללמד ולמוסרו לצבור הוא חדא דר"ל דלצבור שידעו איך לעשות וכמ"ש התוס' בנזיר דף מ"ז וגבי קטרת משמע דהוה שני דברים ע"ש בדף ו' ע"א ועיין במנחות דף ה' ע"ב מה דאמר שם מפטם גברא הוא ור"ל דעל העושה לא הוה הותר לגבוה דכה"ג גם בהדיוט מותר דהיינו למוסרו לצבור רק דמקשה מן הדבר בעצמו דיחיד לצורך עצמו אסור וצבור לצורך עצמן מותר מחמת גבוה ודחי משום דמצותו בכך ר"ל דיחיד אינו יכול להתנדב ולהביא קטרת כמבואר במנחות דף נ' וכ"מ וכן במה דאמר שם מנחת העומר תוכיח י"ל דר"ל לענין קצירה דאף למ"ד במנחות דף ע' ע"ב דהבאה מתרת לקצור מ"מ מותר לקצור לצורך העומר ואף דבל"ז קציר של מצוה שרי גבי עומר היו קוצרין יותר מן הצורך כמבואר במנחות דף ס"ג ע"ב ובאמת רבינו לא ביאר בהדיא דגבי עומר בעיא קצירה לשמה עי' שבת דף קל"א ע"א ברש"י ומכות דף ח' ע"ב אך י"ל דכאן הוה סתם כלשמה וכעין מש"כ רש"י סוכה דף ט' ע"א גבי סוכת החג לא משום דסתמא כשר רק זה הוה כלשמה וכעין דמבואר בירוש' פ"ב דחגיגה גבי הטובל סתם

לשם טהרה ובאמת עי' בירוש' ספ"ב דמגילה גבי קצירה שלא בזמנה אם הוה כמו שלא לשמה כעין מ"ש רבינו בהל' גירושין פ"ג ה"ו דקודם נישואין הוה כנכתב שלא לשם גירושין וכן יהיה נ"מ לפי מה דקי"ל דמותר לקטף לפני העומר אם יכול לקטף להביא מהם העומר וגם אם זה יהיה מתיר לקצור חדש וכעין למ"ד מנחות דף פ"ג ע"ב דעומר ושתי הלחם הבא מן הישן כשר ומ"מ מתיר חדש. ועי' תוספ' מכות פ"ג דגבי קטרת נקט מתעסק וגבי שמן כ' סתם ונ"מ ג"כ אם פיטם את השמן ליתן לאחר לסוך בו אם חייב וי"ל דהוה כמו סך וא"כ לעכו"ם כה"ג פטור כיון דאם סך עליו ג"כ פטור וכן יהיה נ"מ אם עשה זה ליתן למלך ולכה"ג ולשיטת רבינו דמחלק בפ"א מהל' כלי המקדש בין סיכה לנתינה דסיכה חייב גם על מלך וכה"ג אך התו"י יומא דף ס' ע"א לא ס"ל כן רק ס"ל דגם סיכה פטור אך באמת י"ל דרק הסך המלך או כה"ג פטור אבל המלך עצמו חייב ואף דמקשינן ניסך לסך י"ל דבזה לא מקשינן דאף לשיטת התוס' כה"ג הסך את אחר חייב ועיין נזיר דף נ"ז ע"ב ושבועות דף ג' וגם נ"מ אם סך לעצמו אם חייב שתים כמו גבי הקפה אם זה הוה דבר אחד או שני דברים וכן נ"מ למש"כ רבינו בהל' סנהדרין פכ"ו דהמקלל עצמו חייב היכא דהי' נשיא ודיין וכדומה אם חייב גם על זה כמו במקלל אחר ובאמת דברי רבינו שם והוא מהמכילתא פ' משפטים ומס' סופרים דהוה שם מחלוקת בזה גבי דיין ונשיא ע"ש בפ"ד וזה תליא אם מופלא שבב"ד דיש עליו שם נשיא אם הוה מחשבון הסנהדרין עי' תוס' סנהדרין דף ט"ז ע"ב ד"ה אחד וסוכה דף נ"א ע"ב וכ"מ אך מש"כ שם דאם היה אביו חייב ד' כבר עמד עליו הרמב"ן ז"ל בס' המצות דהא הוה חד לאו ועי' תוס' תמורה דף ג' ע"ב די"ל דהך אם לא תשמור הוה ג"כ לאו אך שם רק בשם המיוחד וכדמוכח מתמורה שם והך לאו דנשיא בעמך וכן לא תקלל חרש גם בכינוי הנמחק כמו רחום וחנון ג"כ כן ורבינו ס"ל בהל' ממרים פ"ה ה"ב דגבי חיוב סקילה במקלל אביו גם בכינוי שאינו נמחק חייב והא דאמר שם בכינוי פטור ר"ל כינוי הנמחק וכדמוכח ממש"כ בפכ"ו מהל' סנהדרין ה"ג ומפרש כך המשנה דשבועות דף ל"ה דפלוגתא דר"מ ורבנן הוא רק בכינויין הנמחקין ואינו מפרש שם כפירש"י ותוס' דף ל"ו ע"ב ד"ה ה"ג דרבנן פליגי ג"כ על כינויין שאינן נמחקין וכן כ' רש"י סנהדרין דף ס"ו והתוס' בשבועות שם מפרשי דהך דהמקלל בכולם קאי אשבועת העדות וכ"כ בזה. עכ"פ אם מקלל חבירו בכינוי שאינו נמחק יש על זה לאו דאם לא תשמור ובאביו על זה חייב סקילה ומלא תקלל חרש ילפינן דגם כינוי הנמחק ג"כ לוקה ולכך שפיר על אביו לוקה שתים משום דאף זה נפקא מחד לאו מ"מ יש עוד לאו על חבירו היכא דקיללו בכינוי שאינו נמחק וכן נ"מ לגבי מגדף דהשם שבו מגדף חייב אף על כינוי שאינו נמחק

והשם שהוא מגדף צריך להיות דוקא שם המיוחד לגמרי וכמ"ש רבינו בפ"ב מהל' ע"ז אך זה נ"מ למה דפסקינן שם דכינויין באזהרה אם ר"ל גם על כינויין הנמחקין בשם שבו גידף וכמו גבי מקלל אביו וכן נ"מ לגבי ב"נ דחייב גם על הכינויין אם ר"ל רק על כינויין שאינם נמחקין או אף על הנמחקין ומלשון רש"י סנהדרין דף נ"ו ע"א וכן בשבועות דף ל"ה דלר"מ דס"ל דגם בישראל חייב על הכינויין גם בכינויים הנמחקים כן ורבנן ס"ל דזה באזהרה ורש"י בסנהדרין חשיב צבאות אף דלר"י הוא נמחק אך י"ל דאתיא כת"ק וכן נ"מ לגבי קריעה עיין סנהדרין דף ס' דאמר דעכו"ם בכינוי הוא דגמירי ור"ל כינוי הנמחק ובזה י"ל מ"ש התוס' סנהדרין דף נ"ו ד"ה אליבא דנ"מ אף על הני כינויין די"ל דישראל אינו מוזהר כלל. עכ"פ לכך הוה גבי אב חילוק לאוין ועי' בנזיר דף מ' דאמר שם דעל תער עובר בשני לאוין מחמת הך לאו דלא יעביר אף דבאמת הוא חד לאו ובירוש' שם פ"ו ה"א גבי אכל חרצן שיש בו כזית דחייב שנים משום כזית ומשום ברי' אף דהוא חד לאו ועיין בכריתות דף ד' גבי חלב וחלב דאוקי שם לס"ד כר"י בחלב מוקדשין ואמאי לא אוקי כרבנן ואכל חלב דחולין וחלב דקדשים דהוה שני לאוין וצ"ל דזה בודאי גם לס"ד אינו חייב אלא חטאת אחד כיון דהוא שם אחד ע"ש בתו"י ועי' תוס' מכות דף י"ד ע"א וסנהדרין דף נ"ד ע"א גבי הבא על אביו ותוס' שם בע"ב גבי הבא על הזכר וצריך לחלק דכאן הוא שם חלב אחת היא ועי' בכריתות דף ט"ו ע"א גבי או"ב דחד שם הוא משא"כ לר"י דס"ל דעל חלב הקדש יש עליו אזהרה דחלב חולין וכ"כ בח"א דגבי הקדש יש איסור חלב הקדש יש איסור חלב גם על האלי' וזהו כונת הגמרא בכריתות דף ד' ע"ב שם דחלב מוקדשין הותר מכללו ע"ש ברש"י ר"ל אליה דהותר בחולין וגבי קדשים יש עלי' איסור חלב. ולכך ס"ד דר"י מחייב שני חטאות ומ"מ דחי שם דגבי קרבן לא וזהו ג"כ כונת הירושלמי פי"א דיבמות מודה ר"י בקרבן ור"ל הך ר"י דכאן וכן יהי' נ"מ גבי ע"ז עיין בירושלמי סנהדרין פ"ז הי"ב אם עבדה בעבודתה בעבודת גבוה כו' ויהי' נ"מ אם זבח לע"ז שדרכה בזביחה אם חייב שתים כמו דאמרינן שם בהי"ג גבי מולך וט"ס שם וצ"ל היתה עבודתה באבות ואמהות ועבדה בבנים ובנות חייב שנים משום ע"ז דכיון דעבודתה בכך וגם משום מולך אף אם נימא דמולך ג"כ ע"ז ע"ש ובזה יש ליישב דברי הירושלמי דע"ז פ"ד מה דבעי שם גבי השתחוה למרקוליס וכ"כ בזה בח"א הא השתחואה חייב בכל ע"ז ומאי נ"מ ע"ש ולפי"ז י"ל דנ"מ אם חייב שנים ובמ"א אבאר זה. עכ"פ חזינן דאסור לגרום פעולה שלא יהי' הדבר וזהו כונת הירוש' שם גבי פרט בנשירתו מה שיקדש ר"ל לא כהך דתמורה דף כ"ה רק דאף דהפרט לא נגמר עד שיפנה האשכלות מן הארץ ואז נפרט האשכול ויש יותר מג' גרגרים מכל מקום חייל עלי' שם

פרט מכבר בנשירתו אף שהי' אז אשכול שלם אם יתפרט אח"כ אך באמת נ"מ בין אם בוצר לגת או בוצר לאכילה דכאן בעי' ג"כ גמר מלאכה ועיין בירושלמי פ"ו ה"ד דמחלק שם בין צבורים לזיתים ובתוספתא ב"מ פ"ט דצבור הוה גמר מלאכה גבי זיתים ולכך גבי ענבים לאכילה מיד בשעת הבצירה הוה גמר וחל עליו שם פרט תכף ועי' בירושלמי לקמן פ"ז ה"ד דיותר מן ג' גרגרים הוה אשכול וברש"י סנהדרין דף צ"ה ע"ב אבל כשבוצר לגת אז הגמר הוה כשנוטלן מעל הארץ. עכ"פ מוכח דאף אם גורם שלא יחול כלל דין פרט ואף שלא יהא פרט זה מיקרי ג"כ גוזל את העניים ועי' בכורות דף ג' ע"ב גביה דרב מב"ר וכבר הארכתי בזה לעיל אם כל דבר שנפטר אם זה הוה כמו שנעשה הפעולה או שא"צ הפעולה ונ"מ ג"כ להך דמבואר בכריתות דף ז' דסך למלכים פטור אם סך למלך בן מלך דמבואר שם דף ה' ע"ב דא"צ משיחה אם ר"ל דהוה כמו משוח וא"כ פטור אם משחו ואם נימא דא"צ חייב ועיין בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"א הי"א ושם אבאר זה ובאמת זה תליא בהך דהוריות דף י"ב ע"ב מדחי דחי או מפטר פטור ור"ל אם זה הוה כמו שעשה הדבר וכן יהי' נ"מ גבי כה"ג אם נימא דאין משיחה מעכב ועי' יומא דף ה' ע"א ובתו"י שם דמשמע דס"ל דאף בזמן שיש שמן לא מעכב משיחה אך מדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"ד וכן מדברי הירושלמי הוריות פ"ג ומכות פ"ב משמע דרק בזמן דליכא שמן המשחה אז די בריבוי בגדים אבל בזמן דאיכא מעכב ואז י"ל דגם המנחת חינוך מעכבת דהמנחה שייך להמשיחה ועי' בדברי רבינו ספ"ה מהל' כלי המקדש וכ"כ בזה ועיין תוס' נזיר דף מ"ז ע"א דשפיר משכחת מרובה בגדים במקדש ראשון ע"ש ובאמת לשיטת הירושלמי פ"א דיומא מוכח דאם נטמא כה"ג משוח דממנין אחר תחתיו לא במשיחה משום דאחד מושחין ואין שנים מושחין ודלא כשיטת התו"י יומא דף י"ב ע"א. ובאמת נ"מ גם כן גבי כה"ג שמת והניח בן אחריו אם מינוהו להיות כה"ג אם שייך בו הך דין דמקריב כשהוא אונן כיון דנעשה אונן קודם אם נימא דהוה כמו הך דב"ב דף קל"ז ע"א עם גמר מיתה ובא כאחד ואף דהא צריך למושחו או לחנכו בבגדים י"ל דלענין הך דמקריב אונן די בקריאת שם בפה כעין דמבואר בירושלמי דהוריות פ"ג והוה למפרע ובאים כאחד ואף דמר"ה דף ב' ע"ב גבי מלך לא משמע כן דלא הוה למפרע אף אם נמנו עליו י"ל דהתם מיירי דהוה בגדר מחלוקת ועי' במה דפליגי רבינו ורש"י ז"ל בהך דהוריות דף י"א ע"ב גבי מלך בן מלך דטעון משיחה אם יש מחלוקת אם זה הוה בגדר מלך חדש או כמ"ש רבינו דרק לסלק המחלוקת ובאמת גבי אלעזר חנכו אותו בריבוי בגדים קודם שמת אהרן כדי שיהי' כה"ג קודם האנינות ויכול להקריב החביתין ולכך לא משחו אותו משום דאחד מושחין ולא שנים כמש"כ ובהל' כלי המקדש אבאר

זה. ועי' ב"מ דף צ' ע"א גבי הדש בתרומה ומעשר דאינו עובר משום בל תחסום ויהי' נ"מ אם שכרה סתם ודש בתרומה ומעשר אם צריך לשלם מה שלא אכלה והנה בב"מ דף צ"ב ע"ב גבי שוכר את הפועל מבואר שם דאם לא הודיעו שהוא נטע רבעי צריך לפדות ולהאכילן משום דהוה מקח טעות ועי' בירוש' פ"ז דתרומות ה"א דמוקי הך דנקט דמשלם גבי חוסם דמיירי בחסמה ודשה בתרומה דלא עבר וצריך לשלם לו ולא ס"ל הך דב"מ דף צ"א דזה הוה גדר חיוב מזונות משעת משיכה רק החיוב בא בשעת דישה וגם הך טעם דמקח טעות לא שייך לענין שישלם ד' קבין וכדומה וכעין דמבואר בב"ב דף צ"ב גבי יציאה וע"ש דף צ"ג ע"ב וכ"מ אך יש לומר דצריך לשלם משום הך דמבואר שם דף צ' דמביא בול כו' מפני מראית העין והנה בתוספתא דב"מ מבואר דאף היכא דעובר משום בל תחסום אם נותן לה מאותה המין מהני או כרשינן לר"ש וכן מוכח מן הירושלמי דתרומות פרק ט' מ"ד גבי גידולי תרומה דנקט הך תקנתא אף דעל זה עובר וכן אמר שם בירושלמי הדא אמרה עשה כן בחולין אינו עובר אך באמת הירושלמי ס"ל דהך משנה דתרומות ס"ל דעובר על בל תחסום אף בדיש האסור ולא בעי ראוי לך ע"ש משום דס"ל דאף דבר האסור מדרבנן לא מיקרי הראוי לך ועי' בתוס' חולין דף קל"ח ע"ב גבי שלוח הקן וכבר הארכתי בזה בח"א ספי"ג מהל' שחיטה והנה בירושלמי בתרומות שם מבואר דאף תקנתא דר"ש דנותן לה כרשינן מהני אף היכא דעובר על בל תחסום ולא דמי להך דב"מ דף צ' ע"ב גבי פקיעי עמיר ע"ש ובאמת הך דב"מ דף צ"ג ע"א ודף צ"ב ע"ב גבי הך דאינו יכול לקוץ ע"י בהמתו נראה דר"ל אהיכא דדשות בתרומה ומעשר דאל"כ פשיטא דעבר על לאו או די"ל כשיטת הירושלמי מעשרות פ"ב הלכה ו' דשור במחובר לא עבר על בל תחסום משום דס"ל דילפינן שור מאדם במחובר כמבואר ב"מ דף פ"ח ע"ב ולכך לא עבר על בל תחסום כמו אדם וקמ"ל דמ"מ אינה יכול לצערה ולקוץ עלי'. והנה לפי שיטת הגמרא בתמורה דף כ"ה ר"ל דלקט ופרט כ"ז שלא נגע בארץ אין עליהם שם לקט ועי' בירושלמי מעשרות פרק ג' הלכה ח' מה דבעי שם ר"י אם זרק את הראשונה למעלה מי' עד שליקט את השני' אם החצר טובלן ר"ל אם יש שם חצר למעלה מעשרה ועיין בירושלמי סנהדרין פרק י' גבי עיר הנדחת דעוף שטס למעלה מעשרה אם יש עליו שם שללה ועי' סוטה דף מ"ה ע"א גבי שכחה באויר ובחולין דף ס"ז ע"ב גבי שרץ אם קלטו מאויר אם מיקרי על הארץ ובב"מ דף ק"ב ע"א גבי קולט אם מיקרי אויר שאין סופו לנוח ובהך דזבחים דף כ"ה ע"ב:

הלכה יט

ואין בעה"ב חייב לבצור כו'. הוא מהך דמבואר בירושלמי פ"ד ה"א כאן ובתו"כ פרשת קדושים דכיון דכתיב תעזוב הנך לפניהם כמו שהוא ולכאורה גבי עוללות זה תליא במחלוקת דירושלמי כאן פרק ז' הלכה ה' אם הוה כמוכר או כשותף ואנן פסקינן לקמן בהכ"ד כמ"ד כשותף וכן נ"מ להך דמבואר לקמן בהכ"ג דפסקינן כר"י דמקדיש את כרמו אחר שנודעו העוללות דצריכין ליתן שכר גידולין להקדש ולמה כיון דהשדה משועבדת לעניים וכמו בהך דב"מ דף ע"ג גבי ארעא לאריסא משתעבד ועי' בירושלמי פסחים פרק ד' ובערכין דף כ"א ע"א ובתוס' שם מה דמחלק בין אם הקדים לו שכרו דאז אין המשכיר יכול להקדיש ובנדרים דף מ"ו בר"ן ובתוס' שם ובדברי רבינו לעיל פרק ו' מהלכות ערכין ה"ל ובאמת מדברי התוספתא דב"מ נראה דמחלק בין בית לשדה דגבי שדה מבואר בתוספתא ספ"ט שם דאין המשכיר יכול להקדישה וגבי בית ס"ל בפ"ח דיכול המשכיר להקדישו והטעם י"ל דכיון דהפירות יש כחשא דארעא הוה כמו שיש לו חלק בגוף הקרקע ועי' ב"מ דף ק"ד ע"ב ותוס' שם דף ס"ד ע"א וכעין זה כ' התוס' גיטין דף ע"ז ע"ב ד"ה ידה דפירות שבחצר הוה כמו גוף החצר ובזה י"ל מ"ש התוס' כתובות דף נ"ט ע"ב דשם גרסינן שדה שמשכנתי לך והתוס' ב"מ דף ע"ג ע"ב גרסי בית ע"ש ועי' בירושלמי פרק ו' דדמאי ה"ב דהוה כמו אחד מעשרה בקרקע וב"ב דף ע"א גבי המקדיש את השדה ושם דף ל"ח ע"א בתוס' ד"ה קני לו. וגם מהך דתמורה דף ח' ע"א מוכח דלעשות פעולה שיתבטל ע"י זה זכות שזכתה התורה א"א ולכך מקשה שם גבי כהנת שנתערב ולדה דאם נימא דלית לו לכהן זכי' דליתי גזבר ולישקלי ואמאי הא יש להבעלים טובת הנאה ליתן לכל כהן שירצה ואף דמתוס' תמורה דף י"ח ע"א בשם הספרי פרשת ראה פסקא ע"ז נראה דרק בבכור בחו"ל אין מוטל עליו החיוב להוליכו לירושלים וע"ש דף כ"א ותוספות ב"ק דף י"ב ע"ב אך באמת מדברי הספרי פרשת קרח פסקא קי"ח וכן במכילתא פרשת בא פרק ט"ז מבואר דאינו מוטל על הבעלים אף בא"י רק נותן לכהן בכל מקום שהוא ואז יכול ליתן אף לכהן שאינו מאנשי משמר וכמש"כ רש"י זבחים דף ק"ב ע"ב רק כשהבעלים עולים לרגל ועדיין לא נתן הבכור לכהן דאז עוברים בעשה בכל רגל או בלאו דבל תאחר בג' רגלים וזה רק הישראל אז צריך ליתנו לכהן שבמשמר וכמבואר בירושלמי פ"ד דחלה ובתוספתא סוף סוכה והך של שנה בשנה דר"ה דף ו' ע"ב זה קאי רק אכהן וע"ש בבעה"מ ובזה א"ש דברי רש"י ר"ה דף ה' ע"ב ד"ה ויפסל דנקט משום רגלים ולא משום שנה ודוחק לומר דס"ל כשיטת בעהמא"ו דהא רש"י לא פי' כן וכן הוא בירושלמי רק דשם קאי אכהן דעובר משום שנה והך דב"ת

קאי אישראל ומשום נתינה ועי' מ"ש רבינו בהל' מעילה פ"א ה"י ובהל' בכורות פ"ג הי"א דהטעם דבכור ומעשר הוא מחמת מצות אכילה בתוך שנתו וזה ר"ל הך דבכורות דף כ"א ע"ב אכילה כמותה ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל לענין תוך שנתו אף בבע"מ. עכ"פ כל שלא עלה לרגל יכול ליתן הבכור לכל מי שירצה וא"כ מה שייך מה דמקשה בתמורה דף ח' ליתי גיזבר ולישקלי מה שייך גיזבר לזה ועי' חולין דף ק"ל ע"ב ברש"י ד"ה אלא דרק בדבר שהוא לכפרה לא שייך להוציאו בדיינים כמו הך דבכורות דף כ"ו דלא משהי לו וכ"מ אך באמת שם הטעם דחזה ושוק משולחן גבוה קזכו ולא שייך בזה גדר דין וא"כ לפי"ז גבי בכור למ"ד יש לכהן זכי' בגוויה שפיר שייך בזה גדר דין לכופו ומ"ד דלית לכהן זכי' בגווי' לא שייך כאן גדר דין ועי' בירושלמי פ"ב דקדושין דבבשר בכור אף תם יכול הכהן לקדש בו את האשה וכבר הארכתי בזה לעיל עכ"פ היכי קאמרינן בגמרא דהגיזבר מוציאו וצ"ל דכיון דע"י זה יהי' פקע לגמרי הנתינה יכולין לכופו ואף דיש לו טובת הנאה כעין הך דנדרים דף פ"ה ע"א ע"ש ברא"ש וירושלמי וכאן לא דמי לספק בכור דכיון דאף אם הוא כהן אין לו זכי' בבכור לא שייך בזה המע"ה וכ"כ בזה ועי' זבחים דף ע"ה ע"ב גבי הפדו לי בכור שהתפיסו כו' ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל כך דאף דמבואר שם ובכ"מ דהא דבכור אינו נשקל בלטרא זה מה"ת מ"מ נראה דאם מכר הכהן לישראל בכור בע"מ הישראל יכול מן התורה לשוקלו בלטרא וכעין דמבואר בבכורות דף כ"ז ע"א דאז אין בו הך דין דלמשחה ועי' רש"י חולין דף מ"ד ע"ב דנקט שם ור"ח כהן הי' משמע דזרים שיש להם בשר בכור למכור מותרים לשוקלו בליטרא והך דשם דף קל"ג ע"ב משמע דאף בישראל כן דאל"כ לא שייך מתנות י"ל דשם קאי אמעשר בהמה או דקבע מסחתא. ואף דלכאורה מדברי הירושלמי ביצה פ"ג גבי הך דר"ח ורשב"ר שקלו מנה כנגד מנה בבכור והם לא היו כהנים הנה באמת רבינו צ"ל דלא גרס כן משום דהוא מפרש בפ"א דבכורות הי"ח דזה קאי אבכור תם ור"ל כהך דשבת דף קמ"ט ע"ב בתוס' ד"ה מטילין חלשים ותוס' קדושין דף נ"ג וכ"מ דבקרבן זה גופה מותר ליטול בגדר חלק וכונת הגמרא שם כך דהנה קי"ל דאנשי בית אב הם זכו במצות האכילת קדשים ובפרט כהן המקריב כמ"ש התוספות יבמות דף מ' ואם נימא דלאו משולחן גבוה קזכו שפיר הוה שזה יטול מזה וזה יטול מזה וע"י שזה נטל בזה זכה זה בשני משא"כ אם נימא משולחן גבוה קזכו שוב אף דזה נטל בזה וזה לא נטל מ"מ גם בשני יש לזה חלק כמו לזה ועי' במ"ש רבינו בהלכות ק"פ פ"ד ה"ג דאף אם התחילו מקצתן לאכול לא זכו בחלקם כדי שעי"ז יזכו אותן שלא התחילו לאכול ג"כ בחלקם לא והנה מה דמביא שם מלחה"פ נראה כך דכבר הארכתי בזה אם הזכי' הוא מחמת הקרבה או זה דבר בפ"ע שכשם

שיש חילוק משמרות לענין הקרבה כך לענין אכילה ועי' ביומא דף י"ז ע"ב דמשמע שם דכה"ג דאינו שייך בגדר משמרות אף אם כהן אחר הקריב הקרבן יכול הוא ליטלו לאכילה אף דיש מצוה בכהן המקריב לאכול ובאמת מהך דתענית דף י"ז נראה שהוא נחשב מכל משמר ומשמר והוה כאילו עבד ועי' בירושלמי יומא פ"א ותוס' חגיגה דף י"ז ע"א. והנה גבי לחה"פ המקריבים הבזיכים הוא המשמר הנכנס כמבואר סוף סוכה וע"ש בתוס' דף נ"ה ע"ב ונראה דהלחה"פ שהיו חולקין אותו לשתי משמרות הצנועין לא היו מושכין רק משמר היוצא שלא היו מקריבין אבל משמר הנכנס לא היו מושכין דכיון שהקריבו צריכים הם לאכול וא"כ יהי' נ"מ כך דאם נימא דזה הוה בגדר חלוקה ממש אז במה שלא נטלו הצנועין מחלק היוצא חלקם שייך רק לזה המשמר אבל אם נימא דלא שייך בו דין חלוקה אז גם משמר הנכנס יש לו חלק בזה שלא נטלו הצנועין וכעין שכ' רבינו בהל' ק"פ ועי' בירוש' כתובות פ"י ה"ב גבי כתובות בנין דיכרין כה"ג ע"ש וזהו מה דס"ד בקדושין דף נ"ג ע"א גבי הגרגרנין חולקין דר"ל דהיינו שיש להם בחלוקה בהחלק שהצנועין לא אכלו דכיון דהמשמר שלהם זכה בזה וזכתה הם לבדם דאל"כ הא גם הצנועין שבמשמר הנכנס שהם היו אוכלין יש להם ג"כ חלק ותירץ דחוטפין ובאמת לא זכו רק דזה שייך לב' המשמרות. ועי' בתוספ' פיאה פ"ד דבקדשי המקדש אין חולקין מנה כנגד מנה והנה רבינו ג"כ פסק דרך בבכור חולקין מנה כנגד מנה ולא במעשר בהמה כמבואר שם פ"ו ה"ו וי"ל דעיקר ההיתר משום מריבה וזה רק גבי כהן כמבואר בשבת שם משא"כ במעשר בהמה דלא שייך לכהנים ובאמת בירוש' הוה זה בעיא דלא איפשטא פ"א דמעש"ש אם מותר לשקול מנה כנגד מנה במע"ב ע"ש ובמש"כ י"ל מ"ש התוס' בקדושין דף נ"ג גבי הך דבן חמצן הא כולם היו חוטפין אך דר"ל דהני היו חוטפין שלא יטלו ממנו גם משמר הנכנס וזה חטף גם ממשמרו. עכ"פ י"ל דגבי ישראל לא שייך הך דין גבי בכור דאינו נשקל בליטרא וכמש"כ וזה ר"ל גמ' דזבחים הנ"ל דאף דקי"ל דבכור אינו נפדה לענין זה כמש"כ רש"י תמורה דף ח' ד"ה אבל ותוס' שם ד"ה בבכור מ"מ אם הקדיש כהן את הבכור בע"מ לב"ה אח"כ כשיפדנו הכהן א"כ שוב בא לידו לא בתורת מתנות כהונה רק בתורת שפדאו מיד ההקדש א"כ נימא דשוב יהי' הכהן יכול לשוקלו בליטרא קמ"ל דלא מצי משום דכיון דלענין זה לא הוה כשלו לגמרי ולכך אין עליו שם בהמתך לענין עיר הנדחת כמבואר בתמורה שם לא חל עליו ההתפסה ההקדש שיהי' אצלו כמו קנין חדש וכעין דאמרינן בגיטין דף ל"ח ע"ב שהוא כמוכרו לו רק בגדר הפקעה וזהו ג"כ כונת רבינו בספ"א דהל' איסורי מזבח שאינו יכול כו' הקנוי קנין גמור ע"ש וא"כ לפי"ז ה"נ איך חל ההקדש איניקה שמשועבד להעוללות

אך באמת כיון דקי"ל דאין לעניים ליטלם עד שיתחיל לבצור וגבי הקדש לא שייך זה אך צ"ל דזה הוה כמו כרם שכולו עוללות דקי"ל דכולו לעניים ואף לר"א דס"ל דצריך שיהי' מקצת לבעה"ב מ"מ הא מבואר שם בירוש' דאם אכלתו חיה להאשכול אף שעדיין לא התחיל בעה"ב לבצור מ"מ שוב זכו בו העניים וזהו כונת הירוש' שם דלכך צריך לר"א הך דוכרמך לא תעולל ע"ש והקדש הוה כשרוף כמבואר בירוש' רפ"א דכאן וכבר הארכתי בזה לעיל. ועי' רשב"ם ב"ב דף קמ"ח ע"א גבי מקום פרי אם שייר ובסנהדרין דף קי"ב ע"א גבי בהמה חצי' של עיר הנדחת וביצה דף ל"ז ע"ב גבי הך דינקי תחומין מהדדי וכבר הארכתי בזה ובירוש' כאן פ"ז ופסחים פ"ד במה דבעי שם אם הקדיש את האילן אם יכול לשייר את הגידולין ובחולין דף קל"ה ע"א מבואר דגבי קדשי ב"ה יכול לשייר גיזה וכחישה ע"ש ובירוש' קדושין פ"ג ה"א מוכח דס"ל דגם בקדשי מזבח כן וע"כ צ"ל דגבי אילן דכיון דעיקר הדבר עומדת לזה גרע טפי וא"א לשייר וכעין מ"ש הרשב"ם ב"ב דף נ' ע"א גבי עבד לפירות כה"ג וזהו כונת הגמ' דנדרים דף ל"ח ע"ב ועי' כתובות דף ע"ט ע"ב דבהני יש שיור ובעבד לא משום דעיקר הדבר הוא מעשה ידיו ובירוש' ב"ק רפ"ז יצא עבד כו' ושבועות פרק ו'. והנה עיין בהך דתמורה דף י"א ע"ב גבי הך דבעי שם הקדיש חד אבר אם אסור בגיזה ועיין בדברי רבינו ספ"א מהל' מעילה ובאמת יש לומר דהבעיא הוא לענין לאו דלא תגוז דאף אם הגיזה לא נתקדשה מ"מ עובר על לאו זה כמבואר בחולין דף קל"ה ע"א ברש"י ד"ה א"ה דכ' שם ובעבר וגזז רצה לומר דלאו דלא תגוז דעבר כמש"כ. ויהי' נפקא מיניה אף אם הקדיש אבר אחד חוץ מגיזתה דבזה יכול לשייר ומ"מ עובר על לאו דלא תגוז וגם נפקא מיניה אם אחד משני שותפים הקדיש חצי' וחצי' נשארה חול על לאו דלא תגוז ולפי שיטת רבינו דסבירא ליה דלא כשיטת התוס' תמורה דף כ"ו רק דאינו עושה תמורה כמש"כ בפ"א מהל' תמורה הי"ט איך הדין לענין לאו דלא תגוז וזה תליא בהך דחולין דף ס"ט אם נימא הטעם דאין ממירין משום דאין עליהם שם בהמה וא"כ גם הך לאו דלא תגוז ליכא אך מלשון רבינו ספ"א דהל' מעילה משמע דמפרש אם מעל בגיזת כולה וכמו הך דחולין דף ס"ט מהו לחוש לחלבו. ומשמע דאף אם שאר הבהמה אינה שלו והנה לכאורה כאן גבי עוללות הוה כמו דאמר בתמורה שם גבי בכור של שותפות עכו"ם דלכך מותר בגיזה משום דאין בידו להקדישו וה"נ כן דאף העניים אינם יכולים להקדישו דעדיין אינו שלהם וא"כ אמאי צריכים ליתן שכר גידוליו להקדש אף לשיטת רבינו ור"ת דס"ל דגם קדשי ב"ה מפקיעין מידי שיעבוד ועי' בירוש' פ"ה דכתובות ה"ה דהמקדיש את העבד הוא קודש ומעשה ידיו חולין ולא אמרינן שיהיו כמו גידולי הקדש וצ"ל כמש"כ התוס' גיטין דף ע"ז ע"ב ד"ה ידה מה

שחלקו שם בין מעשה ידיה לפירות וע"ש בתוס' דף י"ב ע"א וכעין זה כ' התוס' כתובות דף מ"ז ע"ב ד"ה זימנין דמעשה ידיה אין לו קנין בגוף היד ובמה דבעי בירוש' כתובות פ"ד ה"ה אם מציאה הבאה מחמת חצר אם יש עליה שם פירות או שם מציאה כיון דלא הוה מגופה רק אתא מעלמא וכעין הך דאמרינן בב"ק דף פ"ז ע"ב. ע"כ צ"ל דלגבי הזכות שיש להעוללות ביניקה זה עדיין אין שם עוללות עליהם והקדש פטור מעוללות ולענין זה הוה כמי שהקדיש עד שלא נודעו ולכך צריך לשלם שכר גידוליו להקדש ועי' במ"ש רבינו בהל' תרומות פ"א הי"ב דאף דלכל מילי אזלינן בתר שליש כמבואר בחולין דף קל"ו ובירוש' פ"ה דמעשרות זה רק לענין איסור אבל היכא דנ"מ לענין ממון בלבד כמו לדידן דס"ל אין קנין לעכו"ם בא"י כו' רק דנ"מ לענין דצריך לשלם לו הדמים של ת"מ כמבואר שם בזה לא אזלינן בתר שליש ובמה שגדל אח"כ לא יטול דמים וה"נ כן להיפך ועי' בירוש' ערלה פ"א ה"ד גבי גידולי איסור כה"ג והנה רבינו בהל' בכורים פ"י ה"ב במה דאמר שם כיצד הרי שהקדיש כו' או חוץ מגיזתה כו' ע"ש בכ"מ מה שתמה עליו אך רבינו ר"ל כגון שהקדיש הבהמה עם הגיזה שעלי' וס"ל דאז לא בעי העמדה והערכה דזה הוה כמו שהקדיש שני דברים בפ"ע ע"ש בתוס' ד"ה והא ובכורות דף כ"ו ומעילה דף ט"ו וכ"מ וכ"כ בזה בהל' ערכין ובהל' שחיטה ולכך לא נקט רבינו שם הך דאקדשה חוץ מכחשה כמו בגמ' משום דכיון דכבר גדלה הגיזה קודם ההקדש אף דעדיין משביח כמבואר בגיטין דף ל"ט ע"א וכ"מ מ"מ לא אלים ההקדש לבטל המצוה של ראשית הגז דרבינו ס"ל דהמצוה הוא על הגיזה לא על הצאן כמבואר שם בה"ט וכבר הארכתי בזה לעיל ולכך לא איכפת לן בכחשה ולא דמי להך דכאן גבי עוללות משום דכאן הוה רק שיעבוד ושותפות שישאר זה והקדש מפקיע ואין בה מצות נתינה כמבואר בחולין דף קל"ד ע"ב משא"כ גבי גיזה דהוה בגדר נתינה ולא מצי לאפקועי והשה משועבד לגיזותיו וכעין מ"ש התוס' ב"ק דף ע"ו ע"א גבי פדיון פסוהמו"ק לאחר שחיטה וכ"כ בזה ולכך לא בעי לשייר כחשא רק המיעוט משום קרא דצאנך ועי' ב"מ דף ס"ד ע"א גבי הך דקרי ע"ש. ועי' בירוש' תרומות פ"ט ה"ה גבי גידולי הקדש בדבר שזרעו כלה פודה אותם במה שזרע וערלה ספ"א גבי ביצת הקדש שנעשית אפרוח דאף למ"ד מותרת זה רק האיסור אבל ממון הקדש לא בטל וצריך לשלם כמו שהיה שוה הביצה אך זה לא הוה גדר פדיון רק גדר ממון הקדש ולא שייך בזה לומר העמדה והערכה וזה ר"ל ג"כ הך דיתנו שכר גידולין דכאן ועי' בדברי רבינו בהל' כלי המקדש פ"א הי"ג דאם התיך כלי שרת שנשברה ועשה כלי אחר לא נסתלק הקדושה וזה ג"כ בכלל מה דאמר בתמורה דף ל"א ע"ב דגידולים דחזיא למזבח שפיר קדוש וכשיטת הראב"ד ז"ל גבי ביצת של קרבן

תורים שנעשית אפרוח וכ"כ בזה ועי' מנחות דף צ"ט גבי מחתות דקרח דאף דאלעזר הפכם ועשה מהם כלי אחר דהוא נצטוה לעשות פחים ואף דהא נטמאו עי' סנהדרין דף נ"ב לחד מ"ד דהוה שרפת נשמה וגוף קיים ועי' בהך דחגיגה דף כ"ו ע"ב גבי מזבח הנחושת אם יש עליו שם מחובר לקרקע ע"ש ועי' תוס' זבחים דף צ"ה דאם הפכם לגמרי אף מדרבנן אין עלי' טומאה ישנה ולכך אלעזר הפכם לגמרי ולא עשאם פחים. ומ"מ הקדושה נשתייר עליהם ועי' בדברי רבינו בהל' כלים פי"א הכ"ד ע"ש ובמ"א אבאר זה. וכן נ"ל בהך דע"ז דף נ"ב ע"ב גבי הך דבאו פריצים וחללוהו דלא נקט זה רק על עכו"ם ולא על אחז ע"ש בבעהמא"ו ובמלחמות אך באמת כך כמש"כ כאן דנהי דההקדש פקע גדר האיסור מ"מ הממון של הקדש לא פקע וכמו דבר של רבים דאינם נאסרים והנה לכך אנשי אחז לא היו יכולים לאסור את הכ"ש אף אם נימא דגם בהם שייך הך ובאו פריצים כו' מ"מ הא הממון אינו שלהם אך הנכרים אף דבהקדש כל היכא דאיתא בבי גזא כו' כמבואר חולין דף קל"ט וכ"מ מ"מ ע"י ובאו פריצים נסתלק מהם ההקדש וקי"ל בגיטין דף ל"ח וסנהדרין דף צ"ד ע"ב דממון של ישראל כיון כו' נטהר וה"נ כן ושפיר מצי אסרי וכן בהך דקדושין דף נ"ה ע"א לר"מ דס"ל דגם במזיד וגם בקדוה"ג פקע הקדש ע"ש זה רק איסור שבו אבל ממון אינו שלו וא"ש מ"ש שם התוס' דף נ"ד ע"א דגבי כתנות כהונה אם נתחנכו לעבודה לא יצאו גם במזיד ע"ש ולכאורה קשה הא כאן מבואר להיפך אך לפי מש"כ דהממון לא פקע וא"כ אינו יכול לקדש בו את האשה והמשנה ר"ל כגון בהקדש שלו וכבר הארכתי בזה בהל' מאסו"ו ובהל' ערכין גם יש לחלק בין כ"ש דהקדושה שלהם פקע רק דחוזר וקדוש אז גם במזיד כן מה שאין כן בקדושה"ג דכיון דפקע במה הדר רכבא כעין דאמרינן במנחות דף ק"ב ע"א ע"ש ועי' בתו"י נדרים דף כ"ח ע"ב דלמ"ד פדאן חוזרות וקודשות הוה ככלים ע"ש ומ"ש התוס' מנחות דף מ"ו ע"א ודף מ"ז דדבר הנקדש בכ"ש תופס דמיו ואינו יוצא לחולין וכ"כ בזה. ובאמת הך מחלוקת דמעילה דף י"ג וכ"מ אם מועלין בגידולים לא פליגי רק בשדה ואילן אבל אהך דשם דף י"ב ע"ב גבי חלב מוקדשין וביצי תורים גם ת"ק מודה דבקדשי ב"ה מועלין וזהו הך דתמורה דף ל"א ע"ב משום די"ל דת"ק דר"י ס"ל דכיון דבהקרקע עצמה ליכא מעילה א"א למעול בהגידולין שבה ולכך מבואר בפסחים דף נ"ו ע"ב וב"ב דף כ"ו ע"ב דאיסורא יש לכ"ע ואף דמבואר במעילה דף י"ג דבעצם הקרקע אם תלש יש בה מעילה ועי' תוס' ב"ב דף ע"ט וכ"מ זה רק בעצם הקרקע משום דאקדשה משא"כ בגידולין דהוה רק שבח הקדש לא עדיף מעצם הדבר שבא ממנו ועי' בירוש' ספ"א דערלה שם גבי ביצת ע"ז שנעשית אפרוח וע"ז פ"א ה"ג גבי אם קנה בהמה ביום אידיהן ופ"ה שם גבי

אם נתן לו בהמה בשכרו ובירוש' ערלה פ"ג גבי אם צבע בע"ח בקליפי ערלה לא נאסר משום דא"א שיהי' חמור מעצם הדבר דאין בע"ח נאסרין וה"נ י"ל גבי קרקע כה"ג ועי' זבחים דף מ"ט ע"א שלא יהא טפל חמור מן העיקר ותוס' ב"ק דף ק"א ע"א גבי משקין דקליפי ערלה ע"ש ונראה דנ"מ ג"כ דאף דמבואר בתמורה דף י"ג ודף י"ד דר"י ס"ל דולד קדשים עושה תמורה ותמורה אינה עושה תמורה מ"מ ולד תמורה גם ר"י מודה דאינה עושה תמורה כיון דבא מחמת תמורה וזה כונת התוס' תמורה פ"א ולא הזבח הבא מחמת תמורה עושה תמורה ור"ל כה"ג או דר"ל כגון בי"א של מעשר דאינו עושה תמורה כמבואר בבכורות דף ס' ע"א ע"ש וכן י"ל למה דס"ל לרש"י בתמורה דף כ"ז ע"א דאם המיר בע"מ בבע"מ לא עבדי תמורה ע"ש בתוס' והטעם י"ל דהא בזבחים דף מ"ט ע"א אמר שם משום דתמורה מהקדש קאתי ועי' בכורות דף ט"ז ע"א דתמורת בע"מ לא חל עלי' קדושה זהו שיטת רש"י ובזה יש ליישב כונת רש"י תמורה דף י"ג ע"ב בד"ה תמורת גופו כו' דהטעם משום דמעשר בהמה נוהג גם בבע"מ והוא תמוה לכאורה דהא בכל הקדשים תמורה חלה גם על בע"מ קבוע אך לפי"ז א"ש די"ל כגון דגם המעשר בהמה הי' בע"מ אך י"ל דנ"מ לענין טומטום ואנדרוגנוס וכה"ג דבשאר קדשים לא עבדי תמורה כמבואר שם דף י"ז וכ"מ משא"כ גבי מע"ב דחל גם על טומטום ואנדרוגנוס כמבואר בכורות דף נ"ז ע"ש גם י"ל דנ"מ לט' של מעשר דהנה מבואר דף ס' ע"ב דהוא ג"כ שם תמורה עליו והוא נאכל במומו ועי' תמורה דף כ"א ע"א דממעט לו מהקרבה מקרא דעשירי ובתו"כ פ' ויקרא פ' י"ג פ' י"ו ממעט לה מקרא דמן הבקר. והנה גבי ט' אם חל על בע"מ אם יש עליו דין מע"ב או דין שלמים רק שאינו קרב וי"ל דזה תליא בהני טעמי אם המיעוט הוא בגדר שלמים או המיעוט הוא בגדר מע"ב וגם תליא בהך מחלוקת דבכורות דף נ"ט אם גם בט' של מעשר צריך שיעקר שם עשירי ע"ש ובאמת נ"ל דהך תליא בהך מחלוקת דסוף בכורות אם קרא לתשיעי עשירי אם שייך בו לומר לתקוני ולא לעותי וגבי י"א הכל מודים דשייך הך לתקוני ובטל השליחות וע"ש בתוס' הטעם אך באמת כך דמה שחל בגדר מעשר ס"ל דהוא בכלל השליחות של מע"ב משא"כ בי"א דזה קדוש בקדושת שלמים על זה לא עשאו שליח כלל ובאמת זה תליא בהך דנזיר דף ל"ב אם דוקא בטעות נתקדש או אף גם כונתו ועיין בהך דנדרים דף ל"ו גבי פיגול אם שייך לומר על זה לתקוני כו' ע"ש ברא"ש ור"ן דזה בגדר דין גזיה"כ וזה כונת הגמ' שם שאני גבי פיגול דאמר קרא לא יחשב כו' דזה הוה בגדר דין דמחשב נפסל וה"נ גבי מע"ב כך אך אם נימא דגם ט' של מעשר הוא רק בגדר שלמים רק דאינו קרב אז גם על זה שייך הך דלתקוני כו' ונראה דזה ר"ל הגמ' כאן תמורת גופו ר"ל כמו ט' של מעשר והוא חל על

בע"מ כמו מעשר עצמו וגם אינו נגאל כמו מעשר עצמו ואף דתמורה של מעשר ג"כ אינו נגאל כמבואר בהך דזבחים דף ע"ה ותמורה דף כ"א מ"מ הך דכאן דף י"ג ע"ב ר"ל על זה ובזה יש לפרש הך דזבחים דף ט' ע"א ואימא שחטי' לשם תמורה כו' למאי נ"מ כו' בלא יגאל והוא תמוה דהיכא כתי' לא יגאל גבי תמורה דכל הקדשים אך ר"ל כך דבלא תמורה בקודש אחר שיהי' דין תמורה לא משכחת לה רק בט' של מעשר וכמש"כ ושם יש דין דלא יגאל וכמש"כ אך באמת נ"ל דרש"י ס"ל דלענין שיחול על בע"מ מעיקרא דין של מעשר ויהי' עליו קדושת הגוף חל כיון דהכתוב תליא בהדי' מעשר וכמבואר בנזיר דף ל"ב שם ובאמת רבינו לא הביא כלל דין זה די"א של מעשר לא יחול על בע"מ מעיקרא אך ר"ל דנ"מ רק לענין שיהא שם מעשר עליו רק לענין זה שלא ישקל בליטרא ולכך דייק רש"י זה כאן ולא כ' דנ"מ לענין לאו דלא תגוז ולא תעבוד כמבואר בכורות דף י"ד ע"א במשנה רק דזה גם בי"א של מעשר כן ולכך נקט זה והטעם משום דגם מע"ב גופה חל על בע"מ קבוע וכן ר"ל הך דזבחים דף ע"ה ע"ב הנ"ל דר"ל אם המיר בבכור לאחר שנפל בו המום ומ"מ אינו נשקל בליטרא וא"ש מ"ש התוס' שם מה דלא הביא שם מהמשנה דתמורה ע"ש. אך זה נ"ל דאף לדידן דקי"ל מועלין בגידולין מ"מ די בש"פ להפקיע האיסור אף לכתחילה כיון דהוא לא הקדישם ולא הוה בו גדר דין ממון הקדש וכעין מש"כ הראב"ד ז"ל בהל' מעה"ק פ' ט"ו ה"ז דדי בפדיון כל דהוא ולכך כתב רבינו בפיהמ"ש בהך דמעילה דף י"ג ע"ב גבי ערבה של הקדש דכיון דאין בהם שוה ממון לא חל עליו איסור כלל וכבר הארכתי בזה בהל' ערכין דאף דמבואר בירוש' דתרומות פ"ה ה"א דהא דאמרינן אין לו להקדש אלא מקומו ושעתו זה רק כשיש בו שוי' קצת במקומו אבל אם אינו שוה כלום צריך להוליכו למקום היוקר וא"כ גם כאן גבי ערבה יעשה ממנו איזה דבר שיהי' בו שוי' וכמו בהך דגיטין דף כ' ע"א גבי עלה של זית דחזי לאיצטרופי ר"ל דאז אם יצטרף ויעשה ממנו איזה דבר אז יהי' גם העלה אחת ש"פ אך זה רק גבי הקדש עצמו אבל היכא דהוא לא הקדיש אותם רק בגדר גידולין אז כיון דאינו שוה כלום לא חל עליו דין הקדש אותם רק בגדר גידולין אז כיון דאינו שוה כלום לא חל עליו דין הקדש ולכך קי"ל בכריתות דף כ"ז וכ"מ דאדם מתכפר בשבח הקדש ולא הוה כאן כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין ועי' תוס' מנחות דף פ' ע"א ד"ה מאי קמ"ל מה דרוצים לחלק שם בין חטאת לשאר קרבנות וי"ל משום דחטאת כיון דהוא כפרה בעי שיהא מחסר ממנו וכמבואר בשבועות ספ"א ובתמורה דף י' ע"א גבי נזיר ובתוספ' סוף חולין גבי כאן לטהר את המצורע וכ"כ בזה במ"א משא"כ גבי שאר קרבנות והטעם משום דלא מיקרי ממון הקדש ומשמע בכריתות שם דאף בגדר תשלומין להקדש לא

בעי ע"ש אך שם שאני משום דהוה קדשי מזבח ולא שייך בזה הך דין דממון הקדש וכ"כ בזה בח"א בהל' מאכלות אסורות פ"ט. ועי' במעילה דף ט' ע"ב במה דקאמר שם דכל קרבנות המזבח למזבח ור"ל דיפול ללשכה ומהם יבנה המזבח החיצון וכמו דמבואר בתוספ' במעילה ועי' בדברי רבינו בהל' מעילה פ"ג ה"י ובמש"כ רבינו שקלים פ"ד ה"ח ותוס' קדושין דף נ"ד ע"א. ובאמת הנה רבינו בהל' תמורה פ"ד הי"א ס"ל דהקדש לב"ה והקדש לבדק מזבח הם שני דברים ולא ישנו מזה לזה ע"ש ולכאורה קשה מה הביא ראי' מכתובות דף ק"ו ע"ב בהך קרא דלא יעשה ספות כסף דכלי שרת העשויין לצורך מזבח אסור לעשות מב"ה ומשום דזה מיקרי צורך קרבן דילמא משום דבדק המזבח אסור לעשות מב"ה כמש"כ רבינו וזה בעצם כונת הירוש' שקלים ספ"ו מן ספות כסף לא יעשה ור"ל כך דלא מבעי כלי שרת דלא יעשה מב"ה אלא אף מן ספות כסף דהיינו הני ספלים של כסף שהיו קבועים במזבח החיצון כמבואר בסוכה דף מ"ח ע"א אסור לעשות מב"ה משום דאין משנין מב"ה לבדק המזבח וי"ל דבאמת הטעם משום דמזבח הוה צורך קרבן ועי' בירוש' שקלים פ"ד ה"ג אם מעכב את הקרבן וכבר הארכתי בזה בהל' ערכין ובהל' שקלים ולכך ס"ל לרש"י במעילה דף ט' ע"ב הנ"ל דמי שנהנה מקרבנות הזבח יפול למזבח דהיינו שיעשה ממנו מזבח אך שם רק מחמת קרן וחומש אבל מחמת ממון הקדש ליכא בקדשי מזבח ולכך מבואר בתמורה דף ל"א ע"ב דאין מעילה בגידולין של קדשי מזבח ע"ש משא"כ בקדשי ב"ה שייך שפיר ממון הקדש ולכך צריכים שיתנו שכר גידולים להקדש אך כל זה אם נימא דהוא בגדר שותפות והקדש מוציא השיעבוד משא"כ אם נימא דהוא בגדר מוכר אז א"צ לשלם ולכך פסק רבינו כר"י דצריך לשלם וס"ל דת"ק דידי' היינו ר"מ דה"ה גבי המדל ולא קי"ל כן:

[השמטה לדף נ"ט ע"ג. **למ"ש אם הפקר הוה גדר סילוק או גדר קנין לכל העולם. עי'** בעירובין דף ע"א דמוכח שם דביטל רשות מותר בשבת ואקנוי אסור ועי' בירוש' סוכה פ"ד ה"ב דמותר ליתן מתנה ביו"ט ועי' ביצה דף י"ח ע"א גבי לאקנויי קמחא ופסחים דף ז' גבי ביטל בשבת ועי' תוס' עירובין דף ס"ו ע"א גבי שכירות דשרי ע"ש אך יש לחלק דאין איסור לקנות רק להקנות ובדף ס"ו מיירי מן הגוי אך באמת כ"כ בהל' אס"ב פי"ד ה"ז דגם השכירות הוה רק גדר סילוק רק דבהם לא שייך להקנות בדבור כמבואר בבכורות דף י"ג ע"ב דזה לא שייך בהם ע"ש ובירוש' פ"ו דעירובין דחוזר בו ולא סמכא דעתי': ע"כ השמטה]

הלכה כב

אין העניים זוכין כו'. וכמה יבצור כו' הנה כ"כ לעיל דבאמת נראה דהא דמבואר בירוש' שיעור הבצירה זה קאי לר"א דאמר אם אין בציר אין עוללות אבל לדידן דפסקינן כר"ע א"צ זה רק זמן בצירה ובפרט למה דמבואר לקמן בהכ"ז דלעוללות אף אם בצר לאוכלן הענבים בתוך ביתו מ"מ חייב א"כ מה שייך הך שיעור דג' אשכלות שהם עושין רביע דעיקר הטעם משום דמבואר בעירובין דף כ"ט ולקמן בפ"ח מ"ה דלחד סעודה די ברביעית יין ועי' ב"ב דף ס"ג ע"א ברשב"ם ובתוס' ע"ש בתר ובהך מחלוקת דירוש' תרומות פ"א ה"ט גבי הוצאת שבת אם אזלינן בתר אוכל או משקה ועי' בדברי רבינו פי"ח מהל' שבת ה"ה דגבי תבלין כ' שם כדי לתבל ביצה ולא כ' שם ה"ד כגרוגרות מביצה ובירוש' שבת פ"ח אמר שם דכל ביצה דתנינון גבי שבת הוה רק כגרוגרות מביצה וזה תליא אם ביצה מגולגלת הוה גדר משקה או אוכל ועי' יומא דף פ' ע"א דיליף שם טומאת אוכלים בכביצה מכל האוכל כו' ושם אמר דכל היכא דמחוסר מעשה לא מיקרא אוכל א"כ חזינן דגם חיה יש עלי' שם אוכל לא משקה וא"כ די בכגרוגרות אך מהך דעירובין דף מ"א גבי הך דר"ע דהפסיק תעניתו בגמיאת ביצה משמע קצת להיפך ע"ש דהרי בסוטה דף ד' מוכח דשני ביצים בלא קליפה הוה כמו ביצה ומחצה עם הקליפה ולהפסק תענית בעי ככותבת כמ"ש הר"ן רפ"א דתענית ועי' יומא דף ע"ט שיעור של ככותבת ובהך דעירובין דף פ"ג ע"א וביצה דף ג' ע"א אם שייך גבי ביצה הך גזירה דמשקין ותוס' שבת דף קמ"ג ע"ב ד"ה הלכה ונדרים דף מ"ט ובדברי רבינו שם. עכ"פ כיון דקי"ל דלענין עוללות די בבצירה לאוכלן ענבים בתוך ביתו למה צריך הך שיעור ובאמת הך דהל' כ"ז י"ל דיש לחלק בין ה' גפנים לכרם שלם וכעין הך דסוטה דף מ"ג ע"ב וכ"כ בזה בח"א אך רבינו ז"ל ס"ל דגם לדידן צריך שיעור בצירה לבעה"ב והנה בהך דהל' כ"ג במקדיש לאחר שנודעו העוללות ודאי דא"צ כלום משום דהקדש הוה כשרוף כמבואר בירוש' פ"א דכאן והוה כמו אכלתן חי' והנה גבי הפקר אם הפקיר כל הכרם לאחר שנודעו העוללות הנה בתוספ' כאן נקט המפקיר כרמו עשירים מלקטין האשכלות ועניים כו' ומשמע דמתחילה צריך ללקט העשירים את האשכלות ובל"ז אין העניים יכולים ללקוט העוללות דההפקר על זה לא חל דע"כ מיירי שהפקיר לאחר שנודעו העוללות דאל"כ הא הפקר פטור מעוללות כמבואר בכ"מ הובא לקמן בספ"ה והנה באמת הך דין דהפקר פטור מעוללות אם רוצה לומר שהפקיר גם הכרם או שהפקיר רק האילנות ועיין תוספות תמורה דף ו' ע"א דהיכא דהפקיר הכרם וזכה בו דחייב במתנות עניים זה רק אם זכה בגוף הכרם אבל היכא דזכה רק בהפירות המחוברים פטור אף מזה והטעם ר"ל כך דהנה

עי' בר"ש כאן פ"א מ"ו מה שהביא שם בשם התוספ' דאם החזיק בקרקע של נכסי הגר שמת חייב בכל ובקמה חייב במעשרות ופטור ממתנות עניים והגיה שם מדברי הירוש' פ"א דקדושין ה"ה. אך באמת י"ל דעיקר כגירסא זו דהנה ע"כ הפקר דפוטר גם בקמה מיירי אם הפקירה לאחר שהביאה שליש עכ"פ גבי מעשרות או אם הפקירה קודם רק דהזכי' הי' לאחר וכן גבי עוללות הא דהפקר פטור אף אם זכה בה אח"כ אם הוא בשדה של אחרים כמש"ש רבינו כאן ספ"ה ע"כ שהפקירה קודם שנודעו העוללות דשוב לא מהני ההפקר והזכי' אם זכה עם הקרקע של ההפקר ע"כ מיירי לאחר שנודעו ואם זכה בלא הקרקע י"ל דאף קודם שנודעו ג"כ פטור והטעם כיון דהשדה הוא הפקר ויכולין ליכנס בה הכל הוה כמו לעורבים ולעטלפים אך אז נראה דחייב במעשרות אף דינקי משדה הפקר וכמבואר בירוש' פ"א דמעשרות גבי הזורע שדה הפקר וכן מה דמבואר שם בזכה בשדה הפקר ובגידוליה וע"כ הך גידוליה מיירי שעדיין לא הביאה שליש דאל"כ הא כבר נפטרה אך א"כ למה צריך שיזכה בהשדה כיון דלא איכפת לן אם השדה הוא הפקר אך י"ל דהוא פליג על ר"א דס"ל דהזורע שדה הפקר חייב גם י"ל דמיירי לאחר שהביא שליש וס"ל דהא דהפקר פוטר בקמה לא משום דהוה פטור רק משום הפעולה שעשה בהם שהפקירן ועי' בירוש' פ"ה ה"ד דגם הפקר אם אזלינן בתר שליש הראשון תליא במחלוקת ר"ע ורבנן וכן לגבי הקדש כמבואר שם ופ"ד דפיאה ובדברי רבינו ספ"ב מהל' מעשר וכבר הארכתי בזה לעיל. ואף דכ"ז שהוא מחובר עדיין לא שייך בה גדר תרומות ומעשרות רק משום דהפעולה שעשה בה פועלת זה וכן אם הפקירה לאחר שהביאה שליש וזכה בה משמע ג"כ בכ"מ שהיא פטורה ועי' בירוש' דמעשרות פ"א ה"א דהוה זה מחלוקת אבל אם זה הוה ממילא וכמו מיתת הגר וכדומה אז י"ל דס"ל להתוספ' דאינה פוטרת ממעשרות אם זכה בה כשהוא מחובר רק במתנות עניים פטורה אם לא זכה בהקרקע משום דהוה כמו לעורבים ולעטלפים וזה ג"כ כונת התוס' דאף היכא דהוא עשה מעשה והפקיר וחזר וזכה דממעשרות ודאי דפטור משום דהוא עשה מעשה בידים וממתנות עניים אז אם זכה גם בהקרקע חייב משום תעזוב יתירה ואם לא זכה בהקרקע פטור משום דהוה כמו לעורבי' ולעטלפים כן ר"ל התוספ' ומיירי בשמת הגר קודם הבאת שליש או קודם שנודעו העוללות וזכה בהם ג"כ קודם או אף לאחר שליש ולכך לא נקט בתוספ' רק גבי שאר מתנות עניים ולא גבי עוללות בכרם דאז לא מהני אם מת לאחר שנודעו אף אם לא זכה כלל ובמעשרות חייב אף אם לא זכה רק בקמה והירוש' דפ"א דקדושין ר"ל כגון שמת הגר קודם שליש וזכה בהם אחר שליש לכך פטור מן המעשרות והא דאם החזיק בקרקע חייב הוא משום דכ"כ דמחזיק בנכסי

הגר הוה בגדר יורש לענין זה * דהוה כזוכה בשלו והפקעה ג"כ לא הוה דהא זה הוא ממילא [השמטה ולכך מבואר בירוש' פ"ב דפסחים גבי חמץ דאף למ"ד דאין הפקר יוצא רק בזכייה גבי גר שמת לא וזה הוה כמו של כל העולם ומעינות הרבים ע"כ השמטה] וכיון דקי"ל דשבע שכיבשו ושבע שחילקו פטורים מן המעשרות ועי' רש"י כתובות דף כ"ה ע"א משום דבעי שדך המיוחד לך וב"מ דף פ"ט וכ"מ וכן מבואר בתו"כ פ' בהר גבי שמיטה ויומא דף י"ב גבי נגעים וכ"מ ולכך שדה הגר שמת כיון דכל אדם יכול לזכות בו מיוחד לך לא הוה דהוה של כל העולם וכעין דמבואר בירוש' פ"ג דמעש"ש גבי בתים של ירושלים דאינן קובעים למעשר ע"ש משא"כ בשדה הפקר דכ"כ במ"א דנ"מ בין הפקר לגר שמת ואין לו יורשים דזה שייך לכל העולם וזה אין לשום אדם זכות בו ולכך ס"ל לרש"י ב"ק דף קי"ג ע"ב דלא הוה שינוי רשות. וכן יהי' נ"מ אם הפקיר הקדש בשוגג אם מעל עי' מ"ש התוס' מעילה דף י"ט ע"א ד"ה אקשיה דלא נקרא שינוי בהוצאה מרשות ההקדש לבד עד שיכניסנו לרשות הדיוט ע"ש ובתוס' שם דף י"ח ע"ב ד"ה יכול. ואף דהא מצינו בסנהדרין דף ס"א דגם האומר אלך ואעבוד חייב ע"ש שם אם לא נימא דמימלך זה גופה הוה עבודה וכמ"ש התוס' שם דף ס' ע"ב בד"ה מניין ורש"י שם דף ס"א ד"ה אלא בעבודה ע"ש ור"ל אם משום דמקבלה לע"ז או דזה גופה הוה עבודה ועי' רש"י כריתות דף ג' ע"ב דמבואר שם דבקבלה לחוד לא מחייב וע"כ זה הוה עבודה והך דמנחות דף ק"ט ע"ב גבי הודה לע"ז לא ר"ל דאמר בלשון עבודה רק דר"ל בגדר הודאה ומ"מ ס"ל לרבינו בהל' ביאת מקדש דזה גרע משוחט לעכו"ם דשם רק במזיד פסול וכאן גם בשוגג ועי' מ"ש רבינו בפיהמ"ש פ"א דחולין מה דמחלק שם ע"ש ובאמת נראה דמה שפסק רבינו דשוחט בשוגג כשר לעבודה זה רק אם אין עבודתו בכך אבל אם דרך עבודתו בכך אז הוה כעובד ועי' תוס' שבת דף ע"ב דבאמירה גם מאהבה חייב ועי' בדברי רבינו בהל' ע"ז פ"ג ותוס' חולין דף ל"ט ע"א גבי השוחט לזרוק כו' וכ"כ בזה. עכ"פ זה תליא אם גבי ע"ז אינו חייב רק עד שיעבוד ולא שיקבל עליו וכה"ג גבי סוטה עי' רש"י כתובות דף נ"א ע"ב ובנדה דף נ"ב ע"א דאם זנתה היכא דיכולה למאן בו לא מיתסרא על בעלה משמע דזה לא הוה מיאון וכשיטת רבינו בהל' סוטה פ"ב ה"ד. עכ"פ אם נימא דבעי דוקא שיכניס לרשות הדיוט אם הפקיר מאי ועי' במעילה דף כ"א גבי נתן לחש"ו כו' ולשיטת הרשב"ם ב"ב דף פ"ז ע"ב דאבדה מדעת הוה גדר הפקר ומ"מ לא מעל אך רבינו בהל' גזלה פי"א הי"א לא ס"ל כן רק דלא הוה הפקר ועי' ב"ק דף פ' ע"ב גבי חתול ושם דף צ"ג ע"א לשמור ולא לאבד וב"מ דף ל"א ודף כ"ג ע"ב ושם אבאר זה. עכ"פ ס"ל לרבינו דזה לא הוה הפקר וא"כ אין ראי' מכאן. ולכך גבי הפקר אם זרע בשדה של הפקר חייב

והך טעם דלא לעורבים לא ס"ל הירוש' בקדושין משום דס"ל כמש"כ לעיל דהא דפחות משליש לא שייך במתנות עניים לא משום פטור רק משום דאז לא שייך בגדר קציר אבל החיוב חל עליו תכף וכאן מיירי דהגר מת לאחר שנעשה קמה רק דעדיין לא הביא שליש ולכך לא נפטר מטעם זה ועי' מנחות ע"א ע"א גבי חדש. ובאמת גם הטעם דשביעית פטור ממתנות עניים י"ל דג"כ מחמת זה אף דהשדה לא הוה הפקר לכל וגם האילנות וכמש"כ הר"ש כלאים פ"ז ה"ה ועי' נדרים דף מ"ב ע"ב דנקט ארעא רחמנא אפקרי' אך זה רק לענין לכנוס ללקוט הפירות וכמבואר בהך דנזיר דף ח' ע"ב שבילי שמיטה ובר"ה דף ט"ו ע"א יד הכל ממשמשין ע"ש וא"כ הוה כמו לעורבים ולעטלפים ועי' רש"י יבמות דף ט"ז ע"א ד"ה עמון ומואב וכ"מ. עכ"פ חזינן מהתוספ' דאף אם הפקיר לאחר שנודעו העוללות כ"ז שלא נלקטו האשכלות אין העניים יכולים ללקוט העוללות וזהו כשיטת רבינו ולכך ס"ל לרבינו כאן בהכ"ה דגוי שמסר כרמו לבצור חייב בעוללות ולא הביא סיפא עי' בכ"מ וכבר הארכתי בזה לעיל וכן בהך ישראל וגוי שהיו שותפים אך ע"כ זה מיירי בשכבר נודעו העוללות ומ"מ כיון שעדיין צריך לבצור לא הוה כמו נבצר ביד גוי וכבר הארכתי בזה לעיל דגבי מתנות עניים בגוי יש עוד פטור משום דאין עליה שם קצירה וגבי עוללות לא שייך זה רק לר"א דס"ל דצריך שיהא אשכלות לבעה"ב ובזה כיון שמסרן לכותי לבצור שוב אין לו אשכלות ולא הוה כמו אכלתן חיה דגם לר"א צריך ליתן עוללות לעניים משום דישנן בעין ואינו של בעה"ב הישראל וכה"ג כתבתי לחלק מ"ש התוס' חולין דף ס"ט ע"ב ד"ה ר"ה בסה"ד דגבי הקדש לא אמרינן דנעשה בכור למפרע משום דזה הוה כשרוף כמאן דליתא ולא שייך לומר איגלאי מילתא למפרע כיון דהדבר אינו לפנינו וכעין מ"ש רש"י שם משא"כ גבי מכירה לעכו"ם דהדבר ישנו שייך לומר זה וכה"ג מבואר בכורות דף ג' ע"א הכא כיון דעריבה בו חולין ואף דנפלים הוה כמו חסר כמבואר בירוש' נזיר פ"ז ה"ב דאין להם רקב דהוה כמת שחסר מ"מ לא עריב בו דבר הפוטרו ועי' תוס' זבחים דף פ"ד ע"ב דס"ל שם דנפל עדיף ממשונה ושם דף קי"ד לא ס"ל כן וכ"כ דכונת הירוש' דנזיר דאמר שם דהוה מחלוקת אם דם של נפלים מטמא ר"ל הך דפ"ה דמכשירין אם דם בן ח' מכשיר ועי' בספרי פ' חוקת פסקא קכ"ה דזה הוה מחלוקת דר"י ור"ע וכן זה נ"מ לענין קבורת נפלים אם זה הוה בגדר קבורה עי' בהך מחלוקת דסנהדרין דף מ"ח וב"ב דף כ' ע"א ע"ש בתוס' גבי בן ח' דשם תהא קבורתו ומשום דהוה כמת שחסר ועי' נזיר דף נ"א ודף ס"ה דאין לו תפוסה ולא שכונת קברות ונדה דף נ"ז ע"א אך יהי' נ"מ לגבי גוף אטום אם שם בקדשים קדוש ועי' בנזיר דף נ"ב ע"א דלא נפלה בו נשמה וכן לגבי בכורה אף דאיתרבי נפל מפטר שגר כמבואר

בכורות דף ג' ועי' תוס' חולין דף ע"ז ע"ב י"ל דזה רק אם הוא שלם ולא אטום כעין הך דנדה דף כ"ד וגם אז י"ל דאינו פוטר מן הבכורה ע"ש דף כ"ט ע"א ע"ש ברש"י דרוח אינו פוטר ובכורות דף י"ט ע"ב ודף כ"א ע"ב גבי שליא וחררת דם וטינוף דפוטר ולא חייש לגוף אטום ובאמת זה הוה מחלוקת בין רבינו ורש"י בהך דחולין דף ס"ט ע"ב גבי חותכו ומשליכו לכלבים דלא חל עליו קדושת בכור אם פוטר מן הבכורה דרבינו ס"ל דלא פטר בהל' בכורות פ"א הי"א ע"ש ורש"י ס"ל דפטר וכן יהי' נ"מ גבי דמות יונה וקלוט לר"ש וב' גבין וב' שדראות למ"ד בנדה דף כ"ד דאסור הולד משום בהמה טמאה ובודאי אין קדושה חל עליו גם בולדי קדשים עיין תוס' זבחים דף קי"ד וחולין שם וזה כונת הגמ' בתמורה דף י"ז ע"א כבהמה טמאה כו' ר"ל כה"ג אם זה פטר מן הבכורה ועיין במכילתא פ' בא פ' י"ח דמבואר שם דאף שהוא בעצמו אין עליו קדושת בכור מ"מ פוטר מן הבכורה וי"ל דמיירי בגוף אטום וע"ש פט"ז ובספרי קרח פסקא קי"ח דיליף שם בכור אדם דנפל פוטר מן הבכורה ור"ל אף דגבי בכור אדם נפל אין עליו דין בכור לענין פדיון ואף דמהך דמנחות דף ל"ז מוכח דלשיטת התוס' רק אם נטרף אחר הלידה אז אין עליו דין בכור אדם משא"כ כשנולד טריפה ובאמת י"ל דגם בבכור בהמה טהורה כן דאף דמבואר במנחות דף ו' ובחולין דף קל"ו ע"ב דטריפה הוה בכור זה רק כשנולד כך להכי דייק לשון רבינו בהל' בכורות פ"א דשם כ' שהיה טרפות ובהל' בכורים פי"א הי"ז כ' נעשה טריפה ע"ש וכ"כ בזה לעיל דגם גבי קדשים קדושה"ג אם נעשה טרפה פקע מהם הקדושה ולא הוה רק איסור הנאה כמו חטאות המיתות עי' תמורה דף י"א ודף י"ז וי"ל דהגוזז והעובד בהם אינו לוקה ארבעים אך י"ל דזה תליא אם פודין את הקדשים להאכילן לכלבים דלמ"ד פודין לא פקע מהם הקדושה וזה תליא הך דתמורה דף י"ז הנ"ל ע"ש י"ל דה"ה לגבי בכור אך י"ל דולדי קדשים הוה מחמת גידולין כעין שיטת רש"י בתמורה דף ל"א ע"ב דרק גידולין דחזי למזבח וטריפה לא חזי ולכך פסק רבינו בפ"ד מהל' תמורה דולדות נפדין תמימים וגבי קדשים שנעשו טריפה אסורים מחמת איסור הנאה אך זה ודאי גבי נפל משמע מהך דשבת דף קל"ו דאף אם חי ל' אינו בגדר פדיון וכמו מילה דא"צ למול אותו וזהו באמת שיטת רש"י במנחות דף ל"ז גבי יש לו ב' ראשים להס"ד מה מקשה מנהרג וצ"ל דנולד כך גרע ואין עליו שם ולד רק למסקנא יליף מקרא דבגלגולת תליא ר"ל לא הולד שיש לו ב' גולגולת חייב בפדיון י' סלעים רק החיוב הוא על כל גלגולת ובזה א"ש דברי רש"י שם בד"ה עשר דאמר שם דצריך שיצאו ב' ראשים כאחת ולכאורה תמוה הא הדין הוא על הולד ומה איכפת לן אי יצא בב"א או לא וע"כ צ"ל דס"ל דהחיוב הוא על הראש וכן נ"מ למה דקי"ל דהוציא ראשו הרי הוא

כילוד אם יצא רק ראש אחד ונ"מ להך דבכורות דף נ"ו ע"ב גבי גיורת ונדה דף כ"ו ועי' בכורות דף מ"ה ע"א גבי יתר לענין טומאת אוהל ברוב מנינו וכ"כ בזה. ונ"מ ג"כ דאם הקדיש אבר של עובר בכור הוה בכור היכא דלא נחית קדושה בכולו דזה כמאן דליתא דמי ועיין בירוש' יומא פ"ה ה"ב דשניא היא הולכה בזר בין הולכה מאליו ועי' זבחים דף ט"ו ע"א דפסול גרע ובתוס' תמורה דף כ"ד ע"ב ד"ה קסבר גבי נדמה אם הוה כמו בע"מ כמו שרוע בבכורות דף ג' ע"ב ובהך דנדה דף כ"ג ע"ב בהך דר"מ ורבנן גבי פניו בהמה וגופו אדם וכ"מ בזה וה"נ גבי בצירה כן אך זה רק לר"א אבל לדידן דאף אם כולו עוללות הוה לעניים רק שצריך לבצור אם יש אשכלות בזה גם בצירת הגוי מהני והוה כמו הך דמעילה דף כ"א ע"א גבי שליחות ועירובין דף ל"א ע"ב דהוה כמעשה קוץ וא"ש דברי רבינו ועי' סוכה דף ג' ע"ב מה דמחלק שם בין בית פחות מד"א בין בורגנין וגיטין דף ס' ע"א מה דמחלק בין חומשין לס"ת שחסר יריעה אחת וגבי שותפות בעוללות כ"כ בח"ב דטעם דמ"ד בתוספ' פ"ג דחלקו של ישראל ג"כ פטור משום דהגוי לא יניחם ללקטם והוה כמו לעורבים ולעטלפים ולכך מבואר בתוספ' שם דאם אין הגוי מוחה ללקטם חייב וא"ש:

הלכה כו

בן לוי כו'. עי' בהשגות ורבינו פליג עם הר"א אם בסתם תלינן שהיתה נקרצת עם האשכול או לא והנה רבינו ז"ל כאן דייק וכ' כלשון הירוש' רק גבי מעשר טבל ולא כמבואר בתוספ' דלא נקט שם טבל רק סתם ולענין אם צריך ליתנו לעניים והטעם כך דהנה רבינו בהל' בכורים פ"ט הט"ז פסק שם דאם שלח בשר ומצא בהם מתנות כהונה דלא חייש שמא גזל המתנות ע"ש והוא כעין דאמרינן בע"ז דף ל"ט ע"ב גבי שגר לו בעה"ב לביתו מותר כו' וה"נ כן כיון דשלח לחבירו לא חשוד ליגזל והנה רבינו בהל' תרומות פי"ב הט"ז כ' דכהן שנתנו לו תרומה ומצא דברים אחרים אסורים משום גזל וע"ש בתוספ' דסוף תרומות דנקט שמשלימין לבית הדמע ור"ל דלכך עירב הדברים אחרים לתוכו כדי שאם יתערבו בחולין יהיו אותן הדברים משלימין לחולין עכ"פ הרי חזינן דכשנותנין מתנות כהונה אז לא אמרינן דמסתמא נתנו לו כהוגן ואף דמדברי רבינו בהל' מעשר פי"ב ה"ה מש"כ לפיכך מי שאינו כו' וע"ש בהשגות אך שם ר"ל דמיירי שנתנו ללוי וזהו כונת הירוש' פ"ח ה"ב שאין אדם עושה בדבר עבירה כצ"ל וכ"כ בזה דכיון שנותנם לו ודאי תיקנם ועי' גיטין דף ל' ע"ב אך מ"מ כאן חיישינן שמא לא הוה הכל תרומה או מעשר ועי' בחולין דף קל"ח ע"א דגבי ראשית הגז א"צ ללבנו הישראל רק נותן לו צואי ע"ש ושם דף קל"ד ע"ב גבי מקום שנהגו להפשיט וכבר הארכתי

בזה לעיל ולכך אם לא נתן לו מעשר רק שלח לו מתנה אז לא היה צריך להחזיר לו את העוללות כמש"כ רק כאן גבי מעשר חיישינן דאז אינו מדקדק כל כך ועי' בירוש' פיאה פ"ח ה"ב במה דאמר שם ובן לוי נאמן לעולם אפי' בשביעית ר"ל משום דס"ל כמו דאמרינן בסנהדרין דף כ"ו ע"א דנחשדו כהנים על השביעית ע"ש ברש"י וכן פסק רבינו בפ"ח מהל' שמיטה הי"ח ס"ל להירוש' דה"ה לוים ג"כ נחשדו וא"כ י"ל דה"ה לענין מתנות עניים הם חשודים ואף דבאמת לכאורה קשה דאיך אמר שם בסנהדרין דנפלה למאה תעלה הא צריך הסאה ליתנה לכהן והא נחשדו אף י"ל דבדבר מועט אין חשש ועי' בירוש' רפ"ו דתרומות דאם נפל לספיחי שביעית תעלה ויתנו לאוכליהן ובזה יש לומר דלמה לא אמרינן בזבחים דף ע"ה ע"ב שביעית אין לוקחין בדמי' תרומה ואמאי לא קאמר משום זה דע"כ צריך ליתנה לכהן וכהן חשוד וע"כ דבדבר מועט לא חיישינן גם י"ל דשם ר"ל אכהן דכהן לא יקח אך באמת י"ל הטעם משום דהא מבואר בתוספ' דתרומות ובירוש' ערלה הובא בדברי רבינו פ"ג מהל' תרומות ה"ב דכל תרומה שאין הכהנים מקפידים עלי' בטלה וכאן כיון דע"כ צריך לנהוג בה קדושת שביעית דהוה בזול שוב אין הכהנים מקפידים עלי' אך עי' תוס' בכורות דף כ"ב ע"ב שכ' גבי תרומה טמאה לא פלוג ע"ש ובמ"א אבאר זה עכ"פ ס"ל להירוש' דלוים ג"כ נחשדו ועי' תוס' שבת דף י"ז ע"ב דס"ל ג"כ כמו דאמרינן בירוש' כאן דלא נחשדו לוים על ת"מ ע"ש. וגם באמת דלענין שנימא דהוה ודאי טבל לענין שיכול לעשר ממנו על מקום אחר ועי' נדה דף כ"ה ע"א גבי ספק בכור ע"ש בתוס' ד"ה גבי בהמה ובכורות כ' ע"א וה"נ י"ל דנהי דבכל מקום א"צ ליתנו לעניים כאן יהי' תקלה דאם נימא דא"צ יאמרו שודאי טבל ויוכל לתקן מזה על זה וכעין דאמרינן בנדרים דף מ"ד ויומא דף י' ע"ב ולכך פסק רבינו כאן דצריך ליתנם לעני ולהיפך החשש שיאמרו שהוא ודאי פטור לא שייך כאן דכאן הוה כמו עשו מהם גורן וכמבואר לקמן פ"ב מהל' תרומות ה"ט ורש"י ב"ק דף צ"ד ע"א ד"ה מירחו וכעין זה כ' הרא"ש בנדרים דף מ"ד ע"ב שם ועי' קדושין דף מ"ו ע"ב גבי גזל ביד כהן כה"ג וחולין דף פ"ו ע"א גבי כיסוי הדם וב"ב דף נ"ז ע"ב מה דאמר שם ספק ממונא לקולא כו' ע"ש ברשב"ם דכ' דר"ל דליכא גזל אך באמת ר"ל דלא הוה חזקה דמצי למימר דאנא מהני דלא קפדי ועי' כתובות דף ע"ג ע"ב דאמר שם כה"ג ואף דהא כתובה תליא בקדושין ולא חיישינן דאם נאמר דא"צ כתובה גם הקדושין לא הוה וע"ש דף ע"ו ע"ב גבי כלה בבית אביה לענין החזרת הקדושין ולא אמרינן דמדמחזירין יאמרו דא"צ גט עי' ב"ב דף קמ"ה ע"א וע"כ דבספק לא חיישינן לזה ועי' בהך דיבמות דף ל"א ע"א מה דמחלק שם גבי חליצה ושם דף ק"ה ע"א אם צריכה שתרוק עוד הפעם וקדושין דף מ"ו ע"א

דאמר שם דמקדשה עוד הפעם לדעת אביה ולא חיישינן שמא יאמרו דהראשונים אינם קדושין ובהך דשבת דף קמ"ח ע"ב דאף דהקדישה הרועה והוה הקדש מ"מ הבעלים מקדשין עוד הפעם ובהך דביצה דף ח' ע"ב דמסקינן שם דמספיקא לא חיישינן שיאמרו שודאי חי' ולא הוה כהך דחולין דף פ"ו ע"א גבי חש"ו וצ"ל כעין דאמרינן ביבמות דף ל"א ע"א קמו רבנן במילתא ר"ל כאן חיישינן שמא יאמרו דהי' עומד ע"ג דחש"ו וא"כ יאכלו משא"כ גבי כוי דלא שייך זה. עכ"פ כאן ס"ל לרבינו דחיישינן לזה לכך צריך להחזירו לעני כדי שלא יתקן ממנו וא"ש דאמאי לא תלינן דהבעה"ב החליפם עם העניים ואז פטורים מן המעשר וא"צ להחזיר ועי' לקמן פ"ז מהל' מעשר ה"י ע"ש אך כאן משום דיש תקלה דיאמרו שהוא מן הנקרצות עם האשכול וא"כ הוה ודאי טבל ויוכל להפריש מזה על זה ולכך חיישינן טפי וכעין שכ' התוס' יומא דף י' ע"ב ד"ה דילמא ע"ש:

הלכה כז

מי שהי' לו ה' גפנים כו'. עי' בהשגות דגרס מן הפיאה ובירוש' גרס גם מערלה ומרבעי ובאמת לכאורה תמוה מה שייך פטור דערלה ורבעי לכאן וכ"כ בזה בח"א די"ל דרבעי אתיא כמ"ד ברכות דף ל"ה ע"א דכרם רבעי ולא נטע רבעי וא"כ לפי"ז אם נטע הגפנים רק לאוכלן ענבים ולא לעשות יין אין עליהם שם כרם רק נטע ואין בהם רבעי ועי' תוס' קדושין דף ב' ע"ב דמדרבנן יש רבעי לכ"ע והנה רש"י סוטה דף מ"ג ע"ב כ' דגם ערלה אינו נוהג רק בכרם בת ה' גפנים והוא תמוה עי' בעהמא"ו רפ"ו דברכות אך ר"ל כך דהנה זה מבואר בסוטה שם ובירוש' פ"ב דכלאים ופ"ד דשביעית וכ"מ דפחות מטפח אין עלי' שם נטיעה רק דלענין ערלה לא גרע מעולה מאליו דחייב כמבואר בערלה פ"א ובסוטה דף מ"ג ע"ב רק דהא מבואר בירושל' שם ובפיהמ"ש לרבינו ובפ"י מהל' מעש"ש דברה"ר אם עלה מאליו פטור מן הערלה ועי' בירוש' ערלה פ"א ה"א מה דמחלק שם גבי רימון והדס בין מקום שרוב משמרים או לא ר"ל היכא דלא הוה דרך נטיעה אז החיוב רק דלא גרע מעלה מאליו כמש"כ ולכך במקום שאין רוב משמרין הוה כמו לרבים דאז אם עלה מאליו פטור וזהו ג"כ כונת רש"י בסוטה הנ"ל דכה"ג רק בדבר חשוב דמינטר אז יש ערלה ובל"ז לא ועי' גיטין דף נ"ד ע"ב חזקה אין אדם אוסר כו' ובשאלתות דר"א פ' קדושים למ"ד כרם רבעי אם בעי דוקא ה' גפנים או די בגפן אחד ובתוספ' סוף מעש"ש הוה מחלוקת דתנאי בהך תקנה שתיקנו שיהא מעלין לירושלים אם אף בגפן אחד כן או רק בה' גפנים וי"ל דזה ר"ל רבינו והירוש' כאן אם נטע לאוכלן ענבים אין עליהם שם כרם לענין זה ובפרט לשיטת הירוש' פ"ה דמעש"ש דהטעם שהתקינו הוא משום שיהי' שם נסכים ע"ש. ולכך בתוספ' ובירוש' כאן לא ממעטי אלא מן פרט משום דלא נהוג רק

בכרם אך רבינו דחשיב גם שכחה ע"כ משום דס"ל דזה לא מיקרי בצירה וא"כ הוה לי' למחשב גם פיאה אך באמת עיקר טעם רבינו משום דזה לא מיקרי גמר ועי' לקמן פ"ה ה"ט גבי שכחה ולעיל בהל' ט"ז ופ"ב ה"ו ולכך לא הביא פיאה דכבר הביא זה לעיל שם וספ"ג דעיקר הגמר הוא הגת ועי' ע"ז דף נ"ו ע"א בתוס' ד"ה אעפ"י דעיקר הגת שלהם הי' בשדה ולא בבית וקמ"ל דאף אם הכניסן לבית כיון דכונתו לעשותו יין חייב ורבינו מפרש דהך בכל ר"ל כל הני חיובים והר"א ז"ל מפרש דצריך ליתן ממה ששייר על הכל ועי' לעיל פ"ב ה"ו גבי מדל בכרם ובמ"ש רבינו פ"ג מהל' מעשר ה"ו ובירוש' מעשרות פ"ב ה"ב ובמשייר אז פטור לר"י ע"ש והך דנקט כאן אלא אם שייר ס"ל לרבינו דזה קאי ארבעי ולקיים התקנה שתיקנו להוליכם לירושלים וכמש"כ:

פרק ה

הלכה א

העומר ששכחוהו כו'. עד שישכחהו כל אדם כו'. עיין בכ"מ ועי' בהך דתמורה דף כ"ב ע"ב גבי אבודה אם אחד בסוף העולם מכיר בו אם יש עלי' שם אבודה ע"ש ובירוש' פ"ב דערלה ה"ב הוה שם בעיא אם ידיעת חבירו הוה ידיעה לענין ביטול ובפסחים דף פ"א ע"ב גבי טומאת התהום ובירוש' שם דרק היכא שאין שום אדם שמכיר בו אף בסוף העולם ובירוש' שבועות פ"ג ה"י גבי שבועת שוא ע"ש דאם ידוע לאחד בסוף העולם מצטרף לשנים שיהא שוא. ושם מבואר בירוש' דהוא עצמו ג"כ מצטרף לשנים שיהי' שלשה ועי' בירוש' סנהדרין פי"א ה"ב גבי גונב נפש דמשמע שם דרק גונב ולא גזלן ושם ס"ל דרק בפני עשרה זה נקרא גזלן כהך דגיטין דף מ"ו אך בירוש' גיטין פ"ה ה"ה ס"ל דרבים הוה שלשה ע"ש וא"כ לפי"ז איך משכחת גונב נפש ומכרו אם הוה בר דעת דשוב הוה כמו ג' ובירושל' בסנהדרין שם לחד מ"ד דבפני הבעלים הוה גזלן ואם רוצה לגנוב גם הבעלים אז לא ועי' ב"ק דף ע"ט ע"ב ובזה יש ליישב מה דלא מוקי בהך דב"ק דף נ"ז ע"א דאיך משכחת כפל גבי אבדה הא מבואר בתוספ' ב"מ פ"ח דשני גנבים הוה אונס וא"כ שפיר משכחת לה אך לפי"ז כיון דהוא עצמו מצטרף עמהם הוה שלשה ולא הוה גנב ועי' בקדושין דף פ' ע"ב תדע דמחברי בי' עשרה כו' ועי' בהך דר"ה דף ט' ע"ב דא"א שלא יהא אחד בעולם ע"ש וגם לפי"ז קשה דל"ל למעט גנובה הא גנב מכיר בו וכעין דאמרינן בכריתות דף כ"ו ע"א גבי סוטה וגבי עג"ע וצ"ל דרק היכא דמי שמכיר בו יודע שהוא קרבן אז לא מיקרי אבודה אבל בל"ז לא מהני וא"כ י"ל שהגנב לא ידע שהוא קרבן. ובזה א"ש דאיך שייך הך דין דחטאת שנאבדה ואמאי לא ניחוש שמא יש אחד

שיודע וכעין הך דר"ה דף ט' הנ"ל ועי' תוס' גיטין דף מ"ט ע"א ד"ה ועוד מ"ש דגבי הקדש לא שייך עידית דניזק שמא יש בסוף העולם שדה יפה ואף אם נימא דבעי דוקא ידיעה דבעלים מ"מ ל"ל למעט בתמורה דף ט"ז וכ"מ דחטאת שאבדה לא שייך בצבור הא גבי צבור מיקרי כולם בעלים ואיך משכחת אבוד וכמ"ש רבינו בהל' תמורה פ"א ה"א גבי מי שהמיר בקרבנות הצבור ע"ש וע"כ משום דצריך שיודע בהם שהם קרבן ובאמת לכאורה קשה למאי דקי"ל בזבחים דף ז' דקרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן וא"כ לא שייך בזה כלל לומר הני דינים גבי קרבן צבור כיון דעדיין אין שם חטאת עליהם וצ"ל כך דכמו דמבואר בירוש' פ"ד דנזיר ה"ה דחטאת נזיר אינה נמסרת לגבוה אלא בשחיטה ור"ל אצל נזירה שיש לה בעל כיון דהבעל יכול להפר לה וה"נ דכיון דקי"ל דכל הני דינים שיש גבי חטאת כגון נאבדה ונתכפרו לא שייך גבי צבור ובטל מהם דין חטאת ואם כן משכחת לה שתתבטל מחטאת ולכך קיימא לן שהסכין מושכתן ועיין שם בשבועות דף י"א ע"ב גבי אבודים לא שכיחי ודף י"ב ע"ב בתוס' גם יש לומר דנ"מ להני קרבנות צבור דהוראת ב"ד עי' הוריות דף ו' ע"א דבאמת יש שני טעמים הך דאין מיתה בצבור אם משום דהמיתה לא שייך רק ביחידים וכמ"ש התוס' מעילה דף ט' ע"ב אם משום דבצבור יש כפרה למתים כמבואר בהוריות שם. ועי' תוס' יומא מה שהאריכו שם ונ"מ גבי קרבנות של הוראת בית דין אם נימא כמאן דאמר בהוריות דף ג' ע"ב ובמנחות דף נ"ב דלא שקלינן מתרומת הלשכה רק מגבין מכל אחד ושם לא שייך לומר סכין מושכתן וכן פסק רבינו בהל' שקלים פ"ד ולכך ס"ל ג"כ בהל' שגגות פי"ב ה"א דזה מיקרי חובת ב"ד כמבואר במשנה דהוריות דף ז' ע"א ולא ס"ל כרש"י שם וכמבואר בירוש' שם פ"ב דאתיא כר"מ דאמר ב"ד מביאין ע"ש רק דס"ל דכל ישראל צריכין להביא בשביל ב"ד ולכך פסק בהל' מעה"ק פ"ג ה"י דג' מב"ד צריכין לסמוך ע"ש ובירוש' שם פ"א ומנחות דף צ"ב וכן פסק בהל' שגגות פי"ג ה"ד דשני בתי דינים אינם מצטרפים ע"ש דף ג' וכן מפרש שם הך דשם דף ד' הובא בדברי רבינו פי"ד מהל' שגגות ה"ד דהב"ד צריכים שידעו איזה הוראה הורו ולא די במה שהצבור אומרים להם אך מ"מ מיקרי קרבן צבור דהנה רבינו בפי"ג ה"ה וכן מבואר בירוש' שם דאם ע"ה ידע שטעו ומ"מ עשה מזיד ואף אם לא טעה במצוה לשמוע דברי חכמים מ"מ מצטרף לרוב צבור להביא ק"צ והא דכ' רבינו שם דרק בסבר שמצוה לשמוע זה רק הראוי להוראה ונ"מ דצריך להביא קרבן יחיד ע"ש בגמ' ובירוש'. ובאמת נראה דאביי דמקשה בהוריות דף ב' ע"ב לרבא במה דמפרש כגון ב"ע ס"ל דהמשנה שני דברים הן דהך או תלמיד וראוי להוראה לא ר"ל שידע שטעו רק דר"ל דהוא עשה ג"כ מחמת דהוא ס"ל כן רק כיון דהוא בעל הוראה

הוה כמו תולה בעצמו ולא בטל לב"ד דב"ד עצמו אם עשאו בהוראתם בירוש' ס"ל דזה הוה מחלוקת דר"מ ורבנן שם דף ג' גבי הורו ועשו ור"ל אם זה הוה כמו יחיד שעשה בהוראת ב"ד אם עשאו בהוראתם וע"ש בתו"י אך רק אם קיבלו עליהם רוב צבור את ההוראה אבל בל"ז מבואר בתוספ' הוריות פ"א דזה הוה בכלל והנפש אשר תעשה כו' וזהו כונת הגמ' ב"מ דף ל"ג ע"ב ששגגות נעשה להם כזדונות ר"ל בהוראת עצמם היכא דלא פשטה והיכא דפשטה אף דלא עשאו רוב צבור אף הם פטורים אבל תלמיד שהגיע להוראה ומ"מ הוראתו לאחרים לא הוה הוראה כיון שעדיין אינו סמוך חייב קרבן כן מבואר מדברי התוספ' שם וע"ש דף ז' ע"א דהיכא דמופלא אף שיש בב"ד ג"כ מופלא לא בטל להב"ד ובמ"א אבאר זה. אך כל זה ביחיד אבל הצבור אף שהם ע"ה ולא קיבלו עליהם ההוראה של ב"ד הגדול אז אם עשו מחמת טעות דמצוה לשמוע חייבים כל אחד קרבן יחיד ואם במזיד פטורים מן הכל אף דהם לאו בני הוראה כמבואר בדברי רבינו ספי"ג שם ומה דבגמ' דילן דף ד' ע"ב מקשה שוגגין דומיא דמזידין חייבים שם ר"ל פר ובאמת גבי כהן משוח דאינו חייב רק בהוראת עצמו ואם עשה בהוראת ב"ד הגדול פטור כמבואר רפ"ב דהוריות בגמ' ובירוש' איך הדין כך דאם ב"ד הורו דבר והכהן משוח ידע שטעו רק דהורה דין דמצוה לשמוע כו' ואחריהם אחריהם ולכך עשה כך וכן גבי הוראת ב"ד אם ב"ד הראשון הורה דין וב"ד של אחריהם ידעו שטעו רק שהורו מצוה לשמוע כו' ועשה הקהל על פיהם אם חייבים ואף דבירוש' פ"א דהוריות מבואר שם דתולדות הוראה כהוראה דהיינו אם מתחילה אכלו חלב בשוגג והפרישו קרבנותיהם ואח"כ הורו ב"ד שזה החלב מותר וא"כ ממילא מותר לשוחטן בחוץ ושחטן אם נימא כמ"ד דלא נדחה הקרבן אם חייבים על זה ק"צ התם שאני דגם זה הוה חיוב כרת ועי' רש"י הוריות דף ח' ע"ב דגם על דבר שנ"מ רק לחיוב כרת שייך דין הוראת ב"ד כמו סמוך לוסתה אך באמת שם אין הפי' כן רק דשם קאי על עשה דפרוש מן הנדה אם נטמאת באמצע כו' כמבואר שם בפיהמ"ש ובירוש' ועי' סנהדרין דף צ' ע"א גבי עשה דונתצתם דהוה בכלל מדיח ע"ש אך עי' ברש"י סנהדרין דף ס"ב ע"א ד"ה אלא דלא מיקרי העלם דבר גדר הוראה היכא שהטעות הוא בדבר אחר לא בעצם הדין ע"ש. עכ"פ יש חילוק לגבי ההוראה עצמה בין צבור ליחיד וזהו כונת הספרי פ' שלח פסקא קי"א דאמר שם דמקצת צבור שוגגין ומקצת מזידין הוה שגגה ור"ל כה"ג היכא שהמזידין הם ע"ה וידיעתם לאו ידיעה לגבי הוראת ב"ד שפיר חייבים ק"צ ולזה ר"ל רבינו בפ"א מהל' תמורה ה"א דיחיד יש לו שותפות בק"צ ור"ל כה"ג ולכך ס"ל דלוקה ועי' רש"י תמורה דף ט' ע"ב דמבואר שם דאף אם נימא דמותרות לק"צ אזלי מ"מ שייך בו גדר תמורה

ואף דשם דף י"ג ע"ב מבואר להיפך צ"ל דר"ל דנ"מ לענין מלקות והנה באמת זה תליא אם הלאו דתמורה מה שהוא רוצה להקדיש השני או להוציא הראשון והנה רבינו פסק ברפ"א דתמורה ובהל' י"ד והט"ו דלוקה על כל בהמה ובהמה שהמיר ומבואר שם דרק אהני דחולין שם מחלקין אבל אם המיר אחד בשנים אז אינו לוקה רק אחת ועי' תמורה דף כ"ז ע"א דמבואר שם דלוקה על כל אחת דחולין ואף אם המיר שנים באחד ע"ש ברש"י בד"ה גברא לפי גירסא שני' ואף דבכל מקום צריך קרא לחלק עי' סנהדרין דף כ"א ע"ב גבי סוסים דצריך קרא לרבות על כל סוס וסוס לאו ועי' בהך דחולין דף פ"ב גבי או"ב וכריתות דף ט"ו וצ"ל דכאן האיסורים על הפעולות ולא על הפועל והפעולות הם נפעלים רק בהחולין. ועי' רש"י ב"מ דף צ"א ע"א דס"ל דהלאו דלקי גבי תמורה הוא משום לא יחליפנו ובכ"מ כ' משום לא ימיר וזה תליא מהו הלאו דזה מבואר בתמורה דף ט' ע"א דלשון המרה גם הוא מכוין שישארו שניהם בקדושה ע"ש ועי' תוס' חולין דף פ"א ע"א גבי ניתק לעשה וזה ודאי אף לשיטת רבינו דס"ל דאחד מן השותפים או אחד מן הצבור שהמירו לוקין שם אף אם המירו בכמה בהמות לא לקי אלא חדא דכיון דהתמורה לא פעלה כלום לא שייך בזה גופין מחלקין ולכך לא מוקמינן בתמורה דף ט' ע"א גבי הך דבשל אחרים כגון דהוה בהמה דחולין דאחרים רק דחבירו נתן לו רשות משום דהנה מבואר בירוש' רפ"ב דקדושין מיעוטא דגבי תמורה לא מהני שליחות ע"ש ור"ל דלא חל הקדושה על הבהמה וכיון דהלאו דלא יחליפנו הכונה שתצא זו ותכנס זו ואם לא תכנס זו גם הוא אינו רוצה שתצא זו אינו לוקה אף לשיטת רבינו בהל' תמורה פ"א ה"ב גבי שגגת תמורה ולא דמי להך דתמורה דף י"ז ע"א באומר תצא זו דלקי דשם עכ"פ פעל שהיא נקדשה משא"כ כאן ושיטת רבינו גבי אחד מן השותפים שם מיירי בגדר המרה דהיינו ששניהם יהיו קדושים ולא נתכוין להוציאה ומ"מ לקי אין נ"מ בין אם חל הקדושה על התמורה אם לא. והך דכל הרוצה להמיר כ"כ בזה במ"א דלא ס"ל כהתוס' תמורה דף ב' ע"ב דהוה בגדר שליחות רק גדר סילוק. וע' בתו"י נדרים דף ל"ז ע"ב גבי הך דכל הרוצה דמבואר שם דלא הוה גדר שליחות ונ"מ גם כן לפי מה דקימ"ל בנדרים שם דהתורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו היכא דאמר כל הרוצה וכ"כ לתרום משלי על שלו יתרום טובת הנאה של מי דאם נימא דהוה שליח נמצא דהטובת הנאה שייך לשל מי שהפירות של תרומה שלו ואם נימא דלא הוה שליחות י"ל דהטובת הנאה של תורם כמ"ש הר"ן נדרים דף ל"ו ע"ב וכ"כ בזה. עכ"פ חזינן מהך דתמורה דף כ"ב ע"ב הנ"ל די"ל דכיון ששום אחד שבעולם מכיר אותו אין עליו שם אבוד וה"נ כן גבי שכחה:

הלכה ב

הי' בעל השדה בעיר כו'. הנה בירוש' מעשרות פ"ג ה"ח מבעי לי' שם דאם הי' עומד על האילן אם זה מיקרי כעומד בעיר או כעומד בשדה ע"ש ר"ל משום דמבואר ב"ב דף כ"ד ע"ב דאילנות הוה כדירה וכן הוא שם בירוש' לפי שיטת הר"א ז"ל בהל' מעשר פ"ד הי"ד ע"ש בהשגות אך זה שייך רק לשיטת הירוש' דמטעם גזיה"כ ומבעי לי אם יש על זה שם עיר או שם שדה אבל לדידן דהטעם הוא משום דבעי עומד בצד שדהו לכאורה אין נ"מ אך אם כמ"ש התוס' עירובין דף צ"ב ע"ב אם צריך דוקא עומד בתוך שדהו אז שייך שפיר הך בעיא גם לדידן אם זה מיקרי בתוך ועיין בגיטין דף ע"ט ע"ב גבי דיורין חלוקים וגגים לגבי גט מיקרי חד רשות דלענין אויר לא מפליג רשות וכן ר"ל שם דף ע"ז ע"ב גבי פיסלא ועיין ב"ב דף נ"ט ע"א במה דאמר שם לדידי קנו לי מיא דאיגרך ובמה הקנה לו ע"ש דף ע"ט ע"ב בתוס' ד"ה אימר וצ"ל דיש לו רשות בעצם הגג לענין זה וכאן סמכא דעתו כיון דממילא יבואו לרשותו. והנה עי' בתוספ' דערכין פ"ה דהוה מחלוקת דתנאי גבי גנות ופרדסים שבתוך עיר בתי חומה אם יש עליהם שם בתי ערי חומה ורבינו פסק בפי"ב מהל' שמיטה דהוה בכלל ועי' בסנהדרין דף קי"ג לגבי עיר הנדחת ובמכות דף י"ב ע"א דבנוף הוה דירה ובירוש' ספ"ג דמעשרות דהך משנה דבתי ערי חומה אתיא כר"מ ולא ר"ל הך ר"מ דמשנה דערכין דהא מבואר בגמ' דילן בערכין דשדות לא רק ר"ל הך ר"מ דתוספ' דגנות ופרדסים הוה בכלל בית ולכך פסק רבינו כן משום הך סתם משנה ועי' מכות דף כ"ב ע"א במה דמקשה שם על משנה דיש חורש דאמאי לא חשיב נמי לאו אם חורש בעצי אשרה ומשום לא ידבק כו' ולמה לא מקשה גם מלאו דלא תביא תועבה וע"כ משום דהא כ' התוס' ע"ז דף כ"א ע"א דדוקא גבי בית של דירה שם יש הך לאו לא במקום שאין עשוי לדירה ובמשנה דמכות לא מיקרי בית דירה אף דשם הוה כרם והנה גבי בית התבן ובית הבקר עי' בפסקי תוס' בערכין שם חשיב להם בכלל בתי ערי חומה אף אם נימא דפטורים מן המזוזה ובתוספ' בערכין ס"ל לר"מ דהוה בכלל בתי ערי חומה ואזיל לשיטתי' בעירובין דף ע"ב ע"ב גבי בית התבן ובירוש' שם רפ"ו דעירובין דר"מ ס"ל דבית הבקר אוסר ועי' יומא דף י"א גבי מזוזה ובדברי רבינו שם ובמש"כ רבינו בהל' רוצח פי"א ה"א דפטורים מן המעקה משום דאין זה בית דירה וכמו בתוספ' דע"ז הובא בתוס' דע"ז דף כ"א הנ"ל דאינו עובר משום הך לאו דלא תביא אך מ"מ ראוי לדירה מיקרי ולכך פסקינן בסוטה דף מ"ג הובא בדברי רבינו בהל' מלכים פ"ז ה"ה דחוזר עליו מעורכי המלחמה מפני שהם ראויים לבית דירה אך נ"מ דלענין הך דין דאין זזין ממקומן שם דוקא בית ולא הני וכן נראה דאמר שם דף מ"ד דיצא מחזיר

גרושתו זה רק להך דאין זזין ממקומן אבל להנך דמערכי המלחמה יש לומר דאינו יוצא והך המחזיר גרושתו דנקט שם במשנה דף מ"ג שם רוצה לומר אמשנשאת ומחמת חייבי לאוין וכן מוכח מדברי הספרי פ' שופטים פסקא קצ"ו אך מ"מ בירוש' בסוטה שם ה"ד יליף לה דא"צ מהך דנפל בית ובנה ועיין שם בה"ו ומה דצריך למעט מחזיר גרושתו משנשאת יש לומר דשם קאי אמן אירוסין דנקראת חדשה ועי' תוס' מו"ק דף ח' ע"ב וגם י"ל דכיון דאפסקה אחר שאני ועי' ב"ב דף ס"ג ע"א ונ"מ ג"כ לגבי מכר בית וחזר ולקחו אם חוזר עליו מעורכי המלחמה ועי' ברכות דף ס' ע"א בהך מחלוקת דר"י ור"ה ובמ"א אבאר זה. עכ"פ לדידן ג"כ יש נ"מ בהך בעיא דירוש' דמעשרות הנ"ל:

הלכה ד

נוטל עומר כו'. אין התחתון כו'. עי' בהשגות שכ' דזה רק לר"ש אבל לדידן אין נ"מ כיון דגבי טמון ג"כ יש שכחה והך דהל' ג' צ"ל משום דהעניים גרמו זה ואף דא"כ למה צריך שיהא זכור את הקש צריך לומר משום דהא מבואר בירוש' תרומות פרק ב' דקשין ג"כ נקראין מין תבואה לגבי הפסק עיין שם וכבר הארכתי בזה לעיל וא"כ לא מיקרי גרם כלל דהא אף הקשין שכח לכך צריך שיהא זכור אותן ובאמת קשה גם לפי' הראב"ד ז"ל מה מועיל מה שהי' זוכר את העליון כיון דבו אין שום נפקא מיניה אם שכח אם לא כיון שזכה בו וכבר הארכתי בזה לעיל אם מועיל פעולה בדבר שאינו מועיל בו שיחול עליו שם זה ויהיה נפקא מיני' לדבר אחר ועיין בתמורה דף כ"ט ע"א גבי אתנן דהיכא דאמר לה שיתן לה רק טלה אחד ונתן לה מאה חל על כולם שם אתנן ולא הוה מתנה בעלמא וכן הוא בפסחים דף פ"ט ע"ב גבי המוכר עולתו ושלמיו כל שהן כו' וב"מ דף ס"ה ע"א הוה זה מחלוקת דאמוראי גבי ריבית ובירוש' רפ"ה דע"ז הוה זה בעיא דלא איפשטא גבי יין נסך אם נתן לו הכל בשכרו ע"ש וב"ק דף ע' ע"ב גבי אתנן ע"ש אם כל היכא דא"צ לעשות הדבר ועשה זה אם חל עליו השם או לא ובזה יש לבאר דברי רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד ה"ח גבי אתנן ע"ש מה דמחלק בין בלא נשואין חייבי לאוין או בנשואין וע"ש בה"ט. ובאמת המעיין בדברי הגמ' דתמורה דף כ"ט ע"ב בהך מחלוקת דאביי ורבא ודברי הגמ' שם אינם מובנים כלל במה דאמר שם ללישנא קמא ולרבא כו' מ"ש דקתני כגון אלמנה לכה"ג ולא סיים גרושה וחלוצה ובלשון שני מביא זה וכן מה דקאמר שם סד"א הואיל ובנין אב כו' וע"ש ברש"י ותוס' אך לפי הנראה דרבינו ז"ל מפרש כך דהנה רבינו ז"ל ס"ל בהל' אס"ב פט"ו ה"ב ופי"ז ה"ב ג' דכל חייבי לאוין לבד מאלמנה לכה"ג אין בהם מלקות רק בקדושין וביאה ולשיטתי' מפרש דזה הוה מחלוקת דאביי ורבא בקדושין דף ע"ח דלאביי אף בביאה לחוד ג"כ לוקה ולרבא

רק בקדושין חוץ מאלמנה לכה"ג וזהו כונת הגמ' ביבמות דף ס"ט ע"א מה דיליף שם מאלמנה לכה"ג דמיפסלה בביאה ופריך ואימא עד דאיכא הויה וביאה ר"ל כך דרק גבי אלמנה דלוקה בביאה לבד נפסלת בביאה לבד אבל שאר חייבי לאוין דלא לקי עד דמקדשה אינה נפסלת ג"כ ע"ד דמקדש והדר בעיל ודחי שם דילפינן בבנין אב מאלמנה ור"ל דלענין פסול די בלא קדושין רק בביאה לבד אך זה לרבא אבל לאביי לא ס"ל כן רק דגם בלא קדושין לוקה בחייבי לאוין וזה כונת הגמ' בתמורה שם דהנה מבואר בתמורה שם דר' ס"ל דאין אתנן אלא הבאות בעבירה ור"ל דאף היכא דפסל לה בהביאה כגון חלל שבא על הכשרה דחיללה ומ"מ כיון דקי"ל דלא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים לא הוה אתנן. ובאמת זהו הטעם דר' ס"ל במשנתינו דגבי עבד לא הוה אתנן ע"ש דף ל' ור"ל כך די"ל דאף אם אין לו אשה ובנים דאין רבו מוסר לו היינו דאינו כופה את העבד אבל מ"מ מותר ובהא פליגי דר' סבר דמ"מ לא הוה אתנן כיון דלא בא בעבירה ות"ק ס"ל כיון דהוה ביאת זנות הוה אתנן רק היכא דיכול לכופו אז לא שייך בזה אתנן וכעין דאמרינן בסוטה דף ו' מי קרמינן עלי' ר"ל דא"א שיהי' דבר הבא בע"כ יבוא ע"י זה דבר שהוא יגרום לזה. ועי' בירושלמי יומא פרק ה' אומרים לו הכנס ואת אמרת חייב ובירושלמי נזיר פרק ט' הלכה ב' גבי בזמן שרבו כופהו דא"צ להביא קרבן טומאה ע"ש ובאמת הטעם דהוה אתנן אף דאחר נותן לה דהוה כהך דאמרינן בקדושין דף ז' ע"א הילך מנה והתקדשי לפ' מקודשת מדין עבד כנעני וה"נ כן וחל על הדבר שם אתנן ובאמת לכאורה קשה למה לא יליף הגמ' שם מהך דמייעדה לבנו עי' קדושין דף י"ט ע"א אם זה הוה בגדר שליחות או רק הדין הוא כן אף דהקדושין האב נותן לה וזה תליא בהך דשם אם מייעדה לבנו קטן וע"ש בירוש' דקדושין דתלה זה בזה אם בעינן דעת או לא ודלא כשיטת הבבלי ובפרט לשיטת הר"ן דס"ל בפ"ב דקדושין דאינו יכול לעשות שליח למי שאינו יכול לקדש לעצמו והרי מבואר בקדושין דף כ' דיכול לייעדיה לבנו אף היכא דאינו יכול לייעדה לעצמו ועי' בירוש' כתובות פ"ה ה"ד דגבי יעוד ליכא דין דמוציא שם רע משום דלא הוה בגדר לקוחין ועי' בלשון רבינו בהל' עבדים פ"ד ה"ז דנקט הרי את מקודשת ובירוש' בקדושין שם נקט רק מיועדת ובגמ' דילן דף י"ט ע"ב נקט ג"כ כלשון רבינו וזה תליא במש"כ וגם נ"מ במה דמבואר בגמ' שם דאומר לה בזמן שמייעדה הרי את כו' ולא בזמן שלקחה וגם נ"מ אם קנה אותה בשטר איך יהי' שם דין יעוד וזה תליא אם היעוד הוא בקנין האמה או בהכסף ע"ש בירוש' במה דאמר דלמ"ד מעות הראשונות לקדושין נתנו לפי"ז אם יעדה יהא צריך להחזיר לה מעשה ידיה ואמר דהוה כמתנה ע"מ שמעשה ידיה שלי משעת אירוסין וא"כ חזינן דנתבטל עי"ז הקנין של עבדות וא"כ

בשטר מאי וע"ש דף ט"ז ע"א בהך מחלוקת דמי כותב השטר ע"ש ובה' עבדים אבאר זה עכ"פ גבי אתנן דאף אם אחר נתן לה דהוה אתנן וכמ"ש רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד ה"י ע"כ דזה הוה כמו הך דקדושין הנ"ל ועי' תוס' ב"ק דף ע' ע"ב בד"ה אתנן, נמצא פליגי בזה תנאי וכן מבואר בתוספ' דתמורה פ"ד דהוה זה המחלוקת מחמת הך טעם דאינו בא בעבירה. אך רבינו ז"ל מפרש בפיהמ"ש דלא דר' ס"ל דמותר לע"ע שאין לו אשה ליקח שפחה רק משום דכיון דיש לו היתר לא מיקרי זה בא בעבירה וכן פי' רש"י שם ד"ה הבאות לו ע"ש. עכ"פ צריך דוקא שיהי' עבירה בביאתו ואביי ס"ל דהיכא דאם קידשה ובא עלי' אז לא הוה אתנן ומה דאמר אין קדושין תופסין ר"ל דזנות לא הוה רק היכא דהוה בלא קדושין ומה דמקשה שם הגמ' מהך דאחד זונה כו' ר"ל משום דמפרש כגון אלמנה ומשמע לי' דמיירי אף אם קידשה אך רבא ס"ל כך דבאלמנה לכה"ג דלוקה אף בלא קדושין אז כל פעם שבועלה ונותן לה הוה אתנן אבל שאר חייבי לאוין לפי שיטת רבינו כך דבלא קדושין פעם ראשונה הוה אתנן משום דפסלה ושוב לא אבל אם נשא אותה אז בכל פעם שנותן לה משום הביאה הוה אתנן משום דחייב מלקות וזהו דדייק הגמ' מה דמוקי לה אביי כר"ע דאמר אין קדושין תופסין ואמר דומיא דאלמנה ור"ל דאלמנה לד"ה אף בלא קדושין הוה אתנן משום דחייב מלקות כמש"כ ובגרושה לכהן הדיוט דאינו לוקה בלא קדושין לא הוה אתנן לדידן רק אם קידשה ולאביי אם נימא דבהני גם הוא מודה דאינו לוקה בלא קדושין וכמ"ש ה"ה ז"ל פי"ז מהל' אס"ב אז לדידי' ליכא בהו אתנן רק לר"ע דס"ל דאין קדושין תופסין שפיר יש בהם אתנן. ובאמת כ"כ בזה במ"א בח"א למ"ד אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אם מ"מ בעי קדושין במחזיר גרושתו וכדומה כיון דהקדושין אינו מועיל עי' תוס' כתובות דף כ"ט ע"א ד"ה ועל דמשמע שם דלא בעי ובירוש' רפי"א דיבמות דרך נשואין ועי' בתוס' סוטה דף י"ח ע"ב מה שכ' שם בשם הירוש' דגם מלקות אין ביבמה שזינתה ומשמע משום דצריך גדר הויה עי' תוס' יבמות דף מ"ט ע"ב ע"ש ומשמע דרק דרך זנות ליכא בה מלקות ואף דשם קאי למ"ד אין קדושין תופסין ובאמת הך דין דיבמה שזינתה דאסורה ליבמה לא תליא כלל בהך דאין קדושין תופסין ביבמה כדמוכח ביבמות דף צ"ו ע"א גבי הך דרב ומה דבסוטה דף י"ח ע"ב אמר שם דלר"ע דאמר אין קדושין תופסין יבמה שזינתה אסורה ליבמה שם ר"ל ג"כ משום דר"ע ס"ל ביבמות דף מ"ד דקרובות חלוצתו אסור משום דהכתוב קראה ביתו וא"כ חזינן דהוה בגדר אישות להיבם ולכך אם זנתה נאסרה וזהו כונת הגמ' בסוטה שם ומשוה לה כערוה ר"ל דר"ע ס"ל דהוה בגדר קריבות ואף דס"ל דאין זיקה ככנוסה עי' נדרים דף ע"ד וכ"מ ועי' בתוס' סוטה שם דר"ל ג"כ ס"ל דיבמה שזינתה

אסורה ליבמה ועי' כתובות דף ל' ע"א ד"ה הכל וכ"כ במ"א די"ל דעיקר הטעם דאין קדושין תופסין ביבמה משום דא"א לו לבטל הזכות שזכתה לו תורה ליבמה כמבואר בירוש' פ"א דיבמות ה"א וכמו גבי יעוד כמבואר בקדושין דף י"ט וא"כ אם נימא דאם זנתה נאסרה ליבמה שוב אח"כ שפיר תופס קדושין כיון דשוב א"א ליבמה ובזה יש לפרש כונת התו"י כתובות דף ל"ב ע"ב מ"ש שם ולר"ל נמי לא אוקמי כו' ע"ש ור"ל כך דהנה התוס' שם ד"ה שכן כ' בשם ר"ת דלמ"ד ממון לקולא חייבי לאוין מצי למילף מהצד השוה דעדים זוממין וחובל דממונא משלם ולא לקי וא"כ שוב א"א לומר דהריבוי שיש גבי נערה צריך על חייבי לאוין מחמת זה דהא זה ילפינן מצד השוה וא"כ ממילא יש ראי' על חייבי כריתות אך למ"ד אין קדושין תופסין ביבמה י"ל דצריך קרא על יבמה ומנ"ל חייבי כריתות. אך זה יהי' תליא היכי ס"ל לר"ל אם קדושין תופסין ביבמה וכמ"ש התוס' בסוטה שם. ואח"כ מקשה לרבא דלמה נקט כגון אלמנה לכה"ג הא לרבא בכל חייבי לאוין הוה אתנן לאחר קדושין ומשני דקמ"ל דמה אלמנה לא לקי כו' והוא לכאורה תמוה דהא בכל חייבי לאוין צריך התראה אך ר"ל כך דהנה התוס' ב"מ דף י' ע"ב כ' דאף לדידן דקי"ל דלא לקי על קדושין מ"מ כשיבעול לוקה גם על הקדושין ע"ש והנה זה ודאי גבי גרושה אם נימא דבלא קדושין לא לקי על ביאה לבד אז אף אם נימא דלכשיבעול לוקה גם על הקדושין אז לוקה שתים בהתראה אחת משום דהקידושין גורמין להמלקות שעל הביאה ומהני חדא התראה וא"צ לקבל עליו שני התראות ועי' תוס' זבחים דף ע"ח ע"א ד"ה הפיגול וזה כונת הגמ' במנחות דף נ"ו גבי אפיה דלוקה שתים על עריכתה ועל אפייתה ר"ל אף בהתראה אחת ומשום דגמר עריכה נעשה ע"י אפיה וכבר הארכתי בזה לעיל. משא"כ לגבי אלמנה אז אין הקדושין גורמין להתחייב על הביאה ולכך בעי התראה בפ"ע ולכך הגמ' בתמורה דף ה' ע"ב מקשה רק מאלמנה לכה"ג דנימא דלא תהני בה הקדושין ולא מקשה מגרושה וכה"ג משום דבהני לא קשה כלל משום כיון דא"א לעבירה שיהי' בלא הקדושין וא"כ ע"כ חלים הקדושין דאל"כ לא הוה עבירה כלל וא"א שיתבטל הדבר וכעין דאמרינן בתמורה דף כ"ה גבי דברי הרב ודברי התלמיד וב"ב דף קל"ג הוא אפסקיה ורחמנא אמר לא אפסקיה וכ"מ בזה משא"כ גבי אלמנה לכה"ג דגם בלא קדושין לקי וא"כ שפיר משכחת לה הדין דאלמנה ולכך שפיר מקשה הגמ'. עכ"פ גבי אלמנה בעי התראה בשעת ביאה גם על הקדושין וה"ה לגבי אתנן צריך שיאמר לה הא לך בעבור זה דאי לא נימא שמא נותן לה בשביל שכר פקעתא דלא הוה אתנן ור"ל כך דגבי שאר חייבי לאוין כיון דקי"ל דאתנן לא הוה רק לאחר קדושין והנה מבואר בירוש' דיבמות פ"ט ובכתובות פי"א וכן הוא בתוספ' פ"ג דיבמות דחייבי לאוין מעשה ידיה

לבעלה וא"כ לא שייך בה לומר כלל שכר פקעתא דהא מעשה ידיה שלו ולכך שייך בה גדר אתנן אף אם נתן לה סתם משא"כ באלמנה דאז גם בלא קדושין הוה אתנן ואז צריך שיאמר לה מפורש בעד אתנן כדי שלא נימא שנותן לה בשביל שכר פקעתא ולאפוקי מדר"א ר"ל דלר"א גם בשאר חייבי לאוין א"צ קדושין לענין אתנן כיון דס"ל דהוה זונה בלא אישות ועבירה יש ג"כ משום זה זהו כונת לשון ראשון ולישנא אחרינא ר"ל ג"כ כן דמתחילה ס"ד דמיירי אם קידשה ומתרץ במסקנא דאתיא כר"א דלא בעי קידשה ומקשה דא"כ למה נקט אלמנה וחזר בו דלעולם לאו ר"א ומיירי בלא קדושין ולא בעי עבירה רק שיפסלה וקמ"ל דסד"א הואיל ובנין אב ר"ל דהפסול של שאר פסולין דילפינן ביבמות דף ס"ט ע"א מאלמנה כמש"כ וא"כ נימא דאז פסל רק היכא דעבר בלאו כמו גבי אלמנה וא"כ צריך הוי' וביאה כדמקשה ביבמות שם וא"כ בלא קדושין אינה נפסלת ולא יהי' בה אתנן כלל קמ"ל זהו כונת הגמ'. עכ"פ מוכח דגבי אתנן אף לאחר שנשאת וכבר פסלה אם נתן לה עבור הביאה חל עלי' שם אתנן ואף דהא היא אשתו ואף דלענין ביאה אינה משועבדת לו מחמת דהא אסורה לו וכבר הארכתי בזה לעיל לגבי הך דסוטה דף כ"ד ודף כ"ה גבי אלמנה לכה"ג דע"י סתירתה מפסדת כתובתה ואף דבל"ז אסורה לו ע"ש ברש"י ובהך דכתובות דף נ"ב ע"א במחלוקת דאביי ורבא אם היכא דבל"ז אסורה לו מה שהיא אוסרת עצמה עליו אם זה מיקרי הפקעה ואף דשם האיסור מתחילה רק משום שבויה דהוה רק ספק מ"מ כיון דהדין הוא כך הוה כאילו ודאי וכבר הארכתי בזה במ"א מהך דבכורות דף ל"ד ע"א גבי תרומה תלוי' ושם בתוס' דף כ"ג ע"א גבי נבלה בטלה בשחוטה דרק לענין מגע ולא לענין משא ולא אמרינן שלא בא לכלל מגע כו' ועי' ב"ק דף צ"ט ע"ב גבי מנעך מספק כו' אף דכעת הפסידו מ"מ פטור ועי' מ"ש התוס' גיטין דף ס"ג ע"ב בד"ה כותבין דמבואר שם דאף דלא מהני כיון דהוא רק מחמת ספק הוה כמו עשו שליחותן ועי' חולין דף כ"ג ע"ב דהיכא דאמר לפטור כיון דמספק לא פטר לא הוה קיום הנדר ע"ש ובירוש' ב"מ ספ"ז גבי תנאי דאם היה בינתיים דהיינו בין כפר עותנין דלא הוה ודאי דגליל מ"מ מיקרי קיום בספק ובגיטין דף ע"ז ע"ב גבי מחצה על מחצה ע"ש וכ"כ בזה במ"א. אך גבי שבויה שאני משום דהתקנה הוא כן וכן משמע בסוף תמורה גבי אפר הקדש דגרס שם דלא ידעינן מאן כו' משמע דכיון דא"א לחייב קרבן מעילה לא נפיק הקדש לחולין ובפסחים דף כ"ז לא גרסינן כן ועי' ברמב"ן במלחמות פ"ד דע"ז גבי קרקע של הקדש אם שייך בה דתיפוק לחולין כיון דלית בה קרבן מעילה ובאמת הא שם גבי ע"ז מוקי לה ע"י נכרי ונכרי י"ל דע"י לא יוצא ההקדש לחולין מחמת דלאו בר מעילה הוא אך יש לומר משום הך דבאו פריצים וחללוה. עכ"פ אף היכא דאינו מחוייב

ליתן לה שכר ביאה מ"מ אם נתן לה חל עליה שם זה ולא דמי להך דב"ק דף ע' ע"ב דשם משום קלבד"מ הוה כאילו כבר נתן לה ומה דמתרץ שם ר"ל דהוה כמו הך דתמורה דף כ"ט גבי נתן לה מאה טלאים כו' דכולם מכח אתנן. וה"נ גבי שכחה כן דאם שכח אף דבאמת לא הוה שכחה כיון שזכה בו מ"מ זה הוה כמו שזה נתנו לעניים כיון דהוא חד שם משא"כ אם לא שכחה זהו שיטת הר"א ז"ל ועי' בסוטה דף מ"ג ע"ב גבי אם סבכה בילדה שנטעה לסייג ולקורות דלא בטל אף דכעת פטורה וכ"כ בזה ורבינו ז"ל ס"ל דאף דאנן קי"ל דטמון חייב בשכחה זה רק אם טמן בדבר שאינו בזה הגדר אבל אם טמן בדבר ששייך לזה הדין גרע וכמו דאמרינן בזבחים דף ג' דמיניה מחריב בי' ומ"מ לא מיקרי מין במינו לענין שלא יהא טמון:

הלכה ו

הנוטל כו'. אם היה שם כו'. הנה באמת בסיפא ט"ס הוא כאן וכן בירוש' וצ"ל מי שישחה ור"ל כיון שרוצה ליטול את החמישי חל שם שכחה על הרביעי אבל בשיש ששי אז אף אם שחה ליטול כ"ז שלא נטלה לא מיקרי זכה בה וא"כ שייך גדר שכחה עליו ושוב מצטרף לשורה ולא הוה שכחה ה"ד ובירוש' מדקדק מכאן דאף דבשעה ששכחה הוה יכול להיות בגדר שורה ולא הוה שכחה מ"מ לא נדחית משכחה וכן לקמן בה"כ לא הביא רבינו מה דמוקי בירוש' גבי סאה תבואה עקורה וסאה שאינה עקורה דרק אם שכח שאינה עקורה תחילה אבל אם שכח עקורה תחילה דאז כבר נדחית שם שכחה מהעקורה מחמת דאינה עקורה מציל עליה לא ורבינו לא הביא זה הרי חזינן דפסק דגבי שכחה לא שייך דיחוי וצ"ל הטעם דלא דמי להך דלעיל בה"ד גבי אם זכר העליון אף דאח"כ שכחו מ"מ אין התחתון שכחה משום דשם אין שכחה מועלת בו ולכך שייך לומר בהתחתון שנדחה מכלל שכחה מחמת דבעליון לא יחול עליו שם שכחה אף אם ישכחנו משא"כ בהני דאם אח"כ ישכח הקמה הוה שכחה מהני לענין זה השכחה בעומרים שלא יהי' נדחה אם אח"כ שכח הקמה וכעין הך דסוטה דף מ"ג ע"ב הנ"ל ויהי' נ"מ דהנה מדברי רבינו לקמן בה' כ"א נראה דס"ל דהא דקמה מציל את העומר היינו רק אם לא שכח את הקמה אבל אם שכח את הקמה רק שיש בה סאתים דלא הוה שכחה ג"כ אינה מצלת כמו גבי גדיש ועומר שיש בו סאתים אך מדברי רבינו בפיהמ"ש פ"ו מ"ח לא משמע כן והנראה שם מפירושו שמחלק בין קמה שמצלת את הקמה אז די אף אם שכח שניהם רק אם יש בקמה אחת סאתים ואף אם הקמה הזה הוה בפ"ע דלא מצטרפת לזה וגבי עומר כה"ג ששכחו בצד הקמה שיש בה סאתים ושניהם שכוחים אינו מציל אך אז אם מתחילה שכח העומר והקמה שיש בה סאתים עדיין לא שכחה ואח"כ שכח

גם הקמה לא חל שכחה גם על העומר וניצול ובזה מדוייק לשון המשנה איזה היא קמה שמצלת את העומר ואמאי לא נקט גם הקמה רק משום דשם זימנין אף אם שכחו ג"כ מצלת וזהו כונת הירוש' שם הא אם שכח שכחה וקאי על זה וכן מוכח בתוספ' שם הובא בדברי הר"ש דאם אח"כ ניטלת הקמה הוה שכחה בעומר אך זה רק בקמה שאין בה סאתים וכמש"כ. גם י"ל דהטעם דלא שייך דיחוי גבי שכחה משום דהוה דבר נמשך ולא כמו חלה דלקמן בהל' בכורים פ"ז ה"ט דשם הוא רק החיוב בשבת הגלגול ולכך אם היה אז נפטר הוה דיחוי לשיטת רבינו משא"כ בשכחה כ"ז שהוא שוכח הוה עליו שם * שכחה ולא איכפת לן אם מתחילה נדחה והוה כמו הך דחגיגה דף ט' גבי תשלומין ובנדרים בסוף פ"י בירוש' גבי אם היה מקצת יום השמיעה אינו ראוי להפר וכ"מ בזה ועי' בהך מחלוקת דרבה ור"ז פסחים דף צ"ו ע"ב גבי חצות קבע או זמן שחיטה קבע ושם דף צ"ח ע"א גבי גוסס ושם דף ע"ג ע"ב בהך דר"ה בריה דר"י כגון שהפרישה קודם חצות ובמ"ש התוס' ערכין דף כ"ט ע"ב גבי סימני נערות דזהו לא דבר הנפסק רק דבר הנמשך וס"ל דגם גבי שכחה כן והא דגבי זכור ולבסוף שכוח בשדה לא הוה שכחה שם משום דהוה כמו שבא לידו אז וזכה בו וכן י"ל הטעם דה"ד כיון דעומר שלו הזכור בו מונח עליו הוה כמו שמונח בכליו וזכה גם בהתחתון. ועי' ב"ב דף ע"ב ע"ב דמבואר שם דאף דהוא אינו בגדר שכחה כמו עומר שיש בו סאתים מ"מ מצטרף לשאר שני עומרים לענין שיהיו ג' שלא יהיו שכחה וכבר הארכתי בזה לעיל היכא דא"צ לצרף וכמו בהך דמעשר בהמה דף נ"ד ע"ב גבי ג' עדרים אם היה באחד מהם עשרה דא"צ לצרפם לאחרים אז לא מצטרפי אך מירוש' חלה פ"ג ה"ז מבואר להיפך במה דאמר שם דשאור שכבר נטבל מהני לצרף אם משיכין לו עוד ד' רבעים ועי' תוס' ביצה דף ט' ע"א ד"ה גלגל אך גבי מעשר בהמה שם לא ר"ל שנטבל רק דר"ל שמוטל עליו המצוה להכניסם לדיר כדי לעשרן אך מלשון רש"י בכורות דף נ"ד ע"ב לא משמע כן רק דמאליהם הם נטבלים אם הם תוך ט"ז אמה וע"ש ברש"י דף ס' ע"א ד"ה אלא מה דדחק שם דהא מבואר לעיל דה' לפני הגורן וה' אחר הגורן מצטרפין אך באמת נ"מ * דשוב הוה טבל גמור מה"ת ואסור לאוכלו בלא מעשר ועי' בירוש' חלה פ"ד ה"ג דמשמע שם או דהיכא דמצטרפין א"צ להכניסם לדיר או היכא דהם חוץ לט"ז אמה אף אם מכניסן לדיר לא מצטרפי והוה כמו מישן על החדש דאל"כ מה אמר שם בירוש' דלא מצינו מעשר בהמה מהלכה ר"ל מדרבנן ומה שייך זה הא הנ"מ רק למצוה אבל אם הכניסן לדיר שפיר מצטרפי וע"כ צ"ל דלא מצטרפי כלל ולקמן בהל' בכורות אבאר זה:

[השמטה למ"ש לעיל גבי דבר הנמשך אם כל שעה ושעה הוה עליו חיוב חדש. **ועי'** ב"ב דף קנ"ז ע"ב דהוה מחלוקת בזה אם לוה ולוה ואח"כ קנה אם הם שוים בהשיעבוד והוה כמו הך דזבחים דף צ"א כמאן דשחיטין תרוייהו דמי ור"ל בב"א ע"ש דפליגי בזה רש"י ותוס' ובדברי רבינו פ"ט מהל' תמידין ומוספין ה"ד ועי' ירוש' שקלים פ"ב דהוה מחלוקת איזה שקלים יקריבו בשנה זו אם הני שנגנבו ומצאו או הני שהפרישו אחר הגנבה ועי' בירושלמי כתובות פ"י גבי אם אירס רחל קודם לאה והנשואין של לאה הי' קודם רחל מי מיקרי קודם עיין שם דר"ל דתליא בפלוגתא דראב"ע ורבנן ודחה זה עיין שם והנה ביומא דף ס"ה מבואר דאף בשעת הפרשה א' לא נקבע עדיין לשם פסח דהיינו קודם חצות וכשבא חצות חל על שניהם בשוה מ"מ הראשון קודם וזה מבואר דאף לדידן דקי"ל שחיטה קבע עי' פסחים דף צ"ו ע"ב ודף צ"ח ודף ע"ג ע"ב מ"מ חצות ג"כ קבע דהיינו אם הי' בחצות ונאבד ואח"כ נמצא אחר שחיטת הפסח למ"ד בע"ח נדחים לא קרב שלמים וכן למאן דאמר חצות קבע דוקא חצות ולא כל זמן שחיטת הפסח וכעין גבי הך דהאיר המזרח בחדש דרק זה מתיר ולא כל היום וכ"כ בזה בהל' מא"ס עי' פסחים דף נ"ה ומכות דף י"א ע"ב גבי מיתת כה"ג וערכין דכ"ט ע"ב בתוס' ובמ"א אבאר זה ועי' בירוש' פסחים פ"ה ה"ד ופ"ט דר"י אמר בשעבר זמן כפרתו ור"ל דהיינו כמ"ד זבחים דף כ"ה ע"ב שעות פוסלות בקדשים ועבר הזמן ולא הקריבו ואף אם נימא דחצות קבע זה רק אם ראוי לכל זמן שחיטה והוה כמו גוסס המבואר בפסחים דף צ"ח דאז לא קבע חצות וכמ"ש התוס' עירובין דף ס"ו ע"א גבי עירוב כה"ג ועי' בכורים פ"א ה"ז גבי יורש דמיירי כשבצרן הי' אביו מסוכן ואין עליו לא שם שליח ואינו שלו: ע"כ השמטה]

[השמטה לדף מ"ה. **במ"ש בגדר שותפין. והנה** כ"כ בזה בח"א ובהשמטה לח"ב אם אחד מן השותפים יכול לאסור עכ"פ חלקו מהך דחולין דף מ"א ובדברי רבינו בהל' טומאת מת פ"י ה"ה וצריך לחלק ג"כ דדבר שאין בו חלוקה אינו יכול לאסור כמו הך דנדרים דף מ"ו ובזה א"ש דברי רבינו בהל' אבל פ"ה ה"ט דמבואר שם דאחד מן השותפים או מן האחים שנעשה אבל דצריך לנעול החנות ומשום דיש בו כדי חלוקה משא"כ בהך דמו"ק דף י"א ע"ב שם לית בו כדי חלוקה דחד לא חזי וכן נ"מ בין היכא דנעשו שותפים שנשתעבדו זל"ז בין היכא דהוה שותפים ממילא כמו אחים וזה ר"ל הירוש' ע"ז פ"ג על הך דכותל ע"ש בדף מ"ז בכניסתן לארץ ר"ל דנעשה השותפות שלהם ממילא וכ"כ בזה בהל' מא"ס פי"ג הכ"א ע"ש ובהל' ע"ז גבי עיר הנדחת: ע"כ השמטה]

הלכה ח

ואם היה הסומא כו'. הנה רבינו מפרש המשנה דהיה מתכוין ליטול את הגס הגס קאי על זה ובאמת מנלי' זה רק הוא דבר בפ"ע דלא הוה גמר קצירה ועימור כיון דאינו מתכוין לעמר הכל וכמו הך דב"מ דף פ"ט ע"א לא צריכא דשליף קטינא כו' ועי' לקמן פ"ד דשביעית ה"א ועי' סוטה דף ה' ע"א גבוה גבוה הוא מלקט משמע דדרך הליקוט הוא כן וב"ב דף נ"ד ע"א גבי האי מאן דזכי כו' ע"ש וזהו כונת הירוש' בשביעית שם היה כל שדהו גסין ר"ל דאז אף דעיקר הכונה הוא רק ליקח האבנים אך מ"מ כיון שע"י זה מנקה השדה אסור הכל דמה נ"מ בין הני להני וכעין דמבואר בירוש' שם ספ"ב אם מותר בשבעה ימים אחרונים של שביעית לעשות דבר שבשביעית מותר מחמת שהזמן ארוך ובמועד אסור משום שהזמן קצר אם הזמן האחרון הוה כמו מועד או כשביעית וכ"כ בזה במ"א. ועי' בדברי רבינו בהל' מטמא מו"מ פ"ג ה"ח דכ' שם דכל הנשים שדיין שעתן כתמן ג"כ אינו מטמא למפרע ולא חלק כמו שכ' בהל' איסורי ביאה פ"ט ה"ה דרק גבי ג' נשים כתמן כראייתן אבל אשה שיש לה וסת כתמן מטמא למפרע וכאן סתם והטעם כך דהנה רבינו מחלק וס"ל דלענין לבעלה גם בכתם לא גזרו רק על מעל"ע למפרע ומשום דס"ל דכתם הוה תקנה בגדר ראיה עי' ירוש' נדה פ"א דבעי שם אם בדקה עצמה בלא חלוקה ואח"כ מצאה כתם על החלוק אם חוששת למפרע קודם הבדיקה עיין תוס' נדה דף ט"ו ע"א ד"ה אמר ועי' נדה דף נ"ג ע"א בע"ב במה דפליגי שם ר' ורשב"א אם לבעלה ג"כ בכתמים מקולקלת למפרע ורבינו מפרש דהך מקולקלת למנינה המבואר בגמ' דף ו' לא ר"ל כשיטת התוס' שם דף ה' דהיינו לענין למפרע רק דר"ל דלא ידעינן גם לענין מכאן ולהבא ע"ש בהל' אס"ב ולכך ממילא גבי יש לה וסת כיון שלא בשעת וסתה אם תראה יש לה מעל"ע גם בשעת וסתה כן וזה רק מעל"ע כמו שאר ראיות משא"כ לענין טהרות ס"ל לרבינו בהל' מטמא מו"מ פ"ג דמטמא למפרע עד שעת פקידה ורבינו ג"כ ס"ל דגם כתם הוא רק לחולין שנעשה על טה"ק דלא כשיטת התוס' נדה דף ג' ע"ש וכיון דשם א"א לומר דגבי אשה שיש לה וסת יהי' ג"כ טמא למפרע עד שעת פקידה אף יותר ממעל"ע דלא עדיף מראי' שלא בשעת וסת שוב לא גזרו גם על מעל"ע דלא חלקו ועי' בירוש' פ"ב דנדה דמוכח שם כדברי רבינו ע"ש בה"ב וכן ס"ל לרבינו במה דס"ל בהל' אהט"ו פ"ז ה"ב ובהל' כלים פי"ג דמשקין מטמאין כלי חרס מאחוריהן ועי' חגיגה דף כ"ב ע"ב במה דאמר שם כל הכלים אין להם אחורים ותוך ומהו כל הכלים דנקט ור"ל לענין כלי חרס וכיון דקי"ל דגבי קדשים אין תוכו חלוק מאחוריו ור"ל דהכל טמא וצריך להטביל כולו ועי' בהך דזבחים דף ע"ט ע"א ע"ש ברש"י דלא משמע כן ונ"מ אם יש

בתוכו דבר חוצץ ובר"ש פכ"ה דכלים מ"ה בשם תוספ' ועי' במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בפכ"ח דכלים ה"א. וא"כ לפי"ז גבי קדשים יהיה מציאות שכלי חרס יטמא כולו אם נגע משקין טמאין מאחוריו וזה א"א וכמו שיטת רבינו גבי פשוטי כלי חרס בפי"ג דכלים ה"ד ובמס' כלים פ"ב מ"ג ופכ"ה ובמ"א אבאר זה. ואמר שם דזה הוה מחלוקת במשניות אם חלקו או לא חלקו דגבי מסקל חלקו בין עליונות לנוגעות בארץ אף דשניהם גסים וגבי מדל לא התירו רק יגום אם רוצה יותר משתים ומשמע דאף השנים ג"כ יגום ואמאי השנים יוכל לשרש ע"כ משום דלא חלקו ועי' בכורות דף כ"ח ע"א גבי זמן ל' יום אם הוא לאחר י"ב חודש והני דעד י"ב חודש לא חשבינן או לא וב"ק דף פ"א ע"א ד"ה ובלבד ע"ש ברש"י ובתוס'. וזה תליא אם כל היכא דתקנו חכמים מחמת טעם אף במקום דיש תקנה להיפך לא נתבטל ועי' ירוש' תרומות פ"א ה"ו מה דבעי שם מי חמור גזל השבט או גדר מי חטאת ע"ש ושם בפ"ג גבי תורם קישות ונמצא מרה במה דאמר שם על עיקר בדיקתה נחלקו ובחלה פ"א ה"א גבי אורז ע"ש. עכ"פ חזינן דגסין גסין לא הוה גמר וה"נ כן ומ"ש בירוש' לא סוף דבר כו' ר"ל דמפרש כפי' רבינו ולרבותא דהיינו שהיה מתכוין ליטול הגס וא"כ לא הוה גמר בדעתו רק שהוא סומא או לילה וליקט גם דקין גם בדקין לא הוה שכחה וביום כה"ג לא שייך זה כיון דמלקט גם הדקין וכעין דמבואר בירוש' נזיר פ"ה דנתכוין לתרום חטים ותרם שעורים בלילה לא הוה תרומה דאמרינן דטעה וביום דלא טעה הוה תרומה וה"נ כן וא"ש:

[השמטה לדף ס"ב ע"א. **למ"ש בדין מעשר בהמה היכא דנכנס לדיר נטבל מה"ת. וכן** מדוייק לשון רבינו בהל' בכורות פ"ז ה"ט שכ' חייב להכניס הכל לדיר ול"ל זה אך לפי מ"ש א"ש דשוב נטבלו מה"ת ולא מהני מכירה ונ"מ ג"כ לפי מה דמבואר בתוספ' סוף בכורות דאף דקי"ל דחדש וישן לא מצטרפי זה רק שעדיין לא נטבלו שניהם אבל אם נטבלו שניהם אז שפיר מעשרין מזה על זה והך דשם דף נ"ח ע"ב הני חמשה לא נתחייבו ונראה דזה ג"כ ר"ל רבינו שם בהל' ה' דבדיעבד הוה מעשר אף דלכאורה מהך דדף נ"ח ע"ב משמע להיפך דאיך ס"ד ליגזור אך י"ל דודאי להצטרף לא מצטרפי אף דיעבד אך אם כבר נתחייבו אז דיעבד אם עישר מזה על זה מהני גם י"ל דיש נ"מ בין אם מפריש להקריב בין אם מפריש רק להקדיש וע"ש דף נ"ג ע"א גבי חו"ל ודף נ"ט ע"א בתוס' ד"ה איתקש וא"ש. אך לכאורה קשה דא"כ איך מבואר במשנה שם דף נ"ז וב"מ דף ו' דאם קפץ אחד כו' נפטרו כולם מחמת ספק דמ"מ איסור טבל במאי פקע אף דאינו ראוי לעשר וצ"ל דמ"מ כיון דשוב אינו יכול להפריש נדחה ועי' מעילה דף י"ב גבי קדשים שמתו ואף דבירוש' פ"ב דפסחים מבואר דאם מרח כרי ואח"כ השתחוה לו או נעשה

חמץ לא פקע הטבל ממנו ועי' פסחים דף ל"ג ע"א דמבואר שם דהיכא דאסור בהנאה לא מהני אף אם היתה לו שעת הכושר אך י"ל דמ"מ למ"ד חמץ לאחר הפסח מותר בהנאה וכן גבי ע"ז נקט שם השתחוה ולא נקט שעשה תקרובות משום דאז י"ל דפקע הטבל לגמרי כיון דאין בו גדר הפרשה כלל רק שם מצי לאשכוחי כגון שהשתחוה לה נכרי שיש לה ביטול ולא ס"ל כהך מ"ד בירוש' פ"ד דע"ז דהמשתחוה לע"ז של אוכלין אין לה בטלה לעולם ועי' במס' פרה ובדברי רבינו בהל' פרה פי"א ה"ז דשל אשרה ושל ע"ז פסולה וי"ל דמיירי באיזוב של אוכלין וע"ש בפי"א דהוה מחלוקת דתנאי אם סתם איזוב להזאה יש עליו שם אוכל גם י"ל משום טומאה דמטמאה בכזית ועי' בדברי רבינו בהל' אה"ט פ"ו ה"ה דגבי משמשין ישנה לאברים לענין טומאה ע"ש. ובאמת י"ל דהא דאמר בפסחים שם דף כ"ט גבי חמץ של הקדש דהוה מחלוקת למה לא מוקי כהך תנא דשם דף ל"ה ע"ב דלא חל חמץ על איסור טבל וא"כ י"ל דגם על הקדש לא חל וגם לאו דאסור להשהותו י"ל דלא חל כמו דאמרינן בחולין דף קי"ג ע"ב גבי בישול בשר בחלב בנבלה או בחלב ועי' מ"ש בזה בהשמטה בח"ב אם לאחר הפסח יחול עליו איסור טבל וזה תליא אם טבל הוא איסור נמשך או שכבר נטבל ועי' בסנהדרין דפ"ג ע"א במה דמחלק שם בין טבל לנותר דזה יש לו היתר וזה אין לו היתר ואף דגם נותר פקע ע"י אור כמבואר בזבחים דמ"ג ע"ב אך ר"ל כך דעיקר האיסור של טבל הוא מחמת שיש לו היתר וכמו גבי קדשים שמתו דכיון דשוב אין להם במה להתירם פקע המעילה ועי' תוס' קדושין דף נ"ז ע"ב ובדברי רבינו בהל' תרומות פי"א הכ"ו דתרומה לא פקעה בזריעה וטבל הוה בעיא והטעם עי' בפסחים דף ל"ד ע"ב גבי אין זריעה לתרומה טמאה ומייתי שם ראי' ממחוסר כיפורים ומעצים ולבונה ע"ש ור"ל דלא דיש עליהם איסור טומאה רק מעלה דהקדש ותרומה ולזה לא מהני הזריעה לבטל ההקדש ועי' תוס' זבחים דף כ"א גבי מי כיור דלא מהני זריעה ושם דף ע"ח ע"ב גבי מי חטאת ותוס' חגיגה דף כ"א ע"ב ע"ש ועי' בירוש' ספ"ט דתרומות דהוה גדר דיחוי ע"ש וגם יהי' נ"מ אם קצר חדש לפני העומר או קטף דאז לא הוה ראוי לאכילה אם חל עליו טבל ולא דמי להך דמנחות דף ס"ו ע"ב דשם הי' הקצירה לצורך העומר ואף דההכנסה לעזרה הי' בזמן שעדיין יש עליו איסור חדש מ"מ לא דמי כיון שבו ביום יותר וכמו הך דמנחות דף ה' ע"ש. עכ"פ י"ל דיש גדר הפקעה לטבל וי"ל דזה תליא אם טבל יש בו שם קדושה וכ"כ בזה ועי' מ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דב"מ על הך דדף ל"ח גבי תרומה שנסרחה וכ"כ בזה: ע"כ השמטה]

הלכה יז

היו כל כו'. יתר על זה כו'. הנה רבינו ז"ל ס"ל דכל שהיא עושה יותר מד' פעמים משאר עומרים הוה דבר חשוב ולא הוה שכחה ועיין בירושלמי מה דמקשה אי משום דבר מסויים אפי' שנים אך בירוש' כאן פ"ז ה"א גבי זית אמר שם על הך דבמעשיו שעושה הרבה שיעשה יותר מד' פעמים מחבירו והיינו כשיטת רבינו כאן ועי' ברכות דף מ"ד ע"ב גבי כל קטן כו' דדוקא אם לא הוה רבע עיין שם וזהו גם כן כונת הירושלמי כאן בה"ג היה עומר אחד גדול עימור צד כו' ר"ל כה"ג דגדול יותר מד' פעמים:

הלכה יח

העומר שיש בו כו'. וכן יראה לי כו'. הנה לכאורה דברי רבינו תמוהים דמאי קמ"ל כיון דקי"ל דשני עומרים אין מצטרפים ומה נ"מ אם הוה סאתים או יותר מסאתים אך באמת כך דהנה כ"כ לעיל דרבינו ס"ל וכן מבואר בתוספ' דכאן דגבי שכחה ליכא גדר דיחוי היכא דלא נזכר וי"ל הטעם כך כיון דבאמת שכחה לא הוה פעולה רק זה גזיה"כ וזה לא שייך רק היכא דמהני בה אבל היכא דלא מהני לאו כלום היא ולא דמי להיסח הדעת בהך דפסחים דף ל"ד דשם זה הוה גדר עצם אף אם נימא דהוא פסול טומאה ועי' בכריתות דף כ"ו ע"ב גבי חטאת העוף הבא על הספק דמשמע שם דלמסקנא אף לר"י דס"ל דאסורה באכילה אם נודע שחטא משנמלקה לא מטעם דנפסלה בהיסח הדעת רק מטעם גזרה ואף אם נימא כשיטת התוס' זבחים דף ס"א ע"ב דגם גבי אכילה שייך גדר דיחוי ואמאי כאן לא וע"כ משום פסול דהיסח הדעת לא מיקרי דיחוי. ובזה יש לפרש ג"כ מ"ש התוס' מעילה דף ה' ע"א דאמאי לא אמרינן גם גבי קבלה היתר קבלה וכן קשה בהך מחלוקת דתמורה דף ו' ע"ב אם עובר על קבלת בע"מ וכן התוס' במעילה שם כ' דאין איסור לקבל דם פסול ועי' תוס' יומא דף ס"ד ע"א וא"כ אמאי לא חשיב בהך דזבחים דף י"ג ע"א דנ"מ בין קבלה לשאר דברים גם זה דאינו עובר אם מקבל דם פסול ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' פסוהמו"ק פ"א הכ"ח ופי"ד ה"ב דקבלה בלחוד ג"כ הפסול עושה שיריים וכל הדם נפסל כמו גבי זריקה בטמא היכא דזרקו כהוגן שלא במחשבה דאם זרקו במחשבה הפוסלת אינו עושה שיריים כמ"ש התוס' זבחים דף כ"ו ע"ב וכן ס"ל לרבינו וכן דייק רבינו בפ"ב מהל' פסוהמו"ק ה"י אך הר"א ז"ל פליג על זה וס"ל דקבלה אינו עושה שיריים והטעם משום דבאמת קבלה הוא דבר ממילא ולא פעולה כמבואר בזבחים דף י"ג ע"ב וע"ש דף כ"ה ע"ב רק רחמנא עבדה עבודה כיון דלא סגיא דלא עביד כמבואר בזבחים שם וזה רק היכא דעשה בכשרות אבל בפסול שוב לא הוה כלום וזהו כונת הירוש' פסחים פ"ז ה"ו נעשה כאילו מקבל מים ואף דגבי קבלת

פיגול לא אמרינן כן עי' מנחות דף ק"ב ותוס' פסחים דף י"ג ע"ב ד"ה כל ע"ש זה רק גבי פיגול דהדין הוא כך ובלא עבודה לא שייך גדר פיגול וכעין דאמרינן בכ"מ לפיגולו מרצה וזהו כונת הגמ' מעילה דף ד' ע"ב הלנה הוה מעשה עביד בידים ומחשבה כו' עי' שם בתוס' ורש"י ובאמת ר"ל דזריקת דם שלן עביד העבירה בזריקה דזורק דם פסול ואילו זרק במחשבת פיגול העיקר הפיגול לא הוה רק ע"י הזריקה כמבואר בכ"מ ולכך מיקרי רק מחשבה בעלמא כמבואר זבחים דף כ"ט ע"ב משום דבלא מעשה הזריקה לא חל הפיגול כלל ולכך הוה רק מחשבה ולא פעולה. ובאמת רש"י ס"ל במעילה דף ה' ע"ב ד"ה הפיגול דקבלה גם גבי פסול פיגול לא מיקרי קבלה לענין דין אך במנחות דף ק"ב לא משמע כן וכ"כ בזה ועי' במ"ש רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ג הי"ט דכלי שרת מקדשין דם הפסול ליקרב והוה מהך דזבחים דף כ"ז ע"ב וע"ש דף פ"ז ע"א ובכריתות דף כ"ד ע"ב וכבר הארכתי בזה אם שייך לומר בזה אין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה כמו הך דתמורה דף כ' ע"ב וקבלה לא הוה עבירה וכן י"ל גבי הך דמבואר בזבחים דף כ"ז ע"ב דשלא במקומו לאו כמקומו דמי ומ"מ לא יאספנו ור"ל דהוה כלחמו של מזבח המבואר שם דף פ"ה דנהי דלא הוה קרבן דאין בו מעילה מ"מ מיקרי לחמו של מזבח רק דנ"מ על הדם שנשאר דאם כמקומו דמי לא מהני זריקה ועי' מ"ש התוס' זבחים דף ל"ד ע"ב ד"ה פסול ע"ש בשם ר"א וכן שיטת רבינו בהל' פסוהמו"ק פ"ג ה"ז גבי ק"ק שנשחטו בדרום דאם עלו לא ירדו ומ"מ ס"ל דאין בהם מעילה וכן לא מהני בהו לאקבועי בפיגול משום דהוה כמו בלא זריקה וכ"כ בזה במ"א. עכ"פ אמרינן דכל פעולה דהוה ממילא הפעולה מועלת רק היכא דעביד כדין אבל בל"ז אינו כלום וכן נראה להך דמבואר ב"ק דף ק"ו ע"א הובא בתוס' שם דף ס"ב ע"ב וכ"מ דכפל בטוען טענת גנב לא מחייב רק בשבועה בב"ד ועפ"י דין משום דזה דבר דצריך לעשות פעולה וקנין והנה רבינו ס"ל בהל' שבועות פי"א ה"י דגבי שבועת הדיינין לא מהני מושבע מאחרים עד שיענה אמן דהוה כמו מפי עצמו אך מתוס' שבועות דף ל"ח ע"ב ד"ה לאתפוסי לא משמע כן רק דגם בב"ד שייך מושבע מפי אחרים לדינא והנה במכילתא פ' משפטים מבואר להדיא דבלא אמן אין השבועה כלום לדינא וכן מבואר בספרי פ' נשא פסקא ט"ו דגבי שבועת הדיינין בלא אמן הוה שבועת שוא ומ"מ דוקא בב"ד וכן שם גבי פרשת סוטה אף דזה הוה כמושבע מפי עצמו כמבואר בשבועות דף ל"ו מ"מ בעי דוקא שיהא משביעה כהן כמבואר בספרי שם פסקא י"ב דזהו בגדר דין דהרי אף אם שכחה עכשיו שזנתה מ"מ נבדקת אף דמשיטת רש"י שבועות דף כ"ו ע"ב לא חל שבועה כלל ועי' תוס' שבת דף ס"ט ע"א ע"ש וע"כ דזהו גזיה"כ ועי' מ"ש הר"ן רפ"א דנדרים בשם ר"ת ולכך נחשב ג"כ

כמושבע מפי אחרים וא"ש מ"ש שם הר"ן כיון דע"כ בעי שתשמע השבועה מפי הכהן ועי' בירוש' סוטה רפ"ז אם מהני עפ"י מתורגמן וכמו גבי ב"ד עי' מכות דף ו' ע"ב ובר"ן נדרים דף ח' ע"ב בשם ירוש' גבי היתר חכם ועי' בספרי פ' שופטים פסקא קע"ו גבי נביא דצריך שישמע מפיו ולא מפי המתורגמן ואז אינו חייב על העובר על דברי נביא ע"ש ונראה דאינו חייב ג"כ רק בעת שהנביא מתנבא לא אח"כ אם אומר שכך באת לו נבואה וזהו מה דמבואר בסנהדרין דף פ"ט ע"ב היכא דמוחזק שאני ע"ש בתוס' מהך דיבמות דף צ' ע"ב משום מגדר מילתא ובירוש' תענית פ"ב ה"ח ובדבורך עשיתי אך נ"מ כך דאז לא הי' מתנבא רק שאמר שכך באת לו נבואה ואז צריך אות ומופת דאז הוה רק בגדר נאמנות שכך באת לו בנבואה ועי' בירוש' סנהדרין שם דמספקא לי' אם ב' נביאים מתנבאים כאחד אם נאמנים בגדר עדות ובאמת הירוש' מגילה ספ"א ס"ל דזהו דין דעפ"י נביא יכולין להקריב בבמה בשעת מקדש ואין עליו שם שחוטי חוץ כלל והוה קרבן ונ"מ ג"כ דיכול * להקריב אחר כך האברים בביהמ"ק כמבואר זבחים דף ק"כ ועי' רש"י ברכות דף ס"ג ע"א ובדברי רבינו סוף הל' יסוה"ת ע"ש דלא סבירא ליה כן מחמת הך דיבמות דף צ' הנ"ל. אך מלשון המשנה שבועות דף ל"ו ע"ב דלר' מאיר גבי פקדון מושבע מפי אחרים לא מחייב קרבן עד שישביעוהו בב"ד והיינו ר"ל בדין כגון שיהי' טענה וכפירה והודאה היכא דצריך ועי' תוס' ב"ק דף ק"ג ע"א וכ"מ אך באמת כך דהנה רבינו בהל' שבועות פרק י' גבי שבועות העדות ס"ל דמפי אחרים בלא אמן צריך שיהי' השבועה דוקא בב"ד רצה לומר ע"י דין וכבר הארכתי בזה בח"ב וא"כ חזינן דלענין זה מהני גם בלא אמן אך שם לכ"ע בקרקעות אם עבר והשביעו אין חייבים קרבן והך דר"ל בירוש' שבועות פ"ו דגבי שבועת העדות אם עבר ונשבע מביא קרבן על קרקע זה רק אם נשבע מפי עצמו ועיין בירוש' שבועות פ"ד גבי נשבע מפיו בקרקעות מהו שיהא חייב וכן הך מחלוקת דשבועות דף ל"ז ע"ב היינו אם עבר ונשבע הוא עצמו לא עפ"י ב"ד דבזה לא שייך ב"ד כיון דאין הדין כן ולכך מביא שם המשנה גבי גנבה שענה אמן דהיינו מפי עצמו וגבי שבועת הפקדון וכן גבי שבועת מלוה כשייחד לו כלי דאז הוה כפקדון כמבואר ב"מ דף מ"ח אז גם במושבע מפי אחרים ולא ענה אמן מהני לענין חיוב קרבן וגם לענין שבועת עדות מפי אחרים בלא אמן י"ל דג"כ בעי להלואה יחוד כלי דלא כתוס' שבועות דף ל"ג ע"ב אך י"ל כמו שמחלקים שם התוס' דף ל"ג גבי קנס משום כיון דיש עדים עדיף טפי ודלא כרש"י שם דף ל"ד ועיין שם בתוס' דף ל"ח ע"א ד"ה אלא אך כ"כ בזה בח"א בהל' שבועות דרש"י ר"ל אף היכא דהוה גמר דין גבי קנס מ"מ פטור מקרבן שבועה כמבואר בכתובות דף מ"ב. אבל במושבע מפי עצמו אז גם בהלואה א"צ יחוד

כלי. עכ"פ היכא דלא עשה פעולה בעצם אז לא מהני רק אם הוה כדין דאז הוה פעולה ובל"ז לא ולכך גבי שכחה כיון דזה אינו כלום רק דהתורה אמרה דין היכא דלא מהני הוה כמו שלא הי' כלל ולכך לא שייך בזה גדר דיחוי וכמ"ש והנה לפי"ז גבי שכחה אם בשעה ששכחו הי' בו סאתים ואח"כ נתמעט ונעשה פחות מסאתים והנה רבינו ז"ל כאן מדייק אפי' היה בשניהם כו' ולא כ' יש בשניהם כמו ברישא ומשמע שעכשיו נעשה פחות מסאתים ור"ל שמתחילה היו שניהם אחד ואח"כ נחלקו לשנים וכמ"ש הראב"ד ז"ל בפי' למס' עדיות פ"ד מ"ג דכל דבר שצריך להחלק צריך שיהא גם בהחלק ממנו שיעור הצריך וזה הי' דעתו לחלקם זהו כונת רבינו ועי' מ"ש התוס' ב"מ דף כ"א ע"א ד"ה חצי קב ע"ש דאם יש דבר שלם לא יתחיל אף במקצת ממנו אם הוא של טורח וזה הוה כעין הך דר"ג כאן להך טעם דירוש' משום שאין אתה יכול לפשוט ידיך וליטלו אך יהי' נ"מ אם שכחן בב"א או בזה אחר זה וכ"כ בזה לעיל גבי ג' אינו שכחה:

[השמטה לדף ס"ב ע"ד. **במ"ש דבמה עפ"י נביא מותר גם בזמן המקדש. וכן** הוא בספרי פ' ראה פסקא ע' ויליף לה מקרא ע"ש: ע"כ השמטה]

הלכה יט

קמה כו'. כבר ביארתי לעיל בדיני פיאה הנך דינים דשכחה ובמש"כ לעיל בה' י"ח לחלק בין אם שכחן בב"א או בזא"ז באמת לפי' רבינו בפיהמ"ש כאן בה"ט זה ס"ל לר"י לחלק במה דאמר שם אם באת רשות העני באמצע ור"ל דלא שכחן בב"א רק בזה אחר זה:

הלכה כא

אין קמת חבירו כו'. עי' ב"ב דף פ"ג ע"א גבי הך דבעי ר"פ ג' אילנות אם מצטרף שלו ושל חבירו ובהך דכלאים פ"ב מ"ז גבי שלו חטים ע"ש בפי' הר"ש אם אמרינן דהוה ראש תור ובאמת לשיטת רבינו דפסק דגבי שכחה אפי' אם אחד בסוף העולם מכיר בו אינו שכחה לכאורה מ"ט לא יועיל קמת חבירו לעומר שלו להציל וכן יהי' נ"מ אם הקמה הוא בשדה אחרת שלו אם זה מציל כמו בהך דב"ב שם ועי' בירוש' כאן בה"ח אליבא דר"י מה דמביא שם כגון תבואה וכרם ע"ש בר"ש אך באמת ר"ל תבואה שבכרם ולכך קאמר שם דע"כ עדיין לא נראית לבוא לרשות העני דאל"כ הוה כלאים ובל"ז מצטרף ואף דזה הוה שדה אחר:

הלכה כב

השוכח אילן כו'. עי' בהשגות ועי' בירוש' פ"ו ה"ד דדוקא שני צבורין הוה שכחה אבל זיתים לא לכאורה משמע כשיטת הראב"ד ז"ל אך באמת שם ר"ל אזיתים אחר לקיטה ואשכחת קציר דאז רק צבורים הוה גמר אבל כ"ז שלא צברן לא הוה גמר וכמבואר

בתוספ' דב"מ פ"ט אבל שכחת מחובר הוה גם באילנות וכשיטת רבינו והך דאמר כן פ"ז ה"א דר"י אמר דזית אין לו שכחה רק לשיטת ר"ע שם ר"ל אזית במחובר בשכחה ועי' חולין דף קל"א וכ"כ בזה דהטעם משום דבזית יש בו שלש לקיטות כמ"ש התוס' מנחות דף פ"ו ע"א רק משום דאזלינן בתר חיובו וזה בא כאחת לכן ס"ל דזה רק בתלוש ולא במחובר:

הלכה כד

ואעפ"י שהוא כו'. אבל כו'. עי' בהשגות ורבינו מפרש דזהו כונת הירוש' כאן בה"ב דהך דנקט במשנה כל זית שיש בו סאתים לא הוה שכחה קאי אמה דנקט בד"א וכו' כצ"ל וכבר הארכתי בזה לעיל:

הלכה כה

זית העומד כו'. עי' בירוש' דר"א ס"ל דר"ל כך דחשבינן להך זית העומד באמצע שהוא מצטרף לכל אחד מהשני זיתים וכעין מה דאמרינן בעירובין דף צ"ג ע"א גבי ג' קרפיפות דכל אחד חשבינן להכא ולהכא והוה שייראה וע"ש בירוש' פ"ה גבי עיבור דאם היו שנים ור"ל גבי כפרים המשולשין ועשויין כחצובה ויש שני כפרים מצד זה ושנים מצד זה ואחד באמצע אם מצרפין הכפר לשניהם ומחלק שם דזה הספק רק הוא לשני אנשים דהוה כתרתי דסתרי בב"א וכמבואר בהך דעירובין דף ע"ו ובכתובות דף כ"ז וכ"מ בזה וכן הוא בירושלמי פרק ב' דעירובין גבי פסין ועיין בכורות דף נ"ד ע"ב גבי צירוף דמצרפין להכא ולהכא ושם דף נ"ט ע"ב גבי מנין הראוי משום דעשירי ודאי ולא ספק והנה כאן גבי שכחה לכאורה זה יהי' תליא בהך מחלוקת דספק ממון עניים אם להקל או להחמיר אך כאן דהוה סתרי לכאורה זה תליא בהך בעיא דשבועות דף מ"ז ע"ב גבי שני לוין ומלוה אחד והכי נמי הבעה"ב הוא אחד והעניים הם הרבה וכהך דירושלמי דעירובין הנ"ל. ובזה יש לפרש דברי התוספ' כאן פרק ג' במד"א בזמן שאין מכירו אבל כו' רץ אחריו כו' ועיין בירוש' כאן דגרס להיפך אך בזה יש לפרש כך דכמו דמבואר בירושלמי דעירובין הנ"ל גבי ג' כפרים דגבי שני אנשים הוה תרתי דסתרי ומשום דיכול להיות שיהי' בב"א משא"כ באחד וזהו דאמר בתוספ' דלגבי שני עניים לא הוה שכחה משום דאז יכול להיות בב"א ששניהם ילקטו משא"כ בעני אחד שפיר יכול ללקוט כיון דהוא אינו לוקט בב"א וזהו דאמר בזמן שמכירו יכול ליטול שכחה משניהם דלגבי' הוה ספק שכחה ואף בירוש' דדמאי פ"ג ה"ד מחלק שם להיפך גבי המפקיד קופה דבמאה בני אדם הוה של כל אחד דמאי ובאדם אחד הוה הכל ודאי חוץ מאחד יש לחלק דכאן הדין הוא על

הזיתים ולא על האדם וכן גבי כפרים המשולשים משא"כ גבי קופות דדמאי הנ"ל אך רבינו ז"ל פסק כר"י שם בירוש':

שם ולמה אמרו כו'. עי' בהשגות הר"א ז"ל לא ר"י דמתניתין רק ר"י דירוש' דאמר שם לא סוף דבר נודיין אלא כו' כיון שדרכן ליבחן ור"ל משום דזית חשוב אך לר"י שם רק בנודיין כן ולא בשאר:

הלכה כז

המפקיר את כרמו כו'. כבר הארכתי בזה לעיל. והנה הך מה דמבואר כאן דאם זכה מן ההפקר בשדה שאינו שלו מה ר"ל אם הפקירו גם השדה והוא זכה רק בהאילנות לא בהקרקע דזה ע"כ מיירי שהפקירו קודם שנודעו העוללות דאל"כ לא מהני ההפקר כלל וכבר הארכתי בזה לעיל ועי' בירוש' פ"א דמעשרות דזכה בשדה ובגדולי' חייב במעשרות ובירוש' פ"ה דמעשרות ה"ד מבואר דגם גבי הפקר לדידן אזלינן בתר שליש הראשון במעשרות וע"כ רק לקולא דלהיפך אם הפקיר לאחר שהביא שליש פטור מן המעשרות כמבואר שם רפ"א וא"כ ע"כ צ"ל דהך דמבואר בירוש' דזכה בשדה ובגידולי' חייב היינו קודם שהביאה שליש וכאן דע"כ מיירי ג"כ קודם שנודעו העוללות צ"ל דמיירי שלא זכה בהקרקע רק בהגידולים וא"כ לא הוה כרמך או י"ל כמש"כ לעיל דמיירי שגדלו בזמן שהי' הפקר ובשדה שלו כה"ג חייב ובשל אחרים פטור אף אם זכה בהשדה גופה וכבר הארכתי בזה לעיל:

פרק ו

הלכה ה

שנת השמיטה כולה הפקר כו'. והלכה למ"מ כו'. הנה כבר הארכתי בזה ובאמת זה הוה מחלוקת רש"י ותוס' בר"ה דף ט"ו אם הפטור של השביעית הוה מחמת הפקר או כמו אפקעתא דמלכא מחמת הך היקש דויתרם תאכל כו' עי' רש"י פסחים דף נ"ז ותוס' נדרים דף מ"ג ועי' זבחים דף ע"ה ע"ב ברש"י ד"ה שביעית מה דכ' שם דלא משכחת תרומה בשביעית והנה לשיטת רש"י דס"ל בר"ה דף ט"ו דרק משום הפקר אמאי לא משכחת לה כה"ג היכא דלא הפקירה ועי' בהך דתרומות פ"ו ה"ו דמשמע שם דרק מפירות איסור של שביעית אסור לשלם אם אכל תרומה בשוגג או מחמת פריעת חוב אבל בל"ז שרי ואמאי הא בעי דבר שיש בו זיקת תרומות ומעשרות כמבואר שם אליבא דר"ל בה"ה ואף לר"י הרי הוה שם בעיא אם יכול לשלם מפירות חו"ל משום דלא נתחייב מעולם ואם נימא דפירות שביעית הוה אפקעתא דמלכא וכעין דאמרינן בב"מ דף ק"ו ע"א היך

משלמין מהם ולא דמי ללקט שכחה ופיאה אף לר"י בתרומות שם דהתם הוה בגדר פטור וכמו שנתן ולכך מיקרי שפיר גדר חיוב ולכך מבואר בכ"מ דלמ"ד יש בילה אם נתערב פטור בחיוב יכול לעשר עי' חולין דף קל"ה ע"ב ואף בשל עכו"ם ועי' בדברי רבינו בהל' מעשר פי"ד ה"ח ולא אמרינן דהוה קני את וחמור ועי' בחלה ספ"ג וב"ב דף קמ"ג ע"א גבי קישות וצ"ל דהיכא דפטור לא בגדר הפקעה לא שייך בזה הך דקני את וחמור כיון דבאמת נתחייב. ועי' בירוש' דמאי פ"ב ה"א גבי שביעית בפירות עכו"ם ויהי' ג"כ נ"מ להך שיטה דס"ל לקמן ספ"א מהל' תרומות הכ"ב דפירות חו"ל שנכנסו לארץ אם נקבעו שם חייבין במעשרות מה"ת היך הדין בפירות חו"ל של שביעית אם נכנסו לארץ בשנת השביעית ונקבעו שם אם חייבין במעשרות מה"ת דזה ודאי אם נימא דהטעם משום הפקר ודאי לא שייך בזה ואפי' אם נימא אפקעתא דמלכא זה שייך רק אקרקע של א"י אבל לא על הגדל בחו"ל והך דב"מ דף ק"ו ע"א במ"ש שם דשביעית אפקעתא דמלכא או דר"ל דהתורה לא היתה כונתה שיהי' נכלל בכלל שני תבואות או דר"ל דהתורה לא חשבה לקרקע של חו"ל שיהא עליו שם קרקע לענין שיהי' השדה שבא"י יהי' נקרא שם שני תבואה דבחו"ל אין עלי' שם שדה כלל וכעין דאמרינן בערכין דף [כ"ט] ע"א וא"כ לפי"ז י"ל דתבואת חו"ל שנכנסה לארץ בשנת שביעית יש עלי' דין טבל מה"ת אך זה כ"כ דמ"מ קדושה אין בהם רק איסור ונ"מ דלא שייך כאן איסור הפקעה מתרומה ומעשרות ובזה נראה לתרץ מ"ש דאמאי לא פי' רש"י בזבחים דף ע"ה ע"ב כגון שביעית שלא הפקירה משום דלענין זה מועלת השביעית שלא תהי' בה הקדושה ושוב לא חיישינן במה שממעט באכילתה. וכן י"ל לפי מה שתקנו דעמון ומואב מעשרין מ"ע בשביעית אם הביא פירות מעמון ומואב לא"י וגמרם שם בשנת השביעית מעשרין מ"ע ולא הוה הפקעה ממעשר שני משום דאין בזה קדושה כלל רק איסור כמש"כ ובזה יש לפרש הך הלמ"מ דנקט דר"ל בכה"ג ובאמת יהי' ג"כ נ"מ גבי פירות חו"ל שנכנסו לארץ שגדלו בחו"ל בשנה שני' ונגמרו בארץ בשנה שלישית מה מעשר מהן מעשר שני או מ"ע אם אזלינן בתר גידול או בתר חיוב וכ"כ כיוצא בזה בח"ב לענין חדש וישן גבי אורז שעירבו עם חטים ובזה יש לפרש לשון התוספ' דמאי פ"ד מצרפין פירות חו"ל על פירות שני' כדי שירבו כו' וט"ס שם ונחלף וע"כ שם מיירי קודם חיוב דאל"כ הא טבל לא בטל ור"ל אם מכניסין פירות חו"ל אף שהוא משנה שני' ומצרפין אותה לפירות של שלישית וגומרין אותה וגם היא נעשית שלישית ואז הוא מבטל הפירות של שנה שני' ועי' בר"ה דף י"ב ע"ב מה נחלה אין לה הפסק כו' אף מעשר ראשון ולכאורה הא בשנת השביעית הוא נפסק אם נימא דאפקעתא דמלכא הוא אך למש"כ א"ש דנ"מ לפירות חו"ל שנכנסו

לארץ שחייבים. ובהך דמנחות דף ס"ט ע"ב גבי חטים שירד בעבים וכבר הארכתי בזה במ"א והנה יהי' עוד נ"מ אם קודם שגמרן להני דעמון ומואב בשביעית הפריש מהן מ"ע מדרבנן ואח"כ הכניסן לארץ וגמרן שם אם יהיו פטורים או צריך לעשרן ואם נימא דאז צריך לעשרן מעש"ש כמו בשאר שנים ועי' בירוש' תרומות פ"א ה"ח גבי אם תרם שמן על זיתים וחזר ודרכן אם הראשונה קיימת חוזר וקורא עליהם שם אבל כאן כיון דכעת נתחייב במעשר אחר י"ל דלא פטר ועי' פסחים דף צ"א ע"ב למעוטי קטן מכרת ומפרש רבינו בהל' ק"פ פ"ה ה"ז לענין דאם שחטו עליו בראשון והגדיל בשני נפטר וכן משמע בירוש' שם רפ"ח ועי' ירוש' מעש"ש פ"ג ה"ח גבי נטמא בולד הטומאה ופדאו וחזר ונטמא באב הטומאה דאם מעות הראשונות קיימות חוזר וקורא עליהם שם ובמעשרות פ"ג ה"ג גבי מחצה על מחצה דבעי שם אם דמאי טובל לבדו ר"ל ע"י הפרשת דמאי בדבר שעדיין לא הוקבע יהי' ע"י זה טבל גמור וכן פסק רבינו פ"ה מהל' מעשר הי"ט גבי התורם תרומה שצריך לחזור ולתרום אך הירוש' שם קאי אכלכלה דמבואר במעשרות פ"ב מ"ד דתרומה קובעת וה"ה לת"מ משא"כ בשאר דברים הנה מבואר בירוש' שם דאף לר"א מעשר ראשון שהקדימו בשבלים לא נטבלו הפירות לת"ג אף דס"ל דתרומה טובלת וא"כ לא הוה גמר אך נ"ל דזה רק במעשר ראשון אבל מ"ע אף שהקדימו בשבלים י"ל דשפיר טבלי לר"א את הפירות משום דעיקר הטעם דמעשר שהקדימו גם ר"א מודה דלא טבלי לפירות אף דלעצמו טבלי לענין ת"מ כמבואר ביצה דף י"ג ובירוש' ספ"א דתרומות אם זה הוה מה"ת ע"ש וכ"כ בזה י"ל הטעם משום דכיון דהמעשר עצמו פטור מת"ג כיון שהקדימו בשבלים א"א שיחייב את הכרי בת"ג ולמעש"ש גם א"א שיחייב כיון דא"א לעשר מעש"ש קודם לת"ג אף בשבלים עי' רש"י ביצה דף י"ג ואף דרבינו בהל' תרומות פ"ג הי"ד לא ס"ל כן ועי' בירוש' פ"ג דתרומות ה"ז דהוה שם בעיא דלא איפשטא מ"מ לחייב א"א לעשות גרם לבטל מצות התורה ועי' בר"ש פיאה פ"ה מ"ב ע"ש בזה אף קודם מירוח משמע שם שאסור להקדים אבל במעשר עני הא מבואר בירוש' דחלה פרק א' הלכה ג' דמעשר עני שהקדימו בשבלים כיון שאין בו שום קדושה אינו מפקיע שום חיובים הקודמים שפיר י"ל דלר"א טובל לת"ג ועי' בירוש' דמאי פ"ד ה"ה מה דרצה לפרש שם הטעם דר"א גבי נאמן לשני נאמן לראשון משום דאינו חשוד להקדים והקשה דא"כ הרי ר"א ס"ל דאין ע"ה חשודים על מ"ע וא"כ שוב א"צ להיות חשודים על מעשר ראשון דהא אינם חשודים להקדים ומה ראי' הא כבר הארכתי בזה במ"א בהך דמבואר ביצה דף ל"ה ע"ב דרוב ע"ה מעשרים אף היכא דלא נגמרו מלאכתן ועי' תוס' בכורות דף י"ב ע"א דלא ס"ל כן ובירוש' פ"ב דמעשרות וכ"כ בזה וא"כ נימא דלר"א אמרינן דהפריש

מ"ע בשבלין ואז לא עבר כמ"ש רבינו וע"כ כמש"כ דר"א לשיטתי' דס"ל דטובלת תרומה אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו וה"ה מעשר עני וא"כ אסור להקדים במעשר עני אף בשבלים מחמת דהוא גרם שיהיו טבולים למע"ר וע"כ דחשוד להקדים ועי' תוס' ב"מ דף קי"ג ע"א אם היכא דחשוד על איסור אחת אם חשוד לעבור אז על עוד איסור ועי' תוס' כתובות דף י"ח ע"ב ותוס' יבמות דף פ"ה ע"ב ד"ה ולר' מתיא ובזה מדוייק לשון רבינו בהל' תמורה פ"ב ה"ג דברישא אמר רק דאינו לוקה רק ג' מלקיות ולא קאמר דהבע"מ נתחלל ובסיפא גבי הך דהי' לפניו ב' בהמות אחת תמימה ואחת בעלת מום וכו' נקט שם דבע"מ מחוללת והוה ודאי כן משום דכאן אם נימא דנתכוין לתמורה עבר על שני לאוין אחד משום תמורה ואחד משום דמקדיש בע"מ כמבואר בתמורה דף ז' ע"א וכ"מ אך זה רק אם הוא מכוין שיהי' על בע"מ גדר קדושת גוף כמו שם וגבי שעיר המשתלח שם דף ו' ע"ב אבל אם מחללו רק לגדר קדושת דמים אז לא עבר אף דאם הקדישו לקדושת דמים עובר כמבואר בגמ' שם זה רק הקדש ראשון ולא גדר חילול כן משמע בירוש' נזיר פ"ב ה"א ולכך אמרינן דודאי לחלל נתכוין דאף דנתחזק על לאו אחד על שני לאוין לא נתחזק וא"ש לשון רבינו. עכ"פ י"ל דבמעשר עני נטבל התבואה ואף אם הוא מדרבנן ג"כ קובע כמו גבי דמאי ואם כן שוב הוה כמו נגמר בחו"ל ושוב נפטר אף אם נכנס לארץ ישראל ובפרט לשיטת רבינו דס"ל דזה הוה רק מדרבנן:

הלכה ח

ונותן לו ירק כו'. עי' רש"י עירובין דס"ל בדף כ"ט דליטרא הוא שיעור לוג ורבינו ז"ל בהל' עירובין לא ס"ל כן וכ"כ בזה שם ועי' סנהדרין דף ע' גבי בן סורר ומורה דמשמע שם דחצי מנה הוה כמו חצי לוג וכשיטת התוס' בסוטה דף ה' וכ"כ בזה:

הלכה י

ומעשר עני כו'. עי' נדרים דף פ"ד ע"ב ויבמות דף ק' ע"א ועי' בתוספ' דמעש"ש פ"ה דאמר שם כיון שהפרשתי מן הבית אי אתה זקוק לא ר"ל דליכא עליו אז מצות נתינה רק הפרשה ונ"מ ג"כ להך דין דביעור ועי' מ"ש רבינו בסוף הל' בכורים ובפיהמ"ש פ"ה דמעש"ש מ"י דהך שאין מעכבין קאי רק אלקט שכחה ופיאה ומשום דמעשר עני היכא שהוא בבית יש לו בו טובת הנאה מעכב את הוידוי וכן לענין ביעור ומ"מ משמע בתוספ' פ"ג דמעש"ש דצריך להביאה מן הגורן לעיר אם אין שם עני וכאן לא שייך הטעם בחילול השם שכ' רבינו בהל' תרומות פי"ב הי"ז וצ"ל הטעם משום השבת אבדה כמבואר ירוש' דמאי פ"א ה"ב ע"ש וכ"כ בזה:

הלכה יב

בד"א כו'. אפי' כזית כו'. עי' חולין דף קל"ב ע"ב דגבי זרוע ולחיים בעינן דבר חשוב לנתינה ורבינו ז"ל בפיהמ"ש מפרש שם דדוקא לשנים ולאחד לא משום דאסור ליתן מתנותיו לכהן אחד אך רבינו ז"ל בחיבורו חזר בו בהל' בכורים פ"י הי"ז משום דזה תליא אם הוה כולהו שם אחד או מתנות בפ"ע ע"ש דף קל"ג ע"ב דהוה בזה מחלוקת דאמוראי דאל"כ היך משכחת דין דמכירי כהונ' ועי' דף י"ח ע"ב גבי רועה כהן ושם דף ל"ה ע"ב וב"ב דף קכ"ג ע"ב. אך י"ל דגבי בשר שאני מחמת הך דלמשחה ועי' תוס' בכורות דף כ"ז ע"א דזה לא שייך רק בבשר ועי' תוס' זבחים דף ע"ה ע"ב דלא ס"ל כן בד"ה שביעית והנה ברש"י חולין דף קל"ז ע"ב דזה לכ"ע דפחות מסלע לא הוה נתינה גבי גיזה י"ל דה"ה לענין ממון ואף דבב"ק דף ק"י ע"א מבואר גבי גזל הגר דאם הכהנים מקבלים מתנות בעי ש"פ אך שם מחמת גדר השבה וע"ש בתוס' בע"ב ד"ה למאי וגם משום דהמתנה היא לכלל המשמר ואח"כ הם מחלקים זה עם זה וכמו גבי לחה"פ ביומא דף ל"ט וכ"מ ע"ש בתו"י משא"כ היכא דהוא עצמו מחלק לא הוה מתנה ובאמת זה תליא בשינוי הגירסות דגמ' דידן בכורות דף נ"א ע"ב וכן הוא גירסת רבינו בהל' בכורים דנקט שם דיכול ליתן ה' סלעים לעשרה כהנים ובתוספ' שם פ"ו נקט ה' כהנים כדי שיהא סלע לכל כהן ועי' בירוש' דמאי פ"א ה"ב דמחלק שם דדבר שלם הוה כגרוגרות ובפחות הוה כביצה ובירוש' תרומות פי"א ה"ה מה דמחלק שם בין טמא לטהור ובין דרבנן לדאורייתא וכמ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות הל' תרומות פ"ג ה"ז ע"ש ובהך דפסחים דף מ"ט ע"א וע"ב גבי בשר קודש ובמ"ש הר"ש ז"ל חלה פ"ב מ"ו דשיעור נתינה לכהן הוה כביצה ע"ש וכאן כ' רבינו דדי בכזית ועי' תוס' מנחות דף ס' ע"א ופסחים דף ל"ב ע"ב וכ"מ ובמ"ש רבינו לקמן פ"ז ה"ז דדי בגרוגרות אחת ועי' תוס' ערכין דף כ"ז ע"א דשיעור כביצה הוה כפרוטה:

הלכה יג

באו איש ואשה כו'. עי' לקמן פ"ח הט"ו האשה קודמת כו' והנה בהוריות דף י"ג ע"א מבואר במשנה דלהחיות ולהשיב אבדה האיש קודם ועי' חולין דף פ"ד ע"א חייך קודם לביתך וע"ש בע"ב ועי' בספרי פ' תצא פסקא רל"ה אין רשות לאשה לדבר לפני איש וזהו כונת הספרי בהעלותך פסקא צ"ט שלא היתה מרים יכולה לדבר כו' והך דיבמות דף ק' שם מיירי דהוה דין בפ"ע לא האיש עם האשה. רק בדבר של בזיון בזיונה גדול ועי' מכות דף כ"ג ע"א גבי מלקות אם קלה דהאשה גם במים ועי' בראש רפ"ד דעירובין דהוה שם מחלוקת אם גם בזה שייך כבוד הבריות ועי' כתובות דף מ"ט ודף ס"ז דזילותא דאשה

עדיף ורש"י יבמות דף ס"ב ע"ב ד"ה יותר וקדושין דף כ"ב ע"א אתתא לאו דרכה כו' ויבמות דף מ"ב ע"ב אשה בושה כו' ושבועות דף ל' ע"א וגיטין דף י"ב וכ"מ ועי' במ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' אישות פכ"א ה"י דלא מצינו ייסור שוטים באשה ובנדרים דף ל"ז ע"ב בנות כו' ע"ש ברש"י וכ"מ בזה. והנה באמת הך דין דלהשיב אבדה איש קודם ג"כ אינו מבואר בדברי רבינו ועי' בתוספ' ב"מ פ"ב דמבואר זה אך לכאורה קשה דא"כ למה אמר שם דאבדת אביו ואבדת אמו אם נתגרשה שניהם שוים תיפק לי' דזה איש וזאת אשה ובאמת מדברי הירוש' הוריות פ"ג נראה דהטעם דאביו קודם לאמו גבי אבדה משום דאיש קודם לאשה וע"ש בירוש' דס"ל דשל אמו קודמת לרבו והטעם דס"ל כהך משנה דכריתות דף כ"ח ע"א מפני שאתה ואביך כו' וזה לא שייך גבי אשה דהיא אינה מצווה ללמדו תורה ואין עלי' חיוב כבוד רבו ובזה א"ש הך דשבועות דף ל' ע"ב גבי אשתו של ר"ה ע"ש בתוס' מ"ש דאמאי לא שייך כאן עשה דכבוד תורה ועי' בירוש' הוריות פ"ג ה"ח דמבואר שם ג"כ דכסות אשת חבר קודם לחיי ע"ה דוקא בחיי חבר ע"ש אך באמת כך דלכאורה איך הוא היה מותר לישב הוא בעצמו מצווה ע"ש בתוס' ובזבחים דף ט"ז ע"א אך כך משם דהוא עצמו מצווה ג"כ על כבוד התורה וכעין מ"ש התוס' סוטה דף מ"א ע"ב גבי מלך דאין בו כלל המצוה של כיבוד ע"ש וא"כ גבי אשה אם נימא דאינה מחוייבת בכבוד תורה שוב צריכה לעמוד ועי' מו"ק דף ט"ז ע"ב אך התם מחמת חציפות ועי' בהל' תמידין פ"ט ה"י דמנחה של איש קודם לשל אשה ובירוש' פ"ג דהוריות מבואר דקרבן איש קודם לקרבן אשה ועי' יומא דף ט' בהך דשהו קיניהן ושם דף מ"ד ע"א כפרתו קודם לכפרת ביתו ע"ש בתו"י ור"ל כה"ג לענין קרבן אך מ"מ הך דין דלהחיותו ור"ל בפיקוח נפש לא הביא רבינו דאיש קודם וכן גבי להשיב אבדה ולקמן אבאר זה:

שם אב ובנו כו'. כן מבואר בקדושין דף ל"ב ע"א אבל לאשתו אסור ליתן מעשר עני כן מוכח בתוספ' פ"ד דמע"ש ואפי' למ"ד אין ידו כידה משום דהוה כפורע חובו ועי' לקמן בהל' שמיטה ויובל פ"ה ה"ד דבעלה יכול ליתן לה פירות שביעית וכבר הארכתי בזה לעיל פ"ד הי"א משום דאינו מקיים בזה מצות נתינה וא"כ י"ל דבמעשר עני המחלק בגורן אם נימא דיש קנין לאשה בלא בעלה או כגון שאמרה לו איני ניזונת כו' שפיר יכולה ליקח מ"ע של בעלה ובזה יש לפרש דברי רש"י ברכות דף ס"ג ע"א סוף כו' ומשמע שם דיכול ליטלן וי"ל כה"ג וכבר הארכתי בזה לעיל:

הלכה טו

המקבל שדה כו'. אבל אם אמר כו'. ואם לקח כל הפירות התלושים והמוכר לא הניח פיאה וא"כ צריך הוא להניח אם מותר ליקחן דהנה בירוש' ספ"ב דפיאה מבואר דהלוקח מקצת הפירות שקצר מותר ליקח הפיאה שמניח המוכר עבור הפירות שלו והמוכר אם מכר שדה לאחר שקצר מקצתה אסור בהפיאה שמניח הלוקח עבור העומרים שמניח אצלו מחמת שנתחייבו אצלו וכן הלוקח אסור לזכות בהפיאה שנותן על העומרים של המוכר ובירוש' אמר דזה תליא בפלוגתא דר' גבי הלוקח פירות טבולים למעשר עני אם יכול אח"כ ליטול המעשר עני לעצמו ואף דבאמת הא מבואר בירוש' פ"ה ה"ה דבעל השדה אף שאין לו הקמה ג"כ אסור ליטול זה רק דהשדה שלו בזמן שנתחייבו אבל כאן כיון שכבר קצר שוב י"ל דיכול ליקח אך זה צ"ע אם התחיל לקצור ומכר מה שקצר ונשאר אצלו מקצת קמה והוא נותן פיאה על הקציר של הלוקח אם הוא מותר ליקח הפיאה שנותן עבור הלוקח ולכאורה זה תליא בהטעמים דמבואר בירושלמי פרק ג' הלכה ו' אם משום דמוכר לו חוץ מחובתו אם כן הוה כמפרש משל הלוקח על של לוקח ומותר ליטול אבל אם נימא דהחיוב הוא על הקמה ואם כן אסור דהוה כנוטל שלו. ולכאורה יש לומר דזהו כונת הירוש' בפ"א ה"ו דאמר שם מ"ט דר"י כשם שאין אדם כו' ומה דומה להדדי רק דר"ל כה"ג וכן נ"מ אם לקח כל הפירות התלושים שהוא צריך להניח מתנות עניים אם יכול ליטלם כיון דאין הקמה שלו ואין השדה שלו ואף שהוא מניחן זה רק משום דהני לא זבין לו כמו בהך דחולין דף קל"ח וא"כ אינם שלו כלל ומותר ליקח וכן כאן בהך דין דהמקבל דאסור ליקח אם ר"ל דכיון שיש לו חלק והוה כמו ארעא לאריסא משתעבד וא"כ מיקרי ג"כ בעל השדה ואסור ליטול אף מן החלק שמניח בשביל בעל השדה או רק מה שמניח בשביל חלקו אסור ועי' תוס' ב"מ דף י"ב ע"א ד"ה ואבוה ורש"י שם ד"ה ילקט דכ' דהוה כמו בעה"ב בשדה ומשמע דאסור בכל וכן משמע מלשון רבינו בפיהמ"ש כאן וגבי שנים שקבלו בהי"ד שם רק במעשר עני מותר בשל חבירו ולא בלקט שכחה ופיאה אך מדברי הר"ש לא משמע כן וכבר כ' לעיל בזה אם זה מיקרי יש לו קנין בקרקע או לא ועי' בתוספ' כאן דאריסין מותר ללקט בנו אחריו ומשמע אף לת"ק וע"כ צ"ל דקאי אלקט של חלקו של בעה"ב וגרע ממקבל משום דאריס אף כ"ז שלא קצרה יש לו חלקו ולכך אין לו קנין בהקמה של בעה"ב משא"כ במקבל דאף דיש לו חלק בהקמה מ"מ מוטל עליו לקצור חלקו של בעה"ב לכך משועבד לו כל הקמה ולכך לא יטול אף בשל בעה"ב ולעיל הארכתי בזה:

הלכה טז

ואפי' לוה הדמים כו'. כן מוכח בירוש' כאן ספ"א דלכך לר' אסור גם עני במעשר עני של פירות תלושים שלקח משום דמצי הוא ללוות חזינן דאף אם לוה אסור:

הלכה יז

מעשר עני אין פורעין כו'. ור"ל אף אם הוא עני רק מחמת דלהזהיר לעני על שלו וגם המלוה הוא עני וה"א דהחיוב הוא רק שצריך להוציאם מרשותו וכעין הך דב"ק דף ק"ח ע"ב לוה ובע"ח באין ונפרעין וע"ש בדברי רבינו פ"ח מהל' גזלה ה"ג קמ"ל דזה אסור וכמבואר בהך דקדושין דף ל"ב ע"א ולשיטת רש"י בב"ק שם י"ל דרק שם משום דהחוב בא לו ע"י שפרע את הגזל ולזה מותר וכעין דאמרינן בירוש' מעש"ש פ"א ה"א דאף דאין פורעין חוב מדמי מעש"ש מ"מ היכא שהחוב בא מחמת המעש"ש מותר לפרוע וה"נ כן ועי' בירוש' דמאי פ"ג ה"א דנקט רק אין פוסקין צדקה בביהכנ"ס ור"ל הני דמקיץ קיץ וזה ר"ל הירוש' שם הני דיהבי גביתין כצ"ל ור"ל דהוא דבר הנגנבה וכעין הך דב"ק דף צ"ג וב"ב דף מ"ג אבל בל"ז מותר וראי' מהך דקדושין דף ל"ב דכיון דלית עליו חיוב גמור יכול ליתן להם ועי' מש"כ בזה בח"א בהל' מגילה פ"ב הט"ו ועי' בגיטין דף מ"ד ע"א גבי הרי שאנסו בית המלך גרנו דאם באנפרות פטור דזה לא הוה פורע חובו כיון דאינו מחוייב ותוס' ע"ז דף י"ג ע"א דמה שנפטר מן המכס זה לא מיקרי הנאה וכ"כ בזה:

שם ואין מוציאין אותו כו'. הנה בירוש' כאן פ"ח ה"ח וכן מוכח מדברי הספרי דאף מירושלים אסור להוציא ובתוספ' ורבינו לא הביא זה ובאמת לפי שיטת רבינו בהלכות מכירה פי"א ה"ח דאין מוציאין ואפי' מא"י לא"י בזמן שהן שני אפרכיות וע"ש בה"ב ובה"ז * מה נקרא דבר שיש בו חיי נפש ובתוס' דע"ז פ"ה גבי קטניות ע"ש והנה לפי מה דקי"ל דלא נתחלקה ירושלים לשבטים הוה כמו שתי אפרכיות ובל"ז אסור להוציא אך באמת כונת הספרי והירוש' הוא דלא נימא דמירושלים מותר להוציא לחו"ל משום דלא מיקרי בשעריך כמבואר בספרי פ' תצא פסקא רנ"ט לכך צריך ריבוי דגם מירושלים אסור להוציא ור"ל לחו"ל וא"ש [השמטה למ"ש בהך דב"ב דף צ' ע"ב גבי ר' מתיר מהפרכיא כו'. ע"ש ברשב"ם ובדברי רבינו בהל' מכירה פי"ד ה"ח והנה בתוספ' דשביעית פ"ד מוכח כפירוש רש"י דהיכא דסמוך מותר להוציא ע"ש וא"ש מ"ש התוס' פסחים דף נ"ב ע"ב גבי הך דר"ס הא אין מוציאין פירות שביעית אך דשם הוה בעיירות העומדין על התחומין כעין הך דגיטין דף ע"ו ע"ב גם י"ל דיין שרי כעין הך דב"ב שם ע"כ השמטה]:

פרק ז

הלכה א

מצות עשה כו'. הנה מדברי רבינו נראה דהמ"ע הוא אף אם אין העני תובעו והל"ת הוא רק אם ביקש ממנו ובזה א"ש הך דשבועות דף כ"ה ע"א דפריך שם אצדקה מושבע כו' וע"ש בתוס' דף כ"ג ע"ב ד"ה דמוקי ובתו"י נדרים דף ח' ע"א דגרסי שם שלא אתן וע"ש בתו"י מ"ש על זה ובדברי רבינו בהל' שבועות פ"ה הט"ו ובאמת עוד נ"מ דכ"כ וכן מוכח בגמ' פ"א דב"ב וכ"מ דאין נתינה פחות מפרוטה גם לגבי צדקה ע"ש דף ט' וכ"מ ומשום דכתיב נתינה וגבי לאו די אף בכ"ש וכן ג"כ לפי מה שפסק רבינו לעיל ספ"ו דאם צריך ליתן צדקה לא יתן מעשר עני והטעם דצדקה בעי שיהא שלו וכמ"ש התוס' קדושין דף ח' ע"ב בד"ה צדקה ובעי שיהא חסרי' ממונו כמבואר בספ"ק דשבועות ועי' תמורה דף י' ע"א ובתוספ' סוף חולין דאינו יוצא בקן שזכה מן ההפקר אך זה נ"מ בין צדקה דהוה בגדר כפרה שמבואר ב"ב דף ט' ע"א דהוה כמו שקל ובין צדקה דרק בגדר מצוה וכ"כ בזה ולכך רבינו לא הביא הגירסא דאיתא בירוש' פ"ג דדמאי פוסקין צדקה בביהכנ"ס דשם ר"ל הצדקה של צבור ומשום דהוה כפורע חובו ור"ל אף היכא דכבר יצא מצות צדקה והני יכולין ב"ד לכופו וכמ"ש רבינו לקמן בה"י ועי' קדושין דף ע"ו ע"ב ורבינו שם כ' דיורדין לנכסיו בפניו. ועי' בכתובות דף מ"ח ע"א גבי מי שהלך למדה"י ושם מבואר דאפי' שוטה דפטור מן המצות מ"מ נוטלין ממנו צדקה ועי' גיטין דף נ"ב ע"א וב"ב דף ח' ע"א דמבואר שם דאין יתומים צריכין ליתן צדקה וכן פסק רבינו בהי"ב וגבי נשתטה פסקינן דצריך אף דגם הוא פטור מן המצות ועי' בשקלים פ"א ובדברי רבינו שם בה"ט י' דקטנים אין ממשכנין ועי' ב"ק דף מ' ע"א דהיכא דממונא הוא י"ל דממשכנין ועי' ערכין דף כ"א ע"א במה דדחק שם לאוקי הך דחייבי חטאות דממשכנין ע"ש ואמאי לא אוקי בהני חטאות דכריתות דף ח' גבי האשה שיש עלי' ה' לידות או ה' זיבות דלענין טהרה די באחת ומ"מ לפי גירסת רבינו בהל' מחוסרי כפרה פ"א דהשאר עלי' חובה ועי' תוס' ב"ב דף קס"ו וא"כ שפיר צריך למשכן וצ"ל דשם אין החוב על הבעל רק עלי' כיון דלא הוה מחוסרי כפרה ונשים י"ל דאין ממשכנים עי' בפ"א דשקלים אך שם י"ל משום דלאו בר חיובא אך י"ל דעיקר המשכון הוא מחמת ב"ת עי' תוס' ר"ה דף ה' וגבי נשים הוה בעיא בר"ה שם אם ישנן בב"ת ועי' תוס' ב"ב שם ובזה ג"כ יש ליישב מ"ש התוס' שבועות דף ח' ע"א ד"ה ואימא מ"ש דאיך אפשר לומר דשעיר המשתלח יכפר על קרבן יולדות הא בכריתות דף כ"ו ממעט זה מקרא דלא לטומאתם ע"ש אך ר"ל לגבי הך דיש עלי' ה' לידות דלענין טומאה די באחת ועל השאר צריך קרא דאין שעיר מכפר

וא"ש. ובאמת מבואר ב"ב דף ט' ע"א ודף י' ע"א דיש מין צדקה דהוא בגדר כפרה וכמו שקל והיינו מה שנותנין לצבור לגבאי צדקה והני מיקץ קיץ דב"ק דף צ"ג ודב"ב דף מ"ג ומשנתנן ליד הגבאי שוב אין לו חלק בו כמבואר נדרים דף ס"ה ע"ב וכבר הארכתי בזה והני שפיר כייפינן וכמו גבי שקלים וכמבואר בתוספ' שם ובהני י"ל דספיקא להחמיר וכמ"ש רבינו בהל' נזקי ממון פ"י והני יצא מיד כשנתן ליד הגיזבר וזה הך דב"מ דף ע"ח ע"ב דגבי מגבת פורים אמרינן דלא יהיב רק על דעת זה ומשום דשם לא יצא רק כשהעני מוציא אותם לצורך פורים וכעין הך דמעילה דף י"ט ע"א גבי קרבנות דרק עד שיזרוק הדם ובירוש' שקלים פ"ב ה"ג דר"ש היא וט"ס שם וצ"ל הך ר"ש וע"ש בתוספ' אבל בשאר צדקה מיד כשנותן ליד גבאי יוצא ידי חובתו דהוה כמו שזכו בו עניים וכמ"ש התוס' ב"מ שם וערכין דף ו' וירוש' פ"א דמגילה ועי' תוס' ע"ז דף י"ז ע"ב בהך דמעות של פורים כו' והנה יש עוד מין צדקה דהוה בגדר צרכי העיר עי' בירוש' פ"ח דפיאה דשכר סופרים ומשנים דוקא אם שהה י"ב חודש ומשום דזה אינו מוטל על כל אחד מישראל לשכור מלמד לחברו כמ"ש רבינו בהל' ת"ת פ"א רק דהוא בגדר צרכי העיר כמבואר שבת דף קי"ט ע"ב דמחרימין אותה ובירוש' פ"א דחגיגה ה"ז קרי להם נטורי קרתא ומחמת תקנת בן גמלא דב"ב דף כ"א ובירוש' ספ"ח דכתובות דשמעון ב"ש תקן זה ע"ש וכן לגבי ספרים עי' בדברי רבינו בהל' שכנים פ"ו ה"א דחשיב גם כתובים לצורך צבור ובתוספ' סוף ב"מ לא חשיב זה ועי' במה דפליגי המפרשים בהך דנדרים דף מ"ז ע"ב גבי והספרים מה ר"ל אם ס"ת לקרות אם ספרים ללמוד ע"ש ובשבת דף קט"ז ע"ב גבי פסקי סדרא אם קורין בכתובים בצבור ועי' ברכות דף ה' ע"א זו אפי' תשב"ר ר"ל דהם אינם צריכים ללמוד כתובים וכ"כ בזה בהל' ת"ת ולזה צריך ג"כ שיהא שם י"ב חודש ולזה אם הי' לו קצבה גם היתומים משועבדים כמבואר ב"ב דף ח' רק מחמת דאין לו קצבה וכמו הך דגיטין דף נ"ב ובהני צדקה חייב גם שוטה דכבר חל עליו שיעבוד וכמו הך דב"ב דף נ"ה ע"א גבי פרדכת ע"ש ויש צדקה דהוה רק גדר מצוה כמבואר ב"ב דף י' והני אין כופין לבד מקרוב דהני אף שאינו מבקש ממנו מחוייב ליתן לו וכמו הך דנדרים דף ס"ה ע"ב ועי' בקדושין דף ח' ע"ב דלכאורה לא משמע כן רק דאין נ"מ בין קרוב לרחוק וצריך לחלק בין גבאי דאין מוטל עליו לפרנס עניים שיש להם קרובים עשירים ובין אחר וגם לפי מש"כ י"ל כך דנהי דעל הקרוב מוטל החוב יותר אך זה די אם יתן לא משלו רק מלקט שכחה ופיאה ומ"ע כמבואר לעיל פ"ו הי"א גבי הי' מציל וא"כ די במה שגרמו שאחר יתן לו ועי' ב"מ דף קי"ד ע"א עלי' קרמי ע"ש בתוס' ועי' סנהדרין דף מ"ג ע"א גבי סוס וסודר דמוטל על ב"ד מחמת דהם גרמו לו. וזה צריך שיהי' משלו

כיון דזה הוה צדקה ונתינה. משא"כ בהלאוין יוצא אף אם נותן לו לא משלו וא"כ א"ש דברי הגמ' דשבועות דף כ"ה דלא מקשה רק ממ"ע דבלאו יוצא אם נתן לו כ"ש ובזה י"ל דגם רבינו דס"ל דגבי אכילה אף כ"ש אסור מה"ת זה רק משום דמ"מ שם אכילה עליו רק דהלמ"מ דאינו חייב רק על כשיעור וכבר הארכתי בזה במ"א ולכך מצטרף בכדי אכילת פרס משא"כ גבי פחות מפרוטה דאינו מצטרף כלל ולא דמי להך דשבועות דף ל"ח ע"א דשם י"ל דמיירי שנתן לו הני מינים בב"א ועי' בירוש' שם גבי פרוטה ושליש פרוטה אם מצטרף ותוס' שם דף מ' ע"א ד"ה בטוענו בדינר מטבעות דמוכח שם דשפיר מצטרף רק שם בב"א ועי' קדושין דף כ"ב ע"א דאין עבד נרצע עד שיסרב מלצאת בעוד שיש בעבודתו פרוטה וזהו כונת הירוש' שם פ"א ה"ד גבי מחלוקת דיעוד ואמר שם הכל מודים בע"ע עד שיהא פרוטה ור"ל בנרצע ועי' ירוש' מעש"ש פ"א ה"ב דאם מתחילה הי' ש"פ ואח"כ הוזל אומרים לו שיתן דשפיר יש עליו שם שהוא שלו רק דאין עליו ישיבת הדיינין כמבואר ב"מ דף נ"ה ע"א ע"ש וע"ש דף כ"ו ע"ב דלא מצטרפי של ב' שותפים ועי' בירוש' פ"א דקדושין ה"א ובתו"כ סוף פ' ויקרא דממעט מן פסוק דלאשמה פרט לפחות מפרוטה ור"ל דהנה בקדושין דף י"ב ע"א מבואר דפרוטה הוה שיעור לפי דורו של משה ולא כמו שהוא עכשיו ועי' ב"מ דף מ"ד ע"ב דמשערין כל אחד לפי הכסף וזה תליא בהך מחלוקת בירוש' דקדושין פ"א אם כסף הוא דאייקר וזול אינו חושש ועי' בכורות דף נ' ע"א דמרבה שם דאם פיחת לא יגרע ואם הוסיף צריך להוסיף ועי' תוס' כתובות דף י' דזה רק אם הוסיפו בתקנה כמו הך דיחזקאל שהוא לכל העולם ועי' תוס' מנחות דף ע"ו ע"ב ע"ש ונ"מ אם נגרע אותו שהוסיף יחזקאל אם מהני ועי' תוס' ב"ק דף פ"ב ע"ב דזה שנכתב בקרא א"א לגרע ועי' ע"ז דף ל"ו ע"א גבי שמן דאם נימא דדניאל גזר עליו שוב אינם יכולים לבטל אף אם לא פשט ע"ש, וא"כ כך בדין פרוטה יש בו ב' טעמים אחד משום דין דפחות מזה אין עליו דין של כסף והשני משום חשיבות ונ"מ אם עכשיו פרוטה שהי' בימי משה אין בה חשיבות אך בזה יהי' די בכלי כמו גבי טענה לשיטת רש"י ורבינו וגבי פדיון הקדש כמ"ש רבינו בפ"ז מהלכות מעילה ובזה ר"ל רש"י קדושין דף ג' דאשה פחות מפרוטה לא מקנייא נפשה ע"ש בתוס' אך ר"ל כה"ג דעכשיו אין חשיבות בפרוטה של משה ולזה צריך הך קרא דלאשמה בה לומר דזה הוה בגדר דין לא מחמת חשיבות ובכלי שאין בה ש"פ יהי' פטור מקרבן שבועה ועי' סנהדרין דף פ"ה ע"ב גבי עימור פחות מש"פ וב"מ דף צ"ו גבי שאלה לעשות פחות מש"פ ועי' גיטין דף י"ב ע"ב דמוכח שם דאף אם עושה תכף זה אחר זה פחות מפרוטה לא מצטרף ולא הוה כמו אכילת איסור ואף דבמעילה מצטרף אף לזמן מרובה כמבואר

במעילה ד' י"ח וכריתות דף ט"ו כאן לא ועי' ב"ק ד' ק"ה ע"א גבי השבת גזל ובזה יש ליישב דלכך גבי ב"נ גבי פחות מש"פ הוה ממון עי' עירובין דף ס"ב וסנהדרין דף נ"ז ודף נ"ט ע"א ועי' בדברי רבינו בהל' עירובין פ"ב דמשמע דס"ל דזה הוה רק שכירות רעוע אם שכר בפחות מפרוטה מגוי דר"ל כך דפחות מפרוטה שלנו אז גם בב"נ אין בו חשיבות ממון ופחות מפרוטה של משה אז רק לדידן ובב"נ לא דעיקר הטעם משום דכיון דבעי דין על פחות מפרוטה לא שייך דין ולפי מש"כ בהל' מילה דרבינו ז"ל ורש"י ז"ל ביבמות דף מ"ז ע"ב ס"ל דב"נ א"צ דין. ולכך אף דבקדושין דף ז' ע"ב וכתובות דף מ"ו ע"א וב"מ דף צ"ו הוה שם בעיא אם מצטרף פרוטה ע"ש מ"מ בהך דב"ק דף ק"י גבי גזל הגר לכ"ע לא מהניא דמ"מ נתינה והשבה ליכא ולכך גבי שבועה שלא אתן ונתן פחות מפרוטה י"ל דלא עבר כלל ובפרט למה דגרסינן בגמ' שאתן ודאי א"ש ועי' ב"מ דף נ"ג ע"א דפחות מש"פ לא מצטרף ומ"ש רבינו בפיהמ"ש דמעש"ש פ"ד גבי פלוגתא דב"ש וב"ה בהך דהמניח איסר וזה ר"ל הגמ' ב"ק דף ק"ג חוץ מפחות ש"פ בקרן ר"ל דלא מצטרפי החומש והקרן ובמ"א אבאר זה. וכן אם נתן ממעשר עני וכיוצא בו דהלאו יצא ומ"מ השבועה לא עבר דסתם נתינה משלו משמע וכעין דאמרינן בסנהדרין דף מ"ג ע"א כיון דכתיב תני מדידהו משמע וא"ש ועי' שבועות דף י"ד ע"א ותמורה דף י' ע"א דצריך שיחסר ממון ולכך אינו יוצא במעשר עני העשה וגם נ"מ אם כבר נתן השיעור אך לעני שאין מכירין אותו וכמבואר לקמן בה"ו אם אח"כ בא עני אחר אם צריך ליתן לו דזה ודאי הצדקה לא קיים עי' ב"ק דף ט"ז ע"ב וסוכה דף מ"ט ע"ב גבי קצרו לפי חסד אך כיון שעפ"י דין צריך ליתן לו י"ל דנפטר ושוב לא כייפינן לו ועי' במה דפליגי בכתובות דף ו' ע"ב אביי ורבא היכא דהטירדה בא לו ע"י מצוה אף דכעת אינו יכול לעשות המצוה אם ע"י זה נפטר מק"ש דעיקר הפטור לא משום דהוה עוסק במצוה רק משום דא"א לכוון דטרוד רק היכא דטריד טירדה דרשות מחינן ליה ומחוייב להסיר הטרדה משא"כ בשל מצוה וכמ"ש התוס' סוכה דף כ"ה ע"א ודף כ"ו ע"א משום דלא מכוון ועי' ברכות דף ט"ז ע"א בתוס' ד"ה מעשה ושם דף י"ז ע"ב גבי יוהרא ועי' סוכה דף כ"ז ע"א גבי סוכה דר"ג לא חייש ליוהרא אך כאן הטעם משום דלא נימא דק"ש א"צ לכוון וכעין הך דערכין דף י"א ע"ב גבי שירה דנפיק מיני' חורבא היכא דיעשה במקום דא"צ ע"ש ברש"י ועי' מנחות דף ל"ב ע"ב דשל בית מונבז המלך כשהי' בפונדק היו מניחין מזוזותיהן במקל ולא היו קובעין מזוזה כדין מחמת דא"צ אך י"ל דאם היו קובעין שוב לא היו יכולין ליטלן אף דפטור וכמבואר בירוש' סוף פ"ד דמגילה. ועי' מ"ש הר"א ז"ל בהשגות סוף הל' ק"ש. ועי' תוס' פסחים דף קי"ג ע"ב ד"ה שראה דאף שגרם לזה מצוה מ"מ מיקרי

רשות וכמ"ש רבינו בפיהמ"ש פ"ד דנדרים גבי אבדה במקום שנוטלין עלי' שכר דשוב אין כונתו להמצוה ובהך דפסחים דף ח' ע"ב גבי בדיקה אף דנתקן על הספק מ"מ יש עליו שם עוסק במצוה ובמ"א אבאר זה. וכ"כ בזה לעיל במ"ש התוס' ב"מ דף כ"ה ע"ב דספק אבדה הוה עלי' ספק ש"ש וקשה ממ"נ אם הוא פטור אז מצדקה הוה ודאי ש"ש ואם חייב בצדקה הוה ודאי ש"ח וכלפי שמיא גליא עי' פסחים דף פ"ח ע"ב וכ"מ בזה וצ"ל דמ"מ המצוה לא יצא ונהי דא"צ ליתן מ"מ לא קיים המצוה ולכך לא הוה ודאי ש"ש ועי' מנחות דף ס"ד ע"א גבי נמצאת כחושה בבני מעים אם פטור וה"נ כאן דדבר שאינו מחוייב לבדוק אם הוה זה כודאי עשה וא"צ להביא אחר ולכך חייב על השני ובאמת רבינו ז"ל בהל' שגגות פ"ב גרס שם טריפה משום דס"ל דהטעם דצריך להביא שמן רק היכא במקום שנראה וכעין שכ' התוס' במנחות דף ל"ב ע"ב גבי תפילין דא"צ שירטוט משום ואנוהו כיון דאינו נראה ועי' בהך מחלוקת דר"י ורבנן במס' מדות פ"ד מ"א גבי אחורי הדלת אם צריך לטוח בזהב ע"ש ועי' במה דמבואר במנחות דף ס"ט ע"א דכחוש במנחה מעכב משום דהקומץ מכפר והוא במקום דם ואמורים משא"כ בקרבן דהדם לא נקרא לחם כמ"ש התוס' זבחים דף מ"ג ואימורים לא מעכב ועי' מנחות דף פ"ד ע"ב נעשה ככחוש בקדשים ובמ"א אבאר זה ועי' פסחים דף ע"ג ע"א גבי טריפה בסתר:

הלכה ה

בא העני כו'. ואחד מעשרה כו'. עי' כתובות דף נ"ב ע"ב ודף ס"ח ע"א גבי עישור נכסי וזה ג"כ הוה גדר צדקה ועי' תוס' תענית דף ט' ע"א בשם ספרי ע"ש דמרבה גם פרקמטיא וריבית וזה תליא בהך מחלוקת דקדושין דף י"ז גבי הענקה אם כספים הוה בכלל ברכה ועי' בתוספ' סוף ברכות דיצחק דרש דברכה רק במעשה ידיו ובזריעה ועי' כתובות דף ע"ט ע"ב גבי פירות מה הוה ובירוש' פ"ה דב"מ גבי דהמבטל כיסו של חבירו פטור משום דזה לא הוה בגדר ברכה ולא מיקרי שבת ועי' נדרים דף נ"ה ע"א גבי עללתא אם ספינה הוה עללתא ולכך מבעי לי' בירוש' שם אם המבטל ספינתו של חברו אם חייב ועי' ב"מ דף ס"ט ע"ב דאינו יכול להשכיר מעות וע"ש גבי ספינה גבי אגרא ופגרא ובירוש' שם הוה בזה מחלוקת דר"ל ור"י ע"ש ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' מלכים פ"ט ה"א מי הפריש מעשר יצחק או אברהם ורבינו ס"ל דהך דאברהם לא הוה רק בגדר תרומת מכס ואזיל לשיטתי' דס"ל בס' המצות דלא הוה רק מצוה לשעה ולא כבה"ג ועי' מנחות דף ע"ז ע"ב דמבואר כך ובתוס' יומא דף כ"ד ע"א ע"ש:

שם ולעולם לא ימנע כו'. ר"ל דזה מוטל עליו חיוב לחפש עניים ועי' שבת דף ק"ד ע"א מה דרכו ועי' בירוש' שקלים פ"ב ה"ד דפחות מזה אינו כלום וכמ"ש רבינו ובירוש' שם

משמע דצריך ליתן שקל שלם רק דמחלק לג' פעמים ועי' בהך דחגיגה דף ח' ע"א גבי טופלין ובירוש' שם אם אדם חולק חובתו ומדברי הירוש' ג"כ משמע דאם נתנן בב"א לא יצא רק דצריך לשלשם ועי' במנחות דף ק"ב ע"ב דמוכח שם דאם אמר הרי עלי בשני כלים והביא בכלי אחד אף אם יכול לקמוץ מזו בפ"ע ומזו בפ"ע ג"כ לא יצא וא"ש שם מ"ש רש"י ז"ל ובזה א"ש ג"כ דברי רבינו פי"ז מהל' מעה"ק ה"ח קבע נדרו ע"ש בכ"מ ומשום דשם נקט דקבעינהו בכמה כלים וע"ש דף ק"ו ולקמן אבאר זה:

הלכה ו

עני שאין כו'. ואם צריך לידע עכ"פ שהוא ישראל עי' ירוש' כתובות פ"ב ה"ו דאמר שם דצריך ע"א על זה שהוא ישראל במ"ע ועי' יבמות דף ק' ע"א ותוס' דף מ"ז ע"א ודף מ"ה ע"א אם חיישינן שמא הוא גוי ותוס' פסחים דף ג' ע"ב וסוף פ"ק דכתובות וכ"כ בזה:

שם ואם היו מכירין כו'. כן הוא בירוש' פ"ח ה"ז דאז אין מדקדקין עליו ע"ש אך לפי הטעם המבואר שם י"ל דנ"מ בין איש לאשה אף דלכסות אשה קודמת כמבואר בהוריות דף י"ג ע"א ועי' סנהדרין דף מ"ה ע"א עיין שם גבי סקילה ונ"מ גבי מלקות באשה דבמכות דף כ"ג נקט הטעם משום ונקלה ועי' תוס' סוטה דף ח' ע"א ורבינו בהל' סנהדרין פט"ז ה"ח ממעט זה מקרא דוהכהו וכן הוא בספרי פ' תצא פיסקא רפ"ו לגבי אשה מאי ובהל' סנהדרין אבאר זה:

הלכה ז

מפרנסין ומכסין כו'. והנה אם מיירי בסתם ב"נ או אף בידוע שעובד ע"ז הנה מלשון רבינו בפ"י מהל' מלכים משמע דאף בידוע שעובד ע"ז מדחלק בין ב"נ לזה ע"ש בהי"ב דמשמע כך ותוס' ע"ז דף כ' ע"א בד"ה ר"י דמשום דרכי שלום שאני ושם דף כ"ו ע"ב בתוס' ד"ה ולא דכ' שם דסתם גוים הם עע"ז ושם דף ס"ד ע"ב דבעי גמר דין ושם דף ל"ו ע"ב ד"ה משום גבי זונה דסתם לא אמרינן דודאי נבעלה ודלא כמ"ש רש"י ביבמות בכ"מ ועי' סנהדרין דף פ"ב וחולין דף י"ג ע"א גבי מין אם אמרינן דנשייהו לא מפקרי והנה כ"כ בהל' מילה דרבינו ס"ל דלא כשיטת התוס' בע"ז דף ס"ד רק דב"נ א"צ גמר דין וצריך לחלק דכאן מיירי כעין דאמרינן בחולין דף י"ג ע"ב גבי עכו"ם שבחו"ל ובתוס' ע"ז דף ב' ע"א ואף דמדברי רבינו בהל' מלכים שם מוכח דהא דקי"ל בחולין דף י"ג ע"ב דמגוים מקבלין קרבן אף אם הוא עע"ז וכן פסק רבינו בפ"ג מהל' מעה"ק זה רק בזמן המקדש אבל בזמה"ז אין מקבלין רק ממי שנזהר בז' מצות וכהך דזבחים דף קט"ז ע"ב ע"ש ועי' בירוש' מגילה פ"ג ה"ב ופ"א הי"ג גבי אנטנינוס ותוס' ב"ב דף ח' ע"א ועי' ירוש' תענית פ"ג ה"א דמתריעין שירדו גשמים בשביעית בשביל פרנסת גוים וברש"י תענית דף ט'

ע"א ד"ה מטר ותוס' שם דף כ"א ע"ב ד"ה אמרו דלא ס"ל כן אך צריך לחלק כעין הך דע"ז דף ט"ז ע"א דמשמע שם דנ"מ בין להגין שלא ינזקו שרי ורק להצילם לא ועי' לקמן פ"ח ה"ט גבי דאסור לישראל ליטול צדקה מן הגוי ומחלק שם דמשום שלום מלכות מותר ומחלקו לעניי עכו"ם ובפ"י מהל' מלכים ה"י כ' שם סתמא דמקבלין ולא חלק וכן בתוספ' ובירוש' ספ"ה דגיטין וכ"מ מבואר שם דגבאי ישראל גובים גם מב"נ מפני דרכי שלום ע"ש ועי' סנהדרין דף נ"ז ע"ב מוכח דגם על ב"נ מוטל לעשות צדקה ע"ש ובהך דב"ב דף ד' ע"א ובדברי רבינו ספי"ב מהל' רוצח ועי' בסוטה דף מ"ח ע"ב וצ"ל דמ"מ אסור מחמת הך לאו דלא תחנם דע"י זה מקבלין שכר ועי' תוס' חגיגה דף י"ד גבי אין מלמדין ד"ת לגוי וזבחים דף קט"ז ע"ב דלהורות להם מותר ע"ש ובכתובות דף כ"ח דאסור ללמד גם לעבד תורה וזה תליא אם גבי עבד שייך לא תחנם וכ"כ בזה בהשמטות לח"ב דרבינו ס"ל בהל' זכי' פ"ט ובהל' רוצח פי"ב דרק בעבד רשע אסור להשיאו עצה ועי' בירוש' כתובות פ"ב ובמגילה פ"ד דר"ג למד לטבי תורה ומשום דכשר הי' כמבואר ברכות דף ט"ז וסוכה דף כ' ע"ב ועי' יומא דף פ"ז ע"א ראוי לסמוך כטבי גם י"ל דר"ג לשיטתי' בירוש' ספ"א דע"ז דלא ס"ל הך לא תחנם ודלא כתוס' עירובין דף ס"ד ע"ב ד"ה ולמדנו אך כ"כ דיש ב' מיני צדקות אחד להגין מן היסורין כמבואר ב"ב דף י' ואחד לתקן ע"ש דף ט' והך דלהגין ליכא דין דלא תחנם לכך ר"י שם דף ח' לא פלגינהו לעניי עכו"ם וא"ש מ"ש התוס' ורש"י דף י"א ע"ש וא"כ י"ל דיש נ"מ בין היכא דנותנן לגבאי צדקה דאז תכף כשבא לידו זכו בו עניים ולכך אסור לקבל ממנו רק משום שלום מלכות ובין היכא שנותן למי שאינו גבאי ובזה מיירי רבינו בהל' מלכים וכן להיפך לחלק להם י"ל דגבאי שרי והוה כעין לב ב"ד מתנה שזה לא יחול עליו שם צדקה וכעין הך דשבועות דף י"א ע"ב וכ"מ וזה רק בשל צבור וכמ"ש התוס' במנחות דף ט"ו ע"ב וכ"מ וכ"כ בזה ובזה יש ליישב מה דמוכח מדברי בה"ג בהל' כיסוי הדם דלכך אין משתכרין בשל עניים משום דהוה כהקדש ובגמ' דילן בכתובות דף ק"ו וערכין דף ו' ע"ב מבואר להיפך וכ"כ בזה אך לפי מש"כ י"ל כעין דאמרינן במעילה דף י"א דלכך אין מועלין משום דיכול לקנות מהם שלמים וה"נ בגבאי צדקה הא אפשר שיתן אותו לעניי גויים ולכך י"ל הא דמבואר במנחות דף כ"א ע"ב גבי מלח דאין מועלין באותן שעל הכבש ושבראשו של מזבח ע"ש ברש"י אך באמת הטעם משום דהכהנים לוקחים מהם לאכילת קרבנם וכן מה דמבואר שם דף ק"א דצריך לשפות להגזירין שם ג"כ י"ל משום דילמא יטלו מהם הכהנים כמבואר במנחות דף כ"א ע"ב ובתוס' דף כ' ע"ב דהכהנים ניאותין מהם ועי' קדושין דף נ"ד ע"א גבי כתנות כהונה ובמ"א אבאר זה. אך מ"מ ישראל אם נדר צדקה

אינו יוצא אם חלקן לב"נ ועי' שבועות דף ל"ה ע"ב גבי מלכותא דקטלא דמוכח שם דחדא משיתא נותנים להם מן מה ששייך לגבוה ועי' ב"ב דף ע"א בנמ"י וב"מ דף ע"ה ע"א דשתות הוה דבר מועט:

שם ואסור להחזיר כו'. עי' סנהדרין דף צ"ג ע"א וכי דרכו של בועז כו' דמשמע רק בועז אבל אחר שפיר די בזה:

הלכה ח

ואם שבת כו'. ודג כו'. עי' מ"ש רבינו בהל' אישות פי"ב ה"י גבי אשה דצריך ליתן לה מזונות ושם לא חשיב ירק וי"ל משום הך דנדרים דף ל"א ודף ס"ג ע"ב וב"ק דף פ"ב ע"א וירוש' פ"ד דמגילה דתקנת עזרא לאכול שום בע"ש ועי' עירובין דף נ"ו דשום יש עליו שם ירק ושבת דף קי"ח ע"ב במה מכבדו כו' וזה לא שייך גבי אשה:

הלכה ט

עני שאינו רוצה כו'. ונותן לו לשם מתנה או לשם הלואה כו'. עי' ברא"ש בכתובות דמביא שם ב' הברייתות וצ"ל כך דבגבאי צדקה אם יפתח לו בשעת נתינה לשם הלואה לא יוכל אחר כך ליתן לו במתנה כיון דכבר נתחייב לשלם לצדקה ונשתעבד לעניים לשלם להם אינו יכול לזכות לעצמו וכעין גבי מתנות עניים וכבר הארכתי בזה לעיל ונ"מ ג"כ למי שהפריש מעות של צדקה ואח"כ העני אם יכול ליטלם לעצמו ועי' בירוש' נזיר פ"ב ובתוספ' שם דאם אמר הרי עלי קרבנות נזיר ואח"כ נזר הוא בעצמו דיכול להביאם עבור עצמו וזהו בעצם הך עובדא דב"ק דף ל"ו ע"ב במה דאמר שם איזיל ואברי נפשאי ופי' הגמ' שם כך דהנה כ"כ במ"א דאף דמבואר בגיטין דף ל' גבי מלוה מעות את הכהן ואת הלוי דמפריש עליהן מחלקן דזה רק היכא שהשם שלהם כבר חל עליהם משעת הפרשה אבל ראשית הגז ופדה"ב דכל זמן שלא נתנם להכהן לא חל עלי' שמם עליהם לא מהני וגם מזכה ע"י אחר ג"כ לא מהני ועי' תוס' בכורות דף נ"א ע"ב ד"ה אבל דאף אם זקפה עליו במלוה אף לס"ד לא מהני כלום אם מחל לו הכהן ועי' חולין דף קל"ט ע"ב גבי ערכין דחולין הם עד שיבואו ליד כהן ולכך חייב באחריות וזהו ג"כ ר"ל הגמ' בערכין דף ו' ע"א גבי סלע זו לצדקה דלכך צדקה הרי היא בב"ת משום דאינה כהקדש ולא שייך על זה לומר כל היכא דאיתא בי' גזא דרחמנא איתא וכ"כ בזה והנה שם אמר דאם נימא דמותר להשתמש בה מחייב באחריות ע"ש ברש"י משום שולח יד וכעין הך דירוש' ספ"ו דדמאי גבי החליף את המעה וכן י"ל כמו הך דב"מ דף מ"ג ע"א דהוה עלי' ש"ש ושואל ע"ש אך באמת זה לא דמי כל דאמאי לא הוה כמו הך דב"ק דף צ"ג גבי ארנקי דצדקה דפטור מפשיעה וכמו הך דחולין דף קל"א ע"א גבי המזיק מתנות כהונה

אך באמת ר"ל כך דאם הי' אסור להשתמש בהם אז אף אם נשתמש בהם פטור מלשלם דכיון דאסור הוה כמו שקיים נדרו כיון שהפריש הסלע והוא עצמו הוא גזבר והוה כעין האוכל מעשר שני שלו המבואר בירוש' פ"א דמע"ש ובדברי רבינו ספ"ז מהל' מעש"ש דאין לו מה לעשות דאיסורא דעביד עביד משא"כ כיון דקי"ל דמותר להשתמש א"כ לא קיים כלל הנדר וא"כ אם נאבד מוטל עליו החיוב מצד הנדר ומ"מ לא אמרינן דכיון דהוציא אותה שוב נתבטלה דרק זה אמר דגבי מטבע הוה הכל אחד וכמש"כ במ"א גם י"ל דיוכל אח"כ ליתן מעות בעבור זו המטבע וכ"כ בזה במ"א ומ"מ מהני מ"ש רבינו בפ"ח ה"א מפריש ומניח כו' אף דעדיין לא קיים כלל הנדר מ"מ י"ל דנ"מ דאם נשבח הסלע כמו הך דכתובות דף צ"ג ע"ב גבי זוזי חדתא ועי' מעש"ש פ"ד מ"ח ע"ש בפיהמ"ש ובר"ש דמשמע דלא אמרינן דחל על האיסור שיהא משועבד למעש"ש כמו שהוא שוה עכשיו אך מ"מ מה שאכל אז שהי' אז חצי' אף שכעת לא הוה רק רובע אם נימא דמיירי שהאיסר שם ביוקר ועי' ב"מ דף ע"ז ע"א ובדברי רבינו הל' שכירות פ"ט ה"ד ובהשגות שם אם מה שעשה שמין לו עכ"פ כאותו הזמן או לא וע"ש בירוש' דמבואר כך דאין שמין רק כמו עכשיו משום דכ"ז שלא גמר לא נתחייב כלל עי' בע"ז דף ס"ה ע"א גבי דאמר חבית כו' וב"ב דף פ"ו ע"ב וב"מ דף פ"ג ע"ב במי שהשלים כו' ושם דף ע"ט ע"א וכ"מ מ"מ גבי מעש"ש שפיר תפיס ובהך דכריתות דף כ"ז ע"א גבי שבח הקדש למי שייך ועי' סנהדרין דף ט"ו ע"א גבי מתפיס מטלטלין לערכין חזינן דאע"ג דכ"ז שלא נתן הדמים לכהן אינו כלום כמבואר בחולין דף קל"ט הנ"ל מ"מ שפיר חל על המטלטלים שיהיו משועבדים לזה וכעין מ"ש התוס' מנחות דף ע"ו ע"א גבי לחמי תודה ובגיטין דף ס"ו ע"א גבי מחמרא ע"ש בתוס' ורמב"ן ובמ"ש רבינו בהל' שגגות פ"י ה"ט דהמותר שייך לו אך שם יש קרא על זה כמבואר בכריתות שם דף כ"ז ע"ב ובמגילה דף כ"ז ע"א וכ"כ בזה במ"א. עכ"פ יש שם נדר על מה שהפריש ולכך שייך גדר מתפיס כמבואר בנדרים דף ו' ע"ב וכאן פ"ח ה"ב ולכאורה לא דמי רק כמו מתפיס בשבועה כיון דלא חל על החפץ רק על גברא וע"כ כמש"כ ועי' רא"ש נדרים דף ח' ע"א ע"ש. עכ"פ הנדר לא נתקיים כ"ז שלא נתן לעניים וא"כ ממילא אף אם הוא עני אינו יכול ליטלם לעצמו ולכך קאמר ר"י דכיון דאנן יד עניים אנן א"כ הוה כמי שבא ליד עניים ושוב שפיר מצי ליטלן לעצמו כיון שכבר קיים הנדר כן נ"ל פי' דברי הגמ' ועי' גיטין דף ל' ע"ב במה דפליגי שם רש"י ותוס' אם יכול לזכות ע"י עצמו ובמ"א כ' בזה:

הלכה י

מי שאינו רוצה כו'. כבר הארכתי בזה לעיל דבצדקה מה ששייך ליתן לקופה כופין אותו אך לא בגדר שיעבוד נכסים רק דמכין אותו וממשכנין אותו בגדר כפייה לא בגדר גבייה וכמ"ש הבעה"מ ז"ל פ"ד דב"ק בשם רה"ג ועי' מ"ש ה"ה ז"ל פי"ב מהל' אישות הט"ו וכבר הארכתי בזה בהל' שקלים ובהל' ערכין ולכך כ' רבינו דיורדין לנכסיו בפניו לא בגדר שיעבודא ועי' בכתובות דף מ"ח ע"א ובדברי רבינו בהל' נחלות פי"א הי"א ושם הנתינה ע"י אפוטרופוס רק הפסיקה הוא ע"י ב"ד ועי' מגילה דף ל' ע"א דמבואר שם דשולחנות לא יתבי בע"ש וב"ק דף קי"ג ע"א גבי דין בע"ש ומ"מ כאן ממשכנין משום דזה לא הוה גדר דין ועי' תענית דף ח' ע"ב קשה יומא דמטרא כו' ר"ל כמו שדין אינו בע"ש כך מטרא ועי' בירוש' פ"א דמגילה ובתוספ' דתרומות שקלים אם חל בשבת מקדימין מע"ש ע"ש:

הלכה יא

אדם שוע כו'. עי' תענית דף כ"ד ע"א דגבאי צדקה הוה טשו מיני' ע"ש:

הלכה יב

אין פוסקין כו'. עי' גיטין נ"ב ע"א גבי אפוטרופוס משום דהוה דבר שאין לו קצבה ואף דהא יותר מחמש אינו חייב ליתן ועי' תוספות כתובות דף נ' ע"ב דזה מיקרי דבר שיש לו קצבה אך באמת לכך קאמר כאן דאין פוסקין ר"ל שיהא דבר שיש לו קצבה וא"כ יחוייב האפטרופוס ליתן דלא מהני פסיקתן כלל וגם נ"מ דגם צדקה שהוא בגדר צרכי העיר כמו לת"ת וכמ"ש לעיל בזה ג"כ א"צ ליתן גם יש לחלק בין אם הגיעו לעונת הפעוטות דאז מתנתן מתנה במטלטלין וע"כ מיירי כעין הך דנקט כאן דגבי צדקה מקבלין מן התינוקת דבר מועט ור"ל כה"ג דאם לא כן הוה גזל והך דפרק א' דשקלים גבי קטן שם רצה לומר כגון במופלא סמוך לאיש דנדרו נדר וכ"כ בזה בהל' שקלים והך דגיטין דף נ"ב רצה לומר דלא שייך על זה חינוך ועי' בבא קמא דף מ' ע"א יתמי לאו בני כפרה וב"מ דף ק"ב ע"א קטן לאו בר דרכי שלום הוא וכ"מ ועי' נזיר דף כ"ט ע"א כל חינוך דלא חשוב א"צ ולכך כאן אם ע"י זה נעשה להם שם חייבים בחינוך וא"ש:

הלכה יג

עני שהוא קרובו כו'. עי' נדרים דף ס"ה ע"ב כל הנופל כו' ובקדושין דף ח' ע"ב דאמר שם דכ"ע מחייבי אך בירוש' פ"ב מבואר להיפך ועי' בקדושין דף ט"ו ע"ב גבי גאולת קרובים ודף י"ח ע"א ודף כ"א לקובעו חובה ובהך דכתובות דף מ"ז ע"א ברש"י ד"ה כיסא דמשמע שם דאין כופין האב וצ"ל דכיון דקי"ל דלהוציא מבית השבי אשה קודמת

כמבואר לקמן פ"ח ה' ט"ו שוב לא שייך כאן לומר דהחיוב מוטל על הקרובי' וגם יש לחלק בין הני קרובים דהם יורשים ועי' ב"ב דף קע"ד ע"ב גבי משה בר עצרי ע"ש דבנו * שאני וגם ראי' דלמה הצריכו לתקן פדיונה גבי בעל תחת פירות הא קרוב הוא לה מן הכל עי' ב"ב דף קי"ג ע"א ד"ה מתה ובירוש' כתובות פ"ט ותוס' ב"ב דף מ"ט ע"ב ושם דף קנ"ח וכ"מ אך י"ל דנ"מ שאינו יכול לומר הרי גיטה כמבואר בכתובות דף נ"ב:

[השמטה לדף ס"ה ע"ד. **במ"ש לגבי משפחת אם לענין פדיון. ומדברי** רבינו בפכ"א מהל' אישות הי"ח מוכח שם דתוך כ"ד חודש מחוייבת האשה להניק את בנה בתורת חיוב ואינה יכולה להטיל על ב"ד דגופה משועבד להתינוק ועי' קדושין דף ל"א ע"ב אשה אין ספקה כו' ע"ש בתוס' ושם דף כ"ב ע"א ותוס' כתובות דף ל"ט: ע"כ השמטה]

הלכה טו

האומר כו'. יתנו לשניהן כו'. הנה מה ר"ל יתנו אם ר"ל יתנו לכל אחד מאה דינר עי' ב"ק דף מ' ע"א גבי כופר ובהך דירוש' פ"א דחגיגה הובא בתוס' שם דף ח' אם אדם חולק חובתו בשני בהמות וכבר הארכתי בזה בהל' שקלים פ"א עי' בתוספ' ב"ב פי"א גבי האומר תנו מאתים זוז ליובש"ו והיו שם שנים דיחלוקו דלא כהך דכתובות דף פ"ה ע"ב עי' מ"ש ה"ה פי"א מהל' זכי' עי' בדברי רבינו בהל' ערכין פ"ב ה"ח דיורשים די בפחות שבלשונות ולא אמרינן ספיקא לחומרא כיון דהם לא נדרו אך אני בחיבורי ביארתי שם בענין אחר ועי' במנחות דף ק"ב ע"ב דמבואר שם דאף דיעבד לא מהני אם חלקן וכעין הך דכתובות דף צ"ח וע"ש דף ק"ה ע"ב במה דאמר שם ר"ש היא דאם הביא עשרון אחד כו' משום דס"ל דנדר בכלי אחד והביא בשני כלים יצא וע"כ דיש בכל כלי עשרון ומצטרפי ועי' תוס' נדה דף ס"ו ע"ב ד"ה כל ובאמת בהך דכתובות דף צ"ט הנ"ל יש לפרש כך דר"ל הלוקח ציוה ליקח כור והוא לקח לו לתך וכן מוכח בהך דמעילה אך הלשון דכתובות לא משמע כן וע"ש דף צ"ט ע"ב ברש"י ד"ה של כולם דמשמע דהשינוי הוה גם ללשון ראשון משום שלא מכרן בב"א אך באמת ר"ל דכיון דשל אחרון מכרו בטל שוב לא מכר הג' מאות ובאמת זה תליא היכא דשנה בשליחות אם אז כל השליחות בטל ועי' בסוף בכורות גבי הך מחלוקת דקרא לט' י' אם קדוש או אינו קדוש ולי"א י' לכ"ע אינו קדוש ע"ש בתוס' ובאמת זה תליא אם זה הוה בגדר גזיה"כ וממילא ולא שייכא בו כלל הך לתקוני שדרתיך כו' [השמטה אך כך דעי' בגיטין דף כ"ט ברש"י שם במ"ש בד"ה דכ"ע הלכך אפי' כו' ואח"כ סיים דקיבל החפץ כו' ושם בע"ב ד"ה ואזלי וע"ש בתוס' ד"ה ר"י וברא"ש שם אך באמת אין הפי' כן דזה ודאי הא דשליח עושה שליח זה לא מצד דעתו של המשלח רק דזהו בגדר דין דילפינן בקדושין דף מ"א דשליח עושה

שליח רק היכא דקפיד אמרינן דהוה תנאי בהשליחות אך זה היכא דעשה שליח לעשות הדבר אבל היכא דלא עשה שליח רק לעשות שליח ס"ל דאין עליו שם שליח כלל ע"ש בגמ' גבי מילה וא"כ ר"ל כך דזה ודאי אף בסתם אם נתן לה תחילה הגט ואח"כ נתן לה החפץ י"ל דהוה קפידא כמו בהך דכתובות דף פ"ה ע"ש בתוס' רק דזה לא שייך לגדר השליחות וכן ר"ל רש"י בגיטין שם מ"ש אפי' שינה לא ר"ל דהיינו בקבלת החפץ דהרי סיים להיפך רק דר"ל במה שציוה לאחר לקבל החפץ דהא אין השואל כו' רק מ"מ דלא גדרו בהשליחות רק דכן הוא הדין לא מצד דהוה תנאי בשליחות אבל היכא דלא עשה שליח רק לדבר פרטי אז אין עליו דין שליח כ"ז שלא עשה הדבר דבאמת כ"כ בזה בח"א פ"ג מהל' אישות אם השליח יש עליו שם שליח תכף או לאחר שהתחיל לעשות הדבר ע"ש ובזה יתבאר ג"כ מה דרבינו בהל' שכירות פ"ט ה"ח גבי שכרו להביא קנים גרס שם מהכרם ולא כגירסת התוספ' והרי"ף ז"ל להכרם משום דא"כ לא עביד שליח שליחותו כיון דלא הביא לו משא"כ אם ציוה לו מאותו המקום אז אף שלא מצא מ"מ הליכתו לשם מיקרי עשה שליחותו וזה ר"ל הגמרא שם דהיכי דא"ל אל תגרשה אלא בימין כו' דכיון דלא עשאו שליח רק לגרשה בימין א"כ לא התחיל עדיין שם שליח עליו ושוב א"י לעשות שליח אחר במקומו ולכך א"ש מה דהקשה התוס' ביבמות דף ק"ד ע"ב דלמה לא מהני עע"ג בחליצה ע"ש משום דהקפידה התורה ברגלו לא מהני מה דאחר עע"ג וא"ש אם האחר הוה ג"כ אח לא מהני דמ"מ לא הוי חליצה ברגלו וכן גבי שליח כה"ג ועי' בדברי רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"א דדייק שם ג"כ גבי שליח או שהוא בעצמו לקח ההקדש ונתן לשליח או שאמר לשליח שיקח בעבורו ליתן לאורחים דאז תכף נעשה שליח משא"כ אם ציוה לו ליטול לעצמו אך התוס' שם במעילה דף י"ח ע"ב ועי' רש"י קדושין דף נ' ע"א ד"ה נזכרתי ושם דף מ"ג גם יהי' נ"מ אם בעה"ב הוא גזבר דלשיטת הראשונים לא מעל עד שיוציא אז יהי' נ"מ אם אמר ליטלן לצורכו או לצורך השליח וע"ש בתוס' דף כ"א ע"א ושם אבאר זה וכן נ"מ להך דפסחים דף פ"ח ע"ב ובדברי רבינו פ"ג ה"א גבי האומר לעבדו צא ושחוט עלי כו' אם נמנה על פסח אחד אם יכול למשוך על פסח אחר וע"ש דף צ"ח ע"ב ולא אמרינן דמשכו עצמן מזה ובאמת היכי משכחת לה הך דין דירוש' והובא בדברי רבינו שם פ"ב הי"א דהנמנה על שני פסחים אוכל מן הנשחט ראשון אמאי לא הוה כמו משך אך י"ל דמיירי ע"י ב' שלוחים ובב"א ועי' בעירובין דף נ' ע"ב גבי הך שאמר לעבדיו ותוס' שם דף מ"ט ע"ב ד"ה מ"ט ובתוספ' שם פ"ג מה דמחלק בין אם טעה בדין דאז הוה כמו עקירה בטעות ועי' מ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות בעירובין שם אך באמת לפי הנראה מדברי רבינו בפ"ג מהל' ק"פ ה"ח דרק

היכא שהם בגדר חבורה אז יכולים לימשוך מפסחם ולכך צריך למנות עמו עוד אחד ועי' בירוש' פ"ח ה"ד דמשמע שם דלמ"ד כל מה שיבואו מנויו הם ר"ל דהם הכל מבני חבורה לא מקופיא אם הפריש פסח כשהוא יחיד ואח"כ משך ידו ואח"כ נמנה אחר מהני ולא הוה כמו שנשתייר פסח בלא בעלים ועי' בבלי דף צ"ט ודף פ"ט ודף ע"ג ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה פסולו וע"כ דכ"ז שאין לו חבורה לא מהני המשכה וט"ס שם בירוש' וצ"ל אדעתי' דר"ה פסול משום דכיון דאח"כ נמנה עמו אחר הוה מתחילה כמו חבורה ומהני משיכה ולר"ז לא מהני וכן שם גבי תמורה צ"ל להיפך וכעין הך דיומא דף נ' ודף נ"א ע"ש ועי' נדרים דף ח' ע"כ השמטה] וכעין הך דב"ק דף ק"י ע"ב גבי אדעתא דהכי ועי' בנדרים דף ל"ו ע"א גבי פיגול מה דמחלק שם בין שוגג למזיד דגבי שוגג י"ל לתקוני ולא גבי מזיד ר"ל דגבי שוגג העיות הוה לא במה ששחטן לשם שלמים עי' מנחות דף מ"ט ע"א רק במה שטעה שסבר שהוא שלמים משא"כ במזיד דזה הוה דין וממילא וכן ר"ל במה דמבואר בכתובות דף צ"ט ע"ב היכא דטעה שליח לא ר"ל כפי' המפרשים שם ע"ש רק ר"ל דהשליח טעה דסבר שבעה"ב ציוה לו כך ובאמת לא ציוה לו כך וא"כ נמצא הטעות הוא שסבר שכך אמר לו ולכך עשה כן והוה כמו עקירה בטעות דמנחות דף מ"ט ע"א ע"ש ועי' במ"ש רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"א מבואר כך דכיון דפסקינן דמוסיף על דבריו הוה נהי דהקנין לא הוה רק לתך כמו שפסק רבינו בהל' שלוחין פ"א ה"ד מ"מ זה רק משום דשליח לא הוה רק אם אמר לו בפירוש וכמ"ש רבינו בהל' ק"פ פ"ג ה"ו דע"י אומדן דעת לא הוה שליח וכעין מ"ש הר"ן ז"ל בנדרים דף ל"ו ע"ב וע"ש בתו"י ותוס' כתובות דף ע' ע"ב וגיטין דף ס"ו ולא הוה כמו הך דקדושין דף מ"ה ע"ב דארצויי ארצי קמי' דאב שאני וכעין הך דכתובות דף י"א ע"א וגם דבר שצריך להוציא מתחת ידו צריך על זה שליחות גמור ועי' עירובין דף ע"א ובדברי רבינו בהל' תרומות פ"ד אך שם רק מכאן ולהבא ולכך ג"כ ס"ל לרבינו בהל' מעילה פ"ז ה"י דאם לא היו צרורין לא מעלו שניהם והטעם דזה הוה רק כמו גילוי דעת בעלמא שיוכל להשתמש ולא הוה שליחות גם לא הוה כמו שלא ברשות ולכך שניהם פטורים וכן גבי מוסיף ג"כ כן ולכך הלתך מיהו קנה ולא אמרינן כמבואר בירוש' כתובות שם וכ"מ דבטל מקצתו בטל כולו דהביטול לא הוה מחמת הדבר רק מחמת הדין וכעין הך דקדושין דף נ"א גבי קני את וחמור דהיכא דרק עפ"י דין לא הוה קדושין לא מחמת הדבר לא הוה זה ועי' מ"ש הר"ן ז"ל רפ"ב דקדושין גבי שליח ובפ"ב דגיטין גבי מכר לו עציץ וזרעים וב"ב דף קכ"ו ע"ב גבי לא עשה ולא כלום דחלק פשוט ע"ש ולא אמרינן דבטל מקצתו בטל כולו וכמו את וחמור ובמ"ש ה"ה ז"ל בהל' מכירה פכ"ה הי"ג אבל אם נימא דהוא מעביר על דבריו אז

בטל מקצתו בטל כולו ועי' בירוש' תרומות פ"ד ה"ד דלאחר גמר השליחות לא נתבטל הראשונות ונ"מ גבי הך דסוף בכורות אם נימא כמ"ד די"א לא קדוש מ"מ העשרה שפיר עביד שליחותו וכמ"ש התוס' שם דעל זה נגמר השליחות ולא מיקרי שינוי וכעין שכ' ה"ה ז"ל בהל' גירושין פ"ט ה' ל"ז גבי קדם חפץ לגט ומ"ש התוס' גיטין דף פ"ג ודף פ"ד אם מיקרי זה עבר על תנאי היכא דלא פעל כלום ומ"ש ה"ה ז"ל בפ"ח מהל' גירושין הי"א ותוס' ב"מ דף נ"ז ע"א ד"ה יצא דגבי הקדש לא הוה אונאה כיון דלא יצא לחולין ובירוש' פסחים פ"ה ה"ג וא"ת פסול כמי שלא קדם. ולמ"ד דגם ט' לא מהני בשליח אם נימא דבטל כל הדבר וגם לא נפטרו במנין הראוי אך זה יהי' תליא אם זה הוה ממילא או לא וזה תליא בהך מחלוקת דנזיר דף ל"ב ע"א אם רק טעותו אז קדוש גם יש לומר הטעם דמאן דאמר דרק אם קרא לי"א אז אינו קדוש משום דכ"כ לעיל דיש לומר דהא דקרינן לטעות מעשר תמורה זה רק בי"א ולא בט' ובירושלמי ריש פרק ב' דקדושין ממעטינן תמורה משליח מקרא וכמו שכתבתי לעיל בזה על כל פנים יש לומר דצריך ליתן לכל בית הכנסת מאתים זוזי:

[השמטה **וגם נראה דזה דקי"ל דבין שקרא לט' י' או לי"א י' השליח לא קדוש זה רק לדידן היכא דטעה השליח אבל אם עשה כן בכונה לדידן דקי"ל דכונה מהני וכמ"ש רבינו בהל' בכורות פ"ח ה"א גם בשליח מהני ולכך דייק שם רבינו בהל' ב' שלא עשה שליח לטעות ולהפסיד וכעין הס"ד בנדרים דף ל"ו ע"א וכמש"כ לעיל אבל במזיד מהני דזה ממילא וכן משמע לשון הגמ' בסוף בכורות שם טעותו היא לא איבעי לך למיטעי כו' ע"ש ועי' תוספ' ב"מ פ"ז דמבואר שם דאם אמר להם סתם עשו בתוך שלי והם עשו בתוך של חברו צריך לשלם להם ואם הראה להם והם טעו ועשו בתוך של חברו א"צ לשלם להם ואף דהא מבואר בב"מ דף מ"ב ע"ב גבי כריא דכשותא דלא מיקרי פושע ע"ש וע"ש בתוס' ד"ה מי ותוס' גיטין דף ס"ה ע"ב ד"ה הא אך באמת נ"מ כמ"ש רש"י ב"מ דף ע"ו ע"ב דמחלק בין סיירה לארעא באורתא וע"ש ברש"י דשוב הוה כמו שסילק הבעה"ב מעליו את הדבר ושייך להפועלים וה"נ כן גם יש לחלק בין לענין ליטול שכר ובין ליפטור ועי' ב"מ דף פ' ע"א גבי נקט פרשא וע"ש בתוס' ולקמן אבאר זה: ע"כ השמטה]

פרק ח

הלכה א

הצדקה הרי היא כו'. עי' בר"ן. והנה עי' בדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ד הי"ג והט"ז נראה דס"ל לרבינו דהא דצריך ג' רגלים הוא רק לענין אפריש ולא אקריב אבל להפרשה י"ל דעבר מיד בב"ת ועי' בירוש' ר"ה פ"א ה"א במה דאמר שם האומר הרי עלי עולה להביאה בשני בשבת דמיד שבא שני בשבת עובר וזה כמ"ש הר"ן ז"ל בנדרים דף ד' ובזה י"ל דאז עובר גם בבל יחל וא"ש דברי רבינו בס' המצות ל"ת קנ"ז דעובר על בל יחל וכבר עמד על זה הרמב"ן ז"ל במ"ע צ"ד אך ר"ל כה"ג דאז י"ל דשוב לא מהני ההבאה עי' בר"ן נדרים דף ס"ג וכ"כ בזה. והנה לפי מש"כ דעל ההפרשה עובר מיד י"ל דגם אשה מצווה על זה לד"ה וזהו כונת הספרי פרשת מטות דמבואר שם דאשה עוברת על ב"ת וכמ"ש הרמב"ן ז"ל שם והנה גבי ערכין אף דבגמרא דידן ליכא אלא מחד קרא משום דגביה ליכא אפריש ולא אקריב דמבואר בחולין דף קל"ט דכ"ז שלא נתן לגיזבר לא מיקרי הפרשה כלל מכל מקום הא יש ג"כ החיוב עליו שיעמוד בב"ד לעשות העמדה והערכה ובפרט לשיטת רבינו דס"ל בספ"א שם דהעמדה לפני כהן מעכב וכבר הארכתי בזה שם בזה ודאי עבר על ב"ת מיד ועי' בריש פ"א מהל' ערכין ועי' תוס' ר"ה דף ד' ע"א מה שנסתפקו שם אם גבי מעשרות שייך לאו דב"ת קודם הפרשה והביאו ראי' דליכא שם שני פסוקים אך באמת בירוש' שקלים פ"ג מבואר דגם בטבל יש ב"ת ועי' במ"ש רבינו בספ"ב מהל' חגיגה דיש עוד לאו בזה דהשמר פן תעזוב ובספרי פ' ראה פיסקא ע"ד מרבה שמיטה ויובלות ור"ל אף דאז לא שייך מעשרות מ"מ עובר או כשיטת רבינו בחגיגה שם לענין דצריך להאכילו או דר"ל כגון אם יש לו מעשרות משנה שעברה ואף דבל"ז אז הוה זמן הביעור י"ל כמ"ש התוס' ר"ה לעבר עליו שני לאוין וכמבואר בירוש' תרומות פ"ג ה"ו דהך לאו דלא תאחר קאי אזמן הביעור וגם אם נימא דאין בטבל דין דב"ת מ"מ י"ל דיש ב' דינים בקריאת תרומות ומעשרות הקביעות והקריאת שם והקביעות מהני לפטור והקריאת שם להקדיש ולכך מבואר בירוש' ספ"א דדמאי דגבי קביעות מותר להקדים ועי' בדברי רבינו פ"ז מהל' מעשר ה"ג וכן נ"מ גבי מחשבה ועי' בתוספ' פ"ד דמעש"ש דהוה מחלוקת אם די במחשבה וכ"כ בזה. עכ"פ לאחר הקביעות קודם הפרשה אז הוה בב"ת להפריש ולאחר הפרשה קודם הנתינה אז הוה ב"ת לנתינה והנה הך מתנות עניים שכ' רבינו בהל' מעה"ק שם או דקאי על מעשר עני ולכך שייך זה ברגל או די"ל דרק גבי צדקה כיון דקי"ל דההפרשה אינו מועלת כלום וא"כ עיקר הנדר הוא הנתינה לעניים ובזה לא שייך רגל אך לפי מש"כ לעיל דמ"מ מועלת ההפרשה לענין שנתייקר הסלע

שייך השבח לעניים וה"נ י"ל כן ולכך מהני הפרשה שכ' רבינו וכמש"כ לעיל ואף דקי"ל במנחות דף ק"ג ע"א כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת דהפרשה אינו קובעת וכן מוכח מהך דב"ק דף ע"ח ע"ב אם אמר הרי עלי עולה והפריש שור ואח"כ נגנב די אם יביא שה ועי' ירוש' חגיגה פ"א סה"ה גבי אמר הרי עלי אשם בה' סלעים דהוה כמו נדר אף דאשם נתחייב כבר וכבר הארכתי בזה בח"א ובח"ב בהל' ערכין מ"מ כאן כיון דעל הדבר לא חל שם קדושה זה הוה רק בגדר נדר הפרשה הוה כאילו עוד נדר ולכך מועלת ההפרשה רק דמ"מ יוכל לשנותו דמין מטבע אחת היא ונ"מ דאם נדר והפריש כלי לא מצי לשנותו ואז אם אמר הרי זה אינו חייב באחריות ולכך מהני מתפיס בהסלע וכמש"כ:

הלכה ג

הנודר צדקה כו'. עי' בדברי רבינו בהל' ערכין פ"ב ה"ח דמבואר שם דאם מת לגבי היורשים הולכים אחר הפחות שבלשונות ועי' מש"כ שם לחלק והנה גבי צדקה מאי ועי' בהך דסנהדרין דף מ"ו ע"ב במה דבעי שם גבי הספד דאי משום יקרא דשכבא הוא מפקינן מיורשים ולפי הנראה מדברי השאלתות פ' חיי שרה פיסקא י"ד דר"ל מיתומים קטנים משום דבשעת מיתה נשתעבדו הנכסים לזה משא"כ אי משום יקרא דחיי אף דמשמע מדבריו דאם הם גדולים אין יכולים לומר דלא ניחא להו בזה ועי' בכתובות דף מ"א ע"א גבי פגם משפחה ע"ש בתוס' ד"ה ושם דף מ"ח ע"א גבי אשתו מ"מ גבי קטנים לא חל עליהם עדיין החיוב וה"נ יש לומר דנהי דקי"ל דשיעבודא דאורייתא והנכסים משועבדים שצריך לקיים הנדר שנדר מ"מ כל כמה שלא פירש לא נשתעבדו הנכסים רק לפחות שבלשונות ועי' בהך דבכורו' דף נ"א ע"ב ובר"ה דף ו' ע"ב בתוס' ד"ה יורש אם מה שמשלם עבור אביו אם הוה מחמת קרבן ראי' או חובה בעלמא כיון שאביו נתחייב ונ"מ דאם הי' אביו עשיר ולא הפריש עדיין עולה כמה היורשים חייבים להביא אם רק שוה מעה כסף או כפי עשרם אך באמת לפי הנראה מדברי רבינו בהל' חגיגה פ"א דרק אם הפריש אז יש אחריות קרבן אבל אם לא הפריש כלל אז לא מהני מידי ולא מחייבי כן גבי פדה"ב נ"מ אם מת הבן לאחר ל' דאז התשלומין רק בשביל שיעבוד הנכסים שכבר נתחייבו אז לא אמרינן חמש ולא חצי חמש לכ"ע ע"ש דף מ"ח ע"ב ואף דלכאורה כ"ז שלא קיבלו השיעור עדיין לא נפדה כלל וא"כ מאי מהני מ"מ י"ל דמחמת שיעבוד נכסים צריך לשלם כל מה דאפשר ושם אבאר זה. והנה לפי מש"כ גבי צדקה דאם קי"ל דאין אדם חולק חובתו וצריך ליתנו בב"א שוב י"ל דלכך פסקינן כאן ובהל' ערכין דצריך ליתן עד שיאמר לא לכך נתכוונתי כיון דלא מצטרף והוה כעין הך דנזיר

דף ח' ע"א גבי חדא נזירות ע"ש דספיקא לחומרא אך זה רק גבי הנודר עצמו אבל גבי יורשים דרק מחמת השיעבוד אין שייך זה ולכך די בפחות:

הלכה ד

אחד האומר כו'. ואם משהגיע כו'. כ"כ בזה במה דמבואר בתוספ' ספ"ב דמגילה דמדעת גבאי שרי והטעם כעין הך דב"ב דף ח' ע"ב בתוס' ד"ה לשנותו ושם דף ט' ע"א דאדעתא דידי אתי וכמו בהך דמגילה דף כ"ו ע"א גבי בי כנישתא דמתא מחסיא אך זה רק בדבר השייך לצבור וכמ"ש התוס' מנחות דף ט"ו ע"ב ושם דף פ"ח ע"א דהך לב ב"ד מתנה רק בשל צבור ועי' ב"מ דף ק"ט גבי ספר מתא וכו' דכמותרה ועומדין דמי וכמ"ש רבינו בפ"י מהל' שכירות ע"ש בהשגות ולכך פסק רבינו לקמן בה"ו דאם נשתקע שם הבעלים מותר לשנותו אף לדבר הרשות דאז שוב מיקרי של צבור ועי' ב"מ דף ע"ח ע"ב גבי מגבת פורים ומה דאמר שם אדעתא דמילתא אחריני לא יהבי אך שם כיון דהדבר לא נתקיים א"א לשנותם משא"כ כאן גבי נר דכבר נתקיים ובאמת י"ל דלפי מה דמבואר ב"ב דף ג' ע"ב גבי אבנים וקורות דלא ימכרם רק לפדיון שבוים וכמבואר לקמן בה' י"א ובאמת דין קדושת ביהכנ"ס עדיין לא חל עליהם כיון דקי"ל הזמנה לאו מילתא וגם בזה כ"ע י"ל דמודו ועי' תוס' מגילה דף כ"ז ע"א ד"ה אבל ושם דף כ"ו ע"ב רק הטעם משום דאסור להם לשנות כיון דעדיין לא נתקיים הדבר כלל רק דמ"מ במעות י"ל דמיירי כגון שגבו סתם וכעין הך דהוריות דף ג' ע"ב ולכך שפיר בני העיר יכולין לשנות ובזה א"ש בהך דמגילה דף כ"ז והובא בדברי רבינו בפי"א הט"ו דמבואר שם דאסור להוציא המעות רק לצורך קדושה חמורה דשם מיירי שגבו בפירוש לשם זה רק לקדושה חמורה זה לא הוה שינוי דזה מאליהם הוא בא וכעין דאמרינן בירוש' שקלים פ"א ה"ה מאליהם הוא בא לכלי שרת וה"נ כן דזה בכלל זה משא"כ לקדושה קלה והכא מיירי שגבו סתם וכן מדוייק לשון רבינו דכאן כ' לבנין ושם כ' לבנות ע"ש משא"כ אם כבר קנה אבנים או קורות אז הוה כמו שנדרו אז לביהכנ"ס וכמש"כ לעיל גבי סלע ולכך א"א לשנותם לצדקה אחרת דבר שאינו מוטל על צבור וכעין דאמרינן ב"מ דף קי"ד ע"א יצא הקדש דא"צ צדקה ע"ש ר"ל דעל מעות של הקדש אין מוטל עליו חובת צדקה וה"נ כן גבי דבר של ביהכנ"ס משא"כ לפדיון שבויים אך מ"מ כיון שקנו כבר היך נתקיים הנדר שנדרו אז בשעה שקנו אך י"ל משום דלב ב"ד מתנה והנה מבואר בשבועות דף י"א ע"ב דזה רק במילתא דשכיחא אבל במילתא דלא שכיחא לא אמרינן זה ע"ש ולכך קאמר דאם בנו ודירתא דאינשי לא מזבני הוה כמו דבר דלא שכיחא ולא שייך לב ב"ד מתנה. וא"כ י"ל דה"ה גבי נר ומנורה דרק לפדיון שבויים על זה מותר לשנותה ולא לדבר אחר אך

מלשון רבינו לא משמע כן רק דלכל דבר מצוה מותר לשנות כלי בית הכנסת אך י"ל דכמו דאמרינן בקדושין דף נ"ד ע"א גבי כתנות כהונה דכיון דניתנו ליהנות בהם אין בהם מעילה לכל דבר ה"נ י"ל דלכך מותר לשנותם משנשתקע אף לדבר הרשות ונ"מ דאם אינם ראויין למלאכתן אז אסור דהוה כמו כתנות כהונה שבלו וכבר הארכתי בזה בח"א ובח"ב ונ"מ ג"כ דגבי אם הי' המתנדב כותי י"ל דאף לאחר שנשתקע אסור לשנותה לדבר הרשות ובזה א"ש דברי הגמ' בערכין ודברי הירוש' במגילה פ"ג:

הלכה ח

כותי שהתנדב כו'. כבר ביארתי זה בהל' ערכין פ"א ועי' בתוספ' פ"א דשקלים ובמש"כ רבינו בהל' שקלים פ"ד ה"ח ולפי הנראה מדברי רבינו שמחלק בין מעות לאבן או בנין היכא דלא הוה דבר מסויים ועי' מ"ש הפסקי תוס' מדות פסקא כ"ב ע"ש וכ"כ בזה:

הלכה ט

*אסור לישראל כו'. כבר הארכתי בזה לעיל דכאן קאי היכא דשלח ליחיד ומ"ש רבינו בהל' מלכים שם מיירי שנתנו לגבאי וכ"כ בזה:

הלכה יג

מי שמכר כו'. אבל פודין כו'. הנה באמת הטעם כמו הך דאמרינן בקדושין דף י"ח ע"א דחיישינן דילמא הדר אזיל וימכרם כיון דהוחזק ועי' במ"ש רבינו בפ"ב מהל' עבדים ה"ז ע"ש דמצוה על כל אדם מישראל לפדותו וזה רק אם לא הוחזק וע"ש בפ"א מהל' עבדים ה"ו דאין ב"ד מחויבים ליכנס ולבדוק אם הוא רודה אותו בפרך ע"ש ובספרי פ' תצא פיסקא רי"ד גבי הך לאו דלא תתעמר דאמר דהוה אזהרה לב"ד ר"ל דגבי יפת תואר מחוייבים ב"ד לראות שלא יתעמר בה כי היכי שהישראל לא יעבור על זה משא"כ כאן כיון שהוא פשע שמכר עצמו אין ב"ד מחוייבים לראות ואף אם הוא גר תושב עיין ב"מ דף ע"א מ"מ אין מוטל על ב"ד חיוב לראות שלא יעבור עבירה עיין סנהדרין דף ע"ה ע"א דלא שייך בהם תוכחה ובמ"ש רבינו בפרק י' מהל' מלכים הלכה י"ד ועיין בתו"כ פרשת בהר פ"ו פ"ח דרק אם נמכר אז מוטל על ב"ד לפדותו משא"כ קודם שנמכר וגבי שבויים יש לומר דעכו"ם קונים ישראל במלחמה כמבואר בגיטין דף ל"ח. ובזה יש ליישב מה דמוכח במרדכי פרק א' דמו"ק גבי פדיון שבויים דרק בחוה"מ מותר לפדות עיין שם וזה דנפקא מיניה בין קודם שנשבה לאחר שנשבה וכמש"כ אך מ"מ י"ל דגבי בנים מחוייבים ב"ד לראות שלא יעבדו בהם בפרך כיון דלא נמכרו מדעתם ונ"מ ג"כ אם נמכרו לישראל מומר או לכותי דשם שפיר מחוייבים ב"ד לראות שלא יעבוד בהם בפרך ועי' גיטין דף מ"ד ע"א גבי עבדו לישראל מומר ע"ש ובדברי רבינו בהל' עבדים פ"ח ה"ה ועי' לקמן

בהי"ד דרבינו פסק כמ"ד בגיטין דף ל"ז ע"ב דמצוה לפדות את העבדים וע"ש בתוס' דף י"ב ע"א וב"ק דף פ"ח ע"א וכ"כ בזה:

[השמטה לדף ס"ו ע"ג. **למ"ש גבי הך דגיטין דף מ"ו ע"ב דרש"י פי' דוקא בחיי אביהם דהוא משמרם. וכה"ג** פי' בנדרים דף ל"ז דלכך מותר ללמד לו ולבניו משום דהוא משמרם משום דס"ל דזה חמור מפורע חובו ולא דמי להך דשם דף ל"ח גבי זן ע"ש דזה רק בגדר ממילא משא"כ היכא דמוטל עליו והוה כהך דחולין דף קל"א אשתרושי קמשתרשי לו אך זה יהי' בגדר חליפין עי' נדרים דף מ"ז ועי' מ"ש בזה בהל' נדרים: ע"כ השמטה]

הלכה יד

שבוי שהמיר כו'. עי' בדברי רבינו בהל' רוצח פ"ד הי"ב דאוכל נבלות לתיאבון מצוה להצילו ושם בסוף פי"ג ע"ש וכבר הארכתי בזה בהלכות שחיטה במה דס"ל לרבינו דלהכעיס הוה מין שם ובהל' גזלה פי"א ועי' בה"ג בהלכות יין נסך דמוכח דס"ל דלמ"ד דלהכעיס לאו מין הוא שפיר מחזירין אבדתו דלא כשיטת רבינו והתוס':

הלכה טו

האשה קודמת כו'. הנה רבינו השמיט הך דהאיש קודם להחיות ולהשיב אבדה ועי' בירושל' כאן דנראה דס"ל דקאי על אב ואם אך מתוספ' ספ"ב דב"מ מוכח להיפך ומ"מ מבואר שם דאמו שנתגרשה הוה כאביו גם לענין אבדה ועי' בהך דכריתות דף כ"ח ע"א דאב קודם לאם בכל מקום ובקדושין דף ל"א ע"א ועי' ברש"י שם בכריתות דדייק דגבי עולה אין כבשים קודמין לעזים משום דשם אין נ"מ לאלי' ואף דבזבחים דף צ' ובהוריות דף י"ג מבואר דגם גבי עולה צריך להקריב כבשים קודמין מ"מ לענין איזה מהם קודם ליקח אין נ"מ וה"נ גבי אב ואם כיון דבהם הוה טעם אחר שוב בטל הך דין דהאיש קודם ועי' בהוריות כאן דאמו קודמת גם לרבו אך זה רק לענין שבי גם באמת לפי מה דמבואר בירוש' גבי אמו לא שייך כלל הטעם המבואר במשנה דסוף כריתות שאתה ואביך מצווין בכבוד רבך דהיא אינו מצווה בכבוד רבו אך הטעם דב"מ דף ל"ג מחמת שאתה ואביך אז אין נ"מ בין אב לאם ובירוש' הוריות כאן מבואר דהוא קודם לכל ואף דבגמ' מבואר להיפך צ"ל דמיירי שהוא עומד לקלקלה דאז איש קודם לאשה. עכ"פ רבינו השמיט הך דהאיש קודם וצ"ל דס"ל דזה אתיא כר"מ בכתובות דף מ"ט דבנים קודמין לבנות במצוה לזון ואנן קי"ל כר"י וכסתם משנה דב"ב דף קמ"א ע"ש וא"ש ואף דלענין קרבן פסק רבינו דאיש קודם כמבואר בהל' תמידין ומוספין פ"ט ה"י כ"כ דזה יליף מקרא דיומא דף מ"ד כפרתו קודם כו':

הלכה יז

היו כו'. מקדימין את הכהן כו'. והנה לפי מה דמבואר בירוש' פ"י דיבמות דחלל יש עליו שם לוי עכ"פ וכאן חשיב רבינו דחלל אחר ישראל ועי' גיטין דף נ"ט ע"ב וכתובות דף כ"ה ע"א דאין לחלל שם לוי רק מיקרי ישראל פסול ובבכורות דף מ"ז ע"א ע"ש וערכין דף ל"ג ע"ב וצ"ל דע"י הפסול מיגרע ועי' בירוש' יומא פ"ג ה"ח גבי הנדויין ופלוסין דאף דשני שבפלוסין טוב מראשון שבהנדויין מ"מ לענין מובחר מיקרי ראשון שבהנדויין ע"ש ושם בבלי דף ל"ט דמחלוקת איזה עדיף אם שמאל של כה"ג או ימין של סגן וביבמות דף ל"ט גבי חליצת גדול וביאת קטן איזה מהן עדיף ועי' גיטין דף ס' ע"א גבי ס"ת שחסר יריעה אחת דגרע מחומש משום דמחסרא במילתא וכן בהך דסוכה דף ג' ע"ב גבי בורגנין ע"ש וכן יהי' נ"מ למש"כ רבינו בהל' בית הבחירה פ"ג ה"ד דמשמע שם דגבי מנורה של זהב מעכב גביעים וכפתורים ואמאי יהי' כמו של שאר מתכות וכן לשיטת רש"י דס"ל שם במנחות דהא דגרוטאות פסול רק בשל זהב ואמאי יהי' כמו של שאר מתכות וצ"ל דזה הוה כמו חסרון בעצם כיון דבזה צריך כך הוה חסרון ועי' תוס' מנחות דף ל"ב ע"א ד"ה אידי דכ' שם דהיכא דדוכסוסטות כשר ה"ה אם שינה וכתב על קלף במקום שער ע"ש וכן נ"מ לעור של עוף דרבינו כ' בהל' ס"ת פ"א ה"י דמותר לכתוב עליהם הכל ובגמ' דילן איתא בשבת דף ק"ח דכותבין עליו תפילין ובירוש' איתא דכותבין עליו מזוזה אם שייך שם לחלק בין מקום שער למקום בשר ואמאי לא מוקים הגמ' במנחות דף ל"ב ע"א במה דמקשה שם הא מורידין עושין כה"ג ובאמת נראה מ"ש התוס' במנחות דף ל"ה ע"א בשם השימושא רבא דאביי ס"ל דאם כתב תפילין על גויל שפיר דמי ע"ש ר"ל מה דאמר אביי בשבת דף ק"ח כר"ה דכותבין על עור עוף וזה הוה כמו גויל. וכן נ"מ למ"ש התוס' ברכות דף כ"ו ע"ב גבי אם לא הזכיר ר"ח במנחה אם צריך להתפלל בערב ב' פעמים ר"ל אם זה הוה חסרון בעצם התפילה ודומה כמו לא התפלל כלל וצריך לחזור ולהתפלל או רק משום הזכרה וזה לא יתקן וכן נ"מ אם שבת שחל להיות בו יו"ט ושכח בבהמ"ז של שבת ושל יו"ט הזכיר דצריך לחזור ולברך ואח"כ שכח להזכיר של יו"ט אם צריך לחזור ולברך אם זה הוה כמו חסרון בעצם ברהמ"ז או רק החסרון מה שלא הזכיר והרי הזכיר ועי' בזבחים דף נ"ב ע"ב גבי לדברי האומר שירים מעכבים דצריך ליזרוק בתחילה כדי שיהא עליהם שם שירים ומבואר בירוש' יומא פ"ה דאינו נעשה שירים רק ע"י נתינת הפרוכת וזה כונת הגמ' בזבחים שם דאין מזבח הפנימי ממרקן רק הפרכת אם המתנות נתנן שלא לשמה אם נפסלו שעי"ז לא יהי' עליהם שם שירים וזה תליא אם השירים מעכבים לעצמן או מעכבין שלא יהי' גם המתנות שנתן כדין וכ"כ בזה במ"א:

שם ולוי לישראל כו'. הנה בירוש' מבואר דרק בשעת הדוכן אך י"ל דקאי על הך ירוש' נזיר פ"ז לגבי טומאת מת ועי' בספרי פ' ראה דבגולה לא איכפת לן על לוי ועי' יבמות דף פ"ו ע"ב דמתחילה היו ממנין שוטרים מלויים ועכשיו משאר העם ועי' בספרי פ' קרח דממנין מהם גיזברים ואמרכלים ועירובין דף ק"ה ע"א ע"ש אך באמת י"ל כונת הגמ' ביבמות דר"ל אחר שקנסו את הלויים ורבינו לשיטתי' פ"א מהל' מעשר דעזרא לא קנס רק בזמנו ע"ש ועי' תוספ' בהוריות דאמר שם נמצא לוים מברכין כו' וזה תליא בהך דחולין דף קל"א אם לוים יש עליהם שם עם וא"כ יש עליהם גם ברכה דישראל ועי' יומא דף ס"ו ע"א דהם ג"כ בגדר עם דהוה מחלוקת בזה וא"כ מפקא מכלל ישראל ועי' תוספ' בנדרים פ"ב גבי המודר הנאה ובהך דפסחים דף ק"ד ע"א סדר הבדלות ע"ש ובערכין דף י"ד בחדא אומה ובקדושין דף ע"ג וכ"מ ועי' בירוש' דדמאי פ"ז ה"ו דמחלק שם דלכך גבי הך דתמורה דף כ"ה ע"א דאם אמר שלמים ואח"כ אמר עולה לא מהני אף תכ"ד ולהיפך אם אמר זו עולה ואח"כ חזר בו רק גבי תמורה לא מהני אבל בתחילת קדשים מהני שפיר משום דגבי להוסיף קדושה כיון דהקדושה הראשונה לא נעקרה ואדרבא מכוין להוסיף נשארה הקדושה הראשונה משא"כ דמתכוין לעקור דהיינו לפחות שפיר מהני תכ"ד אבל גבי תמורה כיון דלא מהני בה שאלה לא מהני בה תכ"ד עכ"פ חזינן דיש בכלל קדושה חמורה קדושה קלה דהוא דבר הנתוסף ועי' בתוספ' פרה הובא בר"ש פ"ג מ"ה ובירוש' קדושין פ"ג עלתה טומאה קלה כו' ושבועות פ"ב יש שם לטומאה קלה כו' וספ"ג דברכות ופ"ג דיומא וכ"מ:

פרק ט

הלכה א

כל עיר כו'. עי' בהך דסנהדרין דף י"ז ע"ב ובדברי רבינו בהל' סנהדרין ספ"א דשם ס"ל דהגובים ומחלקים הם אחד ומצטרפים זה לזה ורש"י סנהדרין ס"ל דהגבאים לא הוה מחלקים ורש"י כאן ב"ב ס"ל דהוה מחלקים ועי' שבת דף קי"ח ע"ב גבי יהא חלקי והנה באמת נ"מ כך דלפי המשמעות מדברי הגמ' כאן גביות הקופה כיון דהוא דבר קצוב כמ"ש רבינו בה"ה רק דבעי שנים מטעם שררות די בקרובים אף דלענין נאמנות הוה כאחד משא"כ לתמחוי לפי שיטת רבינו וכן בחלוקת הקופה דזה הוה גדר דין שם קרובים פסולים ולכך מבואר בירוש' פ"ח דפיאה ה"ז דאין מעמידין שני אחין פרנסין ור"ל כה"ג ועי' גיטין דף ה' ע"ב במה דפליגי ר"י אם די בפני שנים גבי גט משום שמא יבוא הגט אשה או קרוב ויצרפו וה"נ חיישינן כאן לכך אמרינן דהגבאים והמחלקים

יהיו אחרים וכן י"ל דאב ובנו כיון דקי"ל בסנהדרין דף ל"ו דאף במקום שקרובים כשרים אין מונים להם אלא אחד ועי' בדברי רבינו פי"א מהל' סנהדרין ופי"ז מהל' עדות ה"ה ובהך דר"ה דף כ"ב ע"א ודף כ"ה ע"ב גבי משה ואהרן אף דהוה אחים אבל אב ובנו אינם אלא אחד ועי' ירוש' סנהדרין פ"א דמספקא לי' שם גבי חתן עם חמיו ובירוש' סנהדרין פ"א גבי ר"צ עם אחיו שהיו יושבים ביחד ובתוספ' פ"ב גבי עיבור השנה דמבואר אם הם חלוקים נחשבים שנים ואם הם בדיעה אחת לא הוו אלא אחד ואז י"ל דגבי מינוי ג"כ אינם אלא אחד ועי' שקלים פ"ה ה"ג דמבואר שם דמינו ב' אחים לקתלקין ע"ש ולכך לא הביא רבינו הך דין דיכולים למנות ב' אחים לגבאים מחמת דס"ל בספ"א מהל' סנהדרין דאין מצטרפין לחלוקה ושם בעי גדר דין והך דר' י"ל דס"ל כעין דאמרינן בגיטין דף פ"א ע"ב בהך מחלוקת דבן ננס ורבנן דלא חיישינן דילמא אתו למסמך עלייהו ועי' קדושין דף ע"ו ולשיטת רש"י בהך דסנהדרין דף י"ז ע"ב הנ"ל נמצא דחד גברא הוה כל הני דחשוב בב"ב דף כ"א ע"ב דכמותרין ועומדין:

הלכה ב

וכן מעמידין כו'. עי' ירוש' פ"ג דדמאי ה"א ולקמן בהל' שמיטה ספ"ח דגם בקופה נקט שם שמקבלין פת וצ"ל דבשביעית התקינו כן כדי שיוכלו לקבל גם מהחשודים על השביעית וזה היה נוהג עד חנוכה כמבואר בדברי רבינו בהל' שמיטה פ"ד ה"ו ומאז ואילך היו מקבלין מעות וזה סמך למנהגנו שמקבלין מעות חנוכה:

הלכה ד

בתעניות מחלקין כו'. עי' ברכות דף ו' ע"ב ותוס' מגילה דף כ"א ע"א:

הלכה ז

*רשאין בני העיר כו'. אבל גבאי לא ואף דמבואר בתוספ' ספ"ב דמגילה דגבאי יכול לשנות זה רק בדבר השייך לבני העיר וכמ"ש התוס' ערכין דף ו' ע"ב ותמחוי שייך לכל העולם לכך אין יכולים לשנותו ועי' מגילה דף כ"ו דביהכנ"ס של כרכים גם ז' ט"ה אין יכולים לשנותו כיון ששייך לכל העולם ע"ש בתוס' ואף דמהך דב"ב דף כ"ג ע"א מבואר דזט"ה יכולים למחול אף בדבר השייך לכל העולם צ"ל דנ"מ בין דבר דשייך בו גם גדר אסור אז לא מהני על זה הפקר ב"ד ועי' בתוס' יבמות דף ע"ט ע"ב וכתובות דף כ"ט דפליגי בזה אם בזה מהני הפקר ב"ד ע"ש משא"כ כל בני העיר דזה פקע מתחילה וכמו הך דשבועות דף י"א ע"ב והנה גבי צדקה כן ולכך גבאי עצמו אינו יכול משא"כ בני העיר וחכם גדול שאני וכמו הך דמגילה דף כ"ו ע"א גבי בי כנישתא דמתא מחסייא ע"ש ועי' נדרים דף מ"ח ע"א גבי הכותב חלקו לנשיא דא"צ לזכות לר"י והוא ג"כ בגדר זה

ועי' יבמות דף פ"ט ע"ב מה דיליף שם דהפקר ב"ד מקרא דנשיאים וקדושין דף מ"ב ע"א ע"ש בזה:

הלכה י

ולא ימנה מעות כו'. עי' בהך דשבת דף צ' ע"ב דהוה מחלוקת דתנאי אם גבי שנים יש לטעות במנין ע"ש וב"מ דף ס"ד ע"א וביומא דף נ"ה ע"א גבי מנין דהזאות ע"ש: השמטה להלכה ה'. במ"ש רבינו דלכך תמחוי נגבית בשלשה שאינו דבר קצוב ור"ל דאז צריך לשום כמה הוא נותן ומה הוא נותן וזה צריך ג' ועי' סנהדרין דף י"ד ע"ב דאיש ושתי נשיו מצטרפין לשומא רק באופן שלא יהיו בגדר תפוסה אחת דאז הוו כמו אחד ועי' בירוש' דמאי פ"ב ה"א גבי הוא ובנו ופועלו דמצטרפין לג' משואות שיהא עליו שם תגר:

הלכה יב

ישב שם כו'. עי' בגמ' ובירוש' פ"ח דפיאה דה"ה ליטול ועי' בכתובות דף ק"ז ע"א חזקה אין אדם מניח את ביתו ריקם על פחות מג' חדשים [השמטה למ"ש גבי תמחוי כמה ישהה ל' יום. ועי' כתובות דף צ"ז ע"א דכשמוכרין למזונות נותנין ל' יום ועי' בירוש' דמאי פ"ה ה"ג דנחתום לוקח תבואה לשלושים יום ובירוש' פ"א דר"ה ה"ג דלרגעים תבחננו זה אכילתו משום דמבואר בירוש' ברכות פ"ט ה"ג דרגעים של הקב"ה ל' יום ע"ש ועי' כתובות דף ע"א ע"ב דאשה ניהנית ל' יום מריח ע"ש ועי' סוטה דף מ"ח דטהרה בטלה הריח ועי' תוספ' דשבועות פ"א דצריך להביא כפרה על טהרות כל ל' יום וב"ב דף ע"ד ע"א כל ל' יום כו' וכמבואר בסנהדרין דף נ"ב ע"א דהם חטאו בשביל לגימה ע"ש ע"כ השמטה]:

הלכה יג

היו לו מאתים כו'. עי' תוס' כתובות דף כ"ו ע"א דזה רק דאסור ליטול מתנות עניים אבל היכא דקנסינן ליתן לעניים שפיר נותנין אפי' למי שיש לו מאתים זוז ועי' ב"ק דף ל"ט ע"א וניתבי לעניים ואמר משום דהוה ממון שאין לו תובעין ועי' סנהדרין דף כ"ה ע"ב גבי מה דאמר שם ר"נ כינסתי כו' והרי הן נתונין לעניים ואמאי לא אמרינן כאן שיהי' ממון שאין לו תובעין וצ"ל כיון דבאמת פירות שביעית לכמה שיטות הם שייכים לעניים כמבואר בספ"ט דשביעית לא הוה ממון שאין לו תובעין וגם באמת כיון דקנסא שייך אף לאותן שיש להם ר' זוז שייך עליהם לומר ממון שאין להם תובעים ובאמת אם נימא דאף במקום שהוא רק קנס והקנה היכא דאינו נוטלם הוה כמו שהוא נותנם וכמו הך דב"מ דף קי"ח גבי ד' זוזי דתקיני לו רבנן לשומרים ועי' תוס' ב"ב דף צ"ד ע"ב גבי ריבית מ"ש שם דנקנסו ללוי שיתן הריבית ע"ש ותירצו דאין זה קנס דע"מ כן לוה

ואמאי לא נימא שם שישלם הקנס לעניים כמו בהך דסנהדרין הנ"ל וכמו הך דב"ק דף ק"ט ע"א גבי לארנקי של צדקה ולא דמי להך דב"ק דף ל"ט דשם ר"ל כך דכיון דקנס כ"ז שלא פסקו ב"ד אינו חייב וכיון דאם נימא לעניים והוה ממון שאין לו תובעים ולא שייך על מי לגמור הדין וחילק התוס' מה שחילקו שם ובכתובות דף י"א לא שייך כאן דריבית באמת הוא חיוב גמור רק שעפ"י דין אסור ליקח זה והיכא דיכול ליקח הוה שלו ובאמת יהי' נ"מ אם היכא דהתורה אמרה דין אם זה הוה כחיוב גמור וכמו הך דב"ק דף נ"ו ע"ב גבי שומר אבדה אם הטעם דזה הוה כמו שמקבל שכר והוה ש"ש או דהתורה אמרה דהוא ש"ש ועי' במ"ש התוס' כתובות דף נ"ו ע"ב גבי דיני שומרים אם זהו בתורת מה שהדין משעבדו או מה שהוא משעבד ונ"מ גבי שואל אם ע"י שהיא ברשותו חייב באונסין או ע"י שחייב באונסין היא ברשותו עי' סנהדרין דף ע"ב ע"א וכ"מ ונ"מ לשיטת התוס' ביבמות דף ס"ו ע"ב דכהן ששאל פרה מישראל דמאכילה בתרומה אם התנה ע"מ שלא יתחייב באונסין אם מאכילה בתרומה אם נימא דשוב פקע ממנו שם שואל או דמ"מ הוה שואל וכן להיפך אם התנה ש"ח להיות כשואל דמתחייב באונסין מאי וכן נ"מ לענין חמץ כה"ג אם עובר בב"י או לא עי' תוס' ב"מ דף פ"א ע"ב ודף פ"ב ע"ב אם החיובים עושים שיהא שמו עליו או הדין ועי' תוס' שם דף ל"ד ע"א וכן נ"מ לגבי שאילה בבעלים כה"ג אם ר"ל דאין עליו שם שואל כלל או דהתורה פטרה אותו וזה תליא בהך מחולקת דירוש' פ"ח דשבועות ה"ג אם גבי שאלה בבעלים יש עליו דין שבועת שומרים ועי' תוס' ב"ק דף נ"ז ע"ב ד"ה נמצא ע"ש ובזה א"ש מ"ש התוס' שבועות דף מ"ד דאין דין שומרים לב"נ ור"ל לא מטעם גזל עכו"ם והפקעת הלואתו אבל שם שומר יש עליו דאז עובר על חמץ רק מטעם דאין עליו שם שומר כלל ולכך קי"ל דאף אם אח"כ נתגייר אין עליו דין שומר כמ"ש רבינו בהל' שכירות פ"ב ה"ה אך נ"ל דזה יהי' נ"מ גבי שומר אבדה להני שני הלשונות ולכך להך דמבואר בב"מ דף צ"ד ותוס' שם דף נ"ח ובירוש' רפ"ז דשבועות וב"מ פ"ה גבי מתנה ש"ח להיות כש"ש היכא דבאמת זה הוה גדר אונס רק משום דמקבל שכר פקע ממנו שם אונס כמו הך דב"מ דף צ"ג ע"ב גבי הך דרבה מאי הוה לי' למיעבד כו' ע"ש ברש"י ועי' תוס' ב"מ דף מ"ב ע"א גבי גנבה באונס ושם דף פ"ב ע"ב וכ"מ דאז י"ל דגבי מתנה וגבי שומר אבדה להך לישנא דב"ק פטור דלגבי' הוא אונס דמ"מ הוא לא קיבל שכר ובמ"א אבאר זה. והנה אם נימא כשיטת התוס' ב"ק דף ל"ג דאף גבי קנס אח"כ לכשיגמור הדין חייב משעה ראשונה ועי' ירוש' כתובות פ"ג ופ"ד פלוגתא דאמוראי ובאמת כך דנהי דעדיין לא נתחייב מ"מ יש החיוב עליו שהוא מחוייב לעמוד בדין ולהתחייב וכמו הך דב"ק דף ט"ו ע"ב דמשמתינן לי' וכן הני חיובים דאיש

לאשה אף למ"ד דרבנן ר"ל דהתורה לא שיעבדה אותו ממילא רק מוטל עליו החיוב להשתעבד והתנאים דע"מ שלא יהא חייב להשתעבד עצמו דס"ל דזה לא הוה ממילא דכיון שנשאה הוא משועבד לה וכמו ירושה שכ' התוס' כתובות דף נ"ו ע"ב והך דב"ב דף קכ"ו ע"ב ר"ל דלא נימא דהוה כמו שאמר הריני כאילו נתקבלתי ונ"מ לגבי קטנה דלא מהני מחילתה ועי' תוס' שבועות דף ל"ג ע"ב גבי קנס וכתובות דף מ"ב ודף פ"ו ע"א ודף ק"ז ע"א ובירוש' פ"א דקדושין ה"ה מבואר דגבי קטנה מהני תנאי דע"מ שאין לך עלי וצ"ל דזה הוה כמו שעדיין לא זכתה בהם וכמ"ש התוס' ב"ב דף קמ"ג ע"ב ועי' מ"ש הגהות אשרי ב"ק על הך דדף פ"ד ע"א גבי מה דאמר אבוה דינוקי דאינו רוצה שישומו אותו כעבד וממילא אינם מחוייבים ליתן גם י"ל דגם בירוש' בקדושין שם מתנה עם אביה ומהני מחילתו לגבה ועי' בכתובות דף נ"ט ע"ב בתוס' שם דמוכח דאף דהאשה משועבדת להתינוק להניק מ"מ ע"י הגירושין פקע השיעבוד ומהני וע"ש דף י"א ע"א גבי הך דניחא לי' במה דעביד אבוה ע"ש ור"ל דהיכא דגם אביו עשה דבר זה דגם הוא עצמו נתגייר ניחא לי' גם להבן משא"כ בהך דר"ה שם שם מיירי רק שאמו הביאתו להתגייר והיא בעצמה לא נתגיירה וא"ש מהך משנה דשם דף מ"ד ע"א דשם מיירי שגם היא נתגיירה עם בתה וע"ש בתוס' ועי' בתוספ' כתובות פי"ב גבי הנושא את האשה ופסק ע"מ לזון את בתה ה' שנים דלא דמהני מחילתה ע"ש ועי' מ"ש הרא"ש ז"ל בכתובות על הך דדף מ"ג ע"ב מבואר שם דמהני מחילתה לגבי האב ע"ש. עכ"פ גבי קנס י"ל ג"כ דיש לו משעה ראשונה וא"כ לפי"ז לפי מה דקי"ל בירוש' פ"א דשקלים וכן כ' התוס' ב"ב דף ח' דאין מקבלין לב"ה מיד מומר ע"ש היך הדין גבי צדקה אם מותר לקבל ממנו ואם נימא דאסור היך פרך שם בב"ק דניתבי' לעניים הקנס מה ששייך לכותים הא אין מקבלין צדקה מהם וצ"ל לפי מש"כ דיכול ליתנו גם למי שיש לו מאתים זוז ושוב אין עליו שם צדקה וא"ש ולכך לא אמרינן שיתנם לארנקי של צדקה דשוב הוה כמו מקבל צדקה מישראל מומר דאסור וא"ש:

הלכה יד

עני כו'. בד"א קודם שיגיע כו'. כ"כ בזה ועי' תוספ' נדה פ"ו יש נוטל מעשר עני ואינו נוטל צדקה ור"ל כה"ג דאינו נוטל צדקה מהגבאי משום דכיון דבא ליד גבאי כבר זכו בו עניים ועל העניים אין מוטל ליתן לזה שיש לו כלי כסף גם י"ל דר"ל בהני דמקיץ קיץ וכהך דב"ק דף צ"ג ע"א ועי' ב"ב דף מ"ג ע"א ועי' בתוספ' פיאה פ"ד גבי עניים שעמדו על הגורן ובאו עניים אחרים מקמצין מכל או"א ונותנים להם וא"כ לפי"ז יהי' נ"מ באחד שהעני אחר שבא הצדקה ליד גבאי אם יש לו חלק בהקופה של צדקה ועי'

ב"ב דף קי"ז ע"ב ודף קי"ח גבי אם ליוצאי מצרים נתחלקה וע"ש דף קכ"ח ע"ב גבי הך דתיטול אשתו כאחד מן הבנים דנוטלת כהבנים הבאים לאחר מכאן דהכונה הוא על שעת חלוקה ע"ש ברשב"ם וה"נ אף דאנן יד עניים אנן מ"מ אזלינן בתר שעת חלוקה וכן נ"מ אם העשיר העני לאחר שבא ליד גבאי למי הוא שייך ועי' גיטין דף ל' ע"ב גבי העשיר העני דלא עשה תקנה להיות מפריש עליהן בחזקת עניי ישראל משא"כ במת וזה ג"כ כמו הך דשבועות דף י"א ע"ב דבמילתא דלא שכיחא לא שייך לב ב"ד מתנה משא"כ במילתא דשכיח דתקנו שיהיו כל העניים משועבדים לזה החוב ואף למ"ד התם דרק במכירי כהונה או במזכה מ"מ אם מתו אם הלוום בב"ד מהני ועי' בירוש' בגיטין שם דאמר אין מכיר לעני ור"ל משום דלא זכו בהם עד שיבוא לידו שמא יעשיר ובאמת הך דלקמן בהי"ח גבי מותר עני וכן גבי מותר המת עיין בירוש' שקלים פ"ב ה"ח ובבלי סנהדרין דף מ"ח ובאמת כך גבי מה דבעי בירוש' שם גבו בחזקת שאין לו ונמצא שיש לו ורצו לפשוט מהך דמותר המת ליורשיו ודחה שם ור"ל כך דכבר הארכתי בזה לעיל אם דין קבורה מוטל על נכסי המת מצד עצמו או על היורשים ועי' יבמות דף פ"ט ע"ב כיון דלא ירתי לה ובירוש' יבמות פ"ד אשה שאין לה כתובה אין לה קבורה בתמי' ועי' רש"י שבת דף ק"ה ע"ב ד"ה לעולם דמבואר שם דאף בהני שאין מוטל עליהם החיוב להיטמא מוטל עליהם החיוב לקבורה וי"ל כגון שהם יורשים ועי' בתו"כ פ' שמיני דיש אנינות גם על קרובי אם אף דאבלות ליכא עליהם ואם דקבורה משום בזיוני והנה מדברי הגמ' יבמות דף נ"ד ע"ב מוכח דגבי פגם משפחה רק על קרובי האב ולא על קרובי האם אך בתו"כ פרשת בהר פ"ו לא משמע כן דרק הם קודמין. אך באמת י"ל דאם הם יורשים כמו הך שיטה דב"ב דף קי"ד ע"ב אז גם הם הוו בגדר אנינות אך אנן לא קי"ל כן. עכ"פ כך דאם נימא דהקבורה מוטלת על היורשים לא מחמת המת עצמו אז שייך שפיר לומר מותר המת ליורשיו משום דבתחילה בשעה שגבו גבו בשביל היורשים אך גמ' דילן לא ס"ל כן ועי' תוספ' דנדרים פ"ד גבי המודר הנאה מן המת דעושה לו תכריכין חזינן דהקבורה מוטל בשביל המת ולא בשביל היורשים ועיין בדמאי פ"ג ה"א במה דאמר שם אילן דיהבין גביתין אסור ליתן מדמי שביעית ור"ל כגון היכא דמקיץ קיץ דהוה כפורע חוב ועיין מ"ש רבינו שם בפיהמ"ש גבי מאכילין את העניים מה דמחלק שם בין אוכלין מן התמחוי דאז אינם צריכים לעשר דלא קנו רק מה שאוכלים משא"כ מן הקופה דאז הוה שלהם וחייבים לעשר ועיין בירושלמי שם מה דמחלק אם מאכילין מן האבוס או מן המנויין גבי פועלים ור"ל כמבואר בנדרים דף מ"א ע"ב גבי אוכל מן התמחוי החוזר דכל כמה דלא אכל אינו שלו כלל וכעין דאמרינן בירושלמי דעירובין

פ"ו שאין אביהם זוכה להם אלא במה שהם אוכלים ועיין תוס' נזיר דף כ"ד ע"ב ד"ה שקמצה וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' שבת ובהל' נדרים דהיכא דצריך ליתן מחמת חוב אז המותר שייך לבעלים והיכא דרק מחמת נדבה אז אם הי' צריך מקצת קנה הכל ואם לאו חוזר לבעלים הראשונים והוה טעות ועיין לקמן בה' י"ט גבי עני אם נתנו לו בגדים חדשים דאינו מחוייב להחזיר השחקים ועי' בכתובות דף ס"ה ע"ב גבי בלאות ובירוש' רפי"א ובמש"כ רבינו בהל' אישות פרק י"ח ה"ד ובזה א"ש. והנה ר"י הוה סבר מימר דהקבורה הוא על היורשים וא"כ גובים בשבילם ולכך המותר שלהם דכיון דמה שאנו נותנים להם לא הוה מחמת קבורה דאז הוה בגדר חיוב מחמת דין קבורה דמוטל על כל ישראל וכמו מת מצוה ושוב מה שא"צ לא שייך להמת וכמש"כ לעיל וכמ"ש הראב"ד ז"ל בהל' פסוהמו"ק פרק ה' ה"ז וכבר הארכתי בזה במ"א משא"כ אם נימא דזה בשביל היורשים רצו לומר דהקבורה מוטל על היורשים רק אנו צריכים ליתן להם בתורת צדקה ולכך שוב הוה המותר שלהם דלא הוה חוב והנה הך דגבו בחזקת שאין לו ונמצא שיש לו לא רצה לומר כגון שטעו רק כך דאם נימא דהקבורה מוטל על הנכסים שלו בגדר שיעבוד ושיעבודא דאורייתא וגם מטלטלים משועבדים לזה וא"כ אף כלי תשמישו צריכים למכור לזה וכאן לא שייך גדר סידור דהוה כמו לו ולא לאשתו דב"מ דף קי"ד ודף קי"ג וגם דהוה בגדר הקדש וחיוב הגוף משא"כ היורשים כיון שהם ירשו זה והוה שלהם שוב א"צ לימכור כלי תשמישן ויכולים לקבל צדקה וזהו מה דאמר לו שם בירושלמי הגע עצמך דלא כיוונו אלא לו ר"ל דילמא לא גבו בשביל היורשים אלא בשביל המת. עכ"פ מה שגובין מן הקופה מיקרי שלהם והיכא שמוטל עליו בגדר חיוב אז צריך למכור גם כלי תשמישו והנה כ"כ דאף אם העני לאחר שבא ליד גבאי מכל מקום נוטל חלקו מן הגבוי כמו הך דגיטין דף ל' הנ"ל דיש זכות לכל העניים ועיין בירושלמי נזיר פרק ב' וכתובות פ"ט וב"ק ספ"ט דהיכא דחייב עצמו בסתם חל אף על הני שנעשה אח"כ וכעין שכ' הר"ן ז"ל בנדרים דף ל"א ודף פ"ד גבי נדר מיושבי העיר דחל אף על הני שבאו אח"כ וכן מבואר בירושלמי כתובות פרק ט' דאם נתן לה נאמנות מהני גם על אחר מיתה ואף דלכאורה מהך דגיטין דף י"ג ע"ב גבי מעמד שלשתן מוכח להיפך דלא מהני לנולדים אף דאמר סתם התם שאני דאם יקנה לזה א"א ליתן גם לאחר ולכך לא מהני משא"כ כאן ואף דבנזירות ג"כ כה"ג שאני התם דהוה בגדר נדר והנדר חל ויכול לקיימו גם בהני שנזר אח"כ וה"נ גבי עניים ג"כ כן דאף שהעני אח"כ מ"מ מקיים בהם הנדר. והנה הני דבשעת הגבי' לא הוה עניים אז גם עליהם חל החיוב ליתן לעניים בגדר חיוב לא בגדר דין ולכך סבירא ליה לרש"י בכתובות דף ס"ח דאז אין מסדרין דזה הוה

כמו בגדר הקדש דב"מ דף קי"ד הנ"ל ולכך נ"ל דכונת רבינו כך בהך בד"א רצה לומר דנפקי מיניה אם העני קודם גבי' דאז הוה הגבי' גם בעבורו וא"צ לימכור כלי תשמישו משא"כ כשגבו וכמש"כ וא"ש וכן יהי' נ"מ להך דהל' ט"ו גבי בעה"ב שהי' כו' דמותר ליהנות מן הצדקה ועיין בערכין דף י"ח ע"א דאם הי' אביו גוסס ויהי' עשיר מכל מקום אז מיקרי עני ורש"י ז"ל ס"ל שם דגבי ערכין צריך להמתין עד שימות ועיין שם בתוספ' והטעם ג"כ משום דזה הוה בגדר חיוב וא"כ גם כאן י"ל דאם נטל מן הקופה הוה זה רק בגדר הלואה וצריך לשלם אך באמת כיון דכאן הוא מעניי עולם ואינו נוטל מן הקופה רק מן התמחוי ומצדקה שלא נגבה ולא הוה גדר קנין ולכך א"צ לשלם וכן בהך דהל' י"ח גבי עני שגבו לו לא מיירי שנוטל מן הקופה ושוב אין המותר שלו ועיין בבא קמא דף ק"י ע"ב ש"מ כסף מכפר וכשיטת הראב"ד שכתבתי לעיל והך דהלכה ט"ז רק מעשר עני מותר ליטול לא צדקה דעיין לעיל בספ"ו דמותר ליתן לחבר עיר אף שאינו עני וזהו כונת הספרי פ' שופטים מאחיו ולא הקדש כו' ר"ל דעי' ברשב"ם ב"ב דף צ"ט ע"ב דמהך קרא ילפינן דגדלהו משל אחיו קמ"ל דלא יתנו לו מעשר עני:

הלכה יט

עני שנתן כו'. עי' גיטין דף ז' ע"א ולעיל בדברי רבינו פ"ז ה"ה אך שם ר"ל אם עני מבקש ממנו וכאן ר"ל לגבאי וגם נ"מ להך דב"מ דף ע"ח ע"ב אם זה לא מיקרי משנה מדעת בעה"ב אם נותן צדקה ממה שנתנו לו ועי' בירוש' פיאה פ"ח ה"ג גבי הך דר"ז דהוא הוה מקבל צדקה ונותן לאחרים ועי' בתוספ' פסחים פ"ז מה דאמר שם דבני חבורה שהמנו עמהם אחד אפי' מן הצדקה מכל מקום יש לו חלק בעורות ור"ל דלא נימא דלא נתנו לו רק לזה שיוציא בו חובת פסח ולא לדבר אחר קמ"ל הרי דנראה דלא נעשה שלו לגמרי וזה תליא בדבר שנעשה מאליו זה לא שייך לומר אדעתא דהכי לא יהבי דודאי זה מודה ר"מ דב"מ דף ע"ח הנ"ל דאם לקח חלוק מותר למכור את החלוק ולקנות טלית דאל"ה לא נתן לו כלום וזהו ג"כ כונת הגמ' ב"ב דף קל"ג ע"ב גבי הך דיונתן בן עוזיאל אם אתה יכול להוציא כו' וע"ש ברשב"ם דאם נימא דלא יכול ליתן שוב לא הוה שלו ועי' כתובות דף ס"ט ע"ב וכי אינו אלא שדה כו' וזה תליא בזה ובודאי לאחר שיקח השדה גם ר"מ מודה דיכול למוכרה וזה ר"ל ג"כ הגמ' דב"ק דף ק"י ע"ב ע"ש הלכתא גמירי לה ר"ל דזה ממילא ולא ע"י פעולה ועי' תוס' קדושין דף ח' ע"ב ד"ה צדקה דצדקה צריך שיהי' דוקא שלו ע"ש ולכך יכול ליתן צדקה ולכך ס"ל להשאלתות פרשת תצוה דרק להפקיר אסור יותר מחומש אבל ליתן צדקה יכול כמה שירצה ע"ש משום דזה הוה כמו קנין ומותר לעשות כמו שירצה ורק להפקיר אסור דהוה רק סילוק וכמ"ש התוספות יבמות

דף מ"ח ע"א ועי' בעירובין דף ע"א ע"א גבי ביטול רשות לב"ה ותוס' שם דף ס"ו ע"א ועי' בהך דמנחות דף מ"ד ע"א שליש נתנה לעניים ע"ש ועי' ב"ב דף קל"ז ע"א מה דאמר שם ואפי' עשאם תכריכים כו' מ"ד כו' ואפי' עבדים ושחררם למעבד איסורא כו' משמע דרק משום דאסור לשחרר אבל בל"ז לא הוה משנה על דעתו ועי' בגיטין דף ל"ח ע"ב ודף נ"ב ע"א אם שחרור הוה גדר קנין לעצמו או רק הפקעה וכ"כ בזה בהל' ערכין לגבי גירושין ושחרור אם זה סילוק או מקנה לעצמו ובזה א"ש הך דיבמות דף נ"ב ע"א גבי כתוב גט לאשה בעלמא דלא הוה גט ע"ש בדברי רבינו דכ' טעם משום דלא הוה בגדר גירושין ועי' בתוספ' נדרים ספ"ו דלא משמע כן רק משום דבר שלא בא לעולם רק שם נקט לשון לכשאקדשנה ורבינו נקט בהל' גירושין פ"ג ה"ו לכשאשאנה ע"ש ור"ל כך דאם גירשה מן האירוסין אז לא הוה רק סילוק וכונת התוספ' דכתיבת הגט יהי' אחר הקדושין ולכך נקט לשון תנו דר"ל שעשה שליח ליתן לה הגט שיכתבו אחר הקדושין ולענין כתיבה לא איכפת לן במה שאינו יכול עכשיו לכתוב גט רק מחמת הנתינה משא"כ רבינו דמיירי שהגט יכתוב קודם והוא יתנו לאחר הנשואין לכך כתב טעם אחר ואכמ"ל. עכ"פ ליתן לעני יכול גם מצדקה משא"כ לקופה דהוה כמו הפקר ואינו יכול ועי' ב"מ דף צ"ב גבי פועל וקדושין דף ט"ו ע"א גבי הענקה ובהך דכתובות דף ס"ז ע"ב אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא כו' משום דשם נטל מקופה של צדקה כמבואר שם דאמר דוחקא דציבורא ולא הוה שלהם וכמש"כ ועי' תוס' עירובין דף פ' ע"א גבי אשתו של אדם אם יכולה לזכות לשכנים ע"ש:

שם נתנו לו בגדים כו'. כ"כ בזה מהך דכתובות דף ס"ה ויהי' נ"מ למה דקי"ל שם דף נ"ד דאלמנה שמין מה שעלי' אם גם הבלאות צריכה לחזור אך נראה דאף למ"ד דאין שמין זה רק הבגד אבל בלאות מחזרת וכהך דב"מ דף ק"ג ע"א דמחזיר לו קתא:

פרק י

הלכה ב

שאין האכזריות מצויה כו'. עי' ביצה דף ל"ב ע"ב גבי הך עובדא דשבתאי ע"ש דאמר מערב רב ר"ל דלא הוה גרים גמורים:

הלכה ג

כל המעלים עיניו כו'. ר"ל כעין הך דקדושין דף ל"ג שיעשה פעולה שלא יתחייב בצדקה ועי' ב"ב דף י' ע"א גבי הך דר"פ ומשום הך דשם דף ט' ע"א דר"פ לא נזדקק לעני החוזר על הפתחים והוא הי' סבר דעפ"י דין אין צריך ליתן לו ועי' באדר"נ פרק ל"ח גבי ר'

שמעון ב"ג דאף אם רק גרם שלא יתחייב הוה כן ועי' בהך דשבת דף ק"ד ע"א שכן דרכן של גומלי חסדים כו':

הלכה ד

כל הנותן כו'. עי' חגיגה דף ה' ע"א דאמר שם מוטב דלא יהבתי' חזינן דיותר טוב שלא יתן כלל משיתן שלא כהוגן ועי' לקמן בה' י"ד דלא משמע כן אך י"ל דעי' בסוכה דף מ"ט ע"ב במה דאמר שם אלא לפי חסד כו' ע"ש ברש"י ובירוש' פיאה פ"א ועי' ב"ב דף י' ע"ב גבי צדקה של ב"נ אך באמת גבי צדקה יש שני פעולות אחד הנתינה ואחד מה שעי"ז יש לעני ועי' בתוספ' פיאה פ"ד דאם אמר ליתן יש לו שכר אמירה ג"כ ולא הוה כמו נדר כמ"ש הר"ן בנדרים דף ט' ע"א דרק הקיום ולא האמירה ועי' קדושין דף מ' ע"א גבי מחשבה טובה ובראב"ש נדרים דף ח' ע"א ד"ה נדר גדול נדר דצדקה יש עלי' גדר נדר אף דאין חל על הדבר רק החיוב עליו ע"ש והטעם דצדקה בלא הנדר יש בה פעולה מה שעי"ז יש לעני כמש"כ ולכך מיקרי מחשבה טובה וכן הדבור משא"כ בנדר דכ"ז שלא נדר ולא חל על הדבר שם אינו כלום ובלימוד ג"כ יש שני פעולות אחד הלימוד בעצמו ואחד הידיעה שבא לו ע"י הלימוד ולכך אף אם לא קיים בהלימוד מצוה מ"מ הידיעה יש לו ולכך מדמה לה בנדרים זה לזה וגבי ב"נ לא הנתינה ולא הלימוד מצוה רק הידיעה ומה שיש לעני ולכך מיקרי זה בלשון חסד ונ"מ דאם נתן בקופה של צדקה שלא כהוגן אז לא קיים כלל דכיון שנתן להקופה קודם שיגיע לידי העני שוב אינו שלו וכמו שכתבתי ועיין נדרים דף ס"ה עמוד ב' דהוה בזה פלוגתא ופסקי תוס' ערכין דף ד' ע"א ובירוש' שקלים פ"א ופ"ב ומ"מ מבואר שם בירוש' פ"ב ה"א דיש להם נחת רוח מה שקרבנות קריבים משלהם ע"ש וה"נ גבי צדקה כן והנה לכך דייק רבינו כאן אפי' נתנו לו אלף זהובים דשוב עי"ז פקע שם עני ממנו והמצוה לא הוה רק בשעת הנתינה ואז לא עשה כהוגן ולכך ג"כ קי"ל לקמן בה"ח דלא יתן אדם כו' אלא א"כ יודע ר"ל דכיון דתכף שבא לקופה אין לו זכות בו רק בשעת נתינה וצריך שיהי' נתינה טובה ועיין סנהדרין דף פ"א דקורא שם לקופה של צדקה בשם אשה נדה ר"ל דאין לה בעלים ולא שייך לומר אתייקורי דמתייקרי בי חולין דף מ"ה וקדושין דף מ"ז וע"ז מ"ד ע"ב גבי ר"ג וירושלמי פ"ח דשביעית ואם הי' מתחשב כמבואר בהשגות בהל' שמיטה פרק ה' ה"כ ולכך י"ל הך דסוף מס' פיאה כל שצריך ליטול עיין שם בר"ש ולקמן בה' י"ח וי"ט אך יש לומר דנ"מ בין קופה של צדקה דזה גנאי משא"כ שאר צדקות והך חגיגה דף ה' שם ר"ל דהנתינה לא קיים כיון דעשה בפרהסיא ועיין שבת דף ק"ד ע"א דרכו של עני לאהדורי אפי ובתוס' קדושין דף ל"ו ע"ב בשם ירוש' פ"א דערלה מאן דאכיל מחברו כו':

הלכה ז

שמונה מעלות כו'. מעלה גדולה כו'. עיין שבת דף ס"ג ע"א גדול המלוה ובדברי רבינו בהלכות מלוה פרק א' הלכה א' ואף דבגמרא שם נקט דמטיל בכיס גדול יותר י"ל דזה קאי רק את"ח עיין פסחים דף נ"ד ע"ב ועי' באדר"נ פמ"א וגם זה תליא בהך דבבא מציעא דף ק"ד ע"ב דאינו יכול לעשות ממנו שירצה ע"ש:

הלכה טז

וכן הנותן מזונות כו'. עיין קדושין דף ל"ב ע"א אם מותר להאכילה מעשר עני ורבינו ר"ל לענין דנכלל בכלל חומש עי' לעיל פ"ז ה"ה מ"ש רבינו בפיהמ"ש פ"א דפיאה מ"א דאמר שם דהוה מידת חסידות גם יותר מחומש והוא לכאורה להיפך מדברי הגמ' ועי' מ"ש רבינו בהל' ערכין ע"ש אך נראה דנ"מ שלא יחשוב מה שנותן לקרובים מהחומש ועיין כתובות דף מ"ט ע"ב גבי כותב נכסיו לבניו ונ"מ אף לפי מה דקי"ל גבי כיבוד אב דמשל אב והא דכייפינן רק בגדר צדקה עיין תוס' קדושין שם ובר"ש ובדברי רבינו פרק ו' מהל' ממרים מכל מקום יכול לחייב עצמו בזה והוה בגדר פריעת חוב כמבואר בירושלמי פרק א' דפיאה ושוב לא יעלה לו בחשבון חומש ולא יהי' בכלל מבזבז וכבר הארכתי בזה במקום אחר היכא דמחייב עצמו במה שאינו חייב אם יש עליו שם הדבר או רק כמו מתנה עיין בבא קמא דף ע"א גבי אתנן ושבת דף ק"כ ע"א דלא מיקרי שכר שבת היכא דאינו מחוייב בזה ובבא מציעא דף ס"ה ע"א גבי ריבית היכא דיהיב לו יתר ופסחים דף פ"ט ע"ב גבי המוכר עולתו דכל המעות קנסינן ותמורה דף כ"ט ע"א גבי מאה טלאים ובירושלמי ריש פרק ה' דע"ז נתן לו הכל בשכרו ובירושלמי ספ"י דשביעית גבי המחזיר לבנו הגר אם הוה בגדר ירושה לענין שיהא בן קודם ע"ש וכ"כ בזה:

שם וכל המאכיל כו'. עי' יבמות דף ס"ג ע"א ועיין מ"ש רבינו בסוף הל' איסורי מזבח דצריך ליתן לעני מהמובחר שבשולחנו ועי' קדושין דף פ"א בהך דפלימו דרק בעיו"כ צריך להאכיל את העני על שולחנו והטעם דכיון דמאכילם על שלחנו לא הוה בגדר קנין ועיין בדמאי פ"ד מ"ו דצריך להודיעם שהוא ממעשר עני דאל"כ יהי' סבור שנותן לו משלו ע"ש ובתוס' ביצה דף י"ב ע"ב ובפיהמ"ש להרמב"ם שם ועיין בחולין דף קל"ג ע"א דבעיו"כ היו רגילים לקבל מתנות כהונה ולכך אז י"ל דא"צ להודיעו שהוא ממתנות ולכך אז כ"ע אתכא ועי' עירובין דף ע"ג ע"ב אם יש זכות לבני חבורה המסובים על השלחן בהמנות ותוס' שם דף מ"ט ע"א דמשמע שם דיש להם זכות ועיין בנדרים דף ל"ד ע"ב ברש"י וראש"ש דס"ל דזכו בהם מיד שהזמינו וביצה דף מ' ע"א ובתוספ' שם וכ"מ בזה ולכך אז ס"ל לרבינו דצריך ליתן לו מן המובחר ועיין שבועות דף ט"ו ע"א בתוס'

ד"ה ללמדך אך באמת נפקא מיניה כך דא"צ רק שבאותו המין יהי' הטוב והיפה וכעין מ"ש רבינו ג"כ בהל' מעה"ק פרק ט"ז הלכה ג' וכן מוכח בהך דקדושין דף י"ז ע"א גבי הך דאשר ברכך עיין שם בתוס' ועיין בנזיר דף ל"א ע"א וא"כ כך אם נימא דהוה שלו אז הוה כמו דבר אחד וצריך ליתן לו מן היפה וגם יש לומר דכ"כ דהיכא דנעשה של העני הוה רק צדקה בגדר כפרה כמו גבי שקלים משא"כ היכא דהוא שלו ועיין יומא דף ס"ד ע"ב בתוספות שם מ"ש דשם לא בעי מובחר ולכאורה קשה מפ"א דשבועות דף י"א ע"ב אך יש לומר דזה רק היכא דבא בשביל חטא וכעין דאמרינן בר"ה דף כ"ו ע"א ועיין סוטה דף ט"ו ע"א ולכך גבי צדקה ג"כ כן ולכך אם מאכיל על שולחנו דאז הוה גדר מצוה ולא כפרה אז צריך מן המובחר ועיין מנחות דף צ"ז ע"א עיין שם וכ"מ גם יש לחלק בין נאה לשמן וכבר כתבתי בזה בהלכות לולב מהך דצפורי מצורע שכתב רבינו בהלכות טו"צ פרק י"א אך שם כתבתי מחמת דמבואר בנדה דף י"ט ע"ב דשמן סומק טפי וזה ג"כ נקרא חי כמבואר בנדה שם וא"כ קשה למה בהך דחולין דף ק"מ ע"א במה דנקט חיות לא מפרש כה"ג משום דם כמבואר בסוטה דף ט"ז עיין שם. עכ"פ זה הוה שלו ולכך נקט לשון עונג כאן רבינו דהיכא דהוה כפרה אין זה נקרא כן עי' מנחות דף ע"ד ע"א ובסים ריחי ועיין זבחים דף מ"ו ע"ב דרק אברים נקראים ריח ניחוח ותוס' שם דף מ"ג דדם לא איקרי לחם ובספרי פ' פנחס ועי' מנחות דף ק"י מוקטר מוגש ועי' מנחות דף ע"ה ע"ב דעל מנחה מברך שהחיינו עיין שם והטעם משום דבמנחה יש בה קומץ דהוה בגדר דם דמכפר וגדר לחם דהיינו אכילה ועיין פסחים דף ע"ז ע"ב ומנחות דף כ"ו משישלה בו האור ועיין שם דף ק"ד ע"ב דמנחה מיקרי נפש ועי' רש"י ברכות דף ה' ע"ב ושבת דף קכ"ז ע"ב דתפילה ג"כ נקרא נפש וזהו כונת הירושלמי פרק ה' דברכות המתפלל בביהכנ"ס כאילו הקריב מנחה טהורה דהיינו שהכפרה והלחם הם בב"א ועיין רש"י סוכה דף מ"ט ע"ב גבי נסכים ועי' ערכין דף י"א ע"א גבי שירה דמיקרי שמחה וטוב לב ור"ל דהוא ב' פעולות אחד בשביל אכילה ושתי' והב' בשביל כפרה ושמחה כמבואר במנחות דף כ' ע"א וע"ש דף ס"ג ע"א דמנחה מכפרת אהירהור ע"ש וכמו תפילה דהוה עבודה שבלב כמבואר תענית דף ב' ובירוש' ספ"ח דיומא דעולה מכפרת על זה ושבת דף ס"ד ע"א דקדשי ב"ה מכפרים על זה והוא דבר אחד וזה ר"ל טהורה בירוש' דהוא עצם ולא כמו קדושה דהוה דבר הנתוסף ועי' שבת דף ל"א ע"א דעת זה טהרות דהוא עצם והיינו נפש ותפלה ומנחה כמש"כ ואכמ"ל:

הלכה יז

ציוו חכמים שיהיו ענים כו'. כן מבואר ב"מ דף ס' ע"ב ע"ש:

סליק הלכות מתנות עניים.
תם ונשלם שבח לאל בורא עולם